

Bible Society and Acts. Uawa 1906
E HAI MESI TATALOHA DIENA

A HAAURILAKA

A LORD IKIA A JESUS CHRIST.

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY
146 QUEEN VICTORIA STREET, LONDON, E.C.

1906

NA TATALOHA DIENA

MALA

A MATTHEW E TALOHAINIA

---

1 Na usuusu ana *mai* weuwana Jesus Christ, kalena David, kalena Abraham.

2 A Abraham e haahutaa Isaak ; na a Isaak e haahutaa Jakob ; na a Jakob e haahutaa Juda ikira *na*
3 *mai* heiulana ; na a Juda e haahutaa Peres koro a Sera ana Tamar ; na a Peres e haahutaa Esrom ; na
4 a Esrom e haahutaa Aram ; na a Aram e haahutaa Aminadab ; na a Aminadab e haahutaa Nahshon ; na
5 a Nahshon e haahutaa Salmon ; na a Salmon e haahutaa Boas ana Rahab ; na a Boas e haahutaa
6 Obed ana Ruth ; na a Obed e haahutaa Jese ; na a Jese e haahutaa David *na kin*.

Na a David e haahutaa Solomon ana hua a Uria ;
7 na a Solomon e haahutaa Rehoboam ; na a Rehoboam
8 e haahutaa Abija ; na a Abija e haahutaa Asa ; na a Asa e haahutaa Jehoshaphat ; na a Jehoshaphat e
haahutaa Joram ; na a Joram e haahutaa Usia ;
9 na a Usia e haahutaa Jotham ; na a Jotham e haahu-
10 *taa* Ahas ; na a Ahas e haahutaa Hesehia ; na a Hesehia e haahutaa Manase ; na a Manase e haahutaa
11 Amon ; na a Amon e haahutaa Josia ; na a Josia e haahutaa Jekonia ikira *na mai* heiulana, ana maholo
kira laura oto wai Babulon.

- 12 Na kira laura oto wai Babulon, *ne* a Jekonia easi haahutaa Salathiel ; na a Salathiel e haahutaa Serubabel ; na a Serubabel e haahutaa Abiud ; na a Abiud e haahutaa Eliakim ; na a Eliakim e haahutaa Asor ;
- 13 na a Asor e haahutaa Sadok ; na a Sadok e haahutaa Akim ; na a Akim e haahutaa Eliud ; na a Eliud e haahutaa Eleasar ; na a Eleasar e haahutaa Matthan ;
- 14 na a Matthan e haahutaa Jakob ; na a Jakob e haahutaa Joseph poro a Mary, a Jesus e huta ana, kira saea a Christ.
- 17 Alihana oto ahutana *mai* qeuna keikei ana Abraham lae hulaana David *na* awala oto *mana* hai ; na keikei ana David lae hulaana kira laura wai Babulon *na* awala ni qeuna oto *mana* hai ; na keikei ana kira laura oto wai Babulon *na* awala ni qeuna oto *mana* hai.
- 18 Oto hutalana Jesus Christ e uri : Maholo a Joseph e ere habia oto a Mary a nikenā, na koro qake io ruru ua, kira asi losaea oto uri e qalu oto ana *na* Hiona
- 19 Maea. Na a Joseph poro ineia, *na* mane odotai, e qake sare ta muni unu haatai ana, *ne* easi adoadomainia oto muni maadia oto mala mumuni. Na maholo e adoadomainia ua *na* moola inihou, *ne* liokau, naite angel a Lord e haatai oto munia ani maahu qole, easi taurini, Joseph, Kalena David, o sie popolou oto ani tola konilana hua ioe a Mary : ana e qalu oto ana
- 20 *na* Hiona Maea. Na eanai manatainia kalena *na* elemāne ; na o anai saea *na* satana uri a Jesus ; ana ineia oto ile ni haauria *mai* ruruha ineia *maania* *mai* orahaa
- 21 ikira. Na ahutana *na* moola hou e mani too oto, uri muni haatooa oto *na* olani a Lord e unua oto ana *na* prophet, uri,
- 22 Liokau, *na* keni raorii eanai qelu oto, *na* eanai manatainia oto kalena *na* elemāne,
- Na kira anai saea *na* satana uri Emanuel : saelana oto, ana kira walaa olisia, uri God maikia.
- 24 Na a Joseph e taelai oto *maania* maahuna easi teui oto mala angel a Lord ine e walaa oto kau muniani,
- 25 *na* easi tolea oto hua ineia ; na e qake io ruru maia lae hulaana e manatainia oto kalena *na* elemāne : na easi saea *na* satana uri a Jesus.

- 2 Na a Jesus e huta oto i Bethlehem na poona i Judea ana haudina a Herod na kin, lio kau, ikira mai magoi kira keikei i qaalana sato kira asi hula i
- 2 Jerusalem, kira asi walaa uri, Ineia oto ihei a laani e huta oto mai na kin parasira alai Judea? ana ami loosia oto hoi heu ineia i qaalana sato, ne ami asi lae
- 3 mai muni qautou honosia. Na a Herod na kin e rono urina ne saena easi liki oto, na saeda ahutana mai
- 4 Jerusalem lou mea. Na easi haarurura mano alai naohana priest na alaile e haausulira mai ruruha, ne easi soi haria ada uri a Christ eanai huta oto ihei.
- 5 Oto kira asi taurini, I Bethlehem oto na poona i Judea; ana na prophet e usua kau urini uri,
- 6 Na ioe, Bethlehem, na hanua i Juda,
O qale haora hikenā mai alaha ni Juda :
Ana naile e governor eanai kalitaha mai maanio,
Na ineia oto eanai kakakalira na mai ruruha inau alai Israel.
- 7 Na nea Herod e harai mumuni ana alai magoi siena easi soi hariraelu uri hoi heu ni easi kalitaha
- 8 mai inenita. Na easi usunainira oto wai Bethlehem, easi taurini, Amu lai heitale winiwini sulia elekaleni, na ana amu lio haaroia oto, amu asi haaronoau keu muni nee lae noone lou nee qauqautou honosia.
- 9 Na kira ronoa walana kin oto kira asi taelai; na lio kau, hoi heu ni kira loosia kau i qaalana sato ne e naoda kau easi dau i hahona lehu ni na elekale ne
- 10 ana. Na kira loosia hoi heuni kira asi saesaediena
- 11 maia na sae rukeruke. Na kira asi sili wei nima kira asi loosia na elekale ikoroi a Mary a nikenā; na kira gouruuru oto iano kira asi qautou honosia; na kira tahananā dienahana na moola ikira, kira asi ta na mai niina munia, na mai gold, na na mai ei
- 12 wasuwasu, na na mai mur. Na a God e ere haapasulira ani maahu qole uri mane kira alihoi siena Herod, ne kira asi elihoi oto i henua ikira ana tala aopa.
- 13 Oto kira alihoi oto, ne lio kau, naite angel a Lord e haatai oto munia Joseph ani maahu qole, easi taurini, Sulutae laani, o tolea na ro hai nikenā na molu tehi oto i Misraim, na molu io haawali wei lehuna hulaana

- na anai hatonainia munio : ana a Herod oto anai tau
 14 heitalea na elekale ni muni haamaesia. Oto e sulutae
 easi tolea na ro hai nikena i rodo na kiraelu asi
 15 luluu oto i Misraim; kiraelu io oto ilehuna lae hulaana
 a Herod e mae oto; uri muni haatooa haiwala ni
 a Lord e unua kau ana na prophet uri, Nau soi
 16 haatai ana kaleku mei keikei i Misraim. E mano
 urina a Herod e losaea oto uri alai magoi e koeana,
 ne saena easi honu oto ani saewasuna, na e usuna-
 inira na maile, easi horo suuhainia oto na mai
 elemane i Bethlehem na ana mai sarohana hanua
 kalikalia, e too ro halisi oto ada, ikira na maile lou
 na halisi e qale ahu ada, sulia na maholo e soi harira
 17 na mai magoi ana. Oto na haiwala a Jeremia na
 prophet easi too oto urini, uri,
 18 Kira ronoa oto walana naile i Rama,
 Na naraha na na takona paina
 A Rakel ea takotakosia mai kalena;
 Na e qake sare alusae ana na haasaemano ana kira
 aia oto.
 19 Oto maholo a Herod e mae oto, lio kau, naite angel a
 Lord e haatai munia Joseph ani maahu qole i Misraim,
 20 easi taurini, Sulutae laani, o tolea na ro hai nikena
 na molu hei lae lou i henua mai Israel: ana alaileni e
 mae oto kira tau heitalea kau na haamaesilana na
 21 elekale ni. Oto e taelai easi tolea na ro hai nikena,
 22 na kiraelu asi lae wai laona hanua mai Israel. Na
 ana e ronoa uri a Arkelaus e alaha i Judea olitana
 Herod a amana ne easi popolou mane alihoi lou wei
 lehuna; na ana kira ere haapasulia ani maahu
 qole, oto neia asi liu tarau weu i henua i Galilea;
 23 na e hula ilehuna neia asi io ana poona satana i
 Nasaret, uri muni haatooa haiwala ni na prophet
 e unua kau uri, Kira anai saea uri na laa ni
 Nasaret.
 3 Oto ana mai haudina ni a John a Lotomaea e
 kalitaha mai, easi laalani walaa laona hanua saasala
 2 i Judea, easi taurini, Amu adomai oli; ana alahana
 3 ni leni e duduhia oto mai. Ana ineia oto inihou a Isaia
 na prophet e walaa raranana, e tauri,

Walana naile ea walawalaa paina ilaona hanua
saasala uri,

Amu teu diena ana tala a Lord,

Amu haaodohia na mai lehu ni laelae ineia.

- 4 Nea John inihou e tooni oto ana na warauhuna kamel,
na na roro tooni na teeteena kau i iena, na nauhana
- 5 oto mai oru na suluni bee ni mausu. Oto ikira mai
Jerusalem na ahutana mai Judea kira asi silitaha
- 6 wau isiena, na ahutana mai kekena Jordan lou. Na
kira hauni helesia na lotomaea ana i wei peina i
Jordan maia na unu haatainilana na mai orahaa ikira.
- 7 Na neia e loosia na mai Pharise na na mai Saduke
hunahunaa e lae mai munia na lotomaea ana, easi
- 8 taurini munira uri, Alai kaleni maa, atei e ere haapa-
suliamu uri muni emu e tahi maania na saewasuna
eanaï tola? Ne amu hunu oto ani huahuani ola e
- 9 haidadana ana na adomai olina: na amu suuri adoa-
domai muni walaa i saemiu uri, A Abraham oto
maikia a amakaelu; ana naa unua muniemu uri,
A God e nanama oto muni ta mai ele kale munia
- 10 Abraham maania mai heu inihou. Na otonihou na
hau rohoroho kira konia oto i imiimini ei, na taana na
ai e qale hunu eni huahuani ola diena ne kira anai tohu
- 11 asia, mune derea oto ilaona duna. Inau nihou naa lo-
tomaea amiu ani wei munia na adomai olina: na ta ile
anai lae mai i puriku ne e nanama liutahaaku, na nau
qake malisina oto na tolalana na shoe ineia: ineia oto
anai lotomaea amiu ana na Hiona Maea na ani duna:
- 12 na tetere ineia oto i nimana, na neia oto anai teu die-
naana na lehu ni madamada korn ineia: na eanaïsi
siokonia mai korn ilenina haa, na ta eanaïsi unu asia
oto na ulouloitana ilaona duna kira sie maasia oto oo.
- 13 Mano urina a Jesus e kalitaha mai keikei i Galilea
i Jordan siena John, muni helesia na lotomaea ana.
- 14 Na a John oto e hala ni ereana, easi taurini, Holoholo
inau oto muni o lotomaea aku, na uri oa lae oto mai
- 15 isieku? Na ta a Jesus easi alamia easi taurini munia,
Toliasia kau weu, ana e malisikara oto muni kara
hauni haatooa mano ahutana na odotaina. Oto easi
- 16 toliasia taane urina. Na kira lotomaea mano ana a

Jesus, na e tahelai oto *maania* na wai, *ne* liokau, na salo easi waahita munia, na *neia* asi loosia na Hiona a God e siho mai e urihana oto na taqataqa-
 17 ruru, na easi dau oto *ilenina* ; na liokau, na *haiwala* oto keikei *ileni* e tauri, A Kaleku inihou laa ni *mane* inau nau lio saetooana oto.

4 Oto ana maholoni na Hiona easi tolea Jesus wau ilaona hanua saasala, uri muni a Satan e malaahona
 2 ana wai lehuna. Na e olonau keu na *mai* haiatowa na na *mai* hairodo e hai awala, *mano* urina easi *hiolo*.
 3 Na a mala ahona e lae *mai* isiena, easi tauri, Kau ana ioe oto Kalena God, o unua kau *mai* heu inihou kire
 4 noi bread oto. Oto e alamia easi taurini, Kira usua kau uri, Na inoni sie mauri eni bread haleite, na ta ani taana na *mai* wala ea kalitaha *mai* *maania* dawana
 5 God. Oto a gelu haakae easi tolea i poona maea easi haaurasia oto ana *noronoro* ni nima ni *mane*, maia e
 6 taurini munia, Kau ana ioe oto Kalena God o pola toli iano ; ana kira usua oto uri,

Neia anai haatolaia oto *mai* angel *ineia* amu :

Na kira anai talaahuao ana nimada,

Mane na aaemu e toolupu ana na hau.

7 Oto *nea* Jesus munia uri, Kira usua noone lou uri,
 8 O sie malamala ahona ana Lord God ioe. Oto a gelu haakae easi hei tolea lou i hahona holiwo e tewa walawala na easi haatainia ahutana na *mai* alahana
 9 laona walumalau ana, na launihaani lou ; na easi taurini munia, Na anai nii *manoi* oto taana na moola hou munio, ana oa taumei qouruuru oto muni qauqau-
 10 tou honosiau. Oto *nea* Jesus easi taurini, Tahī wau, Satan : ana kira usua uri, O anai qautou honosia Lord God ioe, na o anai *deuma* nana tai *ineia* maraana.
 11 Na a Satan easi haitale oto *maania*, na liokau, alai angel e lae *mai* kira asi rararetainia oto.
 12 Na e ronoa oto ana kira gelusia John oto wai laona
 13 nima ni hoo, *neia* asi luluu oto wai Galilea ; na e lae lou *maania* i Nasaret, esi lai io i Kapernaum i kekena iqa, oto i sarohana hanua i Sabulon na i
 14 Naphtali. Uri muni haatooa oto na haiwala ni a *Isaia* na prophet e unua, e tauri,
 15 Na hanua i Sabulon, na na hanua i Naphtali,

- Na maana tala talea asi, na apani Jordan qau wau,
Galilea nada mai ruruha aopa,
- 16 Na mai ruruha e ioio kau i rorodoa
Kira asi loosia na haaora paina,
Na nada alaile e naku kau i henua ni maena na
i mamalutana,
Ne na haaora paina easi kalitaha oto.
- 17 Talaae oto ana mai maholo ni a Jesus easi talaae ni
laalani wala na ni unua uri, Amu adomai oli, ana
alahana ni leni e duduhia mai.
- 18 Na e qagahe kau i kekena iqa ni Galilea easi loosia
na ro haiulana a Simon, kira saea lou na satana uri a
Peter, ikoroi a Andrew aulana, koro a atonia na huo
ikoroi laona iqa ; ana ikoroi oto ro mane weeweesi.
- 19 Oto easi taurini munirerua uri, Moro luluisuliau, na
naasi haaola iomoro i muni more weeweesia mai inoni.
- 20 Na koro atopuri oto laulau ana huo ikoroi, koro asi
21 luluisulia oto. Na e lae tarau weu maania ilehuna,
easi loosia na ro haiulana aopa, a James kalena Sebede
na a John aulana koro i laona na iola maia Sebede
amadarua, koro a tau dienaana na huo ikiraelu, na
22 neia asi soisoirarui. Na koro atopuri laulau ana iola
na ana amadarua, koro asi luluisulia.
- 23 Na a Jesus e laelae kalia ahutana Galilea, na e
haausulira ana mai nima ni ruruha ikira, na e laalani
wala ana na tataloha diena ana alahana, na e haau-
rira na mai ruruha maania taana na mai maelaa na
- 24 taana na mai daohana. Na na talohana e talo tau
taha ana ahutana Suria : na kira asi tolea mai siena
taana na alaile e daodaha, na mai maelaa haiaopai e
saunira kau na na mai hiitona, na alaile lou mai hiona
ni orahaa ada, na alaile lou mai akalo ni haaqeu ada,
na alaile lou e mae apolo, oto e mani haurira
- 25 manomano. Na na mai ruruha hunahunaa e luluisulia
oto keikei i Galilea na i Dekapolis na keikei i Jerusa-
lem na i Judea na keikei i apani Jordan qau wau.
- 5 Oto e loosia na ruruha paina easi hanetaha wau
ilenina houliwo, easi naku iano, na alai qaronoisuli
2 ineia kira lae mai sulia. Oto e awanana e haausulira,
easi taurini,

- 3 Dehidehira alaile e qake too ola i saeda: ana isulia na tootoolada oto ana alahana ni leni.
- 4 Dehidehira alaile ea saesaehu: ana isulia kira anai haasaemanora oto.
- 5 Dehidehira alaile ea adomai haora ada maraada; ana kira anai hele susuli ana na walumalau nada.
- 6 Dehidehira alaile ea hiolo ni neu na ea nisu ate ni tono ana odotaina: ana kira anai pote oto.
- 7 Dehidehira alaile na sae ni amasina ada; ana kira anai hei amasira lou.
- 8 Dehidehira alai sae manola: ana kira anai loosia God.
- 9 Dehidehira alaile ea haaloko alihoi: ana kira anai saera oto uri alai kalena God.
- 10 Dehidehira alaile kira a taunainira kau bahia na odotaina: ana na tootoolada oto ana alahana ni leni.
- 11 Dehidehi-emu oto maholo kira a tau ni ere mamaelaa amiu, na kira a taunainiamu, na kira a qelu haakae ilenimiu ana taana na moola tataala talaaehana inau.
- 12 Amu saesae diena na amu sae rukeruke: ana na waitamiu anai peina ileni: ana alihana noone lou kira taunainira kau mai prophet e holai naomiu keu.
- 13 Iamu oto na asi munia walumalau: na ana na asi e aela oto ne kira anai hui lou bahia ani taha? e qake diena oto, na ta kira anai dereasia oto wau, muni
- 14 mai inoni e uriurii. Iamu oto na haaora munia na walumalau. Na poona kira tohua ilenina na houliwo
- 15 esi mumuni oto oo. Na kira qake tarauhainia na light, muni e noia i orohana na iteite, na ta i talana oto; na easi haaoratainia ahutana alaile wai nima ni.
- 16 Alihana oto noone na haaora iamu mune haaora i naona na mai inoni muni kire loosia na mai arikosina diena iamu, na muni kire haamanikulua Amamiu ileni ana.
- 17 Amu sie adomainia uri nau lae oto mai muni nee tau tekelainia mai haatolana wa na mai prophet: nau qake lae mai muni nee tau tekelainii na ta muni nee
- 18 haatooi oto. Ana e walaimoli oto naa unua muniamu uri, Lai hulaana ileni na mai iano anai suu oto, ne na i wa na tai kele nanani ola ana mai haatolana esie

- aia oto, lai hulaana kira anaisi hauni too manomano
 19 oto. Talaaehana ine ana taana naile ea likisia na tai
 haatolana ana mai haatolana inihou, mala ea haora
 waewae, na eanai haausulira mai inoni oto urina, ne
 kira anai saea uri e haora waewae ana alahana ni leni :
 na taana naile ea luluiisulii meia na haausulina oto
 urina, ne kira anai saea uri e alaha ana alahana ni
 20 leni. Ana naa unua muniemu uri na odotaina iamu
 esie paina liutaha ana na odotaina ikira alai haausuli
 na alai Pharise, ne amu sie aani lai sili weu ana
 alahana ni leni.
 21 Amu ronoa oto uri kira unua oto munira holai nao
 uri, O si horohoro taewau ; na taana naile ea horo
 22 taewau ne anai haidadana oto ana na iilana : na ta
 inau naa unua muniemu, uri taana naile ea tau ni
 saewasulia mola na ulana ne anai haidadana oto ana
 na iilana ; na taana naile ea walaa munia aulana uri,
 Raka, ne anai haidadana oto ana na pulita ni ii ;
 na taana naile ea walaa uri, Qeu, ne anai haidadana
 23 oto ana na duna i Gehena. Talaaehana ine ana
 oa tau muni tolea na niina ioe siena na pirupiru, na
 oto wai lehuna oa adomainia oto na roroana a ulemu
 24 e roroaio, ne o noi asia oto na niina ioe sulia
 pirupiru ni, o holai lae kau o loko diena lou meia
 aulamu, mano urina o asi lae lou o teanai kau ana
 25 niina ioe. O holai loko diena maia a maeloona ioe
 ana maholo iomoro ua isulia tala ; mane e ta na a
 maeloona ioe e toliasio munia na laa ni ii, na na laa
 ni ii easi toliasio wau munia a laa ariarikosi, oto
 26 kira anai gelusio oto wai laona nima ni hoo. E
 walaimoli naa unua munio uri, O sie aani silitaha oto,
 lai hulaana o suu manoa oto oretana na ele lehu.
 27 Amu ronoa oto ana kira unua uri, O si amoamo
 28 oto : na ta inau naa unua muniamu, uri naile ea tootoo-
 maia na keni maia na masi sae munia, ne e amoamo
 29 oto munia wai saena. Na ana na maamu i qaloqalo
 ea tau muni haatoosua, o akania oto, o dereasia
 maanio : ana e diena munio muni na tai laladoha amu
 e aia, mane kira derea oto ahutana na sapemu i
 30 Gehena. Na ana na nimamu i qaloqalo ea tau muni

- haatoosua, o tohu mousia oto, o dereasia *maanio* : ana e diena munio muni *na* tai laladoha amu e aia, *mane*
- 31 ahutana sapemu e lae oto i Gehena. Na kira hai unua lou uri, Taana *naile* ea tau muni *maasia* oto hua *ineia* muni *neia* e ta oto munia *na* usuusu ni *maasi-*
- 32 *lana* : na ta inau naa unua *muniamu* uri, Taana *naile* ea *maasia* oto hua *ineia*, na oto e qake *talaaehana* na *amoamona*, *ne* ea *haaolaa* oto mune *amoamo* : na taana *naile* ea *tolea* kenini nana, ile kira *maasia* kau, *ne* ea *amoamo* oto.
- 33 Na lou, amu ronoa oto ana kira unua kau *munira* holai nao uri, O si ereere haitakoi *haakae*, na ta o anai haatooa oto munia Lord *na* mai walaana ni ere
- 34 haitakoi ioe : na inau naa unua *muniamu* uri, O sie ere haitakoi oto oo ; ana mala takoa *ileni* na *suuri*, ana *na*
- 35 lehu ni *alahana* a God oto ni ; wa mala takoa iano na *suuri* lou, ana *na* uriurita oto *talana* *aeaena* ; wa mala takoa *Jerusalem* na *suuri* lou, ana *na* hanua oto *na*
- 36 kin tooliu. Wa o si ere oto takoa *na* qaumu, ana o sie taua *na* tai warauhu ni qeu mune *pulupulua* wa
- 37 mune rerea. Na ta walamu mune uri oto, O *suia*, o *suia* ; *Qaike*, *qaike* : na *na* masi ola e tau ni *liutaha* ana *ileni* *ne* e *keikei* oto ana a laa *tataala*.
- 38 Amu ronoa oto kira unua uri, Na maa *talana* *na*
- 39 maa, na *na* niho *talana* *na* niho : na ta inau naa unua *muniamu* uri, Amu si heitohea na laa *tataala* : na taana *naile* ea *hidalia* na *papalimu* i *qaloqalo*, *ne*
- 40 o *hiusia* lou na *apani* *papalimu* munia. Na ana *naile* ea tau mune *haitalea* na *iilamu* oto, na mune ta *maanio* na tooni ni eluhi ioe, *ne* o *toliasia* lou na
- 41 tooni *kiikii* ioe munia. Na taane *naile* ea wai odaio oto uri muni o haku *hairuru* *maia* ana *na* tai *maholo* ni *laeha*, *ne* o haku *hairuru* oto *maia* ana *na*
- 42 ro *maholo* ni *laeha*. O *niinii* oto munia *naile* ea *suka* amu, na o *suuri* lio aopa *maania* *naile* ea tau ni hele toto ana *na* masi ola ioe.
- 43 Amu ronoa oto ana kira unua uri, O anai *saepai-naana* oto na *auhana* ioe, na o anai tau *noraupu*
- 44 ana *na* *maeloona* ioe ; na ta inau naa unua *muniamu* uri, Amu *saepainaana* oto na mai *maeloona*

iamu, na amu arenai kau honotana alaile ea tauna-
 5 iniamu; muni amu e noi urina mai kalena Amamiu
 ileni; ana neia oto ea taua na sato ineia mune qaa
 hahira alai orahaa na alaile lou e diena, na easi
 taua na nimo munira alaile e odotai, ikira alaile lou
 16 e qake odotai. Na ana amu e tau muni saepainaana
 alaile e hai saepainaamiu lou, ne amu anai si hele
 ana na waaita uritaha? alaile ea totola tooha uri
 17 kira qake taurina kau? Na ana amu e tau muni
 hele nimanima maira alai ulamiu haleite, ne amu a
 arikosia na mai taha e liutahaana alaile aopa? uri
 18 mai ruruha aopa e qake taurina kau? Iamu oto
 amu anaisi diena asia oto mala Amamiu ileni e diena
 asia oto.

6 Amu lio talamiu oto mane amu e ta na odotaina
 iamu i naona mai inoni uri mune kira losia oto:
 ana ea taumei urina amu sie manatainia oto na
 waaita isiena Amamiu ileni.

2 Talaaehana ine maholo oa ta oto na niina ioe, o
 suuri uhia na ahuri i naomu, mala alai oi hono ea
 tautau ana mai nima ni ruruha na isulia mai maana
 tala, muni kire ta na manikuluana ana mai inoni.
 E walaimoli naa unua oto muniamu uri, Kira hele

3 manoa oto na waaitada. Na ta ioe oto maholo oa
 ta na niina ioe, ne mane na maumaulimu e mana-
 4 tainia na masiola na qaloqalomu ea tau: na niina
 ioe mune mumuni oto: na a Amamu ile ea looloosii
 na moola e mumuni eanaisi suu ola munio i maani.

5 Na maholo amu anai arenai keu amu suuri tau mala
 alai oi hono: ana ikira oto kira a haihunua na urana
 muni arenai ana mai nima ni ruruha na ana mai
 maana tala rua, uri muni ura haatai nani inoni. E
 walaimoli naa unua oto muniamu uri, Kira hele ma-

6 noa oto na waaitada. Na ta ioe oto maholo oa tau
 muni arenai, o sili oto wai laona atohono ioe, na o
 hohonoa oto maana atohono ioe, ne oasi arenai oto
 munia Amamu ile ea io mumuni, na Amamu ile ea
 looloosii na moola e mumuni eanaisi suuola oto mu-
 7 nio i maani. Na maholo amu a arearenai ne amu
 suuri walaa mala qeu oto mola mala kau alaile ana

- mai ruruha aopa : ana kira adoadomai oto uri kira
 8 anai ronoisulira ana sukana oto haahuna. Hoe amu
 suuri maamaanira oto : ana Amamiu oto e manatania
 9 oto na moola amu haihunii na amu qale haatohui ua ani.
 Talaaehana ine amu arearenai kau uri : Amamami ile
 10 ileni, Na satamu muni e maea. Na alahana ioe muni e
 11 lae mai. Na moola saemu oto ani, na taulani muni e
 12 madau oto, iano ilehu mala oto ileni. O ta mai siiri
 13 muniami mai naulaa e hai dadana ana siirini. O
 14 saeasia na mai roroana iami, mala ami saeasia oto
 15 na mai roroana alaile e haaro-roaira amami. Na o
 16 suuri toleami munia na mala-ahonalamami, na o
 17 haauriami maania a laa tataala. Ana amu a tau muni
 18 saeasia na mai roroana na mai inoni, ne a Amamiu
 19 ileni noone lou anai saeasia na mai roroana iamu.
 Na ta ana amu qake saeasia na mai roroana na
 20 mai inoni, ne a Amamiu noone lou sie saeasia na
 21 mai roroana iamu. Na lou maholo amu a oloolonau,
 22 amu sie lio ni saehu oto mala alai oi hono : ana kira
 23 a tau lo aela ana maada, uri muni kire ura haatai
 nani inoni uri kira a oloolonau oto. E walaimoli naa
 unua muniamu uri, Kira hele manoa oto na waaitada.
 Na ioe oto maholo oa oloolonau, o suuhia qaumu,
 na o hohoda maa ; mane o ura haatai oto nani inoni
 uri oa oloolonau, na nana Amamu oto haleite, ile
 ea io mumuni : na Amamu oto ile ea lolosii na
 moola e mumuni eanaisi suuola oto munio i maani.
 19 Amu suuri lolohainia namiu dienahana na
 moola mai iano, na lehu oto na osana na na pepe
 eanai nau suhainii oto, na na inoni pelipeli eanai
 20 akerainia na nima munia pelina. Na ta amu
 lolohainia namiu dienahana na moola wai leni,
 21 na lehu oto na osana na na pepe esie nau
 suhainii, na mai inoni pelipeli esie akerainia
 22 na nima munia pelina : ana dienahana na
 moola iamu ea taumei io ana na lehu, ola na
 saemiu oto anai ioio lou wei lehuna. Na maa
 23 oto na light ana na sape : ana na maamu
 oto ea manola, ne ahutana sapemu oto anai
 mataqa oto ana. Na ana na maamu ea aela,
 ne ahutana sapemu oto anai rorodoa oto ana.

- Na ana *na* light amu ine ea taumei noi rorodoa oto, *ne*
 24 masi rorodoa oto ni e paina mala *na* taha ! Naile esie
 dauma maarua oto nana *na* ro alaha : ana eanai tau
 nora upu munia *naite* laa, na eanai saepaina ana
 ruana ; wa eanai io raro oto maia *naite* laa na
 eanai *maka* ana ruana. Amu sie dauma maarua
 25 oto nana God na nana Mamon. Talaaehana ine
 naa unua muniamu uri, Amu si adoadomai suasuatee
 ana manomiu, uri *na* moola taha amu anai *na*, wa *na*
 moola taha amu anai tonohii ; wa lou ana sapemiu
 uri *na* moola taha amu anai tooni parasiamu eni. Uri
 na manomiu e qale hia liutahaana *na* mai naulaa,
 26 na *na* sape liutahaana lou *na* mai tooni ? Amu loosia
 kau *na* mai menu ni leni, uri kira qake tatataii, kira
 qake elieli, kira qake noinoikoni ilenina *na* mai haa ;
 na a Amamiu ileni ea haahaanaura oto. Uri amu
 27 qake hia liutahaada oto ? Na atei keu hikemiu ana
 ea tau muni adomai suasuatee ana, na uri eanai haate-
 waa taane na sapena ana *na* tai kele lehu mola poru ?
 28 Na e ua oto amu a talei adoadomai suasuatee ana *na*
 mai tooni ? Kau amu adomainia oto *na* mai aro kali-
 kali ana mai lehu raro kira a paipaina uritaha ; kira
 29 qake daudauga, kira qake hauhau : na ta inau naa
 unua muniamu uri, Maholo oto a Solomon e hou
 kalikali *ne* e qake tooni parasia mala *na* taile hikedaa.
 30 Na mala oto a God e tooni urina hahia *na* mai
 halisi ana mai lehu raro, ola ea io oto i siirini, na
 oto ideni kira a dereasia oto ilaona *na* umu ; raoni
 uri esie tooni parasiamu oto liutaha, iamu alai adoa-
 31 domai ruarua ? Hoe ana e urina amu sie adomai
 suasuatee, ani unua uri, Na moola taha ami e *naui* ?
 wa, Na moola taha ami e tonohii ? wa, Na moola taha
 32 ami e tooni parasiami eni ? Ana *na* mai ruruha aopa
 kira hauni haihaitalea na moola inihou ; ana a Amamiu
 ileni ea manatainia oto uri amu sare tooana na moola
 33 inihou. Na ta amu holai haanaolainia na haitalelana
 na alahana ineia, na *na* odotaina ineia ; na oto kira
 34 anai sapeia ahutana *na* moola ni muniamu. Hoe
 ana e urina amu suuri adoadomai suasuatee ana ideni :
 ana isulia ideni oto anai adomai suasuatee ana *na*

- moola ineia maraana. Na masi aelana ana naite haudina e hatona oto ana haudina ni.
- 7 Amu suuri ii oto, na kira sie hai ii amu lou. Ana amu a taumei ii ana na iina uritaha, ne kira anaishi hai ii amu lou ana na iina urina : na amu a tohotoho ana na tohotohota uritaha ne kira anaishi hai tohotoho
- 3 lou muniamu ana na tohotohota ni. Na e ua oto o a toomaia na nananiei i maana aulamu ; na oto o qake aani adomainia na pou ni ei oto i maamu ni ?
- 4 Wa uri o anai walaa uritaha munia aulamu uri, O toliasiau keu nee sipeni asia na nanani ei maania maamu ; na lio kau, na pou ni ei oto i maamu ni ?
- 5 A oi hono, o holai taasiasia kau na pouni ei maania maamu ni ; mano urina o asi lio hahuroto muni o sipeni asia na nanani ei maania maana aulamu.
- 6 Amu suuri ta na moola maea iamu ada na mu usu, na amu suuri derea na mai huahuani dehi iomu i naona mai poo, mane e ta na kire uri pulisii oto ana aaeda, kira asi alihoi oto muni ala koukou iamu.
- 7 Amu haatohu, na kira anaishi nii oto muniamu ; amu heitale, na amu anaishi lio haarooi ; amu ikiiki
- 8 na kira anaishi tahamaa muniamu : ana taana naile ea haatohu ne eanai akauri ola oto ; na taana naile ea haitale ne eanai lio haarooi oto ; na taana naile
- 9 ea ikiiki ne kira anaishi tahamaa munia. Wa atei inoni hikemiu, na na kalena ea taumei sukaa na hoi bread ana, uri eanaishi ta na hoi heu ana ;
- 10 wa ana ea taumei sukaa na hoi ia, uri eanaishi ta
- 11 na maa ana ? Na iamu urina na mai inoni aela na amu manatai niinii ana moola diena munira alai kalemiu, ne uri a Amamiu ileni esie nii liutaha ana na
- 12 moola diena munira alaile ea sukasuka ? Talaaehana ine taana na moola amu haihunii oto ana na mai inoni muni kire tau i muniamu, iamu lou amu anaishi hei taurina munira : ana na holoholo inihou na mai haatolana oto na na mai prophet.
- 13 Amu sili weu ana maana para haora : ana na maa e paina ana para, na na maana tala e aroka ea lae talea na maena ; na alaile hunu ea laelae isulia.
- 14 Ana na maa e haora ana para, na na maana tala

- e koko ea laelae talea na maurina, na alaile e qale huna ea tautau haaroia.
- 15 Amu lio talamiu oto ana na mai prophet kaekae, kira a laelae mai siemi ani tooni parasilada ani tee-teeni sheep, na wai saeda ikira mai wolf okaoka.
- 16 Amu anaisi liosaera kau ana mai huahua ada. Uri kira anai huusii taane mai huahuani vine ana na walo kakaru, wa na huahuani fig ana na kolu?
- 17 Alihana noone lou taana na ai diena ea hunuhunu ana mai huahuani ola diena; na na ai aela ea hunuhunu
- 18 ana mai huahuani ola aela. Na ai diena esie hunu ana mai huahuani ola aela, na na ai aela esie hunu ana
- 19 mai huahuani ola diena. Taana na ai e qake hunu ana mai huahuani ola diena ne kira anai tohu asia
- 20 muni derea oto wai duna. Talaaehana ine amu anaisi manatainira oto ana mai huahuani ola ada.
- 21 E qake taana naile hikenā alaile ea unua muniau uri, Lord, Lord, ne anai. sili oto laona alahana ni leni; na ta ileni haleite ea tau muni tolai sulia moola
- 22 saena Amaku ileni oto ani. Ne na maile huna anai taurini sieku ana haudinani uri, Lord, Lord, uri ami qake walaa ni prophet kau ana satamu, na uri ami qake paia kau mai hiona ni orahaa ana satamu, na uri ami qake tautau na mai anoa huna ana satamu?
- 23 Oto ana maholoni na anaisi unu tahanainia munira urini uri, Nau qake aani manatainiamu oto oo: amu haitale kau maaniau, alaile ni amu a arikosia na
- 24 tataalana. Talaaehana ine taana naile ea ronoa walaku nihou, maia na luluissulilana oto, ne kira anai alahunainia oto ana na mane salemā, e tohua nima
- 25 ineia ilenina na hau: oto na nimo e nimo wau, na na ahe e ahe oto, na na maani deni e horo oto, na kira asi hitaana nima ni, na e qake aani aoho: ana kira
- 26 noia na suasualana ilenina hau. Na taana naile ea ronoa walaku inihou, na e qake luluissulia oto, ne kira anai alahunainia oto ana na iponi e qeu, e tohua nima
- 27 ineia ilaona one: na na nimo e nimo wau, na na ahe e ahe oto, na na maani deni e horo, na kire hauni saunia oto na nimani; oto easi aoho: na na masi aohona urina e paina walawala.

- 28 Na *na* taulana e lae urini uri maholo a Jesus e unu
 29 manoa *na mai* walaana nihou, *na mai* hanua huna e
 panarainia *na* maani haausulina ineia. Ana e haausu-
 lira kau e urihana *naile na* nanamana oto ana na e
 qake urihana *na mai* haausuli ikira.
- 8 Na e siho toli oto *maania na* holiwo, *ne mai* ruruha
 2 huna e luluiisulia. Na lio kau, *naite* laa e oropa e lae
 mai siena easi pouruuru honosia, *maia e* taurini, Lord,
 ana saemu oto urina *ne na* nanamana oto amu muni
 3 o haarereau. Oto e lalainia *na* nimana e hele wau
 ana easi tauri, Saeku taane urina, o rerea alihoi : na
 4 laulau e rerea oto *maania mai* oropa. Na a Jesus easi
 taurini munia, O lio talamu oto, *mane o* unua siena
naile ; na o lae kau weu o haatainio siena a priest, na
 o teanai kau ana masi niina ine a Moses e haatola kau
 ana, muni *na* ola ni unu haatoo nada.
- 5 Na maholo e sili oto wai Kapernaum, *ne naite*
 6 *mane* kenturion e lae wai siena, easi tola suuia, e
 tauri, Lord, *na* elemene inau e eno oto i nima e mae
 7 apolo, e la otoi hulasia oto waewae. Na easi taurini
 8 munia, Na anai lae wai hauria. Oto a *mane* kenturion
 easi alamia e tauri, Lord, nau qake malisina oto muni
 o lae wai sili i nima inau : na ta o walaa mola, na *na*
 9 elemene inau anai meuri otoni. Ana inau noone lou
 na inoni horana *mai* alaha, na *na mai* soldier noone
 horaku lou : na naasi tauri munia laa nihou uri, O lae
 wau, oto easi lae oto wau ; na munia *naite* laa uri, O
 lae mai, oto easi lae oto mai ; na munia laa hairaretai
 10 inau uri, O tauri keu, oto easi taurini oto. Na a Jesus
 e rono urina, oto easi panarainia, *maia e* tauri munira
 alaile e lulu isulia uri, E walaimoli naa unua muni-
 amu uri nau qake aani lio tooana oto *na* hiwalaimolina
 11 e paina urina, qake oto, na i Israel qaike lou. Na
 naa tauri muniamu, uri *na* maile huna anai lae mai
 keikei i qaalana sato, na keikei i suulana sato, na kira
 anai neku hairuru oto iano *maia* Abraham na a Isaak
 12 kiraelu a Jakob, wai laona alahana ni leni : na kira
 anai dereasia oto alai kale ni alahana wai laona rorodaa
 i sinaha : lehu *na* takona ana na *na* nananadi nihona.
 13 Oto a Jesus easi tauri munia a *mane* kenturion uri, O

lae wau ; mala o hiwalaimoli keu *ne* mune urina oto namua. Na elemene ni easi meuri oto ana tai maholo ni sato ine.

- 14 Na a Jesus e lai sili-wai nima a Peter, *ne* easi loosia keni hunaona e eno oto na daohana madoro e
15 taua. Oto easi hele wau ana nimana, na na daohana madoro ine e tolenani aia oto *maania* ; oto easi sulutae,
16 e raretainia oto. Na e saulehi oto, *ne* kira asi tolea mai siena na maile huna mai hiona ni orahaa ada :
oto easi peia oto na mai hiona ni orahaa ana na haiwala,
17 na e hauni haurira oto na maile e daodaha kau : uri mune haatoa oto holoholo ni a Isaia na prophet e
unua e tauri, Ineia oto e ta na mai malegelegena ikia, na e mani poonainia oto na mai daohana ikia.

- 18 Na a Jesus e loosia na mai molani ruruha e rururu oto kalikalia, *ne* easi unua walana oto kira anai ato
19 oto holosia iqa. Oto naite laa haausuli easi lae mai, e tauri munia, Haausuli, na anai lulu oto isulio ana
20 taana na lehu oa taumei lae ana. Nea Jesus easi taurini munia, Mai fox kira too liwaliwa, na mai menu kira too niui, na ta na Kale ni inoni e qake
21 lehu talana oto muni uluna qau ana. Na naite laa hikenā mai qaaronosuli e tauri munia, Lord, o holai
22 toliasiau keu nee lai heitolia amaku. Na ta a Jesus easi tauri munia, O lulu oto isuliau ; na o toliasira alaile e mae muni kire haitolia alaile e mae ada.

- 23 Na e taelia na iola, na alai qaaronosuli ineia e
24 luluiisulia. Na liokau, na dionai peina e dionai oto ilaona iqa, na na ahe e sau tataalasia iolani ; na ineia
25 e maamaahu. Oto kira asi lae wai siena, kira asi haatalisia, maia kira tauri, Lord, o haaurikia oto, ana
26 kia anai mae otō. Oto easi tauri munira, E ua oto amu a talei popopolou, iamu alai adomai ruaruaa ?
Oto easi tae, e ereana na oru na na ahe ; oto easi
27 holaa totowerua oto. Na na mai inoni ni e panarainia oto, kira asi taurini, Na laa uritaha inihou, ana
na oru na na ahe ea tolaisulia haleite ?

- 28 Na e lai arapuu ana apani iqa qau wau ana hanua mai Gadara, na na ro mane e odoia, na mai hiona ni orahaa i saeda, koro isitaha oto *maania* mai kiliqueu,

- koro loaloa oto waewae, *naile* sie ramo oto ni liu
 29 isulia talani. Na lio kau, koro asi awara oto, koro
 tauri, Na ola taha oto amere na lou emu, laani,
 Kalena God? uri o lae otq mai ni haahiito iemere oto
 30 kokelai? Na *na* haka ni poo oto hunahunaa e susuda
 31 kau e kele haataurira qau wau. Oto *mai* hiona ni
 orahaa easi haatohu ana kira tauri, Ana oa tau muni
 paiemi, o usunainiemi ami e lai sili laona haka ni
 32 poo wauni. Oto easi taurini munira uri, Amu lae
 oto wau. Oto kira asi silitaha oto kira siholira *na*
mai poo na lio kau, haka ni pooni e mani pola tatahi-
 ruhuru isulia sapena hanetahana wai laona iqa, kira
 33 mani tono oto i wei. Na alaile e haanaura kau e tahi
 oto, kira asi lae wai poona, kira talohainia oto walu-
 teni ola, na lou holoholoni e tolea ro *maneni mai*
 34 hiona ni orahaa e io kau adarua. Na lio kau, ahutana
 alaile ana poona ine e mani isitaha oto kira lae
 honosia Jesus: na kira loosia oto kira asi haatohu
 ana mune haitale oto *maania na* sarohana hanua
 ikira.
- 9 Na e taelia *na* iola e ato oto e lai arapuu ana hahu-
 2 ana hanua ineia. Na lio kau, kira *anainia* oto mai
 siena naite laa e mae apolo, e eno oto ana hulina :
 na *nea* Jesus e loosia oto *na* hiwalaimolina ikira easi
 tauri munia laani e mae apolo uri, Kaleku, saemu
 muni e mano kau, kira saeasia oto *mai* orahaa ioe.
 3 Na lio kau, *na* *mai* halu haausuli e walaa ni sae uri,
 4 A laa nihou ea walaa taewau oto. Na a Jesus e
 manatainia oto *mai* adomaina ikira easi taurini oto,
 5 E ua oto amu a adomai tataala wai saemiu? Ihei ni
 e madau, muni unua uri, Kira saeasia oto *mai* orahaa
 6 ioe; wa muni unua uri, Taelai, o laelae hailiu? Na
 ta muni emu e manatainia uri Kale ni inoni e nanama
 mai iano muni saeasia *na* *mai* orahaa, (oto easi tau-
 rini munia laa e mae apolo uri), Taelai, o suluia
 7 hulimu, na o lae wai nima ioe. Na oto e taelai, easi
 8 lae oto wai nima ineia. Na *mai* ruruha e loosia urina
ne kira asi popolou oto, maia kira soi haamanikulua
 God, ile e ta *na* nanamana urina munia *na* inoni.
 9 Na maholo oto a Jesus e liu tarau weu *maania*

lehuna, ne easi loosia na inoni satana a Matthew, e naku oto ana lehu ni wili tooha : na easi tauri munia, O luluissuliau. Oto easi taelai e lulu isulia.

- 10 Na na taulana e lae urini uri maholo e eno oto munia nauna i nima, ne lio kau, alai totola tooha na alai orahaa huna e lae mai kira eno oto hairuru meia
- 11 Jesus ikira na mai qaaronoisuli ineia. Na alai Pharise e loosia urina, ne kira a si tauri, E ua kau a haausuli iamu ea naunau ruru maira alai totola
- 12 tooha ikira alai orahaa? Na ta e ronoa easi tauri, Alaile e maumauri diena kira qake haihunia na laa
- 13 kurakura; na ta alaile oto ea daodaoha. Na amu lae amu heitale isulia na masi ola inihou uri e ua, na uri, Nau haihunia oto na amasina na na teanaina suuri : ana nau qake lae mai muni haraira alai odotai, na ta alai orahaa.
- 14 Oto ana maholoni alai qaaronoisuli a John e lae mai siena, kira asi tauri, E ua kau iami na alai Pharise ami a oloolonau hunahunaa, na ta alai
- 15 qaaronoisuli ioe kira qake aani oloolonau? Na a Jesus e tauri munira, Uri alaile ana nima a laa e tola hua anai saesaehu keu maholo a poro haolu ua maira? na ta na haudina anai siho, maholo oto kira anai taasia oto a poro haolu maanira, ne kira
- 16 anai si oloolonau taane ana mai maholoni. Na naile sie ponosia oto na lahu ni tooni ani mesi sala kira qake tau diena ana : ana na kakatani sala ine kira ponopono ana anai weiwei hailiu oto ana tooni, ne
- 17 anaisi haka aela oto maania holai nao. Wa lou kira sie dedeia na wine haolu ilaona hou wei teeteeni poo e lahu : ana e urina kau ne hou wei teeteeni poo anai hoka oto, na wine anai ahe warea oto mola, na hou wei teetee ni poo anai aela oto : na ta kira anai dedeia oto na wine haolu ilaona hou wei teeteeni poo haolu, ne ahutana ro ola anai meni io konitoo i maana.
- 18 Maholo e walaa urina, ne lio kau, naite mane alaha e lae wai siena, e pouruuru honosia easi taurini, Kaleku ele keni raorii ea mae oto molani : na o lae kau mei o noia na nimamu ihahona, na eanai mauri oto lou.
- 19 Oto a Jesus e taelai, easi luluissulia na mai qaaronoi-

- 20 suli ineie noone maia. Na lio kau, naite keni, na apu e saunia na awala ni helisi oto mana na rua, ineia nihou e lae mai i purina, e kele hele mola ana nononi
- 21 tooni ineia: ana e walaa ni sae uri, Mala naa kele hele mola ana nononi tooni ineia, ne na anai mauri oto lou.
- 22 Na a Jesus e alihoi talea na e loosia easi tauri, Kaleku, saemu mune mano kau, na hiwalaimolina amu ine e haaurio oto. Na a kenini e mauri oto e talaee ana
- 23 maholo ni sato ine. Na a Jesus e hula oto ana nima a alaha ni, na e loosia alaile e tautau eu, na ahutana
- 24 mai hanua huna e kotakota, ne asi tauri oto, Amu haitale kau: ana ele keni hou e qake mae, ea maa-
- 25 maahu mola. Na kira asi mesieinia. Na kira paira mano mai hanua i sinaha, ne easi sili weu, easi hele
- 26 wau ana na nimana; na elekeni ni e taelai oto. Na na tataloha ana e talo oto kalia ahutana hanueni.
- 27 Na a Jesus e liu tarau weu maania ilehuna, ne na ro ulu e luluishulia, koro arai, koro asi tauri, O ama-
- 28 siemere oto, laani kalena David. Na e sili oto wai nima, ne ro uluni koro asi lae wai siena: na a Jesus easi taurini muniraru uri, Moro hiwalaimoli oto ana nau nanama taane muni ta na masi ola inihou? Oto
- 29 koro asi tauri munia, O siua, Lord. Oto easi hele wau ana maadarua, maia na haiwala uri, Mala moro
- 30 hiwalaimoli keu ne mune urina oto namoro. Oto maadarua e hai lio lou. Na a Jesus e ere adarua oto waewae, e tauri, Moro lio talamoro oto mane naile e
- 31 manatainia oto. Na ta koro silitaha wau, koro asi talohainia oto talohana munia ahutana hanua ine.
- 32 Na koro silitaha oto wau, ne kira asi tolea mai naeta laa e panu isiena, na hiona ni orahaa oto ana.
- 33 Na e paia oto hiona ni orahaa ine, ne laani e panu keu e walaa oto: na mai ruruha huna e panarainia oto, kira asi teuri, Kira qake aani loosia oto na masi
- 34 ola urina i Israel. Na ta alai Pharise e tauri, Ea paipaia oto mai hiona ni orahaa ana a alaha parasira mai hiona ni orahaa.
- 35 Na a Jesus e waiwesia oto taana na mai poona na taana na mai oouteni nima, e haahaausuli ana mai nima ni ruruha ikira, na e laalani wala ana tata-

loha diena ana alahana, na e haaaurira kau *maania taana*
 36 *na maela na taana na daohana. Na e loosia na mai*
ruruha huna ne saena easi amasira oto, hahia e rako
 37 *aelaada na hahia kira tatana oto, kira urihana oto na*
mai sheep e qake laa ni kakakali ikira. Oto easi tauri
 38 *munira alai qaaronoisuli ineia, Na halisi e paina, na*
ta alaile ni deumaa e qake huna. Talaaehana ine amu
 10 *area kau a laani aunani helisi, uri muni e usunainia*
oto alaile ni deumaa na halisi ineia. Oto e haraia
mai na awala mana rua isiena, easi niaa munira na
nanamana parasia na mai hiona ni orahaa, uri muni
paipaira oto, na muni haahaauri oto maania taana na
maela na taana na daohana.

2 *Ne satada alai haatola awala mana rua e uri: A*
naohana laa, a Simon, kira saea lou ana a Peter, na a
 3 *Andrew aulana; a James kalena Sebede, na a John*
 3 *aulana; a Philip na a Bartholemew; a Thomas na a*
 4 *Matthew laa totola tooha; a James kalena Alphaeus,*
 4 *na a Thadeus; a Simon Selotes, na a Judas Iskariot,*
 5 *laani e qeloa kau. Alaile inihou na awala mana rua a*
 4 *Jesus e usunainira oto, na e haatolaira, e tauri,*

Amu sie laelae oto isulia mai tala ikira mai ruruha
aopa, na amu sie lai sili ana mai poona mai Samaria:
 6 *na ta amu hahuani lae oto talea mai sheep e keikei*
 7 *ana nima a Israel e takalo kau. Na amu laalani*
 7 *wala laelae, amu tauri, Alahana ni leni e duduhia*
 8 *mai. Amu haaaurira alai daoha, amu taea lou alaile e*
 8 *mae oto, amu haarerea alai oropa, amu paia mai*
 9 *hiona ni orahaa: kira nii suu keu muniamu, ne amu*
 9 *hei nii suu lou urina. Amu sie akaurisia na mai gold,*
 10 *wa na mai silver, wa na bras suuri lou laona mai mei*
 10 *ni haa iamu: wa na mai suuri munia laeha, wa na ro*
 10 *toonni suuri, wa na mai shoe suuri, wa na ailiapaa:*
 11 *ana a laa daudama e haidadana ana mai naula ana.*
 11 *Na ana amu a tau ni sili wau ana naite poona wa ana*
 11 *naite oouteni nima, amu haitalea naile ilehuna eanai*
 12 *haidadana; na amu anai io susu oto wai lehuna*
 12 *hulaana amu anai silitaha lou maania ilehuna. Na*
 12 *maholo amu a sili laona naite nima ne amu walaa*
 13 *haadienaa kau. Na ana na nima ine e haidadana ne*

- na dailama iamu mune siho oto habia: wa mala e qake haidadana, *ne na dailama iamu mune hai oli lou*
- 14 taleamu. Na taana *naile* e qake tola koniamu, wa e qake tolai sulia walamiu, *ne maholo amu a silitaha* oto maania nimani wa *maania* poona ni, amu usuri
- 15 asia *na uumado* e raro ana *aaemiu*. E walaimoli naa unua muniamu uri, Eanai malamalaohe taane munia hanua i Sodom na i Gomora ana haudina ni ii, na e sie malamalaohe munia poona ine.
- 16 Lio kau, naa usunainiamu oto e urihana *na mai* sheep i matolana *na mai* wolf: *ne talaaehana* ine amu noi saenana keu mala *mai maa*, na amu noi maneko mala *na*
- 17 *mai* taqataqaruru. Na amu lio talamiu keu ana *mai* inoni: ana kira anai qeloamu oto munia *mai* pulita ni ii, na kira anai rapusiamu laona *mai* nima ni rururu
- 18 ikira; o siua, kira anai toleamu wai naona alai governor na alai kin talaaehana inau, munia *na ola* ni
- 19 unu haatoo nada na nana *mai* rurua aopa. Ne maholo kira a qeloamu oto, amu sie adoadomai suasuatee uri amu anai walaa uritaha wa ani walaana uritaha: ana *na haiwala* amu anai unua *ne* kira anai
- 20 niia oto muniamu ana tai maholo ni satoni. Iamu amu qaike walawalaa, na ta *na Hiona* a Amamiu
- 21 ineia oto laa ea walawalaa wai saemiu. Na aulana *naite* laa anai qeloa oto aulana munia maetana, na amana *naite* laa anai qeloa oto kalena: na *mai* ele kale anai taelai oto habia *mai* amada na *mai* nikedana
- 22 anai haamaesira oto. Na ahutana *mai* hanua anai tau noraupu muniamu talaaehana *na sataku*: na ta *naile* ea io konitoo oto lai hulaana *na oretalana*, *ne*
- 23 anai mauri oto. Ne maholo kira a taunainiamu ana poona inihou, amu tahi keu weu ana *naite* poona aopa: ana walaimoli naa unua muniamu uri, Amu sie waiwesia mano *mai* poona ni Israel *na a Kale* ni inoni e hula oto mai.
- 24 Laa qaaronoisuli e qake liutahaana oto a laa haarusuli ineia, wa inoni heiraretai e liutahaana lou a
- 25 alaha ineia. E hatona oto ana a laa qaaronoisuli muni noi oto urihana a alaha ineia. Uri ana kira harainia oto a aunani nima ana a Beelsebub, *ne* uri

- kira sie hahuani haraira oto alaile ana nima ineia!
- 6 Talaaehana ine amu sie maunira oto : ana taana na
ola kira aluhia kau ne kira anai hue haatai taane oto
ana ; wa ohe kira mumunia kau, ne kira anaisi saea
- 7 taane oto. Na na moola naa unui siemiu ana
rorodoa, amu unu haatai eni ana atowa : na moola
- 8 amu ronoi i elinemiu, amu houleinii oto i qaoha. Na
amu sie maunira alaile ea haamaesia na masi sape, na
oto kira qake nanama muni haamaesia na maurihaai :
ne amu anai hahuani maunia oto a laani e nanama
oto mune dau tekelainia na sape na na maurihaai
- 9 ahutadarua oto i Gehena. Uri kira qake holiholia na
ro pipisu ani rotoni haa mola poru ? na e qake ile
- 10 hikedā e usu oto i mado ahoa ana a Amamiu ; na kira
11 idumia mano na mai warauhu i qeumiu. Talaaehana
ine amu sie mamau ; iamu amu lai hia oto liutahaana
2. mai pipisu huna. Talaaehana ine taana naile ea unu
tahanainiau i naona mai inoni, ne inau noone lou na
- 3 anai unu tahanainia oto i naona Amaku ileni. Na
taana naile ea taitei eku i naona mai inoni, ne inau
noone lou na anai taitei ana i naona Amaku ileni.
- 4 Amu sie adomainia uri nau lae mai mune asia na
dailama hahia walumalau : nau qake lae mai mune
- 5 asia na dailama na ta na nahi oto. Ana nau lae oto
mai muni opaa na ro hai mamana, na na ro hai
- 6 nikena, na na ro hai hunaona keni : na mai maeloona
- 7 munia naile ikira oto alaile i nima ineia. Ile ea
saepainaana amana wa nikena liutahaaku neia e qake
malisiku : na ile ea saepainaana kalena keni wa
- 8 kalena mane liutahaaku ne e qake malisiku. Na ile e
qake ta na ailipou ineia mune luluisuliau, neia e qake
- 9 malisiku. Ile ea lio haaroia na maurihaana ne eanai
teu tekelainia oto ; na ile ea tau tekelainia oto na
maurahaana talaaehana inau, ne eanai lio haaroia oto.
- 10 Ile ea tola koniamu ne e tola koniau oto, na ile e
- 11 tola koniau ne e tola konia laa e usunainiau mei. Ile
ea tola konia na prophet ana satana prophet ne anai
helesia oto waaitana na prophet ; na ile ea tola konia
na inoni odotai ana satani inoni odotai ne anai helesia
- 12 oto waaitana na inoni odotai. Na taana naile eanai

haatonohia naile hikenā alaile haora inihou ana na kaokao ni wei wawai mola, ani satani qaaronoisuli, e walaimoli naa unua muniamu uri neia sie aani ore oto ana waaitana.

11 Oto na taulana e urini uri, maholo a Jesus e haatola mano ana alai qaaronoisuli awala mana rua ineia, ne easi lae oto wau maania ilehuna mune haausuli na mune laalani wala ana mai poona ikira.

2 Na a John e rono i nima ni hoo ana mai arikosina a Christ, ne i usunainia mai qaaronoisuli ineia, easi
3 taurini munia, Ioe kau na laa ea laelae oto mai,
4 wa uri ami anai tototoria ile aopa? Oto nea Jesus e alamirarua easi taurini munirarua uri, Moro lae wau, moro unua munia John ana moola moro a rono i na
5 moro a loosii oto: uri alai ulu ea lio lou, alai kou ea laelae hailiu, alai oropa ea rerea lou, alai punu ea rorono lou, na kira a taea oto na maile e mae oto, na kira laalani wala oto ana tataloha diena munira alaile
6 e qake tootoo ola. Na dehidehia oto a laani e qake
7 toosua aku. Na koro asi laelae oto, nea Jesus e talaai unua munira mai ruruha huna raranana John uri, Na ola taha amu isitaha oto laona hanua saasala muni toomaia? na maani rade ohia e mamahiohia ana
8 oru? Hoe na ola taha ni amu isitaha oto wau muni loosia? na inoni ohia e tooni eni tooni melumu? Lio kau, alaile e tooni eni tooni melumu ikira oto ana
9 mai nima mai alaha. Ne talaaehana na taha kau amu isitaha oto wau? uri muni loosia na prophet ohia? O siua naa unua oto muniamu, na naile e
10 liutahaana oto na mai prophet. Ineia oto nihou, kira usua kau raranana uri,

Lio kau, naa usunainia oto i naomu laa haatola inau,

Ile anai tau diena ana tala ioe loosio.

11 E walaimoli naa unua muniamu uri, Hikenā alaile e huta ani keni naile e qake aani taelai oto muni e liutahaana a John a Lotomaea: na ta ile e haora
12 ana alahana ni leni ne e lai liutahaana oto. Na keikei ana qoni a John a Lotomaea hula mai inihou kira a hele aailaa ana alahana ni leni, na alai ramo a talei

- 13 hele laua oto. Ana ahutana *mai* prophet na *mai* haatolana e walaa ni prophet keu hula mai ana John.
- 14 Na uri ana amu a sare helesia na masi ola nihou,
- 15 *ineia* oto nihou a Elija laa ni laelae oto mai. Ie e too
- 16 alinana muni rono, *ne* mune rono oto. Na ta na anai alahunainia na qauna inihou ani taha? E urihana oto alai elekale ea ioio i heraniusina, kira a talei soisoi
- 17 wau munia alai damada, kira a tauri, Ami uhi eu namiu, na amu qake maomao; ami takotako, na amu
- 18 qake kumuia na manomanomiu. Ana a John e lae oto mai e qake naunau wa e tono, oto kira asi tauri,
- 19 Na hiona ni orahaa oto ana. Na kale ni inoni e lae mai e naunau e totono, oto kira asi tauri, Lio kau, nauhana na tonohana e paina, e hai malahuna maira alai totola tooha ikira alai orahaa. Na kira ii odotai oto ana salemaina isulia daulana.
- 20 Oto easi talaai saewasulia na *mai* poona neia e haahunaa kau na *mai* anoa huna i siedo, ana kira
- 21 qake adoadomai oli oto. Amaamasio oto Korasin! amaamasio oto, Bethsaida! ana uri kira taua oto na *mai* anoa huna urina i Tur na i Sidon mala kira taui oto i matolamoro, tane kira qani adomai oli oto inao maia *mai* tooni ponapona na maia *mai*
- 22 ora. Na ta naa unua muniomoro uri, eanai malamalaohe taane munia Tur na a Sidon ana haudina ni ii,
- 23 na esie malamalaohe muniomoro. Na ioe, Kapernaum, uri kira anai haatohainio hula wai salo? o anai lae oto wai ano hula i Hades: ana uri kira taua na *mai* anoa huna urina i Sodom mala kira taui oto i matolamu, tane eanai io konitoo oto hula mai ana
- 24 siiri hou. Na ta naa unua muniamu uri eanai malamalaohe taane munia hanua i Sodom ana haudina ni ii, na esie malamalaohe munio.
- 25 Na ana maholoni a Jesus e alamia e tauri, Naa . haasaediena amu Mamaa, a Lord parasia ileni na iano, ana o mumunia oto na moola inihou maania alaile e salemai na e manata, na o haatainii oto
- 26 munira alai kaakae: o siua, Mamaa, ana urina e
- 27 diena oto i maamu. Amaku e niia oto waluola muniau: na naile e qake manatainia uri a Mamaa atei,

na ta a Kale haleite ; na naile e qake manatainia uri a kale atei na ta a Mamaa haleite, koro oto a laa a Kale
 28 e sare haatainia munia. Alaile, kira nahei hikemiu e weo na e tola hia, ne amu meni lae mai isieku, ne na
 29 anaisi haamamalo amiu. Amu noia kau hau ni aqo inau ilenimiu, na amu noi mai qaaronoisuli inau ; ana inau oto naa manata na asi maneko oto i saeku : na amu anaisi tau haaroia na mamalona munia saemiu.
 30 Ana hau ni aqo inau e diena, na tolana inau e malamalaohe.

12 Oto ana maholoni a Jesus e liu ilaona mai lalo ni korn ana haudina ni sabbath ; na mai qaaronoisuli ineia e hiohiolo, kira asi talaai huusia na mai huahuani
 2 korn, kira nau i oto. Na ta alai Pharise e loosia, kira asi taurini munia, Lio kau, alai qaaronoisuli ioe kira a tau i na moola e qake haidadana ana mai haatolana
 3 munia na taulana ana haudina ni sabbath. Na ta e tauri munira, Uri amu qake saesaea kau na masiola a David e taua kau maholo e hioho, ikira alaile lou e
 4 hakunia kau ; ana e sili wai nima a God na e na mai bread kira koni haatai eni ; na e qake haidadana ana mai haatolana uri mune na, wa muni alaile e hakunia
 5 e na, na ta e haidadana ana mai priest haleite ? Wa uri amu qake saesaea kau ana mai haatolana, ana mai priest ana haudina ni sabbath ana lolata ni mane kira a tau taewau ana haudina ni sabbath, na kira qake
 6 aani roroaira ani ? Na ta inau naa unua muniamu, uri naile taane ilehu e alaha liutaha ana nima ni mane
 7 ni. Na uri ana amu manatainia oto na masi ola inihou uri e ua, na uri, Nau haihunua oto na amasina, na na teanaina suuri, tane amu qake ii mae ana alaile e qake
 8 aani roroaira. Ana Kale ni inoni incia oto e alaha parasia na haudina ni sabbath.

9 Na e lae oto wau maania ilehuna, na e sili wai nima
 10 ni ruru ikira : na lio kau, naite inoni na nimana e heko. Oto kira asi soi haria, kira tauri, Ni, e haidadana oto ana mai haatolana muni haahaauri ana haudina ni sabbath ? uri mune kire manatainia na
 11 masi ola ni gelu ilenina ana. Oto easi tauri munira, Atei laa hikemiu na tai sheep ineia oto, na ileni e

- kokoro oto ilaona na kilu ana haudina ni sabbath, uri
 12 esie lai heleana muni oke tahaana? Ne inoni e lai
 hia mala na taha maania na sheep! Talaaehana ine
 e haidadana taane ana mai haatolana muni helehele
 13 diena ana haudina ni sabbath. Oto easi taurini munia
 laani, O lalainia wau na nimamu. Oto easi lalainia
 wau; oto easi diena oto e hei qiaqiala lou e urihana
 14 oto naite nimanima. Na ta alai Pharise e silitaha,
 kira asi ruru wala honosia uri kira anaisi seunia
 15 uritaha. Na a Jesus e manatainia oto easi haitale
 maania ilehuna: na mai hanua huna e luluishia;
 16 na e mani haaaurira manomano, na e haatolaira kau
 17 mane kira unu haatai ana: uri muni haatooa oto na
 haiwala a Isaia na prophet e unua, e tauri,
 18 Lio kau; laa hairareta i nau nau lio hilisia oto;
 Laa ni mane inau saeku e lio saetooana:
 Na anai noia na Hiona inau hahia,
 Na neia oto anai ladoa na iina munira na mai ruruha
 aopa.
 19 Esie aani ere haitohe, wa eanai uloulo;
 Wa naile eanai ronoa walana isulia tala.
 20 Esie oia na maani rade e qaa oto,
 Wa eanai maasia na sina ea sasasu,
 Lai hulaana ea tola tahanainia na iina ani aailaana.
 21 Na mai ruruha aopa anai adomai tototori ana na
 satana.
 22 Oto kira tolea mai siena naite laa na hiona ni orahaa
 ana, na ulu na na qeu: oto e haauria hulaana na qeu
 23 e walaa taha na e lio oto lou. Na ahutana mai ruruha
 huna e mani panarainia oto, kira asi tauri, Nea laa
 24 inihou na kalena David ohia? Na ta alai Pharise
 e rono urina kira asi tauri, A mane inihou ea paipaia
 oto mai hiona ni orahaa ana a Beelsebub na naohana
 25 hiona ni orahaa. Na e manatainia oto saeda easi
 taurini, Taana na alahana e opaa maraana ne eanai
 maanao oto; na taana na poona wa taana na nima e
 26 opaa maraana ne esie ura oto oo: na uri ana a Satan
 ea paia Satan, ne e opaa oto maraana; na na alahana
 27 ineia eanaisi ura uritaha? Na uri ana inau naa pai-
 paia mai hiona ni orahaa ana a Beelsebub, ne mai

- kalemiu oto kira a paipaira ana atei? talaaehana ine
 28 kira anai iiamu oto. Na uri ana inau naa taumei
 paia mai hiona ni orahaa ana Hiona a God, ne na
 29 alahana a God e siho oto mai hahiamu. Wa naile
 anai sili uritaha wai nima na ramo muni nolia mai
 tootoolana, ana e qake holai hoosia kau laa ramoni ?
 30 mano urina eanaisi nolia nima ineia taane. Ile e qake
 maiau neia ea apaapa oto muniau ; na ile e qake sio-
 31 koni meiau neia ea aa tatanainii oto. Talaaehana ine
 naa walaa oto muniamu uri, Kira anai saeasia taana
 na orahaa na taana na walaana taewau munira
 mai inoni ; na ta na walaana taewau habia Hiona
 32 Maea kira sie aani saeasia oto oo. Na naile ea
 taumei ere tataalasia na Kale ni inoni, ne kira anai
 saeasia oto munia ; na ta naile ea taumei ere
 tataalasia na Hiona Maea, ne kira sie aani saeasia oto
 oo munia, mai ana walumalau inihou wa ana waluma-
 33 lau ua mai. Amu ta kau ai anai diena, na huana anai
 diena lou ; wa qake amu ta kau ai anai aela, na huana
 anai aela lou : ana kira manatainia oto na ai isulia na
 34 mai huana. Alai kaleni maa, iamu alai ola aela, ne
 amu anaisi unua uritaha ana na moola diena ? Ana
 35 na wawa ea unua na moola na sae e honu eni. Na
 inoni diena ea haatainia na moola diena maania
 dienahaana na moola e toonii keu isiena : na na inoni
 aela ea haatainia na moola aela maania tataalahaana
 36 na moola e toonii keu isiena. Na inau naa unua
 muniamu, uri taana na walaana oto mola ikira mai
 inoni kira a talei ununui, ne kira anai sio sulii ana
 37 mai roroana ani ana haudina ni iina. Ana kira anai ii
 odotai emu isulia walamu, na kira anai ii mae amu
 lou isulia walamu.
 38 Oto ana maholoni mai halu haausuli ikira alai
 Pharise kira asi alamia kira tauri, Haausuli, ami sare
 39 loosia na haara amu. Oto e alamira e tauri, Na gauna
 ni orahaa na e amoamo ea tautau ohia na haara ; na
 kira sie niia oto na haara munira, na ta na haara a
 40 Jona na prophet haleite : ana mala a Jona e io kau
 laona oqana na pusuesi na olu hai atowa na na olu
 hairodo ; alihana oto noone na Kale ni inoni anai io

- 41 *ilaona mado na olu haiatowa na na olu hairodo. Alai*
Nineve anai taelai hairuru mea na qauna inihou ana
na haudina ni ii, na kira anai ii mae ana: ana kira
adomai oli oto isulia laalani walaana a Jona; na lio
42 *kau, naile taane ilehu e alaha liutahaana Jona. Keni*
toro kei poileni anai taelai hairuru mea na qauna
inihou ana haudina ni ii, na eanai ii mae ana: ana e
lae oto mai keikei i nenedena walumalau uri mune
ronoa na salemaina a Solomon; na lio kau, naile
43 *taane ilehu e alaha liutahaana Solomon. Na ta na*
hiona maipo maholo e isitaha oto maania naile, easi
waiwesia mai lehu sasala, ea tau heitalea na lehu ni
44 *mamalo nana, na e qake aani lio haaroia oto. Oto easi*
tauri, Naa anai elihoi oto wai nima inau ni, nau isita-
ha kau maania; na e lai hula oto ana, ne easi loosia
oto e qala, kira korea oto, na kira siokoni diena ana.
45 *Oto easi lae wau, easi tolea e hiu biona damana kira*
orahaa oto liutahaana, oto kira asi sili wau muni io
oto hu wai lehuna: oto tolahana na inoni ine haipuri
e tataala oto waewae liutahaana holai nao. Ne eanai
urina oto munia qauna ni orahaa inihou.
46 *Maholo e walawalaa ua munira mai ruruha huna,*
ne lio kau, a nikena na alai ulana e ura i sinaha, kira
47 *tautau oto muni walaa maia. Na naile oto e tauri*
munia, Lio kau, a nikemu na alai ulamu ea ura i
48 *sinaha kira a tautau oto muni walaa maio. Oto e*
alamia ile e walaa munia kau, easi tauri, Atei kau a
49 *nikeku? na kiratei kau alai ulaku? Na e lalainia*
oto na nimana talea alai qaaronoisuli ineia, easi tauri,
50 *Lio kau, a nikeku inihou na alai uleku! Ana naile*
oto eanai tolai sulia saena Amaku ileni, ineia oto
aulaku, na a inieku, na a nikeku.
13 *Oto ana haudina ni a Jesus e isitaha oto maania i*
2 nima, easi io iano i kekena iqa. Na mai ruruha
hunahunaa e rururu oto isiena, lai hulaana e ni ae laona
na iola, easi io iano; na ahutana mai ruruha huna e
3 *puli i kekena iqa. Na e unua na moola huna munira*
ana mai walaana ni alahuna, e tauri, Lio kau, naite laa
4 *e tatataai lite e silitaha uri muni tatatainia mai lite; na*
maholo e tatataai keu, ne mai halu lite e usu oto i ke-

- kena tala, oto mai menu e loho mai kira nau i oto ;
 5 na na maile e usu i darana hau, e qake mado e piola ilehuna ; na laulau kira pito oto, ana masi mado e qake
 6 piola ilehuna : na sato e qaa, oto easi raahira ; na ana
 7 kira qake susu oto, ne kira mae oto. Na na maile e usu oto i matolana mai walo ; na mai walo e taelai,
 8 kira asi lomosii : na na maile e usu ilaona masi mado diena, kira asi hunu oto, ile inihou na tanalau, ile ini-
 9 hou na ono awala, ile inihou na olu awala. Ile e too alinana muni rono, ne mune rono oto.
- 10 Oto mai qaaronosuli e lae mai, kira asi tauri, E ua-
 11 oa walawalaa munira ani walaana ni alahuuna ? Oto e alamira e tauri munira, Kira niia oto muniamu uri muni amu e saea oto moola e mumuni ana alahana ni
 12 leni, na kira qake niia oto munia alaileni. Ana naile oto e karu ana na masiola, ne kira anai sapeia lou muna, na eanai karu oto liutaha : na ta naile e qake karu ua nana, ne kira anai taasia oto maania na masiolani
 13 e karu ana kau. Talaaehana ine naa walawalaa oto munira ani walaana ni alahuuna ; ana kira a liolio taane na kira qake liolio, na kira a rorono taane na kira
 14 qake rorono, na saeda e qake taha ana. Na kira haatooa oto na ponina a Isaia ada, ana e tauri,
 Amu anai rono oto ana ronona, na saemiu sie taha oto ana ;
 Na amu anai lio oto ana liona, na amu sie lio too oto :
- 15 Ana saena mai hanua hou e lomosia oto,
 Na kira a rorono asa oto ana alinada,
 Na kira ulua oto na maada,
 Mane kira lio hahuilala ohia ana maada,
 Na mane kira rono oto ana alinada,
 Na mane saeda e taha oto ana,
 Na mane kira alihoi oto,
 Muni nee haaurira oto.
- 16 Na dehidehia maamiu oto, ana kira a liolio oto ; na
 17 alinemiu, ana kira a rorono. Ana e walaimoli naa walaa oto muniamu uri, alai prophet na alai odotai huna e sasare loosia na moola amu a talei looloosii, na kira qake loosii oto ; na kira sasare ronoa na moola

- 18 amu a talei roronoi, na kira qake rono i oto. Hoe, amu
 19 ronoa na alahuna ana a laa e tatataai lite. Ana naile
 e ronoa oto na haiwala ana na alahana, na saena
 e qake taha oto ana, ne a laa tataala easi lae mai, easi
 laua oto na masi olani kira tataainia oto wai saena.
 Ineia oto inihou ile kira tataainia i kekena tala.
 20 Na ile kira tataainia oto i darana hau, ineia oto inihou
 ile e ronoa na haiwala, oto e tolenani helesia oto maia
 21 na saedienana hahia ; na ta e qake too imiimi i saena,
 na ea io haawali mola haleite ; oto maholo na masi
 ola ni haasaehu e tolea, wa kira e taunainia talaaehana
 22 na haiwala ni, ne easi tolenani toosua oto. Na ile
 kira tataainia kau i matolana mai walo, ineia oto inihou
 ile ea roronoa na haiwala ; oto moola ni adomai
 suasuatee ani mai ana walumalau inihou, na na kaena
 ana tooolana, ne ikira inihou kira a lomosia na haiwala,
 23 oto e qake aani hunu. Na ile kira tataainia oto ilaona
 masi mado diena, ineia oto inihou ile ea ronoa na
 haiwala, na saena easi taha ana ; kau ineia inihou
 ea hunuhunu taane, na ea noi na maile na tanalau, na
 na maile na ono awala, na na maile na olu awala.
 24 Oto e hai sapeia lou naite alahuuna lou aopa
 munira, easi tauri, Kira anai alahuunainia na alahana
 ni leni uri mala na inoni e tataainia na mai lite diena
 25 wai lalo ineia : na ta maholo mai inoni e maamaahu,
 ne na maeloona munia easi lae mai i tataainia mai lite
 26 ni sisania i matolana mai korn, easi tahi oto. Na na
 waowaona e pito oto na easi hunu, ne mai sisania easi
 27 taelai lou. Oto alai hairaretai a laa a aunani nima e lae
 mai isiena kira asi tauri, Alaha, uri o qake hasia na
 mai lite diena ana lalo ioe ? hoe, na mai sisania e keikei
 28 iheini ? Oto easi tauri munira, Na maeloona oto
 e taurina. Oto alai hairaretai easi taurina munira
 29 uri, Ne ohe saemu oto muni melu e lai lenui ? Na
 easi taurini, Qaike na, mane maholo amu a lanuia mai
 30 sisania amu anai lenu pele ana mai korn maii. Amu
 toliasii keu weu urina kira anai meni peina hairuru
 lai hulaana na siokonina ; oto ana maholo ni siokonina
 na anaisi tauri munira alaile ea siokoni uri, Amu holai
 lenui oto na mai sisania amu hoo konii oto muni unu

asii, na amu tooni konia oto na mai korn ilaona nima inau.

31 Oto e hai sapeia lou naite alahuuna lou aopa munira, easi tauri, Na alahana ni leni e urihana oto hoi lite ni mustard, na inoni e ta e lai hesia wai

32 lalo ineia: na ele masiola oto e haora waewae liutahaana taana na mai lite, na ta maholo e pito oto easi peina liutahaana na moola hasihasi wai lalo, ea noi ei oto, hulaana mai menu ni leni ea lae mai i oa ana mai sasarana.

33 Oto easi unua naite alahuuna lou aopa munira uri; Na alahana ni leni e urihana oto na leven, na hua e ta, easi anomia laona olu nima ni flour, lai hulaana e mani nanamainii manomano.

34 A Jesus e unui ahutana na moola inihou ani alahuuna haleite munira na mai ruruha huna; na uri aiana

35 na alahuuna tane e qake walaa oto munira: uri muni haatooa oto na haiwala ni na prophet e unua oto kau uri,

Na anai awanana oto ani alahuuna;

Na anai houleinia oto moola kira mumunii oto keikei i noilana na suasualana walumalau.

36 Oto easi lae ahoa ana mai ruruha huna, na e sili oto wai nima: na mai qaaronoisuli ineia e lae mai siena, kira asi tauri, O ladoa kau muniemi ana na alahuuna

37 ana mai sisania i lalo. Oto easi alamira e tauri, Laa

38 e tataainia na mai lite diena na Kale ni inoni ine; na na laloni na walamalau oto ni; na mai lite diena, ne na mai kale ni alahana oto ni; na mai sisania na mai

39 kalena a laa tataala; na na maeloona ni e hasii keu a Satan oto ni: na na siokonina na neredena walumalau oto ni; na alaile e siosio koni alai angel

40 oto ni. Ne mala kau kira siokonia oto na mai sisania muni unui oto i duna, ne kira anaisi taurina oto i

41 haamanolana maholo inihou. Na Kale ni inoni anai usunainia wau na mai angel ineia, na kira anaisi lenui oto maania i alahana ineia taana na moola ea

42 haatoosua, ikira alaile lou ea tautaua na tataalana, na anai asira oto laona na meameatana duna, na lehu

43 na takona ana maia na nananadi nihona. Ne oto

ana maholoni alai odotai anai raa tau taha oto mala sato ana alahana a Amāda. Ile e too alinana, ne muni e rono oto.

44 Na alahana ni leni e urihana oto mai tooha kira mumunii oto wai lalo ; oto naile e lio haaroia, easi hei mumunia lou ; na ana e saesaediena hahia ne easi lae wau easi haaholinainia na tootoolana, easi holia na lalo ni oto nana.

45 Lou, na alahana ni leni e urihana na inoni holiholi
46 ea tautau haitalea mai huani dehi diena : na maholo e tau haaroia oto na hua kira anai holi peina ana, ne easi lai haaholinainia na tootoolana, easi holia oto nana.

47 Lou, na alahana ni leni e urihana oto na huo
48 kira atonia oto wai esi, oto kira asi sasalia taana na ia manomano : na e honu oto ne kira asi okea oto wai one ; kira naku oto, kira asi toonia dienahaana na mai ia ilaona mai iteite, na tataalahaani kira derei
49 oto. Ne eanai urina oto ana haamanolana na maholo inihou : alai angel anai kalitaha mai, na kira anaisi
50 opaa oto alai orahaa maania i matolana alai odotai, na kira anai asira oto laona meameatana duna : lehu na takona ana na na nananadi nihona.

51 Hoe uri saemiu e tahanainia oto na moola inihou?
52 Kira asi tauri, O siua. Na easi tauri munira, Talaaehana ine taana na haausuli kira haasaea oto ana moola ana alahana ni leni ne e urihana oto naite aunani nima, ea haahaatainia oto moola haolu na moola oto qani maania na lehu talana dienahaana na moola ineia.

53 Na na taulana e urini, uri maholo a Jesus e unua manoa na mai alahuuna inihou, ne easi liki holo oto
54 maania ilehuna. Na e lai hula wai henua ineia easi haausuli wai nima ni ruru ikira, hulaana kira panarai oto waewae, kira tauri oto, Na masi salemaina na mai anoa inihou ana a mane inihou e keikei ihei?
55 Raoni a laa inihou na kalena karpenter ohia? na a nikenā kira saesaea kau ana a Mary ohia? na alai ulana, a James, na a Joséph, na a Simon, na a Judas?
56 Na alai iniena, kira oto isieka manomano ohia? Hoe

57 *na moola huna uri ana a laani e keikei oto ihei? Na kira mani toosua mano ana. Na ta a Jesus e tauri munira, Kira sie makaana na prophet oto oo, na ana*
 58 *hanua ineia haliite na oto i nima ineia. Na e qake tau i na mai anoa huna ilehuna, ana hiwalaimolina e aia ada.*

14 *Oto ana maholoni a Herod a tetrark e ronoa oto*
 2 *na talohana Jesus, easi tauri munia alai heiraretai ineia uri, A John a Lotomaea neia oto inihou; e sulutae oto maania alaile e mae oto; na talaaehana ine e nanama oto muni taua na mai anoa e liutaha inihou.*
 3 *Ana a Herod oto e tapolia John, e hoosia oto, na e noia wai nima ni hoo talaaehana a Herodias, hua*
 4 *a Philip aulana. Ana a John e tauri munia, E qake haidadana oto ana mai haatolana muni o tolea namua.*
 5 *Na e sare ta muni haamaesia oto, na e maunia mai ruruha huna, ana kira adomainia oto uri neia na*
 6 *prophet. Na na haudina a Herod e hutaana e too oto, ne kalena Herodias na elekeni e maomao i*
 7 *matolada, na easi diena oto nana Herod. Oto ana maholoni e ere haitakoi, na e haahaalu oto uri eanai*
 8 *ta oto munia taana na oia eanai suka ana. Oto ineia, ana nikenā e susuainia munia, ne easi tauri, Ta kau mei ilehu laona nima na qauna John a Lotomaea.*
 9 *Oto saena alaha ni easi hu oto; na ta isulia haiwalani e ere haitakoi munia ani na isulia alaile e eno maia ana nauna, ne easi unua walana oto muni kire ta oto*
 10 *munia; oto easi usunainia oto alaile muni tohu*
 11 *mousia na qauna John wai nima ni hoo. Na kira tolea qauna mai ilaona na nima, kira asi niia munia a*
 12 *elekeni ine: oto neia asi tolea munia nikenā. Na alai qaaronoisuli ineia e lae mai, kira suluia oto na raena, kira asi haitolia; na kira lae oto wau kira asi unua siena Jesus.*
 13 *Oto a Jesus e rono urina easi lae oto maania ilehuna, easi lai henua saasala e haatau: na na mai ruruha huna e rono urina, kira asi lulu oto isulia iano maania*
 14 *taana na mai poona. Oto easi kalitaha na e loosia na mai ruruha e huna, oto saena easi amasira, na e*
 15 *haauria alaile e daodaoa ada. Na e apai sato oto, ne*

- mai qaaronoisuli e lae mai siena, kira asi tauri, Na hanua saasala oto inihou, na e apai sato oto ; o unua kau mai ruruha huna e lae oto, muni kire waiwesia
- 16 mai poona i holia mai naulaa ada. Oto nea Jesus easi tauri munira, E qake ola oto muni kire lae oto ;
- 17 iamu oto amu ta mai naulaa ada. Oto kira asi tauri munia, E tai lima hoi bread na e ro ele hoi ia amelu
- 18, 19 ilehu. Oto easi tauri, Amu ta kau mei ilehu. Oto easi haatolaia mai ruruha huna muni kire naku iano ana halisi ; oto easi ta na lima hoi bread ine na ro ele hoi ia ni, na e uwaalena i leni, easi walaa ni haadienai, easi nisii, easi ta mai bread ine munira alai qaaronoisuli, na alai qaaronoisuli e hai ta lou munia mai
- 20 ruruha huna. Oto kira hauni nau kira pote : na kira toonii oto na mai naulaa e ore ana mai naulaa kira
- 21 nisii keu, na awala ni mei e honu oto. Na alaile ni e nau na lima mola ni mane, kira qake idumia kau alai keni wa alai elekale.
- 22 Oto laulau e haaholaa alai qaaronoisuli muni kire taelia iola ikiraelu, na muni kire holai atoholo i naona ana apani iqa qau wau, lai hulaana e usunainia oto
- 23 mai ruruha huna. Na e usunai mano oto ana mai ruruha huna, oto easi hanetaha wai hahona houliwo mune arenai oto ana na lehu e qala : na e saulehi oto,
- 24 na tai ineia maraana ilehuna. Na iola ni e hane upuupu ana iqa, na kira suahia oto ana ahe ; ana dani e hita
- 25 i naoda. Oto ana haina na maani liona i rodo easi
- 26 duduhira wau, ea atoatoae oto i koluna iqa. Na alai qaaronoisuli e loosia ea uriuri i koluna iqa, ne saeda easi ikulei sulia, kira asi tauri, Na akalo oto ni ; na kira
- 27 awara oto ana kira popopolou. Na laulau a Jesus e tolenani walaa oto munira e tauri, Saemiu mune
- 28 mano : inau oto ; amu suuri popopolou. Oto nea Peter e alamia easi tauri, Lord, ana e noi ioe oto,
- 29 o unua nee lau wau isiemu i koluna iqa. Oto easi tauri, O lae mai. Oto nea Peter e siho kau maania iola, easi uriuri oto i koluna iqa uri mune lae wai
- 30 siena Jesus. Na e losia na oru, oto easi popopolou ; na e talaai dododo oto, na easi awaraa oto, e tauri,
- 31 Lord, o haauriau oto ni. Oto laulau a Jesus e

lalainia wau na nimana, easi hele wau ana, maia e tauri, Laani, saemu e ruarua, e ua oto o qake
 32 hiwalaimoli? Na koro hane oto wau ilalona iola,
 33 ne na oru easi toli oto. Na alaileni ilaona iola kira asi qouruuru honosia, kira asi taurini, So ioe Kalena God oto walaimoli.

34 Na kira liki holo oto kira asi hula wau ana
 35 hanua i Genesaret. Na alaile ana hanueni e lio saea oto kira asi usunainia na maile muni lai waiwesia ahutana hanua kalikalira; na kira asi
 36 tolea mai siena ahutana alaile e daoha; na kira haatohu ana uri muni kira kele hele mola ana noonooni tooni ineia: na ahutana alaile e kele hele mola ana ne kira mani meuri oto.

15 Oto ana maholoni alai Pharise na alai haausuli keikei i Jerusalem e lae mai siena Jesus, kira asi
 2 tauri, E ua oto alai qaaronoisuli ioe ea haitohea na mai walaana kia hele susulii oto ana alai weuwaka? ana kira qake hohoda nima maholo kira a naunau
 3 bread. Oto e alamira easi tauri munira, Ne e ua iamu lou amu a haitohea oto na haatolana a God talaaehana na mai walaana amu hele susulii urina?
 4 Ana God e tauri keu, O adomai hiahia ana amamu na ana nikemu: na lou, Ile ea walaa tataalasia amana
 5 wa nikenā, ne mune maesia oto. Na ta iamu oto amu a walaa uri, Taana naile oto ea tauri oto munia amana wa munia nikenā uri, Na masiolani o anai akaurisia oto aku mune maio oto, ne kira niia oto munia God; so
 6 neia sie adomai hiahia urina ana amana. Na amu tau hiusia oto walana God talaaehana na mai walaana
 7 amu hele susulii urina. Alai oi hono, a Isaia e walaa diena ni prophet kau horamiu, e walaa uri,
 8 Mai hanua hou ea adoadomai hiahia aku ani qeruqeruda;

Na ta na saeda e haatauriau oto.

9 Na kira a qaoqao ola ni mane oto maatala isieku, Mai maani haausulina ikira ani haatolana na mai inoni.
 10 Oto easi haraia mai na mai ruruha buna isiena, easi tauri munira, Amu qaaronoisuli keu, na saemiu,

- 11 mune taha oto ani : Na masi ola e sili i dawa ne
 esie haamadaa na inoni ; na ta na masiola ea kalitaha
 maania dawa, ne masiolani oto eanai haamadaa na
 12 inoni. Oto alai qaaronoisuli e lae mai, kira asi tauri
 munia, O manatainia taane uri alai Pharise e toosua
 13 kau, ana kira ronoa haiwalani? Na ta e alamira
 e tauri, Taana na ola kira hasia na oto a Amaku ileni
 14 e qake hasia, ne kira anai ehura asia oto. Amu noto
 kau maanira : ikira alaile ea naonao na kira ulu oto.
 Na uri ana na ulu ea taumei naona naite ulu, koro
 15 anai meni usu oto ilaona na aliholo. Na a Peter e
 alamia easi tauri munia, O ladoa kau na alahuuna
 16 inihou muniامي. Oto easi tauri, Uri iamu noone
 17 lou amu puo ua? Uri amu qake losaea kau, uri
 taana na ola ea sisili i wawa ne ea ooni oto i ieka,
 18 na kira asi derei oto wai pota? Na ta na moola ea
 kalitaha maania na dawa, ne kira a kalitaha oto
 maania i sae ; na ikira oto kira anai haamadaa na
 19 inoni. Ana na moola inihou e keikei i sae, na uri,
 mai adomaina aela, mai talei horona, mai amoamona,
 mai iona madaa, mai pelina, mai qelu haakaena, mai
 20 walaana taewau : na moola oto inihou moola ni
 haamadaa na inoni : na ta na nauna oto ani nimamima
 kira qake hodalii ne na inoni esie madaa oto oo ani.
 21 Na a Jesus e kalitaha oto maania ilehuna, easi
 22 lae oto i sarohana hanua i Tur na i Sidon. Na liokau,
 na keni ni Kanaan e lae mai keikei i sarohana
 hanueni, easi awarasia, e tauri, O amasiau, Lord,
 kalena David ; ana kaleku na elekeni siohaana
 e tataala waewae ana na hiona ni orahaa oto ana.
 23 Na ta e qake aani alamia oto mala ana na tai
 haiwala. Na alai qaaronoisuli ineia e lae mai kira
 haatohu ana, kira tauri, O unua kau mune lae oto ;
 24 ana ea awara oto i purikaelu. Na ta e alami easi
 tauri, Kira qake usunainiau oto munira alaile aopa, na
 ta munia mai sheep anā nima Israel e takalo kau.
 25 Oto easi lae mai i pouruuru honosio, maia na haiwala
 26 uri, Lord, muni o maiiau oto. Na e alamia easi
 taurini munia uri, E qake diena muni ta na mai
 bread ada alai elekale na muni derea oto ana mu usu.

- 27 Na ta e tauri munia, Qaike na, Lord : ana mu usu noone ea *naunau* na *mai nanani naulaa* ea usuusu oto
- 28 *maania* na table alai aunada. Oto a Jesus easi alamia e taurini munia, Keni hou, na *hiwalaimolina* amu e paina : mala o *hiwalaimoli* keu *ne mune* urina oto munio. Oto elekeni *ineia* e mauri oto ana tai maholo ni sato ni.
- 29 Na a Jesus e kalitaha oto *maania* ilehuna, na easi lae wai kekena iqa ni Galilea ; na e hanetaha oto wau i hahona na *houliwo*, easi io iano wai
- 30 lehuna. Na na *mai ruruha* huna e lae *mai isiena*, na alai tou oto isieda, na alai ulu, alai panu, alai kou, na alaile aopa huna, na kira asira oto wau i *nadona*
- 31 aena Jesus ; na e mani haaaurira *manomano* : lai hulaana na *mai ruruha* huna e *panarainia* oto, maholo kira loosia alai panu e *walaa* taha, alai kou e mauri lou, na alai tou e laelae hailiu, na alai ulu e lio lou : oto kira asi *soihaamanikulua* God Israel ana.
- 32 Na a Jesus e hataia mai alai *qaaronoisuli* *ineia* isiena, easi tauri, Saeku ea amasia oto na *mai ruruha* huna inihou, ana kira io raro oto isieku oluna na *dina* oto inihou na e qale ola ni na *ikira* : na nau qake sare usunai hiolo ada, mane kira mano toli oto isulia tala.
- 33 Oto *mai qaaronoisuli* easi taurini munia, Ne kaelu anaisi manatainia uritaha na *mai bread* huna urina na na hanua saasala oto inihou, uri muni haapotera mai
- 34 *ruruha* huna mala inihouni ? Oto *nea* Jesus easi taurini munira, E nita hoi bread amiu ? Oto kira asi unua uri, Tai hui ile, na na *mai kele* ia qake
- 35 huna. Oto easi unua *mai ruruha* huna anai io iano ;
- 36 oto e ta na hui hoi bread na *mai hoi ie* ni ; oto e *walaa* ni haasaediena easi *nisii*, easi *nii* oto wau munira alai *qaaronoisuli*, na alai *qaaronoisuli* e hai
- 37 *niia* lou munira *mai ruruha* huna. Oto kira mani nau kira pote : na kira asi toonii na *mai naulaa* e ore ana
- 38 *mai naulaa* kira *nisii* keu, na hui iteite e honu. Na alaile ni e nau na hai mola ni mane, kira qake idumia
- 39 alai keni na alai *elekale*. Oto easi usunainia *mai ruruha* huna, na e *taelia* na *iola* *ikiraelu*, easi hula wau ana sarohana hanua i Magadan.

- 16 Na alai Pharise na alai Saduke e lae mai, kira malaohonana kira haatohu ana uri mune haatainia
- 2 na haara keikei ileni ada. Na ta e alamira easi tauri munira, Ana ea saulehi oto *ne* amu asi tauri, Eanai
- 3 sato taane : ana *mai* mesi salo molemole isalo. Na oto i haahulee uri, Eanai nimo oto siiri : ana *mai* mesi salo molemole i salo na e rorodoa oto. Amu manatai ii sulia na maana salo, na amu puotainia oto *mai* haara
- 4 ana *mai* maholo. Na qauna ni orahaa na ni amoamona ea tau haitalea na haara, na kira sie niia oto na haara munira, na ta na haara a Jona na prophet haleite. Oto e haitale oto *maanira*, easi lae oto wau.
- 5 Na alai qaaronoisuli e atoholo oto i apani iqa, na
- 6 kira sae rorodoa kira qake aani tola bread ada. Na a Jesus easi tauri munira, Amu kenetainiamu oto na amu lio talamiu oto ana na leven ikira alai Pharise na
- 7 alai Saduke. Oto kira asi mani haitalei oto maraada,
- 8 kira tauri, Kaelu qake tola bread oto akaelu. Na a Jesus e manatainia easi tauri, Iamu alaile ni sae ruarua, e ua amu a mani haitalei maraamiu oto, ana
- 9 amu qake tola amiu ani bread? Uri amu qake lio saea ua, wa amu qake adomainia na lima hoi bread ada lima mola ni *maneni* na ana enita masi *mei* amu
- 10 toonii oto? Wa ana na hiu hoi bread ada hai mola ni *maneni*, na ana enita masi iteite amu toonii oto?
- 11 E ua oto amu qake losaea oto uri nau qake walaa muniamu raranana na *mai* hoi bread? Na ta amu lio talamiu oto ana na leven ikira alai Pharise na alai
- 12 Saduke. Oto saeda easi tahania oto ana uri e qake unua kau kira anai lio talada oto ana na leven bread, na ta ana na maani haausulina ikira alai Pharise na alai Saduke.
- 13 Oto a Jesus e hula oto i sarohana hanua i Kaisareia Philipi, easi soi haria alai qaaronoisuli *ineia*, e tauri, Mai ruruha huna ea unuunua na Kale ni inoni uri
- 14 atei keu? Oto kira asi tauri, Na *maile* uri a John a Lotomaea ; na na *maile* uri a Elija : na na *maile* aopa
- 15 uri a Jeremiah, wa *naile* oto ana *mai* prophet. *Ineia* asi tauri munira, Iamu kau amu a unuunuaui uri atei?
- 16 Nea Simon Peter e alamia easi tauri munia, Ioe oto

- 17 a Christ, Kalena God laa mauri. Oto nea Jesus e alamia easi taurini munia, *Mane* dehidehio oto, a Simon Bar-Jona: ana na apu na na hasio e qake haatainia oto amu, na ta a Amaku oto ile ea io ileni.
- 18 Na naa tauri lou munio, uri ioe oto a Peter, na uri ilenina hau inihou na anai tohua oto na soihaataina inau; na mai maana para i Hades e sie aani aailaa
- 19 liutahaana. Na anai ta oto munio mai ki ana alahana ni leni: na taana na moola o anai hoosii oto mai iano ne kira anai hei hoosii lou wai leni: na taana na moola o anai luhesii oto mai iano ne kira anai hei luhesii lou wai leni. Oto easi ereana alai qaaronoisuli uri mane kira unu haatai ana munia naile uri neia a Christ.
- 21 Talaae oto ana maholoni a Jesus easi talaai haatainia oto munira alai qaaronoisuli ineia, uri na holoholo oto ineia mune lae oto wai Jerusalem, na mune sape hiito hunahunaa ana alai rato ni mane na alai naohana priest, na uri kira anai haamaesia oto, na uri kira anai taea oto ana oluna na haudina.
- 22 Oto a Peter easi kokelainia, easi talaai ere ana, e tauri, Amaamasio oto Lord: na holoholo urina esie
- 23 aani toleo. Na ta e alihoi oto, easi tauri munia Peter, O tahi oto wau i puriku, Satan: ioe oto na hau ni haatoosuu: ana saemu e qake adomainia oto na
- 24 moola a God, na ta na moola na mai inoni. Oto a Jesus easi tauri munia alai qaaronoisuli ineia uri, Ana naile ea sare luluissuliau, ne mune hehesia oto alihoi, na mune suluia oto na ailipou ineia, mune
- 25 si luluissuliau. Ana taana naile ea sare kenetainia na maurihaana ne eanaisi tau tekelainia oto: na taana naile ea tau tekelainia na maurihaana talaaehana
- 26 inau, ne eanaisi lio haaroia oto. Ana na ola taha na inoni anai teria, mala ea hele manoa ahutana walumalau oto nana, na oto na iina eanai ii tau too ana na maurihaana? Wa na ola taha na inoni anai ta
- 27 mune olisia oto na maurihaana ana? Ana na Kale ni inoni anai lae oto mai meia na manikuluhaana Amana na alai angel lou ineia noone maia; oto ana maholoni eanaisi suuola oto munia taana naile isulia
- 28 oto mai arikosina ineia. E walaimoli naa unua oto

muniamu uri, Na maile oto hikenā alaile ea uraura hou, na kira sie mami oto oo hikenā na maena, lai hulaana kira anai loosia na Kale ni inoni ea lae oto mai ana alahana ineia.

7 Oto e ono haudina e mano oto, nea Jesus easi toleraelu a Peter, na a James, na a John aulana, easi naoda wau, ilenina naite houliwo e tewa, na tai ikiraelu maraadaelu : na na sapena easi noi aopa i maadaelu ; na na maana easi raa tau taha mala sato, na mai tooni ineia e noi rerea oto mala na raa. Na lio kau, a Moses na a Elija e haatai adaelu koro wala-walaa oto maia. Na a Peter e ala, e tauri munia Jesus, Lord e diena nakaelu muni na iona ilehu : ana e too i saemu, ne nee tohua ilehu na olu apaapa ; naile namua, na naile nana Moses, na naile nana Elija. Maholo e walawalaa ua, ne lio kau, na masi uru e raa e malusiraelu oto : na lio kau, na haiwala e keikei ana masi uruni e tauri, A kaleku inihou, laa ni mane inau, nau lio saetooana oto ; amu tolaana kau. Na alai qaaronoisuli ni e ronoa kiraelu asi lahutai oto i maadaelu, kira asi popopolou oto waewae. Na a Jesus e lae mai easi hele i sapedaelu easi tauri, Amu sulutae, na amu suuri popopolou. Na kiraelu uwaalena ana maadaelu na kira qake loosia naile oto na ta a Jesus oto maraana.

Na kiraelu asi siho toli wau maania i houliwo, oto nea Jesus easi ere adaelu oto, e tauri, Amu sie unu-unua siena naile ana moola e haatai oto muniomolu, lai hulanaa oto na Kale ni inoni eanai taelai lou maania alaile e mae oto. Na alai qaaronoisuli ineia e soi haria kira asi tauri, Ne e ua kau alai haausuli ea unuunua uri na holoholo oto a Elija mune holai nao oto mai ? Oto e alamira e tauri, A Elija ea naonao taane mai, na eanaisi tau dienaana waluola : na ta naa unua oto muniamu uri a Elija e qani hula oto mai, na kira qake manatainia oto, na kira tautau munia na moola oto isulia saeda. Alibana noone lou na Kale ni inoni anai sape hiito ada. Oto alai qaaronoisuli easi manatainia oto uri e walaa munira raranana John a Lotomaea.

- 14 Na kira hula oto wau ana *mai* ruruha huna, oto
naite inoni e lae mai sulia, e gouruuru honosia, eas
15 tauri, Lord, o amasia kau a kaleku: ana ea qeuqeu
na e tola aelana oto: ana ea talei usu oto haahuna
16 wai duna, na haahuna oto wai wei. Na nau tolea kau
siena alai qaaronoisuli ioe, na kira qake aani haauria.
17 Oto a Jesus e alamira e tauri, Qauna ni sae ruarua na
ni hehesi, na anai io maiamu lai hula inenita? na
anai sae malumu kau muniamu lai hula inenita?
18 tolea kau mei isieku ilehu. Oto a Jesus e ereana
oto; na na hiona ni orahaa easi silitaha maania: oto
elemane ni e mauri oto lou ana tai maholo ni sato ni.
19 Oto alai qaaronoisuli e lae wai siena Jesus na e qala,
kira asi tauri, E ua kau ami qake nanama muni paia
20 oto? Oto easi tauri munira, Ana na hiwalaimolina
iamu e qake paina: ana e walaimoli naa unua muni-
amu uri, Ana na hiwalaimolina taane amiu mala oto
hoi lite ni mustard haleite, ne amu anaisi unua munia
na houliwo inihou uri, O sulutae maania ilehu o lae
oto niweu; na eanaisi sulutae oto; na e qale ola
mune asaiamu oto.
- 22 Na maholo kira ioio oto i Galilea, nea Jesus easi
tauri oto munira uri, Kira anai qeloa oto na Kale ni
23 inoni laona nimada na *mai* inoni; na kira anai
haamaesia oto, oto kira anaisi hei taea lou ana
oluna na haudina. Na saeda easi hu oto waewae
ana.
- 24 Na kira asi siho oto wai Kapernaum, na alaile e
taria too ro tooha ani inoni kira lae mai siena Peter,
kira asi tauri, Ni, a haausuli iamu e tata too ro tooha
25 ni? E asi tauri, Taane siua. Na e hula oto wai
nima, nea Jesus easi kokea ani soi harilana uri, Ni
Simon, oa adoadomai uritaha? alai alaha mai iano,
kira a taitari tooha ana kira nahei? uri ana alai
26 kaleda, wa ohia ana alaile aopa? Na easi tauri, Ana
alaile aopa e ua; oto a Jesus easi tauri munia, Ta-
laeahana na masiolani alai elekale anai io sapemawa
27 oto. Ne mane kia haatoosuara, o lae kau wei one,
o derea wau na hinou, o wainia mai na hoi iani ea
holai ala; na o rokasia na dawana, ne o anaisi lio

haaroia na masi tooha ilalona : o heleana kau, o ta kau wau munira arenaku na arenamu.

- 18** Oto ana tai maholo ni satoni alai qaaronoisuli e lae mai siena Jesus, kira asi tauri, So atei kau e alaha
- 2 liutaha oto ana alahana ni leni? Na e haraia oto na elekale siena, easi haaurasia oto i matoladaelu easi
- 3 tauri, E walaimoli naa unua oto muniamu uri, Ana amu qake alihoi oto, muni noi oto mala alai elekale haora, ne amu sie aani sili oto wau laona alahana ni
- 4 leni. Talaaehana urina taana naile ea haahaoraa mala na elekale inihou, ineia otoni e liutaha oto ana
- 5 alahana ni leni. Na taana naile ea totola konia na tai elekale mala elekale inihou ana sataku ne ea tola
- 6 koniau oto : na taana naile ea haatoosuaa na taile ana alaile e haora inihou kira a hiwalaimoli eku, ne e diena oto nana muni kire qaroa na hau pulopulo paina
- 7 i luena, muni kire si haadodoa wai esi dodo. Amasilana oto na walumalau ana isulia na moola ni haatoosua! ana e sie molahia oto oo uri na moola ni haatoosua anai too oto : na ta amasilana oto na inoni ni na moola ni haatoosua anai too oto talaaehana
- 8 ineia! Na uri ana na nimamu wa na aaemu e haaolao oto muni o toosua, ne o tohu mousia oto, o derea oto maanio : e diena oto namua muni o sili wau ilaona maurina na oa kou wa aaemu ea tou, mane ani too ro nimamu wa too ro aaemu kira anai dereasio oto wai
- 9 laona duna ea io oto hu. Na uri ana na maamu ea haaolao muni o toosua, o akania oto, o derea oto maanio : e diena oto namua muni o sili wau ilaona maurina ani tai apani maamu haleite, mane ani too ro maamu kira anai dereasio oto wai laona gehena ni
- 10 duna. Amu lio talamiu oto mane amu maka ana na tai ile hikena alaile haora inihou ; ana naa unua oto muniamu, uri mai angel ikira ileni ea tootoomaia na
- 12 maana Amaku ileni. Ne amu adoadomai uritaha ana? ana naile ea tooana na tanalau ni sheep, na na taile oto ea takalo maanira, uri e sie toliasira na siwa awala mana siwa, mune lae wai ilenina mai houliwo,
- 13 mune haitalea oto ileni e takalo kau? Na uri ana ea tau haaroia, walaimoli naa unua oto muniamu, uri

- ea saesaediena oto walawala hahia ileni, maania
 14 hahia siwa awala mana siwa e qake takalo kau. Alihana oto lou e qake lae isulia saena Amamiu ileni uri muni na taile hikenā alaile haora inihou e takalo oto.
- 15 Na uri ana a ulamu ea tau tataalasio ana na masi orahaa, ne o lae kau, o haananaua kau ana masi orahaa ni tai iomoroī oto maraamoroi: ana ea taumei
 16 tolaamu oto, ne o helesia oto aulamu. Na ana e qake tola amu, ne o haraia kau naile wa na ro ile ohia, uri muni haatoolana oto taana na haiwala ana walana na
 17 ro ile wa na olu kira a walaa haatoo. Na uri ana ea lalawa tola ada, ne o anaīsi unua oto munia na soihaataina: na uri ana ea lalawa tola ana lou na soihaataina, ne muni noi oto mala na laa ana mai
 18 ruruha aopa wa mala na laa totola tooha. E walai-moli naa unua oto muniamu uri, Taana na ola amu anai hoosii oto mai iano, ne kira sie aani luhāsii oto wai leni: na taana na ola amu anai luhāsii oto mai
 19 ano, ne kira sie aani hoosii oto wai leni. Na lou naa unua muniamu, uri na ro ile hikemiu anai adomai hairuru oto ana na masi ola koro anai sukāa oto, ne
 20 eanaīsi urina oto nadarua ana Amaku ileni. Ana na ro ile wa na olu ea ruru oto ana na lehu isulia na sataku, ne inau oto ilehuna i matoladaelu.
- 21 Mano urina a Peter e lae mai, easi tauri, Lord, a ulaku eanai tau tataalasiau oto haaenita ana na masi orahaa, na naasi saeasia oto munia? uri anai hulaana
 22 haahiu oto? A Jesus easi tauri munia, Nau qake unua munio uri, Eanai hula mola ana haahiu; na ta
 23 uri, Na hiu awala oto na haahiu lou urina. Talaaehana ine kira alahunainia oto na alahana ni leni uri mala naite kin, e sare ii oto isulia mai roroana alai
 24 hairaretai ineia. Na maholo e talaai ii oto, kira asi tolea oto mai naile isiena, e roroaia oto ana na awala
 25 ni sinola ni talent. Na ana e qake manatainia oto na masiola mune suu roroana ana, ne a alaha ineia easi unua walana oto muni kire haaholinainia oto, na a hua ineia noone lou na alai kalena na tootoolana, uri
 26 mune si suu roroana ani. Oto a laa hairaretaini e

ladamai iano e gouruuru honosia, easi tauri, Alaha inau, saemu mune malumu keu eku, na asi suui taane
 27 munio ahutani oto. Oto a alaha a laa hairaretai ni ne saena e amasia oto, oto easi luhasia oto, easi
 28 saeasia oto munia na masi roroana ine. Na ta a laa hairaretai ni e silitaha, e odoia oto na laa hairaretai damana, e roroaia oto ana na tai tanalau ni penny: oto easi tapolia oto, e ini i luena, easi tauri, O suua
 29 oto na masi roroana ine e roroaio. Oto a laa hairaretai damana e ladamai oto iano e haatohu ana, easi tauri, Saemu mune malumu kau eku, na asi suui taane
 30 munio. Na e qake sare oto, na e lae wai derea laona nima ni hoo, lai hulaana eanaisi suua oto na masi roroana ine. Na alai hairaretai damana maholo kira loosia na masiola ni kira tau i oto, ne saeda easi hu oto waewae, kira asi lae mai i unua siena alaha ikira ana
 32 waluola kira tauini. Oto a alaha ineia e haraia siena, easi tauri munia, Laa hairaretai tataala, inau keu nau saeasia oto ahutana na masi roroana ni munio, ana o
 33 haatohu eku kau ana: ne uri e qake holoholo ioe muni o amasia oto a laa hairaretai damamu, mala
 34 inau oto nau amasio kau? Oto a alaha ineia e saewasu oto na e niia oto munia alaile ni haahiito ana, lai hulaana eanai suua manoa oto ahutana na
 35 roroana. Alihana oto lou a Amaku ileni eanai tautau urina amiu, ana taana nahei hikemiu oto wai saena e qake saeasia oto mai roroana munia ulana.

19 Na na taulana e urini oto uri maholo a Jesus e unua mano oto na mai walaana inihou, easi luluu oto maania i Galilea, na e lai arapuu oto i sarohana
 2 hanua i Judea ana apani Jordan qau wau; na na mai ruruha huna e luluisulia; na e hauni haaurira mano wai lehuna.

3 Na alai Pharise e lae mai siena, kira mala ahona ana, maia na haiwala uri, E haidadana ana mai haatolana wa qake uri na mane eanai maasia oto na
 4 hua ineia talaaehana taana na moola. Oto e alamira e tauri, Uri amu qake saesaea kau uri ile e haaholara kau ana talaaehana e haaholara oto na mane na na
 5 keni, na e tauri oto, Talaaehana na ola ni na inoni

- anai tolipuri oto ana amana na nikenā, na anai io
 rarao oto maia hua ineia; na koro anai noia na tai
 6 masi hesio. Ne ana e urina oto koro qake noi ro ile,
 na ta na tai mesi hesio oto. Hoe na masi ola a God
 7 e haarurua oto, mane na inoni e opaa oto oo. Kira
 asi taurini oto munia, Ne e ua kau a Moses e unua
 walana uri kira anai nīia na usuusu ni maasilana, na
 8 muni maasia oto? Easi tauri munira, Ana saemiu e
 hau nea Moses e maaiamu oto muni maasia na mai
 hua iamu: na ta e qaike urina oto keikei i talaaehana
 9 oto mai. Na inau naa unua oto muniamu uri, Taana
 nahei ea maasia oto hua ineia, na e qake talaaehana
 oto na amoamona, na eanai tolea naite hua aopa, neia
 ea amoamo oto: na ile ea tolea a kenini kira maasia
 10 kau, neia ea amoamo oto. Oto alai qaaronoisuli easi
 taurini munia, Ana e urina oto munia na mane ana
 11 hua ineia, ne e qake diena muni tola hua oto. Na
 easi tauri munira, Kira sie mani karu oto manomano
 ana na haiwala inihou, na ta alaile haleite kira nīia
 12 oto urina munira. Ana na mai halu eunuk oto, na
 kira huta oto urina maania iena nikeda: na na mai
 halu eunuk lou mai inoni e uwelira oto: na na mai
 halu eunuk lou kira uwelira oto maraada isulia na
 alahana ni leni. Ile e madausia oto mune karuana,
 ne mune karu oto ana.
- 13 Oto kira tolea mai alai elekale siena, uri muni e
 qonara ana nimana, na mune arenai oto: oto alai
 14 qaaronoisuli easi ereada. Na ta nea Jesus e tauri,
 Amu toliasira oto alai elekale, na mane amu ere ada
 maania laena mai sieku: ana alaile oto e urina ne
 tootoolada oto ana na alahana ni leni.
- 15 Oto e qonara oto ana nimana, easi lae oto wau
 maania ilehuna.
- 16 Na lio kau, naite laa e lae mai isiena e tauri,
 Haausuli, na ola taha na anai ta, muni nee karu oto
 17 ana na mauriha hu nekua? oto easi tauri munia,
 Eua oto oa soisoi hariau ana na dienana? E taile
 oto haleite e diena: na ta uri ana o sare ta oto muni
 o sili laona na maurina, ne o tolai sulia na mai haa-
 18 tolana. Oto easi tauri munia, Mai haatolana uritaha

- ni? Oto *nea* Jesus e tauri, O sie horohoro, O sie
 19 amoamo, O sie pelipeli, O sie gelu wala haakae, O
 adomai hiahia ana amamu na nikemu: na lou, O
 saepaina ana laa auhanua ioe mala oa saepaina amu
 20 oto. Oto masi saanauni easi tauri munia, Ahutana
 na moola hou nau hauni tolai sulii manomano oto
 21 na ola taha e aia ua aku? A Jesus easi tauri munia,
 Ana o sare ta muni o haahui oto waluola, o lae wau,
 o haaholinainia tootoolamu, na o haadoa alaile e qake
 too ola, na o anaisi manatainia oto dienahaana na
 moola namua wai leni: na o lae mai, o luluisuliau oto.
 22 Oto masi saanauni e ronoa haiwalani, easi alihoi oto
 wau ani saehuna: ana ineia oto noone na tootoolana
 e huna oto waewae.
 23 Na a Jesus e tauri munia alai qaaronoisuli ineia, E
 walaimoli naa unua oto muniamu uri, E asaia oto na
 laa e toorana muni e sili laona na alahana ni leni.
 24 Na naa tauri lou muniamu uri, Eanai madausia taane
 na kamel mune lai tapausu ana maana na hoi nire,
 na oto esie madausia na laa e toorana mune sili laona
 25 na alahana a God. Na mai qaaronoisuli e rono urina,
 kira asi panarainia oto waewae, kira tauri, Hoe taane
 26 atei anai mauri otoni? Oto a Jesus e toomaira, easi
 tauri munira, Moola inihou sie madausia oto mai
 inoni; na ta taana na moola anai meni madausia
 27 God. Oto a Peter e alamia e tauri munia, Lio kau,
 melu atopuri oto ana mai toolamelu manomano, muni
 melu e luluisulio; ne na ola taha melu anaisi tooana
 28 ani? Na a Jesus easi tauri munieni, E walaimoli naa
 unua muniamu, uri iamu oto alaile amu luluisuliau,
 ne ana na hutana haolu, oto ana maholo na Kale ni
 inoni anai neku ilenina na lehu ni neneku ineia e
 manikulua, ne iamu lou amu anai neku oto ilenina
 mai lehu ni neneku awala mana rua, muni iira mai
 29 komu ni Israel awala mana rua. Na taana nahei e
 atopuri oto ana mai nima, wa ana alai ulana, wa alai
 iniena, wa ana amana na nikenana, wa ana alai kalena,
 wa ana na masi mado, tohutohuna na sataku, neia
 anai karu haatanalau oto ohitani, na anai hele susuli
 30 oto ana na mauriha hu. Na ta alaile huna e nao kau,

- ne kira anai haipuri oto ; na alaile e haipuri keu,
20 ne kira anai nao oto. Ana na alahana ni
 leni mala oto na inoni na aunani nima, e
 isitaha oto i mahuohuo muni holia na maile muni
 2 dauma kau laona lalo ni vine ineia. Na e haalu
 oto munira alai daudama ana na tai penny horana
 na tai haudina, easi usunainira oto wai laona na
 3 lalo ni vine ineia. Oto e hei isitaha lou ana oluna
 na maholo ni sato, na e loosia na maile aopa lou e
 4 talei uraura oto mola i heraniusina ; na easi tauri
 munira uri, Amu lae noone wau laona lalo ni vine,
 naasi holiamu taane mala e haidadana ana. Oto kira
 5 lae oto wau. Na e hei isitaha lou mala ana onona na
 ana siwana na maholo ni sato, na e hai taurini lou.
 6 Na mala ana maholo ni sato na awala mana etana e
 hai isitaha lou, na e odoia lou na maile aopa e uraura ;
 oto easi tauri munira, E ua oto amu a talei uraura
 7 rodomai urini ? Oto kira asi taurini munia, Ana
 naile e qake holiemelu e ua. Neia asi tauri munira,
 8 Iamu lou amu lae oto wau laona lalo ni vine. Na
 e saulehi oto, ne na laa aunani nima e tauri munia
 na laa ni lioisuli ineia uri, O soira mai alaile e
 dauma kau, o niia oto na waaitada munira, o talaee
 kau ana alaile e haipuri kau oasi lai hula ana alaile e
 9 nao. Oto alaileni e lae mai kira holira kau ana
 maholo ni sato na awala mana ruana, ne kira mani
 10 ado oto ana na penny. Na alaile e nao kau e lae mai
 na kira mani unua oto uri na waaitada anai peina ;
 na ikira noone lou kira mani ado oto ana na penny.
 11 Na kira ado oto, ne kira asi papanurunuru honosia
 12 laani na aunani nima kira tauri kau, Alaile inihou e
 haipuri kau ne kira dauma kau na tai maholo ni sato
 mola, na o haaolara oto muni kire haidadana amelu,
 na e tola aela amelu ana na haiatowa na ana na
 13 madorona. Na e alamia naite laa hiked a tauri,
 Malahuku, nau qake aani tau aelaamu : uri kara qake
 14 haalu oto ana na penny ? So o ta kau na masiola ine
 e haidadana amu, na o lae oto wau ; saeku oto muni
 nee nii munia laa e haipuri hou mala oto munio ni.
 15 Uri e qake lae sulia na holoholo muni nee tautau

- isulia saeku ana na moola inau? na uri maamu e
 16 aela, ana inau nau diena? Alihana oto alaile e nao
 kau ne kira anai haipuri oto, na alaile e haipuri kau
 ne kira anai nao oto.
- 17 Na a Jesus e hanetaha oto wai Jerusalem, oto easi
 hoara alai qaaronoisuli awala mana rua, na e ere
 18 laelae munira easi tauri, Lio kau, kaelu a hanetaha
 oto wai Jerusalem inihou; na kira anai qeloa oto na
 Kale ni inoni munira alai naohana priest ikira alai
 19 haausuli; na kira anai ii maeana oto, na kira anaisi
 qeloa oto munira alai ruruha aopa, uri muni kire
 koeana, na muni rapusilana, na muni haakukulana
 oto ilenina na ailipou: oto ana oluna na haudina kira
 anai taea lou.
- 20 Oto ana maholoni a nikenā ro kalena Sebede e lae
 mai siena, kiraelu na ro kalena oto, e pouruuru oto
 21 honosia e haatohua na masiola ana. Na easi tauri
 munia, Na ola taha oa haihunia? Oto ineia uri, O
 unua oto walamu uri na ro kaleku inihou koro anai
 neku oto, naile i qaloqalomu, na naile i maumaulimu,
 22 wau ana alahana ioe. Na nea Jesus easi alamia e
 tauri, Saemolu e qake taha ana na masiola ni molu a
 haatohu ana. Uri moro anai tonohia taane na kaokao
 ni na anai tonohia oto? Oto ikoro munia uri, Taane
 23 siua. Easi tauri munirarua, Moro anai tono taane
 ana kaokao inau: na ta na nakuna i qaloqaloku na i
 maumauliku e qake holoholo inau muni nee niia munia
 naile, na ta nada alaile a Amaku e tau akau ana
 24 munira. Na alai awala e ronoa urina ne saeda easi
 25 talaai aela munia na ro haiulana. Na ta a Jesus e
 soira wai siena, easi tauri, Amu manatainia oto uri mai
 alaha ikira mai ruruha aopa kira a alaha oto honosira,
 na uri mai inoni peina ikira kira a haahaaraira oto.
 26 Na esie aani urina oto amiu: na ta naile hikemiu ea
 sare alaha oto isiemiū ne muni e raretainiamu oto;
 27 na naile hikemiu ea sare noi naohana inoni oto
 amiu, ne mune dauma oto namiu: mala kau na Kale
 28 ni inoni e qake lae mai uri muni kire raretainia, na ta
 muni e raretainira oto, na mune niia oto na mauri-
 haana na tapa olita nana na mai inoni huna.

- 29 Na e usutaha oto keikei i Jeriko, na *na mai* ruruha
 30 huna e luluiisulia oto. Na lio kau, *na ro* ulu koro
 naku oto i kekena tala, na maholo koro ronoa uri a
 Jesus ea liu, *ne* koro asi ulo uri, Lord, o amasiemerei,
 31 laa Kalena David. Oto *mai* ruruha huna e ere adarua,
 uri muni koro e noto oto: na ta koro asi ulo paina
 koro tauri, Lord, o amasiemerei, laa Kalena David.
 32 Na a Jesus e ura noto, easi soi rarua wai siena, e
 tauri, Na ola tahani saemoro ana uri muni nee ta
 33 namoroi? Oto ikoroi munia uri, Lord, maamerei
 34 mune lio lou. Oto a Jesus saena easi amasirarua
 kau, na e hele habia maadarua: na laulau koro hai
 lio oto lou, na koro asi luluiisulia.

- 21 Na kira hula karainia oto i Jerusalem, na maholo
 ikira horana oto i Bethphage, sulia houliwo i Olivet,
 nea Jesus easi usunainia ro qaaronoisuli, e tauri
 2 muni rarua uri, Moro lau kau wei poona horamoroi,
 na laulau moro anai lio haaroia *na* ass kira qaroa, na
 na kaleni ass lou mea: moro luhasirarua oto moro
 3 tolerarua mai isieku. Na ana *naile* ea taumei unua
 na masiola muniomoro, *ne* moro anaisi tauri, A Lord
 oto ea sare too adarua; na eanai tolenani usunaini-
 4 rarua mai. Ne kira tau i ahutana *na* moola inihou uri
 muni haatooa oto *na* haiwala ni *na* prophet e unua
 kau uri,

- 5 Amu unua munia a kenini kalena Sion, uri,
 Lio kau, a Kin ioe ea lae oto mai siemu,
 E manata oto, na e taelia *na* ass,
 Na *na* kaleni ass.

- 6 Na e ro qaaronoisuli ine koro lae oto wau, koro asi
 7 tau i oto mala a Jesus e hatonai ola munirarua, na
 koro tolea oto mai *na* ass ine, na *na* kaleni ass lou,
 na koro holasia *mai* tooni ikoroi i koludarua: na
 8 ineia e taelirarua oto. Na *na* pulita paina ana *mai*
 ruruha huna e holasia *mai* tooni ikira honosia tala;
 na *na* maile aopa e lisia *mai* sasarani ei, kira asi
 9 holasii honosia tala. Na *na* *mai* ruruha huna e lae
 wai naona, na *na* maile aopa e luluiisulia, kira asi ulo
 oto, kira tauri, Hosana munia Kalena David: Dedi-
 dehia oto a laani ea lae oto mai ana satana Lord;

- 10 Hosana wai salo. Na e hula oto wai Jerusalem, *ne*
 ahutana hanua e maoloolo, kira asi tauri, Atei keu
 11 inihou? Oto *mai* ruruha huna uri, A prophet inihou,
 a Jesus, laa ni Nasaret i Galilea.
- 12 Na a Jesus e sili wai nima ni *mane* a God, na easi
 paira ahutana alaile e hohoro na e holiholi laona
 lolata ni *mane*, na e qelusua oto *mai* table alaile e
 oliolisi tooha, na *mai* lehu ni neneneku alaile e haaho-
 linainia *mai* taqataqaruru; oto easi tauri munira,
- 13 Kira usua kau uri, Kira anai saea oto nima inau uri
 na nima ni arenaina: na iamu oto amu haaolaa muni
 14 noi hahale ikira *mai* horohoro peli. Na alai ulu na
 alai tou e lae *mai* siena i lolata ni *mane*: oto e hauni
 15 haurira mano. Na alai naohana priest na alai haau-
 suli e loosia *mai* anoa e tatini, na alai elekale ea
 mamawasia i lolata ni *mane*, ani haiwala uri, Hosana
 munia Kalena David; oto saeda easi aela oto, na
 16 kira asi tauri, Laa hou, oa roronoi taane na moolani
 kira a unuunui? Oto *nea* Jesus munira uri, O siua
 uri amu qake aani saea uri, *Maania* dawada *mai* ele
 kale ikira *mai* kaakae o rodia oto na haasaedienana?
- 17 Oto easi lae oto *maanira*, easi isitaha oto *maania*
 i poona e lae wai Bethania, na e maahu oto ilehuna.
- 18 Oto i haabulee e oli lou i poona, na e hiolo.
- 19 Na e loosia na fig i *ķekena* tala, oto easi eeli talea,
 na e qake haaroia na hoi fig ana, tae *mai* apaapani fig
 haleite; oto easi tauri munia uri, *Mane* na hoi fig e
 tatalaae lou emu oto oo. Na laulau fig ine e tole-
 20 nani mae oto. Na alai qaaronoisuli e loosia urina,
 kira asi panarainia kira tauri, E ua kau fig inihou e
 21 tolenani mae oto urini? Na a Jesus e alamira e
 tauri, E walaimoli naa unua muniamu uri, Ana na
 hiwalaimolina taane amiu, na oto amu qake sae
 ruarua, *ne* amu sie ta oto haleite mala kira ta munia
 fig inihou, na ta mala amu anai unua munia na hou-
 liwo inihou uri, O sulutae, muni kire dereo oto wai
 22 esi, *ne* eanai urina oto. Na taana na moola amu anai
 haatohu eni ani arenaina, na ani hiwalaimolina, *ne*
 amu anai meni akaurisii oto.
- 23 Na e sili oto wai laona lolata ni *mane*, na alai nao-

- hana priest na alai rato ni mane ana mai ruruha e lae mai sulia maholo e haahaasuli, oto kira asi tauri, Ana na nanamana uritaha oa tautau na moola inihou-
- 24 ni? na atei e ta na nanamana inihou munio? Oto a Jesus e alamira easi tauri, Inau noone lou na anai soi haria na tai masiola amiu, na ana amu a taumei unua isieku, ne inau noone lou na anaisi unua i siemiu ana na nanamana uritaha naa tautau na moola inihou.
- 25 Na lotomaea a John e keikei ihei ni? e keikei ileni wa e keikei ana mai inoni obia? Oto kira asi meni tau haitalea maraada, kira tau uri, Ana kaelu a taumei unua uri, E keikei ileni; neia anaisi unua muni-
- 26 kaelu uri, E ua kau amu qake hiwalaimoli ana? Na ta ana kaelu a taumei unua uri, E keikei ana mai inoni; kaelu a maaunira oto na mai ruruha; ana ahutana mai inoni kira mani unua oto uri a John na
- 27 prophet oto. Oto kira asi alamia Jesus, kira tauri, Melu puo oto ana. Oto easi tauri lou munira, Inau lou nau sie aani unua oto muniamu ana na nanamana
- 28 uritaha naa tautau na moola inihou. Ne amu adomai uritaha? Naite inoni e too ro kalena oto; na e lae wai siena na naohana kale, e tauri, Kaleku, o
- 29 lai dauma siiri i lalo ni vine. Oto e alamia e tauri, Nau lalawa: na e haawali kau easi adomai oli e lae
- 30 oto wau. Na e lae lou siena ruana, na e hei taurina lou. Oto e alamia e tauri, Inau oto, maa, na e qake aani
- 31 lae. Hoe atei laa hikedarua e haatooa saena amana? Oto ikira uri, Na naohana kale eua. A Jesus easi tauri munira, E walaimoli naa unua oto muniamu, uri alai totola tooha na alai repi kira anai meni sili oto
- 32 i naomiu laona alahana a God. Ana a John e lae oto mai siemiu ana tala ni odotaina, na amu qake hiwalaimoli ana: na alai totola tooha na alai repi kira hiwalaimoli ana: na iamu oto, maholo amu loosia, ne amu qake adomai oli oto, muni amu e hiwalaimoli ana.
- 33 Amu ronoa naite alahuune aopa lou: Naite inoni na aunani nima e hasia na lalo ni vine na e paraparasia oto, na e elia na kilu muni uriuri menasia na mai huahua ilaona, na e tohua na nima ni

kakakali, oto e maaia kau munira alai deudeuma, na e
 34 lae oto ana naite hanua aopa. Na ana halisi ni vine
 e karainia oto, easi usunainia oto alai hairaretai ineia
 isiena alai deudeuma, uri mune helesia oto mai hua-
 35 huani ola ana. Na alai deudeuma e tapolira alai
 hairaretai ineia, kira rapusia naile na kira horoia naile,
 36 na naile kira saunia ani heu. Na lou, easi usunainia
 alai hairaretai aopa lou e huna liutahaana holai nao :
 37 na kira hai tautau urina lou ada. Na e haawali kau
 easi usunainia kalena isieda, e tauri, Kira anai
 38 adomai hiahia ana kaleku ohia. Na alai deudeuma
 ine maholo kira loosia kalena kira asi meni wala uri
 maraada, So a oliolita oto inihou ; kaelu keu, kaelu
 e haamaesia oto, muni kaelu e hele oto nakaclu ana
 39 na hanua ni hele susuli ineia. Oto kira asi tapolia,
 kira derea oto i koluna para ana lalo ni vine, kira asi
 40 haamaesia oto. Hoe na aunani lalo ni vine ine ea
 taumei lae mai, neia anaiaa uara alai deudeuma ine ?
 41 Kira asi tauri munia, Neia anai horo suuheinia oto
 alaileni e tataala, na eanaa maaia na lalo munia alai
 deudeuma aopa, na kira anaiaa ta taane munia ana
 42 mai huahuani vine oto isuli helisi ni vine. A Jesus
 easi tauri munira, Uri amu qake aani saesaea uri ana
 mai usuusu uri,

Hau alai tautau nima e lalawasia kau,

Tai ineia oto inihou kira taua oto mune noi susuha
 pani :

Ea keikei ana a Lord inihou,

Na anoa oto i maaka ?

43 Talaaehana ine naa unua muniamu uri, Kira anai
 taasiasa oto na alahana a God maaniamu, na kira
 anaiaa niia oto munia naite ruruha aopa eanaa hunu
 44 oto ana mai huahua ani. Na ile oto ea taumei usu
 tooana oto na hau inihou eanaa malelete oto : na ea
 taumei usu oto ilenina naile ne eanaa hita tatanainia
 45 oto mala mai uuni mado. Na alai naohana priest na
 alai Pharise e ronoa oto mai alahuuna ineia, kira asi
 46 losaea oto uri e walaa raranadaclu. Na kira sare
 tapolia oto na ta kira maaunia mai ruruha huna, ana
 kira mani unua oto uri neia na prophet.

- 22 Na a Jesus e alamira e hai walaa lou munira ani ala-
 2 huuna e tauri, kira alahuunainia oto na alahana
 ni leni uri mala oto naite kin, e tau aharota nana
 3 kalena, na e usunainia oto alai hairaretai ineia muni
 haraia oto alaile kira haaronora kau ana aharota: na
 4 kira qake sare lae oto mai. Na e hai usunainia lou alai
 hairaretai lou aopa, e tauri, Amu unua kau munia alai-
 leni kira holai haaronora uri, Lio kau, nau hele manoa
 oto na mai haaliana: kira hunua oto na mai keu na mai
 kale ni keu kira sanonii, na waluola e akau taane oto:
 5 amu lae mai ana aharota. Oto kira mani maka ana, kira
 lae hailiu oto, naile oto i lalo ineia, na naile oto i 'ho-
 6 horo: na alaile aopa e tapolia alai hairaretai ineia, kira
 7 lomosira kau, kira asi seunira oto. Oto a kin easi
 saewasu oto; na e usunainia oto na apani mae, na e
 horo suuhainia oto alaile ni e talei horohoro urina, na
 8 e unua oto na poona ikira. Oto easi tauri munia alai
 hairaretai ineia uri, Waluola ana aharota e akau
 taane oto na ta alaile ni kira haaronora kau kira qake
 9 malisina oto. Hoe a'imu lae oto wau ana mai hahari
 ni tala, na ahutana alaile amu anai odoira kau, ne
 10 amu haaraira oto munia aharota. Oto alai hairaretai
 ine e silitaha oto wai sulia mai maana tala paina, kira
 asi haarurura ahutana alaile kira odoira kau, na maile
 e diena na na maile lou e aela: oto lehuni kira tau
 aharota ana e honu oto ana mai hanua e ruruni.
 11 Oto maholo a kin e sili mei uri muni loosia alaile e
 ruruni, ne easi loosia naite laa e qake tooni ana na
 12 tooni ni aharota: oto easi tauri munia, laa malahuku,
 e ua oto o sili mei ilehu na o qake tooni ana na tooni
 13 ni aharota? Oto e noto e qale nu. Oto a kin easi
 tauri munia alai hairaretai uri, Amu hoosia kau na ro
 . aaena na na ro nimana, na amu derea oto wau ilaona
 rorodoa paro isinaha; lehu na takona ana na na nana-
 14 nadi nihona. Ana kira haraia oto na maile huna, na
 kira lio hilisia mola na tootai ile.
 15 Oto ana maholoni alai Pharise e lae wau, kira asi
 ruru wala oto uri muni kire noia na lolohuna nana
 16 maholo ea walawalaa. Oto kira asi usunainia oto
 alai qaaronoisuli ikira isiena, na na maile lou e lului-

- sulia Herod, kira asi tauri, Haausuli, ami manatainio oto uri o walaimoli oto, na uri oa haahaausuli ana na holoholo a God ani walaimolina na o qake poosuaa ana mai inoni : ana o qake aani lio hilisia na inoni.
- 17 So o unua kau muniemi, oa adoadomai uritaha ? E haidadana oto ana mai haatolana muni wili tooha
- 18 munia Kaisar wa qaike ? Oto nea Jesus e lio saea na kaena ikira easi tauri, Alai oi hono, e ua amu a
- 19 malamalaahona aku ? Amu haatainia kau eku na masi toohani kira unua muni niilana. Oto kira asi
- 20 niia wau na penny munia. Oto easi tauri munira, Nununa atei keu inihou, na usuusu ana atei ne
- 21 ilenina ? Oto kira asi tauri munia, Ana Kaisar e ua. Oto easi tauri munira, Ne talaaehana ine amu haapuosia munia Kaisar na moola a Kaisar, na munia
- 22 God na moola a God. Oto kira rono urina, kira asi panarainii, na kira lae oto maania, kira asi oli oto wau.
- 23 Oto ana tai haudina ine alai Saduke e lae mai isiena,
- 24 alaileni ea unuunua uri na sulutaena qaike oto : na kira asi soi haria, kira tauri, Haausuli, nea Moses e tauri, Naile ea taumei mae oto, na e qake too kale, ne a ulana oto mune tolea naona, na mune haahutaa
- 25 oto na elekale munia aulanani. Ne amelu urina e hiu haiulana oto : na a naohana laa e tola hua oto e mae, nae e qake too kale, na e toliasia hua ineia munia
- 26 aulana ; oto na ruana e urina lou, na na oluna, na na
- 27 hiu mane ni kira mani urina. Oto a hueni easi mae
- 28 oto i purida manomano. Hoe ana na sulutaena atei keu hikenana na hiu maneni anai tooana oto ? ana kira
- 29 mani tolea kau. Na ta a Jesus e alamira e tauri munira, Iamu oto amu a adomai takalo, ana amu qake aani manatainia oto na mai usuusu wa na nanamana a
- 30 God. Ana kira sie tootoo hua oto wa kira e tootoo poro wau ana na sulutaena, na ta kira a urihana oto
- 31 alai angel ileni. Na ana na sulutaena ikira alaile e mae oto uri amu qake saesaea kau na haiwala ni a
- 32 God e unua oto muniamu, uri, Inau God a Abraham, na God a Isaak, na God a Jakob ? Na nea God e qake God oto ikira alaile e mae, na ta ikira alaile oto

- 33 e mauri ua. Oto mai ruruha huna e ronoa kau, ne
 kira asi panarainia na maani haausulina ineia.
- 34 Na ta alai Pharise ana kira ronoa kau uri e ere haa-
 35 laa alai Saduke, ne kira asi ruru. Na:naite laa hikedā.
 laa haausuli, e soi haria kau, e malaahonana, e tauri.
 36 Haausuli, na haatolana ihei e liutaha oto ana mai
 37 haatolana? Oto easi tauri munia, O anai saepaina
 ana a Lord God ioe oto ana ahutana na saemu, na
 ana ahutana na maurihaamu, na ana ahutana na
 38 mai adomaina amu. Neia oto inihou na haatolana e
 39 liutaha oto na na naohana haatolana oto. Na na
 ruana lou urina uri, O anai saepaina oto ana a laa
 40 auhanua ioe mala oa saepainaamu oto. Ahutana
 mai haatolana na mai prophet kira a hauni kuku oto
 ana ro masi haatolana inihou.
- 41 Na alai Pharise e ruru ua, nea Jesus easi soi harira
 42 e tauri, Amu a adomai uritaha ana a Christ? Kale-
 na atei keu ineia? Kira asi tauri munia, Kalena
 43 David e ua. Oto ineia munira, Ana e urina e ua
 kau a David e haorainia oto ana na Hiona uri a Lord,
 e tauri,
- 44 A Lord e walaa munia Lord inau, uri,
 O naku oto i qaloqaloku
 Hulaana na ana isi noia oto mai maeloona ioe i oro-
 hana aaemu?
- 45 Ana a David e haorainia uri a Lord, ne ea noi kale-
 46 na lou uritaha? Na naile oto e qake aani alamia oto
 oo, wa naile e qake adomai mousia oto talaae ana hau-
 dina ine mune soi haria lou oto oo.
- 23** Oto a Jesus e walaa munira mai ruruha huna ikira
 2 alai qaaronoisuli lou ineia, e tauri, Alai haausuli
 na alai Pharise ea nenekuku ilenina lehu ni neneku a
 3 Moses : talaaehana urina taana na ola kira a haatola-
 iemu eni ne amu hauni tau i oto na amu tolai sulii oto :
 na ta amu suuri hele isulia na daulada; ana kira a
 4 talei walawalaa mola, na kira qake hele isulii. O
 siua, kira a hoosii mai tolana e hia na e ponapona,
 kira asii noii i qauna apaapana mai inoni : na kira
 5 qake sare susueinii ana na tai kiikii ada. Na ahutana
 mai daulada kira a tautau i uri muni mai inoni e adera :

- ana kira a haapainaa mai philakteria ikira, na kira a
 6 haatewaa na mai nononi tooni ikira, na kira a sasare
 tooana na mai qauni tolina ana mai nauha, na mai
 7 naohana lehu ni neneku wai nima ni ruru, na uri
 muni mai inoni e haasaedienara laona mai heraniusina,
 8 na uri muni mai inoni e saesaera uri, Rabi. Na kira
 sie saesaeamu uri Rabi: ana na tai ile oto a haausuli
 9 iamu, na iamu oto alai heiulana. Na iamu sie sae-
 saea naile uri amamiu mei iano: ana na tai ile oto a
 10 Amamiu, ile oto ileni. Na lou kira sie saesaeamu uri
 mai master: ana na tai ile oto a master iamu, nea
 11 Christ oto ni. Na ta ile e alaha hikemiu ne eanai noi
 12 hairaretai iamu. Na taana naile ea haapainaa mara-
 ana, ne kira anai haahaoraa oto; na taana naile ea
 haahaoraa maraana, ne kira anai haapainaa oto.
 13 Na ta amaamasilemiu, alai haausuli na alai Pharise,
 alai oi hono! ana amu a hohono honosia na alahana
 ni leni maanira mai inoni: amu qake sili weu mara-
 amiu ilalona, na alaileni ea tau ni sili weu ne amu
 qake toliasira muni sili oto wau.
 15 Amaamasilemiu, alai haausuli na alai Pharise, alai
 oi hono! ana amu a kalia oto na asi na na hanua hu
 mune haaolaa na tai proslut; na maholo e noi prose-
 lut oto, ne amu asi haaolaa mune noi kale ni gehena
 liutaha amiu oto haarua.
 16 Amaamasilamiu, alai naonao e ulu, na amu a tauri,
 Naile ea taumei ere haitakoia na Nima Maea, ne e
 qake ola oto; na ta naile ea taumei ere haitakoia mai
 17 gold ana Nima Maea, ne easi roroaia oto. Alai qeu,
 alai ulu: ana na masi ola ihei e hia, uri mai gold, wa
 18 Nima Maea ohia ea haamaeaa mai gold? Na lou uri,
 Naile ea ere haitakoia na pirupiru, ne e qake ola oto:
 na ta naile ea ere haitakoia na niina ea naku ihahona,
 19 ne easi roroaia oto. Alai ulu: ana na masi ola ihei
 e hia, uri na niina, wa na pirupiru ohia ea haamaeaa
 20 na niina? Talaaehana urina ile ea ere haitakoia na
 pirupiru, ea ere haitakoia oto na pirupiru, na na moola
 21 lou ihahona. Na ile ea ere haitakoia na Nima Maea,
 ea ere haitakoia oto na takoa lou a laa ea neneku
 22 ana. Na ile ea ere haitakoia ileni, ea ere haitakoia

oto lehu ni neneku a God, na takoia lou a laa ea neneku ilenina.

- 23 Amaamasilemiu, alai haausuli na alai Pharise, alai oi hono! ana amu a niia oto na tanahuluana ana mai nonoisuli na mai kakapo na mai mahe, na amu a toliaa oto na moola e hia oto liutaha ana na holoholo, uri na iina, na na amasina, na na hiwalaimolina : na na holoholo oto iamu uri mune tau i na maile hou, na muni
- 24 amu esie toliaa oto na maile ni. Alai naonao e ulu, amu a sasali asia na sime, na amu a onomai heileku ana na kamel.
- 25 Amaamasilemiu, alai haausuli na alai Pharise, alai oi hono! ana amu a hoda rerea ana na koluna mai kao-kao na mai nifha, na ta wai laloni oto kira honu oto
- 26 ana isulia mai kaena na mai hele launa. Laa Pharise ulu, O holai hodalua kau lalona kaokao na nima, uri muni koludarua e rerea oto lou.
- 27 Amaamasilemiu, alai haausuli na alai Pharise, alai oi hono! ana amu urihana oto mai kiliqueu kira mole rerea ani, na loosilani mola mai haatai uri kira hinolia, na oto wai laloni kira honu oto mola ana mai susuli,
- 28 na ana taana na ola e wasu. Alihana noone lou iamu amu a ura haatai munira mai inoni uri amu odotai, na wai lalomiu oto amu honu oto ana na oi honona na na tataalana.
- 29 Amaamasilemiu, alai haausuli na alai Pharise, alai oi hono! ana amu a sio tete honosia mai kiliqueu ikira mai prophet, na amu a haalaunia mai lehu kira haitolia alai prophet ani, ani walaana uri, Ana melu io kau ana mai haudina mai amamelu, tane melu
- 30 qake loko maira ana na apuna alai prophet. Ne
- 31 amu a walaa haatoo muniamu, uri iamu mai kalena alaile e saunira alai prophet.
- 32 Ne talaaehana urina amu haahonua oto na tohotohota mai amamiu. Alai maa, alai kale ni maa, amu
- 33 anai tehisia uritaha na iina ni gehena? Talaaehana urina, lio kau, naa usunainia oto alai prophet wai siemiu na alai salemai lou, na alai haausuli : na maile ada amu anai horoira oto, na ani lupu rakomai-
- 34 nira ilenina ailipou ; na na maile lou ada amu anai

repusira oto laona *mai* nima ni ruru iamu, na ani tola tatanainira oto *maania* naite hanua takoia *naite* hanua
 35 aopa ; uri muni apuna alai odotai kira haahesia oto i mado e lalako manomano hahiamu, keikei ana apuna Abel a laa odotai lae hula mai ana apuna Sakaria kalena Barakia, amu talei horo taewau ana i matolana
 36 nima maea na *na* pirupiru. E walaimoli naa unua muniamu uri, Ahutana na moola hou anai lalako oto manomano hahia na qauna inihou.

37 Laa Jerusalem, Jerusalem, ile ea sausaunira alai prophet, na ea saunira ani heu alaile kira a usunainira oto wau takoia ! haaenita oto laani naa sasare ta muni siokonia *mai* kalemu, mala *na* kua ea siokonia *mai* kalena i orohana apaapana, na iamu oto amu lalawa !
 38 Lio kau, kira lae oto *maania* nima iamu na e maanao
 39 oto. Ana naa unua muniamu uri, Talaae oto inihou amu sie hai loosiau lou, lai hula ana amu anai unua uri, Dehidehia a laani ea laelae oto mai ana satana Lord.

24 Na a Jesus e silitaha *maania* lolata ni mane easi laelae oto wau ; na alai qaaronoisuli *ineia* e lae mai siena uri muni kire haatainia *mai* nima munia ana
 2 lolata ni mane. Na ta e alamira e tauri, Ni, amu a loosia ahutana na moola hou ? e walaimoli naa unua muniamu uri, Kira sie toliasia oto *na* hau ilehu muni e samana*i* ilem*i*na *na* hau, na kira anai oho asii manomano.

3 Na maholo e naku ilem*i*na houliwo i Olivet, *ne* alai qaaronoisuli e lae mai siena na e qala oto kira asi tauri, O unua kau siemelu, *na* maholo uritaha ni *na* moola inihou anai too oto ana ? wa *na* taha kau na haara ana o anai haatai mei, na oto ana *na* haamano-
 4 lana *na* maholo ? Na a Jesus e alamira easi tauri, Amu lio talamiu oto mane *naile* e haatakalo iamu.
 5 Ana *na* maile huna anai lae mai ana sataku, maia *na* haiwala uri, Inau oto a Christ ; na kira anai haataka-
 6 lora *na* maile huna. Na amu anai ronoa *mai* mae na *mai* tataloha ani mae : amu lio munia, mane saemiu e kutekute : ana e sie molahia kau, na *na* moola inihou anai too taane oto ; na *ta* *na* haamanolana qaike ua.

- 7 Ana na ruruha anai taelai honosia na ruruha, na na alahana honosia naite alahana: na mai nunu na mai
- 8 hiolona anai tola ana na maite hanua. Na ahutana
- 9 na moola hou na talaaehana na mai hiitona. Ana maholoni kira anai qeloamu oto munia na tauneinilamiu, na kira anai horo mae amiu: na amu anai noi na ola ni tau noraupu munia ahutana mai ruruha
- 10 talaaehana na sataku. Na oto ana maholoni na maile huna anai toosua oto, na kira anai heiqeloqelora,
- 11 na kira anai heihei tau noraupu. Na mai prophet haakae huna anai taelae oto, na kira anai haatakalora
- 12 na maile huna. Na ana na tataalana anai aalai, ne na saedienana mai hanua huna anai noi wawai oto.
- 13 Na ta naile ea io susu oto taraurei hulaana na
- 14 haamanolana, ile e urina anai meuri oto. Na kira anai houleinia na tataloha diena hou ana alahana ana ahutana walumalau munia na ola ni unu haatoo munira ahutana na mai ruruha; mano urina na haamanolana anaisi too oto.
- 15 Talaaehana urina maholo amu a loosia na moola ni mamakolasii ea taua hanua mune maanao oto, a Daniel e walaa kau raranani, ea ura oto ana na lehu
- 16 ni mane (ile ea saisai mune adomai sae oto ani), ne maholo urina alaile i Judea muni kire tahi oto i tolo:
- 17 na naile i koluhana nima mane hai sili lou i nima
- 18 mune luui na moola wai nima ineia; na ile i lalo
- 19 mane oli lou i poona mune ta na tooni ineia. Na amasilana oto alai keni e hia oto na alaile ea haahaa-
- 20 susu ana mai maholo urina! Na amu haahaatohu keu mane na maholo ni tehi iamua e too ana aau, wa
- 21 ana haudina ni sabbath: ana mai dina ine mai rako aelana anai siho oto, e qake rako aelana oto urina kei ana talaaehana walumalau hula mai inihou, qake oto
- 22 na, na esie hai urina lou ana na dina. Na uri ana kira qake haakokoi oto mai dina ine taane haaaurilana na inoni qake oto: na talaaehana oto alaile kira lio hilisira ne kira anaisi haakokoi oto mai dina ine.
- 23 Ana maholoni uri ana naile ea tauri muniamu uri, Lio kau, a Christ oto nihou, wa uri, Ineia niweu;
- 24 mane amu hiwalaimoli ana. Ana mai Christ haakae

- na mai prophet haakae anai sulutae, na kira anai haatainia oto na mai haara paina na na mai anoa ; uri muni haatakalora alaile kira lio hilisira kau, ana ohia eanai madau urina. Lio kau, inau nau unu akau muniemu eni. Ne uri ana kira a taumei unua muni-amu uri, Lio kau, ineia oto laona hanua sala ; mane amu sisilitaha : Lio kau, ineia oto laona atohono ; ne mane amu hiwalaimoli ana. Ana mala kau na nanalia ea nanariroa wai qaalana sato na kira a loosia lae hulaana suulana sato ; ne eanai urina lou ana haataina mai ana na Kale ni inoni. Na rae ea taumai io oto ana na lehu, ne mai hada anai meni loko oto ilehuna.
- Ne oto laulau, i purina masi siohaana ana mai dina ine, ne na sato anaisi ulua oto maana, na na waro-warō sie toliasia lou raranana, na mai uuiheu anai usu oto maania salo, na moola aailaa ileni anai maoloolo oto : na ana maholoni na haara ana na Kale ni inoni eanai haatai wei salo : na lou ana maholoni taana na komu ni inoni ana walumalau eanai nara oto, na kira anai loosia Kale ni inoni ea laelae mai ilenina mai salo maia na nanamana na na manikulu-ana paina. Oto neia anai usunainia oto alai angel ineia maia uhi painalana na ahuri, na kira anai siokonira alaile ineia kira lio hilisira kau maania na hai maani dani, maania naite nenedena salo takoia lou naite nenedena salo.
- Ne amu ronoa kau na alahuuna ana na fig : maholo ea pasu haolu na ea ura, amu manatainia oto uri oku e karaini oto ; alihana noone lou iamū, maholo amu a losii waluola inihou ne amu anaisi manatainia uri neia e karaini oto mai, oto i aena maa. E walaimoli naa unua muniamu uri, Na qauna inihou esie suu oto, lae hulaana waluola inihou anai too oto. Ileni na iano anai suu oto, na na walaku oto sie aani suu oto. Na taa e qake inoni oto oo mune manatainia na haudina ine wa na maholo ni sato ine hulaana lou alai angel ileni na qake, na na Kale qake lou, a Mamaa oto maraana tai ineia haliite. Na mala kau ana mai dina a Noa, ne eanai urina lou ana haataina

38 mai ana Kale ni inoni. Ana mala ana mai haudina
 ine inaona lualua kira naunau kira totono, kira totola
 hua, kira tootoo poro, lae hulaana oto haudina a Noa e
 39 taelia iola, na oto kira qake manatainia na masiola
 hulaana na lualua e lua mai, na e suuhainira manoma-
 no; alihana oto noone lou ana na haudina na Kale ni
 40 inoni anai haatai mei ana. Oto ana maholoni na ro
 ola oto wai lalo; naile kira anai suluia oto na ruana
 41 kira anai orea: na ro keni anai pulopulosia na hau
 pulopulo; naile kira anai suluia oto na ruana kira
 42 anai orea. Talaaehana ine amu kakali lete: ana amu
 qake manatainia na haudina a alaha iamu eanai lae
 43 mai ana. Na ta amu manatainia na holoholo inihou,
 uri ana na aunani nima e manatainia oto na maani
 liona uritaha na inoni pelipeli ea lae mai ana, taane e
 kakakali munia, na esie toliasia muni akerainia na
 44 nima ineia. Talaaehana urina amu io akakau oto:
 ana maholo amu qake tototoria ana ne na Kale ni
 45 inoni ea lae oto mai ana. Hoe atei ne a hairaretai
 ine e haakenetai na e manamanata, a alaha ineia e
 noia oto hahira alaile ana nima ineia, muni haalalira
 46 oto ani naulaa isuli maholo? Dehidehia oto a
 hairaretai ine, a alaha ineia ea lae oto mai, na ea
 47 loosia daumalana urina. E walaaimoli naa unua mu-
 niamu, uri eanai noia oto hahia ahutana na tootoo-
 48 lana. Na ta uri ana a hairaretai tataala ine ea
 taumei walaa i saena uri, A alaha inau ea haahiru
 49 oto; na oto ea talaai sausaunira alai hairaretai
 damana, na ea naunau na ea totono maira alaile ea
 50 tonono mahiri; ne a alaha a hairaretai ine eanai lae oto
 mai ana haudina kira qake io totoria ana, na ana
 51 maholo e qake manatainia, na anai opa hitelia oto na
 anai ta na lehu talana maira alai oi hono: lehu na
 takona ana na na nananadi nihona.

25 Oto ana maholoni kira anai alahuunainia na ala-
 hana ni leni ana na awala ni keni raorii, kira mani
 ado ani light, kira asi isitaha mune lae honosia poro
 2 haolu. Na e lima ile ada e qeu, na e lima ile e
 3 manata. Ana alaile e qeu e ta taane na mai light
 4 ikira, na kira qake tolea lou na rumu meii: na alaile

- e manata e tola rumu laona moola talani rumu rapei-
 5 tana mai light ikira. Na maholo a poro haolu e
 haahiru, kira asi maumaurua kira maamaahu oto.
 6 Oto i upui rodo na mawataa uri, Lio kau, a poro
 haolu oto mai! Amu silitaha oto mai mune lae
 7 honosia. Oto ahutana alai keni ni kira asi sulutae,
 8 kira tau diena ana mai light ikira. Na alaile e qeu e
 tauri oto munia alaile e manata uri, Amu nii rumu
 keu namelu; ana mai light iemelu ea maamaa oto.
 9 Na ta alaile e manata e alamira kira asi tauri, Suuri
 na mane sie haidadana amelu na amolu: amu laelae
 kau isiena alaile ea hohoro, na amu holiholi namolu.
 10 Na maholo kira laelae ue i holi ne a poro haolu easi
 hula, na na maile e akau oto kira asi sili weu meia
 11 ana aharota: oto kira asi hohonoa maa. E mano
 urina alai keni raorii ine kira asi lae mai, kira a tauri,
 12 Lord, Lord, o taha maa kau muniemelu. Oto e
 alamira e tauri, E walaimoli naa unua muniamu, Nau
 13 qake saumatamiu. Talaaehana urina amu kakakali
 lete, ana amu qake manatainia na haudina wa na
 maholo ni sato.
 14 Ana e urihana oto na inoni ea laelae oto ana naite
 hanua, na easi haraia oto alai hairaretai ineia, na ea
 15 haahaadora ana tootoolana. Na munia naile e niia
 oto e lima talent, na munia naile e ro ola, na munia
 naile e tai ile mola; ea haahaadora urina sulia mana-
 16 tada; oto, easi taulei mune lae oto. Na laulau ile e
 hele ana e lima talent keu, e lae e hohoro ani, oto
 17 e sapeii lou ana e lima talent lou. Na e urina lou ile
 e hele ana e ro talent keu e sapeii lou ana e ro ile lou.
 18 Na ta ile e hele ana tai ile mola, e haitale, e eli talana,
 19 e anomia oto na masi tooha a alaha ineia. Oto na
 maholo tewa e liu na a alaha ikira alai hairaretai ine
 easi hula oto mai, na easi soi sulia na moola e roroca-
 20 ira. Na ile e hele ana e lima talent keu e lae mai
 easi tola sapeia e lima talent aopa lou, maia na
 haiwala uri, Alaha inau, o niia kau e lima talent
 muniau: lio kau, nau taria lou e lima talent lou meii.
 21 Oto a alaha ineia easi tauri munia, So e diena laani,
 hairaretai diena na haakenetai: ana o kenetainia na

- moola e qake huna ne na anaisi noio oto parasia
 na moola huna : o sili oto laona na sae rukeruke a
 22 alaha ioe. Oto ile e hele ana e ro talent keu e lae lou
 mei easi tauri, Alaha inau, o niia kau e ro talent
 muniau : lio kau, nau taria 'lou e ro talent lou mei.
 23 Oto a alaha ineia easi tauri munia, So e diena laani,
 hairaretai diena na haakenetai : ana o kenetainia na
 moola e qake huna, ne na anaisi noio oto parasia
 na moola huna : o sili oto laona na sae rukeruke a
 24 alaha ioe. Na ile lou e hele ana e tai talent mola
 e lae lou mei easi tauri, Alaha inau, nau manatainiao
 taane oto uri manatamu e lai papau, oa siosiokonia na
 moola o qake hasii, na oa tootoonia na moola o qake
 25 tataainii : ne oto nau mau raranamu, ne nau lae oto
 wau, nau lai anomia talent ioe i mado : ineia nihou, o
 26 ta kau wau ola ioe. Oto a alaha ineia e alamia e
 tauri, Hairaretai tataala na lalawa, o manatainiau
 taane uri naa siosiokonia na moola nau qake hasii, na
 27 uri naa tootoonia na moola nau qake tataainii ; ne
 holoholo oto ioe muni o noia na mai tooha inau munia
 alaile i nima ni haa, ne maholo oto naa tau muni hula
 mai, naa si karuana na mai tooha inau, maia lou na
 28 masi ola o hai teria lou. Talaahana ine amu ta na
 talent maania, na amu niia wau munia laani na awala
 29 ni talent oto ana. Ana naile e karu oto nana, ne kira
 anai sapeia lou munia, na eanai karu oto liutaha : na
 naile e qake karu ua nana, ne kira anai ta oto maania
 30 na masiolani e karuana kau. Na amu derea oto wau
 na laa e dauma maatala laona rodohono i sinaha :
 lehu na takona ana maia na nananadi nihona.
 31 Na ta maholo na Kale ni inoni anai lae mai mea
 na manikuluana, na ahutana alai angel mea, ne oto
 eanaisi neku ilenina na lehu ni neneku ana manikulu-
 32 haana : na ahutana mai ruruha anai ruru oto i naona :
 na neia oto eanaisi opara mala na laa ea kakali sheep
 33 ea opaopara mai sheep maania mai goat : na eanaisi
 noia mai sheep i qaloqalona, na mai goat i maumau-
 34 lina. Oto nea Kin eanaisi tauri munira alaile i
 qaloqalona uri, Amu lae kau mei, alai ola a Amaku e
 haasaedienaamui, amu hele susulia na alahana kira

- tau akau ana namiu keikei mei ana talaaehana walu-
 35 malau ; ana nau hiolo, na amu haanauau : nau sasare
 tono, na amu haatonohiau : nau awataa kau, na amu
 36 tola koniau ; nau qake too ola, na amu tooni hahiau :
 nau daoha kau, na amu maatoliau : nau io laona
 37 nima ni hoo, na amu lae wai sieku. Oto alai odotai
 kira anaisi alamia kira anai tauri, Lord, maholo
 uritaha ami loosio o hiolo, na ami haanauo? wa o
 38 sasare tono, na ami haatonohio? Na maholo uritaha
 ami loosio o awataa, na ami tola konio? wa o qake
 39 too ola, na ami tooni hahio? Na maholo uritaha ami
 loosio o daoha, wa o io laona nima ni hoo, na ami lae
 40 wai siemu? Oto *na* Kin anaisi alamira anai tauri
 munira, E walaimoli naa unua muniamu uri, Ana
 amu tautau urina munia tootai ile hikenā alai uleku
 41 inihou, *ne* amu tau urinani muniau. Purina *neia*
 anaisi tauri munira alaile i maumaulina uri, Alai
 haiuwesi, amu haitale *maaniau* ilaona duna ea io oto
 hu kira tau akau ana munia gelu haakae na alai
 42 angel *ineia* : ana nau hiolo, na amu qake haa-
 nauau : nau sasare tono, na amu qake haatono-
 43 hiau : nau awataa kau, na amu qake tola koniau ; nau
 qake too ola, na amu qake tooni hahiau ; nau daoha
 kau, na nau io laona nima ni hoo, na amu qake maa-
 44 toliau. Oto kira anaisi alamia lou uri, Lord, maholo
 uritaha ami loosio o hiolo, wa o sasare tono, wa o
 awataa, wa o qake too ola, wa o daoha, wa o io laona
 45 nima ni hoo, na ami qake raretainio? Oto eanaisi
 alamira anai tauri, E walaimoli naa unua muniamu
 uri, Ana amu qake tautau urina munia tootai ile ana
 alaile haora inihou, *ne* amu qake tau urinani muniau.
 46 Na alaile inihou anai lae oto wai laona lehu ni haa-
 rakoaela ea io hu : na alai odotai ilaona mauriha hu.
- 26** Oto *na* taulana e urini, uri, maholo a Jesus e unu
 manoa *mai* haiwala nihou, easi tauri munia alai
 2 qaaronoisuli *ineia* uri, Amu manatainia oto uri e tai ro
 haudina oto honosia *na* rekelauni, na uri kira anai
 qeloa oto *na* Kale ni inoni muni lupu talenasia ilenina
 3 ailipou. Mano urina alai naohana priest na alai rato
 ni mane ana *mai* ruruha kira ruru oto ana lolata ana

- 4 nima naohana priest, kira saea ana Kaiaphas ; oto
 kira asi ruru wala muni helesilana a Jesus ani kaena.
 5 uri muni saunilana oto. Na ta kira tauri, Suuri ana
 houla, mane na kotaha e noi oto ana mai ruruha.
 6 Oto maholo a Jesus e io i Bethania, i nima Simon
 7 laa e areareoa, ne naite keni e lae mai siena, e
 karuana na kaokao ni hau didienaa na rumu ni suu
 ilalona na hahuana ola ni holi peinaana, oto e linisia :
 8 qauna ana e naku muni nauna. Oto mai qaaronoisuli
 ineia e loosia, saeda easi tataala habia, na kira asi
 9 tauri, E ua oto kira talei warea oto mola ? Ana ur
 kira tau muni haaholinainia, taane na mai tooha huna
 e lae ana, muni haadoa mai inoni ani alaileni e qake
 10 too ola. Oto a Jesus e manatainia, easi tauri munira,
 Ana na taha amu a kotahia kei taa ? ana na masiola
 11 diena e ta oto muniau inihou. Ana alaile e qake too
 ola kira a talei io onioni maiemu ; na inau nihou nau
 12 sie io onioni maiemu. Na ana neia e linisia na rumu
 inihou habia sapeku, ne e taurina akau oto loosia na
 13 aorilaku ana na dina. E walaimoli naa unua muni-
 amu uri, Kira anai houleinia na tataloha diena inihou
 ana taena na hanua ana ahutana walumalau, ne kira
 anai ladoa lou na masiola a keni nihou e ta oto, muni
 amasitona ana.
 14 Oto naile hikenā alai awala mana rua, kira saea
 kau ana a Judas Iskariot, e lae siena alai naohana
 15 priest, easi tauri, Saemiu oto muni niia na mai taha
 nakui, muni nee geloā oto wau muniamu ? Oto kira
 16 asi tohoa mai haa e olu awala ni silver munia. Ne
 talaae oto ana maholoni e tautau haitalea na maholo
 diena muni e geloā.
 17 Oto ana etana na dina ani bread lalemo alai
 qaaronoisuli e lae mai siena Jesus, kira asi tauri.
 O sare ta muni emi e talamai ihei muni o naua na
 18 rekelauni ? Oto e tauri, Amu lai poona siena a
 ola, na amu tauri munia uri, A Haausuli ea tauri.
 Haudina inau e siho oto ; nee naua na rekelauni i
 19 nima ioe, iemelū na alai qaaronoisuli inau. Oto alai
 qaaronoisuli easi tauī oto mala a Jesus e hatonainia
 20 kau ; oto kira asi talamainia na rekelauni. Na e

- saulehi oto, na e io iano ikiraelu na alai qaaronoisuli awala *mana* rua; na maholo kira a *naunau*, easi
- 21 tauri, E walaimoli naa unua muniamu, uri *naile*
- 22 hikemiu anai qeloau. Oto saeda easi hu oto waewae, na kira asi talaai unua tootai ile munia uri, Inau
- 23 qake ohia, Lord? Oto e alamirā e tauri, Ile e toonia na nimana hairuru maiau laona nima, ile eanai
- 24 qeloau otoni. Na Kale ni inoni ea laelae oto noone mala kira usuusu oto kau raranana: na ta amasilana oto na inoni ine na qelolana na Kale ni inoni ea lae ana! e lai diena nana na inoni ine muni e suuri
- 25 huta mai. Oto a Judas, ile e qeloa, e alamia e tauri, Inau qake ohia, Lord? Oto easi tauri munia, Ineia
- 26 ta oto, o unua otoni. Oto maholo kira a *naunau* a Jesus e ta na hoi bread, na e walaa ni haadienaa, easi nisja; na easi haadora alai qaaronoisuli ana, maia e tauri, Amu karuana, amu *nau*; hasioku neia
- 27 nihou. Oto e ta na kaokao, easi walaa ni haasae-dienaa, easi haadora alai qaaronoisuli ana, maia e
- 28 tauri, Amu hauni tono oto ana; ana apuku oto inihou ana na haaluna, ea ahe oto talaaehana mai
- 29 inoni huna muni luhasia orahaa ana. Na ta naa unua muniamu uri, Keikei oto inihou naa sie aani tonohia lou na sulu ni vine inihou lae hulaana na haudina ine na anai tono haolu ana maiamu ana alahana a Amaku.
- 30 Oto kira kana mano kira asi silitaha oto wau takoia na houliwo i Olivet.
- 31 Mano urina a Jesus easi tauri munira, Amu anai meni toosua aku siiri i rodo: ana kira usua oto kau uri, Na anai saunia laa kakakali, oto mai
- 32 sheep ana pulita ni sheep anaisi tatana oto. Na ta i purina na taelaku oto na anaisi naomiu oto i Galilea.
- 33 Oto nea Peter easi alamia e tauri munia, Uri ana ahutada kira anai hauni toosua amu, ne tai inau
- 34 oto nau sie aani toosua oto. Oto a Jesus e tauri munia, E walaimoli naa unua munio uri, Oto ana hairodo inihou, maholo na kua e qake nara oto, ne
- 35 o anai taitei haolu aku. A Peter easi tauri munia uri, Na holoholo oto inau muni nee mae hairuru

maio, nau sie aani taitei amu oto. Na ahutana alai qaaronoisuli kira mani walaa oto urina.

- 36 Mano urina a Jesus na alaile maia kira asi hula oto wau ana lehuni kira saea uri i Gethsemane, oto easi tauri munira alai qaaronoisuli ineia uri, Amu neku keu inihou, haawalia na asi lae qau niweu nee
- 37 arenai kau. Na e tolea Peter, na na ro kalena Sebede, na easi talaai saesae hu na e rako aelaana.
- 38 Oto easi tauri muniraelu, Saeku ea hu oto waewae e haidadana oto munia maena: amu io kai lehu, amu
- 39 liolio maiiau. Oto e kele lae dudu wau maaniraelu, na e lahutainia maana i mado, na e arenai, e tauri, Mamaa, uri ana ea mamadau, ne na kaokao inihou mune aia oto maaniau: na ta mane e lae isulia
- 40 saeku, na ta isulia saemu oto. Oto e alihoi lou weu isiena alai qaaronoisuli, na e loosiraelu kiraelu a maahu oto, ne easi tauri munia Peter uri, E ua, molu sie liolio oto maiiau na tai kele maholo ni
- 41 sato? Amu liolio, ani arenaina, mane amu lae laona na malaahonalamiu: na hiona taane e aailaa,
- 42 na hasio noone e geto. Lou, ruana na maani laena, na easi arenai, e tauri, Mamaa, na ola inihou sie aia oto maaniau, ana ohe nau sie tonohia, ne
- 43 moola i saemu mune too oto. Oto e alihoi lou mei na e loosiraelu kiraelu a maamaahu, ana maadaelu e
- 44 hia. Oto e lae lou maaniraelu, e kele dudu weu, na oluna oto na arenaina, na e haamaania mai walaana
- 45 holai nao. Mano urina easi alihoi lou siena alai qaaronoisuli, na easi tauri muniraelu uri, Amu maamaahu, amu mamalo kau: lio kau, na maholo ni satoni ea duduhia oto, na kira qeloa oto na Kale ni
- 46 inoni laona nimada alai orahaa. Sulutae, kaelu e lae oto: liokau, laa ea qeloa e karainikaelu oto.
- 47 Na maholo e walawalaa ua, lio kau, a Judas, naile hikenā alai awala mana rua e lae mai, na mai hanua huna e hakunia, kira ta mai nahi na mai mata, kira keikei ana alai naohana priest na alai ratonimane ana
- 48 mai ruruha. Na laa e qeloa e ta na hahuilala munira e tauri, Ile na anai nonoia ineia otoni: amu karu
- 49 mautaa ana. Oto laulau e lae wai siena Jesus, easi

- 50 tauri, Rabi ; oto e nonoia. Na a Jesus e tauri munia, Malahuku, o tolenani ta oto na masiola ine o lae mai munia. Oto kira asi lae mai, kira asi noia na nimada
- 51 i hahona, kira karu mautaa ana. Na liokau, naite ile hikenā alaile e hakunia Jesus e lalainia na nimana e deresia nahi ineia, e rapusia laa hairaretai a naohana
- 52 priest, e tapa tekelainia na alinana. Oto a Jesus easi tauri munia, O silihei alihoi lou ana nahi ioe i talana : ana ahutana alaile ea karuana na nahi ne kira anai
- 53 maesia oto na nahi. Wa uri oa adomainia uri nau qake nanama oto muni nee haatohu ana Amaku, na neia oto anai usunainira mai alai angel, kira anai
- 54 huna liutaha ana na awala ni legion mana rua ? Na taa ana ea taumei urina ne mai usuusu ana isi too
- 55 uritaha, uri anai hahuani urina oto ? Oto ana maholo ni sato ine a Jesus easi taurini munira mai ruruha uri, Ni, amu silitaha kau mei mala uri munia na inoni ni hōroho peli mei nahi na mata muni helesiau ? Nau talei neneneku kau suli haudina nau haausuli ilaona lolata ni mane, na oto amu qake
- 56 helesiau. Na ta taulani ahutana na moola hou, uri muni haatooi oto na mai usuusu alai prophet. Mano urina ahutana alai qaaronoisuli kira hauni pola maania kira tahi oto.
- 57 Oto alaileni e helesia Jesus kau kira asi tolea wai nima a Kaiaphas na naohana priest, alai haausuli na
- 58 alai ratonimane kira mani ruru oto akau ana. Na ta a Peter e luluiisulia e haatauria, e hula oto wau ana na lolata ana nima na naohana priest, oto easi sili weu, na e io iano maira alai ariarikosi uri mune loosia
- 59 uri moolani anai ua. Oto mai naohana priest na ahutana pulita ni ii kira hauni tau haitalea na moola ni unu haatooi haakae hahia Jesus, uri muni kire
- 60 saunia oto ; na oto kira qake tau haaroi, na na maile huna taane e lae mai kira unu haatoo haakae. Mano
- 61 urina e ro ile e lae mai haipuri, koro asi tauri, A laa hou e tauri, Inau naa nanama oto muni oho asia na nima ni mane a God, oto e olu haidina mola na
- 62 naa si haurasia lou. Oto a naohana priest e sulutae, easi tauri munia, Raoni uri o sie aani alamira oto ?

- 63 na moola taha inihou kira a unu haatooi hahio? Oto a Jesus e qake nu. Oto a naohana priest easi tauri munia, Naa anai ere oto ani satana God a Mauri munio, muni o unua muniemelu uri ioe a Christ
- 64 Kalena God wa qaike. A Jesus easi tauri, Ineia ta oto oa unua: na ta inau naa unua muniamu uri, Talaae ana maholo nihou amu anai aadea na Kale ni inoni ea naku i qaloqalona na nanamana na ea siho
- 65 oto mai ilenina na masi uru kei ileni. Oto ana maholoni a naohana priest e hakasia na tooni ineia, na e tauri oto, E walaa taewau oto ana God e ua kaelu a haitalea lou alaile ni unu haatoo? lio kau,
- 66 amu hauni ronoa oto mai walaana taewau ana: amu a adomainia na taha? Oto kira alamia kira tauri,
- 67 E haidadana oto muni e mae. Mano urina kira asi nisu i maana, kira asi hidahidalia: na na maile e
- 68 rapusia maia na haiwala uri, O walaa ni prophet keu muniemelu, laa Christ: atei ni e rapusio hou?
- 69 Na a Peter e naku i sinaha i lolata: na naite keni e lae mai siena, e tauri, Ioe noone lou o hakunia Jesus
- 70 laa ni Galilea ine. Oto e taitei ana i maada ahutada,
- 71 e tauri, Nau qake saumatana na ola oa unua. Oto e silitaha wau i mamalutana nima, na naite keni lou e loosia, na easi tauri munira alaile ilehuna uri, A laa nihou lou e hakunia Jesus laa ni Nazaret ine.
- 72 Oto easi taitei lou ana easi walaa oto ani satana God uri, Nau qake hahuani saumatana na inoni ine.
- 73 Oto e haawali oto na alaile e uraura wai lehuna kira lae mai kira asi tauri munia Peter, E walaimoli ioe taane naite ile hikedu; ana mai apani walaana amu
- 74 ea haatainio oto. Oto ana maholoni easi talaae ere ni haiwesina na ni hoasi uri, Nau qake hahuani saumatana na inoni ine. Na laulau na kua e tolenani
- 75 nara oto. Oto a Peter easi amasitoo ana na haiwala a Jesus e unua oto kau uri, Maholo na kua e qake nara ua, ne o anai taitei haaolu aku. Oto e silitaha e nara uloulo.
- 27 Oto e dani oto, na ahutana mai naohana priest na mai ratonimane ana mai ruruha kira mani ruru

- 2 wala oto honosia Jesus muni saunilana oto. Oto kira hoosia, kira asi tolea wau, kira asi qeloa oto munia Pontius Pilate a governor.
- 3 Oto a Judas, laa e qeloa, maholo e loosia uri kira ii mae ana oto, easi adomai oli, na e haapuosia mai haa na olu awala ni silver ine munira mai naohana priest na mai ratonimane, maia na haiwala
- 4 uri, Nau teu orahaa oto ana nau talei qeloa mola na apu e qake tataalana ana. Oto kira asi tauri, Na ola taha amelu ine? ioe oto o adoadomainia.
- 5 Oto e derea wau na mai haa silver i nima ni mane, na e silitaha oto wai sinaha; na easi haitale e
- 6 lai lio. Na mai naohana priest e ta mai haa silver, kira asi tauri, E qake haidadana ana mai haatolana muni kie noii oto ana lehu ni tooha, ana mai haa ine
- 7 na waitana apu. Oto kira ruru wala kira asi holia na lalo ni kaokao ni mado, uri muni haitolilada mai
- 8 awataa ana. Talaaehana ine kira haorainia oto na lalo ni uri lalo ni epu, lae hulaana oto mai haudina
- 9 inihou. Oto kira asi haatooa na haiwala a Jeremia na prophet e unua e tauri, Kira ta oto mai haa na olu awala ni silver, holitana a laa kira haaholinainia oto,
- 10 mai kale ni Israel e haaholinainia kau; oto kira nii weu munia na lalo ni kaokao ni mado, mala a Lord e hatonainia kau muniau.
- 11 Na a Jesus e ura oto i naona governor: oto a governor e soi haria e tauri, Ni, ioe taane na alaha parasira alai Judea? Oto a Jesus e tauri munia,
- 12 Ineia ta oto oa unua oto. Na mai naohana priest na mai ratonimane e gelugelu ola ilenina, na e qake aani
- 13 alamira oto oo. Oto a Pilate easi tauri munia, Uri o qake ronoii oto kira a unu haatooi na moola huna
- 14 urina honosio? Na e qake aani alamia, muni na tai haiwala na qaike: hulaana a governor e panarainia
- 15 oto waewae. Na ani houla tolahana oto a governor uri muni lubasia naite inoni e io ni hoo munira na
- 16 mai ruruha huna, naite ile isulia saeda. Na oto ana maholoni naite inoni ada kira hoosia oto, mai inoni e
- 17 hauni manatainia oto, satana a Barabas. Oto maholo kira ruru oto nea Pilate easi tauri munira, Amu a

- haihunია ოთხი ანაი ლუასია ილე ურთაბა მუნიამუ?
 A Barabas ოხია, ვა ა Jesus ოხია კირა საეა ურთა ა
 18 Christ? ანა ე მანათანია თანე ურთა კირა გელოა ისულია
 19 ნა ლიო კეკეაიმაანა. ნა მაჰოლო ე ნაკუ ანა ლეჰუ ნი
 იი, ა ჰუა ინეია ე ოსუნაინია ნაილე სენა, ეასი თური, ო
 სიე თა ნა მასილა მუნია ნა ლა ოდოთაი ინე: ანა ე რაკო
 აელაკუ ოთხი ვაევაე სიირი ჰოუ ანა მაჰუ გოლენა ისულია
 20 თოჰუთოჰუნა ინეია. ნა *მაი* ნაოჰანა პრესტი ნა *მაი*
 რათონიმანე ე რარაჰირა *მაი* რურუჰა ჰუნა მუნი კირე
 21 სუკაა Barabas, ნა მუნე დოუ თეკელაინია Jesus. ნა
 თა ა გოვერნორ ე ალამირა ე თური, ათეი ჰიკედარუა ამუ
 ა ჰაიჰუნია ოთხი მუნი ნეე ლუასია მუნიამუ? ოთხი
 22 კირა ასი თური, A Barabas. A Pilate ეასი თური მუნირა,
 ანა ე ურთა ნა ანაი უაა Jesus კირა საეა ურთა ა Christ?
 ოთხი კირა მანი თური, ლუპუ თალენასია ილენინა აილიპოუ.
 23 ოთხი ინეია ურთა, მუნი უა? იჰეი ნა ოლა აელა ა ლაანი ე
 თაუა? ნა თა კირა ასი მენი თეა ოთხი ურთა, ლუპუ
 24 თალენასია ილენინა აილიპოუ. ნა ა Pilate ე ლოსია ურთა ე
 ასაია ოთხი, ნა თა ურთა კირა ა თალაე ნი კუთეკუთე ოთხი, ეასი
 თა ნა მასი ვეი, ეასი ოდოა ნიმა ი მადა *მაი* რურუჰა
 ჰუნა, მაია ნა ჰაივალა ურთა, ნაუ კაკე რორა ოთხი
 ანა ნა აპუნა ნა ლა ოდოთაი ინიჰო; ნე იამუ ამუ
 25 ადომაინია ოთხი. ოთხი აჰუთანა *მაი* რურუჰა ე ჰაუნი
 ალამია კირა ასი თური, ნა აპუნა მუნი იო ილენიმამი
 26 ნა ილენინა *მაი* კალემამი. ოთხი ეასი თოლიასია Barabas
 მუნირა: ნა ე რაპუსია Jesus ეასი თოლიასია მუნი კირე
 ლუპუ თალენასია ილენინა აილიპოუ.
 27 ოთხი *მაი* სოლდირ ე თოლეა Jesus ვაი ნიმა ა გოვერნორ,
 28 კირა ასი ჰარურუა აჰუთანა მაე. ნა კირა თასია ოთხი
მაი თოონი ინეია კირა ასი თოონი ჰაჰია ანა ნა თოონი
 29 ვარუვარუა. ნა კირა ჰირია ნა ჰოოჰოდარა ანა *მაი*
 ვალო კაკარუ კირა ასი ნოია ოთხი ი გაუნა, ნა ნა მაანი
 რადე ი გალოგალონა; ოთხი კირა ასი პოურუურონოზია,
 კირა ა ჰაამასიანა, კირა ა თური, დეჰიდეჰიო ოთხი ლაანი,
 30 ალაჰა პარასირა ალაი Judea! ნა კირა ნისუჰია, კირა თა
 31 ნა მაანი რადე ინე კირა ასი დაროია ი გაუნა ანა. ნა
 კირა ჰაამასიანა მანო ოთხი, კირა ასი თასია ნა თოონი
 ინე მაანია, კირა ასი თოონია ოთხი ანა *მაი* თოონი ინეია,
 კირა ასი თოლეა ოთხი ვაუ მუნი ლუპუ თალენასია ილენინა
 აილიპოუ.

- 32 Na maholo kira usutaha oto, kira asi odoia naite
 laa ni Kurene satana a Simon : na kira hele ramo-
 ramo ana mune hakunira uri mune anainia na ailipou
 33 ineia. Na kira hula oto wau ana naite lehu kira
 haorainia uri i Golgotha, saelana uri, Lehu mala
 34 qauli inoni, ne kira asi nia na wine munia kira qaia
 35 maia na lokana, uri mune tonohia : oto e mami
 ohonana, na e qake sare tono oto. Na kira lupu
 talenasia oto ilenina ailipou, kira asi ado ana mai
 36 tooni ineia, kira a ilala munii : na kira asi io iano kira
 37 kakali parasia oto. Na kira haausiasia oto i hahona
 qauna na haiwala kira qelu ilenina kira usua oto uri,
 38 A Jesus inihou na Alaha parasira alai Israel. Na e
 ro mane horohoro peli kira lupu talenasirarua kau
 hairuru mea, naile i qaloqalona, na naile i maumau-
 39 lina. Oto mai hanua e mahoro ilehuna kira ere ma-
 40 maini ana kira hiutainia qauda, kira asi tauri, Hoe
 laani oa oho asia na nima ni mane, na ni haausiasia
 lou ana e olu haudina, o haaurio oto ni : ana ioe oto
 na Kalena God, o siho oto mai maania na ailipou.
 41 Urina lou mai naohana priest e haamasiana na mai
 ratonimane na mai haausuli, kira asi tauri, E haauria
 42 alaile aopa ; e sie haauria oto maraana. Ineia oto na
 Alaha parasira alai Israel ; ne mune siho oto mai
 mola nihou maania na ailipou, mune kie hiwalaimoli
 43 ana. Ea norunorutoo ana God ; mune oke taha ana
 oto nihou ana ea sae tooana oto walaimoli : ana e
 44 unua uri, Inau Kalena God. Na e ro mane horohoro
 peli lou kira lupu talenasirarua kau mea koro mamai-
 laana lou urina.
 45 Oto ana onona na maholo ni sato na masi rorodoa e
 tau parasia ahutana hanua lai hulaana na siwana na
 46 maholo. Oto mala ana siwana na maholo ni sato a
 Jesus easi soi ana na haiwala paina uri, Eli, Eli, lama
 sabakthani ? uri, God inau, God inau, e ua oto o tahi
 47 maaniau ? Na na mai halu ile hikenalaile e uraura
 ilehuna kira rono, kira asi tauri, A mane inihou ea
 48 soia Elija. Oto laulau naite laa hikedala e huru e
 lai ta na masi hulo, na e haahonua ani vinegar, easi
 49 susuia ana maani rade, easi haatonohia oto ana, Na

- na maile e tauri, Noi kau ; kaelu e lio munia ana ohia
 50 a Elija anai lae taane mai mune haauria. Na a Jesus
 e hai soi lou ana na haiwala paina, easi toliasia na
 51 manomanona. Na lio kau, na masi sala ine kira
 lohea honosia na nima ni mane e waahita oto i
 denuma, keikei ileni e hula wai ano ; na na nunu
 52 e nunu ; na mai hau e waahita ; na mai kiliqau e taha
 oto ; na mai inoni ni mane huna e maamaahu kau ne
 53 kira sulutae oto lou ; na kira silitaha oto maania mai
 kiliqau ana maholo e sulutae oto, kira asi lae wai
 poona ni mane, kira haatai oto munira alaile huna.
 54 Oto a mane kenturion na alaile maia e kakali parasia
 Jesus kau, maholo kira loosia uri e nunu, na waluola
 e lae, kira mau oto raranani, kira asi tauri, E walai-
 55 moli oto a laa nihou na Kalena God. Na alai keni
 huna lou ilehuna kira tootoomai kira haatauria, alaile
 ni e luluishia Jesus keikei i Galilea, na e raretainia
 56 kau : na a Mary ni Magdala noone maira, na a Mary
 nikenā James na Joses, na nikenā ro kalena Sebede.
 57 Na e saulehi oto, na naite laa e toorana e lae mai
 kei Arimathea, satana a Joseph, na ineia lou na
 58 qaaronoisuli a Jesus : a laa nihou e lae siena Pilate e
 haatohua na raena Jesus ana. Oto a Pilate e usunai
 59 muni kire niia oto wau. Oto a Joseph e tolea na
 60 raena easi uloa oto ana na masi sala rerea, oto e
 lai noia laona kiliqau haolu ineia, kira didia oto ana
 hau : oto e qelusia na hau paina hahia maana kilu
 61 na easi lae oto. Na a Mary ni Magdala wai lehuna,
 na naite Mary noone lou, koro naku oto horana na
 kiliqau.
 62 Oto haudina i hahona, dina i purina na dina ni
 talamaina, mai naohana priest na mai Pharise kira
 63 ruru siena Pilate, kira tauri, Alaha, ami a adoado-
 mainia ua ana a laa kaekae ine, maholo e maumauri
 ua e tauri, E olu haudina e mano, ne na anaisi sulutae
 64 lou. Talaaehana ine o unua walamu oto mane naile
 e warea na kiliqau e lae hulaana oluna na haudina,
 mane alai qaaronoisuli ineia e lae mai i pelia, oto kira
 anaisi unua munia mai ruruha uri, E sulutae oto
 maanira alaile e mae oto : na na takoloha haipuri

- 65 anai peina maania ile holai nao. Oto a Pilate easi tauri munira, Na pulita ni kakakali oto amiu : amu lae kau wau, amu ta mane naile e warea oto, mala
- 66 amu manatai ta oto. Oto kira lae oto wau, kira ta oto mane naile e warea na kiliqau, kira noia oto na hahuilala ikira, na na pulita ni kakakali e hakunira.
- 28 Na na haudina ni sabbath e lae ni mano, na e hula oto ana marawani deni ana etana na haudina ani wik, a Mary ni Magdala e lae mai ikoro naite Mary
- 2 lou uri muni loosia na kiliqau. Na lio kau, na nunu peina e nunu ; ana na angel a Lord e siho mai kei leni, na e lae mai easi hua tekelainia oto na hau
- 3 ine, na easi naku oto ilenina. Na na sapena e urihana oto na nanalia, na mai tooni ineia e rereā
- 4 e urihana oto na snow : na alaile e kakakali e ariariri oto ana kira mau oto raranana, na kira asi noi oto
- 5 mala mai rae. Na na angel e alami e tauri munira alai keni uri, Moro sie mamaau : ana nau manatainia uri moro a haitalea Jesus kira lupu talenasia kau
- 6 ilenina ailipou. Neia e aia ilehu ; ana e sulutae oto mala e unua kau. More lae kau mei, more loosia
- 7 na lehu talahuliana Lord e enoenō ana. Na more tolenani laelae oto, more unua munia alai qaaronoisuli ineia uri, E sulutae oto lou maanira alaile e mae oto ; na lio kau, e lae oto wai naomiu i Galilea ; amu anaisi loosia oto wai lehuna : lio kau, inau oto hou nau
- 8 unua oto munimoro. Oto koro silitaha laulau maania na kiliqau maia na popolouna na na sae dienana paina, koro asi huru oto muni houleinia munira alai
- 9 qaaronoisuli ineia. Na lio kau, a Jesus easi odourarua, e tauri, Muni e diena munimoro. Na koro duduhia wau koro asi karuana aaena, maia na qouruuruna
- 10 honosia. Oto a Jesus easi tauri munitarua, Moro sie mamaau : more lai unua munira alai uleku muni kire lai wai Galilea, ne kira anaisi loosiau oto ilehuna.
- 11 Oto maholo koro a laelae ua, lio kau, na maile ana pulita ni kakakali e lae wai poona, kira asi unua munira mai naohana priest ana na moola kira tau
- 12 oto kau. Na kira ruru oto maira mai ratonimane, na
- 13 kira mani ruru wala oto, oto kira asi nii tooha huna

- munira *mai* soldier, maia *na* haiwala uri, Amu tauri
 14 keu, Alai qaaronoisuli ineia e lae mai i rodo, na
 kira pelia maholo ami maahu. Na uri ana *na* tata-
 loha ana *na* moola inihou ea hula ana a governor,
ne ami ana isi haarakoa oto, muni amu e lae sapelaku.
 15 Oto kira ta *mai* tooha ni, kira asi tautau oto mala
 kira haananaura kau: na kira talohainia oto *mai*
 haiwala inihou siena alai Judea, na e hula oto i siiri
 hou.
 16 Oto alai qaaronoisuli na awala mana eta e lae wai
 Galilea, takoia oto *na* houliwo a Jesus e hatonainia
 17 kau munira. Na kira loosia oto, kira asi pouruuru
 18 honosia: na ta *na* maile e adomai ruaruaa. Oto a
 Jesus e lae mai sulira e tauri munira, Kira hauni
 toliasia oto ahutana *na* nanamana muniau ileni na
 19 mai iano lou. Talaahana ine amu lae, amu haaolara
 ahutana *na* *mai* komu ni inoni muni kire noi qaaro-
 noisuli oto, amu lotomaea ada ilaona satana *na* Mama
 20 na *na* Kale na *na* Hiona Maea: ani haausulilada oto
 muni kire tolai sulia ahutana *na* moola nau haato-
 laiamu eni: na lio kau, inau oto maiamu suli haudina,
 lae hulaana *na* haamanolana *na* walumalau.

NA TATALOHA DIENA

MALA

A MARK E TALOHAINIA

- 1 Na talaaehana na talaloha diena ana Jesus Christ, Kalena God.
- 2 Mala kau kira usua oto laona Isaia na prophet uri, Lio kau, naa usunainia oto laa haatola inau wai naomu,
Ile ni salea na tala ioe ;
- 3 Walana naile ea walawalaa paina ilaona hanua saasala uri,
Amu teu diena ana tala a Lord,
Amu haaodohia na mai lehu ni laelae ineia.
- 4 A John e lae oto mai, laa e lolotomaea ana hanua saasala na e laalani wala kau ana adomai olina munia
- 5 na saasilana na mai orahaa. Oto ahutana hanua i Judea e silitaha manomano kau isiena, na ahutada wai Jerusalem manomano lou ; na kira hauni helesia na lotomaea ana i wei peina i Jordan, maia na unu
- 6 haatailana na mai orahaa ikira. Nea John inihou e tooni oto ana na warauhuna kamel, na na roro tooni na teteeni keu i iena, na nauhana oto mai oru na
- 7 na sulu ni bee ni mausu. Na e laalani wala kau, easi tauri, Naile e nanama liutaha aku ea lae mai i puriku, na nau qake malisina oto nee qautou iano muni nee
- 8 luhasia na walo ni hoo hahia shoe ineia. Inau nau

lolotomaea amiu kau ani wei ; na taa ineia oto anai lolotomaea amiu ana na Hiona Maea.

- 9 Na na taulana e urini ana mai haudina ine, uri a Jesus e kalitaha mai keikei i Nasaret i Galilea, na e
10 helesia na lotomaea ana John i Jordan. Na laulau maholo ea hanetaha oto maania wai wei, ne easi loosia na salo e waahita, na na Hiona Maea mala na taqa-
11 taqaruru ea sisiho oto ilenina : na na haiwala e loho mai kei ileni, e tauri, Ioe oto a Kaleku laa ni mane inau, nau lio sae tooamu.
- 12 Na laulau a Hiona ea paia oto wau ilaona hanua
13 saasala. Na e hai awala ni haudina e liua laona hanua saasala maholo a Satan e mala ahonaana ; na e ioio isiena mai poo okaoka ; na alai angel e rarare-
tainia kau.
- 14 Na maholo kira qeloa John oto, nea Jesus easi lae sili wai Galilea, ea laalaani wala ana na tataloha diena
15 a God, maia na haiwala uri, Mai maholo e too mano oto, na na alahana a God ea karaini oto mai : amu adoadomai oli, amu hiwalaimoli ana na tataloha diena.
- 16 Oto e qaqaxe kau i apani iqa i Galilea, na easi loosia a Simon koro i Andrew aulana Simon, koro a atonia na huo ilaona iqa : ana ikoroi oto ro mane
17 weeweesi. Oto a Jesus easi taurini munirerua uri, Moro luluissuliau, na naasi haaola iomoro muni more
18 noi ro mane ni weeweesia mai inoni. Na koro atopuri
19 oto laulau ana mai huo, koro asi luluissulia oto. Oto e kele lae kau weu maania ilehuna, easi loosia James kalena Sebede, na a John aulana, koro i laona na iola,
20 koro a tau dienaana mai huo. Oto laulau e soirarui oto : na koro atopuri ana amadarua a Sebede ilaona iola maira alaile kira waaira, koro asi lulu oto isulia.
- 21 Oto kira asi lae wai Kapernaum ; na laulau ana haudina ni sabbath e sili oto wai nima ni ruru easi
22 haahaausuli. Na kira panarainia na maani haausulina ineia : ana e haausulira e urihana naile na nana-
mana ana, na e qake aani urihana na mai haausuli
23 ikira. Na laulau wai nima ni ruru naite inoni na
24 hiona maipo ne ana ; oto e awaraa, e tauri, Na moola taha aku na lou emu, Jesus laa ni Nasaret? uri o lae

- oto mai muni tau tekelainiami? Inau nau manatainio
 25 oto, ioe laa ni mane a God. Oto a Jesus e ereana,
 maia na haiwala uri, O noto oto, o silitaha maania.
 26 Oto na hiona maipo e papatainia easi awaraa ana na
 27 haiwala paina, easi silitaha oto maania. Na na anena
 e mani tauraelu mano, lai hulaana kira mani haihaita-
 lea maraada, kira tauri, Na ola taha inihou? na maani
 haausulina haolu ohia! ea haatolanainia na mai hiona
 28 maipo, na kira asi tolaisulia oto walana. Na na
 talohana e talo laulau ana ahutana hanua i Galilea
 kalikalia.
 29 Na laulau, maholo kira silitaha maania nima ni ruru,
 kira asi sili wai nima a Simon ikoro a Andrew, na a
 30 James na a John e hakuniraelu. Na a kenini a
 31 hunaona Simon na maena madoro e tolea; na laulau
 kira a haaronoa ana; oto e lae wau easi hele ana na
 nimana, e taea oto; oto na maena madoroni e tolenani
 aia oto maania, na easi raretainira oto.
 32 Na e apai sato oto, maholo sato ea suu, kira asi
 tolera ahutana alaile isiena kira daodaoha, na alaile
 33 lou mai hiona ni orahaa ada. Na ahutana alaile ana
 34 poona ni e mani ruru oto i maana nima. Oto e haa-
 rira alaile huna mai maela haiaopai e totolera, maia e
 paia oto mai hiona ni orahaa huna; na e qake maira
 mai hiona ni orahaa ni walaa, ana isulia kira mana-
 tainia oto.
 35 Oto haudina i haho, oto i upui rodo, e sulutae easi
 silitaha oto, easi lae oto wau ilaona hanua saasala, na
 36 easi arenai oto wai lehuna. Na nea Simon na alaileni
 37 oto maia kira asi luluisulia; na kira lio haaroia oto,
 kira asi tauri munia, Ahutana mai hanua ea mani tau
 38 haitaleo oto. Oto easi tauri muniraelu, Kaelu e lae
 oto wau ilaona mai poona hatarea na maile inihou, uri
 muni nee laalani wala lou wai lehuna; ana nau silitaha
 39 kau mei munia na masiolani. Na e sili oto wai
 laona mai nima ni ruru ikira taraurainia ahutana
 Galilea, ea laalani wala na ea paipaia oto mai hiona ni
 orahaa.
 40 Na naite laa e oropa ea lae mai isiena, ea haatohu
 ana, maia e pouruuru honosia, easi tauri munia, Na

- saemu oto urina, *ne* o nanama taane muni haarereau.
- 41 Oto saena easi amasia, easi lalainia wau na nimana, easi hele wau ana, maia e tauri munia, Saeku taane
- 42 urina; o rerea alihoi. Na laulau *mai* oropa e tolenani
- 43 mola oto, na e rerea mano oto. Na e ereana oto e
- 44 aopa, na e tolenani usunainia oto wau, na easi tauri munia, O lio talamu oto *mane* o unua na masiola siena naile: na ta o lae kau weu, o lai haatainio oto siena a priest, na ana kira haarereao, *ne* o toto ahuio ana na moola a Moses e haatola ani, muni na ola ni unu
- 45 haatoo nada. Na ta e silitaha oto wau, na e talaai talohainia oto liutaha, na e houleinia na masiolani, lae hulaana a Jesus e qake sili haatai ana *mai* poona, na ta e ioio haatau laona *mai* hanua saasala; na kira rururu oto isiena keikei ana taana na lehu.
- 2 Na na *mai* halu haudina e liu na e sili lou i Kaper-naum, na kira talohainia oto wau uri *ineia* oto siedaelu.
- 2 Na *mai* hanua huna e ruru, lae hulaana e qake lehu talada oto lou, na i maana nima qaike lou: na e
- 3 laladoa na haiwala munira. Na kira lae oto *mai*, kira anainia *mai* siena naile e mae apolo, e hai *mane* e
- 4 anainia oto. Na oto kira qake aani lai hula isiena ana isulia *mai* hanua huna e ruru, *ne* kira asi akerainia *mai* raho i koluhana nima *neia* ana: na kira tahanii oto, kira asi haakukua na huli iano a laani e mae
- 5 apolo e eno oto ilenina. Na a Jesus e loosia na hiwalaimolina ikira, easi tauri munia laani e mae apolo uri, Kaleku, *mai* orahaa amu ni *ne* kira saeasii
- 6 oto. Na ta na *mai* haluile ana *mai* haausuli e io iano
- 7 ilehuna, kira tau haihaitale wai saeda uri, E ua a laa hou ea walaa urina? Ea walaa taewau oto: atei oto e nanama muni saeasia na *mai* orahaa, na ta na
- 8 taile oto haliite, *nea* God otoni? Na laulau a Jesus, ana e manatainia wai saena ana kira tau haitalea maraada, easi tauri munira, E ua oto amu a tau
- 9 haitalea na moola inihou wai saemiu? Ihei ni e *madau*, muni unua uri, *Mai* orahaa amu ni *ne* kira saeasii oto; wa muni unua uri, Sulutae, o suluia na
- 10 hulimu, o laelae hailiu? Na muni amu e manatainia oto uri na Kale ni inoni e nanama *mai* iano muni

- saeasia mai orahaa (ne easi tauri munia laa e mae
 11 apolo uri), Inau naa unua munio, O sulutae, o suluia
 12 na' hulimu, o lae i nima ioe. Na e sulutae, e tolenani
 suluia na hulina, easi silitaha oto wai naoda mano-
 mano; lae hulaana na anena e mani tauraelu mano-
 mano, na kira asi soi haamanikulua God, kira a tauri,
 Kaelu qake aani loosia oto urina.
- 13 Oto e hai silitaha lou i apani iqa; na ahutana mai
 14 hanua huna e rururu isiena, na e haahaausulira. Oto
 e liu oto niparo, na e loosia Levi kalena Alphaeus e
 naku ana lehu ni wili tooha, na easi tauri munia, O
 15 luluiisuliau. Oto e taelai easi luluiisulia. Na na
 taulana e urini, uri e naku iano munia nauna i nima
 ineia, na alai totola tooha huna na alai orahaa huna
 kira naku hairuru meia Jesus na alai qaaronoisuli
 16 ineia: ana kira huna, na kira luluiisulia oto. Na alai
 haausuli ana alai Pharise, maholo kira loosia uri e
 nau ruru meira alai orahaa na alai totola tooha, kira
 asi tauri munira alai qaaronoisuli ineia, Ea naunau na
 ea totono hairuru meira alai totola tooha na alai
 17 orahaa. Na a Jesus e rono urina, easi tauri munira,
 Alaile e maumauri diena kira qake haihunina na laa
 kurakura, na ta alaile oto ea daodaoha: nau qake lae
 mai muni haraira alai odotai, na ta alai orahaa.
- 18 Na alai qaaronoisuli a John na na maile alai Pharise
 e oloolonau kau: na kira asi lae wai siena kira asi
 tauri munia, E ua alai qaaronoisuli a John na na
 maile alai Pharise ea oloolonau, na ta alai qaaronoisuli
 19 ioe kira qake aani oloolonau oto oo? Na a Jesus easi
 tauri munira, Uri mai ele kale ana nima a laani e
 totola hua uri kira anai olonau, maholo a poro e tola
 hua ne ua maira? maholo a poro e tola hua ne ua
 20 maira, ne kira sie aani olonau oto oo. Na ta na
 haudina anai siho oto, maholo oto kira anai taasia oto
 a poro e tola hua maanira, ne kira anaisi oloolonau
 21 taane ana mai haudina ni. Naile sie ponosia na lahu
 ni tooni ana na masi sala haolu; ana ea taurina, na
 masi salani kira a ponopono ana ea waiwei oto, ile
 haolu maania ile lahu, oto eanai haka aela oto
 22 maania holai nao. Na naile sie dedeia na wine haolu

laona, mai hou wei teeteeni poo e lahu : ana ea taurina, ne na wine haolu anai warihitelia na mai hou wei teeteeni poo, oto na wine eanai aela oto, na mai hou wei teeteeni poo noone lou ; na ta kira a dedeia oto na wine haolu laona mai hou wei teeteeni poo haolu.

- 23 Na na taulana e urini, uri e liu ilaona mai lalo ni korn ana na haudina ni sabbath ; na alai qaaronoisuli
 24 ineia e talaai huhu laelae ana mai huahuani korn. Na alai Pharise kira asi tauri munia, Lio kau, E ua oto kira a taua na ola e qake haidadana ana mai haatolana munia na taulana ana haudina ni sabbath ?
 25 Oto easi tauri munira, Uri amu qake saea ua na ola taha a David e taua oto kau, maholo siohana e tataala
 26 kau, ikira alaile lou e hakunia kau ? Ana e sili uritaha wai nima a God ana mai haudina a Abiathar na naohana priest, e ta mai bread kira koni haatai, eni e nau, na e qake haidadana ana mai haatolana muni kire na, na e haidadana ana mai priest haliite, na e hai
 27 niia lou munira alaile e hakunia ? Na e tauri munira, Kira haaholaa na haudina ni sabbath nani inoni, na kira qake haaholaa na inoni nana na haudina ni
 28 sabbath : talaaehana urina na Kale ni inoni ineia oto e alaha parasia na haudina ni sabbath.

- 3** Na e sili lou wai nima ni ruru, na naite inoni 2 ilehuna na nimana e heko. Na kira toomaia, uri ohe eanai haauria ana haudina ni sabbath wa qake ;
 3 uri muni kire gelu ola ilehina ana. Na easi tauri munia laani na nimana e heko uri, O ura haatai i matola-
 4 kaelu. Na easi tauri munira, Ohia e haidadana ana mai haatolana muni hele diena ana haudina ni sabbath, wa muni hele aela ? muni haauria naile wa muni seunia ? Na ikira oto kira qake aani nuhia.
 5 Oto e toomairaelu ani saewasuna, ana saena e hu jahia saeda e hau, ne easi tauri munia laani uri, O mlainia wau na nimamu. Oto easi lalainia oto wau :
 9 haitua nimana e qiaqiala alihoi lou. Oto alai Pharise madau, ha oto wau, kira asi ruru wala oto hahia maia saeasii Herod, uri muni kire saunia uritaha.
 10 hulimu, o laelae e alai qaaronoisuli ineia kira a laelae oto uri na Kale nria na mai ruruha huna e keikei i

- Galilea e luluishulia oto : na kira keikei i Judea lou, na
 8 keikei i Jerusalem, na keikei i Idumaea, na keikei i
 apani Jordan qau wau, na keikei i henua kalikalia
 Tur na Sidon, na pulita oto paina, ana kira ronoa na
 moola e paina liutaha e tau, kira asi lae oto wai siena.
 9 Na e unua munira alai qaaronoisuli ineia, uri muni
 na iola e io totoria oto ana isulia mai ruruha e huna,
 10 mane kire ruru puli isiena : ana e haauria alaile huna ;
 lae hulaana na maile mai maela paina e saunira kira
 11 ruruhia oto uri muni kire kele hele mola ana. Na
 mai hiona maipo, maholo kira a loosia, kira asi
 lahutainira iano honosia, kira a awaraa, kira asi tauri,
 12 Ioe oto na Kalena God. Na e ereada oto waewae uri
 mane kira houleinia oto.
 13 Na e hanetaha oto ilenina na houliwo, easi haaraia
 mai alaile isiena, na maile oto isulia saena : oto kira
 14 asi lae oto wau isiena. Oto e haatolaia na awala
 mana rua, muni kire io oto isiena, na muni e
 15 usunainira oto wau muni laalani wala, na muni kire
 manatainia na nanamana muni paia mai hiona ni ora-
 16, 17 haa ; na a Simon e haorainia lou uri a Peter ; na a
 James kalena Sebede, na a John aulana James ; na
 ikoro hou e haorainira lou uri, Ro Boanerges, na uri,
 18 Ro kale ni uulou : na a Andrew, na a Philip, na a
 Bartholomew, na a Matthew, na a Thomas, na a
 James kalena Alphaeus, na a Thadeus, na a Simon a
 19 Kananaios, na a Judas Iskariot, ineia lou laa e qeloa
 kau.
 20 Na e sili laona naite nima. Na mai ruruha huna e
 hai ruru lou, lae hulaana kira qake aani manatainia
 21 uri kira anai nau bread uritaha. Na alaile ineia e
 ronoa, kira asi silitaha oto wau muni kire helesia :
 22 ana kira unua uri, Ea geugeu oto. Na alai haausuli
 e siho toli wau keikei i Jerusalem e tauri, A Beelsebut
 oto ana, na lou, Ana a alaha parasira alai hiona ni
 23 orahaa ea paipaia oto mai hiona ni orahaa. Na e
 haraira wai siena, na e walaa ani alahuuna munira
 24 uri, A Satan eanai paia Satan lou uritaha ! Na uri
 ana na alahana eanai opaa maraana, ne na alahana
 25 ine esie hai ura lou. Na uri ana na nima ea opaa

- 26 maraana, *ne na nima ine esie hai ura lou. Na uri ana a Satan ea haukama honosia maraana, na ea opaa oto maraana, ne esie hai ura lou, na ta na haamano-*
- 27 *lana taane oto. Na naile oto esie sili hahia na ramo i nima ineia muni e laua na tootoolana, na oto e qake holai hoosia a laa ramoni ; mano urina eanaisi*
- 28 *laua oto na moola i nima ineia. Walaimoli naa unua muniamu, Kira anai saesia taana na mai orahaa ikira alai kaleni inoni, na na mai walaana taewau ikira*
- 29 *noone lou kira anai walaa taewau eni : na taana naile ea walaa taewau ana na Hiona Maea ne kira sie aani saesia oto oo, na ta eanai haidadana oto muni kire iia hahia na orahaa ea io hu : ana isulia kira unua uri,*
- 30 *Na hiona maipo ne ana.*
- 31 *Oto a nikenā na alai ulana e lae mai sulia ; na kira ura wai sinaha, kira asi usunainia naile isiena, kira*
- 32 *haaraia oto wau. Na mai hanua huna e naku kalikalia ; oto kira asi unua munia uri, A nikemu na alai*
- 33 *ulamu wai sinaha kira a haihaitaleo. Oto e alamira uri, Kira nahei a nikeku na alai uleku? Oto*
- 34 *e mani toomaia alaile e naku kalikalia, easi tauri,*
- 35 *Liokau, a nikeku inihou na alai uleku ! Ana naile oto ea sulu isulia na moola saena Amaku ileni eni ineia oto auleku, na a inieku, na a nikeku.*
- 4 *Oto e talaai haausuli lou i apani iqa. Na na ruruha oto paina liutaha e ruru isiena, lai hulaana e taelia na iola, na e io iano wai iqa ; na ahutana mai*
- 2 *ruruha huna i apani iqa ione. Na e haausulira ana na moola huna ani alahuuna, na easi tauri munira ana na maani haausulina ineia, uri, Amu rono kau :*
- 3 *Liokau, Naite laa e tatataai lite e silitaha uri mune*
- 4 *tatatainia na mai lite ; na na taulana e urini, uri maholo e tatataai, na mai halu lite e usu i kekena tala,*
- 5 *na mai menu e loho mai kira nauī oto. Na na maile e usu i darana hau, na lehu na masi mado e qake piola*
- 6 *ana : na na sato e qaa, ne easi raahia ; na ana e qake*
- 7 *ini, ne kira asi mae lou. Na na maile e usu i matolana mai walo kakaru, oto mai walo kakaru e taelai,*
- 8 *kira asi lomosii, oto e qake aani hunu oto. Na na maile e usu ilaona masi mado diena, oto kira pito kau*

- wau, kira asi hunu oto, na olu awala, na na ono awala, 9 na na tanalau. Na easi tauri, Ile e too alinana muni rono, mune rono oto.
- 10 Na maholo e qalasia, alaile e naku kalikalia maia lou na awala mana rua kira asi soi haria
- 11 mai alahuuna inihou ana. Oto easi tauri munira, Kira niia oto muniamu ana na moola e asa ana na alahana a God: na taa munira alaile i sinaha,
- 12 ne kira tau i ahutana na moola ani alahuuna: uri muni kire lio ana liona, na muni kire suuri lio saeola; na muni kire rono ana ronona, na muni kire suuri rono saea; mane ta na kira anai alihoi oto, na kira
- 13 anaisi saeasii oto munira. Na easi tauri munira, Uri amu qake saea na alahuuna inihou? ne amu anaisi
- 14 saea uritaha ahutana na mai alahuuna? Laa e tatataai
- 15 lite easi tatatainia oto na haiwala. Na na maile oto inihou i kekena tala, na lehuni kira a tatatainia na haiwala; na maholo kira rono oto, oto laulau a Satan easi lae oto mai, na easi laua oto na haiwala kira
- 16 tatatainia kau ada. Na na maile oto inihou noone lou urina kira tatatinira oto i darana hau, alaileni, maholo kira ronoa oto na haiwala, kira asi tolenani hele
- 17 maemae oto ana; na e qake imiimini oto ada, na kira io haawali oto mola; mano urina, maholo siohada ea tataala, wa kira a taunainira ana isulia na haiwala ne
- 18 kira asi toosua oto. Na na maile aopa lou kira
- 19 tatatainira i matolana mai walo kakaru; na maile oto nihou kira a ronoa na haiwala, oto na moola ni haatoosua ana mauriha inihou, na na kaena ani too-lana, na na saehanailana na moola aopa huna ea sisili oto mai, kira a hauni lomosia na haiwala, oto e
- 20 qake aani hunu oto. Na na maileni kira tatatinira ana masi mado diena; alaileni ea ronoa na haiwala, na e tola konia oto, na ea hunu oto, na olu awala, na na ono awala, na na tanalau.
- 21 Na easi tauri munira, Uri kira a tolea mai na light uri muni kire noia i orohana na nima, wa i orohana
- 22 na huli, na obia kira sie noia oto i talana? Ana taana na ola kira aluhia kau ne kira anai tola haatai taane ana; na taana na ola kira mumunja kau ne eanaisi

- 23 haatai taane oto. Ana naile e too alinana muni rono,
 24 mune rono oto. Na easi tauri munira, Amulio talamiu
 ana na moola amu a roronoi; na tohotohota amu a
 tohotoho ana, ne kira anaisi tohotoho lou muniamu
 ana: na kira anaisi sapeia lou na moola muniamu.
 25 Ana a laani e karu oto nana, ne kira anai hai nii lou
 munia: na a laani e qake karu ua nana, ne kira anai
 taasia maania na masiolani e karuana kau.
 26 Na e tauri, Na alahana a God e uri, waruna oto ana
 27 na inoni ea asia mai lite habia mado; na ea maa-
 maahu na ea taetae i rodo na i atowa, na oto mai lite
 ni ea qito oto kira asi peina oto wau, na ineia oto e
 28 qake manatainia uri e ua. Ana na mado ea huzu-
 huzu oto maraana; kira a holai uraura, oto na
 huahuana easi noi, oto mai huahuani ola easi repo oto.
 29 Na maholo mai huahuani ola ea repo oto, ne easi
 tolenani usunainia oto na nahi, ana isulia na halisi e
 repo oto.
 30 Na e tauri, Kaelu e hatonainia na alahana a God
 uri e waruna na taha? wa kaelu e alahuunainia ani
 31 alahuuna uritaha? E waruna oto na hoi lite ni
 mustard, na inihou oto, maholo kira tataainia habia
 na mado, ana ea haora maania taana na lite i koluna
 32 mado, na ta maholo kira tataainia oto, easi qito oto,
 easi peina oto wau e liutahaana taana na ola kira
 hasii wei lalo, na na mai sasara paina ea noi oto ana;
 lae hulaana mai menu ni leni ea oa oto i mamalutana.
 33 Na e laladoa na haiwala munira ani alahuuna huna
 urina, mala kira manatai ronoa oto: na uri ana aiana
 34 na alahuuna, taane e qake aani walaa oto munira:
 na e unu tahanainia taana na ola munira alai hahuana
 qaaronoisuli ineia ana e qala.
 35 Oto ana na tai haudinani, maholo e saulehi oto,
 easi tauri munira, Kaelu e atoholo ana apani iqa
 36 qau wau. Na kira atopuri ana mai ruruha huna,
 kira asi tolea mairaelu lao iola mala e talei io oto.
 37 Na naite mai halu iola e hakunia lou. Na na dionai
 oto e horo, na mai hauliahe e lomosia na iola, lae
 38 hulaana na iola ea honu oto ani sulu. Na ineia wai
 puri, e eno i huli ea maahu: na kira asi haatalisia,

maia kira tauri munia, Haausuli, uri o qake ado-
 39 mainia ana kaelu a mae oto. Oto easi talisi, easi
 ereana na oru ; na e tauri munia iqa uri, Noto kau,
 o tau rako oto. Na na oru e qake oru oto, na easi
 40 holaa totowerua oto. Na e tauri munira, E ua amu
 a talei popopolou ? uri na hiwalaimolina e aia ua
 41 amiu ? Na kira maau oto walawala, kira asi meni
 walaa maraada uri, Sio, atei keu a laa nihou, ana
 ea ereana na oru na na iqa, na koro asi meni rono oto
 mola ana walana ?

5 Oto kira lai arapuu i apani iqa qau wau, oto i henua
 2 mai Gerasa. Na e siho oto maania iola, na naite laa
 e keikei ana mai kiliqueu na hiona maipo ana easi
 odoia, na ineia nihou e talei ioio laona mai kiliqueu ;
 3 na naile oto e qake aani hoosia oto lou, qaike oto, na
 4 ani ieli qaike lou ; ana isulia kira talei hoosia huna-
 hunaa oto ani walo hahia aena, na ani ieli lou, na
 oto e moumousia oto mai ieli, na e papatainia oto
 mai walo hahia aena : na naile e qake aani aailaa oto
 5 oo muni haaloia. Na oto onioni, i rodo na lou
 i atowa, oto ilaona mai kiliqueu na wai lenina mai
 houliwo, ea awaawaraa oto, na ea hoahoaia na sapena
 6 ani heu. Oto maholo e loosia Jesus na e haatauria
 7 ua, ne easi huru oto wau e gouruuru oto honosia ; na
 e awaraa oto ana na haiwala paina, easi tauri, Na ola
 taha aku na lou emu, Jesus, Kalena God Laa e
 Tooliu ? Naa saea satana God munio, uri mane
 8 o haahiito aku. Ana e tauri munia, Hiona maipo, o
 9 silitaha oto maania laani. Na e soi haria uri,
 Satamu atei ? Oto ineia uri munia, Sataku a
 10 Legion ; ana melu huna. Na e haatohu huna-
 hunaa ana uri mane paira oto maania hanueni.
 11 Na na haka ni poo oto hunahunaa e susuda wai
 12 lehuna i sapena na houliwo. Na kira haatohu ana,
 kira asi tauri, O usunainiami ami e lae ilaona haka ni
 13 poo wauni, uri muni ami e sili wau ada. Oto easi
 lio maaira. Oto mai hiona maipo e silitaha oto, kira
 asi siholira na mai poo : na na haka ni poo e mani
 pola isulia sapena hanetahana wai laona iqa, kira
 urihana oto na ro mola, na kira hauni tono oto i iqa.

- 14 Na alaile e haanaura kau kira tahi oto, kira asi talohainia oto i poona, na lou i henua kalikalia. Oto
- 15 kira lae wai loosia na moola kira tau i kau. Oto kira hula oto isiena Jesus, kira asi loosia laani mai hiona ni orahaa e io kau ana e naku oto iano, e tooni oto, na e manata oto, ileni kau na legion e io oto kau ana:
- 16 oto kira asi maaui. Na na maile e loosia kira asi unua munira ana kira tauritaha munia laani mai hiona ni
- 17 orahaa e io kau ana, na ana mai poo noone lou. Na kira asi talaai haatohu ana muni lae oto maania mai
- 18 sarohana hanua ikira. Na maholo e tau ni tae lou, oto a laani mai hiona ni orahaa e io kau ana easi
- 19 tola suuia muni e hakunia oto. Na a qake aani lio maaia, na taa e tauri munia, O alihoi oto wai nima ioe isiena alaile ioe, na o houleinia oto munira na moola e paina liutaha a Lord e tau i oto namua, na ana e
- 20 amasio oto. Oto e lae oto wau, na e talaai houleinia oto i Dekapolis na moola e paina liutaha ine a Jesus e tau i oto nana: na ahutana mai hanua e mani panarainia oto.
- 21 Na a Jesus e atoholo lou ana iola i apani iqa qau mei, oto mai ruruha paina e ruru oto isiena: na e
- 22 ura oto i apani iqa. Na naite mane na naohana laa ana na nima ni ruru easi lae mai, satana a Jairus; na
- 23 e loosia oto, easi lai lahutainia i aaena, na easi tola suuia oto hunahunaa e tauri, Ele keni kaleku na tai ele lehu mune mae oto: uri muni o lae wai qaonaa ana na nimamu, uri muni kire haauria oto, na mune
- 24 mauri oto. Oto easi hakunia oto; na mai ruruha huna e luluiisulia, na kira asi ruruhia oto.
- 25 Na naite keni, na apu e saunia na awala ni helisi
- 26 mana rua oto, na e talei sapehiito hunahunaa ana mai inoni kurakura, na e talei asia oto na tootoolana, na
- 27 e qake aani maia, na e aeaela kau tarau, ineia nihou e ronoa na talohana Jesus, oto easi lae mai i matolana mai hanua i purina, na e kele hele mola ana noonooni
- 28 tooni ineia. Ana e tauri kau, Mala naa kele hele mola ana noonooni tooni ineia, ne na anai mauri oto
- 29 lou, Na laulau na hulahula ni epu ana e tolenani maa oto; na e hineinia oto wai sapena uri e mauri

- oto *maania* masi maela paina ni e sausaunia kau.
- 0 Na laulau a Jesus, ana e manatainia maraana uri na masi nanamana ana e silitaha oto *maania*, easi alihoi oto i matolana *mai* hanua, na easi tauri, Atei
- 1 laa e heleana *mai* tooni inau? Na alai qaaronoisuli ineia e tauri munia, Oa loosia *mai* ruruha huna inihou ea talei ruruhio oto, na uri oa unua uri, Atei laa e
- 2 hele aku? Na e mani toomairaelu *manomano* uri
- 3 muni loosia a kenini e taua na masiolani. Na ta a kenini e maau oto na e ariariri, ana e manatainia oto na masiolani kira ta oto munia, *ne* easi lae mai e lai lahutainia i naona, easi unua ahutana na walaimolina
- 4 munia. Na easi tauri munia, Kaleku na hiwalaimolina ioe e haaurio ; o lae wau ani deilama, o mauri kau wau *maania* masi maela painani e sausaunio kau.
- 5 Maholo e walawalaa ua, kira a laelae mai keikei i nima na naohana laa ana na nima ni ruru, kira asi tauri, A kalemua e mae oto : e ua oa kotaahia lou
- 6 a Haausuli? Na ta a Jesus, ana e qake aani tola ana na haiwala kira unua ni, easi tauri munia naohana laa ana na nima ni ruru uri, O sie mamaau, o
- 7 hiwalaimoli mola haleite. Na e qake maasia naile muni e luluusuli meia, na tai a Peter haleite, na a
- 8 James, na a John aulana James. Na kira lae aratoto ana na nima a naohana laa ana na nima ni ruru ; na easi loosia kira a kotakota, na alaile ea naranara, ea
- 9 takotako walawala. Na e sili oto wau, easi tauri munira, E ua amu a kotakota, na a takotako? Na elekeni hou e qake aani mae ea maamaahu mola.
- 10 Na kira asi mesieinia. Na ta ineia, ana e paira mano wau, easi tolea amana elekeni ni na a nikenana ikiraelu lou e hakunia kau, na e sili oto wai lehuna
- 11 na elekeni *ne* ana. Na easi hele ana nimana a elekeni ni, easi tauri munia, Talitha kumi ; saelana oto, ana kira a olisia uri, Mamaa, naa unua munio, o
- 12 sulutae. Na laulau na elekeni ni e taelai, e laelae hailiu oto ; ana na awala ni helisi mana rua oto ana. Na kira tolenani anea oto ani anena paina.
- 13 Na e ere adaelu oto waewae mane naile e manatania oto ; na e unua muni kire nii ana.

- 6 Na e usutaha wau *maania ilehuna* ; na e lai aratoto ana na hahuana hanua *ineia* ; na alai qaaronoisuli
 2 *ineia* e luluisulia. Na maholo ni haudina ni sabbath e hula oto, easi talaai haahaasuli wai nima ni rurū : na na maile huna e ronoa kira asi panarainia, maia na haiwala uri, Na moola inihou ana a laani ea keikei ihei? na lou, Na saeolana uritaha nihou kira niia oto munia laa nihou, na na mai anoa e paina inihou
 3 kira a tautau i oto ana nimana, kira ua oto? Raoni a laa nihou na karpenter ohia, a kalena Mary, na aulana kira James, na Joses, na Judas, na Simon?
 4 Na alai iniena kira oto isieka ohia? Oto kira asi toosua ana. Na a Jesus e tauri munira, Kira sie makaana na prophet oto oo, na ana hanua *ineia* haleite, na isiena alai tekighana, na oto i nima *ineia*.
 5 Na e qake aani taua na anoa ilehuna, na ta e qaonaa na maile ana na nimana kira daodaoha, na e haurira
 6 oto. Na e panarainia na sae ruaruana ikira.
 Na e waiwesia mai henua e haahaasuli.
 7 Na e haraia mai na awala mana rua isiena, na easi usunainira wau too ro ile na too ro ile ; na e niia
 8 munira na nanamana parasia na mai hiona maipo ; na e haatolaira mane kira ta na masiola munia laena ; na ta na ailiapaa mola haleite ; na mai bread suuri, na mai
 9 suuri, mai toohaa suuri munia mai ni haa ikira ; na taa muni kire noia mai shoe hahia aaeda : na uri,
 10 Amu sie tooni ana na ro koat. Na easi tauri munira, Amu a sili oto wai nima ana taana na lehu, amu io susu oto wai lehuna hulaana amu anai silitaha
 11 lou *maania ilehuna*. Na taana na lehu e qake tola koniamu, wa kira e tolai sulia na walamiu, ne maholo amu a silitaha oto wau *maania ilehuna*, amu tataai asia na uuni mado ni i orahana aaemiu, munia na
 12 ola ni unu haatoo nada. Oto kira silitaha oto wau, kira asi laalani wala uri kira anai adomai oli oto.
 13 Na kira paia oto mai hiona ni orahaa huna, maia kira suuhia ani rumu na maile huna e daodaoha, na kira haurira oto.
 14 Na a Herod a alaha e rono ; ana satana e talo kali-kali oto : na e tauri, A John a Lotomaea e sulutae oto

5 *maanira alaile e mae oto, talaaehana ine e nanama*
oto muni taua na mai anoa inihou. Na na maile aopa
lou e tauri, A Elija oto ni. Na na maile aopa lou uri,
Na prophet oto, e waruna naile hikenā alai prophet.
 6 *Na ta a Herod, maholo e rono, easi tauri, A John, nau*
 7 *tohu mousia na qauna, neia e sulutae oto. Ana a*
Herod noone e usunai oto wau e tapolia John, na e
hoosia oto wai nima ni hoo talaaehana a Herodias,
 8 *hua a Philip aulana : ana e tolea kau nana. Ana a*
John e tauri kau munia Herod, E qake haidadana oto
 9 *ana mai haatolana muni o tolea hua aulamu. Oto*
nea Herodias easi haukama honosia, na e sasare saunia
 0 *oto ; na e qake madausia oto ; ana a Herod e maaunia*
John, ana e manatainia uri neia na mane odotai na e
maea, na oto e kenekenetainia : Na maholo e ronoa,
ne na saena easi talei puo oto ; na e roronoa maia na
 11 *saedienana. Na na haudina diena e too oto, uri a*
Herod e ta na nauha ana haudina e hutaana munira
mai alaha ineia, na munira mai naohana kaptain, na
 12 *munira na mai naohana inoni i Galilea ; na maholo na*
kalena Herodias inihou na elekeni e sili mei e maomao,
na easi diena nana Herod na nada alaile lou e eno
maia ana nauna ; oto a alahani easi tauri munia ele-
 13 *keni ine, O sukaaku ana taana na ola isulia saemu,*
ne na anai niia oto wau munio. Na e ere haitakoi uri,
 14 *Taana na ola oa taumei suka aku, ne na anai niia oto*
wau munio, lae hulaana na apani alahana inau. Na
e silitaha oto wau, easi tauri munia nikena, Na ola
taha na anai sukaa ? Oto ineia uri, Na qauna a John
 15 *a Lotomaea. Na e tolenani sili laulau isiena alaha ni,*
na e suka, e tauri, Saeku uri muni o niia oto nihou
 16 *ilaona na nima na qauna John a Lotomaea. Oto*
saena alahani easi hu oto waewae ; na ta isulia na
haiwala ni ere haitakoi ineia, na isulia alaile lou e
 17 *eno ana nauna, e qake sare maasia oto. Oto laulau a*
alaha e usunainia naite soldier ana mai kakaliha ineia,
na e unua kire tolea mai na qauna : oto e lai tohu
 18 *mousia na qauna ilaona nima ni hoo, na e tolea*
mai na qauna ilaona na nima, na e niia munia
elekeni ni ; na a elekeni ni e hai niia lou munia nikena.

- 29 Na alai qaaronoisuli ineia e rono urina, kira asi lae wai suluia na raena, kira asi noia oto wai laona kiligeu.
- 30 Na alai haatola e ruru lou isiena Jesus ; na kira asi unua munia ana ahutana na moola kira tau i ni, na
- 31 ana taana na moola kira haahaausuli eni. Na easi tauri munira, Amu lae haatau keu weu ilaona hanua saasala, amu kele mamalo kau. Ana na maile huna e talei laelae mai na e laelae wau, na e qake maholo
- 32 oto muni kire nau. Oto kira lae oto wau ani iola
- 33 talea na hanua sala haatau. Na kira loosira oto ana kira laelae oto, na na maile huna e losaera oto, na kira mani huru lou ilehuna i henua maania ahutana
- 34 mai poona, na kira hula oto wai naoda. Na e siho ione, na e loosia mai ruruha huna, na saena easi amasira, ana kira urihana mai sheep e qake laa ni kakakalira oto : na e talaai haausulira ana na moola huna.
- 35 Na maholo e apai sato oto, alai qaaronoisuli e lae mai isiena, kira asi tauri, Na hanua saasala oto inihou, na
- 36 e apai sato oto : o unua kau kire lae oto, muni kire waiwesia mai poona na mai henua kalikalia, ni holia
- 37 na moola ni na ikira. Na ta e alamira e tauri, Iamu oto amu ta mai naulaa ada. Oto kira asi tauri munia, Uri melu e lai holi bread ana na ro tanalau ni penny,
- 38 uri muni melu e nii ada ? Oto easi tauri munira, E nita hoi bread ami u ? amu lae wai lio. Na maholo kira manatainia, kira asi tauri, E tai lima ile, na e ro hoi
- 39 ia. Oto e haatolaira uri muni kire hauni neku iano
- 40 ana mai pulitaa haiaopai ilenina halisi mauri. Oto kira asi io iano sulia mai damaa, too tanalau, na
- 41 too lima awala. Oto e ta na lima hoi bread ine mai a ro hoi iani, na e uwaalena ileni easi walaa ni haadienai, easi nisii mai hoi bread ine ; na e haadoraclu
- 42 manomano ana ro hoi iani. Oto kira hauni nau kira
- 43 pote. Na kira toonii oto na mai naulaa e ore ana mai naulaa kira nisii, na awala ni mei mana rua e honu,
- 44 na ana mai hoi ia noone lou. Na alaile e na mai hoi bread ine na lima mola ni mane oto.
- 45 Na laulau e tau rarahia alai qaaronoisuli ineia muni kire taelia na iola ikiraclu, uri muni kire holai ato wau

ana naite apani iqa qau wau i Bethsaida, haawalia ea
 46 unua mai ruruha huna eanai lae oto. Na e walaa
 haamano oto munira, easi lae oto wai lemina houliwo
 47 mune arenai. Na e saulehi oto, na na iola e hane
 upuupu ana iqe, na tai ineia oto maraana i henua.
 48 Na maholo e loosia kira a suahia oto ani hotena, ne
 easi lae wai sieda mala oto ana haina na maani liona
 i rodo, ea atoatoae i koluna iqa; na saena oto uri mune
 49 lae liutahaada oto: na ikira oto, maholo kira loosia ea
 atoatoae koluna iqa, oto kira asi unua uri na akalo oto,
 50 na kira asi awaraa oto: ana kira hauni loosia oto, na
 saeda e ikulei oto. Na taa e tolenani walaa talera,
 easi tauri munira, Saemiu mune mano: inau oto;
 51 amu suuri popopolou. Oto e hane oto wai sieda ilaona
 iola; ne na mawa easi mou oto: na kira talei panara-
 52 inia oto liutaha i saeda: ana kira qake aani losaea
 oto ana mai hoi bread ine, na ta na saeda e hau
 oto.
 53 Na kira ato mano oto, kira asi arapuu oto i henua i
 54 Genesaret, kira asi huna oto ione. Na kira siho oto
 55 ione maania iola, oto kira losaea oto, na kira huru
 kalikalia ahutana mai henua, kira asi talaai anai heiliu
 ana alai daodaoha ilenina hulida, talea mai lehu kira
 56 ronoa uri ineia ani. Na ana taana na lehu e sili eni,
 ana mai oouteni nima, wa ana mai poona, wa ana mai
 hohola, kira asi noinoia alaile e daoha laona mai
 heraniusina, kira asi haatohu ana muni kire kele hele
 mola mala ana nononi tooni ineia: na ahutana na,
 maile e kele hele mola ana ne kira mani mauri oto.
 7 Oto alai Pharise e ruru oto isiena, maira na mai
 2 halu haausuli lou, kira keikei i Jerusalem, na kira
 3 loosia oto uri haluna na maile ana alai qaaronisuli
 ineia e nau bread ani nimanima taewau, na uri kira
 4 qake holai hohodalii oto. Ana alai Pharise, na ahu-
 tana alai Judea, ana kira qake hohoda nima hairara,
 kira sie aani nau oto, kira a lulu isulia mai walaana ni
 4 hele susulii e keikei ana wauwada: na maholo kira a
 alihoi oto wau maania na heraniusina, ana kira qake
 lotohira, kira sie nau oto: na na moola huna lou urina
 kira helesii oto muni lulu isulii, uri hodalilana mai

- 5 kaokao, na *mai nima*, na *mai hou wei bras*. Na alai Pharise na alai haausuli e soi haria uri, E ua ni alai qaaronoisuli ioe e qake lulu isulia *mai walaana* ni hele susulii e keikei ana alai weuwaka, na oto kira a *na mai*
- 6 bread ikira ani nimanima taewau? Nae tauri munira, A Isaia e walaa diena ni prophet kau horamiu, mala kira usua oto,
- Mai hanua hou ea adoadomai hiahia aku ani qeru-geruda;*
- Na ta na saeda e haatauriau oto.*
- 7 Na kira a qaoqao ola ni *mane* oto maatala isieku, *Mai maani haausulina ikira ani haatolana na mai inoni.*
- 8 Amu a atopuri ana *mai haatolana* a God, amu asi karu mautaa ana *mai walaana* ni hele isulii ikira *na mai*
- 9 inoni. Na easi tauri munira, Amu a hahuani maasia oto na haatolana a God, uri muni amu e lulu isulia
- 10 *mai walaana* ni hele susulii iamu. Ana a Moses e tauri kau, O adomai hiahia ana a amamu koro a nikemu; na lou, Ile ea walaa tataala ana amana wa
- 11 ana nikena, ne muni maesii oto: na iamu amu a walaa uri, Ana naile ea unua munia amana wa munia nikena uri, Na masiola ine o anai akaurisia oto aku muni e maio oto *ne* e noi Korban oto, saelana uri, Na
- 12 niina oto; na amu qake maaia lou muni taua *na masiola* munia amana wa munia nikena; amu asi tau
- 13 maatala oto ana walana God ana *mai walaana* ni hele
- 14 susulii iamu, na amu hai nii susulii lou eni. Na e haraia lou *na mai ruruha huna isiena*, easi tauri munira, Amu hauni qaaronoisuliau, na saemiu mune taha
- 15 oto ana: E qake ola oto oo mai i sinaha ana *mai inoni*, na ea sili wau ana *ne eanaisi haamadaa* oto a laani: na ta na moola ea kalitaha oto *maania laani*
- 17 ikira oto kira a haamadaa a laani. Na e sili wai nima e atopuri ana *mai ruruha huna ne alai qaaronoisuli* ineia kira asi soia *na alahuuna inihou* ana. Na easi tauri munira, Uri iamu amu puo noone lou urina?
- Uri amu qake lio saea oto, uri taana *na ola keikei i sinaha* ea sili wau ana *na inoni*, *ne esie aani haamadaa*
- 19 oto oo: ana e qake aani sili oto wai saena, na oto i

- iena, na easi lae oto wai potaa? ea haarerea oto taana
 20 na mai naulaa. Na e tauri, Na moola ea kalitaha oto
 maania na inoni, ikira oto kira a haamadaa na inoni.
 21 Ana keikei ilalona, keikei i saena mai inoni, mai adoma-
 maina aela ea kalitaha wau, mai iona madaa, mai
 22 pelina, mai talei horona, mai amoamona, mai saehana-
 lina, mai arikosina talaala, na kaena, na hele rarama-
 ana, na maa tataala, na walaana taewau na adomai
 23 tohainina, na qeugeuana : ikira na moola inihou kira
 a kalitaha oto keikei i lalo, na kira a haamadaa na
 inoni.
 24 Na e taelai oto maania lehuna, easi lae oto wau i saro-
 hana hanua i Tur na i Sidon. Na e sili wau ana naite
 nima, na e sare ta uri naile esie manatainia oto : na e
 25 qake aani mumuni oto oo. Na ta laulau naeta keni,
 na elekeni kalena na hiona maipo oto ana, ana e ro-
 noa easi lae wai siena na e lahutainia iano isulia aaena.
 26 Na a kenini na keni ni Grik, na komu ineia e keikei i
 Surophenikia. Na ineia nihou e haatohu ana muni e
 27 paia na hiona ni orahaa maania kalena. Na easi
 tauri munia, O holai toliasia kau na mai ele kale muni
 kire pote kau : ana e qake diena muni ta na mai
 bread ada alai ele kale, na muni derea oto ana mu
 28 usu. Na ta e alamia easi tauri munia, Qaike na Lord :
 ana mu usu noone i orahana na table na ea nau i oto na
 29 mai nanani naulaa ana mai ele kale. Na e tauri munia,
 Ana isulia na haiwala inihou o lae oto wau ; na hiona
 30 ni orahaa e silitaha oto maania a kalemua. Oto e lae
 oto wai nima ineia, na e lio haaroia oto na elekeni ni
 e eno oto i hulina, na na hiona ni orahaa e silitaha oto
 maania.
 31 Na e kalitaha oto maania mai sarohana hanua i Tur,
 na easi lae tapausu ana hanua i Sidon e lai hita i iqa
 32 i Galilea, i matolana sarohana hanua i Dekapolis. Na
 kira tolea naile mai isiena e punu na e qake walaa
 taha ; na kira haatohu ana mune qaonaa ana nimana.
 33 Oto e hoaa maania mai ruruha huna na qalasirarua
 oto, ne easi susuainia na kiikiina i alinana, na e nisu
 34 oto, easi hele oto wau ana na meana ; na e uwaalena
 ileni, easi awasirahe oto, maia e tauri munia, Ephpha-

35 tha, na uri, O taha oto kau wau. Na na alinana easi
 taha oto wau, na na walo kira hoosia na meana ana e
 36 takaluhe oto, na easi walaa taha oto. Na e ereada
 oto waewae uri mane kire unua oto isiena naile : na
 ta ana e ereereada oto waewae urina, ne kira asi hou-
 37 houleinia oto liutaha maania holai nao. Na kira pa-
 narainia oto liutaha, kira tauri, E hahuani hele diena
 ana ahutana na moola : e ta uri alai punu ea rorono,
 na alai geu ea walaa taha oto.

8 Oto ana mai haudina ine, maholo mai ruruha huna
 e ruru oto lou, na e qake ola ni na ikira, easi haraia
 mai alai qaaronoisuli ineia isiena, easi tauri munira,
 2 Saeku ea amasia oto na mai ruruha huna inihou, ana
 kira io rarao oto isieku oluna na dina oto inihou, na e
 3 qale ola ni na ikira : na ana naa taumei usunai hiolo
 ada, kira anai mano toli oto isulia tala ; na na mai ha-
 4 luile ada e keikei haatau. Oto alai qaaronoisuli ineia
 e alamia uri, Kira anai akaurisia mai hoi bread kei-
 kei ihei inihou ilaona hanua saasala uri muni haapo-
 5 tera mai hanua inihou ? Na e soi harira uri, E nita
 6 hoi bread amiu ? Oto kira asi unua uri, Tai
 hiu ile. Oto easi unua mai ruruha huna anai io iano :
 oto e ta na hiu hoi bread ine, na e walaa ni haasae-
 diena mano, easi nisii, easi nii oto wau munira alai
 qaaronoisuli, uri muni niinii ada ; oto kira asi niinii
 7 ana mai ruruha hunga. Na mai kele hoi ia lou ada e
 qale huna : na e walaa haadienai, easi unua kire niinii
 8 ada lou eni. Oto kira mani nau kira pote : na kira
 toonii na mai naulaa e ore ana mai naulaa kira nisii,
 9 na hiu iteite e honu. Na ikira urihana na ro mola ;
 10 na e usunainira oto wau. Na laulau e taelia na iola
 na alai qaaronoisuli ineia noone maia, easi lai arapuu
 i naona hanua i Dalmanutha.
 11 Na alai Pharise e silitaha oto wau, kira asi talaai hai-
 haitale isiena, kira tau haitalea na haara keikei ileni
 12 ana, kira mala ahoanana. Oto easi awasirahe oto wai
 saena, e tauri, E ua na qauna inihou ea tau haitalea
 na haara ? Walaimoli naa unua oto muniamu, Kira
 13 sie aani niaa oto na haara munia na qauna inihou. Na
 e lae oto wau maanira, na easi tae lou e ato oto wau i

- 14 apani iqa qau wau. Na kira sae rorodoa kira qake
aani tola bread ada ; na kira qake manatainia na hoi
15 bread ada lao iola, na ta na tai hua mola haleite. Na
e haatolaira, easi tauri, Amu lio talamiu, na amu
kenetainiamu *maania* na leven ikira alai Pharise na
16 *maania* na leven a Herod. Oto kira asi meni haitalei
maraada, kira tauri, Ana kaelu qake tola bread oto
17 akaelu. Na a Jesus e manatainia oto easi tauri mu-
nira, E ua amu a mani haitalei maraamiu, ana amu
qake tola amiu ani bread ? uri amu qake lio saea ua,
18 wa amu qake rono saea ? uri saemu e hau emiu ? Uri
amu too maamiu oto, na oto amu qake liolio oto ? na
uri amu too alinamiu oto, na oto amu qake ronorono
19 oto ? na uri amu qake adomainia oto ? Maholo nau
nisia na lima hoi bread ine ada na lima molani mane,
enita masi mei amu toonii e honu ana mai naulaa kira
nisii ? Kira asi tauri munia, Na awala mana rua
20 oto. Na maholo na hiu hoi bread lou ada na hai mola
ni mane, enita masi lualua amu toonii e honu ana
mai naulaa kira nisii ? Kira asi tauri munia, E hiu
21 oto. Na e tauri munira, Uri amu qake rono saea oto ?
22 Oto kira asi hula wai Bethsaida. Na kira tolea
naite ulu isiena, kira asi tola suuia muni e qaonaa
23 ana nimana. Oto e karu ana nimana a laa ulu ni, na
easi tolea oto wau *maania* poona ; na e *nisu* hahia
maana, easi noia na nimana ihahona, maia e soi haria
24 uri, Ni, oa loosia na masiola wa qaike ? Oto e uwaa-
lena easi tauri, Naa loosia oto na mai inoni : ana naa
loloosira waruna oto na mai ei, kira a laelae hailiu.
25 Oto e hai noia na nimana lou hahia maana ; oto easi
lio hahuroto, na e diena oto, na e lio manola oto ana
26 waluola. Na e usunainia oto wai nima ineia, maia na
haiwala uri, O sie aani sili oto wai poona.
27 Na a Jesus e kalitaha oto wau, ikira na mai qaaro-
noisuli ineia, ilaona mai poona i Kaisareia Philipi :
oto e soi haria laelae ada uri, Mai inoni ea unuunau
28 uri atei ? Oto kira asi unua isiena, kira tauri, A John
a Lotomaea : na na maile uri, A Elija : na ta na maile
29 uri, Naite ile hikenā alai prophet. Oto e soi harira
uri, Iamu kau amu a unuunau uri atei ? A Peter e

- 30 alamia easi tauri munia, Ioe oto a Christ. Oto e
 31 ereada uri mane kira unu haatai ana isiena naile. Na
 e talaai haausulira, uri na holoholo na Kale ni inoni
 mune sape hiito hunahunaa, na muni na maasilana
 oto ana alai rato ni mane, na ana alai naohana priest,
 na muni na saunilana lou, na muni na taelana lou ana
 oluna na dina. Na e unu haatai oto ana na haiwala
 32 inihou. Oto a Peter e kokelainia easi talaai ere ana.
 33 Oto e lioeke, na e loosia alai qaaronoisuli ineia, easi
 ere ana a Peter, easi tauri, O tahi oto wau i puriku,
 Satan : ana saemu e qaike adomainia oto na moola a
 34 God, na ta na moola na mai inoni. Oto e haraia mai
 na mai ruruha huna isiena maira lou alai qaaronoisuli
 ineia, na easi tauri munira, Ana naile ea sare luluisu-
 liau, ne mune hehesia oto alihoi, na mune suluia oto na
 35 ailipou ineia mune si luluisuliau. Ana taana naile ea
 sare kenetainia na maurihaana, ne eanaisi tau tekela-
 inia oto ; na taana naile ea tau tekelainia na maurihaana
 talaaehana inau na talaaehana na talaloha diena, ne
 36 eanaisi hauria oto. Ana na ola taha na inoni anai
 teria, mala ea hele manoa ahutana walumalau oto
 nana, na oto na iina anai tau too ana na maurihaana ?
 37 Ana na ola taha na inoni anai ta mune olisia oto na
 38 maurihaana ana ? Ana taana naile ea masamasa aku
 na lou ana walaku ana qauna inihou ea amoamo na ea
 tautau orahaa, ne na Kale ni inoni eanai masamasa
 lou ana, maholo eanai lae mai ana raranana Amana
 9 maira alai angel maea lou. Na e tauri munira,
 Walaimoli naa unua oto muniamu, Na maile
 oto hikenā alaile ea uraura ilehu, na kira sie mami
 oto oo hikenā na maena, lai hulaana kira anai
 loosia oto na alahana a God ea lae mai ani nana-
 mana.
- 2 Oto e ono haudina e mano oto nea Jesus easi tolera-
 elu a Peter, na a James, na a John, na easi naoda wau
 ilenina naite houliwo, na tai ikiraelu maraadaelu : na
 3 na sapena easi noi aopa oto i maadaelu : na na mai
 tooni ineia e noi renaa oto, kira noi rerea asia ; na e
 qake ile oto hikenā alaile mai iano ea wasi tooni eanai
 4 ta muni kire noi rerea urina. Na a Elija ikoro a

- Moses koro haatai muniraelu : na koro mani walawalaa
- 5 maia Jesus. Oto a Peter e alamia easi tauri munia Jesus, Rabi, e diena nakaelu muni na iona ilehu : hoe melu e tohua na olu apaapa ; naile namua, na naile
- 6 nana Moses, na naile nana Elija. Ana e qake manatania na masiola mune alamia ana ; ana kiraelu talaai
- 7 mamaau oto walawala. Na na masi uru e siho e malusiraelu : na na haiwala e loho mai e keikei ana masi uruni uri, A Kaleku inihou laa ni mane inau : amu
- 8 tolaana kau. Na laulau kiraelu tootoomai hailiu, na ta kira qake aani loosia naile lou, na ta a Jesus oto maraana mairaelu.
- 9 Na maholo kira a siho toli maania i houliwo, easi ereadaelu uri mane kira unuunua isiena naile ana na moola kiraelu loosii, na ta oto mola haleite maholo na Kale ni inoni e sulutae oto maania alaile e mae oto.
- 10 Oto kira asi lolohainia na haiwala ni, kira a hai soisoi hariraelu hailiu uri na ola taha oto na sulu-
- 11 taena maania alaile e mae oto. Na kira asi soi heria kira tauri, Alai haausuli ea unuunua uri na holo-
- 12 holo oto a Elija mune holai nao oto mai. Oto easi tauri munira, A Elija ea holai nao oto mai taane, na ea tau dienaana waluola : na kira usua uritaha raranana na Kale ni inoni, uri eanai sapehiito hunahunaa
- 13 na kira anaisi tau mamaini ana ? Na taa naa unua muniomolu, uri a Elija e qani hula oto mai, na kira tautau munia na moola oto isulia saeda, mala kau kira usua raranana.
- 14 Na kira hula oto ana alai qaaronoisuli, kira asi loosia mai ruruha huna kalikaliraelu, na alai haausuli
- 15 ea soisoi hariraelu. Na laulau ahutana mai ruruha huna, maholo kira loosia oto, kira asi panarainia oto waewae, na kira huru oto wai siena kira asi haasae-
- 16 diena. Na easi soi hariraelu uri, Na ola taha ni amu
- 17 a tau haitalea ada ? Na naite laa ana mai ruruha huna e alamia uri, Haausuli, nau tolea mai a kaleku
- 18 isiemu, na hiona na qeu ereere ne ana ; na oto ea hulasia ana na lehu, easi papatainia oto : na na hutohuto ea hanehane ana, na ea rete hau, easi rarasi oto : oto nau unua isiena alai qaaronoisuli ioe muni kire paia

- 19 oto ; na e qake madausira oto. Oto e alamira easi tauri, Qauna ni sae ruaruaa, na anai io maiamu lai hula inenita ? na anai sae malumu kau muniamu lai
- 20 hula inenita ? tolea kau mei isieku. Oto kira asi tolea isiena : oto maholo e loosia, ne na hiona easi wai tataalasia oto ; oto easi hita oto i mado, e hiusia sape-
- 21 na hailiu na na hutohuto e hanehane ana. Oto easi soi haria amana uri, Na maholo uritaha oto e liua ana na masiola nihou e holai tolea kau ? Na easi
- 22 tauri, Keikei ana haoralana. Na oto hunahunaa e talei derea oto wai duna na wai wei, uri muni saunilana oto ; na uri ana oa nanama muni ta na masiola, o
- 23 amasiemelu, o maiemelu. Oto a Jesus easi tauri munia, Kau uri ana oa nanama ! Ahutana na moola ea madausia laa ea hiwalaimoli. Oto laulau amana elemene ni
- 24 e awara oto, easi tauri, Naa hiwalaimoli oto, o maia na sae ruaruana inau. Na ana a Jesus e loosia uri mai
- 25 ruruha huna ea huru hairuru oto, ne easi ereana na hiona maipo ine, e tauri munia, Hiona punu na quereere, naa haatolaio, o silitaha oto maania, na o sie
- 26 aani sili lou weu ana. Oto e awaraa oto, e wai tataalasia oto, easi silitaha oto : na na elemaneni e noi urihana na rae oto ; lai hulaana kira mani unua uri,
- 27 E' mae oto. Na ta a Jesus e hele ana nimana, easi taea oto ; oto e taelai oto. Na e sili wei nima, na alai
- 28 qaaronoisuli ineia e soi haria maholo e qalasira, kira asi tauri, Iemelu melu qake aani paia oto. Na taa e
- 29 tauri munira, Na moola urina sie aani sisilitaha oto, na ta ana na arenaina haleite.
- 30 Na kira silitaha oto maania ilehuna, kira asi lae wai matolana Galilea ; na e qake sare ta muni naile e
- 31 manatainia oto. Ana e haahaausulia alai qaaronoisuli ineia, easi tauri munira, Kira anai qeloa oto na Kale ni inoni ilaona nimada na mai inoni, na kira anai
- 32 saunia oto ; na maholo kira saunia oto, ne oluna na dina neia anaisi sulutae oto lou. Na taa kira puotainia haiwala ni, na kira maaunia oto na soi harilana.
- 33 Na kira arapuu oto i Kapernaum : na e sili oto wai nima na easi soi hariraelu uri, Na ola taha amu tau
- 34 haitalea kau isulia tala ? Na kira noto kira qale nu-

- 35 hia : ana isulia kira talei haihaitohe maraada isulia
 tala, uri atei keu e alaha. Oto easi naku iano, na e
 haraia oto na awala mana rua isiena ; na e tauri
 munira, Naile ea sasare naonao, neia oto anai puripuri
 36 ana ahutana mai hanua, na eanai dauma oto nana
 ahutana mai hanua. Oto e tolea na elekale, na e
 haaurasia oto i matoladaelu : na e apalaa oto, easi
 37 tauri muniraelu. Taana naile ea tola konia na taile
 hikenā mai elekale e uri talaaehana na sataku, ne
 ea tola koniau oto : na taana naile ea tola koniau ne e
 qake aani tola koniau, na ta e tola konia a laa e usu-
 nainiau mei.
- 38 Na a John e tauri munia, Haausuli, melu loosia
 naile ea paipaia mai hiona ni orahaa ana satamu : na
 39 melu ereana kau ana e qake aani loko maikia. Na
 ta a Jesus e tauri kau, Amu sie ereereana : ana e
 qake ile oto oo muni e ta na masi anoa ana sataku, na
 laulau oto eanai madausia oto, ni walaa tataalasiau.
- 40 Ana ile oto e qake apaapa munikia, ne ea maimaikia
 41 oto. Na taana naile ea haatonohiamu oto ana na
 kaokao ni wei wawai mola, ana isulia iamu oto alaile
 a Christ, walaimoli naa unua muniamu, uri na waai-
 42 tana esie aani mola oto oo. Na taani naile ea haato-
 osuaa na taile ana alaile e haora inihou kira ahiwalai-
 moli eku, ne e diena oto nana muni kire qaroa na hau
 pulopulo paina i luenā, na muni kire derea oto wai esi.
- 43 Na ana na nimamu i qaloqalo ea tau muni haatoo-
 suao, o tohu mousia oto : e diena munio muni o sili
 laona mauriha na o kou, maania ani too ro nimanima
 o anai lae oto i Gehena, oto ilaona duna kira sie ma-
 45 asia oto oo. Na ana na aaemu ea tau muni haatoo-
 suao, o tohu mousia oto : e diena munio muni o sili
 laona mauriha na o tou, maania ani ahutana ro aae
 47 kira anai dereo oto wai Gehena. Na ana na maamu
 ea tau muni haatoosuaō, o akania oto ; e diena munio
 muni o sili laona mauriha ani tai apani maa, maania
 ani ahutana ro maamu kira anai dereo oto ilaona
 48 Gehena ; na lehu na maamaa ikira sie aani maemae
 49 oto, na kira sie maasia oto na duna. Ana kira anai
 50 hui asi e waruna oto na duna hahia taana naile. Na

asi e diena : na ta ana na asi e aela oto, ne amu ana isi hui lou hahia ani taha ? Amu manatainia oto na asi amiu maraamiu, na amu io ani deilama muniamu hailiu.

- 10 Na e taelai keikei ilehuna, na e lae ana mai sarohana hanua i Judea na i apani Jordan qau wau : na mai ruruha huna e hai ruru lou isiena ; na isulia tolachana
 2 oto, e hai haausulira lou. Oto mai halu Pharise e lae mai isiena, na kira soi haria uri, E haidadana ana mai haatolana wa qaike uri na mane eanai maasia oto
 3 na hua ineia ? kira mala ahonana. Oto e alamira
 4 e tauri, A Moses e haatolanainiamu uritaha ana ? Oto kira asi tauri, A Moses e maira oto muni kire usua na usuusu ni maasilana, muni kire si maasia oto. Na ta a Jesus e tauri munira, E usua na
 6 haatolana inihou ana na saemiu e hau oto. Na ta keikei ana talaaehana na haaholana, E haaholara ile
 7 mane maia ile kepi. Talaaehana na olani na inoni anai tolipuri oto ana amana na nikenana, na anai io rarao oto maia hua ineia ; na koro anai noi na tai
 8 mesi hesio. Ne ana e urina oto koro qake noi na ro
 9 ile, na ta na tai mesi hesio oto. Hoe na masi ola a God e haarurua oto, mane na inoni e opaa oto oo.
 10 Na oto wai nima alai qaaronoisuli e hai soia lou na
 11 masiolani ana. Oto easi tauri munira, Taana naile ea maasia oto na hua ineia, na ea tolea na keni aopa,
 12 neia ea amoamo oto munia : na ana a hueni ea maasia oto na poro ineia, na ea tolea lou na poro aopa, neia ea amoamo oto.
 13 Oto kira tolea mai alai elekale isiena, uri muni
 14 e qaonara ; na alai qaaronoisuli e ereereada. Na ta a Jesus e loosia, na na saena e qake aani diena na easi tauri munira, Amu toliasira oto alai elekale ni lae mai isieku ; amu sie ereereada : ana alaile oto e urina ne tootoolada oto ana na alahana a God.
 15 Walaimoli naa unua muniamu, Naile oto esie ta na alahana a God oto nana mala oto na elekale, lisimaana
 16 oto esie aani sili weu ana. Oto e apalara, e haadie-nara, e qaonara ana nimana.
 17 Na e silitaha oto wau munia tala, na naita laa e

- huru wei siena, na e qouruuru oto honosia, easi soi haria uri, Haausuli diena, na anai ua oto muni nee
- 18 hele susulia na mauriha hu nekua? Na a Jesus easi tauri munia, E ua oto oa saeau uri nau diena? e qaike
- 19 ile lou e diena, na taile oto mola haleite, nea God. O manatainia oto na mai haatolana uri, O sie horohoro, O sie amoamo, O sie pelipeli, O sie qelu wala haakae, O sie saenia na tootoolana mai hanua aopa, O adomai
- 20 hiahia ana amamu na nikemu. Oto e tauri munia, Haausuli, nau tolai sulia oto waluolani keikei ana saanauheku na e hula mai nihou. Na a Jesus e toomaia easi saepainaana oto, na easi tauri munia, Na ele, masiola e aia ua amu: o lae, o haaholinainia na tootoolamu, o haadoa alaile ani kira qake too ola, na o anaisi manatainia oto dienahana na moola ileni;
- 22 o lae mai o asi luluissuliao. Na na darana easi nuku oto ana na haiwala ni, na e alihoi oto wau ani saehuuna; ana ineia oto noone na tootoolana e huna oto waewae.
- 23 Oto a Jesus e mani toomairaelu, easi tauri munira alai qaaronoisuli ineia uri, E asaia mala na taha na laa e toorana muni e sili laona na alahana a God!
- 24 Na alai qaaronoisuli e panarainia walana, Na ta a Jesus e alamira easi tauri, Alai ele kale, e asaia mala na taha alaile ea putoo ana mai tooha huna muni
- 25 kire sili laona na alahana a God! Ana e madausia na kamel muni lai tapausu ana maana na hoi nire, na oto esie madausia na laa e toorana mune sili laona
- 26 na alahana a God. Na kira asi panarainia oto wae-wae, kira asi tauri munia, Hoe taane atei anai mauri
- 27 oto ni? A Jesus e toomairaelu easi tauri, Esie madau oto isiena mai inoni, na ta esie aani asaia God
- 28 oto. Oto a Peter easi talaai walaa munia uri, Lio kau, melu atopuri oto ana mai toolamelu manomano,
- 29 muni melu e luluissulio. A Jesus easi tauri, Walai-moli naa unua muniamu uri, E qake ile oto e atopuri ana na nima, wa ana alai ulana, wa ana alai iniena, wa ana nikena, wa ana amana, wa ana mai kalena, wa ana masi mado ineia, talaaehana oto inau,
- 30 na talaaehana lou na tataloha diena, na uri esie karu

- haatanalau oto olitani ana maholo inihou, *mai nima*,
 na alai ulana, na alai iniena, na alai nikenā, na alai
 kalena, na *mai mado*, oto ani taunainilana lou ; na
 31 na mauriha hu ana walumalau ua mai. Na ta alaile
 huna e nao kau, *ne kira* anai haipuri oto ; na alaile e
 haipuri kau, *ne kira* anai nao oto.
- 32 Na ikiraelu oto isulia tala, kira a hanetaha oto wai
 Jerusalem ; na a Jesus e naoda kau wau : na kira
 panarainia oto ; na alaile e luluīisuli e maau oto. Na
 e hoara alai awala *mana rua*, na e talaai unua isieda
 33 ana na moola anai tolea oto, easi tauri, Lio kau, kaelu
 a hanetaha oto wai Jerusalem inihou ; na kira anai
 qeloa oto na Kale ni inoni munira alai naohana priest
 na alai haausuli ; na kira anai ii mae ana oto, na kira
 34 anaisi qeloa oto munira alai ruruha aopa ; na kira
 anai haamasiana, na kira anai nisuhia, na kira anai
 rapusia, na ni haamaesia oto ; na oluna na haudina
 neia anai sulutae lou.
- 35 Oto a James na a John, ro kalena Sebede, e duduhia
 oto, koro asi tauri munia, Haausuli, saemere oto uri
 muni o ta muniemere taataana na ola mere anai
 36 haatohu amu ana. Na easi tauri munirarua, Na ola
 37 taha saemoro ana muni nee ta oto muniomoro ? Oto
 koro asi tauri munia, O niia oto muniemere munia
 na nakuna, *naile i qaloqalomu*, na *naile i maumaulimu*,
 38 wau ana na raranamu. Na ta a Jesus easi tauri mu-
 nirarua, Saemoro e qake taha ana na masiolani moro
 a haatohu ana. Uri moro anai tono taane ana na
 kaokao naa totono ana ? wa ohia kira anai lotomaea
 amoro ana na lotomaea kira a lotomaea aku ana ?
- 39 Oto ikoro munia uri, Taane siua. Oto a Jesus easi
 tauri munirarua, Na kaokao naa tono ana ne iomoro
 moro anai tono taane ana ; na na lotomaea kira a
 lotomaea aku ana ne kira anai lotomaea amoro ana :
 40 na ta na nakuna i qaloqaloku wa i maumauliku e qake
 holoholo inau muni nee niia munia *naile* : na ta nada
 41 alaile kira tau akau ana munira. Na alai awala e rono
 urina ne saeda easi talaai aela munia a James na a
 42 John. Na a Jesus e soira wai siena, na easi tauri
 munira, Amu manatainia oto uri alaileni kira a unu-

- unura uri alai alaha parasira mai ruruha aopa kira
 a alaha honosira; na uri mai inoni peina ikira kira
 43 a haahaaraira oto. Na esie aani urina oto amiu:
 na ta naile hikemiu ea sare alaha oto isiemi, ne muni
 44 e raretainiamu oto: na naile hikemiu ea sare noi
 naohana inoni oto amiu, ne muni e dauma oto namiu.
 45 Ana na Kale ni inoni e qake lae mai uri muni kire
 raretainia, na ta muni e raretainira oto, na muni e
 niia oto na maurihaana na tapa olita nana na mai
 inoni huna.
- 46 Na kira hula oto wai Jeriko: na e silitaha oto wau
 keikei Jeriko, na alai qaaronoisuli ineia na na mai
 ruruha huna lou e hakunia kau, oto kalena Timaeus,
 a Bartimaeus noone, e ulu na e sukasuka tooha, na
 47 e io i kekena tala. Na e rono uri a Jesus ni Nasaret
 otoni, ne easi talaai ulu oto, easi tauri, Jesus, kalena
 48 David, o amasiau. Na na maile huna e ereana, uri
 muni e noto oto: na ta e uloulo aailaa maania holai
 49 nao uri, Laa kalena David, o amasiau. Na a Jesus
 e ura noto, maia e tauri, Amu soia kau mei. Oto kira
 asi soia ulu mei, kira asi tauri munia, Saemu mune
 50 mano: taelai, ea soisoio oto. Oto neia e asia wau
 na aluhi ineia, na e taelai, easi lae isiena Jesus.
 51 Na a Jesus e alamia, easi tauri, Na ola taha saemu
 ana muni nee ta oto munio? Oto a ulu asi tauri
 52 munia, Rabboni, muni nee liolio oto. Oto a Jesus
 easi tauri munia, O lae oto wau; na hiwalaimolina
 ioe e haurio oto. Na e tolenani liolio oto lou, na
 easi luluissulia oto wai tala.
- 11 Na maholo kira a karainia oto i Jerusalem, oto
 i Bethphage na i Bethania, horana oto i houliwo i
 Olivet, easi usunainia oto wau na ro ile hikena alai
 2 qaaronoisuli ineia, easi tauri munirarua uri, Moro lae
 kau wei poona horamoroi, na laulau ana moro sili
 oto ana moro anaisi lio haaroia na kaleni ass kira
 qaroa, naile oto hikena mai inoni e qake aani taelia
 3 ua; moro luhasia, moro tolea oto mai. Na ana naile
 ea taumei walaa uri muniomoro uri, E ua ni moro
 a taurina? ne moro anaisi tauri, A Lord oto ea sare
 tooana; na eanai tolenani usunai alihoi ana mai

- 4 ilehu. Oto koro asi lae oto wau, koro asi lio haaroia
 na kaleni ass kira qaroa kau i maana nima wai sinaha
 5 sulia tala paina ; na koro asi luhasia oto. Na na mai
 haluile hikenā alaile e uraura wai lehuna easi tauri
 munirarua, Moro a ua, ana moro a luhasia na kaleni
 6 ass inihou ? Oto koro asi unua munira mala a Jesus
 7 e hatonainia kau : na kira asi toliasirua. Na koro asi
 tolea na kaleni ass siena Jesus, na kira derea mai
 8 tooni ikira i koluna ; ne easi tae ilenina. Na na maile
 huna e holasia mai tooni ikira honosia tala ; na na
 maile aopa lou mai sasara ni ei lou urina, kira lai lisii
 9 kau ana mai lalo. Na alaile e lae wai naona, na
 alaile e luluissuli, kira ulo oto uri, Hosana ; Dehidehia
 10 oto a laa ni ea lae oto mai ana satana Lord : Dehide-
 hia oto na alahana eanai too oto, na alahana oto a
 amakaelu a David. Hosana wai leni.
- 11 Na e sili oto wai Jerusalem, oto wai lolata ni mane :
 na e toomaia waluola mano, na e saulehi oto, easi
 silitaha lou wei Bethania maia na awala mana rua.
- 12 Oto haudina i haho, maholo kira silitaha oto maania
 13 i Bethania, neia e hiolo. Oto e loosia na fig e kele
 haatau ea uraura oto, na e lae oto talea, muni e lio
 haaroia ohia na hoi fig ilenina : na e lai hulaana, na
 e lio haaroia na apaapana mola haliite : ana na halisi
 14 ni fig qaike ua. Oto e alamia easi tauri munia, Mane
 naile e nau fig lou emu oto oo. Na alai qaaronoisuli
 ineia e ronoa oto.
- 15 Na kira hula oto wai Jerusalem : na e sili wai laona
 na lolata ni mane, oto easi talaai paipaira alaile e
 haahaaholi maira alaile e holiholi ana na lolata ni
 mane, na e qelusia mai table alaile e oliolisi tooha,
 na mai lehu ni neneneku alaile e haaholinainia mai
 16 taqataqaruru ; na e qake toliasia uri muni naile e lae
 17 tapausu ana na lolata ni mane maia na nima. Na
 e haahaausuli, easi tauri munira, Uri kira qake usua
 uri, Kira anai saea oto nima inau uri na nima ni are-
 naina nana taana na komu ni inoni ? na ta iamu oto
 amu haaolaa muni noi bahale ikira mai horohoro peli.
- 18 Oto alai naohana priest na alai haausuli e ronoi, na
 kira asi lapasia na saunilana : ana kira maunia oto,

ana ahutana mai ruruha huna e mani panarainia
oto na maani haausulina ineia.

19 Na maholo e saulehi oto ana mai haudinani, neia
asi silitaha oto wau maania poona.

20 Oto i haahulee maholo kira liu paro, ne kira asi
loosia na fig ine e mae oto i imiimina na oto wai leni.

21 Na nea Peter e adomainia oto easi tauri, Rabi, lio kau,

22 na fig neena o walaa tataalasia kau e mae oto. Na

a Jesus e alamira easi tauri munira, Amu manatainia

23 na hiwalaimolina ana God namiu. Walaimoli naa

unua muniamu uri, Taana naile anai unua munia

na houliwo inihou uri, O haitale oto, na muni

kire dereo oto wai esi; na oto esie adomai rua-

rua i saena, na ta eanai hiwalaimoli oto uri na

masiolani ea unua kau eanai too oto; ne eanaisi aka-

24 urisia oto. Talaaehana ine naa unua muniamu uri,

Taana na ola amu a arenai munii na amu a sukai,

ne amu hiwalaimoli oto uri amu akaurisii oto, na amu

25 anaisi akaurisii taane. Na taana na maholo amu

a uraura ani arenaina, amu noisae asia oto, uri ana

naile oto e haaroroaia munio; muni a Amamiu wei

leni lou e noisae asia mai roroana iamu muniamu.

27 Na kira asi hula lou wei Jerusalem; na maholo e

qaqahe wai lolata ni mane, alai naohana priest, na

alai haausuli, maira alai rato ni mane e lae mai

28 isiena; oto kira asi tauri munia, Ana na nanamana

uritaha oa tautau na moola inihou ni? wa atei e ta na

nanamana inihou muni o tautau na moola inihou ni?

29 Na a Jesus easi tauri munira, Inau noone lou na anai

soi haria na tai masiola amiu, na amu alamiau kau,

ne naasi unua isiemiua ana na nanamana uritaha naa

30 tautau na moola inihou? Na lotomaea a John, e

keikei ileni ohia, wa e keikei ana mai inoni? amu

31 alamiau keu. Oto kira asi meni tau haitalea maraada,

kira tauri, Ana kaelu a taumei unua uri, E keikei

ileni; neia anaisi unua uri, E ua kau amu qake hiwa-

32 laimoli ana? Na ta ana kaelu a taumei unua uri, E

keikei ana mai inoni—kira maunira oto na mai ruruha:

ana ahutana mai hanua e mani unua oto uri a John na

33 prophet oto. Oto kira asi alamia Jesus kira tauri,

Melu puo oto ana. Oto a Jesus easi tauri munira, Inau lou nau sie aani unua oto muniamu ana na nanamana uritaba naa tautau na moola inihou.

- 12** Na e talaai walaa munira ani alahuuna. Naite inoni e hasia na lalo ni vine, na e paraparasiasia oto, na e elia na kilu muni uriuri menasia na mai huahua ilaona, na e maaia kau munira alai deudeuma, na e
 2 lae oto ana naite hanua aopa. Na ana halisi ni vine e usunainia oto naite hairaretaisi ena alai deudeuma, uri mune helesia oto mai huahuani ola ana lalo ni vine
 3 ana alai deudeuma. Oto kira asi tapolia, kira
 4 rapusia oto, kira asi usu asi qalaqala ana. Oto easi usunainia naite hairaretaisi aopa lou isieda; na kira
 5 saunia oto i qauna, maia kira taunainia oto. Oto easi usunainia naite ile aopa lou; na kira haamaesia oto: na na maile aopa lou huna: na maile kira winiwinira,
 6 na na maile kira haamaesira oto. Na naite ile ua ana, a kalena oto laa ni mane ineia: easi usunainia oto i haamanolana isieda, easi tauri, Ohia kira anai masa
 7 ana kaleku. Na ta alai deudeuma ine kira asi hauni walaa maraada uri, So a oliolita oto inihou; kaelu keu, kaelu e haamaesia oto, kaelu anaisi hele oto nakaelu
 8 ana na hanua ni hele susuli ineia. Oto kira asi tapolia, kira haamaesia oto, kira asi derea oto i koluna para
 9 ana lalo ni vine. Ne na aunani lalo ni vine ine anai ua oto? Eanai lae oto mai i suuheinira alai deudeuma ine, na eanai maaia oto na lalo ni vine munira
 10 alaile aopa. Uri amu qake saesaea noone na usuusu inihou uri,

Hau alai tautau nima e lalawasia kau,

Tai ineia oto inihou kira taua oto mune noi susuna pani:

- 11** Ea keikei ana a Lord inihou,
 Na anoa oto i maaka?
12 Oto kira asi sare tapolia; na kira maaunia mai ruruba huna; ana kira losaea oto uri e unua na alahuuna inihou raranada: oto kira lae maania, kira asi lae oto wau.
13 Oto kira usunainia na maile isiena ana alai Pharise na alaile a Herod, uri muni kire toli loosia maholo ea

14. *walaa. Na kira hula oto, kira asi tauri munia, Haausuli, ami manatainio oto uri o walaimoli, na o qake poosuaa ana mai inoni: ana o qake aani lio hilisia na inoni, na uri oa haahaausuli ana tala a God ani walaimolina: E haidadana oto ana mai haatolana*
15. *muni wili tooha munia Kaisar wa qaike? Kaelu e niinii, wa kaelu esie niinii? Na ta e liosaea na kaena ikira, easi tauri munira, E ua amu a malaahona aku? amu haatainia kau eku na penny, nee loosia kau.*
16. *Oto kira asi ta oto wau. Oto easi tauri munira, Nununa atei keu inihou na usuusuaa atei ne ilenina?*
17. *Oto kira asi tauri munia, Ana Kaisar e ua. Oto a Jesus easi tauri munira, Amu haapuusia munia Kaisar na moola a Kaisar, na munia God na moola a God. Oto kira asi panarainia oto liutaha.*
18. *Oto alai Saduke e lae mai isiena, alaileni ea unu-unua uri na sulutaena qaike; na kira asi soi heria,*
19. *kira tauri, Haausuli, nea Moses e usuusu munikia uri, Aulana naile ea taumei mae oto, na ea mae oto maania hua ineia, na oto e qake too kale, ne aulana mune tolea naona, na muni e haahutaa oto na elekale munia*
20. *aulanani. Ne e hiu haiulana oto: na a naohana laa*
21. *e tola hua, oto e mae na e qake too kale; na na ruana e hai tolea lou, oto e mae, na e qake too kale oto; na*
22. *na oluna lou urina; ne na hiu maneni kira qake aani too kale oto. Oto a hueni easi mae oto i purida*
23. *manomano. Ana na sulutaena atei keu hiked a anai tobana oto? ana na hiu maneni kira mani tolea kau.*
24. *Nea Jesus easi tauri munira, Ni ohia amu a adomai takalo oto isulia na holoholo inihou, ana oto amu qake aani manatainia na mai usuusu na na nanamana a*
25. *God? Ana maholo oto kira anai sulutae oto maania alaile e mae oto, kira sie tootoo hua oto, wa kira e tootoo poro oto lou; na ta kira a urihana oto alai angel*
26. *ileni. Na ta raranana alaile e mae oto, ana oto kira a taera oto lou; uri amu qake saesea kau ana usuusu a Moses, oto ana lehu ana Ai, ana a God e walaa munia, e tauri, Inau God a Abraham, na God a Isaak, na*
27. *God a Jakob? Nea e qaike God oto ikira alaile e mae, na ta ikira alaile oto e mauri ua: amu a takalo oto liutaha.*

- 28 Na *naite* laa hikenā alai haausuli e lae mai, na e ronora ana kira mani tau haihaitale urina, na a manatainia uri e alamira oto diana, easi soi haria uri, Na haatolana ihei e liutaha oto ana ahutana mai haatolana? A Jesus e alamia uri, Israel, o rono kau;
- 29 A Lord a God ikia, a Lord neia na taile oto : na o saepaina ana Lord God ioe oto ana ahutana na saemu, na ana ahutana na maurihaamu, na ana ahutana mai adomaina amu, na ana ahutana na
- 31 hairarana ioe. Na na ruana e uri, O anai saepaina oto ana a laa auhana ioe mala oa saepaina amu oto. E qake haatolana oto muni e liutaha ana na maile inihou. Oto a haausuli ine e tauri munia, E walaimoli, laa Haausuli, o walaa too otoni uri ineia na taile
- 33 oto; na e qake ile aopa lou maania : na na saepainana munia ana ahutana na masi sae, na ana ahutana na saenanauna, na ana ahutana na hairarana, na na saepainana munia a auhanua ineia mala oto munia maraana, ne na holoholo inihou e liutaha ana na mai teanaina haileku na taataana na mai teanaina.
- 34 Na a Jesus e loosia uri e alami maia na saenanauna, easi tauri munia, Ioe oto e qake aani haatauria oto na alahana a God. Na naile oto e qake adomai mousia oto mune soi haria lou oto oo.
- 35 Oto a Jesus e alami e tauri, maholo e haahaausuli wai lolata ni mane uri, Ne e ua alai haausuli ea unua
- 36 uri a Christ kalena David oto? Ana a David noone e walaa ana na Hiona Maea uri,
 A Lord e walaa munia Lord inau, uri,
 O naku oto i qaloqaloku
 Hulaana na anaisi noia oto mai maeloona ioe muni na uriurita talana aaemu.
- 37 A David noone e saea uri a Lord ; ne ea noi kalena lou uritaha? Na mai hanua huna e ronoo maia na saedienana.
- 38 Oto easi tauri ana maani haausulina ineia uri, Amu kenetainiamu maania alai haausuli, alaile ni ea sasare waiwailiu eni tooni tewa, na uri muni kire haasae-
- 39 dienara laona mai heraniusiza, na mai lehu ni neneku wei nao ana mai nima ni ruru, na na mai qauni tolina

- 40 ana mai nauha : alaile ni ea nau suuhainia mai nima alai nao, na ea arenai tewatewa ani kaena ; ikira inihou kira anai iira oto liutaha.
- 41 Na e io iano horana na lehu ni niinii tooha, na e loosia mai ruruha huna kira aa tooha laona lehu ni niinii tooha : na na maile huna e toorada kira aa
- 42 liutaha. Na naite masi nao e qake aani too ola e lae mai, na e aa wai lehuna ana ro kele kawe poru,
- 43 kira haidadana ana na apani penny. Oto easi haraia alai qaaronoisuli ineia isiena, na easi tauri munira, E walaimoli naa unua muniamu uri, Masi nao inihou e qake aani too ola na e aa liutahada ahutana alaile e
- 44 aa wai laona lehu ni niinii tooha : ana ahutada kira mani aa wai laona na toolada e huna ; na ta ineia inihou toolana e qake haidadana ana na e aa manoa taataana na ola ineia, taataana na ola ea maumauri ana.
- 13 Na e silitaha oto maania na lolata ni mane, na naite laa ana alai qaaronoisuli ineia easi tauri munia, Haausuli, lio kau, mai hau kau inihou na mai nima
- 2 kau inihou ! Oto a Jesus easi tauri munia, Ni, oa loosia mai nima inihou kira a paina urina ? Kira sie toliasia na hau ilehu muni e samana'i ilenina na hau, na kira anai oho asii manomano.
- 3 Na maholo e naku ilenina houliwo i Olivet horana oto na nima ni mane, a Peter na a James na a John
- 4 kira'elu asi soi heria na e qala, kira tauri, O unua kau siemelu, na maholo uritahani na moola inihou anai too oto ana ? wa na taha kau na haara uri na moola
- 5 inihou anaisi ele too oto ? Oto nea Jesus easi talaa'i walaa munira, Amu lio talamiu oto mane naile e
- 6 haatakalo iamu. Na maile huna anai lae mai ana sataku, maia na haiwala uri, Inau oto ; na kira anai
- 7 haatakalora na maile huna. Na maholo amu anai ronoa mai mae na mai tataloha ani mae, mane saemiu e kutekute : e sie molahia kau, na moola inihou anai
- 8 too taane oto ; na ta na haamanolana qaike ua. Ana na ruruha anai taelai honosia naite ruruha, na na alahana honosia naite alahana : mai nunu anai nunu ana na maite lehu ; mai hiolona anai totola : na moola inihou na talaaehana na mai hiitona.

- 9 Na ta iamu amu lio talamiu oto : ana kira anai qeloamu oto munira *mai* pulita ni ii ; na kira anai rapusiamu oto ana *mai* nima ni ruru ; na amu anai ura oto i naona *mai* governor na *mai* alaha talaaehana
- 10 oto inau, muni *na* ola ni unu haatoo nada. Na kira anai holai houleinia oto *na* tataloha diena munira
- 11 ahutana *na* *mai* ruruha. Na maholo kira a toleamu oto wau, na kira a qeloamu oto, *ne* amu sie holai adoadomai suasuatee uri amu anai walaa uritaha : na ta *na* masiola kira anai niia oto muniamu ana maholo ni sato ine, *ne* ileni oto amu ana isi unuunua oto : ana e qake iamu amu a walawalaa, na ta *na* Hiona Maea oto.
- 12 Na aulana *naile* eanai qeloa aulana munia *maena*, na amana *naile* eanai qeloa a kalena ; na *mai* ele kale anai sulutae hahia *mai* amada na *mai* nikeda, munia
- 13 *na* saunilada oto. Na ahutana *mai* hanua anai tau nora upu muniamu talaaehana *na* sataku : na ta *naile* ea io susu oto taraurei hulaana *na* haamanolana, ile oto urina anai meuri oto.
- 14 Na ta maholo amu a loosia *na* moola ni mamakolasii ea taua *na* hanua mune maanao oto ea ura ana *na* lehu e qake haidadana ana (ile ea saisaii mune adomai sae oto ani), *ne* maholo urina alaile i Judea muni kire
- 15 tahi oto i tolo : na *naile* i koluhana nima *mane* hai siho lou, wa *mane* sili wei nima, uri mune luua *na*
- 16 masiola i nima *ineia* : na ile i lalo *mane* oli lou i
- 17 poona mune ta *na* tooni *ineia*. Na amasilana oto alai keni e hia oto na alaile ea haahaasusu ana *mai*
- 18 maholo urina ! Na amu haahaatohu keu *mane* e
- 19 siho oto urina ana aau. Ana *na* *mai* haudinani *na* siohaana oto ni, na e qaike urina oto keikei oto *mai* i talaaehana *na* haaholana a God e haaholaa kau hula
- 20 *mai* inihou, na e sie hai urina lou ana *na* dina. Ana oto a Lord e qake haakokoi oto *mai* dina ine, taane haaaurilana *na* inoni qaike oto : na talaaehana alaile kira lio hilisira, *neia* e lio hilisira kau, *ne* easi haakokoi
- 21 oto *mai* dina ine. Ana maholoni uri ana *naile* ea tauri muniamu, uri, Lio kau, a Christ oto inihou ; wa uri,
- 22 *Ineia* niweu ; *mane* amu hiwalaimoli ana : ana *mai* Christ haakae na *mai* prophet haakae anai sulutae, na

- kira anai haatainia oto *na mai haara na na mai anoa*,
 uri muni haatakalora alaile kira lio hilisira kau, ana
 23 ohe eanai madau urina. Na ta amu lio talamiu oto :
 lio kau, inau nau unu haatai ana waluteni ola muniamu
 oto holai nao.
- 24 Na oto ana *mai haudina ine*, oto i purina masi
 siohaana ine, *ne na sato anaisi ulua oto maana*, na *na*
 25 warowaro sie toliasia lou raranana, na *mai uuiheu*
 anai usuusu oto *maania salo*, na moola aailaa ileni
 26 anai maoloolo oto. Na oto ana maholoni kira anai
 loosia *na haara na Kale ni inoni ea laelae mai ilevina*
mai salo maia na nanamana, na *na manikuluana paina*.
 27 Oto ana maholoni *neia anai usunainia oto alai angel*,
 na *neia anai siokonira alaile ineia e lio hilisira kau*
maania na hai maani deni, maania naite nenedena salo
takoia lou naite nenedena salo.
- 28 Ne amu qaaronoisulia oto *na alahuuna inihou ana*
na fig : maholo ea pasu haolu, na ea ura oto, amu
 29 manatainia oto uri oku e karaini oto ; alihana noone
 lou iamou, maholo amu a loosii na moola inihou ea too
 oto, *ne amu anaisi manatainia oto uri ineia e karaini*
 30 *oto mai, oto i aena maa*. E walaimoli naa unua
 muniamu uri, Na gauna inihou esie suu oto, lae
 31 hulaana waluola inihou anai too oto. Ileni na iano
 anai suu oto, na *na walaku oto esie aani suu oto*.
 32 Na taa e qake inoni oto oo mune manatainia *na*
haudina ine wa na maholo ni sato ine, hulaana lou
 alai angel ileni na qaike, na *na Kale qaike lou*,
 33 a Mammaa oto maraana tai *ineia haliite*. Amu lio
 talamiu oto, amu kakakali amu arearenai : ana amu
 qake manatainia uri *na maholoni anai too oto*
 34 *inenita*. Ana e urihana oto *na inoni*, ea ioio oto ni
 awataa, e lae *maania nima ineia*, na e niia *na nana-*
mana munira alai hairaretai ineia, e haadora ani
 deumana ikira, na e haatolaia a laa ea kakakali i maa
 35 muni e liolio oto. Talaaehana urina amu kakakali :
 ana amu qake manatainia *na maholo a aunani nima*
 ea lae mai ana, i seulehi ohia, wa i upui rodo ohia, wa
 36 ohia ana *na kua ea nara*, wa i haahulee ohia ; manè e
 kokelainia oto *na laena mai na oto eanaisi lio haaroiamu*

37 amu a maahu oto. Na na masiola ine naa unuunua muniamu ne naa unua oto munira ahutada uri, Amu kakakali oto.

14 Oto e tai ro haudina oto honosia na rekelauni na na houla ani bread lalemo : na alai naohana priest na alai haausuli e tautau haitalea oto uri muni kire helesia uritaha ani kaena, na muni kire saunia oto :
2 ana kira tauri kau, Suuri ana houla, mane na kotaha e noi oto ana mai ruruha.

3 Oto maholo e io i Bethania, i nima a Simon laa e areareoa, maholo e eno munia nauna, naite keni e lae mai, e karuana na kaokao ni hau didienaa na rumu ni suu ilalona ; oto e qasia na kaokao easi linisia i qauna.

4 Na ta na maile hiked a saeda easi tataala hahia, kira asi tauri, E ua oto kira talei warea oto mola na rumu

5 ni suu inihou ? Ana uri kira tau muni haaholinainia, taane kira anai taria na mai tooha liutaha ana na olu tanalau ni penny ana, muni haadoa mai inoni ani,

6 alaileni e qake too ola. Oto kira asi uqasia. Na ta a Jesus e tauri, Amu noto kau wau maania ; ana na taha amu a kotahia kei taa ? na masiola diena e ta oto

7 muniau inihou. Ana alaile e qake too ola kira a talei io onioni maiemu ; na oto amu anai tau diena oto munira ana taana na maholo isulia oto saemi ; na ta

8 inau nihou nau sie io onioni maiemu. E ta oto na masiola e manatainia : e suuhi akau ana sapeku loosia

9 na aorileku. Na e walaimoli naa unua muniamu uri, Kira anai houleinia na tataloha diena ana taana na lehu ana ahutana walumalau, ne kira anai ladoa lou na masiola a keni nihou e ta muni amasitoona ana.

10 Oto a Judas Iskariot, ineia oto naite laa hiken a na awala mana rua, e lae oto wau isiena mai naohana

11 priest, uri muni e qeloa oto munira. Oto kira rono urina kira asi saesaediena, kira asi haalu oto uri kira anai nii tooha munia. Na easi tautau haitalea na maholo diena muni e qeloa.

12 Oto ana etana na haudina ani bread lalemo, maholo kira a unua na rekelauni, alai qaaronoisuli ineia kira asi tauri munia, O sare ta muni emi e lai talamai

13 ihei muni o naua na rekelauni ? Oto easi usunainia

- wau na ro ile ana alai qaaronoisuli ineia, easi tauri munirarua, Moro lai poona, na na inoni ea anainia
- 14 na dana eanai odoimoro ; moro luluiisulia oto ; na ea taumei sili ana naite lehu, ne moro anaisi tauri munia aunani nima uri, A Haausuli ea tauri, Na duru ikira mai awataa ihei, lehu iemelu na alai qaaronoisuli inau melu e naua na rekelauni ana ?
- 15 Oto eanaisi haatainia muniomoro na saosaohana nima e paina kira holasia oto na e akau oto : ne moro
- 16 talamai wai lehuna. Oto alai qaaronoisuli e silitaha wau, kira asi lae wai poona, na kira asi lio haaroia oto mala e unua kau munirarua : ne koro asi talamainia na rekelauni.
- 17 Na e saulehi oto na easi lae mai kiraelu na na
- 18 awala mana rua. Oto maholo kira eno na kira a nau oto, a Jesus easi tauri, E walaimoli naa unua muniamu uri, Naile hikemiu anai qeloau, ineia oto
- 19 ni mere a naunau oto. Oto kira asi talaai saesaehu, kira asi unua tootai ile munia uri, Inau qake ohia ?
- 20 Oto easi tauri munira, Naile oto hikenana na awala mana rua, ile oto mere a tooni hairuru laona nima.
- 21 Ana na Kale ni inoni ea laelae oto noone, mala kira usuusu kau raranana : na ta amasilana oto na inoni ine na qelolana na Kale ni inoni ea lae ana : e lai diena nana na inoni ni muni e suuri huta mai !
- 22 Oto maholo kira a naunau, e ta na hoi bread, na e walaa ni haadienaa, easi nisia, na easi niinii munira, maia e tauri, Amu karuana : hasioku neia nihou.
- 23 Oto e ta na kaokao, easi walaa ni haasaedienaa, easi haadora alai qaaronoisuli ana : oto kira mani tono oto
- 24 ana. Na e tauri munira, Apuku oto inihou ana
- 25 haaluna, ea ahe oto talaaehana mai inoni huna. E walaimoli naa unua muniamu uri, Nau sie aani tonohia lou na sulu ni vine, lae hulaana na haudina ine na anai tono haolu ana ana alahana a God.
- 26 Oto kira kano mano kira asi silitaha oto wau takoia na houliwo i Olivet.
- 27 Na a Jesus easi tauri munira, Amu anai meni toosua oto : ana kira usua oto kau uri, Na anai saunia laa kakakali, oto mai sheep anaisi tatana oto.

- 28 Na taa i purina na taelaku oto, na anaisi naomiu oto i
 29 Galilea. Na ta a Peter easi tauri munia, Uri ana
 ahutada kira anai hauni toosua amu, *ne tai inau oto*
 30 qaike. Oto a Jesus easi tauri munia, E walaimoli
 naa unua munio, uri ioe oto i siiri, oto ana hairodo
 inihou, maholo na kua e qake nara haarua oto, *ne o*
 31 anai taitei haaolu aku. Na ta e unu odoodo e walaa
 aailaa uri, Na holoholo oto inau muni nee mae
 hairuru maio, nau sie aani taitei oto amu. Na
 ahutada kira mani walaa oto urina.
- 32 Na kira asi lai hula ana na lehu kira saea uri i
 Gethsemane : na easi tauri munira alai qaaronoisuli
 ineia uri, Amu neku keu inihou, haawalia naa arenai
 33 oto. Oto easi tolea kira Peter na a James na a John,
 34 na easi talaai saesaehu na e rako aelaana. Oto easi
 tauri muniraelu, Saeku ea hu oto waewae e haida-
 dana oto munia maena : amu io kai lehu, amu liolio.
- 35 Oto e kele lae dudu wau, na e lahutai oto i mado, na
 e arenai uri ana ea madamadau, *ne na maholo ni sato*
 36 ine muni e aia oto maania. Na e tauri, Mamaa,
 waluola e mani madausio oto : o sulu asia na kaokao
 inihou maaniau : na ta mane e lae isulia saeku, na ta
 37 isulia saemu oto. Oto e alihoi lou weu, e loosiraelu
 kiraelu a maahu oto, *ne easi tauri munia Peter,*
 Simon, uri oa maamaahu ? uri o sie liolio oto maiu
 38 na tai kele maholo ni sato ? Amu liolio ani arenaina,
 mane amu lae laona na malaahonalamiu : na hiona
 39 taane e aailaa, na hasio noone e geto. Lou ruana na
 maani laena, na easi arenai, e haamaania mai walaana
 40 holai nao. Oto easi alihoi lou weu, e loosiraelu
 kiraelu a maahu oto, ana na maadaelu e hia oto
 waewae ; na kira qake manatainia kira anai alamia
 41 uritaha. Oto oluna e alihoi lou wetu, na easi tauri
 munira, Amu maamaahu, amu mamalo : e diena
 oto : na maholo ni sato ni e too oto ; lio kau, kira
 qeloa oto na Kale ni inoni laona nimada alai orahaa.
- 42 Sulutae, kaelu e lae oto : lio kau, laa ea qeloau e
 karainikaelu oto.
- 43 Na laulau, maholo e walawalaa ua, a Judas easi lae
 mai naile hikenā alai awala mana rua, na mai ruruha

huna e hakunia, kira ta *mai* nahi na *mai* mata, kira
 keikei ana alai naohana priest na alai haausuli na
 44 alai rato ni *mane*. Na laa e qeloa e ta na hahuilala
 munira, e tauri, Ile na anai nonoia, *ineia* otoni; amu
 45 karu mautaa ana, amu tola sapemawa wau ana. Oto
 e hula oto ana, na easi tolenani duduhia oto wau, na
 46 e tauri, Rabi; na e nonoia oto. Na kira noia na
 47 nimada ihahona, kira asi karu mautaa ana. Na naite
 ile hikenā alaile e ura kalikali e deresia na nahi *ineia*,
 e rapusia laa hairaretai a naohana priest, na e tapa
 48 tekelainia na alinana. Na a Jesus e alamira e tauri,
 Ni, amu silitaha kau mei mala uri munia na inoni ni
 49 horohoro peli, mei nahi na mata muni helesiau? Nau
 talei neneneku kau suli haudina nau haausuli ilaona
 lolata ni *mane*, na oto amu qake helesiau: na ta muni
 50 *mai* usuusu e too oto. Oto kira mani pola oto *maania*,
 kira tahi oto.
 51 Na naite saanau e hakunia e luluiisuli, e aluhi oto
 ana masi sala rerea hahia sapena, ana e io qalaqala
 52 kau: oto kira karu ana kau; na ta e pola oto e asia
 masi sala rerea ine, easi tahi qalaqala wau.
 53 Oto kira asi tolea Jesus oto wau isiena na naohana
 priest: oto ahutana alai naohana priest na alai rato ni
 54 *mane* na alai haausuli e ruru noone maia. Na a
 Peter e luluiisulia kau e haatauria, oto wai nima, wai
 lolata a naohana priest; na e io iano maira alai
 ariarikosi, easi rararani horana na raranana duna.
 55 Oto alai naohana priest na ahutana pulita ni ii kira
 hauni tau haitalea na moola ni unu haatooi hahia
 Jesus, uri muni kire saunia oto; na oto kira qake tau
 56 haaroii. Ana na maile huna e unu haatoo hahia, na
 57 na unu haatoona ikira e qake aani haidadana. Na na
 maile e sulutae, na kira unu haatoo haakae hahia,
 58 kira tauri, Ami ronoa e tauri, Na anai oho asia na
 nima ni *mane* inihou talana nimanimana na *mai*
 inoni, oto e olu haudina mola na naa si tohua naile
 59 oto e qake talana nimanimana na *mai* inoni. Na e
 urina noone lou na haiwala ni unu haatoo ikira e qake
 60 aani haidadana lou. Oto a naohana priest e sulutae
 oto i matolada, na easi soi haria a Jesus e tauri,

- Raoni uri o sie aani alaalami oto? na moola taha
 61 inihou kira a unu haatooi hahio? Na ta e noto oto, e
 qake aani nu. Oto a naohana priest e hai soia lou
 easi tauri munia, Ioe a Christ ohia, Kalena laa e
 62 dehidehia? Oto a Jesus easi tauri, Inau oto: na amu
 anai aadea na Kale ni inoni ea naku i qaloqalona na
 nanamana, na ea siho oto mai meia na mu uru kei
 63 ileni. Oto a naohana priest e hakasia na tooni ineia,
 na e tauri oto, Eua kaelu a haitalea lou alaile ni unu
 64 haatoo? Amu ronoa oto mai walaana taewau: amu
 a adomainia na taha? Oto kira mani iia oto uri e
 65 haidadana oto ana na maena. Na na maile e talaai
 nisuhia, na ni ulua na maana, maia kira hidahidalia,
 kira asi tauri munia, O walaa ni prophet keu: na alai
 ariarikosi e tola konia maia mai maani rapusilana.
 66 Na a Peter oto wai ano i lolata, na naite keni haolu
 67 a naohana priest e lae mai; na e loosia Peter ea
 rararani, easi toomaia, na easi tauri, Ioe noone lou
 68 o hakunia laa ni Nasaret, nea Jesus ine. Oto e taitei
 ana, easi tauri, Nau qake aani saumatana, wa nee
 rono saea oto na masiola oa unueni. Oto e silitaha
 69 wau i mamalutana nima, na na kua e nara oto. Na
 na keni haolu ni e loosia, na e talaai unua lou munira
 alaile e uraura wai lehuna uri, A laa nihou noone
 70 naite ile hikedu. Na ta e hai taitei lou ana. Oto
 e qake tewa lou na alaile e uraura wai lehuna kira asi
 tauri munia, E walaimoli ioe taane naite ile hikedu;
 71 ana ioe na laa ni Galilea. Na ta e talaai ere ni
 haiuwesina, na ni hoasi uri, Nau qake hahuani
 72 saumatana oto na inoni ine amu a unuunua. Na lau-
 lau na kua e nara oto ruana. Oto a Peter easi adomai-
 nia na haiwala ine, ana a Jesus e tauri keu munia,
 Maholo na kua e qake nara haarua oto, o anai taitei
 haaolu aku. Na easi amasitoo ana, na e nara oto.
 15 Oto laulau i haahulee alai naohana priest maira alai
 rato ni mane na alai haausuli, na ahutana pulita
 ni ii, kira mani ruru wala oto, na kira hoosia Jesus,
 kira asi tolea oto wau, kira qeloa oto munia Pilate.
 2 Na a Pilate e soi haria uri, Ni, ioe taane na alaha
 parasira alai Judea? Oto e alamia easi tauri munia,

- 3 Ineia ta oto, oa unua oto. Na alai naohana priest
 4 e qelugelu ola hunahunaa ilenina. Oto a Pilate e
 hai soia lou, e tauri, Uri o sie alamira oto? o loosia
 kau kira a qelu ola ilenimu ana na moola huna urina.
 5 Na ta a Jesus e qake aani alamira lou oto oo : hulaana
 a Pilate e panarainia oto.
 6 Na ani houla e totoliasia kau munira na tai laa kira
 7 hoosia, naile oto kira anai haatohua ana. Na naite
 ile oto satana a Barabas kira hoosia oto maia
 alaile e haihoroi, alaileni e horo oto ana na haihorona.
 8 Oto mai ruruha huna e hanetaha wau kira asi talaai
 haatohu ana muni e ta oto munira isulia tolahana oto.
 9 Oto a Pilate easi alamira e tauri, Amu haihunua oto
 uri muni nee luhasia muniamu a Alaha parasira alai
 10 Judea? Ana e losaea oto uri alai naohana priest
 11 e qeloa oto isulia na lio kekeaimaana. Na alai
 naohana priest na alai rato ni mane e rarahira mai
 ruruha huna muni e hahuani luhasia Barabas munira.
 12 Na a Pilate e alamira easi tauri munira, Ana e urina
 na anai uaa laani amu saea uri a Alaha parasira alai
 13 Judea? Oto kira asi meni tea lou uri, Lupu talenasia
 14 ilenina ailipou. Oto a Pilate asi tauri munira, Muni
 ua, ihei na ola aela a laani e taua? Na ta kira asi tea
 15 oto liutaha uri, Lupu talenasia ilenina ailipou. Oto a
 Pilate, ana e sare haarakoa mai ruruha huna, easi lu-
 hasia Barabas munira, na e holai rapusia Jesus kau, oto
 easi qeloa oto muni kire lupu talenasia ilenina ailipou.
 16 Oto alai soldier e tolea oto wai lolata, oto wai nima
 a governor; na kira haraia oto wau ahutana pulita
 17 ikira. Na kira asi tooni hahia ana na tooni waruwarua,
 na kira hiria na hoohoodara ana mai walo kakaru, kira
 18 asi noia oto i qauna; na kira talaai haasaedienaa uri,
 19 Dehidehio oto, a Alaha parasira alai Judea! Na kira
 asi daroia i qauna ana na maani rade, na kira nisuhia,
 20 kira asi qautou honosia kira asi pouruuru hahia. Oto
 kira haamasiana mano oto, kira asi taasia na tooni
 waruwarua ine maania, kira toonia oto lou ana mai
 tooni ineia. Oto kira asi tolea oto wau muni lupu
 talenasia ilenina ailipou.
 21 Na kira hele ramoramo ana naite laa e mahoro

- ilehuna, e keikei i lalo, amana oto a Alexander na a
 Rufus, mune hakunira oto, uri mune anainia oto na
 22 ailipou ineia. Oto kira asi tolea wai lehuni i Golgotha,
 saelana oto, ana kira walaa olisia uri, Lehu mala qauli
 23 inoni. Oto kira asi niia na wine munia kira qaia
 24 maia na lokana : na e qake aani ta oto. Na kira asi
 lupu talenasia ilenina ailipou, kira asi ado ana mai
 tooni ineia, kira a ilala munii, uri muni naile e tooana
 25 na lehu, na naile e tooana na lehu. Na oluna na
 maholo ni sato oto, ne kira asi lupu talenasia ilenina
 26 ailipou. Na na usuusu oto ihahona, na haiwala ni
 kira qelusua kau ilenina kira usua uri, A Alaha parasira
 27 alai Judea. Na e ro mane horohoro peli kira lupu
 talenasira kau hairuru mea ; naile i qaloqalona na
 29 naile i maumaulina. Oto mai hanua e mahoro ilehuna
 kira haamasiana, kira hiutainia gauda, kira asi tauri,
 Hoe ! laa ea oho asia na nima ni mane, na ni
 30 haaursia lou ana e olu haudina, o haaurio oto ni,
 31 na o siho oto mai maania na ailipou. Urina lou alai
 naohana priest e haamasi hailiu ana maira alai
 haausuli na kira asi tauri, E haaursira alaile aopa ;
 32 esie haaursia oto maraana. A Christ, a Alaha parasira
 alai Israel, muni e siho oto ana maholo nihou maania
 na ailipou muni kaelu e loosia kaelu e hiwalaimoli
 oto ana. Na ro ileni kira lupu talenasirarua hairuru
 33 mea kira walaa tataalasia oto. Oto onona na maholo
 ni sato e hula oto, na na masi rorodoa e tau parasia
 ahutana hanua lai hulaana na siwana na maholo.
 34 Oto ana siwana na maholo ni sato a Jesus easi soi
 ana na haiwala paina uri, Eli, Eli, lama sabakthani ?
 saelana oto, ana kira walaa olisia uri, God inau, God
 35 inau, e ua oto o tahi maaniau ? Na na mai haluile
 hikenā alaile e uraura ilehuna, maholo kira rono urina,
 36 kira asi tauri, Lio kau, ea soia Elija. Na naite laa
 hikeda e huru, na e haahonua na masi hulo ani
 vinegar, easi susuia ana maani rade, easi haatonohia
 oto ana, maia na haiwala uri, Noi kau ; kaelu e lio
 munia ana ohia a Elija anai lae taane mai mune
 37 ohosia. Oto a Jesus easi soi ana na haiwala paina,
 38 na easi toliasia na manomanona. Na na masi sala

ine kira lohea honosia na nima ni mane e waahita oto
 39 i denuma keikei ileni e hula wai ano. Oto a mane
 kenturion, e ura kau i odohana, maholo e loosia e
 toliasia na manomanona urina, ne easi tauri, E
 40 walaimoli oto a laa nihou na Kalena God. Na na
 maite keni noone e tootoomai kira haatauria: a Mary
 ni Magdala noone maira, na a Mary nikenā a James
 41 ile haora ikoro a Joses, na a Salome; alaileni e
 luluisulia kau maholo e io wai Galilea, na e raretainia
 kau; na na maite keni aopa lou kira hanetaha oto
 mai Jerusalem.

42 Oto e saulehi oto, ana isulia na dina ni talamaina
 43 oto, uri, na haudina i naona haudina ni Sabbath, a
 Joseph ni Arimathea e lae mai, ineia naite ile ana na
 pulita ni ii kira adomai hiahia ana, na ineia noone e
 io totoria na alahana a God; oto e adomai mousia
 oto, na easi sili weu isiena Pilate, e haatohua na
 44 raena Jesus ana. Na a Pilate e panarainia ana ohia
 ea mae oto: oto e haraia mai a mane kenturion ine
 45 isiena, easi soi heria ana ohia e upuni mae oto. Na
 e manatainia oto ana a mane kenturion, easi maia na
 46 rae munia Joseph. Oto e hōia na masi sala rerea,
 na e ohosia oto, na e uloa oto ana masi sala rerea ine,
 na e lai noia laona kiliqueu kira didia oto ana hau;
 47 oto e huesia na hau honosia maana na kiliqueu. Na a
 Mary ni Magdala na a Mary nikana Joses koro hauni
 loosia na lehu kira aoria ana.

16 Oto na haudina ni Sabbath e mano oto, nea Mary
 ni Magdala, na a Mary nikenā James, na a
 Salome, kira holia ma moola wasuwasu, uri muni
 2 kire lae wai suuhia. Na oto mola i mahuohuo,
 kiraaelu asi lai hulaana na kiliqueu na sato e qaa oto.
 3 Na kiraaelu asi walawalaa maraadaelu uri, Atei keu
 eanai huesia na hau nakaelu maania maana na kiliqueu?
 4 Oto kiraaelu e uwa alena, kiraaelu asi loosia uri kira
 5 huesia oto: ana e paina oto walawala. Na kiraaelu
 sili oto wai laona na kiliqueu, kiraaelu asi loosia na
 masi saanau e naku oto i qaloqalo e tooni ana na
 6 tooni rerea; na kiraaelu asi esirei. Oto easi tauri
 muniraelu, Amu sie asirei: amu a tau haitalea Jesus,

laa ni Nasaret, kira lupu talenasia kau ilenina ailipou :
 e sulutae oto ; e aia ilehu : lokau, lehu kira noia ana
 7 kai nihou ! Na ta amu lae oto wau, amu unua isiena
 alai qaaronoisuli ineia na isiena Peter uri, Ea lae oto
 wai naomiu i Galilea : amu anai loosia oto wai lehuna,
 8 mala e unua kau muniamu. Oto kiraelu silitaha oto
 wau, kiraelu asi tehi oto maania na kiligeu ; ana
 kiraelu ariariri oto maia kiraelu panarainia : na kiraelu
 qake aani unuunua isiena naile ; ana kiraelu maau
 oto.

- 9 Oto e sulutae oto i mahuohuo ana etana na haudina
 ani wik, easi holai haatai munia Mary ni Magdala, e
 10 paia kau na hiu hiona ni orahaa maania. Neia easi
 lai unua isiena alaile e hakunia kau ana kira takotako
 11 maia kira naranara. Oto kira rono oto uri ea mauri,
 na uri neia e loosia, na kira qake aani hiwalaimoli.
 12 Oto na moola inihou e mano oto ne easi haatai lou
 ani sape aopa munia na ro ile hikedu, ana koro qaqahē,
 13 na koro laelae i henua. Na koro lae oto wau koro
 asi unua isiena ahutana na pulita : na ta kira qake
 hiwalaimoli lou adagaa.
 14 Mano urina e haatai lou munira alai awala mana
 eta maraada ana kira eno ana nauna ; oto e ereada
 hahia na sae ruaruana ikira na hahia saeda e hau
 ana kira qake hiwalaimoli ana alaile e loosia maholo
 15 e sulutae oto. Oto e tauri munira, Amu waiwesia
 ahutana na walumalau, amu houleinia na tataloha
 16 diena munia taana na ola kira haaholaa. Ile ea
 hiwalaimoli na kira a lotomaea ana ile ni haaaurilana
 oto : na ile e qake hiwalaimoli ile ni ii mae ana oto.
 17 Na na mai haara mala na maile inihou eanai luluiisulia
 alaile ea hiwalaimoli : ana na sataku oto kira anai paia
 18 oto mai hiona ni orahaa ; kira anai walawalaa ani
 walaana haolu ; kira anai suluia na mai maa, na uri
 ana kira a taumei tonohia na masiola ni maesia,
 ne esie tau aelasira oto oo ; kira anai qaonara alai
 daodaoha ana nimada, na kira anai meuri oto.
 19 Oto nea Lord Jesus ine e walaa mano munira, ne
 kira asi tola konia oto wai leni, na easi naku oto iano

i qaloqalona God. Na kira silitaha oto wau, kira asi laalani wala ana taana na lehu, na a Lord e dauma hairuru meira, na e haasusua oto na haiwala ana mai haara e luluiisulia. Amen.

NA TATALOHA DIENA

MALA

A LUKE E TALOHAINIA

- 1 Ana alaile huna e tautau haitalea oto muni unu
2 ladohainia waluola e too*oto i siekaelu, mala
kau kira lalado tarau mei muniami eni, alaileni noone
e loosii oto ana maada, na e arikosia oto *na* haiwala
keikei ana *na* talaaehana, *ne* inau noone lou nau unua
3 uri e diena, ana nau lulu isuli oto didienaa ana waluola
keikei ana talaaehana, uri muni nee usuusu *samana-*
4 ini weu munio, *mane* diena a Theophilus; muni saemu
e tahania *na* walaimolina ana *mai* haiwala ine kira
haausulio oto ani.
- 5 Oto ana maholo a Herod e alaha i Judea, *naite*
priest oto satana a Sakarias, na *ineia* e keikei ana
pulita haihaioli a Abia: na *na* hua *ineia* e keikei ana
6 *mai* kalena Aaron, na satana a Elisabet. Na koro mani
io odotai i naona God, koro mani laelae diena isulia
mai haatolana na *mai* tolaha a Lord, e qake ola oto
7 muni qelu ilenidarua ana. Na e qake kaledarua, ana
a Elisabet e amara, na koro mani repo oto.
- 8 Oto *na* taulana e urini, uri maholo e arikosia *na*
tolaha ni priest i naona God ana lehu talana *na* pulita
9 ikira, mala kau *mai* priest e manatai teui oto, *ne na*

- holoholo oto ineia muni sili wai nima Lord ana kira
 10 ilala oto munia uri muni unua na ai wasuwasu. Na
 ahutana mai hanua e qaoqao ola i sinaha ana maholo
 11 ni sato muni unua na ai wasuwasu. Na na angel a
 Lord e haatai munia, e ura i qaloqalo ana na pirupiru
 12 ni unua na ai wasuwasu. Na a Sakarias e loosia ne
 13 saena easi liki, na na mauna e taua. Na na angel a
 Lord e tauri munia, O sie mamaau Sakarias : ana kira
 ronoa oto na tola suuina ioe, na a hua ioe a Elisabet
 anai haahutaa kalemuni munio, na o anaisi saea satana
 14 uri a John. Na o anaisi saesaediena maia na sae
 rukeruke hahia ; na alaile huna noone anai saesaediena
 15 hahia na hutalana. Ana neia oto anai alaha i naona
 Lord, na esie tono oto kikenana na wine wa na wai ni
 mehiri isulia ; na neia anai honu oto ana na Hiona
 16 Maea keikei ana iena nikenana. Na eanai haapuusia oto
 17 alai kalena Israel talea Lord God ikira. Na eanai
 naona oto ana na hiona na ana na nanamana a Elija,
 muni haapuusia alihoi saena mai amada talea alai
 kaleda, na alaile e haitohe kau talea na odotaina alaile
 e manata ; muni tau akau nana Lord ana na ruruha
 18 kira tau diena ada oto. Na a Sakarias easi tauri
 munia angel uri, Na anaisi manatainia uritaha na
 moola hou ? ana naa lasu oto hou, na hua inau e qara
 19 oto ? Oto a angel e alamia e tauri munia, Inau a
 Gabriel, naa uraura i naona God, na kira usunainiau
 mei muni nee walaa munio, na ni houleinia oto na
 20 tataloha diena hou munio. Na lio kau, o anaisi panu
 na o sie walawalaa oto lae hulaana na haudina waluola
 hou anai too oto ana, ana o qake hiwalaimoli oto ana
 walaku, na eanaisi too taane ana mai maholo oto
 21 munii. Na mai hanua e io totoria Sakarias, na kira
 22 panarainia ana e haahiru urina i nima ni mane. Na e
 silitaha lou weu, na e qake walaa oto munira : na kira
 asi lio saea uri na masiola e haatai munia mune loosia
 wai nima ni mane : na e alaala qau munira, na e io
 23 panu taraurei. Na na taulana e urini, uri maholo mai
 haudina ni qaoolana ineia e mano oto, neia asi alihoi
 oto wau i nima ineia.
 24 Na mai haudina ine e mano kau a Elisabet hua

- ineia e qalu oto; na e io mumuni e lima warowaro,
 25 easi taurini, A Lord e taurini aku ana haudina e
 maatoliau ana muni taasia *maaniau* na haiwala ni
 siho aelaaku i matolana na mai inoni.
- 26 Oto ana onona na warowaro kira *usunainia* oto na
 angel a Gabriel keikei siena God mune lae ana *naeta*
 27 poona i Nasaret, siena na keni raorii kira ere *habia*
 oto nana na *mane* satana a Joseph, laa e keikei ana
 nima a David; na satana na keni raorii ine a Mary.
- 28 Oto e sili wau siena, easi tauri, Dehidehio keni ni,
 29 kira sai *habio* oto ani niina, a Lord oto maio. Na na
 saena easi liki oto isulia na haiwala inihou, na easi
 tau haitalea maraana uri na haiwala ni haadienana
 30 inihou e ua. Oto a angel easi tauri munia, O sie
 mamaau, Mary: ana o tau haaroia oto na niina ana
 31 God. Na lio kau, o anai hia oto i iemu, na o anai
 haahutaa na *elemane*, na o anaisi saea na satana uri a
 32 Jesus. Ineia oto eanai alaha, na kira anaisi saea uri
 Kalena Laa e Tooliu: na a Lord God eanai ta oto
 33 munia na ioioha ni alahana a David amana: na eana-
 isi alaha oto hu parasia na nima a Jakob; na na
 34 alahana ineia esie too *nenedena* oto oo. Oto a Mary
 easi tauri munia angel, Na moola inihou anaisi *madau*
 35 uritaha, ana nau qake manatainia na *mane*? Oto na
 angel e alamia e tauri, Na Hiona Maea anai siho oto
 ilenimu, na na nanamana ana a Laa e Tooliu eanaisi
 mamalu *habio*: ne talaaehana ine na masiola ni
 maneni eanai huta oto ne saelana oto uri e maea,
 36 Kalena God otoni. Na liokau, a Elisabet a takihemu
 ineia oto e qalu ana repona: na onona na warowaro
 37 oto inihou ana a keni ine kira saea uri e amara. Ana
 38 e qaike haiwala oto oo mune hutala siena God. Oto
 a Mary uri, Lio kau, inau a hairaretai a Lord; na
 taulana muni e lae oto muniau isulia walamu. Na na
 angel easi lae oto *maania*.
- 39 Na a Mary e sulutae oto ana mai haudina ine easi
 tolenani hane oto wau i tolona hanua, talea *naeta*
 40 poona ni Judea; na e sili oto wai nima a Sakarias,
 41 easi haasaedienaa Elisabet. Na na taulana e urini,
 uri maholo a Elisabet e ronoa na haasaedienana a

- Mary ne na elekale easi uraura oto i iena; na a
 2 Elisabet e honu oto ana na Hiona Maea; oto e soi
 3 ileni ana na haiwala paina, easi tauri, Dehidehia oto
 4 siena alai keni, na dehidehia lou iemu. Na na holo-
 5 holo inihou eku e keikei ihei, uri nikenā a Lord inau
 6 e lae mai isieku hou? Ana lio kau, na haiwala ni
 haasaedienana ioe e kali i alinaku, ne na elekale easi
 uraura malikiliki oto i ieku. Na dehidehia oto a
 keni ine e hiwalaaimoli kau; ana kira ana isi hauni
 haatooi oto ahutana oto na moola ine a Lord e qonii
 6 oto kau. Na a Mary easi tauri,
 Na saeku ea soi haamanikulua Lord,
 7 Na na maurihaaku ea rukeruke ana God a Haauri-
 taku,
 8 Ana e lio toli mai hahia keni hairaretai ineia kira
 hiaela ana :
 Ana lio kau, talaae oto ana maholo nihou taana na
 mai qauna ni inoni anai saeau uri na keni dehi-
 dehia.
 9 Ana ile e nanama e taua na anoa muniau ;
 Na na satana e maea.
 10 Na na amasina ana sulia mai qauna
 Alaile ea haakenetainia.
 11 E haatainia na ramohana ana nimana :
 E pai tatanainira alaile e haatohainira ani adomaina
 i saeda.
 12 E oke tolera alai alaha maania mai lehu ni alahana
 ikira,
 Na e sulu liutaha ana alaile kira hiaela ada.
 13 E haanaura alaile e hiolo ana na moola diena ;
 Na e pai qalaqala ana alaile e toohaa.
 14 E maia Israel na mane ineia,
 Muni alusae ana na amasina
 15 (Mala e unua kau munira mai weuwaka)
 Nana oto a Abraham maia na komuna mune io
 hu.
 16 Na a Mary e io maia mala olu warowaro, easi alihoi
 oto wau i nima ineia.
 17 Na mai haudina a Elisabet e ahu oto, uri muni e
 mauri oto ana kalena; oto easi haahutaa kalena na

- 58 *mane. Na mai auhanua ineia na alai tekihana e ronoa oto uri a Lord e haahunaa na sae ni amasina ana munia ; oto kira asi meni saesaediena hairuru*
- 59 *meia. Oto na taulana e urini, uri waluna na haudina kira rururu oto mai muni aha hahuilala ana na elekale : na kira tautau ni haorainia ana a Sakarias, isulia na*
- 60 *satana a amana. Na a nikenā a alamira e tauri, Suuri*
- 61 *na ; na taa kira anai haorainia ana a John. Oto kira asi tauri munia, E qake ile oto ana alaile ioe kira*
- 62 *haorainia ana na sata inihou. Oto kira asi alaalaqau*
- 63 *munia amana uri e sare haorainia ana atei. Oto easi sukaa na ola ni usuusu easi usua urini uri, Na satana*
- 64 *a John. Na kira hauni panarainia oto. Na na dawana easi taha oto laulau, na na meana e takaluhe,*
- 65 *na e walaa taha, e haasaediena a God. Na na mauna e taua ahutana alaile e io kalikalira : na talohana ahutana mai haiwala inihou e talo oto*
- 66 *ana ahutana na tolona hanua i Judea. Na ahutana alaile e ronoi kira asi noi konii oto wai saeda, maia na haiwala uri, Na kaakae inihou ana uritaha ana na maholo? Ana na nimana Lord e io kau mea.*
- 67 *Na amana a Sakarias e honu ana na Hiona Maea, easi walaa ani prophet, e taūri,*
- 68 *Dedidehia Lord, God a Israel ;*
Ana e maatolia kau na e tapa olisia na ruruha ineia,
- 69 *Na e haaurasia oto na totoro ni haaurina munikia*
Ana komuna David na mane ineia
- 70 *(Mala e walaa oto kau ana dawada mai prophet maea ineia kira keikei oto mai ana talaaehana walumalau),*
- 71 *Na haaurina maania na mai maeloona, na maania na nimada alaile ea tau noraupu munikia ;*
- 72 *Muni haatainia na amasina munira alai weuwaka, Na muni adomai sulia na haaluna maea ineia ;*
- 73 *Na haiwala ni ere haitakoi ine e qonia kau munia Abraham a amaka,*
- 74 *Muni niia mai munikia uri eanaisi haasilitaha aka maania na nimada alai maeloona*
Ne kia anaisi daudauma sapemawa nana,

- 75 Ana na iona maea na e odotai oto i naona sulia na
mai haudina ikia.
- 76 O siua na ioe, kaakae, kira anai saeo na prophet nana
Laa e Tooliu :
- Ana o anai naona Lord oto muni salea mai tala
nana ;
- 77 Muni niia na salemaina ani haaurina munia na
ruruha ineia
- Ani sae asilana na mai orahaa ikira,
- 78 Talaaehana oto na sae ni amasina a God ikia,
Ne na dani kei ileni e lae ni maatolikia isulia,
- 79 Muni haaoratainira alaile ea naku oto ana rorodoa
na ana mamalutana maena ;
- Muni haaodoo na aaeka isulia tala ni deilamaa.
- 80 Na na kaakae e paina wau, na e puputoo ana
hiona, na e io oto laona hanua saasala lae hula-
ana na haudina munia na haatainilana nana
Israel.
- 2 Oto na taulana e urini, uri ana mai haudina ine na
haatolana e talaae oto keikei siena a Kaisar Augustus
muni usua satana ahutana alaile ana walumalau.
- 2 Etana na usuusu inihou kira usua kau maholo a Kure-
3 nius e governor i Suria. Na ahutana mai hanua e
mani lae mano muni usuusura, naile talea na poona
4 ineia, na naile talea na poona ineia. Na a Joseph lou
e hanetaha mai i Galilea, keikei ana poona i Nasaret,
ea lae wai Judea, ana hanua a David kira saea uri i
Bethlehem, ana ineia oto e keikei ana nima na ana
5 komuna David ; uri mune usurarua na a Mary e ere
6 bahia, na e galu oto. Na na taulana e urini, uri
maholo koro io oto ilehuna, ne na mai haudina ana e
7 too oto muni e haahuta. Na e haahutaa kalena na
elemane, na e aluhia ani sala, easi haaenosia ana
lehu kira haanaua mai keu ana, ana e qake too tala-
darua i nima ni awataa.
- 8 Na na maite kakakali sheep e io oto kau ana na
hanua ine, kira kakakali haihaioli kau parasira mai
9 pulita ni sheep ikira i rodo. Na naite angel a Lord e
ura i kekeda, na na raranana Lord e raa kalikalira ;
10 na kira popolou oto waewae. Na a angel easi tauri

- muniraelu uri, Amu sie popopolou ; ana lio kau, naa talohainia na tataloha diena muniamu hou ana na saedienana oto liutaha anai too oto nana ahutana mai
- 11 ruruha : ana a Laa Hauri e huta oto mai muniamu isiiri hou ana poona a David, ineia oto a Christ a Lord.
- 12 Na inihou na haara oto muniamu ; Amu anai lio haaroia oto na kaakae kira aluhia oto ani sala, na e
- 13 eno oto ana lehu kira haanaua mai keu ana. Na lau-lau oto maia angel ine na pulita oto paina hikenā alaile wai leni e haasaedienaa God, kira asi tauri,
- 14 Amu soihaamanikulua God wai salo,
Na mai iano dailama isienā alai inoni e lio saetoo ada oto.
- 15 Na na taulana e urini, uri maholo alai angel e alihoi oto wau maaniraelu ileni, ne alai kakakali sheep easi meni walaa uri, Kaelu keu i Bethlehem, kaelu e loosia na masiola easi ele too oto hou, a Lord e unu haatai
- 16 kau ana munikaelu. Oto kira asi haitau wau, kira lio haaroia oto a Mary na a Joseph, na na kaakae e
- 17 eno oto ana lehu kira haanaua mai keu ana. Na kira loosia, kira asi talohainia na haiwala kira unua kau
- 18 muniraelu ana kaakae inihou. Na ahutana alaile e ronoa kira asi panarainia na moola alai kakakali sheep e unua kau munira. Na ta a Mary e lolohainia waluola hou, e noi konii oto i saena. Na alai kakakali sheep e alihoi, kira a soi haamanikulua God ani haasaedienalana hahia waluola kira ronoī na kira loosii, mala kira unui oto muniraelu.
- 21 Oto e walu haudina e ahu oto muni aha hahuilala ana kaakae, kira asi haorainia na satana ana Jesus, mala a angel a Lord e holai haorainia kau, maholo e qake talaee ua i iena nikenā.
- 22 Na mai haudina ni haarerea rarua e mano oto isulia na haatolana a Moses, ne koroī asi tolea oto wau i
- 23 Jerusalem, muni noia oto honosia Lord (mala kira usuusu oto kau ana mai haatolana a Lord uri, Taana na elemāne na naohana kale, kira anai saea oto uri e
- 24 maea munia Lord), na muni teanai oto isulia ileni kira unua oto kau ana mai haatolana a Lord uri, Na ro
- 25 taqataqaruru, wa na ro kaleni kurukuru. Na lio kau,

- naite mane i Jerusalem na satana a Simon ; na ineia
 nihou e odotai na e qaoqao ola ni mane, na e io totoria
 6 na haasaemanona alai Israel : na na Hiona Maea neia
 ilenina. Na na Hiona Maea e haatainia oto na masiola
 inihou ana uri e sie lio hikenā na maena, maholo
 7 e qake loosia ua a Christ nana Lord. Na ineia nihou
 e sili wau ana lolata ni mane ana na Hiona : na
 amana na a nikena koro tolea mai a Jesus na kaakae,
 muni ta oto munia mala e haidadana ana mai haato-
 8 lana, oto easi apalaa, easi haasaedienaa God, e tauri,
 9 Lord, oto nihou oa toliasia oto na mane ioe,
 Isulia walamu, ana na dailama ;
 10 Ana maaku e loosia oto na haaaurina amu,
 11 O tau akau ana i naona taataana na mai ruruha ;
 12 Na dani ni haatai ada mai ruruha aopa,
 Na na manikuluana ikira alai Israel na ruruha ioe.
 13 Oto amana na nikena koro panarainia oto mai
 14 walaana kira unui kau raranana. Oto a Simon e
 haasaediena adarua, easi taurini munia Mary a
 nikena uri, Lio kau, na kaakae inihou kira haaurasia
 oto muni na maile huna ana mai Israel e usu oto na
 na maile huna e susulutae oto tohutohuna ineia ; na
 35 munia na hahuilala ni haitohe hahia ; o suia na na
 nahi lou eanai hita tapausu ana na saemu ; muni
 haatainia na mai adomaina i saena na mai inoni
 36 huna. Na naite keni ilehuna a Anna kalena Phanuel
 kei ana komuna Aser (mai haudina ana e huna oto, na
 37 na maholo e raorii e mano oto, neia asi io maia na
 poro e hui halisi, na e nao kau e walu awala ni halisi
 mana hai), na ineia nihou e qake aani isiisitaha oto
 maania na lolata ni mane, easi qaoqao ola ni mane maia
 na olo nauna na maia na arenaina i rodo na lou i atowa.
 38 Na ineia nihou e sisili mai ana tai maholo ni sato ine,
 easi haasaedienaa God, na e houleinia oto munia
 ahutana alaile e io totoria na tapaolisilana Jerusalem.
 39 Na koro haamanoa oto ahutana na moola e haidadana
 ana mai haatolana a Lord, kira asi alihoi oto i Galilea,
 talea na poona ikira i Nasaret.
 40 Oto na kaakae e paipaina wau, na easi puputoo,
 na e honu taraurei ana salemaina : na na niina a God
 e io oto ilenina.

- 41 Na amana na nikenā koro laelae suli helisi i
 42 Jerusalem ana houla na rekelauni. Na na awala
 ni helisi mana rua oto ana kiraēlu asi hanetaha
 43 wau sulia na holoholo ana houla; na kira haamanoa
 oto mai haudina kira asi alihoi oto wau, na a Jesus
 na elemane e ore oto i Jerusalem; na amana na
 44 nikenā koro qake manatainia oto; na koro unua
 uri ineia maia na laelaeha koro asi lae rodohai; na
 koro asi tau haitalea maia mai inoni ikira na maia
 45 mai hanua kira manatainira kau; na koro qake loosia,
 koro asi alihoi oto i Jerusalem muni tau haitalea.
 46 Na na taulana e urini, uri e olu haudina e mano oto
 koro asi lio haaroia oto laona lolata maea, e naku oto
 i matolada haausuli, ea qaqarono isulira, na ea soisoi
 47 hariraēlu: na ahutana alaile e ronoa kira asi panarai-
 48 nia na saiolana ana na na alamina. Na koro loosia
 oto, na saedarua easi puo oto: oto a nikenā easi tauri
 munia, Kaleku, e ua oto o taurini amerei? Lio
 kau, iemerei na a amamu mere haihaitaleo maia na
 49 saehuna. Oto easi tauri muniraruā, Moro haitaleau
 ana na taha? moro qake manatainia uri na holoholo
 50 oto inau muni nee io oto i nima Amaku? Na na
 saedarua e puo ana na haiwala e unua kau munira-
 51 ruā. Na e siho toli wau meiraruā na e lae hula i
 Nasaret; na e tola adaruā: na a nikenā e lolohainia
 ahutana mai haiwala inihou i saena.
 52 Na a Jesus e paipaina wau maia e salemāi taraurei,
 na saena God na saena mai inoni e mani diana
 haleite munia.
- 3 Oto ana maholo a Tiberius Kaisar e alaha, na na
 awala ni helisi mana lima ana alahana ineia, na
 maholo a Pontius Pilate e governor i Judea, na a
 Herod e tetrark i Galilea, na a Philip aulana e tetrark
 i hanua i Iturea na i Trakonitis, na a Lusantias e
 2 tetrark i Abilene, na a Anas na a Kaiaphas mai
 naohana priest, oto walana God e kalitaha mai
 munia John kalena Sakarias laona hanua saasala.
 3 Oto e waiwesia ahutana hanua i kekena Jordan,
 easi laalani wala ana lotomaea ani adomāi olina
 4 muni luhasilana mai orahaa ana; mala kira usua

oto laona na book mai walaana a Isaia na prophet uri,

Walana naile ea walawalaa paina ilaona hanua saasala uri,

Amu teu diena ana tala a Lord,

Amu haaodohia na mai lehu ni laelae ineia,

Kira anai ano hahia taana na mai daidaria,

Kira anai dau toli ana taana na mai houliwo na taana na torokoua ;

Kira anai haaodohia mai tala maketo,

Na mai tala haula eanai noi apesada lou ;

3 Na taana na hasio eanai loosia na haaurina a God.

7 Talaaehana ine easi tauri munia mai ruruha huna e silitaha oto wau i siena munia na lotomaealada, uri, Alai kaleni maa atei e ere haapasuliamu kau muni amu e tahi maania na saewasuna eanai tola oto ?

8 Ne amu hunu oto ani huahuani ola e haidadana ana na adomai oline, na mane amu talaac ni unua wai saemiu uri, A Abraham oto maikia a amakaelu : ana naa walaa muniamu uri, A God e nanama muni ta mai elekale munia Abraham maania mai heu

9 inihou. Na oto inihou hau rohoroho kira konia oto i imiimini ei, na taana na ai e qake hunu eni huahuani ola diena ne kira anai tohu asia, mune derea oto

10 ilaona duna. Na mai ruruha huna e soi haria kira asi

11 tauri, Iemelu melu anaishi ua oto ? Oto e alamira e tauri, Ileni e tooana na ro coat, mune niia munia ileni e qake coat ineia ; na ileni e too naula mune taurini

12 lou. Na alai totola tooha e lae lou mei munia na lotomaea, na kira asi tauri munia, Haausuli, ie-

13 melu melu anai ua oto ? Oto e tauri munira, Amu sie totola tooha liutahaana na holoholo kira hatonainia

14 muniamu. Na alai soldier e soi haria lou kira asi tauri, Na iemelu melu anaishi ua oto ? Oto e tauri munira, Amu sie ramoramoia naile, na amu sie qelu haakae ana naile ; na saemiu mune lai mano hahia na waaitamiu.

15 Na mai ruruha e ioio tototoria, na kira hauni laladoa
16 i saeda ana a John, uri ineia ohia a Christ ; oto a

John e alamira easi tauri munira ahutada uri, Inau nihou naa lolotomaea ani wei; na ta ineia a laa ea laelae mai e nanama liutaha aku, na nau qake malisina muni nee luhasia na walo ni hoo habia shoe ineia: ineia oto anai lotomaea amiu ana na Hiona Maea na
 17 ani duna: na tetere ineia oto i nimana ni teu diena ana na lehu ni madamada korn ineia, na eanaisi siokonia mai korn ilenina haa; na taa eanaisi unu asia na ulouloitana laona duna kira sie maasia oto oo.

18 Na e houleinia na tataloha diena munia mai hanua maia na mai haiwala ni teu rarahira e huna na e
 19 haiaopai; na ta a Herod a Tetrark, ana a John e ere ana habia Herodias hua a ulana, na habia waluola
 20 tataala a Herod e tau, e hai maii lou ana na masiola inihou uri e hoosia John laona nima ni hoo.

21 Na na taulana e urini uri maholo kira lotomaea mano ana mai hanua, na kira lotomaea mano ana
 22 a Jesus, ne maholo e arenai, na salo easi waahita, na na Hiona Maea e siho ilenina, e too sapena mala na taqataqaruru, na na haiwala easi loho mai kei ileni, e tauri, Ioe oto a Kaleku laa ni mane inau, nau lio sae tooamu oto.

23 Na a Jesus inihou e talaa ni haausuli na e olu awala ni helisi ana, na ineia (mala kira unua) kalena
 24 oto a Joseph, kalena Heli, kalena Matthat, kalena
 25 Levi, kalena Melchi, kalena Jannai, kalena Joseph, kalena Mattathias, kalena Amos, kalena Nahum,
 26 kalena Esli, kalena Naggai, kalena Maath, kalena
 27 Mattathias, kalena Semein, kalena Josek, kalena Joda, kalena Jonan, kalena Rhesa, kalena Serubbabel, kalena
 28 Shealtiel, kalena Neri, kaleni Melki, kalena Addi,
 29 kalena Kosam, kalena Elmadam, kalena Er, kalena Jesus, kalena Elieser, kalena Jorim, kalena Matthat,
 30 kalena Levi, kalena Simeon, kalena Judas, kalena
 31 Joseph, kalena Jonam, kalena Eliakim, kalena Melea, kalena Menna, kalena Mattatha, kalena Nathan,
 32 kalena David, kalena Jesse, kalena Obed, kalena
 33 Boas, kalena Salmon, kalena Nahshon, kalena Amminadab, kalena Arni, kalena Hesron, kalena Peres,

34 kalena Judah, kalena Jakob, kalena Isaak, kalena
 35 Abraham, kalena Terah, kalena Nahor, kalena Serug,
 kalena Reu, kalena Peleg, kalena Eber, kalena
 36 Shelah, kalena Kainan, kalena Arphasahad, kalena
 37 Shem, kalena Noah, kalena Lamek, kalena Methusaleh,
 38 kalena Enok, kalena Mahalaleel, kalena Kainan,
 kalena Enos, kalena Seth, kalena Adam, kalena God.

4 Na a Jesus e honu oto ana Hiona Maea na easi
 alihoi mei *maania* i Jordan, na na Hiona e tolea oto
 wau ilaona hanua saasala na hai awala ni haudina oto,
 2 na na malaahonalana e lae ana a qelu haakae. Na e
 qake aani nau hikenā na masiola ana na mai haudina
 3 ine: na kira mano kau, *neia* asi hiolo. Oto a qelu
 haakae easi tauri munia, Kau ana ioe Kalena God, o
 4 unua kau na hau inihou mune noi bread oto. Oto a
 Jesus e alamia uri, Kira usua kau uri, Na inoni sie
 5 mauri eni bread haleite. Oto easi tolea oto wai leni,
 na e tolenani haatainia ahutana na mai alahana laona
 6 walumalau ana. Ne a qelu haakae easi tauri munia,
 Na anai niaa namua ahutana na nanamana inihou, na
 na manikuluhaani lou: ana kira hauni toliasii oto
 muniau; na naasi niiniia oto munia ileni naa lio
 7 saenia oto. Talaahana ine uri o anai gouruuru hono-
 8 siau, *ne* anaisi noi toolamu oto haleite. Oto *nea* Jesus
 e alamia easi tauri munia, Kira usua oto uri, O anai
 gouruuru oto honosia Lord God ioe, na o anai
 9 daudauma nana tai *ineia* maraana. Oto e hai tolea
 lou wai Jerusalem, easi haaurasia oto ana noronoro
 ni nima ni *mane*, maia e taurini munia, Kau ana
 10 ioe oto Kalena God o pola toli ilehu: ana kira usua
 oto uri,

Neia anai haatolaia oto mai angel *ineia* amu, muni
 kire kenetainio:

11 na lou uri,

Ana nimanimada kira anai talaahuao,

Mane na aaemu e toolupu ohia ana na hau.

12 Oto a Jesus e alamia easi taurini munia, Kira unua
 oto uri, O sie malamala ahona ana Lord God ioe.

13 Na a malaahona e hele manoa oto ahutana na
 malaahonalana, easi haitale haawali keu *maania*.

- 14 Na a Jesus e alihoi oto wai Galilea ana na nana-
mana na Hiona : na na talohana e talo oto isulia
- 15 ahutana hanua kalikalia. Na e haahaausuli ana mai
nima ni ruru ikira, na kira mani soi haamanikulua.
- 16 Na e hula oto wai Nasaret, lehu e paina kau ana :
na mala tolohana oto e sili wau i nima ni ruru ana
haudina ni sabbath, na e ura kau muni saesae book.
- 17 Oto kira niia oto munia na book a Isaia na prophet,
na e huesia book ana lehuni kira usua oto ana uri,
- 18 Na Hiona a Lord ne ileniku,
Ana e suuhiau muni nee laalani wala ana tataloha
diena munira alaile e qake too ola :
E usunainiau muni nee talohainia na toliasilada
alaile kira tola mauri ada,
Na na lio alihoia munira alai ulu,
Muni nee luhasira alaile e maelupua.
- 19 Muni nee talohainia na halisi a Lord ni haasaenia.
- 20 Oto e lulunia lou na book, easi niia lou munia laa
hairaretai, easi naku iano : na maada ahutana alaile
- 21 ana nima ni ruru e mani tootoomaia oto. Na e talaai
walaa munira uri, Isiirini hou kira haatooa oto mai
- 22 usuusu inihou i elinamiu. Na kira hauni unu haatoo
ana, kira asi panarainia mai walaana ni niina e
kalitaha oto maania na dawana : na kira asi tauri,
- 23 Raoni a laa nihou na kalena Joseph ohia ? Oto easi
tauri munira, Amu anai hahuani unua muniau na
haiwala ni alahuuna inihou uri, Laa kurakura, o
haaurio oto : waluola ami romoa oto uri kira tau i wai
Kapernaum, o tau i noone lou ilehu ana hanua ioe
- 24 inihou. Oto easi tauri, Kira sie takuana na prophet
- 25 ana na hanua ineia. Na e walaimoli naa unua
muniamu uri, Mai nao huna i Israel ana mai hau-
dina a Elija, maholo kira hele hahia salo e olu helisi
maia e ono warowaro, na na hiolona paina e tolea
- 26 ahutana hanua ; na kira qake usunainia Elija siena
naile hikedā, na ta i Sarepta haleite, wai henua i
- 27 Sidon, siena naite keni na nao ilehuna. Na mai
oropa e huna i Israel ana mai haudina a Elisha na
prophet ; na naile hikedā e qake mola oto oo, na ta a
- 28 Naaman ile ni Suria haleite. Na saeda e hauni honu

- oto ani saewasuna maholo kira ronoa na moola ini-
 29 hou ; oto kira taelae kira asi lai asia oto *maania* na
 hanuani, kira asi tolea i maana ae hau, kira tohua
 kau na poona ikira ana, uri muni kire dere liu-
 30 liunaa iano. Na e ahutata oto i matolada easi lae
 oto wau.
- 31 Na e siho toli wai Kapernaum, na poona i Galilea.
 32 Na e haahaausulira ana haudina ni sabbath : na kira
 panarainia na maani haausulina ineia ; ana walana e
 33 lai nanama. Na naite inoni wai nima ni ruru ine na
 hiona maipo ne ana ; oto e awara oto ana na haiwala
 34 paina uri, Aiaa, na moola taha aku na lou emu Jesus
 laa ni Nasaret ? uri o lae oto mai muni tau tekelaini-
 ami ? Inau nau manatainio oto, ioe laa ni mane a
 35 God. Oto a Jesus e ereana, maia na haiwala uri, O
 noto oto, o silitaha *maania*. Oto na hiona e lahutainia
 iano i matolada oto e silitaha oto *maania*, na e qake
 36 aani tau aela ana. Na na anena e mani tauraelu
 mano, oto kira asi mani walaa maraada uri, Na
 haiwala uritaha nihou ? ana ea haatolanainia mai
 hiona maipo ani sakana na ani nanamana, ne kira a
 37 sisilitaha oto. Na na talohana e talo oto sulia ahut-
 tana mai lehu ana hanua kalikaliala.
- 38 Na e sulutae *maania* na nima ni ruru, easi sili wai
 nima a Simon. Na a kenini a hunaona Simon na
 maena madoro e hulasia oto ; na ikira haatohua
 39 talana. Oto easi ura orohai hahia, easi ereana na
 maena madoro ine ; oto e tolenani aia oto *maania* :
 oto e sulutae oto laulau na e raretainira oto.
- 40 Na e apai sato oto, na ahutana alaile e manatainia
 alaile e daodaoha mai daohana haiaopai oto ada kira
 asi tolera mai siena ; na e hauni qaonara ana nimana,
 41 easi haaurira. Na mai hiona ni orahaa e silitaha lou
maania na maile huna, kira asi awara kira tauri, Ioe
 oto Kalena God. Na e ereada oto, e qake aani
 maaira ni walaa, ana isulia kira manatainia oto uri
 neia a Christ.
- 42 Na e dani oto, easi silitaha oto e lae oto wau ilaona
 na hanua saasala : na mai ruruha huna e totola ohia
 kira asi lae wai siena, kira asi teu ni hele hahia,

- 43 *mane lae lou maanira. Na ta e tauri munira, Na holoholo oto inau muni nee laalani wala ana na tata-loha diena munia mai poona lou aopa: ana kira usunainiau oto munia na masiola ine.*
- 44 *Na e laalani wala taraureinia mai nima ni ruru i Galilea.*
- 5 *Na na taulana e urini, uri mai ruruha huna e ruru haapuli isiena muni ronoa walana God, na ineia e*
 2 *ura i kekena iqa i Genesaret; na e loosia na ro iola e dau i kekena iqa, na alai weeweesi e siho oto maanii,*
 3 *kira a haalanai mai huo ikira. Na e taelia naite iola hiken, iola a Simon, na e haatohu ana muni kele dau dudu weu laona iqa. Na e io iano laona iola easi*
 4 *haausulia mai ruruha huna. Na e walaa mano oto easi tauri munia Simon, Dau dudu weu laona lama*
 5 *rodo, o atonia na huo iomolu muni weeweesi. Na a Simon e alamia easi tauri, Haausuli, melu deuma danitai oto, na melu qake kele saunia na hua: na ta*
 6 *isulia oto walamu naa anai hai atonia lou. Na kira taurina oto, ne kira asi wei hahia na korutani ia huna oto mamaau; na na huo ikira e nana oto ani;*
 7 *oto kira asi alaalaqau munira mai malahuda ana naite iola ni, muni kira lae mai meira. Na kira lae mai kira asi tooni haahonua ahutana ro iola, na ro*
 8 *iola ni e ore dodo oto. Na a Simon Peter e loosia, ne easi ladamai iano isulia uruuruna Jesus, maia na haiwala uri, O lae kau weu maaniau; ana inau na*
 9 *mane ni orahaa oto, Lord. Ana anena e taua na alaile lou mea hahia korutani ia nihou kira wai oto*
 10 *hahii; alihana lou a James na a John, ro kalena Sebede, ro malahuna Simon. Oto a Jesus easi tauri munia Simon, O sie maamaau; ana talaae oto nihou*
 11 *o anai weeweesia mai inoni. Na kira okea oto mai iola ione, kira asi atopuri oto ana tootoolada, kira asi lulu oto isulia.*
- 12 *Na na taulana e urini, uri maholo e io ana naeta poona, lio kau, naite mane ilehuna na sapena e honu eni oropa: na ineia nihou e loosia Jesus easi lahutai i maana, easi haatohu ana, e tauri, Lord, ana saemu*
 13 *oto urina, ne o nanama oto muni o haarereau. Oto e*

- lalaia na nimana, easi hele wau ana, maia na haiwala uri, Saeku taane urina ; o rerea alihoi. Na
- 14 laulau mai oropa e tolenani mola oto. Na e ereana mane unua siena naile : na ta o lae kau weu, o lai haatainio oto siena a priest, na o toto ahuio ana kira haarereao, mala a Moses e haatola kau ana muni na
- 15 ola ni unu haatoo nada. Na na talohana easi talo oto waewae maania holai nao : na mai ruruha oto hunahunaa e ruru puli oto muni ronoa, na muni e haaaurira
- 16 oto maania mai maela ada. Na e haitale oto maanira easi lae oto wau ilaona hanua saasala, e arearenai.
- 17 Na na taulana e urini, uri e haahaausuli ana naite haudina ; na alai Pharise na alaile e haausuli ana mai haatolana kira naku karaini, kira keikei ana taana na mai henua i Galilea na i Judea na i Jerusalem ; na
- 18 na nanamana a Lord e io oto ana muni haaaurira. Na lio kau, kira anainia mai ilenina huli naeta laa e mae apolo : na kira lapasia muni tolea wai nima, na muni
- 19 noia honosia naona. Na kira qake lio haarioia oto kira anai tolea uritaha wai nima ana isulia mai hanua huna e ruru, ne kira asi hane oto wau i koluhana nima, kira asi haakukua iano derehunu ana mai raho
- 20 maia hulina i matolada i naona Jesus. Na a Jesus e loosia na hiwalaimolina ikira, easi tauri, Mane ni, mai
- 21 orahaa amu ni ne kira saeasii oto. Oto alai haausuli na alai Pharise e talaai tau haihaitale maraada, kira tauri, Uri atei keu a laa nihou ea walaa taewau urina ? Atei oto e nanama muni saeasia na mai
- 22 orahaa, na ta a God tai ineia haleite ? Na a Jesus e manatainia na tau haitalena ikira, na easi alamira e tauri, Na ola taba kau amu a tautau haitalea wai
- 23 saemiu ? Ihei ni e madau, muni unua uri, Mai orahaa amu ni ne kira saeasii oto ; wa muni unua uri,
- 24 Sulutae, o lae hailiu ? Na muni amu e manatainia oto uri na Kale ni inoni e nanama mai iano muni saeasia mai orahaa (ne easi tauri munia laa e mae apolo), Inau naa unua munio, O sulutae, o suluia na
- 25 hulimu, o lae i nima ioe. Na e sulutae oto laulau i matolada, e heleana na ola e enoeno kau ilenina, easi lae oto i nima ineia, maia e soi haamanikulua God.

- 26 Na na anena e mani tau raelu manomano, na kira asi soi haamanikulua God; na kira mani honu oto ani popolouna, kira asi tauri, Na anoa otoni kaelu loosia i siiri.
- 27 Na mano urina easi silitaha na e loosia na laa totola tooha, satana a Levi, e naku ana lehu ni wili tooha, na easi tauri munia, O luluissuliau. Na e atopuri mano ana tootoolana, easi taelai e lulu oto isulia. Na nea Levi inihou e tau nauha munia ana nima ineia: na alai totola tooha huna na mai haluile
- 30 haiaopai lou e naku hairuru meia munia nauna. Na alai Pharise na alai haausuli hikedra kira uqasira mai qaaronoisuli ineia kira tauri keu, E ua amu a naunau na a totono hairuru meira alai totola tooha na alai
- 31 orahaa? Oto a Jesus e alamira easi tauri munira, Alaile e maumauri diena kira qake haihunira na laa
- 32 kurakura; na ta alaile oto ea daodaha. Nau qake lae mai muni haraira alai odotai, na ta alai orahaa
- 33 muni kire adomai oli. Na kira asi tauri munia, Alai qaaronoisuli a John ea oloolonau, na ni totola suui haahuna; na e urina lou alaile alai Pharise; na ta
- 34 alaile ioe kira a naunau na kira a totono. Na a Jesus easi tauri munira, Uri amu anai haaolara mai elekale ana nima a laani e tola hua muni kira oloolonau,
- 35 maholo a poro e tola hua ne ua maira? Na ta na haudina anai siho oto; na maholo kira anai taasira oto a poro e tola hua maanira, ne kira anaia oloolonau
- 36 taane ana mai haudina ni. Na e hai unua lou na alahuuna munira e tauri; Naile sie hakasia na kakani tooni maania na tooni haolu muni ponosia na lahu ni tooni ana; ana ea taurina, ne eanai hakasia oto ile haolu, na na kakani tooni ana ile haolu esie loko oto
- 37 maia ile lahu. Na naile sie dedeia na wine haolu laona mai hou wei teeteeni poo e lahu; ana ea taurina, ne na wine haolu anai warihitelira na mai hou wei teeteeni poo na eanai ahe warea oto mola, oto na
- 38 mai hou wei teeteeni poo eanai aela oto. Na ta kira anai dedeia na wine haolu laona mai hou wei teeteeni
- 39 poo haolu. Na naile oto e tonohia na wine holai nao e qake sare tooana na wine haolu: ana ea tauri, Ile holai nao e diena.

- 6 Na *na taulana* e urini, uri e liu ilaona *mai lalo* ni korn ana *naite* *haudina* ni *sabbath*; na *mai qaaronoisuli* *ineia* e *huusia* na *mai huahuani* korn, kira asi
- 2 *naui*, ani *rotanilani* ana *nimanimada*. Na *na mai* *haluile* ana *mai Pharise* e *tauri*, E ua oto amu a taua na ola e qake *haidadana* ana *mai haatolana* *munia* na
- 3 *taulana* ana *haudina* ni *sabbath*? Na a *Jesus* e *alamira* *easi* *tauri*, Uri amu qake *saea* noone na *holo-holo* *nihou* na *masi* ola *taha* a *David* e taua kau
- 4 *maholo* e *hiolo*, *ikira* *alaile* *lou* e *hakunia* kau; ana e *sili* *wai* *nima* a *God*, e ta *mai bread* kira *koni* *haatai* *eni* e *naui*, na e *hai* *niia* *lou* *munira* *alaile* e *hakunia* kau; na e qake *haidadana* ana *mai haatolana* uri *muni* *kire* na, na ta e *haidadana* ana *mai priest* *haleite*?
- 5 Na e *tauri* *munira*, Na *Kale* ni *inoni* *ineia* oto e *alaha* *parasia* na *haudina* ni *sabbath*.
- 6 Na *na taulana* e urini ana *naite* *haudina* ni *sabbath* *lou*, uri e *sili* *wau* ana *nima* ni *ruru* *easi* *haa-haausuli*: na *naite* *inoni* *ilehuna* na *nima* i *qaloqalona*
- 7 e *heko*. Oto *alai* *haausull* na *alai* *Pharise* e *toomaia* uri *ohe* *eanai* *haauria* ana *haudina* ni *sabbath* *wa qaike*; uri *muni* *kire* *lio* *haaroia* na *masiola* ni *qelu*
- 8 *ilenina* ana. Na ta e *manatainia* *saeda*; na *easi* *tauri* *munia* *laani* na *nimana* e *heko* uri, *Sulutae*, o
- 9 *ura* *haatai* i *matolakaelu*. Oto e *sulutae* *easi* *ura* *haatai* *weu*. Na a *Jesus* *easi* *tauri* *munira*, *Naa* *soi* *hariamua*, *ohia* e *haidadana* ana *mai haatolana* *muni* *hele* *diena* ana *haudina* ni *sabbath*, *wa* *muni* *hele*
- 10 *aela*? *muni* *haauria* *naile* *wa* *muni* *seunia*? Oto e *toomairaelu* *manomano*, *easi* *tauri* *munia* *laani*, O *lalainia* *wau* na *nimamu*. Oto e *lalainia* oto *wau*: na
- 11 na *nimana* e *qiaqiala* *alihoi* *lou*. Na ta kira *asi* *honu* oto ani *saewasuna*; na kira *asi* *meni* *ruru* *wala* oto uri kira *anaisi* *taua* na *masiola* *uritaha* *munia* *Jesus*.
- 12 Na *na taulana* e urini ana *mai* *haudina* *ine*, uri e *hanetaha* oto *wau* *ilenina* *houliwo* *mune* *arenai*; na e
- 13 *arearenai* *danitai* oto *munia* *God*. Na e *dani* oto *easi* *haraia* *mai* *alai* *qaaronoisuli*: na e *lio* *hilisia* na *awala* *mana* *rua* *hikada*, na e *hai* *haorainira* *lou* uri *alai*
- 14 *haatola*; a *Simon* e *haorainia* *lou* ana *Peter*, *koroi* a

- Andrew aulana, a James na a John, a Philip na a
 15 Bartholemew, a Matthew na a Thomas, a James
 kalena Alphaeus, na a Simon kira saea lou uri a
 16 Selotes, a Judas kalena James, na a Judas Iskariot,
 17 a laa e qeloa kau; na e sihotoli hairuru meira, na e
 ura ana na lehu e apedao, na na pulita oto paina
 hikena alai qaaronoisuli ineia, na na ruruha huna ana
 mai hanua e keikei ana ahutana Judea na Jerusalem,
 na keikei i hatalea i Tur na i Sidon; kira lae wau
 muni ronoa, na muni e haaurira oto maania na mai
 18 maela ada; na e haaurira na maile mai hiona maipo e
 19 taunainira. Na ahutana mai ruruha huna e tautau
 muni hele i sapena: ana na nanamana e silitaha
 maania, e mani haaurira manó.
- 20 Na e uwaalena na maana hahira alai qaaronoisuli
 ineia, easi tauri, Dehidehiamu alaile e qake tooola:
 21 ana na tootoolamiau oto ana na alahana a God. Dedi-
 dehiamu alaile e hiolo ana maholo inihou: ana iamu
 anai pote. Dehidehiamu alaile e naranara oto ana
 22 maholo inihou: ana iamu anai masi oto. Dehidehi-
 amu maholo mai inoni anai tau nora upu muniamu,
 na anai opa iamu maanira, na anai ere mamaelaa
 amiu, na anai tau asia na satamiau uri kira aela, sulia
 23 talaaehana na Kale ni inoni. Amu saesae diena ana
 haudina ine, na amu sae rukeruke: ana liokau, na
 waitamiau e paina oto ileni: ana alihana noone lou
 24 alai amada e tautau munira mai prophet. Na ta ama-
 amasilamiau alaile e tootoo ola! ana amu hele oto ana
 25 na haasaemanolamiau. Amaamasilamiau alaile e pote
 oto ana maholo inihou! ana amu anai hiolo oto.
 Amaamasilamiau alaile e masimasi oto! ana amu
 26 anai saehu maia takotako. Amaamasilamiau maholo
 taana na mai inoni anai walaa diena amiu! ana alihana
 noone lou alai amada e tautau munira mai prophet
 kaekae.
- 27 Na ta naa unua muniamu alaile ea qaaqaarono uri,
 Amu saepaina ana oto na mai maeloona iamu, na amu
 28 haadienara alaile ea tau nora upu muniamu, amu
 walaa haadienara alaile ea ere ni haiuwesina muni-
 amu, amu arearenai talana alaile ea taunainiamu.

- 29 Naile ea hidalia na papalimu o hiusia lou na apani papalimu aopa munia, na naile ea ta na tooni ni eluhi ioe maanio o suuri saesaenia lou na tooni kiikii ioe
- 30 maania. O niinii otō munia taana naile ea suka amu ; na ana naile ea taasia na tootoolamu maanio, o suuri
- 31 sukasukaa alihoi lou ana. Na mala na saemiu ea io ana na moola uri mai inoni anai tautau muniamu,
- 32 iamu noone lou amu taurina ani munira. Na ana amu e tau muni saepaina ana alaile e hai saepaina amiu lou, ne kira ana isi walaa haadiena amiu uritaha ni ? ana alai orahaa noone ea saesaepaina ana alaile e
- 33 hai saepaina ada lou. Na ana amu e haadienara alaile e hai haadiena amiu lou, ne kira ana isi walaa haadiena amiu uritaha ni ? ana alai orahaa noone ea
- 34 tautau urina ni. Na ana amu e tau ni niinii toto kau munira alaile amu a totorira muni kire suuola lou muniamu, ne kira ana isi walaa haadiena amiu uritaha ni ? ana alai orahaa noone lou kira a niinii toto munia alai orahaa, muni kire hai suuola lou mala e haida-
- 35 dana. Na ta amu saesaepaina ana alai maeloona iamu, na amu haahaadienara, na amu niinii toto, na na io tototorina muni suuri moumou emiu ; na na waitamiu anai peina, na amu anai noi kalena Laa e Tooliu ; ana manatana e diena munira alaile e qake
- 36 aani haasaedienaa na munira alai tataala lou. Na manatana ni amasina mune io oto amiu, mala na
- 37 manatana Amamiu na manatana ni amasina. Na amu suuri ii oto, na kira sie hai ii amu lou : na amu suuri ii too oto, na kira sie hai ii too oto amiu : amu luhāsira oto, na kira ana isi hai luhāsiamu lou :
- 38 amu niinii, na kira ana isi hai niinii lou muniamu ; na tohotohota diena, kira pili roroia oto, kira kutea na e honu mamalini oto, kira ana isi noia oto i saromiu. Ana amu a tohotoho ana na tohotohota uritaha, ne kira ana isi hai tohotoho lou muniamu ana na masi tohotohota ine.
- 39 Oto e hai unua lou na alahuuna munira uri, Ohia na ulu eanai naona lou naite ulu ? uri koro sie hauni usu
- 40 laona kilu ? Na laa qaaronoisuli e qake liutaha ana laa haasuli ineia : na taana naile ana e taulei mano

- 41 oto ne eanaisi urihana oto laa haausuli ineia. Na e
ua oto oa toomaia na nanani ei i maana aulainu, na
oto o qake aani adomainia na pouni ei oto i maamu
42 ni? Wa uri o anai walaa uritaha munia aulamu uri,
Uleku, o toliasiau keu nee sipeni asia na nanani ei
maania maamu, na oto o qake aani toomaia na pouni
ei i maamu ni? A oi hono, o holai taasias kau na
pouni ei maania maamu ni: mano urina o asi lio
hahuroto muni o sipeni asia na nanani ei maania
43 maana aulamu. Ana e qake ai diena oto oo muni e
hunu ana mai huahuani ola aela; wa na ai aela muni
44 e hunu ana mai huahuani ola diena. Ana kira anai
manatainia taana na ai ana huahuana. Ana kira sie
huhu fig ana na kolu, wa kire huhu vine ana na walo
45 kakaru. Na inoni diena ea haatainia dienahaana na
moola maania na lehu talani ola diena wai saena; na
na inoni aela ea haatainia tataalahaana na moola
maania na lehu talani ola tataala: ana na wawana
ea unua na moola na saena e honu eni.
- 46 Na e ua ni amu a saeau uri, Lord, Lord, na oto
47 amu qake sulu isulia walaku? Taana naile ea lae
mai sieku, na ea roronoa walaku, maia na sulu isuli-
lana, na anai alahuunainia muniamu uri e urihana
48 atei: e urihana oto na inoni ea tohu nima, ea hailei
kokoro, e a noia na suasualana ilenina hau: na na
lualua e lua, na na aarona oto e sua ana nima ni, na e
49 qake aani kutea: ana isulia kira tohu diena ana. Na
ta na laa ea rorono na e qake sulu isulia, ineia e
urihana na inoni e tohu nima ilenina mado haleite, e
qake aani too suasualana; na na aarona e sua ana
nima ni, oto e aoho oto laulau; na na aahona ine e
hahuani peina.
- 7 Oto e unu manoi ahutana mai walana i elinana mai
inoni, easi sili oto wai Kapernaum.
- 2 Na a hairaretai naite mane kenturion e daoha, e
tai kele lehu mune mae oto, na e noi sae ana oto
3 waewae. Na e ronoa na talohana Jesus, oto easi
usunainia mai halu rato ni Judea isulia, na e haatohu
4 ana mune lae wau e hauria hairaretai ineia. Na
kira hula oto siena Jesus, kira asi haatohu winiwini

- ana, kira a tauri, Neia e haidadana oto ana na holoholo
 5 inihou o anai taua munia : ana ea saepaina ana mai
 inoni ikia, na e tohua na nima ni ruru muniemelu.
 6 Na a Jesus e hakunira oto. Na maholo e hula oto
 na e qake haatauria nima, oto a mane kenturion ine
 e usutainia mai halu malahuna honosia, maia e tauri
 munia, Lord, O suuri haaweoo oto : ana inau nau
 qake malisina oto muni o lae wai sili i nima inau :
 7 ne nau qake unua uri nau malisina laena honosio : na
 ta o walaa mola, na na elemene inau anai meuri oto
 8 ni. Ana inau noone lou na inoni horana mai alaha,
 na mai soldier noone horaku lou : na naasi tauri
 munia laa nihou uri, O lae wau, oto easi lae oto
 wau ; na munia naite laa uri, O lae mai, oto easi lae
 oto mai ; na munia a hairareta i nau uri, O tauri keu,
 9 oto easi taurini oto. Na a Jesus e ronoa waluola
 inihou, easi panarainia, na e lio keke na e tauri munira
 mai ruruha huna e luluissulia uri, Naa unua muniamu
 uri, Nau qake aani lio haaroia oto na hiwalaimolina
 10 e paina urina, qake oto, na i Israel qake lou. Oto
 alaileni kira haatolaira kau e alihoi oto wai nima, na
 kira asi lio haaroia hairareta i ine e aailaa lou.
 11 Na na taulana e urini uri ana naite haudina lou
 i hahona e lae ana poona ine satana i Nain ; na mai
 qaaronoisuli ineia e hakunia na na ruruha huna lou.
 12 Na e karainia na maana para ana hanua, na lio kau,
 kira anainia na raena naile, na tai kale mou, na a
 nikenana na nao : na mai inoni huna kei ana poona ine
 13 e hakunia. Na a Lord e loosia, easi amasia, e tauri
 14 munia, O sie naranara. Oto e duduhia wau easi
 heleana na houhou : na alaile e anainia kau e ura
 hahuroto. Oto e tauri, Elemene ni, naa unua munio,
 15 O sulutae. Oto na rae easi tae, e talaai ere. Oto
 16 e toliasia munia nikenana. Na na mauna e taura
 ahutada : na kira soi haamanikulua God, kira tauri,
 Na prophet liutaha e sulutae i matolakaclu : na lou,
 17 God e maatolia na mai inoni ineia. Na na haiwala
 inihou raranana e talo ana ahutana Judea, na ana
 ahutana mai henua kalikalialia.
 18 Na alai qaaronoisuli a John e unua waluola inihou

- 19 munia. Oto a John e haraia ro qaaronoisuli ineia siena, easi usunainirarua wau isulia Lord, maia e tauri, Ioe kau na laa ea laelae oto mai, wa uri ami
- 20 anai tototoria ile aopa? Oto ro ileni e hula isiena, koro asi tauri, A John a Lotomaea e usunainiemere siemu, e tauri, Ioe kau na laa ea laelae oto mai, wa
- 21 uri ami anai tototoria ile aopa? Oto ana maholo ni sato ni e haaurira na maile huna maania mai daohana na maania mai hiitona, na maania mai hiona tataala;
- 22 na e niia munira alai ulu huna muni kire lio lou. Na e alamirarua e tauri, Moro lae kau wau, moro unu i siena John ana na moola moro a ronoi na oto moro a loosii: uri alai ulu ea lio lou, alai kou ea mola lou, alai oropa ea rerea lou, alai punu ea rorono lou, na kira a taea oto lou alaile e mae oto, na kira laalani wala oto ana na tataloha diena munira alaile e qake
- 23 too ola. Na dehidehia oto a laa ni e qake lio haaroia na ola ni haatoosua aku.
- 24 Na alai haatola a John e alihoi oto wau, oto nea Jesus easi talaai ere munira mai ruruha huna raranana John uri, Na ola taha amu isitaha oto laona na hanua saasala muni toomaia? na maani rade ohia e mahiohio
- 25 ana oru? Hoe na ola taha ni amu isitaha oto wau muni loosia? na inoni ohia e tooni eni tooni melumu? Lio kau, alaile ni e tooni eni tooni laulaunia, na ea
- 26 naunau diena, ikira oto ana mai nima mai alaha. Wa na ola taha ni amu isitaha oto wau muni loosia? Na prophet ohia? Ineia taha oto, naa unua muniamu,
- 27 na e liutaha ana oto mai prophet. Ineia oto inihou kira usua kau raranana uri,
Lio kau, naa usunainia oto i naomu laa haatola inau,
Ile anai tau diena ana na tala ioe loosio.
- 28 Naa unua muniamu uri, Hikena alaile e huta ani keni e qake ile oto e alaha liutaha ana John: na ta ile e haora ana alahana a God e alaha liutaha ana.
- 29 Na ahutana mai hanua e ronoa, na alai totola tooha e ii oto ana God uri e odotai, ana isulia kira hele ana
- 30 na lotomaea ana a John. Na alai Pharise na alai haausuli e lalawasia oto na mai adomaina a God e adomainii nada, ana kira qake hele ana na lotomaea

- 31 ana. Ne na anaisi alahuunainia mai inoni ana qauna
 32 nihou ani taba, na ikira urihana na taba? Ikira kira
 urihana oto alai elekale ea ioio i heraniusina, kira a
 talei soisoi weu heiliu ada, kira a tauri, Ami uhi eu
 namiu, na amu qake maomao; ami takotako, na amu
 33 qake naranara haamaani. Ana a John a Lotomaea e
 lae oto mai e qake naunau bread wa e totono wine;
 34 oto amu asi tauri, Na hiona ni orahaa oto ana. Na
 Kale ni inoni e lae oto mai e naunau e totono; oto
 amu asi tauri, Lio kau, nauhana na tonohana e paina,
 e hai malahuna maira alai totola tooha ikira alai
 35 orahaa! Na ahutana alai kalena salemaina ea ii oto
 ana uri e odotai.
- 36 Na naite laa ana mai Pharise e haatohu ana mune
 nau maia. Oto e sili wai nima a Pharise ine, na
 37 e eno munia nauna. Na lio kau, naite keni ana
 hanua ine, na e orahaa; na e manatainia uri e eno
 munia nauna i nima a Pharise ine, oto e tolea mai na
 38 kaokao ni hau na rumu ni suu ilalona, na e ura i
 purina isulia aena, e naranara, na e talaae ni haaqinia
 aaena ana sulu ni wei kei maana, na easi hulo ateate
 ana waraehuna qauna, maia e nonoia aaena, na e
 39 alohia ana rumu ni suu ine. Oto na Pharise e haraia
 ine maholo e loosia, easi walaa uri i saena, A laa
 nihou ana ineia na prophet, taane neia canai
 manatainia keni inihou e ua ea helehele i sapena,
 40 ana ineia na keni ni orahaa. Na a Jesus e alamia e
 tauri, Simon, na masi ola aku nee unua munio. Oto
 41 easi tauri, Haausuli, o unua kau. Naite mane
 totoliasi tooha na e ro mane e haaroroairarua munia;
 na masi roroana ilenina naile e lime tanalau ni penny,
 42 na ilenina ruana e lima awala. Na e qake ola oto oo
 adarua muni suuola ana, oto e mani saeasia mano
 munirarua. Hoe atei keu hikadarua anai saepaina
 43 ana oto liutaha i maana? A Simon e alamia e tauri,
 Ineia a laani ohia e saeasia na moola huna munia.
 44 Oto easi taurini munia, O ii odotai oto urina. Na e
 saro talea keni ni, easi tauri munia Simon, Ni, oa
 loosia na keni nihou? Nau sili mei i nima ioe, na
 ioe o qake niia na wai munia aaeuku; na taa kei taa

nihou e talei haaqinia aaeku ani sulu ni wei kei
 45 maana, easi hulo ateate ana waraehuna qauna. Ioe
 o qake aani nonoiaua : na taa nau sili oto mai na kei
 46 taa nihou e qake moumou eni nonoia aaeku. Ioe o
 qake aani suuhia qauku ani rumu : na ta kei taa
 47 inihou e talei suuhia aaeku ani rumu ni suu. Talaae-
 hana ine naa unua munio, Mai orahaa ineia, kira
 huna, na kira mani saeasii manomano ; ana na
 saepainana oto liutaha ne ana ; na ta ana kira a
 saeasia na moola e qake huna munia naile, ne na
 48 saepainana ineia sie ele paina. Oto e tauri, Kira
 49 saeasia oto mai orahaa ioe. Na alaileni e eno hairuru
 mea ana nauna e talaae ni walaa i saeda uri, Atei
 50 keu inihou ea saeasi orahaa noone ? Na e unua
 munia na keni uri, Na hiwalaimolina ioe e haurio
 oto ; o lae wau ani deilama.

8 Na ana mai haudina i baho na taulana e urini,
 uri e waiwesia mai poona na mai oouteni nima,
 e laalani wala na e talohainia na tataloha diena
 ana na alahana a God, na alai awala mana rua e
 2 hakunia, na na mai halu keni lou kira haurira oto
 maania mai hiona ni orahaa na maania mai daohana, a
 Mary kira saea kau uri a Magdalene, e hiu hiona
 3 ni orahaa e silitaha kau maania, na a Joana hua a
 Kousa, laa e lio isulia na nima a Herod, kiraelu a
 Susana, na na maile huna lou aopa, kira a raretainira
 ana na tootoolada.

4 Na na mai ruruha hunahunaa e ruru, na alaile keikei
 ana taana na hanua e ruru oto isiena, oto e walaa ni
 5 alahuuna e tauri : Naite laa e tatataai lite e silitaha
 uri muni tatatainia na mai lite ineia : na ana maholo
 e tatataai, na mai halu lite e usu i kekena tala ; na
 6 kira uri habii, na mai menu ni leni e nau. Na na
 maile e usu i darana hau ; na e pito kau, oto e hai
 7 mae lou, ana e qake mado wai ikira. Na na maile
 e usu i matolana mai walo kakaru ; oto mai walo
 8 kakaru e taelai hairuru meii, kira asi lomosii. Na
 na maile e usu ilaona masi mado diena, oto kira pito
 kau wau kira asi hunu haatanalau. Na e walaa urini
 oto easi soi ileni uri, Ile e too alinana, mune rono oto,

- 9 Oto alai qaaronoisuli ineia e sio haria uri na ala-
 10 huuna inihou e uritaha. Oto easi tauri, Kira niaa oto
 muniamu uri muni amu e saea oto moola e mumuni
 ana na alahana ni leni : na ta munira alaile aopa ani
 alahuuna ; uri muni kire suuri lio ana liona, na muni
 11 kire suuri rono saea ana ronona. Hoe na alahuuna e
 12 uri oto : Mai lite walana God oto. Na na maile i
 kekena tala alaile ni e rono oto kau ; oto a gelu
 haakae ea lae mai, na easi laua oto na haiwala maania
 saeda, uri muni kire suuri hiwalaimoli munia na
 13 haurilada oto. Na na maile i darana hau alaile ni e
 rono oto kau, na kira a hele maemae oto ana na
 haiwala ; na e qake imiimini oto ada, kira a hiwalaimoli
 mola haawali, na ana na haudina ni malaahonalada
 14 kira asi sua alihoi. Na ileni e usu i matolana mai
 walo kakaru, alaile ni e rono oto kau, na oto isulia
 laelada na moola ni haatoosua na too olana ana
 mauriha inihou maia na rukerukena hahii ea lomosii,
 15 oto mai huahuana sie aani repo oto. Na na maile
 ana masi mado diena, alaile ni ea rono maia na masi
 sae manola diena, na kira asi karu mautaa ana, na
 kira asi hunu oto maia na haitotorina susutoo.
 16 Na naile sie tarauhainia na light, muni esi qaohainia
 na nima hahia, wa muni e noia i orohana huli ; na ta
 ea noia oto wai talana, muni na maile ea sili mei e
 17 loosia na raranana. Ana taana na ola kira alubia kau
 ne kira anai tola haatai taane oto ana ; na taana na
 ola kira mumunia kau ne kira anaisi saea taane oto na
 18 eanai haatai taane oto. Talaaehana ine amu lio
 talamiu uri amu a rorono uritaha : ana taana naile e
 karu oto nana, ne kira anai hai nii lou munia ; na
 taana naile e qake karu ua nana, ne kira anai taasia
 maania na masiola ni e unua kau uri e karu ana oto
 nana.
 19 Oto nikenana na alai ulana e lae mai sulia na kira
 qake hula karainia ana isulia na mai inoni huna e puli.
 20 Oto kira unua munia uri, A nikemu na alai ulemu ea
 21 ura i sinaha, kira a sasare loosia. Oto e alamira e
 tauri, A nikeku na alai uleku ikira nihou, alaile ea
 ronoa walana God maia na sulu isulilana,

- 22 Oto na taulana e urini, uri e taelia na iola ana naite
 haudina ana mai haudina ine, ikiraelu na alai
 qaaronoisuli ineia; oto easi tauri munira, Kaelu e
 23 atoholo ana apani iqa qau wau : oto kira asi tae. Na
 maholo kira a lihu neia e maahu : na na dionai e dionai
 24 ilaona iqa ; na na iola e honu oto ani sulu, na maena
 e karaini oto. Oto kira asi duduhia muni haatalisia,
 kira asi tauri, Haausuli, haausuli, kaelu anai mae oto.
 Oto easi talisi, e ere ana na oru na na hauli ahe : ne
 koro asi moutoli oto, na easi holaa totowerua oto.
 25 Na easi tauri munira, Na hiwalaimolina iamu oto
 ihei? Na kira maau maia kira panarainia, kira asi
 meni walaa maraada uri, Atei keu a laa nihou, ana ea
 ere ana na oru na na iqa, na koro asi meni rono oto
 mola ana walana ?
 26 Oto kira lai arapuu ana hanua mai Gerasa, horana
 27 Galilea. Na e siho ione, na naite laa e odoia, na mai
 hiona ni orahaa i saena ; na e qake tooni eni tooni na
 e tewasia oto, na e qake aani io i nima, na ta ilaona mai
 28 kiliqueu haleite. Na e loosia Jesus oto e awaraa, na e
 lai lahutainia iano i naona maia na haiwala paina uri,
 Na ola taha aku na lou emu, Jesus, Kalena God Laa
 29 e Tooliu ? Naa tola suuio, o sie haahiito aku. Ana e
 usunainia na hiona maipo muni e silitaha oto maania
 laani. Ana isulia na hiona ine e talei leua oto haahuna
 oto : na kira kenetainia, maia kira hoosia ani ieli na
 ani walo habia aaena ; na e wai mousia mai ieli ni
 heu, ne na hiona ni orahaa easi paia oto wau ilaona
 30 hanua saasala. Na a Jesus e soi haria uri, Satamu
 atei ? Oto ineia uri, Legion ; ana mai hiona ni orahaa
 31 huna e sili wau ilalona. Na kira haatohu ana mane
 32 usunai asira laona kilu ni e qale too kaona. Na na
 hakani poo e susuda ilehuna i sapena na houliwo :
 na kira asi haatohu ana muni lio maaira kira e lae
 33 wau ilaloda. Oto easi lio maaira. Oto mai hiona ni
 orahaa ine e silitaha oto maania laani, kira asi
 siholira na mai poo : na na haka ni poo e mani pola
 tatahiruhiru isulia sapena hanetahana wai laona iqa,
 34 kira mani tonono oto. Na alaile e haanaura kau e loosia
 na masiola kira taua kau, ne kira asi tehi, kira

- talohainia oto i poona na lou ana *mai* henua kalikalia.
- 35 Oto kira silitaha oto wau muni loosia *na* masiola kira taua kau ; na kira hula oto siena Jesus, kira asi loosia laani *mai* hiona ni orahaa e silitaha oto *maania*, e naku oto, e tooni, na e manata oto isulia aaena Jesus : na
- 36 kira asi maau. Na *na* maile e loosia kira asi unua lou munira ana kira haauria oto a laani *na* *mai* hiona ni
- 37 orahaa e io kau i saena. Na ahutana *mai* inoni ana hanua *mai* Gerasa kalikalia e haatohu ana muni lae oto wau *maanira* ; ana *na* maauna oto paina e taura ;
- 38 oto e taelia *na* iola easi alihoi oto. Na a laani *mai* hiona ni orahaa e silitaha oto *maania* e tola suuia oto
- 39 muni e hakunia oto : na e usunainia oto wau, maia e tauri, O alihoi oto wau i nima ioe, o houleinia oto moola e paina liutaha a God e tau i oto namua. Oto e lae wau, na e talohainia ana ahutana poona *na* moola e paina liutaha a Jesus e tau i oto nana.
- 40 Na a Jesus e alihoi oto, na *mai* hanua e mani takuhia maia *na* saedianana : ana kira mani io totoria.
- 41 Na lio kau, naite *mane* satana a Jairus e lae *mai*, ineia *na* naohana laa ana *na* nima ni ruru : na easi lai lahutainia i aaena Jesus, e haatohu ana muni sili wau
- 42 i nima ineia : ana ele keni kalena *na* tai kale mou, mala na awala ni helisi mana rua ana, na ineia nihou ea mae oto. Na maholo e laelae *na* *mai* ruruha huna e ruruhia.
- 43 Na naite keni *na* apu e saunia *na* awala ni helisi mana rua oto na e nii manoa ahutana *na* tootoolana munira *mai* inoni kurakura, na naile e qake aani
- 44 haauria, ineia nihou e lae *mai* i purina, e kele hele oto mola ana noonooni tooni ineia ; na laulau *na* apu e
- 45 tolenani maa oto. Oto a Jesus e tauri, Atei laa e heleaku ? Na kira mani hehesi oto, na a Peter easi tauri, ikira alaile lou maia uri, Haausuli, *na* *mai* ruruha huna ea talei ruruhio na kira pulipuli oto
- 46 isiemu. Na ta a Jesus e tauri, Naile oto e hele aku : ana nau hineinia oto uri *na* nanamana e silitaha
- 47 *maaniau*. Na a keni ine e manatainia uri e qake aani mumuni, *ne* easi lai erieriri mei, easi lahutainia i naona maia e unu tahananina i naona *na* *mai* inoni uri

- talaaehana na ola taha e hele ana, na ana e tolenani
 48 mauri oto. Oto easi tauri munia, Kaleku, na
 hiwalaimolina ioe e haaurio; o lae wau ani deilama.
 49 Maholo e walawalaa ua, naite ile e lae mai keikei i
 nima na naohana laa ana na nima ni rururū, easi tauri,
 A kalemū e mae oto; o sie kotahia lou a haausuli.
 50 Na a Jesus e ronoa, easi alamia uri, O sie mamaau:
 O hiwalaimoli mola haleite, na kira anai haauria oto.
 51 Na e hula oto wau ana nima, na e qake maaia naile
 muni sili wau mea i nima, na tai a Peter haleite, na
 a John, kiraelu a James, na amana a keni raorii na a
 52 nikena. Na kira mani naranara, maia kira takotakosia:
 na ta e tauri, Amu sie naranara; ana e qake aani mae,
 53 ea maamaahu mola. Na kira asi mesieinia ana kira
 54 manatainia oto uri e mae oto. Na e hele i nimana,
 55 easi soi, e tauri, Mamaa, o sulutae. Na na manona
 e alihoi mei, na e taelai oto laulau: na e unua kira nii
 56 ana. Na amana na nikena e panarainia oto; na e ere
 adarua mane unu haatai ana munia naile ana na
 moolani kira tauī kau.
 9 Oto e haraia mai na awala mana rua, easi niia munira
 na nanamana na na alahana parasira ahutana mai
 2 hiona ni orahaa, na muni paipaii na mai maela. Na e
 usunainira wau muni laalani wala ana alahana a God,
 3 na muni haaurira alaile e daodaoha. Na e tauri
 munira, Amu sie ta na masiola munia laena, na apaa
 suuri, na mai suuri, bread suuri, na mai tooha suuri
 4 lou; amu suuri manatainia lou na ro koat. Na amu
 a taumei sili laona naite nima, amu io konitoo oto wai
 5 lehuna, na amu isitaha lou maania ilehuna. Na oto
 na maile e qake tola koniamu, ne maholo amu a
 silitaha oto maania na hanua ine, amu tataai asia uuni
 mado maania aaemiu, munia na ola ni unu haatoo
 6 nada. Oto kira lae wau, kira asi waiwesia taena na
 poona, kira talohainia na tataloha diena, maia kira
 haahaauri ana taena na lehu.
 7 Na a Herod a tetrark e ronoa ahutana na moola kira
 tauī oto; na na saena e puo oto ani, ana na mai halu
 ile e unua uri a John e sulutae oto maania alaile e
 8 mae oto; na na maile aopa lou uri a Elija e haatai oto;

- na na maile, uri naite ile ana mai prophet holai nao e
 9 sulutae oto lou. Na nea Herod easi tauri, Nau tohu
 mousia oto na qauna John : na atei a laa nihou naa
 roronoa na moola urina ana? Na e tautau mune
 loosia.
- 0 Na alai haatola e alihoi mei, kira asi unua munia
 ana na moola kira tau ni. Na e hoara oto, easi lae
 oto wau haatau talea na poona satana uri i Bethsaida.
- 1 Na mai ruruha huna e losaea ne kira asi luluisulia :
 na e tola konira maia na saedienana, na e unua na
 alahana a God munira, na e haauria na maile e haihunia
 12 na haaurilada. Na e apai sato oto ; na alai awala
 mana rua e lae mai, kira asi tauri, O unua kau mai
 ruruha huna anai lae oto, muni kire waiwesia mai
 poona na mai henua kalikalia, muni maahuna, na
 muni tau haitalea na mai naulaa ada : ana kaelu nihou
 13 ana hanua saasala. Na ta easi taurini munira, Iamu
 oto amu ta mai naulaa ada. Oto kira asi tauri, E tai
 lima hoi bread na e ro hoi ia amelu ilehu ; uri ana ami
 qake lai holi naulaa ana ahutana mai hanua inihou.
- 14 Ana kira urihana na lima mola ni mane. Oto easi
 tauri munia alai qaaronoisuli ineia uri, Amu haanaku-
 sira iano ani pulita haiaopai, e lima awala ni inoni na
 15 e lima awala ni inoni. Oto kira asi taurini, na kira
 16 haanakusira mano iano. Oto easi ta na lima hoi bread
 ine na na ro hoi ia ni, na e uwaalena i leni, easi walaa
 ni haadienai, easi nisii ; oto e ta munira alai qaaronoi-
 17 suli muni haadora mai hanua huna ani. Oto kira
 hauni nau kira pote : na kira toonii oto na mai naulaa
 e ore ada ana mai naulaa kira nisii, na awala ni mei e
 honu oto.
- 18 Na na taulana e urini, uri maholo e arenai maraana,
 na alai qaaronoisuli oto maia : oto e soi hariraelu, e
 19 tauri, Mai ruruha huna ea unuunau uri atei? Oto
 kira a alamia kira asi tauri, A John a Lotomaea ; na
 na maile uri, A Elija ; na na maile aopa lou, uri naile
 20 oto ana mai prophet holai nao e sulutae lou. Ineia
 asi tauri munira, Iamu kau amu a unuunau uri atei?
 21 Na a Peter e alamia e tauri, A Christ nana God. Oto
 e ereada, na e haatolaira oto mane kira unua lou na

- 22 ola nihou munia naile; e tauri, Na holoholo oto na Kale ni inoni mune sape hiito hunahunaa, na muni na maasilana oto ana alai rato ni mane na alai naohana priest na alai haausuli, na muni na saunilana oto, na
- 23 muni na taelana lou ana oluna na haudina. Na e tauri munira ahutada, Ana naile ea sare luluissuliau, ne mune hehesia oto alihoi, na mune sulua na
- 24 ailipou ineia suli haudina, mune si luluissuliau. Ana taana naile ea sare kenetainia na maurihaana ne eanaisi tau tekelainia oto; na taana naile ea tau tekelainia na maurihaana talaaehana inau, ne eanaisi
- 25 lio haaroia oto. Ana na ola taha na inoni eanai teria, mala ea hele manoa ahutana walumalau oto nana, na easi tau tekelainia na maurihaana, wa na iina eanai
- 26 tau too oto ana? Ana taana naile ea masamasa aku na lou ana walaku, ne na Kale ni inoni eanai masamasa lou ana, maholo ea lae mai ana raranadarua
- 27 na Amana, na ana raranana alai angel maea lou. Na ta naa unua oto muniamu uri, Na maile oto hikenā alaile ea uraura ilehu, na kira sie mami oto oo hikenā na maena, lai hulaana kira anai loosia oto na alahana a God.
- 28 Oto na taulana e urini, uri waluna na haudina e liua oto na mai haiwala nihou, ne easi toleraelu a Peter na a John na a James, na e hanetaha ilenina
- 29 naite houliwo mune arenai. Na maholo e arenai, ne na liohana maana easi noi aopa oto, na mai tooni
- 30 ineia e noi rerea na e renaa. Na lio kau, na ro mane e mani walaa maia, a Moses na a Elija; koro haatai
- 31 oto ana raraa, koro laladoa oto na laena na ele lehu
- 32 oto muni neia e haamanoa oto wai Jerusalem. Na na maana Peter e hia na na maadarua ro ile lou mea: na maholo kira talisi oto, ne kira loosia oto na
- 33 raranana, na e ro ileni lou e ura maia. Na na taulana e urini, uri maholo koro asi lae oto wai maania, nea Peter asi tauri munia Jesus, Haausuli, e diena nakaelu muni na iona ilehu: hoe melu e tohua na olu apaapa; naile namua, na naile nana Moses, na naile nana Elija: na e qale manatainia na masiola e unua
- 34 ni. Maholo e walawalaa urina, na masi uru e siho, e

- malusiraelu oto : na kiraelu maaui oto ana kiraelu
 35 sili laona masi uru ni. Na na haiwala e keikei ana
 masi uruni, e tauri, A Kaleku inihou, nau lio hilisia
 36 oto : amu tolaana kau. Na na haiwala e loho mano,
 kiraelu asi lio haaroia Jesus tai ineia maraana. Na
 kiraelu noto habia, na e qake unua munia naile ana
 mai haudina ine na masiola ana na moola kiraelu loosii.
 37 Na na taulana e urini, uri na haudina i hahona
 kiraelu siho toli oto maania i houliwo, na na mai
 38 ruruha huna e odoia. Na lio kau, naite laa ana mai
 ruruha huna e soi ileni, e tauri, Haausuli, naa tola
 39 suuio o lio habia kaleku ; ana ineia oto na tai
 kalemou : na lio kau, na hiona ea totolea, oto easi
 tolenani awara oto ; na ea wai tataalasia oto, na na
 hutohuto ea hanehane ana, na ea tahitahi asa maania,
 40 ea rapu maapua oto. Na nau haatohu ana alai
 qaaronoisuli ioe muni kire paia oto ; na e qake
 41 madausira oto. Oto a Jesus e alamira e tauri, Qauna
 ni sae ruaruaa na ni hehesi, na anai io maiamu lai
 hula inenita, na ni sae malumu kau muniamu ? tolea
 42 kau mei sieku ilehu. Na maholo ea laelae ua mai,
 na hiona ni orahaa e papatainia, e wai tataalasia oto.
 Oto a Jesus e ere ana na hiona maipo, na e haauria
 oto na elemane ni, na e toliasia lou munia amana.
 43 Na kira mani panarainia oto na manikuluhaana God.
 Na maholo kira hauni panarainia ua waluola e tau
 ni, oto easi tauri munira alai qaaronoisuli ineia uri,
 44 Na mai walaana inihou muni kire kokoro wai elinemiu :
 ana kira anai qeloa oto na Kale ni inoni ilaona nimada
 45 na mai inoni. Na kira puotainia haiwala ni, na e
 mumuni maanira, mane kira rorono saea : na kira
 maaunia oto na soi harilana ana na haiwala ni.
 46 Na oto na haitohena e talaee ada, uri atei hiked
 47 eanai alaha liutaha. Na maholo a Jesus e lio saea na
 mai adomaina i saeda, oto easi tolea na elekale, na e
 48 haauresia isulia, na easi tauri munira, Taana naile ea
 tola konia na elekale nihou ana sataku ne ea tola
 koniau oto : na taana naile ea tola koniau ne ea tola
 konia laa e usunainiau mei : ana ile e haora liutaha
 amiu, ne e alaha liutaha.

- 49 Na a John e alamia e tauri, Haausuli, melu loosia naile ea paipaia mai hiona ni orahaa ana satamu ; na
 50 melu ereana kau, ana e qake aani loko mai kia. Na ta a Jesus e tauri munia, Amu sie ereereana : ana ile oto e qake apaapa muniamu, ne ea maimaiamu oto.
- 51 Na na taulana e urini, uri mai haudina e karai siho oto muni tola alihoi ana ileni, ne easi noi hahuroto
 52 ana maana ni lae wai Jerusalem, na e usunainia alai haatola wai naona ; oto kira lae, kira asi sili laona naite poona mai Samaria, muni tau akakau munia.
- 53 Na oto kira qake tola konia, ana na maana oto mala
 54 ea lae wai Jerusalem. Na maholo ro qaaronoisuli ineia a James na a John e loosia urina, ne koro asi tauri, Lord, ura na saemu oto muni melu e unua na duna eanai siho kei leni, muni unu asira mano ?
- 55, 56 Na e lio keke oto, e ere adarua. Oto kira asi lae ana naite poona aopa.
- 57 Na maholo kira a laelae isulia tala, ne naite laa e tauri munia, Na anai lulu oto isulio ana taana na
 58 lehu oa taumei lae ana. Nea Jesus easi tauri munia, Mai fox kira too liwaliwa, na mai menu ni leni kira too niui, na ta na Kale ni inoni e qake lehu
 59 talana oto muni uluna qau ana. Na e tauri lou munia naite laa, O lulu isuliau. Na ta e tauri kau, Lord, o holai toliasiau kau nee lai heitolia
 60 amaku. Na ineia oto munia uri, O toliasia alaile e mae muni kire haitolia alaile e mae ada ; na ioe o lae
 61 wau o houleinia na alahana a God. Na naile aopa e tauri lou, Naa nai lulu oto isulio, Lord ; na ta o holai toliasiau keu nee lae ere hautaai nana alaile i nima
 62 inau. Na a Jesus e tauri munia, Ile e lalainia oto na nimana munia ola ni eli, na ea lio keke oto, neia oto sie haidadana ana alahana a God.
- 10 Na mano urina a Lord e haatolaia na mai halu ile aopa na hiu awala ni mane, easi usunainira oto wai naona too ro ile na too ro ile talea taana na poona na taana na oouteni nima, na ele lehu oto muni neia e
 2 lae ani. Na e tauri munira, Na siokonina e paina, na ta alaile ni deumaa e qake hunu : ne talaaehana ine amu area kau a laani aunani helisi, uri muni e usu-

- 3 nainia oto alaile ni deumaa na halisi ineia. Amu lae kau wau : lio kau, naa usunainiamu oto wau mala mai
- 4 lamb i matolana mai wolf. Amu sie taheria na mai ni haa, wa na mai munia laena, wa na shoe : na amu
- 5 sie walaa haadienaa naile isulia tala. Na maholo amu a sili laona naeta nima, amu holai tauri, Na dailama
- 6 mune siho oto hahia na nima nihou. Na uri ana na kale ni dailama taane ilehuna ne na dailama iamu eanaisi siho hahia : wa qake, ne eanaisi alihoi lou weu
- 7 taleamu. Na amu io susu oto ana na tai nima ine, ani naulana na ani tonolana na moola kira a niinii : ana laa ni deudeuma e haidadana oto ana na waaitana.
- 8 Amu sie waiwesia taataana na mai nima. Na ana amu a sili laona naite poona, na kira a tola koniamu oto, ne amu naunau oto ana na moola kira a niinii
- 9 emiu : amu haaaurira oto alai daodaoha ilehuna, na amu tauri munira, Na alahana a God e duduhiamu
- 10 oto. Na ta ana amu a sili laona naite poona, na oto kira qake tola koniamu, ne amu silitaha wau isulia
- 11 mai maana tala paina maia na haiwala uri, Na uuni-mado ana poona iamu e rarao i aemami, ne ami a usuri asia hahiamu nihou : na ta amu anai manatainia na holoholo inihou uri na alahana a God e dudu oto
- 12 mai. Naa unua muniamu uri, Eanai malamalaohe taane munia Sodom ana haudina ine, na e sie mala-
- 13 malaohe munia poona ine. Amaamasio oto, Korasin ! amaamasio oto, Bethsaida ! ana uri kira taua oto na mai anoa huna urina i Tur na i Sidon mala kira taui oto i matolamoro, tane kira qani adomai oli oto inao
- 14 maia mai tooni ponapona na maia mai ora. Na ta eanai malamalaohe taane munia Tur na munia Sidon ana haudina ni ii, na esie malamalaohe muniomoro.
- 15 Na ioe, Kapernaum, uri kira anai haatohainio hula wai salo ? kira anai hele tolinio hula wai Hades.
- 16 Ile ea tolaamiu ne ea tolaaku ; na ile ea maasiamu ne ea maasiau ; na ile ea maasiau ne ea maasia lou ile e usunainiau mei.
- 17 Oto alai hiu awala ine e alihoi oto mai maia na sae dienana, kira asi tauri, Lord, kira hele tolinia oto mai
- 18 hiona ni orahaa amelu ana satamu. Oto easi tauri

- munira, Nau loosia Satan mala na nanalia e usu toli
 19 oto kei leni. Lio kau, nau niia oto namiu na nana-
 mana muni uri hahia mai maa, na mai haawarasikale,
 na hahia ahutana aailaana ikira mai maeloona : na
 20 e qale ola oto mune tau tataalasiamu. Na ta amu sie
 saesaediena hahia na masiola ni, uri kira hele tolinia
 oto mai hiona ni orahaa amiu ; amu saesaediena hahia
 kira usua na satamiu ileni.
- 21 Oto ana tai maholo ni sato neia e saesaediena ana
 Hiona Maea, easi taurini, Naa haasaedienamu, Mamaa,
 a Lord parasia ileni na iano, ana o mumunia oto
 moola nihou maania alaile e salemai na e manata, na
 o haatainii oto munira alai kaakae : o siua, Mamaa ;
 22 ana urina e diena oto i maamu. Amaku e niia oto
 waluola muniau : na naile e qake manatainia uri a
 Kale atei, na ta a Mamaa haleite : na uri a Mamaa
 atei, na ta a Kale haleite, koro oto a laa a Kale ea
 23 sare haatainia munia. Oto e lio keke talea alai
 qaaronoisuli, easi walaa munira maraada haleite uri,
 24 Dehidehi na mai maa ea looloosia na moola amu a
 talei loosii : ana naa unua muniamu, uri alai prophet
 na alai alaha huna e sasare loosia na moola amu a
 talei loosii, na oto kira qake aani loosii : na muni
 ronoa na moola amu a talei ronoi, na oto kira qake
 aani ronoi.
- 25 Na lio kau, naite haausuli e sulutae e malaahonana,
 e tauri, Haausuli, na ola taha na anai ta, muni nee
 26 karu susuli ana na mauriha hu nakua ? Oto easi tauri
 munia, Na mai taha kira usui oto kau ilaona mai
 27 haatolana ? oa saisaii uritaha ? Oto e alamia e tauri,
 O sae painaana Lord God ioe oto ana ahutana na
 saemu, na ana ahutana na maurihaamu, na ana
 ahutana na hairarana ioe, na ana ahutana na mai
 adomaina amu ; na a auhanua ioe oto mala ioe lou.
- 28 Na e tauri munia, Ineia taha oto o unueni : o tau
 29 urinani, na o anaisi meuri oto. Na ineia e sare
 haainonia, oto easi tauri munia Jesus, Atei kau a
 30 auhanua inau ? A Jesus easi alamia e tauri, Naite
 laa e lae wai ano i Jeriko keikei Jerusalem ; na e lai
 suaana mai inoni horopeli, na kira taasia mai tooni

- maania maia na rapusilana, kira asi lae oto, kira atopuri oto ana na na ele lehu oto muni mae oto.
- 31 Na naite priest e qau toli wau sulia na maana tala
- 32 ine; na e loosia oto easi eeli maania. Na urina lou naite mane ana alai Levi, maholo e hula wai
- 33 lehuna, na e loosia oto, ne easi eeli maania. Na ta naite laa ni Samaria, ana laena ineia, easi lai aratoto
- 34 ana: na e loosia oto, ne saena easi amasia, na e lae wai siena, e hoo habia mai halata ana, e liri rumu ni olive na wine habii, na e haaurasia ilenina ass ineia,
- 35 e tolea wai nima ni awataa, na e raretainia. Oto haudina lou i haho e tetea na ro penny, e niaa munia na aunani nima, maia e tauri, O raretainia kau; na na masiola oa taumei nii toto ana, inau naa alihoi lou
- 36 mei, ne naasi suuola munio ana. Hoe oa unua uri atei hikena olu ileni e noi auhanua munia laani e lai suaana mai inoni horopeli? Oto e tauri, Na laa e
- 37 amasia e ua. Na a Jesus easi tauri munia, O laelae kau, ioe lou o taurina ni.
- 38 Na maholo kira laelae wau, e sili laona naite poona: na naite keni satana a Martha e tola konia wai siena.
- 39 Na e too iniena satana a Mary, na ineia nihou e naku
- 40 isulia aaena Lord, muni roronga walana. Na saena Martha e talei puo oto ana e raretai hunahunaa; na e duduhia wau, e tauri, Lord, uri o qake adomainia ana auleku inihou e toliasiau naa raretai maraaku oto?
- 41 o unua kau muni e maiau. Oto a Lord e alamia e tauri, Martha, Martha, oa adoadomai suasuatee ana
- 42 moola huna na na saemu e parikota ani: na tai ola oto mola haleite kira anai haihunua oto: na a Mary e lio hilisia nana na holoholo diena inihou, na kira sie taasiasia oto lou maania.
- 11 Na na taulana e urini, uri maholo e arenai kau ana naite lehu, na e ele noto oto, ne naite laa ana alai qaaronoisuli ineia e tauri munia, Lord, o haasaeami noone ani arenaina mala kau a John e haasaea
- 2 alai qaaronoisuli ineia. Oto e tauri munira, Maholo amu a arenai, amu tauri keu, Mamaa, Na satamu
- 3 muni e maea. Na alahana ioe muni e lae mai. O ta mai muniemi suli haudina mai naulaa e haidadana

- 4 ana na haudina. Na o saeasia muniami mai orahaa iami, ana iami noone a saeasia mai roroana taana naile e haaroroaia amami. Na o sie toleami munia na malaahonalamami.
- 5 Na e tauri munira, Atei laa hikemiu e tooana malahuna, na oto eanai lae wai siena i upui rodo, na eanaisi tauri munia, Malahuku, o niia kau mei e olu
- 6 hoi bread muniau; ana naite malahuku e hulaaku oto e keikei ana na laena, na e qake ola aku muni nii ana;
- 7 na ineia oto wai nima anai alamia eanai tauri, O sie kotaahiau: melu hohono oto, na iemelu na alai kaleku melu meni eno oto; ne naa sie tae oto munia
- 8 na niileni munio? Naa unua muniamu uri, Ana neia sie tae oto munia na niileni munia ana koro haimalahuna, ne eanaisi sulutae taane oto munia na niilana munia enita ile na saena ani ana isulia e
- 9 totola suuia. Na naa unua muniamu uri, Amu haatohu na kira anaisi nii oto muniamu; amu heitale, na amu anaisi lio haarooi; amu ikiiki, na kira anaisi
- 10 tahamaa muniamu. Ana taana naile ea haatohu ne eanai akauri ola oto; na taana naile ea haitale ne eanai lio haarooi oto; na taana naile ea ikiiki ne kira
- 11 anaisi tahamaa munia. Na atei keu hikemiu e too kalena, na ana kalena ea taumei sukaa na hoi bread ana, uri eanaisi ta na hoi heu ana? wa na hoi ia, ne eanaisi ta na maa munia olitana hoi ia?
- 12 Wa ea sukaa na hoi kua, ne eanai ta na haawarasi-
- 13 kale munia? Ne iamu urina na mai inoni aela na amu manatai niinii ana moola diena munira alai kalemiu, ne uri Amamiu ileni esie nii liutaha ana na Hiona Maea munira alaile ea haatohuana?
- 14 Na e paia kau na hiona ni orahaa, e qeu. Na na taulana e urini, uri maholo na hiona ni orahaa e usutaha oto, ne a qeu easi walaa; na mai
- 15 ruruha huna e panarainia. Na ta na mai halu ile ada e tauri, Ea paipaia mai hiona ni orahaa ana a
- 16 Beelsebub na naohana hiona ni orahaa. Na na mai haluile aopa lou e malaahonana, e tautau heitalea
- 17 na haara keikei ileni ana. Na e manatainia oto saeda, easi tauri munira, Taana na alahana ea opaa maraana

- eanaisi maanao oto ; na na nima ea opaa maraana
 18 eanaisi aoho oto. Na uri ana a Satan lou ea opaa
 maraana, ne na alahana ineia eanaisi io uritaha ? ana
 amu a unuunua uri inau naa paipaia mai hiona ni
 19 orahaa ana a Beelsebub. Na uri ana inau naa paipaia
 mai hiona ni orahaa ana a Beelsebub, ne mai kalemui
 oto kira a paipaira ana atei ? Talaaehana ine ikira
 20 oto kira anai iiamu oto. Na uri ana inau naa paipaia
 mai hiona ni orahaa ana kiikiina God, ne na alahana
 21 a God e siho oto mai hahiamu. Maholo a ramo e
 tauleinia mai reisina na ea rarahahia na lolata ineia,
 22 ne na tootoolana eanai io laku oto : na maholo naile
 e ramo liutaha ana ea polahia, na ea aailaa maania,
 oto easi laua maania ahutana mai reisina ine e putoo
 23 ani, na ea opaa na moola e tootooani keu. Ile oto e
 qake maiiau, neia ea apaapa oto muniau ; na ile e qake
 24 siokoni meiau, ne e aa tatanainii. Na hiona maipo
 maholo e usutaha oto maania na inoni, ne easi
 waiwesia mai hanua saasala, ea tau haitalea na lehu ni
 mamalo nana ; na e qake aani lio haarioa oto, ne
 easi tauri, Na anai alihoi wai nima inau ni nau sili-
 25 taha kau maania. Oto e lai hulaana, easi loosia
 26 kira korea oto, na kira haalaunia oto. Oto easi lae
 wau, easi tolea e hiu hiona kira orahaa liutaha ana ;
 oto kira asi sili wau muni io hu oto wai lehuna ; oto
 tolachana na inoni ine haipuri easi tataala oto waewae
 liutahaana holai nao.
 27 Na na taulana e urini, uri maholo e walawalaa
 urina, naite keni ana mai ruruha huna e soi ileni, e
 tauri munia, Dehidehia na ie e toleo na mai susu o
 sususu ani. Oto easi tauri, O siua, na ta dehidehira
 28 alaile ea ronoa walana God maia na lulu isulilana.
 29 Na maholo mai ruruha huna e rururu isiena, ne
 easi talaai walaa uri, Na qauna nihou qauna tataala ;
 ea haitalea na haara ; na kira sie aani niia na haara
 30 munira, na ta na haara a Jona haleite. Ana mala a
 Jona e noi haara nana alai Nineve, alihana noone lou
 31 na Kale ni inoni munia qauna inihou. Keni toro kei
 poileni anai taelai hairuru mea na qauna inihou
 ana haudina ni ii, na eanai ii mae ana : ana e

- lae oto mai keikei i *nenedena* walumalau uri mune
ronoa na salemaina a Solomon; na lio kau, naile
32 taane ilehu e alaha liutahaana Solomon. Alai
Nineve anai taelai hairuru mea na qauna inihou ana
na haudina ni ii, na kira anai ii mae ana: ana kira
adomai oli oto isulia laalani walaana a Jona; na lio
kau, naile taane ilehu e alaha liutahaana Jona.
- 33 Naile oto esie tarauhainia na light, muni esi noia
ana na lehu i kaona nima, wa i orohana na iteite, na
ta i talana oto, uri muni alaile ea sisili weu e loosia
34 na mataqana ana. Na maamu na light oto ana
sapemu: ana na maamu oto ea manola, ne ahutana
sapemu oto anai mataqa oto ana; na ana ea aela, ne
35 ahutana sapemu oto anai rorodoa oto ana. Talaaehana
ine o lio diena ana munia ohia na dani i saemu
36 e noi rorodoa oto wa qaike. Talaaehana ine uri ana
ahutana sapemu eanai noi dani mano, na e qake ele lehu
oto e rorodoa, ne eanaisi noi dani oto mano, mala
maholo na light ea raanio oto ana mataqana ana.
- 37 Na maholo e walawalaa ue, naite Pharise e
haatohu ana mune nau mea: oto e sili weu, na
38 e io iano muni nau. Na maholo na Pharise e loosia,
easi panarainia ana e qake holai hoda nima muni
39 esi nau. Na a Lord e tauri munia, Oto nihou
iamu alai Pharise amu a hoda rerea ana na koluna
mai kaokao na mai nima; na na saemiu e honu oto
40 mola ana mai hele launa na ana mai kaena. Alai
geu, ile e haaholai na moola mai i sinaha ohia e
41 qake haaholai na moola lou wai lalo? Na ta amu
niinii mai niina ana na moola wai lalo; na lio kau,
ahutana moola eanaisi noi rerea oto muniamu.
- 42 Na ta amaamasilamiu alai Pharise! ana amu a niia
na tanahuluana ana mai nonoisuli na mai mahe na oto
ana taana na ola i lalo, na oto amu a launia na iina
na na saepainana a God: na na holoholo oto iamu
uri mune tau i na maile hou, na muni ami esie toliaa
43 oto na maile ni. Amaamasilemiu alai Pharise! ana
amu a sasare tooana na mai naohana lehu ni neneku
ana mai nima ni ruru, na muni kire haasaediena
44 amiu laona mai heraniusina. Amaamasilamiu! ana

amu urihana oto mai kiliqueu e manamanaa, na alaile ea uriurii oto na kira qake saumatana.

- 45 Na naite haausuli e alamia, e tauri munia, Haausuli,
 46 oa walaa urinani na oa ere mamainiami lou ana. Oto easi tauri, Amaamasilemiu lou alai haausuli! ana amu a pilinia mai inoni ana mai tolana e ponapona, na oto amu qake aani hele ana mai tolana mala ana na tai
 47 kiikii emiu. Amaamasilamiu! ana amu a sio tete hono sia mai kiliqueu ikira mai prophet, na alai amamiu oto e
 48 saunira. Ne iamu oto alaile e unu haatoo na amu a alamainia na mai daumana alai amamiu: ana ikira
 49 oto kira saunira kau, na iamu amu a siosio tete ana mai kiliqueu ikira. Talaaehana urina na salemaina a God easi walaa uri, Na anai usunainia oto wau alai prophet na alai haatola isieda; na naite mai haluile
 50 ada kira anai saunira, maia kira anai taunainira; uri muni apuna ahutana alai prophet, e ahe oto keikei ana noilana na suasualana walumalau oto mai, ne
 51 kira anai sio isulia oto ana na qauna inihou; talaae oto ana apuna Abel hulaana apuna Sakaria, laa e mae i matolana na nima ni mane na na pirupiru: e walai-moli, naa unua oto muniamu, kira anai sio isulia oto
 52 ana na qauna inihou. Amaamasilamiu alai haausuli! ana amu a taasia na ki ani salemaina: iamu oto amu qake aani sili weu na alaile ea tautau muni sili weu ne amu asi ereada.

- 53 Na maholo e silitaha oto maania ilehuna, alai haausuli na alai Pharise e talaai haapuli hunahunaa isiena, maia kira kotaahia muni walaa hunahunaa;
 54 kira alasias oto, uri muni kira talahuaa na masiola ana na dawana.

- 12 Oto maholo kira tautau urina ne mai inoni hunahunaa e rurupuli oto, na kira talei uriurira hailiu, oto e talaai walaa munira alai qaaronoisuli holai nao uri, Amu lio talamiu oto maania na leven ikira alai
 2 Pharise, oi honona oto ni. Na taana na ola oto kira aluhia kau, ne kira anai hue haatai taane oto ana: wa ohia kira mumunia kau, ne kira anaaisi saea taane
 3 oto. Talaaehana ine taana na ola amu unua kau laona rorodoa ne kira anaaisi ronoa oto laona dani;

- na na masiola amu unua i alina i atohono, *ne* kira
 4 anai houleinia oto i qaoha. Na naa unua oto muni-
 amu alai malahuku, Amu sie maunira alaile ea
 haamaesia na masi sape, na i purina e qake ola aopa
 5 kira anai ta. Na ta na anai haapasuliamu oto ana ile
 amu anai hahuani maunia oto : Amu maunia a laani
 eanai horo oto, na i purina e nanama oto muni dereasii
 wai Gehena ; e walaimoli, naa unua oto muniamu,
 6 Amu hahuani maunia oto. Uri kiraa holiholia na ro
 pipisu ani rotoni haa mola poru ? na kira sie sae
 7 rorodoa na taile hikeda i naona God. Na hulaana
 na mai warauhu i geumiu na kira idu manoi oto.
 Amu sie mamaau : amu lai hia liutaha ana mai
 8 pipisu huna. Na naa unua muniamu uri, Taana
 naile ea unu tahanainiau i naona mai inoni, ineia
 otoni na Kale ni inoni eanai unu tahanainia oto i
 9 naona alai angel a God ; na ta ile ea taitei aku i
 naona mai inoni, *ne* kira anai taitei ana i naona alai
 10 angel a God. Na taana naile ea unua na haiwala
 parasia na Kale ni inoni, kira anai saeasia oto munia :
 na ta kira sie saeasia oto oo munia ile ea walaa taewau
 11 ana na Hiona Maea. Na maholo kira a tole amu ana
 mai nima ni ruru, na siena alai ii, na alai alaha, amu
 sie adoadomai suasuatee uri amu anai walaa odoodo
 uritaha, wa ani walaana uritaha, wa amu anai unua
 12 na taha : ana na Hiona Maea anai haananau amu
 ana maholoni ana na moola na holoholo iamui ni
 unui.
 13 Oto naile ana mai ruruha huna e walaa munia
 e tauri, Haausuli, o unua kau auleku anai opaa na
 14 tootoolana amamerei muni emerei. Oto ineia uri,
 Hai laani, atei e haaurasiau parasiamu muni nee ii wa
 15 nee opaopa ? Na e tauri munira, Amu lio talamiu
 oto, na amu kinetainiamu maania taana na saehana-
 lina : ana maurihaana na inoni e qake aani io ana
 16 na too olana liutaha. Na e walaa ni alahuuna munira
 17 e tauri, Na lalo naeta inoni e toorana e tahe oto ; oto
 e adoadomai i saena, e tauri, Na anai ua kau, ana e
 qake lehu oto isieku ni siokonia mai naulaa inau ?
 18 Oto ineia uri, Na anai tauri oto : na anai ohosia oto

- haa inau, uri muni tau peina ana; na na asi siokonia
 19 mai naulaa na waluola toolaku wai lehuna. Na na
 asi tauri munia maurihaaku uri, Maurihaaku, kira
 siokonia oto namua na moola diena huna totoria mai
 molani helisi; o mamalo kau, naunau, totono, o
 20 saesaediena. Na ta a God e tauri munia, Qeu, oto
 ana hairodo inihou kira anai sio sulia na maurihaamu:
 oto na moola o dudurui keu anai io nana atei?
 21 Alihana oto lou ile ea siokonia dienahaana na moola
 nana maraana, na e qake aani toorana nana God.
 22 Na e unua munia alai qaaronoisuli ineia, e tauri,
 Talaaehana ine naa unua muniamu uri, Amu sie
 adoadomai suasuatee ana manomiu, uri na moola
 23 taha amu ani tooni parasiamu eni. Ana na manomiu
 e hia liutahaana mai naulaa, na na masi sape e hia
 24 liutahaana mai tooni. Amu adoadomainia kau na mai
 hada, uri kira qake tatataai, kira qake elieli:
 kira qake duduru, e qake haa ikira; na ta a God
 ea haahaanaura: ne amu lai hia uritaha liutahaana
 25 mai menu! Na atei keu hikemiu ana ea tau
 muni adomai suasuatee ana, na uri eanai haatewaa
 taane na sapena ana na tai kele lehu mola poru?
 26 Sio ana e qake madausiamu ni taua na ele ola mola
 haora, ne e ua kau amu a adoadomai suasuatee ana na
 27 moola ua mai? Kau amu adomainia na mai aro
 kalikali ana mai lehu raro kira a paipaina uritaha:
 kira qake daudauma, kira qake hauhau: na ta inau
 naa unua muniamu uri, Maholo oto a Solomon e hou
 kalikali ne e qake tooni parasia mala na taile hikedu.
 28 Na mala oto a God e tooni urina hahia na mai halisi
 ana mai lehu raro, ola ea io oto i siirini, na oto ideni
 kira a dereasia oto ilaona na umu; raoni uri esie
 tooni parasiamu oto liutaha, iamu alai adomai ruarua?
 29 Na amu sie haihaitale uri amu anai naunau taha, wa
 amu anai tonohia na taha, na amu sie adoadomai
 30 ruarua. Ana na mai ruruha aopa ana walumalau
 kira a hauni haihaitalea na moola inihou: na ta a
 Amamiu ileni ea manatainia oto uri amu sare tooana
 31 na moola inihou. Na ta amu holai haanaolainia na

- haitalelana na alahana ineia, na oto kira anai sapeia
 32 ahutana na moolani muniamu. Amu sie mamaau,
 amu pulitani sheep haora; ana saena Amamiu e
 33 diena na eanaisi toliasia na alahana namiu. Amu
 haaholinainia na tootoolamiau, na amu niiniia mai
 niina; amu akaurisia na mai ni haa esie lahu, diena-
 haana na moola wai leni ine e sie suu oto, na lehu
 oto na inoni pelipeli esie aani duduhia oto, na na pepe
 34 esie aani nau'i oto. Ana dienahaana na moola iamu
 ea taumei io ana na lehu, ola na saemiu oto anai io
 lou wei lehuna.
 35 Na iemiu muni kira roro habii, na mai light iamu
 36 mune oraora: na iamü amu anai urihana mai inoni
 ea io totoria alaha ikira, maholo eanai alihoi mei ana
 na aharota: uri ea hula oto na ea ikiiki, ne kira
 37 anaisi tahamaa laulau munia. Dehidehira alai koni-
 konihe ine, a alaha ea hula mai na ea lio haaroirā
 kira a liolio oto: e walaimoli naa unua muniamu,
 uri eanai hoo habia, na eanai haaiosira muni nau, na
 38 eanai lae mai muni raretainira. Na uri ea hula mai
 ana ruana na maani liona, wa ana oluna, na ea loosira
 39 urina, dedidehira alai konikonihā ine. Na ta amu
 manatainia na holoholo nihou, uri ana na aunani
 nima e manatainia oto na maani liona uritaha na
 inoni pelipeli ea lae mai ana, taane e kakakali munia,
 na esie toliasia na nima ineia muni kira akerainia.
 40 Iamü lou amu io akakau: na maholo oto amu qake
 adoadomainia ne na Kale ni inoni eanai lae mai ana.
 41 Oto a Peter easi tauri, Lord, uri oa unua na ala-
 huuna inihou muniemelu haleite, wa munia ahutana
 42 mai inoni lou? Na a Lord easi tauri, Atei ne a
 mane lioisuli ine e haakenetai na e manamanata,
 a alaha ineia eanai noia oto hahira alaile ana nima
 ineia, muni haalalira oto ani naulaa isuli maholo?
 43 Dehidehia oto a hairaretai ine, a alaha ineia ea lae
 44 oto mai, na ea loosia daumalana urina. E walaimoli
 naa unua muniamu, uri eanai noia oto hahia ahutana
 45 na tootoolana. Na ta uri ana a hairaretai ine ea
 taumei walaa i saena uri, A alaha inau ea haahiru
 oto; na oto ea talaai sausaunira alai hairaretai saanau

- na alai keni, na ea *naunau* na ea totono, na ea totono
 46 mahiri; *ne* a alaha a hairaretai ine eanai lae
 oto mai ana *haudina* kira qake io totoria ana, na
 ana maholo e qake manatainia, na anai opa hitelia
 oto, na anai ta na lehu talana maira alai sae ruarua.
 47 Na a hairaretai ine e manatainia saena a alaha ineia,
 na e qake hele akakau, na e qake tolai sulia saena,
 kira anai rapusia ana na mai maani rapusilana huna ;
 48 na ile e qake manatainia, na e tautau ola e haidadana
 ana na mai maani rapusilana, kira anai rapusia
 ana na mai maani rapusilana e qale huna. Ana
 kira nia na moola huna munia naile, kira anai
 sio sulia na moola huna lou ana : na ana kira toliasia
 na moola huna munia naile, kira anai sio sulia na
 moola hunahunaa ana.
 49 Nau lae mai muni derea na duna hahia walumalau ;
 na na ola taha na anai haihunua oto, uri ana kira
 50 tarauhainia oto? Na ta naa manatainia na lotomaea
 kira anai lotomaea aku ana ; na saeku e mahuro
 51 oto mala na taha hulaana ea mano teetee oto ! Amu
 a adomainia ohia uri nau lae mai muni nia na dailama
 52 laona walumalau? Naa unua muniamu uri, Qaike
 na ; na ta na opana : ana talaae oto nihou e lima
 ile ana na tai nima anai opara, e olu ile maania
 53 e ro ile, na e ro ile maania e olu ile. Kira anai opara
 oto, na ro hai mamana anai opa ; na na ro hai nikena
 anai opa ; na na ro hai hunaoni keni anai opa.
 54 Na e tauri lou munira mai ruruha huna, Maholo
 amu a loosia na masi uru ea hane ana lehu suulana
 sato, oto amu asi tolenani unua uri, Hoi nimo anai
 55 nimo ; na ea urina oto. Na maholo amu a loosia
 awalosi ea horo, oto amu asi tauri, Na madorona
 56 taane oto ; na ea urina oto. Alai oi hono, amu
 manatai ii sulia na maana salo na na maana mado ;
 na e ua oto amu qake manatai ii sulia na maholo
 57 inihou ? Na e ua oto amu qake ii oto maraamiu ana
 58 na moola odotai ? Ana maholo iomoro na a maeloona
 ioe moro a laelae siena a laa ni ii, o haitale hairara
 isuli tala muni o haaurio maania ; mane ta na e wainio
 siena a laa ni ii, oto a laa ni ii eanai toliasio mupia a

59 ariarikosi, na oto a ariarikosi eanai qelusio oto wai laona nima ni hoo. Naa unua munio, O sie aani silitaha oto, lai hulaana o suu *manoa* oto oretana na ele lehu.

- 13** Na *na* maile ilehuna ana maholoni e unua munia ana alai Galilea, a Pilate e qai tararuru
 2 ana apuda maia *na* mai teanaina ikira. Oto e alami e tauri munira, Ohia amu a unua uri alai Galilea nihou e orahaa liutaha ana ahutana alai
 3 Galilea, ana kira sape hiito kau urina? Naa unua muniamu uri, Qaike na: na ta uri oto amu qake
 4 adomai oli, *ne* amu anai meni aia oto urina. Wa alaile ni na awala *mana* walu *na* saohai nima ine wai Siloam e aoho ilenida, na e pili maeada, ohia amu a unua uri *na* roroana e roroaira oto liutaha ana ahutana
 5 *na* mai inoni ea io i Jerusalem? Naa unua muniamu uri, Qaike na: na ta uri oto amu qake adomai oli, *ne* amu anai meni aia oto urina.
 6 Na e unua *na* alahuuna inihou uri; Naite laa e hasia *na* fig ilaona lalo ni vine ineia; na e lae mai i heitalea mai huahuana, na e qake aani lio haaroia *na*
 7 hua. Oto easi tauri munia laa e *daumaa* vine, uri, Lio kau, e olu helisi oto nihou naa lae mai i heitalea mai huahuana fig inihou, na nau qake aani lio haaroia *na* hua: o tohu asia oto; e ua oto ea haaparasia *na*
 8 masi mado nihou? Na e alamia easi tauri, Alaha inau, o toliasia kau *na* halisi lou nihou, na na asi
 9 eli kalia, na asi ano habia ana *mai* pota: na uri ea huna talaae ana maholoni, e diena; na uri qake, o anaisi tohu asia taane.
 10 Na e haahaausuli ana *naite* nima ni ruru ana hau-
 11 dina ni sabbath. Na lio kau, *naite* keni ilehuna *na* hiona ni maleqelege e io ana *na* awala ni helisi *mana* walu oto; na e lai maorohai oto, na e qake aani-uwa
 12 qau oto. Na a Jesus e loosia, easi soia, e tauri munia, Keni hou, kira luhasio oto *maania* *na* maleqelegena
 13 ioe. Oto e noia *na* nimana habia: oto laulau e tole-
 nani odoodo oto lou, na easi soi haamanikulua God.
 14 Na *na* naohana inoni ana nima ni ruru e saewasu ana Jesus e haahaauri ana haudina ni sabbath, oto easi

- alami e tauri munira *mai* ruruha huna, E ono haudina
 oto *na* holoholo ikira *mai* inoni muni kire daudama
 ani; hoe ana *mai* haudina urina amu lae *mai* munia
 na haaurilamiu, na suuri oto ana *na* haudina ni sab-
 15 bath. Na ta a Lord e alamia, e tauri, Alai oi hono
 iamu, ohia taana *naile* hikemiu ana haudina ni sabbath
 e qake luhasia *na* kau *ineia* wa *na* ass *ineia* *maania*
 16 lehu ni *naunau*, muni tolea i wei? Na a keni nihou,
 kalena Abraham, a Satan e hoosia, lokau, *na* awala ni
 helisi mana walu inihou, uri e qake malisi kira anai
 luhasia *na* walo ni hoohoo *maania* ana haudina ni
 17 sabbath? Na ana e taurina *ne* alai maeloona munia
 e masa oto: na ahutana *mai* ruruha huna e saesae-
 diena hahia *na* moola e manikulua *na* taulani e lae
 ana.
- 18 Talaaehana urina easi tauri, Na alahana a God e
 haidadana ana *na* taha? nee alahuunainia ani taha?
 19 E urihana *na* hoi lite ni mustard, *na* inoni e ta e
 asia wai lalo *ineia*; na e pito oto kau, easi noi ei
 oto; na *mai* menu ni leni e loho *mai* e oa ana *mai*
 20 sasarana. Na e tauri lou, Nee alahuunainia *na*
 21 alahana a God ani taha? E urihana oto *na* leven,
na hua e ta, e anomia oto laona olu nima ni flour,
 lae hulaana e mani nanamainii manomano.
- 22 Na e waiwesia *mai* poona na *mai* oouteni nima,
 23 ea haahaausuli, *na* ea hane oto wai Jerusalem. Na
naite laa e tauri munia, Lord, alaile kira anai
 24 haaurira oto uri kira qake huna? Na e tauri muni-
 ra, Amu hairara muni sili wau ana *na* maana para
 haora: ana *na* maile huna, naa unua oto muniamu,
 anai lapasia *na* silina wau, na e sie aani madausira
 25 oto. Maholo oto *na* aunani nima e sulutae oto, na
 e hohono oto, na amu asi talaai ura i sinaha na ni
 ikiikinia maa, maia *na* haiwala uri, Lord, o taha
 maa muniemelu; na *ineia* oto anai alami anai tauri
 muniamu, Nau qake manatainia amu keikei hei;
 26 oto amu anaisi talaai unua uri, Melu *naunau* melu
 totono i naomu, na o haahaausuli isulia *mai* tala
 27 iami; na *ineia* oto anaisi tauri, Naa unua muniamu,
 nau qake aani manatainia amu keikei hei; amu lae

- oto wau *maaniau*, ahutamiu oto alaile e arikosia na
 28 tataalana. Na *narana* anai io oto ilehuna^a na na
 nanadi nihona, maholo amu anai loosia a Abraham
 na a Isaak kiraelu Jakob, na ahutana alai prophet,
 wai laona na alahana a God, na iamu oto kira asi-
 29 amu oto wai sinaha. Na kira anai lae mai keikei
 i qaalana sato, na lou i suulana sato, na keikei qai
 ano na keikei qai leni, na anai eno oto iano laona
 30 alahana a God. Na lio kau, alaile e haipuri keu,
 ne kira anai naonao, na alaile e naonao kau na kira
 anai heipuri lou.
- 31 Oto ana maholo ni satoni na mai halu Pharise
 e lae mai, kira asi tauri munia, O isitaha kau wau,
 o lae oto *maania* na lehu inihou: ana saena Herod
 32 oto munia na saunilamu. Na e tauri munira, Amu
 lae amu unua munia fox ine uri, Lio kau, naa pai-
 • paia mai hiona ni orahaa na naa haahaaurira alaile
 e daoha i siiri na ideni, na oluna na haudina kira
 33 anai haahuau oto. Na ta na holoholo oto inau nee
 lae i siiri na i deni na lou i welita; ana e sie mola-
 hia oto oo uri taena na prophet eanai mae wai
 34 Jerusalem haleite. Hai Jerusalem, Jerusalem, ile
 ea suuhainia mai prophet, na ea saunia na maile
 kira a usunainira siena! haanita oto nau sasare
 lokoa alai kalemu, mala na kua ea lokoa mai kalena
 i orohana apaapana, na iamu oto amu qake sare!
 35 Lio kau, kira toliasia oto muniamu na nima iamu e
 qala: na naa unua muniamu uri, Talaae oto nihou
 amu sie losiau oto lou, na eanai lae hulaana amu
 anai unua uri, Dehidehia ile ea lae mai ana satana
 Lord.
- 14 Na na taulana e urini, uri e sili weu ana
 nima naite naohana Pharise ana haudina ni sab-
 2 bath muni nau bread, na kira tootoomaia oto. Na lio
 3 kau, naeta inōni i naona e pula. Na a Jesus e alami
 e tauri munira alai haausuli na alai Pharise uri, E
 haidadana taane ana mai haatolana muni haaui ana
 4 haudina ni sabbath wa qaike? Na kira qake aani
 5 nuhia. Oto e heleana, e haauria, easi toliasia. Na e
 tauri munira, Atei keu hikemiu na ass wa na kau

- ineia ea usu ilaona na kilu, na esie tolenani weinia oto
 6 ileni ana haudina ni sabbath? Na kira qake aani
 alamia lou ana na moolani.
- 7 Na e unua na alahuuna munira alaile kira haraira
 oto kau, ana e lio saia uri kira liolio hilisia na mai
 8 hahuani lehu talada; easi tauri munira, Ana naile ea
 taumei haraio ana aharota, o sie enoeno ana na naohana
 lehu; mane ta na kire anai haraia naile e alaha liutaha
 9 amu, na oto laa e haraiomoro eanai lae mai eanai
 tauri munio, O dudu wau talana a laa nihou; na
 o anaisi talaai hele oto maia na masana ana na lehu
 10 mola i puri. Na ta maholo kira a haraio oto, o lae o
 io iano ana na lehu oto wai puri; uri maholo a laa e
 haraio eanai lae mai, ne eanaisi tauri munio, Malahu-
 ku, o dudu oto qau mei ileni: oto o anaisi manikulua
 11 i maana ahutana na maile ea eno hairuru meio. Ana
 taana naile ea haapainaa maraana ne kira anai haaha-
 oraa oto; na ile ea haahaoraa maraana, ne kira anai
 haapainaa oto.
- 12 Na e tauri lou munia laani e haraia uri, Maholo
 oa ta na nauha i atowa wa na nauha i seulehi,
 o sie haraia alai malahumu, wa alai ulemu, wa alai
 tekihemu, wa mai euhenua ioe kira toorada; mane
 ta na kire haraio lou, ne eanaisi suu ola hunio.
- 13 Na ta maholo oa ta na nauha, o haraia alaile e
 14 qake too ola, alai kou, alai rarasi, alai ulu: na
 dehidehio oto; ana e qake ola oto oo ada ni suu
 ola munio ana: na ta kira anai suuola taane munio
 ano na sulutaena alai odotai.
- 15 Na naite laa hikenā alaile e nau ruru mea e
 ronoa na moola inihou, oto easi taurini munia,
 Dehidehia oto a laani eanai nau bread ana alahana
 16 a God. Na e tauri munia, Naite inonī e ta nauha
 17 i seulehi: na e haraia alaile hunā: na e usunainia
 wau a hairaretai ineia ana maholo ni neu i seulehi
 muni unua uri munia na maile e haaronora kau
 uri, Amu lae mai; ana waluola e mani akau oto.
- 18 Na kira mani talaai lopoi walaa oto manomano. Na
 naohana laa e tauri munia, Nau holia na lalo, ne
 na holoholo oto inau nee lai loosia: naa haatohu

- 19 emu o lio *mamanoto* aku. Na *naeta* laa e tauri, Nau holia na awala ni keu, ne naa lai tau ohona
- 20 ada: naa haatohu emu o lio *mamanoto* aku. Na naite laa e tauri, Nau tola hua, talaachana ine nau
- 21 sie lae oto wau. Oto a hairaretai ine e alihoi oto wau, easi unua na moola nihou munia a alaha ineia. Oto a aunani nimani e saewasu easi tauri munia a hairaretai ineia uri, O tolenani lae laulau isulia mai maana tala na mai hahari ni tala ana poona, na o tolea mai alaile e qake too ola alai kou alai ulu
- 22 alai rarasi. Na a hairaretai ine e tauri, Lord, na masiola o unua ni e mano oto, na na lehu ua.
- 23 Na a alaha ineia e tauri munia a hairaretai ine, O lae oto wau isulia mai maana tala paina na isulia mai para, na o tau rarahira muni silina mai, na
- 24 nima inau muni e honu oto. Ana naa unua muniamu uri, E qake ile oto oo hikenā alaile kira haaronora kau ne eanai mami ohonaana na nauha i seulehi inau.
- 25 Na mai ruruha oto hunahunaa e hakunia: na
- 26 e lio keke, e tauri munira, Naile ea lae mai sieku, na oto e qake tau noraupu munia amana, na munia nikenā, na munia hua ineia, na munia mai kalena, na munia alai ulana, na munia alai iniena, e walaimoli, na munia na maurihaana lou, neia oto sie
- 27 noi qaaronoisuli inau. Na naile e qake anainia na ailipou ineia, muni e luluiisuliau, neia oto sie noi
- 28 qaaronoisuli inau. Ana atei keu hikemiu, ana ea sare tohua na saohai nima, e qake holai io iano muni idumia mai haa anai lae ana, uri kira huna
- 29 ana muni hele manoa wa qake? Mane ta na maholo e noia na suasualana nima, na e qake madausia oto ni hele manoa, ne ahutana alaile ea loosia eanai
- 30 talaai mesieinia, maia. na haiwala uri, A laa nihou e talaai tohu nima, na e qake madausia oto ni hele
- 31 manoa. Wa atei alaha, ana ea lai ipelu maia naite alaha, esie holai io iano huni ruru wala uri ohia ineia maia na tai molani mane eanai heukama honosia naite alaha ine ea lae mai honosia maia na ro mola ni
- 32 mane? Wa mala qake, maholo naite alaha ine e

haatau ua, ea usunainia na haatola ineia ea haatohu
 33 ana muni haahua mae. Urina lou taana naile amiu
 e qake atopuri manomano ana na tootoolana, neia
 34 oto sie noi qaaronoisuli inau. Talaaehana urina
 na asi e diena: na ta ana na asi e aela oto, ne kira
 35 anaisi hui lou hahia ani taha? E qake diena munia
 na mado, wa munia na pota: kira anai dereasia
 oto mola. Ile e too alinana muni rono, muni e
 rono oto.

15 Oto alai totola tooha na alai orahaa e duduhia
 2 oto muni ronoisulia. Na alai Pharise na alai
 haausuli e uqauqasia, kira tauri, A laa nihou ea
 tola konira alai orahaa, na ea naunau hairuru meira.

3 Oto e unua na alahuuna inihou munira, e tauri,
 4 Atei inoni hikemiu na tanalau ni sheep oto ineia,
 na na taile hikedā e takalo maania, esie atopuri
 ana na siwa awala mana siwa ilaona hanua saasala,
 muni lae ohia ileni e takalo, lae hulaana ea lio haaroia?
 5 Na e lio haaroia oto, easi anainia maia na saedienana
 6 hahia. Na e hula oto ana nima ineia, easi haraia mai
 alai malahuna na mai auhanua ineia, ea tauri munira,
 Amu saesaediena maiāu, ana nau lio haaroia oto
 7 na sheep inau e takalo kau. Naa unua muniamu,
 uri kira anai saesaediena urina ileni hahia na tai
 laa e orahaa ea adomai oli, maania hahia alai odotai
 e siwa awala mana siwa, e qake ola ada ni adomai oli
 hahia.

8 Wa atei keni na awala ni tooha ana, na na tanahu-
 luana ea aia, esie tarauhainia na light, muni korea na
 nima, na muni haitale hairara lae hulaana ea lio

9 haaroia? Na e lio haaroia oto, easi haraia mai
 alai malahuna na mai auhanua ineia, ea tauri
 munira, Amu saesaediena maiāu, ana nau lio haaroia

10 oto masi tooha inau e aia kau. Urina lou, naa unua
 muniamu, uri kira a saesaediena i naona alai angel
 a God hahia na taile e orahaa ea adomai oli.

11 Na e tauri, Naeta laa e ro elekale ineia: na na susu
 12 puri e tauri munia Amana, Mamaa, o opaa muniau
 na apani toolamu e hatona aku. Oto e haadorarua ana
 13 na tootoolana. Na mai haudina e qake huna e liua

na na susu puri e siokonia oto na moola ineia, e lae
 ana naite hanua haatau; na e warea oto na tootoola-
 14 na ani iona tataala. Na maholo e tau tekelainia
 oto mano maania, oto na hiolona paina easi tola ana
 15 hanueni; na e talaai siohaa oto. Na e lae wai io
 siena naite laa e auhanua ana hanueni; na e usunainia
 16 laona lalo ineia mune haanaua mai poo. Na e sasare
 nau ni pote ana huahuani ei ada mai poo: na naile e
 17 qake aani nii ana. Na na manatana e taha oto easi
 tauri, Enita hairaretai a amaku alaile muni waitada
 kira a nau ore ani bread, na inau nihou naa maesia
 18 hiolona! Na anai sulutae, na anai alihoi siena ama-
 ku, na anai tauri munia, Mamaa, nau orahaa oto
 19 maania ileni, na oto i naomu: nau qake malisina oto
 muni o saeau ana kalemu: o ta kau nee noi urihana
 20 oto naite hairaretai ioe. Oto e sulutae, easi lai hula
 siena amana. Na maholo e haatau ua wau ne amana
 e loosia, na saena e amasia, oto e huru honosia, e
 21 akoia i luena, e nonoia oto. Oto a kalena e tauri
 munia, Mamaa, nau orahaa oto maania ileni, na oto i
 naomu: nau qake malisina oto muni o saeau ana
 22 kalemu. Na ta a amana e unua munira alai hairare-
 tai, e tauri, Amu tolenani ta haatai mei ana na tooni
 oto didienaa, na amu tooni hahia ana; na amu sainia
 wau na rin i kiikiina, na amu noia mai shoe hahia
 23 aaena; na amu tolea mai na kaleni kau iniiniqaa, amu
 24 hunua oto, kie naunau kie saesaediena: ana a kaleku
 nihou e mae oto kau, na e mauri oto lou; e aia kau
 25 na kira lio haaroia oto lou. Na kira talaai sae rukeru-
 ke oto. Na na naohana kale oto i lalo: na maholo
 e alihoi mei na ea karainia oto na nima, e ronoa na au
 26 na na maona. Oto e haraia naite hairaretai wai siena,
 27 easi soi heria uri na moola inihou e ua. Oto e tauri
 munia, Aulamu e hula oto e ua; na a amamu e hunua
 na kaleni kau e iniiniqaa, ana isulia e tola konia
 28 sapemawa oto. Oto e saewasu, e qake sare sili weu:
 29 na a amana e silitaha wau easi tola suuia. Na ta e
 alamia e tauri munia amana, Lio kau, mai helisi
 hunu oto nihou naa talei deuma namua, na nau qake
 aani haitohea na walamu: na o qake aani niia oto na

kaleni goat muniau, muni emelu na alai malahuku
 30 melu e saesaediena : na ta a kalemu nihou e hula
 laa e warea oto na tootoolamu suli repi, oto o hunua
 31 na kaleni kau iniiniqaa ana. Na e tauri munia,
 Kaleku, o qake aani ahoa aku, na na tootoolaku na
 32 tootoolamu oto. Kaelu e saesaediena kaelu e sae
 rukeruke, na e diena : ana aulamu inihou e mae kau
 na e mauri oto lou ; na e aia kau, na kira lio haaroia
 oto lou.

16 Na e tauri lou munira alai qaaronoisuli uri,
 Naite laa e toorana, na na laa lioisuli ineia oto :
 na kira gelu oto ilenina nihou uri e warea oto na
 2 tootoolana. Na e haraia mai, easi tauri munia,
 Na ola taha inihou naa ronoa amu ? O tolea oto mai
 na usuusu ana na lioisulina ioe, ana o sie aani lioisuli
 3 oto lou. Oto na laa lioisuli ine e adoadomai i saena
 uri, Na anai ua oto, ana a alaha inau ea taasias oto na
 4 lioisulina maaniau ? Nau qake aailaa muni eli ; na
 naa masamasa sukasuka. Ne naa adomainia taane
 oto uri na anai ua, uri maholo kira a maasiau oto
 maania na lioisulina kira anaiaisi tola koniau oto laona
 5 mai nima ikira. Na e haraia mai siena taataana
 naile mai roroana a alaha ineia e roroaira, na easi
 tauri munia ile naohada uri, Enita masi roroana a
 6 alaha inau emu ? Oto ineia uri, Na tanalau ni
 tohotohota ani rumu ni olive. Oto easi tauri munia,
 O heleana na usuusu ani roroana ioe, o tolenani
 7 io iano o usua uri na lima awala. Oto ineia munia
 naite laa uri, Enita masi roroana lou emu ? Oto ineia
 uri, Na tanalau ni mei ni korn. Oto easi tauri munia,
 O heleana na usuusu ani roroana ioe, o usua uri na
 8 walu awala. Na a alaha ineia e haadienaa a laa
 lioisuli tataala ine ana e tautau ni saenanau ; ana alai
 kale ni walumalau nihou munia na qauna ikira kira
 9 saenanau liutaha ana alai kale ni deni. Na naa unua
 muniamu uri, Amu ta mai malahumiu ana mamon ni
 tau tataalana : uri maholo eanai aia kira anaiaisi tola
 10 koniamu laona mai nima anai io hu. Laa ea kene-
 tainia na moola e qake huna, ne ea kenetainia lou na
 moola huna : na laa ea tau tataalasia na moola

- e qake huna, ne ea tau tataalasia lou na moola e huna.
- 11 Ne talaachana urina ana amu qake kenetainia oto na mamon ani hele tataalana, atei keu eanai toliasia dienahaana na moola muniamu muni kenetainii?
- 12 Na mala iamu qake kenetainia na tootoolana naile aopa, atei keu eanai nia na tootoolamiu maraamiu
- 13 muniamu? E qake hairaratai oto eanai dauma maarua oto nana na ro alaha : ana eanai tau noraupu munia naite laa, na eanai saepainaana na ruana; wa eanai io rarao oto maia naite laa na eanai maka ana na ruana. Amu sie dauma maarua oto nana God na nana mamon.
- 14 Na alai Pharise, saeda muni mai tooha, e ronoa ahutana na moola inihou ; na kira asi haamasi ana.
- 15 Oto e tauri munira, Iamu oto alaile e haaodohiamu i naona mai inoni ; na ta a God e manatainia saemiu : ana na holoholo e liutaha siena mai inoni na kira
- 16 anai maka ana i naona God. Mai haatolana na alai prophet e io oto hulaana John : ne talaae oto ana maholoni kira a laalani wala oto ana na tataloha diena ana na alahana a God, na taana na inoni ea sili
- 17 ramoramo a ilaona. Ileni na mai iano anai aia oto, na ta na kele ola ni ola ana mai haatolana esie teke oto.
- 18 Taana naile ea maasia oto na hua ineia, na ea tolea na keni aopa, neia ea amoamo : na ile ea tolea na keni a poro ineia e maasia oto neia ea amoamo noone.
- 19 Oto naite laa e toorana, na e tooni eni tooni toorodo na ani sala rerea, na e naunau ni pote isuli haudina :
- 20 na naite laa satana a Lasarus e susuka tooha, kira noia kau isulia maana nima ineia, na na sapena e
- 21 honu oto ani oropa, na saena oto uri muni kire haanaua ani nanani naulaa e usu maania table laa e toorana ; o siua, na mai usu noone e lae mai kira
- 22 meamealia oropana. Na na taulana e urini, uri laa e susuka tooha ni easi mae oto, na alai angel kira suluia oto wai sarona Abraham : na a laa e toorana e
- 23 mae noone lou, na kira aoria oto. Na i Hades e uwaalena oto ana e rako aelaana ana na hiitona, na e loosia Abraham oto haatau wau, na a Lasarus oto i

- 24 saronā. Oto e arai e tauri, Mamaa Abraham, o amasiau, o usunainia Lasarus mei muni toonainia na noonooni kiikiina laona na ele masi wei, muni haawawaia na meaku : ana e rako aelaaku laona
- 25 duna inihou. Na ta a Abraham e tauri, Kaleku, o adoadomainia ana o hele namua ana dienahaana na moola maholo o maumauri ua, na a Lasarus lou urina ana tataalahaana na moola : na oto nihou
- 26 kira haasaemanoa oto, na e rako aelamu oto. Na na masiola lou inihou, i matolakaelu na aliholona e kokoro e apehono oto uri muni e asaira na maile ilehu ea sare likiholo wau isiemolu, na muni naile lou
- 27 wei lehuna esie likiholo wau siemelu. Oto ineia uri, Naa tolai suuio, maa, uri muni o usunainia wai nima
- 28 a amaku ; ana e lima auleku weu ; muni unu haatoo munira, mane ta na kire lae lou mei laona lehu ni
- 29 rako aelana inihou. Na ta a Abraham e tauri, A Moses na mai prophet oto isieda : muni kire ronora
- 30 oto. Oto ineia uri, Qaike na, mamaa Abraham : ana naile hikenā alaile e mae oto eanai lae isieda, taane
- 31 kire anai adomai oli. Na e tauri munira, Uri kira qake ronoa Moses. na alai prophet, kira sie haalihoira oto mala ana naile ea sulutae oto maanira alaile e mae oto.

- 17 Na e tauri munira alai qaronoisuli ineia uri, E sie molahia oto oo uri na moola ni haatoosua anai too oto : na ta amasilana oto na inoni ine kira
- 2 anai too oto talaaehana ineia ! E diena oto munia uri muni kire qaroa na huo pulopulo i luenā, muni lai kulu asia wai esi dodo mane haatoosuaa naile ana
- 3 alaile e haora inihou. Amu lio talamiu keu : uri ana aulamu ea tau orahaa, o ereana kau ; na uri ana
- 4 ea adomai oli, o saeasia munia. Na uri ana ea tau tataalasio haahiu oto ana na tai haudina ana na masi orahaa, na ea alihoi lou haahiu oto taleo, maia na haiwala uri, Naa adomai oli oto ; o saeasia oto munia ni.
- 5 Na alai haatola e tauri munia Lord, O maimaia
- 6 kau na hiwalaimolina iami. Oto a Lord e tauri, Uri ana na hiwalaimolina taane amiu mala oto hoi liteni mustard, na amu anaisi unua munia ai sukamin

- inihou uri, O aihu oto, muni kire hasio oto wai esi :
 7 na eanai tolai suliamu oto. Na atei laa hikemiu,
 a hairaretai ineia ea elieli mado wa ea kakakali
 sheep na maholo ea alihoi oto mai keikei i lalo ne
 eanaisi tauri munia, Laulau mei, o io iano muni
 8 o nau ; na uri esie kele tauri munia, O tau akau
 ana na masiola ni neu inau, o hoo bahio, o raretainiau
 keu, nee nau keu nee tono kau ; mano urina ioe o asi
 9 nau na o asi tono taane ? Na uri eanai haasaedienaa
 hairaretai ine, ana e hele isulia na moola kira haatolaia
 10 ani ? Alihana noone lou iamua, maholo amu hele
 manoa oto na moola kira haatolaia amu eni, amu
 anaisi tauri oto, Iami alai hairaretai ni deudeuma
 maatala, ami hele haleite ana na moola na holoholo
 iami muni tau.
- 11 Na na taulana e urini, uri maholo kira a laelae
 oto wai Jerusalem, neia e liu i matolana Samaria na
 12 Galilea. Na maholo e sili oto wau ana naite poona na
 awala ni mane e oropa e odoia, kira ura haatau weu :
 13 na kira arai kira tauri, Jesus, haausuli, o amasiemelu.
 14 Na maholo e loosira, easi tauri munira, Amu lae wau,
 amu haatainiamu munira alai priest. Na na taulana
 e urini, uri maholo kira a laelae ua, ne kira hauni
 15 rerea oto. Na naile hikedaa, ana e manatainia uri kira
 haarereaa oto, easi alihoi weu, maia na soi haamani-
 16 kululana God ana na haiwala paina : na e lahutainia
 iano isulia aena maia e haasaedienaa ; na ineia na
 17 laa ni Samaria. Na a Jesus e alamia e tauri,
 Alai awala uri kira qake hauni rerea mano ? na ta
 18 na siwa ile ikira kai hei ? Uri kira qake lio haaroia na
 maile oto e alihoi mei muni soi haamanikulua God,
 19 tai a laa awataa inihou haleite ? Na easi tauri munia,
 O sulutae, o lae oto wau : na hiwalaimolina ioe e
 haaudio oto.
- 20 Na alai Pharise e soi haria ana alahana a God uri
 eanaisi siho oto inenita, oto easi alamira e tauri, Na
 21 alahana a God esie siho oto ani toomailana : na lou
 kira sie tauri, Lio kau ineia nihou ! wa lou, Ineia
 niweu ! ana lo kau, na alahana a God ineia oto wai
 saemiu.

22 Na e tauri munira alai qaaronoisuli, Na haudina
 anai siho oto, na amu anai haihunua oto muni loosia
 naite ile ana mai haudina a Kale ni inoni, na oto amu
 23 sie aani loosia. Na kira anai tauri muniamu, Lio kau,
 ineia niweu! Lio kau, ineia nihou! ne amu sie laelae
 24 oto wau, na amu sie fuluisulira : ana mala na nanalia,
 ana ea nanariroa maania naeta apani salo, easi
 raa tautaha hulaana naite apani salo lou; ne alihana
 25 lou na Kale ni inoni ana haudina ineia. Na ta na
 holoholo oto ineia mune holai sape hiito hunahunaa,
 26 na muni na qauna nihou e maasia oto. Na mala na
 taulana oto kau ana haudina a Noa ne anai hai urina
 27 lou ana haudina a Kale ni inoni. Kira naunau,
 kira totono, kira totola hua kira tootoo poro, lae
 hulaana oto haudina a Noa e taelia iola, na na lualua
 28 e lua oto mai e suuhainira manomano. Mala lou na
 taulana oto kau ana haudina a Lot; kira naunau, kira
 totono, kira holiholi, kira haahaaholi, kira hasihasi,
 29 kira tautau nima; na ta ana haudina a Lot e silitaha
 oto maania i Sodom, duna na na brimstone e tete
 30 uruuru kei mai leni, oto e suuhainira manomano : ne
 anai hai urina lou ana haudina na Kale ni inoni eanai
 31 lae mai ana. Oto ana haudina ine, laa ea taumei
 io i koluha, na na tootoolana wai nima, neia sie siho
 oto iano mune sulu asii : na laa ni lou i lalo esie alihoi
 32, 33 lou weu. Amu adomainia hua a Lot. Taana naile
 ea tautau mune taria na maurihaana ne eanai teu
 tekelainia oto; na taana naile ea tau tekelainia na
 34 maurihaana ne eanai haahutaa oto e mauri. Naa
 unua muniamu uri, Ana hairodo ni na ro mane
 eanai eno ana na tai huli; kira anai suluia na tai ile,
 35 na ruana anai ore. Na ro keni anai pulosia na
 hau pulopulo; kira anai suluia na tai ile, na
 37 ruana anai ore. Oto kira alamia kira asi tauri,
 Lord, ileni ihei? Na easi tauri munira, Na rae oto
 ea taumei io ana na lehu, ne mai hada anai meni ruru
 oto ilehuna.

18 Na e walaa ni alahuuna munira uri muni kire
 arenai onioni, na mane sapeda e kaalawa;
 2 easi tauri, Ana naite poona naite laa ni ii, na ineia

- oto e qake aani maunia God, na e qake adomainia
 3 lou na mai inoni : na naite nao ana hanueni ; na ineia
 nihou e talei laelae onioni mei isulia, maia na
 haiwala uri, O suu ola munia na maeloona inau
 4 honotaku. Na e qake sare taurina kau na na maholo
 e liu : mai purina e tauri i saena, Nau qake hahuani
 maunia God, na nau qake adomainia lou na mai
 5 inoni ; na ta ana na masi nao inihou ea talei kotaa-
 hiau, ne na anaisi suu ola honotana, mane e sauniau
 6 oto ana laena taraurei mei isieku. Na a Lord easi
 tauri, Amu ronoa na masiola ni na laa ii takalo e
 7 walawalaa. Na uri a God esie suu ola honotana na
 mai inoni ineia e lio hilisira kau, kira a naranara
 isulia suli haiatowa na suli hairodo, na na saena
 8 ea talei amaamasira oto ? Inau naa unua muniamu,
 uri eanai suu ola laulau honotada. Na ta maholo na
 Kale ni inoni ea lae mai uri eanai lio haaroia na
 hiwalaimolina laona walumalau ?
 9 Na e walaa ni alahuuna lou munira na maile e
 norutoo ada maraada uri kira odotai, na kira hiaela
 10 ana ahutana alaile aopa, e tauri : Na ro mane e
 hanetaha oto wai lolata ni mane muni arenai ; naile na
 11 Pharise na ruana na laa totola tooha. Oto a
 Pharise ine e ura easi arenai maraana e tauri, God
 naa haasaediena amu, ana nau qake urihana mai
 hanua aopa, kira laulau ola, kira arikosi takalo, kira
 amoamo, wa oto urihana a laa totola tooha inihou.
 12 Naa oloolonau haarua isuli wik ; na niiniia na lehu na
 13 tanahuluana ana waluola naa tarii. Na ta a laa totola
 tooha ine, e ura haatau, e qake sare uwa qau ileni, na
 e kumu i manomanona, easi tauri, God, o amasiau
 14 nau orahaa. Inau naa unua muniamu uri, A laa
 nihou e alihoi oto wai nima ineia na kira iia oto uri e
 odotai, na ta kira qake aani ii odotai ana naite ileni :
 ana taana naile ea haapainaa maraana, ne kira
 anai haahaoraa oto ; na ta ile ea haahaoraa maraana,
 ne kira anai haapainaa oto.
 15 Oto kira tolea mai mai elekale werewere ikira
 isiena, uri muni e qaonara ; na ta maholo alai
 16 qaaronoisuli e loosia, kira asi ereada. Na ta a Jesus

- easi soira mai isiena, maia e tauri, Amu toliasira oto alai elekale ni lae mai isieku, na amu sie ereereada: ana alaile oto e urina ne tootoolada oto ana na alahana a God. Walaimoli naa unua muniamu, Naile oto esie ta na alahana a God oto nana mala oto na elekale, lisimaana oto esie aani sili weu ana.
- 18 Na naite mane alaha e soi haria e tauri, Haausuli diena, na anai ua oto muni nee hele susulia na mauriha hu nakua? Oto nea Jesus easi tauri munia, E ua kau oa saeau uri nau diena? e qake ile lou e diena, na taile mola haliite, nea God oto ni. O manatainia oto mai haatolana uri, O sie amoamo, O sie horohoro, O sie pelipeli, O sie qelu wala haakae, O anai adomai hiahia ana amamu koroi a nikemu. Oto e tauri munia, Nau tolaisulii oto walulani keikei ana saanaheku e hula mai nihou. Na a Jesus e ronoa, easi tauri munia, Na ele masi ola e aia ua amu: o haaholinainia na tootoolamu, o haadoa alaile ani kira qake too ola, na o anaisi manatainia oto diena-haana na moola ileni: o lae mai o asi luluisuliau.
- 23 Oto e ronoa na moola ni, ne na saena easi hu oto liutaha; ana ineia oto na laa e toorana. Oto a Jesus e loosia easi tauri, E asaia mala na taha na laa e toorana muni e sili laona na alahana a God! Ana e madausia na kamel mune lai tapausu ana maana na hoi nire, na oto esie madausia na laa e toorana mune sili laona na alahana a God. Oto alaileni e rono e tauri, Hoe, atei laa anai mauri otoni? Oto easi tauri, Na moolani e qale madau oto isiena mai inoni eanai madau taane isiena God. Oto nea Peter uri, Lio kau, iemelu melu meni atopuri oto ana mai toolamelu muni melu e luluisulio. Oto easi tauri munira, E walaimoli naa unua muniamu uri, Taana naile e atopuri ana na nima, wa ana hua, wa ana alai ulana, wa ana amana na nikenana, wa ana mai kalena talaaehana na alahana a God, ne anai karu haahuna oto olitani ana maholo nihou, na na mauriha hu ana walumalau ua mai.
- 31 Na e hoara alai awala mana rua, na e tauri munira, Lio kau, kaelu a hanetaha oto wai Jerusalem, na oto

- 32 kira anai haatooa ahutana na moola munia na Kale
 ni inoni kira usui oto ana mai prophet. Ana kira
 33 anai qeloa oto munira mai ruruha aopa, muni haa-
 masiana ; na muni taunainia, na muni nisuhia : na
 34 kira anai rapusia na anai haamaesia oto : na oluna
 na haudina neia anai sulutae lou. Na kira qake
 aani manatainia na holoholo ana na moola inihou ;
 na na haiwala inihou e mumuni oto maanira, na kira
 qake aani liosaea na moola kira unuunui keu.
 35 Na na taulana e urini, uri maholo e duduhia i
 Jeriko, naite ulu e naku oto i kekena tala ea sukasuka
 36 tooha : na e ronoa na mai ruruha huna ea liu ilehuna,
 37 oto easi soi haria uri na ola taha kira a tauai. Oto
 38 kira asi unua uri a Jesus laa ni Nasaret ea liu. Oto
 easi soisoi peina e tauri, Jesus, Kalena David, o ama-
 39 siau. Na alaile e nao e ereana, uri muni e noto oto :
 na ta e uloulo aailaa maania holai nao, uri, Kalena
 40 David, o amasiau. Oto a Jesus e ura, easi haatolaira
 muni kire tolea wai siena : na maholo e karainia oto
 41 wau, easi soi heria uri, Na ola taha na saemu ana
 muni nee ta oto munio? Oto ineia uri, Lord, uri
 42 muni nee liolio oto. Oto a Jesus easi tauri munia,
 O liolio oto lou : na hiwalaimolina ioe e haaurio oto.
 43 Na e tolenani lio oto lou, na e luluissulia oto, ea soi
 haamanikulua God : na ahutana mai hanua huna,
 maholo kira loosia urina, kira asi haasaedienaa God.
19 Na e sili wei Jeriko na ea laelae tapausu ana.
 2 Na lio kau, naeta laa kira saea satana uri a
 Sakeus ; ineia na naohana laa totola tooha, na e
 3 toorana. Na e tautau mune loosia Jesus uri ineia
 4 atei ; na ta e qake loosia oto, ana ineia e poru. Oto
 e huru wei nao, na e hane wau ilenina na ai na
 sukamor muni esi loosia : ana ineia anai liu wei lehuna.
 5 Na a Jesus e hula ilehuna easi uwa alena, easi tauri
 munia, Sakeus, o siho mai laulau ; ana na holoholo
 6 oto inau muni nee io siiri i nima ioe. Oto easi siho
 7 oto laulau, na e tola konia maia na sae dienana. Na
 maholo kira loosia, kira asi meni uqauqasia, kira
 tauri, E lai siena na laa e orahaa muni e nau meia.
 8 Na a Sakeus e ura e tauri, Lio kau, Lord, na apani

- lehu ana na tootoolaku naa niiniia nada alaile e qake too ola ; na uri ana nau soi tooha kau ani kaena ana
- 9 naile, naa si haapuoi haahai oto. Na a Jesus e tauri, Siiri na maurina e arapuu oto ana nima inihou, ana
- 10 isulia ineia lou na kalena Abraham. Ana na Kale ni inoni e lae mai mune haitalea na mune haauria na masiola e aia kau.
- 11 Na maholo kira a roronoa na moola inihou, easi sapeia lou e hai unua lou na alahuuna, ana e karainia oto i Jerusalem na ana kira unua uri na alahana a
- 12 God eanai haatai laulau oto. Talaaehana urina easi tauri, Naite laa e alaha e lae ana na hanua haatau, muni e helesia na alahana nana, muni esi alihoi lou
- 13 weu. Oto e haraia mai siena na awala ni hairaretai ineia, e niia na awala ni pound munira, easi tauri munira, Amu daumei keu, lae hulaana naa hula lou
- 14 mei. Oto alai auhenua ineia e tau nora upu munia, na kira usunainia alai haatola isulia, maia na haiwala uri, Melu lalawasias a laa nihou uri mane e alaha oto
- 15 parasiامي. Oto na taulana e urini, uri maholo e hula lou mei ana e helesia oto na alahana, ne easi unua kire haraia mai alai hairaretai siena, e niia mai toohaa kau munira, muni e manatainia na moola kira
- 16 tarii oto ani deumana ikira. Oto a laa naohada e lae mai honosia, maia na haiwala uri, Lord, na pound ioe
- 17 e ta na awala ni ola lou hahia. Oto e tauri munia, So e diena laani, hairaretai diena : ana kira loosio uri o kenetainia na moola e qake huna, ne o anaisi
- 18 alaha parasia na awala ni poona. Oto ruana naile e lae mai, maia na haiwala uri, Na pound ioe, Lord,
- 19 e ta na lima ile lou hahia. Oto e tauri munia, Ioe
- 20 lou o anai alaha hahia na lima poona. Na naite laa e lae mai, maia na haiwala uri, Lord, lio kau, na pound ioe nihou, nau konia nau ahua kau ana na
- 21 masi sala : ana nau maunio oto, ana na manatamu e lai papau : oa susului na moola o qake aani noinoii, na oa siosio konia na moola o qake aani
- 22 hasii. Oto easi taurini munia, Na anai iio oto ana na wawamu ine, a hairaretai tataala ioe ni. O manatainiau uri na manataku e lai papau, naa susului

- na moola nau qake aani noinoii, na naa siosiokonia
 23 na moola nau qake aani hasii; talaaehana ine e ua
 o qake niia na masi tooha inau munira alaile i nima
 ni tooha, uri muni nee hula lou mei, ne nee si soi
 sulia na masi tooha inau mea lou na masiola kira
 24 taria lou hahia? Na e unua munia na maile e ura
 karainia uri, Amu ta kau na pound ine maania, amu
 niia oto wau munia laani na awala ni pound oto ana.
 25 Na kira asi tauri munia, Lord, na awala ni pound oto
 26 ana. Inau naa unua muniamu, uri taataana naile
 e karu oto nana, ne kira anai sapeia lou munia; na
 ta naile e qake karu ua nana, ne kira anai ta oto
 27 na masiolani e karuana kau. Na ta alai maeloona
 muniau ni, kira lalawasiau uri mane nee alaha para-
 sira, amu tolera kau mei, amu saunira mai i naoku
 ilehu.
 28 Oto e walaa mano urina, easi naonao oto wau, ea
 laelae oto wau i Jerusalem.
 29 Na na taulana e urini, uri maholo e karainia i
 Bethphage na i Bethania, horana oto i houliwo i Olivet,
 easi usunainia oto wau na roile hikenā alai qaaronoisuli
 30 ineia, e tauri, Moro lae kau wei poona horamoroi;
 moro sili weu ana ne moro anaisi lio haaroia na kaleni
 ass kira qaroa: moro luhasia, moro tolea oto mai.
 31 Na ana naile ea taumei soi hariomoro uri, E ua moro
 a luhasia? ne moro anaisi tauri, A Lord oto ea sare
 32 tooana. Oto ro ileni kira haatolairarua kau urina
 koro asi lae oto wau, koro asi lio haaroia oto mala
 33 e unua kau noone munirarua. Na maholo koro a
 luhasia na kaleni ass, ne alaile e tooana kau easi
 tauri munirarua, E ua moro a luhasia na kaleni ass
 34 inihou? Oto ikoro uri, A Lord oto ea sare tooana.
 35 Na koro asi tolea oto siena Jesus: na kira derea mai
 tooni ikira i koluna kaleni ass, kira asi haanakusia
 36 Jesus ilenina. Na maholo e laelae, ne kira asi holasia
 37 mai tooni ikira honosia tala. Na e karaini oto na easi
 siho toli wau ana na houliwo i Olivet, oto alai qaarono-
 isuli na ruruha paina e talaai saesaedienā maia na
 haasaedienalana God ana na haiwala paina hahia
 38 ahutana mai anoa kira loosii: kira asi tauri, Dehidehia

oto a alaha ea lae oto mai ana satana Lord : dailama
 39 wai salo, manikuluana wai leni. Na na mai halu
 Pharise hikenā mai ruruha huna e tauri munia,
 40 Haausuli, o ereana kau alai qaaronoisuli ioe. -Oto
 e alamira e tauri, Naa hahuani unua oto muniamu,
 uri ana alaile nihou ea noto oto, ne mai heu anai
 mawa oto.

41 Na maholo e karaini oto, easi loosia na poona na
 42 e narasia, e tauri, Muni o manatainia oto ana na
 haudina ioe, ioe, noone, na moola e haidadana ana
 na dailama ! na oto nihou kira mumunia oto maania
 43 na maamu. Ana mai haudina anai siho hahio, ma-
 holo mai maeloona munio eanai elia na para parasio,
 na eanai kalio oto, na eanai tau kalikalio mano-
 44 mano oto, na eanai papatainio iano, na alai kalemu
 lou i matolamu ; na kira sie toliasia i matolamu na
 hau mune samanai ilenina na hau ; ana o qake mana-
 tainia oto na haudina kira a maatolio ana.

45 Na e sili wai laona na lolata maea, oto e talaai
 46 paipaira alaile e haahaaholi, e tauri munira, Kira usua.
 oto kau uri, Nima inau na nima ni arenaina : na amu
 taua oto mune noi hahale ikira alai horo peli.

47 Na e haahaausuli isuli haudina ana lolata maea.
 Na alai naohana priest na alai haausuli na mai
 naohana inoni ana mai hanua e lapasia na saunilana :
 48 na kira qake aani lio haaroia na masiola kira anai
 ta ; ana ahutana mai hanua e mani tapolia walana,
 kira a qaaqaaronoisulia.

20 Na na taulana e urini, uri maholo e haahaausu-
 lira mai hanua ana naite haudina ana mai haudina
 ine i lolata maea, na e talohainia na tataloha diena,
 ne alai naohana priest na alai haausuli maira mai
 2 ratoni mane e odoia ; na kira unua kira asi tauri
 munia, O unua kau muniemi : Ana na nanamana
 uritaha oa tautau i na moola inihou ni ? Wa atei
 3 e ta na nanamana inihou munio ? Oto e alamira easi
 tauri, Inau noone lou na anai soi haria na tai masiola
 4 amiu ; na iamu amu anai unua oto muniau : Na
 lotomaea a John, e keikei ileni, wa e keikei ana mai
 5 inoni ohia ? Oto kira asi meni walaa maraada, kira

- tauri, Ana kaelu a taumei unua uri, E keikei ileni ;
neia anaisi unua munikaclu uri, E ua kau amu qake
 6 hiwalaimoli ana ? Na ta uri ana kaelu a taumei unua
 uri, E keikei ana *mai* inoni : *ne* ahutana *mai* hanua
 anai mani saunikaclu oto ani heu, ana kira a adomai
 7 mousia oto ana John uri *ineia* na prophet. Oto kira
 asi alamia, uri kira qake aani manatainia oto uri
 8 e keikei hei. Oto a Jesus easi tauri munira, Inau
 lou nau sie aani unua muniamu uri ana *na* nanamana
 uritaha naa tautau *na* moola inihouni.
- 9 Na e talaai unua *na* alahuuna inihou munira *mai*
 hanua uri : Naite inoni e hasia *na* lalo ni vine, na e
 maaia kau munira alai deudeuma, na easi lae oto ana
 10 *na* hanua *mai* haudina oto huna. Na ana halisi ni
 vine e usunainia oto *naite* hairareta, uri muni kire
 niia munia ana *mai* huahuani ola ana lalo ni vine :
 oto alai deudeuma ine e winiwinia, kira asi usu asi
 11 qalaqala ana. Oto e usunainia *naite* hairareta aopa
 lou : *na* *ineieni* kira winiwinia lou, mea kira taunai-
 12 nia oto, kira asi usu asi qalaqala ana. Na e usunai-
 nia oluna *naile* : oto kira haamaria, kira asi derea
 13 wai sinaha. Oto a aunana lalo ni vine e unua uri,
 Na anai ua oto ? Na anai usunainia kaleku laa ni
 14 mane inau : kira anai adomai hiahia ana ohia. Na ta
 alai deudeuma e loosia, kira asi meni walaa maraada
 uri, A oliolita oto nihou ; ikaclu keu, kaelu e haa-
 maesia oto, muni kaelu e hele hu ana hanua *ineia*
 15 nakaelu. Oto kira asi derea oto i koluna para ana
 lalo ni vine, kira asi haamaesia oto. Ne a aunana
 16 lalo ni vine eanai uara oto ? Eanai lae oto mai i
 suuhei manora oto alai deudeuma ine, na eanai maaia
 oto *na* lalo ni vine munira alaile aopa. Na kira
 17 ronoa oto, kira asi tauri, E sie urina oto. Na ta e
 toomaira e tauri, Na ola taha nihou kira usua oto uri,
 Hau alai tautau nima e lalawasia kau,
 Tai *ineia* oto nihou kira taua oto mune noi naohana
 hau ani susuna pani ?
- 18 Taana *naile* ea taumei usu tooana hau ni *ne* anai
 malelete oto ; na ana ea taumei usu ilenina *naile* ne
 eanai hita tatanainia oto mala *mai* uuni mado.

- 19 Oto alai haausuli na alai naohana priest e tautau ni noia nimanimada habia ana tai maholo ni satoni ; na kira maunia mai hanua : ana kira losaea oto uri e
- 20 unua na alahuuna inihou raranada. Oto kira haa-maesia, maia kira usunainia na maile muni toli loosia, muni kira tau haakae ana uri kira odotai, uri muni kire hele ana walana, munia na qelolana oto munia
- 21 na iina na na nanamana a governor. Na kira soi haria, kira tauri, Haausuli, ami manatainio oto uri oa walawalaa na oa haahaausuli odoodo, na o qake aani lio hilisia na inoni, na uri oa haahaausuli ana
- 22 tala a God ani walaimolina : E haidadana oto ana mai haatolana muni kaelu e wili tooha munia
- 23 Kaisar wa qaike ? Na ta e liosaea na kaena ikira,
- 24 easi tauri munira, Amu haatainia kau eku na penny. Nununa atei keu inihou na usuusu ana atei ne ilenina ?
- 25 Oto kira asi tauri munia, Ana Kaisar e ua. Oto easi tauri munira, Ne talaahana ine amu haapuusia munia Kaisar na moola a Kaisar, na munia God na moola a
- 26 God. Na kira qake aani hele ana haiwala ine i naona mai ruruha huna : oto kira asi panarainia mola na alamina ana, kira asi hauni noto oto tarau.
- 27 Oto mai halu Saduke e lae mai isiena, alaileni ea unuunua uri na sulutaena qaike ; na kira asi soi heria
- 28 uri, Haausuli, nea Moses e usua munikia, uri aulana naile ea taumei mae oto, na e too hua, na oto e qake too kale, ne aulana mune tolea naona, na muni e
- 29 haahutaa oto na elekale munia aulana ni. Ne amelu urina e hiu haiulana oto : na a naohana laa e tola
- 30 hua oto e mae, na e qake too kale ; na na ruana lou
- 31 urina ; na na oluna e hai tolea lou ; na na hiu mane ni kira qake aani haahutaa na elekale, na kira mae
- 32 oto. Oto a hueni easi mae oto i purida manomano.
- 33 Hoe ana na sulutaena atei keu hiked a anai tooana oto ? ana kraelu e hiu mane ni kira mani tolea kau.
- 34 Oto a Jesus easi tauri munira, Alai kale ni walumalau
- 35 nihou kira a tootoo hua, na kira a tootoo poro ; na ta alaile kira adomainira uri kira malisina na hulana wau ana na walumalau ine, na ana na sulutaena maania alaile e mae oto, kira sie tootoo hua wa kira e tootoo

- 36 poro lou : ana kira sie aani mae oto lou : ana kira haidadana oto ana alai angel ; na kira noi oto mai kalena God, ana kira noi oto mai kaleni sulutaena.
- 37 Na ana kira a taea lou alaile e mae oto, nea Moses e unu tahanainia, ana na holoholo ana na Ai, ana e saea Lord uri God a Abraham, na God a Isaak, na
- 38 God a Jakob. Na ineia oto e qake God ikira alaile e mae, na ta ikira alaile oto e mauri ua ; ana ahutana
- 39 mai hanua ea mani meuri talea. Na na mai halu haausuli e alamia, kira tauri, Haausuli, o walaa too
- 40 oto ni. Ana kira qake adomai mousia oto mune soi haria lou oto oo.
- 41 Na e tauri munira, Kira a unua uritaha ana a
- 42 Christ uri ineia kalena David ? Ana a David noone e walaa ana book Psalm e tauri,
A Lord e walaa munia Lord inau, uri,
O naku oto i qaloqaloku,
- 43 Hulaana na anaisi noia oto mai maeloona ioe muni na ururita talana aaemu ?
- 44 Hoe a David oto ea saesaea ana a kalena, ne ea noi kalena lou uritaha ?
- 45 Oto ahutana mai hanua e mani ronoa na easi tauri
- 46 munira alai qaaronisuli ineia, Amu kenetainiamu maanira mai haausuli, alaile ni ea sasare waiwaiiu eni tooni tewa, na ea haihunua na haasaedienalada laona mai heraniusina, na mai lehu ni neneku wei
- 47 nao ana mai nima ni ruru ; alaile ni ea nau asia mai nima alai nao, na ea arenai tewatewa ani kaena mola : alaile inihou na iina anai hita tataalasira oto liutaha.
- 21 Oto e lio alealena easi loosia mai hanua e tootoo ola kira aa tooha ani niina laona lehu ni niinii
- 2 tooha. Na e loosia naite masi nao e qake aani too
- 3 ola ea aa wai lehuna ana ro kele kawe poru. Oto e tauri, E walaimoli naa unua muniamu uri, Masi nao inihou e qake aani too ola, na e aa liutahaada mano-
- 4 mano : ana ikira inihou kira aa dolalia mai niina na toolada e huna : na ta ineia nihou e aa manoa taataana na ola ea maumauri ana na toolana oto qake haidadana.

- 5 Na oto maholo na maile e unua na nima maea, uri
 6 kira haalaunia ani heu didienaa na ana mai niina, oto
 7 eahi tauri, Ana na moola inihou amu a talei loosii
 8 nihou, ne na haudina anai siho oto, na kira sie
 9 toliasia na hau ilehu muni e samana'i ilenina na
 10 hau, na kira anai oho asii manomano. Oto kira
 11 asi soi haria uri, Haausuli, maholo uritaha ni na
 12 moola nihou anai too oto ana? Na na taha ni na
 13 haara uri na moola nihou anaisi ele too oto? Na
 14 eahi tauri, Amu lio talamiu oto mane kira haatakalo
 15 iamu: ana na maile huna anai lae mai ana sataku,
 16 maia na haiwala uri, Inau oto; na lou, Na maholo ni
 17 haudina e siho oto: amu sie laelae oto isulira. Na
 18 maholo amu a ronoa mai mae na mai haipolana, amu
 19 sie popopolou: ana na moola inihou anai holai too oto
 20 na esie aani molahii; na ta na haamanolana qaike ua.
- Mano urina eahi tauri munira, Na ruruha anai
 taelai honosia naite ruruha, na na alahana honosia
 naite alahana: na mai nunu peina anai nunu, na ana
 mai halu hanua na hiolona oto na na liuna ni maelaa;
 na na moola ni meu isulii na na mai haara paina anai
 siho kei ileni. Na ta i naona waluola inihou kira
 anai noia na nimaniamada ihahomiu, na kira anai
 taunainiamu, ani qelolamiu oto wai nima ni ruru na
 wai nima ni hoo, maia na tolalamiu oto i naona mai
 alaha na mai governor talaaehana na sataku. Ne
 anai noi oto na ola ni unu haatoo namiu. Talaaehana
 ine amu noia oto wai saemiu, uri amu sie adoado-
 mainia holai nao uri amu anai alamira uritaha: ana
 inau na anai ta na wawa na na saenanauna muniamu,
 na ahutana mai maeloona muniamu kira sie ura
 honosia oto wa kira e alamia oto oo. Na ta alai
 amamiu oto kira anai geloamu, na alai ulamiu lou,
 na alai takihemiu, na alai malahumiu; na na maile
 hikemiu kira anai haamaesira oto. Na ahutana mai
 hanua anai tau nora upu muniamu talaaehana na
 sataku. Na na tai waraehu ni qeu i qeumiu sie aia
 oto. Amu anai taria oto na maurihaamiu nemiu ani
 totorina susutoo iamu.
- Na ta maholo amu a loosia na mae ea ala hahia

- Jerusalem, *ne* maholo ni amu anai manatainia oto uri
 21 *na* haamaanaolana e duduhia oto. Oto ana maholoni
 alaile i Judea muni kire tahi oto wai tolo, *na* alaile i
 matolana muni kire usutaha oto *maania* ; *na* alaile-
 22 *ni* wai lalo kira sie sili lou weu ilalona. Ana *mai*
 haudina ni dina ni suu olana, uri muni haatooa
 23 waluola kira usui oto kau. Na ta amasilana oto
 alai keni e hia oto *na* alaile ea haahaasusu ana *mai*
 maholo urina ! ana kira anai taunainia *na* hanua
 inihou oto e aopa, *na* *na* saewasuna anai saunia *na*
 24 ruruha inihou. Na kira anai maesia *na* maana nahi,
 na ani tola mauri ada lou siena taana *na* *mai* ruruha :
 na *mai* ruruha aopa anai uri pulisia Jerusalem mune
 lai hula ana maholo kira anai haatooa oto *na* *mai*
 25 maholo alai ruruha aopa. Na *mai* haara oto ana sato
 na ana warowaro *na* ana *mai* uuiheu ; *na* *mai* iano
 ilehu kira anai taunainia *mai* ruruha, *na* saeda ea talei
 26 puo oto ana *na* asi *na* *na* ahe ea kokohu ; *mai* inoni ea
 manomano toli oto ani mauna, na ani totorilana waluola
 anai tola ana walumalau : ana *na* moola nanama wai
 27 leni anai kulekule oto. Na oto ana maholoni kira
 anai loosia *na* Kale ni inoni ea lae *mai* ilenina masi
 uru maia *na* nanamana *na* *na* manikuluana oto paina.
 28 Na maholo waluola inihou ea talaai too oto, *ne* amu
 anaisi lio alealena, *na* amu anaisi uwa alena ana
 qaumiu ; ana *na* tapa olisilamiu ea duduhia oto *mai*.
 29 Na e unua *na* alahuuna munira uri, Amu loosia *na*
 30 fig *na* taataana *na* *mai* ei : maholo kira a ura oto,
ne amu anaisi loosia oto *na* amu anaisi manatainia
 31 maraamiu uri oku ea karaini oto. Alihana lou iamu
 ni, maholo amu a loosia waluola inihou ea too oto, *ne*
 amu anaisi manatainia uri *na* alahana a God e karaini
 32 oto. Walaimoli naa unua muniamu uri, Na qauna
 inihou sie aani suu oto lai hulaana waluola anai too
 33 manomano oto. Ileni *na* iano anai suu oto : *na*
 walaku oto sie aani suu oto.
 34 Na taa amu lio talamiu oto, *mane* ta *na* *na* saemiu
 e hia ana nauna, *na* ana tonona paina, *na* ana *na*
 moola ni haapuosae ana mauriha hou, oto *na* haudina
 ine anaisi too laulau hahiamu e waruna oto *na* huna :

ana eanai too oto urina hahira ahutana alaile ea ioio
 36 ana ahutana walumalau. Na ta amu kakali sulia
 taana na maholo, maia na tola suuina, uri muni amu
 e aailaa ni tehi sapemawa maania waluola inihou
 eanai too oto, na ni ura honosia naona na Kale ni
 inoni.

37 Na ana mai haiatowa e haahaausuli ana lolata ni
 mane; easi isiisitaha oto wau ana mai hai seulehi
 muni maahuna ana na houliwo kira saea uri i Olivet.

38 Na ahutana mai hanua huna e haahuo oto wai lolata
 ni mane muni ronoa.

22 Oto na houla ani bread lalemo e karaini oto, kira
 2 saea uri na Rekelauni. Oto alai naohana priest
 na alai haausuli e tautau haitalea uri kira anai haamaesia
 uritaha; ana kira maunira mai hanua huna.

3 Na a Satan e sili wai saena Judas kira saea ana
 4 Iskariot, naite laa hikenā na awala mana rua. Oto e
 lae wau, e ruru wala maira alai naohana priest na
 5 alai kaptain, uri muni e qeloa uritaha munira. Oto
 kira asi saesaediena, kira holosia na niilana tooha
 6 munia. Na e maesia oto, na e tautau haitalea na
 maholo diena muni e qeloa munira ahoa ana mai
 hanua huna.

7 Oto na haudina ani bread lalemo e siho oto, na
 holoholo oto ikira muni unua na Rekelauni ana.

8 Oto easi usunainia wau a Peter na a John, maia
 e tauri, More lae more talamainia na Rekelauni, muni

9 kaelu e nau. Oto koro asi tauri munia, O sare ta
 10 muni mere lai talamai ihei? Oto easi tauri muni-

raruā, Lio kau, maholo moro sili oto wai poona,
 naite mane ea anainia na dana eanai odoimoro, moro

11 luluīsulia wai nime ni neia ea taumei sili ana. Na
 moro anaisi tauri munia aunana nima uri, A Haausuli

ea tauri munio, Na duru ikira mai awataa ihei, muni
 emelu na mai qaaronoisuli inau melu e naua na

12 Rekelauni ana? Oto eanaisi haatainia muniomoro
 na saosachana nima e paina kira holasia oto; ne

13 moro anai talamai oto wai lehuna. Oto koro asi
 lae wau, na koro asi lio tooana oto mala kira unua
 oto muni raruā : oto koro asi talamainia na rekelauni.

- 14 Na *na* maholo ni sato e too ~~oto~~, ~~na~~ easi io iano
 15 ikiraelu na alai haatola lou. Na easi tauri munira,
 Ani haihunilana munia nau haihunia oto *na* naulana
na Rekelauni nihou meiamu maholo nau qake sape-
 16 hiito ua: ana naa unua muniamu uri, Nau sie aani
 naua oto lai hulaana eanai too oto ana *na* alahana
 17 a God. Oto e helesia *na* kaokao, na e walaa ni
 haasaediena *mano*, easi tauri, Amu heleana inihou,
 18 amu haado iamu ana: ana naa unua muniamu uri,
 Keikei oto inihou naa sie aani tonohia lou *na* sulu
 ni vine lai hulaana *na* alahana a God anai siho oto
 19 mai. Na e ta *na* hoi bread, na e walaa ni haasaediena
mano, easi nisia, na easi haadora maia e tauri,
 Hasioku oto inihou kira toliasia oto talaaehana
 20 iamu: amu tautau urina ni ani adomaina aku. Na
na kaokao lou i purina *na* nauna, maia e tauri, Na
 kaokao inihou *na* haaluna haolu ana apuku kira a huia
 21 oto talaaehana iamu. Na lio kau, *na* nimana a laani
 22 ea qeloau *ne* ilenina table oto maiiau. Ana *na* Kale
 ni inoni ea laelae oto mala kira hatonainia oto: na
 23 taa amasilana oto a laani *na* qelolana ea lae ana ! Oto
 kira asi talaai haihaitalea maraada uri atei hiked
 anai taua oto *na* masiola ni.
- 24 Na *na* haitohena e talaae ada uri atei hiked
 25 anai unua uri e liutaha. Na e tauri munira, Mai
 alaha parasira mai ruruha aopa kira a alaha parasira :
 na kira a saesaea alaile e rato ada uri, Alaile ni
 26 arikosi diena. Na iamu keu amu sie urina oto: na
 ta a laani e rato hikemiu, muni e noi oto mala naite
 saanau mola; na a laani e alaha muni e noi oto mala
 27 *na* hairaretai mola. Ana atei keu e rato, a laani
 ea naku oto muni *nau*? wa a laani ea raretai? Ineia
 taha oto a laani ohia ea naku oto muni *nau*? na taa
 inau naa ioio i matolamiu mala *na* laa ea raretai.
- 28 Na iamu oto alaileni amu io tarau oto meiau ana
 29 malaahonalaku; *ne* inau naa holosia oto *na* alahana
 30 namiu, mala a Amaku e holosia lou nekua, uri muni
 amu e *nau* na e tono sulia table inau ana alahana
 inau; na iamu anai io oto ilenina *mai* lehu ni neneku
 31 muni iira *mai* komu ni Israel awala *mana* rua. Simon,

- Simon, lio kau, a Satan e haatohuamu, uri mune opa
 32 amu waruna *mai* korn : na taa inau nau totola sui
 talamu, uri muni na hiwalaimolina ioe e suuri suu
 oto : na ioe maholo na saemu ea aliu, o haasusura
 33 oto alai ulamu. Oto easi tauri munia, Lord, ana
 kara anai haku oto tanē nau taulei oto ni lae wai
 34 laona na nima ni hoo na wai laona na maena. Na
 e tauri, Inau naa unua munio, Peter, uri na kua
 sie nara siiri lai hulaana oa taitei haaolu oto uri o
 qake aani manatainiau.
- 35 Na e unua munira uri, Maholo nau usunainiamu
 wau na amu qake tola *mai* ni haa, na amu qake tola
mai lou, wa na shoe lou, uri na masiola e ore amiu wa
 36 qake ? Oto kira asi tauri, Qaike. Na e tauri munira,
 Na taa oto mola nihou, ile e manatainia na *mai* ni
 haa, muni e tolea oto, na na *mai* lou urina : na ile
 e qake manatainia na nahi, mune haaholinainia na
 37 tooni ni eluhi ineia muni e holia oto naile. Ana inau
 naa unua muniamu, uri na masiola inihou kira qani
 usua oto ne anai too oto aku, na uri, Kira idumia
 oto maira alai orahaa : ana na moola horaku eanai
 38 mano teetee oto. Oto ikiraelu uri, Lord, lio kau
 na ro nahi oto inihou. Na e tauri munira, Diena
 oto.
- 39 Oto e isitaha easi lae wau, isulia tolahana oto, talea
 na houliwo i Olivet ; na alai qaaronoisuli e luluisulia
 40 noone. Na e hula oto wai lehuna, easi tauri munira,
 Amu arearenai mane amu lae laona na malaahona-
 41 lamiu. Na e lae kau wau *maanira* na lehu mala kira
 a uia oto na hei heu ; oto e pouruuru iano e arenai, e tauri,
 42 Mamaa, ana na saemu e urina, o sulu asia na kaokao
 inihou *maaniau* : na ta mane e lae isulia saeku, na
 43 ta isulia saemu oto. Na na angel e haatai ana kei
 44 leni, ea haasusua. Na ana e rako aelaana saena oto e
 arenai aailaa *maania* holai nao : na na madarana ana
 45 e noi urihana na apu e 'uduudu iano. Oto e sulutae
maania na arenaina, easi lai hulaana alai qaaronoisuli,
 na e loosira kira maahu oto ani saehuna, na oto easi
 46 tauri munira, E ua oto amu a *maamaahu* ? sulutae,
 amu arenai, mane molu lae laona na malaahonalamiu.

- 47 Maholo e walawalaa ua, lio kau, *na mai rurua* huna, *na a laani kira saea uri a Judas, naile oto* hikenā *na awala mana rua, ea naoda ; na e duduhia*
- 48 Jesus muni nonoia oto. Na ta a Jesus easi tauri munia, Judas, uri oa qeloa oto *na Kale ni inoni ana*
- 49 nonoilana? Na alaile e kalikalia e loosia *na moola* anai too oto kau, *ne kira asi tauri munia, Lord, uri*
- 50 melu anai repu oto ani nahi? Oto *naite ile hikedā* e rapusia a hairaretai a naohana priest na e tapa
- 51 tekelainia alina i qaloqalo ana. Oto a Jesus e alamira e tauri, Amu lio maia kau *na holoholo inihou. Na*
- 52 e hele wau ana alinana e haauria oto. Na a Jesus e tauri munira *mai naohana priest na mai kaptain keikei* ana nima ni *mane na munira mai ratonimane, kira* isitaha kau mei munia, uri, Ni, amu silitaha kau mei mala uri munia *na inoni horohoro peli mei*
- 53 nahi na mata? Maholo nau talei neneneku oto maia mu isuli haudina ilaona lolata ni *mane, na oto* amu qake lalainia *na nimamiu hahiau, na ta na* maholo iamu oto inihou, *na na nanamana ani rorodoa.*
- 54 Oto kira asi helesia, kira a tolea oto wai nima a naohana priest. Na ta a Peter e luluissulia e
- 55 haatauria. Na kira rurua oto *na duna i matolana* na lolata, oto a Peter e io iano noone i matoladaelu.
- 56 Na *naite keni e loosia e io horana na raranana duna,* na e toomaia oto easi tauri, A laa nihou noone maia.
- 57 Oto e taitei ana, e tauri, Keni hou, nau qake aani
- 58 manatainia. Oto e haawali kau *na naite laa e loosia* lou oto easi tauri, Ioe lou *naite ile hikedā. Oto a*
- 59 Peter e unua uri, Laani, inau qaike. Na *na tai* maholo ni sato e liu, *na naite laa hikedā e usu ilenina,* e tauri, Walaimoli a laa nihou noone lou mea : ana
- 60 ineia *na laa ni Galilea. Na ta a Peter e tauri, Laa* ni, nau qake manatainia *na masiola ana na moola* oa unueni. Na laulau maholo e walawalaa ua *ne* na kua easi nara oto. Na a Lord e lio keke easi
- 61 toomaia Peter. Na a Peter easi adomainia oto *na* walana Lord, ana e tauri munia, Maholo *na kua e* qake nara ua isiiri o anai holai taitei haaolu aku.
- 62 Oto e silitaha, easi nara uloulo.

63 Na alaileni e helesia Jesus, kira asi haamasi ana,
64 maia kira rapusia. Na kira ulua maana ani sala,
kira asi soi heria, kira tauri, O walaa ni prophet
65 keu : atei laa e hidalio kau ? Na na moola huna
haiaopai kira gelu ilenina ani maia kira walaa
tataalasia.

66 Na e dani oto, *ne na* pulita alai ratonimane ana
mai hunua huna e ruru oto, alai naohana priest
67 na alai haausuli noone ; oto kira asi tolea oto wai
nima ni ii ikira, maia kira tauri, Ana ioe oto a Christ,
o unua oto muniami. Na taa e tauri munira, Ana
naa taumei unua muniamu, *ne* amu sie aani hiwa-
68 laimoli oto : na ana naa soi hariamu, *ne* amu sie
69 hai ala lou. Na ta keikei oto ana maholo nihou
na Kale ni inoni eanai neku oto i qaloqalona na
70 nanamana a God. Oto kira asi hauni tauri, Ne
ioe oto na Kalena God. Na easi tauri munira, Iamu
71 amu a unua oto ni uri inau oto. Oto kira asi tauri,
Kaelu anai haitalea lou muniua na haiwala ni unu
haatoo ? ana kaelu hauni ronoa oto ana wawana.

23 Oto ahutana pulita ada e sulutae, kira asi tolea
2 oto honosia Pilate. Na kira talaai gelu ola
ilenina, kira asi tauri, Melu lio haaroia oto a laa
inihou ea wai tataala ana *mai* hanua iami, na ea
ereada mane wilina munia Kaisar, maia ea unua
3 lou uri ineia a Christ na alaha. Oto a Pilate e soi
haria easi tauri, Ni, ioe taane na alaha parasira
alai Judea ? Oto e alamia e tauri, Ineia ta oto,
4 oa unua oto. Na a Pilate e unua munira *mai* naohana
priest na munira *mai* ruruha huna easi tauri, Nau
qake aani lio haaroia na masi roroana ana a laa
5 nihou. Na kira usu mautaa oto kira asi tauri, Ea
talei kotahia saena *mai* hanua huna, ea haahaausuli
ea waiwesia *mai* hanua i Judea, na keikei lou i Galilea
6 hula *mai* inihou. Na a Pilate e rono urina, *ne* easi
7 soisoiri uri a laa nihou e keikei i Galilea. Na e
manatainia oto uri neia e keikei ana na alahana a
Herod, oto easi usunainia wau isiena Herod, ana
ineia noone lou i Jerusalem ana *mai* haudina ine.

8 Na a Herod e loosia Jesus, easi saesaediena oto

- waewae, ana e talei haihunua oto muni e loosia
 oto kei mei, ana e ronoa na houlana; na e io totoria
 9 oto muni e loosia naite anoa neia anai ta. Oto e
 soi haria ana mai walaana huna; na taa e qake
 10 aani alamia oto. Na alai naohana priest na alai
 11 haausuli e ura, kira a gelu ola aailaa ilenina. Na
 a Herod na alai soldier ineia e mamainiana, kira
 a haamasiana, na kira tooni hahia ani tooni laulaunia,
 12 kira asi usunainia lou weu isiena Pilate. Na a Herod
 na a Pilate e hai malahuna lou ana tai haudina
 ni: ana koro holai hai maeloona kau munirarua
 hailiu.
- 13 Na a Pilate e lokora mai naohana priest na mai
 14 alaha na mai hanua huna lou, easi tauri munira,
 Amu tolea oto mai a laa nihou, mala uri naile ea
 wai tataala ana mai hanua huna: na lio kau, inau
 nau haitale winiwini ana i naomiu, na nau qake
 aani lio haaroia oto na masi roroana ana a laa nihou
 ana na moola amu a gelu ilenina ani: qake oto,
 15 na nea Herod qake lou: ana neia e usunai alihoi
 ana isiekaelu; na lio kau, e qake aani ta na masiola
 16 e haidadana ana na maena. Ne talaaehana urina
 18 nee rapusia kau, nee luhasia oto. Na taa kira mani
 tea tainalu oto, kira asi tauri, O taasias oto a laa
 19 nihou, na o luhasia Barabas muniami: a laa ni
 kira gelusia laona na nima ni hoo hahia na haihorona
 20 na na' horona oto wai poona. Na a Pilate e hai
 walaa lou munira, e sare ta muni luhasia Jesus:
 21 na ta kira asi arai kira tauri, Lupu talenasia ilenina
 22 ailipou, lupu talenasia ilenina ailipou. Na oluna
 na haiwala munira uri, Ani taha, na masi orahaa
 uritaha a laa nihou e ta? Inau nau qake aani
 lio haaroia na masiola ana e haidadana ana na maena:
 talaaehana ine nee rapusia kau nee luhasia oto.
- 23 Na ta kira asi usu hehesi ani walada e paina, kira
 haatohu ana muni lupu talenasia ilenina ailipou.
 24 Na walada easi too oo. Na a Pilate easi unu tabanainia
 uri muni kira ta oto na masiola ni kira haatohua kau.
 25 Oto e luhasia a laani kira gelusia kau ilaona nima
 ni hoo hahia na haihorona na na horona, ile kira

haatohua kau ; na ta e qeloa Jesus oto isulia saeda e haihunia urina.

- 26 Oto kira asi tolea oto wau, kira asi helesia Simon na laa ni Kurene, ea alihoi oto mai keikei i lalo, na kira asi noia na ailipou ineia ilenina, muni e anainia isulia Jesus.
- 27 Na na pulita paina ana mai hanua huna e luluisulia, na ana alai keni lou kira a kumu i manomanoda maia
- 28 kira takotakosia. Na ta a Jesus e lio keke talera easi tauri, Alai keni alai kaleni Jerusalem, amu sie takotakosiau, na ta amu takotakosiamu na alai kale-
- 29 miu. Ana lio kau, mai haudina anai siho oto mai, na kira anaisi taurini eni, uri, Dehidehira alai amara na na mai ia e qake aani haahuta, na mai susu
- 30 kira qake aani susu eni. Oto ana maholoni kira anaisi talaaeni walaa uri munia mai houliwo uri,
- 31 Amu anomiemī, na munia mai torokoua uri, Amu ruru kore habiami. Ana uri kira anai taurinani ana na ai maumauria, ne kira anaisi tauritaha ana na ai e mae?
- 32 Na na ro mane lou, ro ola ni arikosi tataala, kira tolerarua hairuru mea mune saunirarua lou mea.
- 33 Na kira hula oto ana lehuni, kira saea uri, Qauli iñoni, kira asi lupu talenasia ilehuna ilenina ailipou, na na ro maneni lou ro ola ni arikosi tataala, naile
- 34 i qaloqalona na ruana i maumaulina. Oto a Jesus easi tauri, Mamaa, o sae asia na ola nihou munira, ana kira qake aani manatainia na masiola kira a ta. Na kira haadora ana mai tooni ineia, kira a
- 35 ilala munii. Na mai hanua huna e uraura kira a tootoomaia. Na mai alaha lou e ere mamaini ana, kira tauri keu, E haauria alaile aopa ; muni e haauria oto maraana, ana ineia ohia nihou a Christ nana God,
- 36 laa kira lio hilisia oto. Na mai soldier lou e haamasiana, kīra laelae oto mai isulia kira a nīia na vinegar
- 37 munia, maia kira tauri, Kau ana ioe oto na Alaha
- 38 parasira alai Judea, o haaurio oto. Na na usuusu oto ihahona uri, A alaha parasira alai Judea kai nihou.
- 39 Na naite laa hikena ro maneni ro ola ni arikosi

talaala kira arororarua kau mea e wala taewau ana,
 40 e tauri, Ni ioe oto a Christ wa qaike? o haaurikaclu
 otoni. Na ta a laa damana e alamia e ereana easi
 tauri, Uri o qake maunia God, ana kira iio noone lou
 41 mea? Na kira suuola mala e odo munikara; ana
 kara hele oto mala e haidadana ana mai arikosina
 ikarai: na ta a laa nihou e qake aani tau aelana na
 42 masiola. Na easi tauri, Jesus, o adomainiau maholo
 43 oa lae oto mai ana alahana ioe. Oto easi tauri munia,
 44 Walaimoli naa unua munio uri, Isiiri kara anai naku
 oto i Paradise.

44 Na oto mala onona na maholo ni sato, na masi
 rorodoa e dau hahia ahutana na hanua lai hulaana
 45 siwana na maholo ni sato, na na raranana sato e qake
 raa tautaha oto: na na masi sala kira lohea parasia
 46 na nima ni mane e waahita oto i denuma. Na nea
 Jesus e soi ana na haiwala paina, oto easi tauri,
 Mamaa, naa noia na manoku oto wau ilaona nimamu:
 na e wala oto urina, easi toliasia na manomanona.
 47 Na a mane kenturion ine e loosia na moola kira tau
 oto, ne e soi haamanikulua God, easi tauri, Walaimoli
 48 a laa nihou na mane odotai. Na ahutana mai hanua
 huna e rururu oto muni loosia na masiola inihou,
 maholo kira loosia na moola kira tau oto, kira asi
 49 alihoi oto wau maia kira kumu i manomanoda. Na
 ahutana alai inoni ineia, na alai keni e luluissuli oto
 maia keikei i Galilea; kira ura haatau, ani loosilana na
 moola inihou.

50 Na lio kau na laa satana a Joseph, naite ile ana na
 51 pulita ni ii, na mane diena na e odotai, (ineia nihou e
 qake aani maesia na adomaina na na arikosina ikira)
 ineia na laa ni Arimathea, naite poona ikira alai Judea,
 52 na e io totoria na alahana a God: neia a laa nihou e
 lae isiena Pilate, na e haatohua na raena Jesus ana.
 53 Na e ohosia oto, easi uloa ana masi sala rerea, oto e
 lae wai noia laona na kiliqueu kira didia oto ana hau,
 54 naile e qake eno ua ana. Na na haudinani dina ni
 talamaina, na na haudina ni sabbath e karainia oto.
 55 Na alai keni e mani hakunia kau keikei i Galilea kira
 a luluissuli noone, na kira loosia na kiliqueu, na ana

- 56 kira aoria *na* raena uritaha. Na kira alihoi oto wau, kira tau konia *na* moola wasuwasu *na* *na* rumu ni suu.
- Na kira haamamalo oto ana haudina ni sabbath
- 24 isulia *na* haatolana. Na ana etana *na* haudina ani week, oto mola i mahuohuo, kira a lae oto mai isiena *na* kiligeu, kira a tolea oto *na* moola wasuwasu
- 2 kira tau konii oto. Na kira loosia *na* hau kira qelusia
- 3 oto *maania* *na* kiligeu. Na kira sili oto wau, *na* kira
- 4 qake lio haaroia *na* raena a Lord Jesus. Oto *na* taulana e urini, uri maholo kira talei puo ani, *ne* *na* ro
- 5 mane e ura karainira ani tooni renaa : *na* ana kira mau *na* kira lio toli iano, oto koro asi tauri munira, E ua oto amu a tau haitalea laa e mauri isiena alaile e mae ?
- 6 Neia e aia ilehu, e sulutae oto : amu adomainia kau
- 7 ana e walaa muniamu maholo ineia wa i Galilea, ana e unua uri *na* holoholo *na* Kale ni inoni muni kira geloa oto ilaona nimada alai orahaa, *na* muni kire lupu talenasia ilenina ailipou, *na* muni e sulutae oto lou ana
- 8 oluna *na* dina. Oto kira asi adomainia oto *na* walana,
- 9 *na* kira alihoi oto wau *maania* *na* kiligeu, maia kira unu tahanainia waluola inihou munira awala *mana* eta, *na* munira ahutana alaile aopa lou. A Mary ni Magdala oto nihou, *na* a Joana, *na* a Mary nikenā James : *na* alai keni aopa maira e unua *na* moola nihou munira
- 11 alai haatola. Na kira ronoa mai haiwala inihou mala uri *na* onionina mola ; *na* kira qake aani hiwalaimoli
- 12 ada. Na ta a Peter e sulutae, *na* e huru oto isiena *na* kiligeu ; oto e urutou iano easi aonai wau ilalona, *na* e loosia mai mesi salani oto haliite maraani ; oto e alihoi oto i siedaelu, easi panarainia oto *na* moola kira tau i oto.
- 13 Na lio kau, *na* ro ile hikedā e laelae ana haudina ni talea *na* poona satana i Emaus, e haatauria Jerusalem
- 14 *na* hīu mile maia *na* apa. Na koro hauni wala maraadarua ana taana *na* ola inihou kira tautau i oto.
- 15 Na *na* taulana e urini, uri maholo koro mani walaa oto maia *na* haihaisoina, nea Jesus oto e duduhirarua,
- 16 *na* e hakunirarua oto. Na kira hele habia *na* maadarua mane koro manatainia. Na e tauri munirarua, Na mai walaana uritaha nihou moro a

- tapa haiolosi laelae ani? Oto koro ura noto oto, na
 18 maadarua e alaala ninita. Na naite laa adarua satana
 a Kleopas e alamia e tauri munia, Ohia tai ioe
 maraamu oa io ni awataa i Jerusalem, na o qake
 manatainia na moola e too oto ilehuna ana mai
 19 haudina inihou? Oto e tauri munia, Na moola taha
 inihou? Oto koro munia uri, Na moola e ua ana a
 Jesus laa ni Nasarat, na prophet noone e nanama ani
 taulana na ani walaana i naona God, na i naona
 20 ahutana mai hanua hunu : na ana alai naohana priest
 na alai alaha iami e qeloa oto muni kire ii mae ana,
 21 na kira lupu talenasia oto ilenina ailipou. Na iami
 ami io totoria oto muni neia nihou laa ni tapa olisia
 Israel. O siua na na holoholo lou inihou, oluna na
 haudina kai nihou i purina kira taua na moola inihou.
 22 Na lou na maite keni amelu e haasireiniami, kira
 23 haahuo oto i kiliqueu ; na kira qake aani lio haaroia na
 raena, kira asi alihoi oto wau maia kira unua uri kira
 loosia alai angel e haatai oto munira, ani unulana oto
 24 uri e mauri. Na na mai haluile ana alaile iemi e lae
 isiena na kiliqueu, na kira loosia oto mala alai keni e
 25 unueni : na ta ineia kira qake aani loosia. Na e tauri
 munirarua, Alai qeu, saemoro e hia oto ani hiwalai-
 26 molilana ahutana na moola mai prophet e unui ! Uri
 e qake holoholo a Christ muni e sapehiito urina, na
 27 muni e sili oto wau ilaona na manikuluhaana ? Na e
 talaee ana Moses na ana ahutana mai prophet, easi
 unu tahanainii munirarua laona taana na mai usuusu
 28 na moola kira unui raranana. Oto kiraelu duduhia
 oto na poona kiraelu a laelae ana : na ineia e tautau
 29 mune lae tarau. Oto koro asi tau rarahia, koro tauri,
 Kaelu e io kau ; ana e apai sato oto na e saulehi oto.
 30 Oto e sili wau mune io mairarua. Na na taulana e
 urini, uri maholo e io iano muni nau maira, e ta na
 hoi bread, na e walaa haasaedienaa, easi nisia, easi
 31 haadorarui. Na na maadarui e tolenani lio taha oto.
 na koro manatainia oto ; na e ahutata oto maania
 32 maadarui. Oto koro asi hauni walaa uri, Ne saekarai
 e qake madoro kau, maholo e walaa munikarai isulia
 tala, maholo e tahanan kau mai usuusu munikarai?

- 33 Oto koro asi sulutae ana tai maholo ni satoni, koro alihoi oto wai Jerusalem, na koro lio haaroia alai awala *mana* eta e loko oto, na alaile lou e hakunira
- 34 kau, kira a walaa uri, A Lord e sulutae oto walaimoli,
- 35 na e haatai oto munia Simon. Na koro unu tahanainia na moola kira tau i oto kau isulia tala, na ana koro lio saea uritaha ana nisilana na masi bread.
- 36 Na maholo kira walawalaa ua urina, ineia oto e ura i matolada, na e tauri munira, Muni e dailama oto
- 37 muniamu. Na ta kira asoso oto na saeda e puo oto ani mauna, na kira unua uri kira a loosia na akalo.
- 38 Na e tauri munira, E ua ni saemiu ea talei ikulei oto? na ana na taha na mai adomaina ea taetaelai i saemiu?
- 39 Amu loosia kau na nimeku na na aae ku uri inau oto : amu hele aku, na amu lio kau namiu ; ana na akalo e qake hasio na e qake susuli ana mala amu a loosii
- 40 aku. Na e walaa mano urina, easi haatainia ada na
- 41 nimana na na aaena. Na maholo kira a adomai ruarua ana isulia na saedienana na ana kira panarainia ua, oto easi tauri munira, Amu manatainia na masiola
- 42 ni na ilehu? Oto kira asi niia na masi ia munia kira
- 43 susunia. Oto e karuana easi nau oto i maada:
- 44 Na e tauri munira, Mai walaku inihou nau unui oto kau muniamu, maholo nau io ua maiamu, uri kira anai meni haatooa oto waluteni ola kira usui kau raranaku ana mai haatolana a Moses, na ana mai
- 45 prophet, na ana mai psalm. Oto e tahanan saeda
- 46 muni kire lio saea na mai usuusu ; na easi tauri munira, Kira usua oto kau urini, uri a Christ eanai sapehiito, na eanai sulutae lou ana oluna na dina
- 47 maanira alaile e mae oto ; na muni kire laalani wala ana na adomai olina na ani saeasilana na mai orahaa ana satana munia taana na komu ni inoni, talaae oto
- 48 i Jerusalem. Iamu oto alaile ni unu haatooa na
- 49 moola inihou. Na lio kau, naa usunainia ihahomiu na ponina a Amaku ; na ta amu io haawali mai i poona, hulaana kira anai tooni hahiamu ani nanamana kei leni.
- 50 Na e tolera hula oto wau horana i Bethany : oto e
- 51 susuainia na nimana easi haadienara. Na na taulana

- e urini, uri maholo e haadienara ua, easi lae oto wau
52 *maanira*, na kira suluia oto ileni. Na kira pouruuru
oto hahia, kira asi alihoi lou wau i Jerusalem *maia*
53 *saeda* e rukeruke oto waewae: na kira io onioni oto i
nima ni *mane*, *maia* na haasaedienalana God.

TATALOHA DIENA

MALA

A JOHN E TALOHAINIA

- 1 Ana na talaahana na Haiwala, na na Haiwala ine
2 isiena God, na na Haiwala ine ineia God. Ineia
3 nihou ana na talaahana isiena God. Kira haaholaa
4 taataana na moola ana; na taataana na ola haahola
5 e qake aani ahoa ana maholo kira haaholaa. Na
6 maurina oto ana; na na maurina ine e noi dani
7 munira na mai inoni. Na na dani ine e raa ilaona a
8 rorodoa, na na rorodoa ine e qake aailaa liutaha ana.
9 Naite mane e lae mai, a God e usunainia mai, na
10 satana a John. Ineia nihou e lae mai mune unu
11 haatoo, mune unu haatoo ana na dani ine, muni kire
12 hauni hiwalaimoli oto isulia. Ineia nihou e qake
13 dani ine, na ta e lae mai mune unu haatoo ana dani.
14 Na hahuana dani taane, ileni oto ea raania taana na
15 inoni ea laelae mai laona walumalau. Ineia nihou e
16 io oto laona walumalau, na na walumalau e talaae
17 ana, na na walumalau e qake aani manatainia. Neia
18 e lae mai talea na moola ineia, na alaile ineia e qake
19 tola konia oto. Na ta alaile e tola konia kau, neia asi
20 nanamainiraelu kire noia oto alai kalena God, alaile
21 otoni ea hiwalaimoli ana satana: kira qake huta ani
22 epu, wa ani haihunina ni hesio, wa ani haihunina na
23 mai inoni, na ta kira huta ana God. Na na Haiwala

- e noi hesio, na e ioio isieka (na ami toomaia taane na manikuluhana, masi manikuluana mala oto ana Kalena Mamaa na tai kale mou), e honu eni niina na
 15 ani walaimolina. A John e unu haatoo ana, e soi peina easi tauri, Ineia oto inihou nau walaa raranana kau uri, Naile e haipuriku kau ne e ta oto mune
 16 naoku oto : ana e naoku kau oto kei mai. Ana kia hauni hele oto ana na moola neia e honu eni, na na
 17 niina tapa olitana na niina. Ana kira niia oto mai haatolana ana a Moses ; na niina na na walaimolina
 18 e talaae oto ana a Jesus Christ. E qake ile oto mune loosia God keikei oto mai ; na Kale oto tai Kale mou, ile ea io oto i saronā Mama, ineia oto e houleinia mai.
 19 Na nea John e walaa haatoo uri, maholo mai Judea e usunainia alai priest na alai Levi isiena keikei i
 20 Jerusalem muni soi haria uri, Ioe atei ? Oto e walaa odoodo e qake aani kae ; na e walaa odoodo uri, Inau
 21 qake a Christ. Oto kira asi soi heria uri, Na taha kau ? Ioe ohia a Elija ? Oto easi tauri, Inau qake. Ioe ohia a prophet ine ? Oto e alamira uri, Qake.
 22 Talaaehana ine kira asi tauri munia, Ioe atei ? muni ami e alamira alaile e usunainiami mei. O a unuo
 23 uritaha muniami ? Oto ineia asi tauri, Inau oto walaana naile ea walawalaa paina laona hanua saasala uri, Amu haaodoo na tala a Lord, mala kau a Isaia na prophet e unua. Na alai haatola ine e keikei ana alai
 24 Pharise. Oto kira asi soi haria kira tauri, E ua oto oa talei loloto maea, na o qake a Christ, wa a Elija, wa a
 25 prophet ine ? A John e alamira easi tauri, Inau naa loloto maea ani wei mola : naile oto ea ura i matolamiu
 26 na amu qake manatainia, ineia otoni ile ea haipuriku, na nau qake malisina na luhasilana na walo e hoo
 27 hahia shoe ineia ana. Na taulani na moola inihou i Bethabara ana apani Jordan poo wau, a John e lolotomaea kau wai lehuna.
 28
 29 Oto haudina i hahona easi loosia Jesus ea lae mai isiena, easi tauri, Lio kau, a Lamb a God, ile ea sulu
 30 asia na roroana na walumalau ! Ineia kau inihou nau walaa raranana uri, Naile ea haipuriku ne e ta
 31 mune naoku oto : ana e naoku kau oto kei mai. Na

inau nau qake aani manatainia oto ; na ta muni kira
 haatainia oto munira alai Israel, *ne* talaaehana oto *na*
 32 masiola ni nau lae mai naa lolotomaea ani wei. Na
nea John e walaa haatoo e tauri, Nau loosia oto a
 Hiona e siho mai kei ileni mala oto *na* taqataqaruru ;
 33 na e oa oto ilenina. Na inau nau qake aani mana-
 tainia oto : na ta ile e usunainiau mei muni lolotomaea
 ani wei, *ineia* asi tauri oto muniau, Ileni oa loosia
 Hiona ea siho oto ilenina, na ea oa oto ilenina, *ineia*
 34 oto ile ea lolotomaea ana Hiona Maea. Na nau
 loosia oto, na nau walaa haatoo oto ana uri *ineia*
 nihou a Kalena God.

35 Oto haudina lou i hahona a John e ura, ikiraelu na
 36 na ro ile hikena mai qaaronoisuli *ineia* ; na e toomaia
 Jesus ana e laelae, na easi tauri, Lio kau, a Lamb a
 37 God ! Na e ro qaaronoisuli ine koro ronoa ana e
 38 walaa, oto koro asi lulu isulia Jesus. Na a Jesus e
 lio keke, easi toomairarua ana koro lulu isulia, na easi
 tauri munirarua, Na ola taha moro a tautau ohia ?
 Oto koro asi tauri, Rabi (saelana oto ana kira a olisia
 39 uri, Haausuli), oa io ihei ? Oto easi tauri munirarua
 uri, Moro lae kau mei, na moro anai loosia oto.
 Oto kira asi lae wau, na koro loosia na lehu e ioio
 ana ; na koro naku keu mea ana haudina ine ; na
 40 e urihana oto na tanahuluana na maholo ni sato. Na
 naile hikena ro mane ni e ronoa John e walaa, na easi
 lulu isulia, a Andrew otoni aulana a Simon Peter.
 41 *Ineia* easi holai lio haaroia oto a hahuana ulana a
 Simon, easi tauri munia, Melu lio haaroia oto a
 Mesia (sailana oto ana kira a olisia uri, a Christ).
 42 *Neia* asi tolea oto isiena Jesus. Na a Jesus e toomaia,
 easi tauri, Ioe oto a Simon kalena John : kira anai
 saeo ana a Kephaz (olisilana oto uri, a Peter).

43 Oto haudina lou i hahona na saena oto mune lae
 wai Galilea, na easi lae lio haaroia Philip : oto *nea*
 44 Jesus easi tauri munia, O lulu isuliau. Na a Philip
 inihou na laa ni Bethsaida e keikei ana poona a
 45 Andrew koro a Peter. A Philip easi lae lio haaroia
 Nathanael, easi tauri munia, Ami lio haaroia oto a
 laani a Moses ana mai haatolana na ikira mai prophet

lou, e usuusu raranana, A Jesus laa ni Nasaret oto ni
 46 kalena Joseph. Oto a Nathanael easi tauri munia,
 Raoni na masi ola diena eanai kalitaha mai *maania* i
 Nasaret? A Philip easi tauri munia, O lae mai o lio
 47 kau namua. A Jesus e loosia Nathanael e laelae mai
 siena, na easi taʔri raranana, Lio kau, na hahuani
 kale ni Israel kau inihou, e qake kaena ana oto oo!
 48 A Nathanael easi tauri munia, E ua oto oʔ mana-
 tainiau? A Jesus e alamia e tauri, A Philip e qake
 soio ua, na nau holai loosio o io oto i orohana fig ine.
 49 A Nathanael e alamia uri, Rabi, ioe oto Kalena God;
 50 ioe oto na alaha parasira alai Israel. Oto a Jesus e
 alamia e tauri, Uri o hiwalaimoli ana nau unua munio
 uri, Nau loosio i orohana fig? O anai loosia na
 51 moola e paina liutahaana na moola inihou. Na e
 tauri munia, Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu,
 Amu anai loosia na salo eanai waahita, na alai angel
 a God ea tahetahelai wau na ea sisiho mai ilenina
 Kale ni inoni.

2 Oto oluna na haudina na aharota i Kana i Galilea;
 2 na a nikenā Jesus neia ilehuna; na kira haaronoa
 3 Jesus, na alai qaaronoisuli ineia munia aharota. Na
 maholo na wine e maa oto, ne a nikenā Jesus easi
 4 tauri munia, E qake wine oto ada. Na a Jesus e
 tauri munia, Teitei, na ola taha aku na lou emu?
 5 na maholo ni sato inau e qake too oto. A nikenā
 easi tauri munira alai hairaretai, Na masiola neia ea
 taumei unua muniamu, amu anai hele oto isulia.
 6 Oto kira noia e ono hou wei hau ilehuna isulia
 tolahada mai Judea munia na haarereana, kira anai
 7 meni ado ana na ro dani ohia wa na olu. A Jesus
 easi tauri munira, Amu denu haahonua mai hou wei
 eni wei. Oto kira asi denu haahonu mamalini oto.
 8 Oto easi tauri munira, Amu denu asia oto nihou,
 na amu totola oto isiena naohana laa hahia nauha.
 9 Oto kira asi tola. Na maholo na naohana laa hahia
 nauha e mami ohonaana wai ine e noi wine oto, na e
 qake aani manatainia uri e keikei ihei (na ta alai
 hairaretai ine e danuhia wai kau kira manatainia
 taane), oto na naohana laa hahia na nauha easi soia

- 10 mai a poro haolu, easi tauri munia, Taana na inoni ea holai noia na wine diena ; na maholo kira kele tono saedami oto, oto kira asi noia na wine e qake diena waewae : ioe o saenia kau na wine diena o asi kele
- 11 haatainia oto hou. A Jesus e taua na haara inihou na e talaai tau haarana ana i Kana i Galilea, na e haatainia na manikuluhaana ana ; na alai qaaronoisuli ineia e hiwalaimoli ana.
- 12 Mano urina e siho toli wai Kapernaum, ineia na a nikenā na mai ulana na mai qaaronoisuli ineia ; na kira io ilehuna mai haudina e qale huna.
- 13 Na na rekelauni ikira mai Judea e duduhia oto,
- 14 na a Jesus e hanetaha oto i Jerusalem. Na e lio haaroia oto ana lolata ni mane na maile e haaholinainia mai keu na mai sheep na mai taqataqaruru, na alaile
- 15 e oliolisi tooha e naku oto ; na e ielia na rapurapu, easi pesii mano maania ma lolata ni mane, mai sheep na mai keu noone lou ; na e linisii iano mai tooha alaile e oliolisi tooha, maia e qelusia lou mai table
- 16 ikira ; na e tauri munira alaile e haaholinainia mai taqataqaruru uri, Amu tau asii na moola inihou maania ilehu ; amu suuri taua na nima a Amaku
- 17 mune noia nima ni holiholi. Alai qaaronoisuli ineia e adomainia na usuusu e tauri, Na sae hairara hahia
- 18 nima ioe eanai nau suuhainiau oto. Ne alai Judea e alamia kira asi tauri munia, Na haara uritaha oa
- 19 haatainia amelu, ana oa tautau na moola inihou ? A Jesus e alamira easi tauri, Amu oho asia na nima ni mane inihou, na na anai haaurasia lou ana oluna na
- 20 haudina. Ne alai Judea easi tauri, Na hai awala ni helisi mana ono kira taua na nima ni mane inihou, na
- 21 uri o anai haaurasia lou ana oluna na haudina ? Na ta e walaa raranana na nima ni mane uri na sapena.
- 22 Ne maholo kira taea oto maanira alaile e mae oto, alai qaaronoisuli ineia kira asi adomainia ana e walaa kau urina ; na kira hiwalaimoli oto ana mai usuusu, na ana na haiwalani a Jesus e unua kau.
- 23 Na maholo ineia oto i Jerusalem ana na houla na rekelauni, na maile huna e hiwalaimoli oto ana, ana
- 24 kira loosia na mai haara e tau kau. Na ta a Jesus e

qake toliasia maraana munira, ana e manatainira na
 25 mai inoni manomano, na e qaike io totoria oto muni
 naile e unu haatoo ana mai inoni isiena; ana ineia e
 saei oto maraana na moola i saeana mai inoni.

3 Oto naite laa ana alai Pharise, na satana a Nikodemus,
 2 na alaha ikira alai Judea: ineia nihou e lae mai i
 rodo isiena Jesus, easi tauri munia, Haausuli, ami
 manatainio oto na haausuli e keikei mai ana God:
 ana God oto e qake maia naile, ne e sie taua oto na
 3 mai haara mala ioe oa tautau ni. Oto nea Jesus
 e alamia easi tauri munia, Walaimoli, walaimoli, naa
 unua munio, Ana naile oto e qake huta lou esie loosia
 4 oto na alahana a God. Oto nea Nikodemus uri, Ne
 na inoni anai huta uritaha oto lou maholo e repo oto,
 uri eanai sili elihoi i iena nikena, muni e huta lou
 5 ruana? Oto nea Jesus uri, Walaimoli, walaimoli,
 naa unua munio, Ana naile oto e qake huta lou
 ani wei na ana na Hiona, neia sie aani sili oto laona
 6 na alahana a God. Na masi ola e huta ni hesio
 mai eanai noi hesio; na na masiola e huta ni Hiona
 7 mai eanai noi hiona. O sie panapanarainia ana naa
 unua munio uri, Na holoholo iamuni muni amu e huta
 8 lou. Na dani ea oruoru isulia saena ana na lehu na
 ana na lehu, oa roronoa na awaawatana, na oto o
 qake aani manatainia na lehu ea keikei mei ana, na
 na lehu lou ea laelae talea: alihana oto lou taana
 9 naile ea huta ni Hiona. A Nikodemus e alamia easi
 10 tauri munia. Na moola inihou anai ua oto? A Jesus
 e alamia easi tauri, Raoni ioe na haausuli ikira alai
 Israel, na o qake manatainia na moola inihou?
 11 Walaimoli, walaimoli, naa unua munio, Ami a unua
 na moola ami manatainii, na ami a unu haatoo ana
 na moola ami loosii; na iamuni amu qake tola konia na
 12 mai haiwala ni unu haatoo iami. Ana naa unua oto
 muniamuni ana na mpola e keikei mai iano, na oto amu
 qake aani hiwalaimoli eni, ne amu anaisi hiwalaimoli
 uritaha ana naa taumei unua muniamuni ana na moola
 13 e keikei ileni? Na naile oto e qake hanetaha oto
 ileni, na ta a laani haleite e siho mai keikei ileni,
 14 neia na Kale ni inoni ine, laa ea ioio oto ileni. Na

- mala a Moses e haaurasia oto na maa ana hanua saasala, alihana oto lou na holoholo na Kale ni inoni
- 15 muni kire haaurasia oto lou : uri muni taana naile ea hiwalaimoli ana e manatainia oto na mauriha hu ana.
- 16 Ana God e saepainaana na walumalau oto urina, hulaana e maia a Kalena na tai kalemou, muni taana naile e hiwalaimoli oto ana esie aia oto, na eanai
- 17 manatainia na mauriha hu. Ana God e qake usunainia a Kalena ilaona walumalau muni e ii mae ana na walumalau, na uri muni na walumalau e mauri oto
- 18 isulia. Ile ea hiwalaimoli oto ana kira sie iia oto : ile e qake hiwalaimoli oto ana ne kira upuni iia oto, ana isulia e qake hiwalaimoli ana satana Kalena God na
- 19 tai kalemou. Na na iina oto inihou, uri na dani e lae oto mai ilaona walumalau, na na mai inoni e saenia na rorodoa na na dani qaike, ana isulia na
- 20 taulada e aela. Ana taana naile na taulana e aela neia ea tau noraupu munia na dani, na e qake aani lae mai talea na dani, mane kire ii too ana na mai
- 21 taulana. Na ta ile ea taua na walaimolina neia ea lae mai talea na dani, muni kire haatainia oto na mai taulana uri kira taui oto ana God.
- 22 Mano urina a Jesus na alai qaaronoisuli ineia e lae wai henua i Judea ; na e io kau maira ilehuna, na
- 23 e lolotomaea. Na a John e lolotomaea kau i Enon karainia i Salim, ana isulia na mai wei e huna ilehuna : na kira laelae wau kira hele ana na lotomaea.
- 24 Ana kira qake asia ua a John ilaona nima ni hoo.
- 25 Oto na tau haitalena e talaee oto ada alai qaaronoisuli a John maia naite laa ni Judea ana na haarereana.
- 26 Na kira asi lae wai siena John, kira tauri munia, Rabi, a laani moro io kau i apani Jordan qau wau, lio kau, neia ea lolotomaea noone, na ahutana na mai
- 27 hanua kira a hauni mano oto isulia. A John e alamira easi tauri, Na inoni oto esie karu ana na masiola, ana oto kira qake tolasia na holoholo ni
- 28 munia kei ileni. Iamu amu a unu haatoo aku ana nau tauri keu, Nau qake a Christ, na ta, uri kira
- 29 usunainiau oto wai naona. Laa e tola keni neia oto a poro haolu : na ta a malahuna laani e tola keni, ile ea

uraura na ea roronoa, *neia* ea saesaediena habia walana a poro haolu: *ne* na saedienana inau nihou
 30 easi too oto inihou. Na holoholo oto *ineia* muni e paipaina oto wau, na inau oto nee haohaora toli.

31 Ile ea siho mai kei *ileni neia* otoni ihahona waluola: ile e keikei mai iano ile ni iano ni, na ea walawalaa ana na moola ni iano: ile ea siho mai
 32 kei *ileni neia* otoni ihahona waluola. Na ea unu haatoo ana na moola e looloosii na e rorono; na naile oto e qake hele ana na haiwala ni unu haatoo
 33 *ineia*. Ile e hele oto ana na haiwala ni unu haatoo *ineia* ne e maemae oto ana na holoholo inihou uri,
 34 God e walaimoli. Ana a laani God e usunainia oto mai *neia* ea unuunua na mai haiwala a God: ana
 35 e qake niia na Hiona ani tohotohota. A Mamaa ea saepainaana na Kale, na e mani niia waluteni ola
 36 laona na nimana. Ile ea hiwalaimoli ana na Kale *ne* e manatainia oto na mauriha hu: na ta ile e qake tola ana na Kale *neia* sie aani loosia na mauriha, na ta na saewasuna a God ea io rarao oto ana.

4 Ne maholo a Lord e saumaatana uri alai Pharise e ronoa uri a Jesus e taura na maile huna liutaha ana alaile a John muni kire qaaronoisulia maia e lolo-
 2 tomaea ada (na ta a Jesus e qake aani lolotomaea, na
 3 alai qaaronoisuli *ineia* taane), easi lae oto *maania* i
 4 Judea, ea lae wai Galilea. Na na holoholo oto *ineia*
 5 muni liu i matolana Samaria. Na e hula oto ana naite poona ni Samaria, saelana uri i Sukar, karainia oto na lehu a Jakob e ta munia Joseph a kalena:
 6 na na hulahula a Jakob ilehuna. Oto nea Jesus e talei naku oto mola urina i kekena hulahula, ana e weo ana laena. Na e urihana na onona na maholo ni
 7 sato. Oto naite keni ni Samaria easi lae mai i tei wei: a Jesus easi tauri munia, O danu wei ekua.
 8 Ana alai qaaronoisuli *ineia* e lae wai poona muni holi
 9 naulaa. Na keni ni Samaria ine easi tauri munia, E ua ni ioe, na mane ni Judea oto, na oa suka aku munia na masi wei emua, na inau na keni ni Samaria?
 (Ana alai Judea e qake aani loko maira alai Samaria.)

10 A Jesus e alamia easi tauri munia, Ana o manatainia

- na niilana God, na a laa nihou e ua ea tauri munio, O danu wei ekua : taane o anai haatohu ana, na neia
- 11 anai ta oto munio na masi wei meuri. Ne a kenini easi tauri munia, Alaha inau, e qake ola ni denu ioe, na na kilu ni wei nihou e kokoro oto : ne na masi wei
- 12 meuri amu ni e keikei hei ? Uri o alaha liutaha ana amakaelu a Jakob, laa e niia na kilu ni wei inihou muni emelu, na e totono noone ana, na alai kalena,
- 13 na na mai keu ineia ? A Jesus e alamia easi tauri munia, Taana naile ea tonohia na wai inihou eanai
- 14 nisu ate lou : na taana naile ea tonohia na masi wei ni na anai niia neia sie nisu ate lou oto oo ; na ta na masi wei na anai niia munia eanai noi hulahula oto wai saena, ea hurehurei taha hulaana na mauriha
- 15 hu. Nea kenini easi tauri munia, Alaha inau, o niia oto mai na masi wei inihou ekua, muni nee suuri nisu ate oto oo lou, wa nee laelae haatau mei inihou
- 16 muni teitei wei. A Jesus easi tauri munia, O laelae kau, o haraia mai a poro ioe, na o alihoi oto mai.
- 17 Nea kenini easi tauri munia, E qaike poro inau.
- 18 A Jesus easi tauri munia, O walaa too oto uri, E qaike poro inau : ana o tooana e lima poro kau ; na ile oa io oto isiena otonihou neia e qake poro ioe :
- 19 ne o walaa too otoni. Nea kenini easi tauri munia, Alaha inau, nau lio saeo oto uri na prophet.
- 20 Alai amamami e qaoqao ola ilenina na houliwo inihou ; na iamu amu a unua uri i Jerusalem haleite
- 21 na lehu kira anai qaoqao ola ana. A Jesus easi tauri munia, Keni hou, o hiwalaimoli eku, na maholo ni sato ea duduhia oto mai, na amu sie qaoqao ola munia na Mamaa ilenina na houliwo inihou, wa i
- 22 Jerusalem lou. Amu a qaoqao ola munia na masiola amu qake manatainia : iami ami a qaoqao ola munia na masiola ami manatainia : ana na mauriha e keikei
- 23 ana alai Judea. Na ta na maholo ni sato e duduhia oto mai, na e hula noone oto, na alaile ea qaoqao ola walaimoli eanai qaoqao ola munia na Mamaa ana hiona na ani walaimolina : ana a Mamaa ea haitalea noone alaile e urina muni kire qaoqao ola munia.
- 24 God neia na Hiona : na na holoholo oto alaile ea

- qaoqao ola munia muni kire qaoqao ola munia ana
 25 hiona na ani walaimolina. Oto a kenini easi tauri
 munia, Nau manatainia taane uri a Mesia ea lae oto
 mai (saelana uri a Christ): na maholo ea hula oto
 26 mai, neia ana isi houleinia waluteni ola munikia. A
 Jesus easi tauri munia, Inau keu ineia naa walawalaa
 munio nihou.
- 27 Oto ana maholoni alai qaaronoisuli ineia easi hula;
 na kira panarainia ana koro a kenini koro walawalaa:
 na ta naile e qake ele tauri, Na ola taha oa tau
 28 haitalea? wa lou, E ua moro a walawalaa? Oto nea
 kenini e noi asia na ola talana wai ineia, easi lae
 oto wai poona, na easi tauri munira mai inoni uri,
 29 Amu lae mai i loosia na inoni e unu manoi muniau
 taataana na ola nau talei tautau: neia a Christ ohia?
 30 Kira silitaha oto maania poona, kira asi laelae wau
 31 isiena. Maholo kira laelae ua alai qaaronoisuli e
 32 haatohu ana, kira asi tauri, Rabi, o nau keu. Na
 ta easi tauri munira, Mai naulaa taane akui amu
 33 qake aani manatainii. Oto alai qaaronoisuli e mani
 34 walaa maraada uri, Naile ohia e tola oto ana? A
 Jesus easi tauri munira, Mai naulaa inau uri muni nee
 haatooa saena laa e usunainiau mei, na muni nee
 35 haamanoa oto na taulana. Uri amu qake unuunua
 uri, E hai warowaro, na na halisi easi repo oto? lio
 kau, naa unua muniamu uri, Amu uwa alena, na amu
 toomaia na mai lalo, uri kira rara oto ana halisi.
 36 Ile ea siokoni ea hele ana na waaita, na ea noi konia
 na mai huahuani ola loosia na mauriha hu; uri muni
 na laa ea tatataai na na laa ea siosiokoni koro e mani
 37 saesaediena hairuru. Ana na alahuuna inihou e too
 oto ana na masiola inihou uri, Naile ea tatataai, na
 38 naile aopa ea siosiokoni. Inau nau usunainiamu oto
 wau muni siosiokonia na moola amu qake aani
 daumai: alaile aopa e daumai oto, na iamu amu
 too oto i matolana mai daumana ikira.
- 39 Na alai Samaria humu ana poona ine e hiwalaimoli
 ana isulia walana a kenini e unu haatoo uri, Neia
 e unu manoi muniau taataana na ola nau talei tautau.
 40 Talaaehana urina maholo alai Samaria e hula isiena,

kira asi haatohu ana muni e io isieda : na e io ilehuna
 41 e ro haudina. Na na maile huna lou e hiwalaimoli
 42 oto ana isulia na walana ; na kira asi tauri munia
 a kenini uri, Ami hiwalaimoli oto, na e qake sulia
 walamu haleite : ana ami ronoi oto maraamami, na
 ami manatainia oto walaimoli uri a Christ oto nihou a
 haauritana walumalau.

43 Na na ro haudina e mano easi lae oto maania
 44 ilehuna ea lae oto wai Galilea. Ana a Jesus e unu
 haatoo maraana, uri na prophet sie aani manikulua
 45 ana hahuana hanua ineia. Na e hula oto wai
 Galilea, na alai Galilea easi tola konia oto, ana
 kira loosia waluteni ola e tau i wai Jerusalem ana
 houla.

46 Oto e lae lou i Kana i Galilea, e ta kau na wai
 ilehuna eanai noi wine oto. Na naite mane a alaha,
 47 a kalena e daoha i Kapernaum. Na maholo e ronoo
 Jesus uri e hanetaha oto maania i Judea wai Galilea,
 easi lae wai siena, na e haatohu ana muni e siho
 oto wau muni hauria kalena ; ana na tai kele lehu
 48 oto muni e mae oto oo. Ne a Jesus easi tauri munia,
 Amu amu qake loosii na mai haara na na mai anoa
 49 amu sie aani hiwalaimoli oto. Na mane a alahani
 easi tauri munia, Alaha inau, o siho toli wau na a
 50 kaleku e qale mae oo ua. A Jesus easi tauri munia,
 O lae oto wau ; a kalemua e mauri oto. Oto a maneni
 e hiwalaimoli oto ana na haiwala ni a Jesus e unua
 51 munia, na easi lae oto wau. Na maholo e siho toli
 ua alai hairaretai ineia e odoia, kira asi unua uri
 52 kalena e mauri oto. Oto easi soi hariraelu uri na
 maholo ni sato uritaha e talaai awaa ana. Oto kira
 asi tauri munia, I nonola ana hiuna na maholo ni
 53 sato na maena madoro e aia maania. Na amana easi
 manatainia oto uri oto ana tai maholo ni sato ni a
 Jesus e unua munia uri, A kalemua e mauri oto : na
 54 ineia e hiwalaimoli oto, na alaile lou ineia. Na
 ruana na haara inihou a Jesus e taua, maholo e
 hanetaha oto i Galilea maania i Judea.

5 Mano urina na houla ikira alai Judea ; na a Jesus e
 hanetaha oto wai Jerusalem.

- 2 Na na lama i Jerusalem horana na maana para ni
sheep, kira sae mala Hebrew ana uri Bethesda, na
3 lima duru ana. Na alai daodaoa na pulita paina
e talei enoeni wai lehuna, alai ulu, alai kou, alai
5 rarasi. Na naite mane ilehuna, na masi maelaa ineia
e totolea kau na olu awala ni helisi mana walu oto.
6 Maholo a Jesus e loosia e eno, na e manatainia uri e
tewasia oto urina, easi tauri munia, O a haihunua uri
7 muni kire haaudio oto? Laa e daodaoa easi alamia
uri, Alaha inau, nau qake too inoni muni e koniau
wai laona lama maholo kira a qaiqai na wai: na
maholo naa laelae ua, naile aopa ea holai siho oto
8 wau i naoku. A Jesus easi tauri munia, Sulutae,
9 o suluia na hulimu, o laelae hailiu. Na laulau kira
tolenani haaudio oto a laani, na easi suluia na hulina
e laelae hailiu.
- 10 Na na haudina ine na haudina ni sabbath. Oto
alai Judea easi tauri munia laani kira haaudio kau
uri, Na haudina ni sabbath otoni, na e qake haidadana
11 ana mai haatolana muni o suluia na hulimu. Na ta e
alamira uri, Laa e haaudio, ineia otoni e tauri
muniau, O suluia na hulimu na o laelae hailiu.
12 Oto kira asi soi heria uri, Atei laa e tauri munio
13 uri, O suluia na hulimu na o laelae hailiu? Na ta
a laani kira haaudio kau e qake manatainia uri atei:
ana Jesus e haatoretoe maa mania, ana mai ruruha
14 huna e haapuli ilehuna. Oto e haawali na a Jesus e
lio haarioa wai lolata ni mane, na easi tauri munia,
Liokau, kira haaudio oto: o sie tata orahaa oto lou,
15 mane na masiola aela oto waewae e too amu. A
laani e lae oto wau easi unua munira alai Judea uri a
16 Jesus oto a haauritana. Talaaehana urina alai Judea
e taunainia Jesus, ana e taurina ana haudina ni
17 sabbath. Na ta a Jesus easi alamira uri, A Amaku
ea daudama oto hula mai inihou, na inau naa
18 daudama noone lou. Talaaehana ine alai Judea
e haihaitale oto liutaha munia na saunilana, ana e
qake likisia na haatolana ana haudina ni sabbath
haleite, na ta e haorainia God uri na hahuana Amana,
e noia oto uri e haidadana ana God.

19 Talaaehana urina a Jesus e alamira easi tauri munira,

Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu, A Kale sie taua oto na masiola maraana, na ta na masiolani haleite ea loosia a Mamaa ea tautaua: ana taataana na ola ea tautau, ne ikira inihou a Kale

20 lou ea tautau noone urina. Ana a Mamaa ea saepaina ana a Kale, na ea haatainia waluteni ola ana neia ea tautau; na eanai haatainia na mai daumana e paina liutaha ana na maile inihou, uri

21 muni amu e panarainii. Ana mala a Mamaa ea taelia lou alaile e mae oto maia ea haahaaaurira, alihana noone lou a Kale ea haahaaaurira na maile

22 isulia saena. Ana a Mamaa e qake aani iia naile, na

23 ta e mani niia na iina munia Kale; uri muni ahutana na mai inoni e adomai hiahia ana a Kale, mala kau kira a adomai hiahia oto ana a Mamaa. Ile e qake adomai hiahia ana a Kale e qake adomai hiahia

24 lou ana a Mamaa e usunainia mai. Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu, Ile ea ronoa walaku, na ea hiwalaimoli ana a laa e usunainiau mei, ne e manatainia oto na mauriha hu, na esie aani lae munia na iina, na ta e silitaha oto maania na maena laona

25 na maurina. Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu uri, Na maholo ni sato ea duduhia oto mai, na e hula noone oto, uri alaile e mae oto anai ronoa walana Kalena God ana maholoni; na na maile ea

26 ronoa oto eanai mauri. Ana mala a Mamaa e manatainia na mauriha ana, alihana noone lou e maaia munia Kale uri muni e manatainia na mauriha ana:

27 na e maaia na nanamana munia muni ii, ana ineia

28 noone na Kale ni inoni. Amu sie panarainia na holoholo inihou: ana na maholo ni sato ea duduhia oto mai, na ahutana alaile laona mai kiliqueu anai

29 ronoa walana, na anai silitaha oto mai: na maile na taulada e diena talea na sulutaena ani meuriha; na na maile na taulada e aela talea na sulutaena ani iina.

30 Nau sie taua na masiola oto maraaku: mala naa rorono ne na asi ii: na na iina inau e odo; ana nau qake tau haitalea na moola isulia saeku, na ta isulia

- 31 saena oto laa e usunainiau mei. Ana naa taumei unu
 haatoo aku maraaku, ne na unu haatoona inau e qake
 32 walaimoli. Naile aopa oto ea unu haatoo aku; na
 nau manatainia uri na unu haatoona neia ea unu
 33 haatoo aku ana e walaimoli. Iamu amu usunainia
 na maile isiena John, na ineia oto e unu haatoo ana
 34 na walaimolina. Na ta na unu haatoona naa hele oto
 ana e qake keikei ana mai inoni: na ta naa walaa
 35 urina, uri muni amu e mauri oto isulii. Ineia ine na
 light ea oraora na ea haaora: na iamu oto amu
 36 maemae ni saesaediena ana na raranana. Na ta na
 unu haatoona aku e liutaha ana oto na unu haatoona
 a John: ana na mai daumana a Mamaa e maaia oto
 muniau muni nee haamanoi, ikira otoni kira a unu
 37 haatoo aku, uri a Mamaa e usunainiau mei. Na a
 Mamaa, laa e usunainiau mei, neia e unu haatoo aku.
 Iamu amu qake aani ronoa walana keikei oto mai, na
 38 amu qake loosia sapena. Na amu qake manatainia
 walana muni e io oto amiu: ana a laani neia e
 39 usunainia mai amu qake hiwalaimoli ana. Amu a
 haihaitale laona mai usuusu, ana amu a unua uri
 amu akaursia na mauriha hu eni; na ikira oto kira a
 40 unu haatoo aku; na amu qake sare lae mai isieku
 41 muni amu e akaursia na mauriha. Nau qake aani ta
 42 na manikuluana ana na inoni. Na ta nau saeamu oto
 uri amu qake manatainia na saepainana a God amiu.
 43 Inau nau lae mai ana satana Amaku, na oto amu
 qake tola koniau: na ta uri ana naile aopa ea lae mai
 ana hahuana satana, ineia oto amu anaisi tola konia
 44 taane. Iamu amu anai hiwalaimoli uritaha, na amu
 a haamanikuluamu hailiu, na amu qake aani haitalea
 na manikuluana ine e keikei ana na tai God oto
 45 moumoutai? Amu sie unuunua uri na anai haasu-
 sunainiamu siena a Mamaa: naile taane ea haa-
 susunainiamu, nea Moses otoni, amu a talei nonorutoo
 46 ana. Uri ana amu hiwalaimoli oto ana a Moses,
 taane amu anaisi hiwalaimoli lou eku; ana neia e
 47 usuusu raranaku. Na ta uri ana amu qake hiwalai-
 moli ana mai usuusu ineia, ne amu anaisi hiwalaimoli
 uritaha ana walaku?

- 6 Mano urina a Jesus e ato holo i apani iqa ni
 2 Galilea qau wau, iqa ni Tiberias ine. Na mai
 ruruha huna e luluissulia, ana kira loosia oto na mai
 3 haara e tau'i ada alai daodaoha. Na a Jesus e hane-
 taha ilenina houliwo, na e io iano ilehuna maira alai
 4 qaaronoisuli ineia. Na na rekelauni na houla ikira
 5 mai Judea e karainia oto. Oto a Jesus e uwa alena
 na easi loosia na mai ruruha huna ea lae isiena, easi
 6 tauri munia Peter, Kaelu e holia na mai hoi bread
 ada ihei? Na e unua urina, uri muni e mala aho-
 naana, ana ineia noone e manatainia na masiola neia
 7 anai ta. A Philip e alamia uri, Kira e holia na mai
 hoi bread ana na ro tanalau ni penny na esie haida-
 8 dana, muni taana naile e kele hele kau ana. Naite
 ile ana alai qaaronoisuli ineia, a Andrew, aulana
 9 Simon Peter, easi tauri munia, Na elemane ilehu, e
 lima hoi bread barley ana, na e ro hoi ia : na ta na
 moola urina eanai haidadana uritaha ana alaile e huna
 10 urini? A Jesus easi tauri, Amu haanakusira mai
 inoni iano. Na mai halisi e aa wai lehuna. Oto
 mai maneni asi naku oto iano, kira urihana na lima
 11 mola ni mane. A Jesus easi ta na mai hoi bread ;
 oto e walaa haasaediena mano, easi haadora alaile e
 naku oto ; e urina lou ana mai hoi iani mala naile ea
 12 sasare nau. Na maholo kira pote mano, neia easi
 tauri munira alai qaaronoisuli ineia uri, Amu siokonia
 na mai oretani naulaa ana mai naulaa kira nisii, mane
 13 na ele lehu e teke oto. Oto kira asi siokonii, na kira
 asi haahonua na awala ni mei mana rua ana mai
 oretani naulaa ana e lima hoi bread ine kira nau orei.
 14 Oto maholo na mai hanua huna e loosia na haara ine
 e taua kau, kira asi tauri, Walaimoli, na prophet kai
 nibou laa ea lae mai ilaona walumalau.
 15 Oto a Jesus, ana e lio saea uri kira tau ni lae mai
 teu ramoramo'a munia, muni kire taua muni e alaha
 oto, easi lae oto wau maraana ilenina houliwo.
 16 Na maholo e saulehi oto, alai qaaronoisuli ineia e
 17 siho oto wai one ; na kira taelia na iola, kira asi tau
 ni atoholo i apani iqa wai Kapernaum. Na e rodo
 18 oto, na a Jesus e qake hula ua ada. Na easi talaai

- 19 ahela isulia na oru peina ea horo. Oto maholo kira
 lae ani hote mala e olu mile wa e olu mile maia na
 apa, kira asi loosia Jesus e uriuri i koluna asi, na ea
 20 duduhia oto na iola, na kira maaui oto waewae. Na
 21 easi tauri munira, Inau taane; amur sie mamaau.
 Oto kira asi maemae tolea laona iola: na laulau na
 iola e tolenani arapuu oto wai one ana lehu kira a lae
 munia.
- 22 Oto haudina i hahona na mai ruruha huna e ura i
 apani iqa qau wau kira loosia uri ruana na iola qake
 ilehuna, na tai ileni oto haleite, na uri a Jesus e qake
 tae ana maira alai qaaronoisuli ineia, na ta uri alai
 23 qaaronoisuli ineia e lae oto wau maraada haleite (na
 ta na mai halu iola aopa lou e sulu maania Tiberias,
 karainia na lehu kira nau bread ana i purina a Lord e
 24 walaa haasaediena kau): oto maholo mai hanua huna
 e loosia uri Jesus e aia ilehuna na alai qaaronoisuli
 ineia lou noone, kira asi taelia na mai iola ine, kira
 25 asi lae wai Kapernaum kira tau haitalea a Jesus. Na
 maholo kira tau haaroia oto i apani iqa qau mei, kira
 26 asi tauri munia, Rabi, o lae mai ilehu inenita? A
 Jesus e alamira easi tauri munira, Walaimoli, walai-
 moli, naa unua muniamu uri, Amu a tau haitaleau
 nihou, na e qake talaaehana amu losii na mai haara,
 na ta talaaehana amu nau ni pote ana mai hoi bread
 27 ine. Amu sie daudama talana mai naulaa ea aia, na
 ta talana oto mai naulaa ea io oto hulaana na mauriha
 hu, nea Kale ni inoni eanaisi nii emiu oto ani: ana a
 28 Mamaa a God e noia na haara oto ana. Oto kira asi
 tauri munia, Ami anai ua oto, muni ami e daumaa na
 mai daumana a God? A Jesus e alamira easi
 29 tauri munira, Na daumana a God neia nihou,
 uri muni amu e hiwalaimoli ana a laani neia e
 30 usunainia mai. Kira asi tauri munia, Na ola taha oa
 tautaua munia na haara, muni ami e loosia na e
 31 hiwalaimoli oto amu? na ola taha oa tautaua? Alai
 amakaelu e nau ana manna laona hanua saasala;
 mala kira usua oto kau uri, E niia bread ada keikei
 32 ileni. A Jesus easi tauri munira, Walaimoli, walai-
 moli, naa unua muniamu uri, E qake a Moses e ta na

- bread amiu ine e keikei ileni ; na ta a Amaku oto ea
 33 niiniia na hahuana bread amiu e keikei ileni. Ana na
 bread a God ine na masiola oto ea siho oto keikei
 ileni na ea niia na mauriha munia na walumalau.
 34 Oto kira asi tauri munia, Lord, o niia mai na bread
 35 ine amami onioni. A Jesus easi tauri munira, Inau
 oto na bread ani meuriha : ile ea lae mai isieku esie
 aani hiolo lou, na ile ea hiwalaimoli eku esie aani
 36 nisu ate lou. Na ta naa unua oto muniamu, uri amu
 loosiau taane oto, na amu qake hiwalaimoli oto.
 37 Taataana na masiola a Mamaa ea niia nakua eanai
 lae oto mai isieku : na ile ea lae mai isieku nau sie
 38 aani maasia oto oo. Ana nau siho oto mai keikei
 ileni, na e qake uri muni nee taua na moola isulia
 39 saeku, na ta isulia saena laa e usunainiau mei. Na
 na moola oto isulia saena laa e usunainiau mei ikira
 nihou, uri nee suuri tau tekelainia na masiola ana na
 moola e nii nakui, na ta muni nee taea lou ana
 40 haudina i haamanolana. Ana na moola isulia saena a
 Mamaa ikira inihou, uri taana naile ea toomaia
 a Kale maia e hiwalaimoli ana, neia anai akaurisia na
 mauriha hu ; na na anai taea lou ana haudina i
 haamanolana.
 41 Oto alai Judea e papanurunuru hahia, ana e tauri
 42 kau, Inau oto na bread e siho mai keikei ileni. Na
 kira asi tauri, Ni, A Jesus inihou wa qake, a kalena
 Joseph, kaelu saea oto amana na nikenā ? ne e ua ni
 43 ea unuunua inihou uri, Nau siho mai keikei ileni ? A
 Jesus e alamira easi tauri munira, Amu sie papanuru-
 44 nuru maraamiu. Naile sie lae oto mai isieku, uri
 ana a Mamaa e usunainia mai e qake wainia mai : na
 45 na anai taea lou ana haudina i haamanolana. Kira
 usuusu oto kau ilaona na mai prophet uri, Na kira
 anai meni noi qaaronoisuli a God. Taana naile e
 ronoī oto ana a Mamaa na e salemāi oto, neia asi lae
 46 oto mai isieku. E qake uri naile oto e loosia a
 Mamaa, na ta na laa oto e keikei ana God, neia oto e
 47 loosia a Mamaa. Walaimoli, walaimoli, naa unua
 muniamu uri, Ile ea hiwalaimoli ne e akaurisia oto na
 48 mauriha hu. Inau oto na bread ani meuriha.

- 49 *Mai amamiu e nau ana manna laona hanua saasala,*
 50 *na kira mae oto. Ineia oto nihou na bread e siho*
mai keikei ileni, uri muni naile e nau ana na muni e
 51 *suuri mae oto. Inau oto na bread mauri e siho mai*
keikei ileni; ana naile ea nau ana na bread inihou,
neia anaisi mauri oto hu: o siua na na bread ine na
anai niia, na hasioku oto ni, tohutohuna na mauri-
haana na walumalau.
- 52 *Talaaehana ine alai Judea e haihaitohe maraada,*
kira asi tauri, A laa inihou eanai niia na hasiona
 53 *uritaha amami? Oto a Jesus easi tauri munira,*
Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu uri, Uri
ana amu qake naua na hasiona a Kale ni inoni maia
na tonohilana na apuna, amu sie aani manatainia na
 54 *mauriha amiu. Ile ea naua na hasioku maia ea*
tonohia na apuku neia e manatainia na mauriha hu;
 55 *na na anai taea lou ana haudina i haamanolana. Ana*
na hasioku na hahuani ola ni nau, na na apuku na
 56 *hahuani ola ni tonono. Ile ea naua na hasioku maia ea*
tonohia na apuku neia ea io susu oto aku na inau lou
 57 *ana. Mala kau a Mamaa laa ea mauri e usunainiau*
mei na naa mauri tohutohuna a Mamaa; alihana
 58 *noone lou ile ea nauau neia anai mauri noone tohuto-*
huna inau. Ineia oto nihou na bread e siho mai
keikei ileni; e qake urihana mai weuwa e nau na kira
 59 *asi mae: ile ea naua na bread inihou eanaisi mauri*
hu. E unua na mai haiwala inihou wai nima ni ruru,
maholo e haahaasuli i Kapernaum.
- 60 *Talaaehana urina na maile huna ana alai qaaronoi-*
suli maholo kira ronoi, kira asi tauri, Na haiwala
 61 *inihou e asa; atei anai tola ana? Na ta a Jesus e*
manatainia i saena uri alai qaaronoisuli ineia e
papanurunuru habia na masiola ni, na easi tauri
munira, Uri na masiola inihou ea tau iamuni
 62 *toosua oto? Hoe eanai ua oto ana amu a tau ni*
toomaia a Kale ni inoni ea hanetaha lou talea
 63 *lehuni e io kau ana holai nao? Na hiona oto ea*
haahaauri; na hasio esie aani maimaii oto: na mai
haiwala ine naa unui oto muniamu ikira na hiona na
 64 *ikira na mauriha. Na ta na maile oto kikemi e qake*

hawalaimoli. Ana a Jesus e manatainia oto kei mai i talaaehana alaileni e qake hiwalaimoli na ile oto eanai qeloa. Oto easi tauri, Talaaehana na masiola inihou nau unua oto muniamu, uri naile oto esie lae mai isieku uri ana a Mamaa e qake toliasia urina munia.

66 Talaae oto inihou na maile huna ana alai qaaronoi-
 67 suli e sua alihoi, na kira qake hakunia oto lou. Nea Jesus easi tauri munira alai awala mana rua uri,
 68 Iamu noone lou uri amu sasare lae oto? A Simon Peter easi alamia uri, Lord, ami anai lae oto isiena atei? ioe oto o manatainia na mai haiwala ana mauriha hu. Na ami hiwalaimoli oto na ami saeo oto
 70 uri Laa Maea a God. A Jesus e alamira uri, Uri nau qake lio hilisiamu alai awala mana rua, na naile
 71 hikemiu na hiona ni orahaa? E walaa urina raranana a Judas kalena a Simon Iskariot, ana ineia oto anai qeloa, naite laa noone hikenā alai awala mana rua.

7 Na mano urina a Jesus e laelae hailiu i Galilea, ana e qake sare laelae hailiu i Judea, ana isulia alai
 2 Judea e lapasia na saunilana. Na na houla ikira alai
 3 Judea, houla ani hale, e duduhia oto. Talaaehana ine alai aulana e tauri munia, O haitale kau, o lae kau wau i Judea, uri muni alai qaaronoisuli ioe noone lou
 4 e loosia na mai daumana oa tautau. Ana naile oto e qake tau mumuni ana na masiola, na oto ea haihunia uri muni kire manatainia oto haatai. Ana oa tautau na moola inihou, o haatainio oto munia na walumalau.
 5 Ana alai ulana noone lou e qake aani hiwalaimoli ana.
 6 Oto a Jesus easi tauri munia, Na haudina inau e qake aani too ua; na ta na haudina iamū e akau oto
 7 onioni. Na walumalau sie tau noraupu muniamu; na ta ea tau noraupu oto muniau, ana isulia naa unu
 8 haatoo oto uri na taulana e aela. Iamu amū hane-taha oto ana houla; inau nau sie hanetaha ua wau ana houla inihou; ana isulia na haudina inau e qake
 9 too ua. Na e walaa urina munira, easi io ua i Galilea.

10 Na ta maholo alai ulana e hane taha mano wau ana

- houla, oto easi lae noone lou, na e qake lae haatai, na
 11 ta waruna e lae mumuni. Oto alai Judea e tautau
 haitalea ana houla, maia kira tauri, Ineia oto ihei?
 12 Na na mai ruruha huna e papanurunuru hunahunaa
 hahia; na maile e tauri, Ineia na mane diena; na na
 maile aopa uri, Qaike na, ea haatakalora mai hanua
 13 huna. Na naile oto e qake walaa haatai ana, ana kira
 maaunira alai Judea.
 14 Na ta i denumana houla a Jesus e hanetaha oto
 15 wau i lolata ni mane, easi haausuli. Oto alai Judea
 easi panarainia, kira asi tauri, A laa nihou ea saesae
 16 book uritaha na naile e qake aani haausulia? Oto a
 Jesus e alamira easi tauri, Na maani haausulina aku
 nau qake aani tooana oto, na ta a laa e usunainiau
 17 mei e tooana. Ana naile ea sare taua na moola isulia
 saena, neia anaisi saea oto na maani haausulina ine,
 uri ohia ea keikei ana God, wa uri ohia naa walawalaa
 18 maraaku. Ile ea walawalaa maraana neia ea tau
 haitalea na manikuluana nana maraana: na ta ile oto
 ea tau haitalea na manikuluana nana a laa ni e
 usunainia mai, ineia ine e walaimoli, na na kaena
 19 e aia ana. Ni, a Moses ohia e niia na mai haatolana
 muniamu, na naile oto hikemi e qake haatooa na
 mai haatolana ine? E ua ni amu a lapasia na sauni-
 20 laku? Na mai ruruha huna e alamia uri, Na hiona
 ni orahaa ne amu: atei keu ea lapasia na saunilamu?
 21 A Jesus e alamira easi tauri, Nau taua oto na tai mesi
 22 daumana, na amu a hauni panarainia oto. Talaae-
 hana na masiola inihou a Moses e niia na aha
 hahuilala muniamu (na e qake urihana e talaae ana a
 Moses, na ta ana alai weuwa); na ana na haudina ni
 23 sabbath amu a aha hahuilala ana na inoni. Ana kira
 a aha hahuilala ana na inoni ana haudina ni sabbath,
 uri muni kire suuri tau aela ana mai haatolana a
 Moses; uri amu a saewasuliau, ana nau hahuani
 hauria mano naeta laa ana haudina ni sabbath?
 24 Amu sie talei ii isulia liohana na moola, na ta amu ii
 odotai oto.
 25 Oto na mai haluile hikenā alai Jerusalem e
 tauri, Ineia inihou ohia laa kira a lapasia na sauni-

- 26 lana? Na lio kau, ea walaa haatai oto, na naile oto e qake ere ana oto oo. Ohia mai alaha e manatainia
- 27 noone uri ineia a Christ? Na ta iami oto ami manatainia a laa hou e keikei ihei : na ta maholo a Christ eanai hula, naile sie aani manatainia oto uri e keikei
- 28 ihei. Oto a Jesus easi walaa paina wai lolata ni mane ana ea haahaausuli, e tauri, Iamu manatainiau na amu manatainia na lehu nau keikei ana ; na nau qake aani lae mai maraaku, na ta ile e usunainiau
- 29 mei e walaimoli, na amu qake aani manatainia. Inau nihou nau manatainia ; ana nau keikei mai ana, na
- 30 ineia oto e usunainiau mei. Oto kira asi teu ni helesia : na naile oto e qake noia na nimana ihahona,
- 31 ana na haudina ineia e qake too ua. Na ta na maile huna ana mai ruruha huna e hiwalaimoli ana ; na kira asi tauri, Maholo a Christ ea tau muni hula uri eanai taua na mai haara huna liutaha ana na
- 32 maile a laa nihou e tau? Alai Pharise e ronoa na mai ruruha huna e papanurunuru urina hahia : na alai naohana priest na alai Pharise e usunainia alai
- 33 hairaretai muni helesia. Oto a Jesus easi tauri, Na tai kele lehu naa ioio ua maiamu, ne naa si lae oto
- 34 siena a laa e usunainiau mei. Amu anai tau haitaleau, na amu sie aani lio haarioiau oto : na na lehu
- 35 naa io oto ana ne iamu sie aani lae oto ana. Oto alai Judea easi walaa uri maraada, A laa nihou ea lae oto ihei na kaelu sie lio haarioia oto? Ohia anai lae isiena alaile e tatana isiena alai Grekia, muni e
- 36 haausulia alai Grekia? Na haiwala uritaha oto nihou ea unua uri, Amu anai tau haitaleau, na amu sie lio haarioiau oto, na na lehu naa io oto ana ne iamu sie aani lae oto ana?
- 37 Oto na haudina i haamanolana, na haudina e tooliu ana houla, a Jesus e ura easi walaa paina uri, Ana naile ea nisu ate oto, muni e lae mai isieku, mune
- 38 tonono oto. Ile ea hiwalaimoli eku, mala na mai usuusu e unua oto, na mai wei meuri peina eanai hurehurei
- 39 taha maania iena. Na ta e walaa urini raranana a Hiona, na tai kele lehu oto alaile e hiwalaimoli ana kira anai akaurisia oto ; ana kira qake niia na Hiona

Maea ua ; ana kira qake haamanikulua Jesus ua.
 40 Oto na maile hikenā alai ruruha huna, maholo kira
 ronoa na mai haiwala inihou, kira asi tauri, Walaimoli
 41 a laa nihou a prophet oto ine. Na ta na maile aopa
 uri, A laa nihou a Christ. Na ta na maile e tauri,
 Raoni a Christ eanai kalitaha mai maania i Galilea ?
 42 Uri na mai usuusu e qake unua uri a Christ ea lae mai
 e keikei ana alai weuwana David, na e keikei i Bethle-
 43 hem, na poona a David e io oto kau ana ? Oto na
 44 mai ruruha huna e talaai opara oto i maana. Na na
 maite ile e sasare helesia ; na ta naile oto e qake noia
 na nimana ihahona.
 45 Oto alai hairaretai ine e alihoi isiena alai naohana
 priest na alai Pharise ; oto kira asi tauri munira, E
 46 ua amu qake tolea mai ? Alai hairaretai ine kira asi
 alamira uri, Na inoni oto e qake aani walaa oto urina
 47 kei mai inao. Oto alai Pharise kira asi alamira uri,
 48 Ohia kira a haatakalo amu lou ? Uri naile hikenā
 alai alaha e hiwalaimoli taane ana, wa oto hikenā alai
 49 Pharise ? Na ta na mai ruruha huna inihou e puo-
 50 tainia na mai haatolana alaile ni haiuwesina oto. A
 Nikodemus e tauri munira, (a laani e holai lae isiena,
 51 ineia noone naile hikedā), Uri na mai haatolana ikia
 ea iia oto naile, na kira qake holai ronoa kau muni
 52 kire si manatainia oto na masiola e ta. Kira alamia
 kira asi tauri munia, Ioe noone lou ohia o keikei i
 Galilea ? O tau haitale, ne o anaisi manatainia oto
 uri na prophet e qake aani sulutae oto wai Galilea.

53 [Na kira lae tootai ile oto wai nima ikira :
 8 1, 2 na ta a Jesus e lae wai houliwo i Olivet. Na
 oto i waalia e lae lou wai lolata ni mane, na ahutana
 mai ruruha huna e ruru oto isiena : na e naku iano
 3 easi haausulira. Na alai haausuli na alai Pharise e
 tolea mai na keni kira helesia oto ana amoamona :
 na kira haaurasia oto i matolada, kira asi tauri munia,
 4 Haausuli, kira helesia a keni inihou ana amoamona,
 5 oto ana na hahuana olana. Na a Moses e haatolaikia
 ana mai haatolana uri muni kire lupu mae ani heu
 ana naile ea tautau urina : na ta ioe oa walaa uritaha

6 ana? Na kira tauri kau kira mala ahonaana muni
 kira e manatainia na masiola ni gelu ilenina ana. Na
 ta a Jesus e qautou iano, easi usuusu i mado ana
 7 kiikiina. Na kira uraura muni soisoi heria ua, oto
 easi ura lalai, easi tauri munira, Ineia a laa ni hikemiu
 e qake manatainia na orahaa ana, muni e holai uia
 8 ana na hoi heu. Oto e hai qautou lou iano, easi
 9 usuusu i mado ana kiikiina. Na ikira maholo kira
 rono urina, kira asi sisilitaha tootai ile talaae ana na
 naohana laa lae hulaana laa e haipuri: na ta a Jesus
 ineia ua maraana, na a kenini ineia ua i talana i
 10 denuma. Na a Jesus e ura lalai, easi tauri munia,
 Keni hou, alaileni ikira oto ihei? uri naile e qake ii
 11 too amu? Oto ineia uri, Qaike oto, Lord. A Jesus
 easi tauri, Na inau lou nau qake ii too amu; o lae
 oto wau; talaae nihou o sie tau orahaa lou urina.]

12 Oto a Jesus e hai walaa lou munira e tauri, Inau
 na dani munia na walumalau: ile ea luluisuliau neia
 oto sie aani laelae laona rorodoa, na ta eanai mana-
 13 tainia na dani ani meuriha. Oto alai Pharise easi
 tauri munia, Ioe oa unu haatoo amu; na unu haatoona
 14 ioe inihou e qake walaimoli oto. A Jesus e alamira
 easi tauri, Mala naa unu haatoo aku, ne na unu
 haatoona inau e walaimoli oto; ana nau manatainia
 na lehu nau keikei ana, na na lehu lou naa laelae
 15 talea. Iamu amu a ii oto isulia na hasio; inau nau
 16 sie aani iia oto naile. O siua, na uri ana naa tau ni ii
 oto na iina inau e walaimoli, ana nau qake aani io oto
 maraaku, na ta iemerei oto na a Mamaa laa e usu-
 17 nainiau mei. O siua na kira usua oto ana mai
 haatolana iamu, uri na ro inoni ea tau ni unu haatoo
 18 ne eanaisi walaimoli oto. Inau nihou naa unu haatoo
 aku maraaku, na a Mamaa laa e usunainiau mei ea
 19 unu haatoo aku lou. Oto kira asi tauri munia, A
 Amamu oto ihei ni? A Jesus easi alamira uri, Iamu
 qake manatainiemere na a Amaku: ana amu mana-
 20 tainiau, ne amu anaisi manatainia a Amaku lou. E
 unua na mai haiwala inihou ana lehu ni wili tooha,
 maholo e haausuli wai lolata ni mane: na naile e qake

aani noia *na* nimana ihahona; ana isulia *na* haudina ineia e qake aani too ua.

- 21 Talaaehana ine easi tauri lou munira, Naa laelae oto, na amu anai tau haitaleau, na amu anai mae oto ilalona *na* mai orahaa iamu: *na* lehu naa laelae ana,
- 22 iamu amu sie aani lae oto ana. Oto alai Judea easi taurina, Uri eanai saunia oto maraana, ana ea walaa uri, Na lehu naa laelae ana, iamu amu sie aani lae oto
- 23 ana? Na easi tauri munira, Iamu amu keikei mai iano; inau naa keikei wai leni: iamu amu keikei ana walumalau inihou; inau nau qake keikei ana walumalau inihou. Talaaehana urina nau unua kau muniamu, uri amu anai mae ilalona *na* mai orahaa iamu: ana amu qake hiwalaimoli uri inau oto inihou, ne amu anai mae oto ilalona *na* mai orahaa iamu.
- 25 Oto kira asi tauri munia, Ioe atei ine? A Jesus easi tauri munira, Na tai masiola oto e ua naa talei unuunua oto muniamu keikei oto mai i talaaehana.
- 26 Na moola huna tane aku ni unui raranamiau na ni ii oto ani: na ta a laa e usunainiau mei *neia* e walaimoli; na *na* mai haiwala ine nau roronoi ana, ikira nihou naa
- 27 unuunui oto munia *na* walumalau. Kira qake rono
- 28 saea uri e walaa munira raranana a Mamaa. Oto a Jesus easi tauri munira, Maholo amu haaurasia oto a Kale ni inoni, *ne* oto ana maholoni amu anaisi manatainia uri inau oto, na uri nau qake taua *na* masiola maraaku, na ta mala kau a Mamaa e hatonainia
- 29 muniau, *ne* naa si unuunui *na* moola inihou. Na a laa e usunainiau mei *neia* noone aku; e qake aani toliasiau maraaku; ana naa tautau onioni *na* moola
- 30 isulia saena. Maholo e walaa urinani, *na* maile huna e hiwalaimoli oto ana.
- 31 Oto a Jesus easi tauri munira alai Judea ine e hiwalaimoli ana, uri, Ana amu a io susu oto isulia walaku, *ne* amu anaisi noi *mai* qaaronoisuli inau oto
- 32 walaimoli: na amu anai manatainia *na* walaimolina, na *na* walaimolina ine eanai haasapemawa iamu.
- 33 Kira asi alamia uri, Iami alai weuwana Abraham, na ami qake aani io ni hoono oto isiena naile: *ne* e ua
- 34 oto oa unua uri, Kira anai haasapemawa iamu? A

Jesus e alamira uri, Walaimoli, walaimoli, naa unua
 muniamu uri, Taana naile ea tautaua na masi orahaa
 35 neia ea io ni hoona isiena na masi orahaa ine. Naile
 ea io ni hoona neia esie aani io hu oto i nima : na ta
 36 na kale oto eanai io hu i nima. Hoe ana a Kale oto
 eanai haasapemawa iamu, iamu ana isi sapemawa oto
 37 walaimoli ine. Nau manatainia taane uri iamu alai
 kalena Abraham ; na ta iamu a lapasia na saunilaku,
 ana isulia na walaku oto e qake too talana amiu.
 38 Naa unuunui na moola nau loosii ana a Amaku : na
 iamu lou amu a tautau na moola amu rono i ana a
 39 amamiu. Kira alamia kira asi tauri munia, Amamami
 a Abraham. A Jesus e tauri munira, Ana iamu alai
 kalena Abraham, taane amu anai tau na mai daumana
 40 a Abraham. Na ta amu a lapasia na saunilaku, inau
 oto na inoni e unua na walaimolina, nau ronoa oto ana
 41 a God : nea Abraham e qake aani tautau urina. Amu
 a tau oto na mai daumana a amamiu. Kira asi tauri
 munia, Ami qake huta ani amoamona : na taile oto a
 42 amamami, nea God. A Jesus easi tauri munira, Ana a
 God oto e noi Amamiu, taane amu ana isi sae paina-
 aku : ana nau silitaha oto mai na nau lae oto mai
 maania God ; ana nau qake aani lae mai maraaku, na
 43 ta ineia e usunainiau mei. E ua amu qake ronorono
 saea ana naa walawalaa ? Ana oto e qake madausiamu
 44 ni ronoa walaku inihou. Iamu amu keikei ana ama-
 miu nea qelu haakae ine, na amu a haihunia oto na
 taulana na mai saehanalina a amamiu. Ineia a laa
 ni horohoro taewau keikei oto mai i talaaehana, ana e
 qake ura oto ilaona walaimolina, ana isulia na wa-
 laimolina e aia oto ana. Maholo e walaa ani kaena ea
 walaa oto ana na moola ineia : ana ineia oto laa ea
 45 kaekae na oto amana kaena. Na ta ana isulia naa
 unua oto na walaimolina, ne iamu oto amu qake
 46 hiwalaimoli eku. Atei laa hikemiú ea ii too aku ana
 na masi orahaa ? Ana naa unua oto na walaimolina,
 47 e ua ni amu qake hiwalaimoli eku ? Laa e keikei ana
 God neia ea ronoa na mai haiwala a God : talaaehana
 na masiolani amu qake roronoi oto, ana amu qake
 48 keikei ana God. Alai Judea e alamia kira asi tauri,

- Uri ami qake unu diena amu uri *na* laa ni Samaria, na
 49 uri *na* hiona ni orahaa oto amu? A Jesus e alamira
 uri, E qake hiona ni orahaa oto aku; na ta inau naa
 adomai hiahia ana a Amaku, na iamu amu a tau
 50 mamaini aku. Na ta nau qake aani tau haitalea *na*
 manikuluana nakua maraaku: *naile* taane ea tautau
 51 haitale na ea ii. Walaimoli, walaimoli, naa unua
 muniamu uri, Ana *naile* ea lulu isulia *na* walaku, *neia*
 52 sie lio hikenana *na* maena oto oo. Alai Judea easi tauri
 munia, Oto nihou ami asi lio saea uri *na* hiona ni
 orahaa *ne* amu. A Abraham e mae oto, na ikira alai
 prophet lou: na ioe oa unua uri, Ana *naile* ea lulu
 isulia *na* walaku, *neia* sie mami hikenana *na* maena oto
 53 oo. Uri o alaha ohia liutaha ana amakaelu a Abraham,
 laa e mae oto? na alai prophet e mae noone lou: kau
 54 oa unuo uri atei oto? A Jesus e alamira uri, Ana naa
 tau ni soi haamanikuluaau maraaku, *ne na* manikuluana
 inau ine qaike oto: a Amaku oto laa ea soi haamani-
 kuluaau; na iamu amu a unua oto uri *ineia* oto God
 55 iamu; na amu qake aani saumaatana; na ta inau
 naa saumaatana taane; na ana naa tau ni unua uri
 nau qake saumaatana *ne na* anaisi noi urihana iamu,
 laa *kaekae*: na ta nau saumaatana taane, na naa si
 56 sulu isulia *na* walana. Amamiu a Abraham e saesae-
 57 diena hahia e loosia *na* haudina inau. Oto alai Judea
 easi tauri munia, E qake lima awala ni helisi ua amu,
 58 na uri o loosia a Abraham? A Jesus easi tauri mu-
 nira, Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu uri, A
 59 Abraham e qake aani huta ua, na inau oto. Kira asi
 suluia *na mai* heu ni uia ani: na ta a Jesus e mumuni
maanira, easi silitaha oto wau *maania* i lolata ni
mane.
- 9 Na maholo e liu oto paro, easi loosia *naite* laa e ulu
 2 oto kei ana hutalana. Na alai qaaronoisuli *ineia*
 e soi haria, kira asi tauri, Rabi, atei e tau orahaa, a laa
 nihou, wa amana na nikena, muni e huta ulu nihou?
 3 A Jesus e alamira uri, A laa nihou e qake aani tau
 orahaa, na amana na nikena qake lou: na ta muni
 4 kire haatainia *na mai* daumana a God ana. Na holo-
 holo oto ikia muni kie daumaa *na* daumana a laa e

- usunainiau mei, maholo e daideni ua: *na* rodo ea lae
5 mai, *na* naile oto sie aani dauma oto. Maholo naa io
ua ana walumalau, inau oto *na* dani munia *na* walu-
6 malau. E walaa urina oto, *na* easi nisu oto i mado,
easi ta *na* masi mado e makitaa ana hoi nisuni, easi
7 alohia *na* maana ana masi madoni, *na* easi tauri
munia, Lae, o hoda maa wai lama i Siloam, (saelana
8 ana kira walaa olisia uri, Laa haatola). Oto easi lae
oto wau, e hoda maa, easi alihoi lou weu, e lio oto.
Oto alai auhanua, *na* alaile e talei looloosia holai nao,
ana e sukasuka tooha, kira asi tauri, Ineia kai nihou
9 ohia e neneku maia ea sukasuka tooha? Na ta *na*
maile uri, Ineia oto; *na* *na* maile aopa lou uri, Qaike,
na ta e uri ineia. Ineia maraana e tauri, Inau oto.
10 Ne kira asi tauri munia, Maamu e taha uritaha?
11 Neia asi alamira uri, A laa ni kira saea uri a Jesus e ta
na masi mado e makitaa, e alohia maaku ana, easi tauri
muniau, O lae wai Siloam, o hoda maa: oto nau lae
12 oto wau muni hoda maa, *ne* naa si lio oto lou. Na
kira asi tauri munia, Ineia oto ihei? Oto ineia uri,
lio, nau qake saumaatana.
13 Kira asi tolea a laani e ulu keu holai nao isiena alai
14 Pharise. Na *na* haudina ine a Jesus e qaia *na* masi
madoni maia e tahania *na* maana ana *na* haudina ni
15 sabbath otoni. Oto alai Pharise easi soi haria noone
lou uri e lio uritaha oto lou. Neia asi tauri munira, E
noia *na* masi mado e makitaa ihahona maaku, *na* nau
16 hoda maa, *ne* naa si lio oto. Oto *na* maile ana alai
Pharise easi tauri, A laa nihou e qake keikei ana God,
ana e qake kenetainia *na* haudina ni sabbath. Na ta
na maile aopa e tauri, Laa ea tautau orahaa eanai tau
uritaha oto *na* mai haara mala inihou. Oto kira asi
17 opara oto isulia. Kira asi walaa lou munia a ulu uri,
Ioe oa unua uri ineia atei, ana e tahania *na* maamu?
18 Neia asi tauri, Na prophet e ua. Na alai Judea
e qake hiwalaimoli uri a huta ulu easi lio lou, lae
hulaana kira haraia mai amana *na* nikenā a laa e
19 lio lou, *na* kira asi soi harirarua uri, Ni a kalemoro
nihou, moro a unua uri e huta ulu? *ne* easi lio uritaha
20 lou nihou? A amana *na* a nikenā e alamira uri,

- Merei manatainia taane uri a kalemerei inihou, na
 21 uri e huta ulu: na ta merei qake saumaatana uri e lio
 uritaha lou inihou: wa merei e saumaatana a laa e
 tahania na maana: amu soi haria; neia e rato oto;
 22 eanaisi walaa oto maraana. A amana na a nikenā
 e walaa urina, ana isulia kira maaunira alai Judea:
 ana alai Judea e mani walaa oto, uri naile ea unua
 oto uri ineia a Christ kira anaisi noia oto wai sinaha
 23 maania na nima ni ruru. Ne talaaehana ine a amana
 na a nikenā e tauri, Neia e rato oto; eanaisi walaa
 24 oto maraana. Oto ruana kira asi soia mai a laani e
 ulu kau, kira asi tauri munia, O soi haamanikuluā
 God: iami ami manatainia a laa nihou uri na laa ea
 25 tautau orahaa. Ineia easi alamira uri, Iio, ineia na
 laa ea tautau orahaa wa qaike, nau qake manatainia:
 na ta na holoholo inihou nau manatainia taane, uri
 26 nau ulu keu, na naa si lio lou inihou. Oto kira asi
 27 tauri hunia, E uao? e tahania maamu uritaha? Neia
 easi alamira uri, Naa si kele unua oto muniamu oto
 mola inihou, na amu qake aani ronorono: e ua amu a
 sare ronoī lou? iamu lou ohia amu a sare noi qaaronoi-
 28 suli ineia? Kira asi walaa tataalasia, kira tauri, Ioe
 oto a qaaronoisuli ineia: na ta iami oto alai qaaronoi-
 29 suli a Moses. Kaelu manatainia uri a God e walaa
 nana Moses: na ta a laa nihou, ami qake manatainia
 30 uri e keikei ihei. A laani e alamira e tauri, Akuu, na
 anoa oto inihou, ana amu qake manatainia uri e keikei
 31 ihei, na e tahania maaku oto. Kaelu manatainia uri a
 God e qake tola ana alaile ea tautau orahaa: na ta
 naile ea qaoqao ola munia God, maia ea sulu isulia
 32 saena, neia ea tola ana oto. Keikei mai i talaaehana
 walumalau kira qake aani ronoa uri naile e tahania
 33 maana naile e huta ulu. Ana a laa nihou e qake
 keikei ana God, ne esie aani taua oto na masiola.
 34 Kira alamia kira asi tauri munia, O hahuani huta
 ani orahaa, na uri oa haausuli iami? Oto kira asi
 peesia oto.
 35. A Jesus e rono oto ana kira peesia oto; na e lio
 haaroia oto, easi tauri, Uri o hiwalaimoli ana a Kalena
 36 God? E alamia easi tauri, Ineia atei keu, Lord.

37 muni nee hiwalaimoli ana? A Jesus e tauri munia,
 O loosia noone oto, na ineia oto ea walawalaa munio
 38 inihou. Oto easi tauri munia, Naa hiwalaimoli oto,
 39 Lord. Na easi pouruuru oto honosia. Oto a Jesus
 easi tauri, Nau lae oto mai laona walumalau inihou
 talaaehana na iina, uri alaile e qake liolio muni kire
 lio oto; na alaile e liolio oto muni kire noi ulu oto.
 40 Na mai halu Pharise e hakunia kira rono na moola
 inihou, kira asi tauri munia, Uri iami ulu noone
 41 lou? A Jesus 'e tauri munia, Ana amu ulu oto, ne
 amu sie manatainia na mai orahaa amiu; na ta iamu
 a unua oto nihou uri, Ami lio oto: ne na mai orahaa
 iamu kira taane ua.

10 Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu uri,
 Ile e qake sili weu ana maana para ilaona na
 para ni sheep, na ta ea hane oto wau aopa ilalona,
 2 ineia oto na laa pelipeli na na laa horo peli. Na ta
 ile ea sili weu ana maana para ineia oto na laa ea
 3 kakakalia na mai sheep. Laa ea lio isulia na maana
 para ea taha talana; na mai sheep ea rono saea na
 walana: na ea saesaea na mai sheep ineia ana satada,
 4 na ea totolera wai sinaha. Maholo e tola haatai
 mano ana alaile ineia easi naoda oto wau, na mai
 sheep ea luluishulia; ana kira rono saea na walana.
 5 Na kira sie luluishulia naile aopa, na ta kira anai tahi
 oto maania; ana kira qake rono saea na walana alaile
 6 aopa. A Jesus e unua na alahuuna inihou munira:
 na ta kira qake rono saea uri na moola taha nihou ea
 unuunui munira.
 7 Oto a Jesus easi tauri lou munira, Walaimoli,
 walaimoli, naa unua muniamu uri, Inau oto na
 8 maana para nana mai sheep. Ahutana alaile e naoku
 ikira alai pelipeli ine na alai horo peli: na ta na mai
 9 sheep e qake aani qaaronoisulira. Inau oto na maana
 para: naile ea sili weu eku, kira anai haauria oto, na
 eanai sisili weu na eanai sisilitaha lou na eanai lio
 10 haaroia na mai halisi. Laa pelipeli ea laelae mai
 muni e haahaamaesi haleite: inau nau lae mai muni
 kire akaursia na mauriha, na muni kire akaursia oto
 11 liutaha. Inau oto a laa kakakali diena: a laa kakakali

- diena ea noia *na maurihaana* oto iano talaahana *na*
 12 *mai sheep*. Laa ea dauma munia *na waaitana*, neia e
 qake laa ni kakakali, na e qake tooana *na mai sheep*,
 neia ea loosia *na wolf* ea lae mai, na ea atopuri ana
mai sheep easi tehi oto, oto na *wolf* easi leura, ea tau
 13 tatanainira oto : ea tahi oto ana isulia ineia oto na laa
 ea dauma munia *na waaitana*, na e qake aani adoado-
 14 mai ana *mai sheep*. Inau oto a laa kakakali diena ;
 na nau manatainira oto *na mai sheep* inau, na alaile
 15 inau kira a manatainiau noone, mala kau a Mamaa ea
 manatainiau, na nau manatainia lou a Mamaa ; na
 naa noia oto *na maurihaaku* iano talaahana *na mai*
 16 *sheep*. Na *na mai* halu *sheep* aopa inau noone lou,
 kira qake keikei ana para ni *sheep* inihou : ikira
 noone lou na holoholo inau muni nee tolera lou mei,
 na kira anai ronoa walaku ; oto kira anai noi na tai
 17 pulitani *sheep*, na tai laa ni kakakali. Ne talaahana
 inihou a Amaku ea saesaepaina aku, ana naa noia na
 18 maurihaaku iano, muni nee suluia oto lou. Naile sie
 aani taasia oto *maaniau*, na ta naa noia oto iano
 maraaku, na nau nanama oto ni suluia lou. Na
 haatolana inihou nau ta ana a Amaku.
 19 Oto alai Judea e talaai opara oto isulia *na haiwala*
 20 inihou. Na *na maile* huna hikedā e tauri, Na hiona
 ni orahaa oto ana, na ea qeueua ; e ua oto amu a
 21 qaaronoisulia ? Na *maile* aopa e tauri, Na *mai*
 haiwala inihou e qake walana naile na hiona ni
 orahaa ana. Uri na hiona ni orahaa eanai tania
 na maana naile e ulu ?
 22 Na *na houla* oto ana *na haamaealana* na nima i
 23 Jerusalem : oto ana aau ; na a Jesus e waiwai liu laona
 lolata ni mane i mamalutana nima kira haorainia ana
 24 a Solomon. Ne alai Judea e puli kalikalia, kira asi
 tauri munia, Lae hula inenita oa hurosia na saemami ?
 25 Ana ioe oto a Christ, o unu haatai ana muniami. A
 Jesus e alamira uri, Nau unua oto kau muniamu, na
 oto amu qake hiwalaimoli : *na mai daumana* naa tautai
 ana satana Amaku, ikira nihou kira a unu haatoo aku.
 26 Na ta amu qake hiwalaimoli, ana amu qake keikei ana
 27 *na mai sheep* inau. *Mai sheep* inau kira a ronoa

- walaku, na nau manatainira oto, na kira a luluissuliau :
- 28 na naa si niia munira na mauriha hu ; na kira sie aani aia oto oo, wa naile e laura oto maania na
- 29 nimaku. A Amaku oto, ile e niira mai muniau, neia e alaha liutaha ada manomano ; na naile oto sie nanama muni e laura oto maania nimana Amaku.
- 30, 31 Iemerei na a Mamaa na tai ile oto. Oto alai
- 32 Judea e ta lou mai heu ni uia ani. A Jesus e alamira uri, Na mai daumana diena huna nau haatainii amiu keikei ana a Mamaa ; na masi daumana
- 33 ihei ana mai daumana inihou amu a uiau hahia ? Alai Judea easi alamia uri, Ami qake uio hahia na masi daumana diena, na ta hahia na walaana taewau ; na hahia na holoholo inihou ana ioe kau na inoni na oa
- 34 tauo uri a God. A Jesus e alamira uri, Uri kira qake usua oto ana mai haatolana iamu uri, Iamu
- 35 alai god ? Hoe ana e saera alaile walana God e loho mai isieda uri alai God (na kira sie aani haamolahia
- 36 na mai usuusu), uri amu a walaa raranana a laani a Mamaa e haamaeaa na e usunainia oto laona walumalau uri, Oa walaa taewau ; ana nau tauri kau, Inau
- 37 oto Kalena God ? Uri ana nau qake taua na mai daumana a God, ne amu sie hiwalaimoli oto aku.
- 38 Na ta uri ana naa tautau taane oto, ana oto amu qake aani hiwalaimoli eku, amu hiwalaimoli ana mai daumana ine : uri muni amu e manatainia na e rono saea uri a Mamaa ne aku, na inau lou ana a Mamaa.
- 39 Kira asi hai lapasia lou na helesilana : na ta e silitaha oto wau maania na nimanimada.
- 40 Na e lae ato lou wau i apani Jordan qau wau siena na lehuni a John e holai lolotomaea ana ; oto easi
- 41 neku oto wai lehuna. Na na maile huna e lae wai siena ; na kira asi tauri, A John e qake aani ta na masi haara : na ta waluteni ola a John e unui raranana
- 42 a laa nihou e walaimoli oto. Na na maile huna e hiwalaimoli ana wai lehuna.
- 11 Na naite laa e daoha, a Lasarus otoni laa ni Bethania, kei ana poona a Mary na a Martha
- 2 aulana. Nea Mary nihou e suuhia Lord ani rumu ni suu, easi huloa aaena ani waraehuna gauna, na a

- 3 Lasarus a iniena oto e daoha. Oto *na* ro iniena e usunai oto wau isiena koro asi tauri, Lord, lio kau, ile
- 4 oa saesaepaina ana ea daoha oto. Na ta maholo a Jesus e rono urina easi tauri, Na masi daohana inihou e qake munia maena, na ta uri muni a God e mani-
- 5 kulua ani. Na a Jesus e saesaepaina ana a Martha
- 6 inihou, koro aulana, na a Lasarus. Oto maholo e ronoa uri ea daoha, easi io oto e ro haudina lou wai
- 7 lehuna *neia* ana. Na kira *mano* oto easi tauri munira
- 8 alai qaaronoisuli, Kaelu e lae lou wai Judea. Alai qaaronoisuli easi tauri munia, Rabi, alai Judea easi tau haitaleo mola nihou munia *na* uilemu ani heu ; na
- 9 uri oa lae lou wai lehuna? A Jesus e alamira uri, Na *mai* maholo ni sato ana *na* tai hai atowa *na* awala ohia *mana* rua? Ana *naile* ea waiwailiu i atowa, *neia* sie aani toosua, ana ea loosia *na* dani ana walumalau
- 10 nihou. Na ta *naile* ea waiwailiu i rodo, *neia* easi
- 11 toosua oto, ana isulia *na* dani e aia,oto ana. E walaa kau urina ; oto easi taurini munira, A Lasarus a malahukaelu ea maahu : na ta naa laelae nihou muni
- 12 nee haatalisia oto. Oto alai qaaronoisuli easi tauri munia, Lord, ana ea maahu, eanaisi mauri oto lou.
- 13 Na ta a Jesus e walaa raranana *na* maetana : na ta kira unua uri e walaa raranana *na* maahu mamalona.
- 14 Oto a Jesus easi unu tahanainia oto munira uri, A
- 15 Lasarus e mae oto. Na nau saesaediena horamiu ana nau qake io oto wai lehuna, uri muni amu e
- 16 hiwalaimoli oto ; kaelu keu kaelu e lae isiena. Oto *nea* Thomas, kira saea uri a Didimus, easi tauri munira alai qaaronoisuli damana uri, Kaelu noone lou, muni kaelu e mae hairuru oto maia.
- 17 Oto maholo a Jesus e hula oto, easi manatainia oto
- 18 uri e eno oto e hai haudina ilaona kiliqueu. Na Bethania e karainia oto i Jerusalem mala *na* tai ro
- 19 mile mola ; na *na* maile huna ana alai Judea e lae mai siena a Martha na a Mary uri muni haamanoa *na*
- 20 saedarua ana iniadarua. Oto a Martha, maholo e ronoa Jesus ea lae oto mai, easi lae oto wau honosia :
- 21 na ta a Mary e ioio wai nima. Oto a Martha easi tauri munia Jesus, Lord, ana ioe oto ilehu, taane a

inieku sie mae oto. Na nau manatainia oto ni-
 22 hou uri taana na ola oa haatohua ana God, nea
 23 God oto eanai niia oto munio. A Jesus easi tauri
 24 munia, A iniemu eanai sulutae oto. Nea Martha
 easi tauri munia, Nau manatainia taane uri eanai
 sulutae lou ana na sulutaena ana haudina i haamano-
 25 lana. A Jesus easi tauri munia, Inau oto na sulu-
 taena na na mauriha: ile ea hiwalaimoli eku, ana ea
 26 mae oto, na oto neia anai meuri lou: na taana naile
 ea mauri na ea hiwalaimoli eku neia e sie mae oto oo.
 27 Oa hiwalaimoli urini? Ineja asi tauri munia, O siua;
 Lord: nau hiwalaimoli oto uri ioe a Christ, Kalena
 28 God, laa ea lae mai laona walumalau. Na maholo e
 walaa mano urina easi lae oto wau e harai mumuni
 ana aulana, easi tauri, A Haausuli oto ilehu, ea soisoio.
 29 Na ineia oto maholo e rono urina, easi tae oto laulau,
 30 easi lae wai siena. (Na ta a Jesus e qake lae ua i
 poona, na ta e neneneku ua ana lehuna a Martha e
 31 odoia ana.) Oto alai Judea ine e neneneku isiena i
 nima, ea haahaamanoa na saena, maholo kira loosia
 Mary, uri e tae laulau na e silitaha oto, kira asi lulu
 oto isulia, ana kira unua uri ea lai takotako i kiliqueu.
 32 Oto nea Mary, ana e hula wai lehuna a Jesus e
 neneneku ana, na e loosia oto, easi lahutainia i mado
 isulia aaena, easi tauri munia, Lord, ana ioe oto ilehu,
 33 taane a inieku sie mae oto. Maholo a Jesus e loosia
 ea takotako, na alai Judea e hakunia ea takotako
 noone lou, easi awasirahe i saena, maia e rako aela
 34 ana, na easi tauri, Amu aoria oto ihei? Kira asi
 35 tauri munia, Lord, lae mai o loosia. A Jesus e nara
 36 oto. Oto alai Judea easi tauri, Amu loosia kau ana e
 37 saesaepaina ana uritaha! Na ta na maile hiked a easi
 tauri, A laa nihou e tahania kau na maana laa e ulu,
 na uri esie nanama oto muni e ta lou uri a laa nihou
 38 sie mae oto? Oto a Jesus e hai awasirahe lou i saena
 na e lae wai siena na kiliqueu. Na hahale oto ni, na
 39 na hau kira noia oto honosia. A Jesus easi tauri,
 Amu huesia kau na hau ni. Oto nea Martha a iniena
 laa e mae easi tauri munia, Lord, ea wasu oto inihou:
 40 ana haina na haudina e liua oto nihou. A Jesus e

- tauri munia, Uri nau qake unua kau munio, uri ana
 oa hiwalaimoli o anai loosia oto *na* manikuluhana
 41 God? Oto kira asi huesia hauni. Na a Jesus e uwa
 alena ileni, easi tauri, Mamaa, naa haasaediena amu
 42 ana o ronoau oto kau. Na nau manatainia ana oa
 ronoronoau onioni : na ta nau taurina kau tohutohuna
na mai ruruha huna e ura kalikali inihou, muni kira e
 43 hiwalaimoli ana o usunainiau mei. Na maholo e
 walaa mano urina, easi soi ileni ana *na* haiwala paina
 44 uri, Lasarus, o silitaha mai. Oto a laa e mae ine e
 silitaha oto wau, kira ulo oto hahia *na* nimana na *na*
 aaena ana *mai* sala ani heitoli ; na kira ulo hahia
na maana ana *na* masi hulo ni usuusuri. A Jesus
 easi tauri munira, Amu luhasia, amu toliasia e lae
 oto.
- 45 Oto *na* maile huna hikenā alai Judea ine e lae mai
 isiena Mary na Martha na e loosia *na* moola e tauī ni
 46 kira asi hiwalaimoli ana. Na ta *na* maile hikedā e lae
 oto wau isiena alai Pharise, kira asi unua munira *na*
 moola a Jesus e tauī ni.
- 47 Oto alai naohana Priest na alai Pharise kira asi
 lokoā *na* pulita ni ii, kira asi tauri, Kaelu a ua oto ?
 48 ana a laa nihou ea tautauī *na* mai haara huna. Ana
 kaelu a noto mola maania, ne ahutana mai inoni anai
 meni hiwalaimoli oto ana : na alai Rome anai lae mai
 49 i taasia mai lehu ikia na mai hanua ikia. Na ta naite
 ile hikedā, a Kaiaphas, ana e naohana priest ana halisi
 50 ine, easi tauri munira, Iamu amu puo oto, na amu
 qake adomai sae ana *na* holoholo inihou uri e diena
 namiu uri muni *na* tai ile e mae honotana *na* mai
 inoni huna, na muni ahutana *na* mai hanua esie suu
 51 mano oto. Na e qake aani walaa urina maraana : na
 ta ana ineia *na* naohana priest ana halisi ine, easi
 walaa ni prophet uri a Jesus eanai mae honotana
 52 ahutana *na* mai hanua ; na e qake honotana ikira *na*
 mai hanue ni haleite, na ta muni e lokora alai kalena
 53 God e tatana oto. Oto talaaē ana haudina ine kira
 asi meni walaa oto munia *na* saunilana.
- 54 Oto nea Jesus e qake laelae haatai oto lou i
 matolana alai Judea, na ta e lae oto wau maania

- ilehuna wai laona na hanueni hatarea na hanua
 saasala, talea oto na poona ine kira saea uri i
 Ephraim; na e nenekenu oto wai lehuna ineia na
 55 alai gaaronoisuli noone lou. Na na rekelauni ikira
 alai Judea e duduhia mai: na na maile huna e lae
 wai Jerusalem maania na mai poona, i naona na
 56 rekelauni, munia na haarerealada. Oto kira asi tau
 heitalea Jesus, na kira asi meni walaa maraada,
 maholo kira uraura wai lolata ni mane, kira asi tauri,
 Amu a adoadomai uritaha? Ohia esie lae mai ana
 57 houla? Na alai naohana priest na alai Pharise e
 haatola kau, uri naile ea manatainia na lehu ea ioio
 ana, muni e haatainia oto, muni kira e helesia oto.
- 12 Oto e ono haudina honosia na rekelauni a Jesus
 easi hula i Bethania, a Lasarus neia noone ilehuna,
 2 laa a Jesus e taelia lou maanira alaile e mae oto. Na
 kira asi taua na nauha i seulehi munia ilehuna: na a
 Martha e raretai oto: na ta a Lasarus noone maia
 3 alaile e eno maia ana nauna. Na a Mary easi ta na
 tohotohota ani rumu ni suu, na hahuani ola oto, na e
 suuhia na aaena Jesus ana, easi hulo ateate ana aaena
 ani waraehuna qauna: na na nima e honu oto ani
 4 haarana na rumu ni suu ine. Na ta a Judas Iskariot,
 naite laa ana alai gaaronoisuli ineia, ile oto eanai
 5 geloa, easi tauri, E ua kira qake haaholinainia na
 rumu ni suu inihou ana na olu tanalau ni penny, na
 muni na niilana oto munira alaile e qake too ola?
 6 Ne e talei walaa urina, na e qake uri ana e noi sae
 ana alaile e qake too ola; na ta ana isulia ineia oto
 na laa pelipeli, na na mai ni haa ikira ana, na e tata
 7 na moola kira konii ilalona. Oto a Jesus easi tauri,
 Amu noto kau maania: e noi konia tototoria na
 8 haudina ni haitolilaku. Ana alaile e qake too ola kira
 anai io hu oto maiamu; na ta inau oto nau sie aani io
 hu oto maiamu.
- 9 Oto na mai inoni oto taewau ana alai Judea e
 manatainia uri ineia ilehuna: na kira asi laelae oto
 mai, na e qake talaaehana a Jesus maraana, na ta
 muni kira e loosia Lasarus noone lou, ile a Jesus e
 10 taea lou maanira alaile e mae oto. Na ta alai naohana

- priest e mani walaa oto uri munia na saunilana a
- 11 Lasarus noone lou: ana isulia talaaehana ineia alai Judea oto huna e lae oto wau na kira asi hiwalaिमoli oto ana Jesus.
- 12 ' Oto haudina i hahona na mai ruruha huna ine e lae wau ana houla, maholo kira ronoa uri a Jesus ea lae
- 13 oto mai i Jerusalem, kira asi ta na mai apaapani puapua, kira asi silitaha oto honosia, maia kira a soisoi uri, Hosana: Dehidehia a laani ea lae mai ana
- 14 satana Lord, a Alaha noone parasira alai Israel. Na a Jesus e lio haaroia oto na kaleni ass, easi tae oto
- 15 ilenina, mala kira usua oto kau uri, O sie mamaau, a kenini kalena Sion: lio kau, a Alaha ioe ea lae mai,
- 16 ea tae ilenina na kaleni ass. Na na saena alai qaaronoisuli ineia e qake taha ana na moola inihou holai nao: na ta maholo kira haamanikulua oto a Jesus, ne kira asi adomai sae ana uri kira usui oto na moola inihou,
- 17 na ana kira tau i oto na moola inihou munia. Ne na mai ruruha huna ine e hakunia kau maholo e haraia oto a Lasarus maania na kiliqueu, maia e taea lou maanira alaile e mae oto, ikirei ni kira asi unu haatoo
- 18 ana. Talaaehana lou na masiolani noone na mai ruruha huna e lae wau honosia, ana kira ronoa oto
- 19 ana e taua na masi haara inihou. Ne alai Pharise easi walaa maraada uri, Amu loosia kau uri amu qake aani aailaa oto: lio kau, na walumalau e mano oto isulia.
- 20 Na na haluile ni Grekia oto hikenā alaile e lae wau
- 21 muni qaoqao ola ana houla: ikira nihou kira asi lae wai siena Philip, laa ni Bethsaida i Galilea, kira asi
- 22 soi heria, kira tauri, Laani, ami sare loosia Jesus. A Philip easi lae wai haaronoa Andrew: a Andrew easi
- 23 lae ikoro na a Philip na koro asi haaronoa Jesus. Na a Jesus easi alamirarua e tauri, Na maholo ni sato e hula oto, uri muni kire haamanikulua oto na Kale ni
- 24 inoni. Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu uri, Ana na hoi korn e qake usu oto i mado e qake mae, ne eanaisi io oto maraana; na ta uri ana ea mae, ne
- 25 eanaisi huzu oto didienaa. Ie oto ea saepaina ana na maurihaana ne eanai teu tekelainia oto; na ile ea tau noraupu munia na maurihaana ana walumalau

inihou, *ne eanai kenetainia loosia na mauriha hu.*
 26 Ana *naile* ea *raretainiau*, *ne muni e luluiuliau* oto ;
 na *na lehu naa* io oto ana, a *hairaretai inau eanaisi* io
 noone lou *ilehuna* : ana *naile* ea *raretainiau a Mamaa*
 27 *eanaisi adomai hiahia* oto ana. Kira a *kotahia na*
saeku oto *hihou* ; na *na ola taha nee unua* oto ?
Mamaa, o *haauriau maania na maholo ni sato inihou.*
 Na *ta talaahana* oto *na holoholo inihou nau lai hula*
 28 *mai ana na maholo ni sato inihou.* *Mamaa*, o
haamanikulua na satamu. Oto *na haiwala e loho mai*
kei ileni uri, Nau *haamanikulua* oto, na *na anai*
 29 *haamanikulua* lou. Oto *mai ruruha huna e ura kalia*
 oto, *maholo kira ronoa kira asi unua uri na uulou* :
 30 *na na maile uri*, Na *angel e walaa munia.* A *Jesus e*
alamira e tauri, Na *haiwala inihou e qake loho mai*
 31 *talaahana inau*, na *ta talaahana iamu.* Oto *mola*
inihou kira iia oto na walumalau inihou : oto *mola*
inihou kira anai dereasia oto na alaha parasia na
 32 *walumalau inihou.* Na *inau*, ana *kira a haaurasiau*
 oto *maania na mado*, *ne na anaisi wainia oto taataana*
 33 *na inoni isieku.* Na *ta e tauri oto*, na *e hatonainia na*
maena ine neia anai maesia oto uri eanai uritaha oto.
 34 Oto *na mai ruruha huna kira asi alamia uri*, *Ami*
ronoa oto ana mai haatolana uri a Christ ea io hu
 oto : na *ioe oa walaa uritaha nihou uri*, Kira *anai*
haaurasia oto a Kale ni inoni ? atei kau a Kale ni
 35 *inoni ine ?* Oto a *Jesus easi tauri munia*, Na *tai kele*
lehu oto mola na dani ea ioio ua i matolamiu. *Amu*
laelae kau maholo na dani e io ua i matolamiu, *maania*
na rorodoa e dau hahiamu : na *ile ea laelae laona na*
 36 *rorodoa e qake manatainia uri ea laelai hei.* *Maholo*
amu manatainia ua na dani, *amu hiwalaimoli ana na*
dani, *uri muni amu e noi alai kalena dani ine.*

A *Jesus e unua na moola inihou easi lae oto wau e*
 37 *lai mumuni maanira.* Na *e tautau na mai haara*
huza urina i naoda, na *ta kira qake aani hiwalaimoli*
 38 *ana* : *uri muni e haatooa oto na haiwala a Isaia na*
prophet, ana *e tauri kau*,

Lord, *atei e hiwalaimoli ana tataloha iami inihou ?*
 Wa *na nimana Lord e haatai munia atei ?*

39 Talaashana ine na hiwalaimolina e asaira oto, ana a Isaia e tauri lou,

40 E haaulua na maada, na e haamautaa na saeda ;
 Mane kire lio ana maada, wa kire lio saeola ana saeda,
 Mane kire alihoi oto mai,
 Muni nee haaaurira oto.

41 A Isaia e walaa urina, ana isulia e loosia na maniku-
 42 lubana ; na e walaa kau raranana. Na ta na maile huna noone ana na mai naohana inoni e hiwalaimoli ana ; na ta ana isulia alai Pharise kira qake unu haatai ana, mane kira peesira oto maania na nima ni
 43 ruru : ana kira haihunua oto na manikuluana ikira na mai inoni liutaha ana na manikuluana a God.

44 Na a Jesus e soi ileni, easi tauri, Ile ea hiwalaimoli eku, ne e qake aani hiwalaimoli eku, na ta ea hiwalai-
 45 moli ana a laa e usunainiau mei. Na ile ea toomaiau
 46 ne ea toomaia a laa e usunainiau mei. Inau na dani nau lae oto mai laona walumalau, muni taana naile
 47 ea hiwalaimoli eku esie io oto laona rorodoa. Na ana naile ea ronoisulia walaku inihou, na oto e qake aani luluisulii, inau nau sie aani iia oto : ana nau qake lae mai muni iia na walumalau, na ta uri muni haauria
 48 oto. Ile ea maasiau oto, na e qake tola konia walaku, naile taane ea iia oto : na haiwala naa unue ni, ineia
 49 oto anai iia ana haudina i haamanolana. Ana nau qake aani walaa maraaku : na ta a Mamaa laa e usunainiau mei, neia e noia na haatolana aku, ana na
 50 moola nee unui na nee sisiho ani. Na nau manatainia uri na haatolana ineia na mauriha hu oto : talaashana ine na moola naa sisiho ani, mala a Mamaa e unui muniau, ne naa si sisiho ani.

13 Oto i naona na houla ana rekelauni, ana a Jesus e manatainia oto uri na haudina ineia e duduhia oto muni e lae oto wau maania na walumalau inihou isiena a Mamaa, na e saesaepaina ana alaile ineia kira ioio ua ilaona walumalau, easi hahuani saesaepaina
 2 ada hulaana na haamanolana. Na maholo kira a nau i seulehi, ana a qelu eroero e noia oto wai saena a
 3 Judas Iskariot, kalena Simon, muni e geloa, a Jesus

- e manatainia oto uri a Mamaa e toliasia manomano waluteni ola laona nimana, na uri e silitaha oto mai maania God, na ea lae oto lou isiena God, easi tae
- 4 maania na nauna i seulehi ine, easi noi asia na tooni ineia; na e ta na masi sala ni hulo, easi hoosia i
- 5 denumana. Oto easi huia na masi wei ilaona na nima, easi talaai hodalia aaena alai qaaronoisuli, e hulo ateate ana na masi sala ni hulo e hoosia i de-
- 6 numana ine. Oto easi lai hula ana a Simon Peter. Neia asi tauri munia, Lord, uri oa hodalia na aaeku?
- 7 A Jesus e alamia easi tauri munia, O qake aani manatainia mola nihou na masiola naa taua nihou; na ta na saemu eanaisi tahanan taane ana na maholo.
- 8 A Peter e tauri munia, O sie hodalia na aaeku oto oo. A Jesus e alamia uri, Ana nau qake hodalia o qake
- 9 aani loko maiau. A Simon Peter easi tauri munia, Lord, suuri na aaeku haleite, na ta na nimeku lou na
- 10 na qauku. A Jesus easi tauri munia, Ile e loto ahua-hu oto, ana ea hodalia mola na aaena na eanai rerea mano oto: na iamu amu rerea oto, na ta ahutemiu
- 11 qaike. Ana e manatainia a laa eanai qeloa; talaaehana urina easi tauri, Ahutemiu amu qake mani rerea.
- 12 Oto maholo e hodalia na aaeda manomano, na e hai ta lou na tooni ineia, easi io iano, na easi tauri munira, Uri amu manatainia taane na holoholo nau taua oto
- 13 muniamu inihou? Amu a saeau uri, Master, na, Lord, na amu a walaa too oto; ana inau oto urina. Ana inau
- 14 a Lord na a Master iamu, nau hodalia aaemiu, ne na holoholo iamu muni amu e hai hodahodalia aaemiu
- 15 hailiu. Ana nau noia na tohotohota muniamu, muni amu e tautau urina mala nau ta oto muniamu inihou.
- 16 Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu uri, A hairaretai e qake liutahaana a alaha ineia; wa a haa-
- 17 tola e liutaha ana a laa e usunainia wau. Ana amu manatainia na moola inihou, dehidehi amu uri amu
- 18 a tautau ni. Nau qake aani walaa raranamololu manomano; nau manatainia alaile nau lio hilisira kau: na ta uri muni kire haatooa oto na mai usuusu uri, Ile ea naua na masi bread inau e soluia na qouqouna

- 19 honosiau. Talaae inihou naa unua muniamu ana e qake too ua, uri maholo ea tau ni too oto, amu anaisi
- 20 hiwalaimoli uri inau oto. Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu uri, Ile ea tola konia a laa naa usunainia wau na ea tola koniau oto ; na ile ea tola koniau ne ea tola konia a laa e usunainiau mei.
- 21 A Jesus e walaa urina, na na saena easi likiliki, maia e unu haatoo, easi tauri, Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu, uri naile hikemiu eanai qeloau.
- 22 Alai qaaronoisuli e tootoomaira hailiu, ana na saeda e
- 23 qake tahania a laani ea walaa raranana. Na naite laa ana alai qaaronoisuli ineia e eno sulia table e hataraa i saronu Jesus, ileni oto a Jesus e saesaepaina ana kau:
- 24 oto a Simon Peter easi alaqau munia, maia e tauri munia, O unua kau muniamu ea walaa raranana atei.
- 25 Oto a laani e eno talena mola urina i saronu Jesus na
- 26 easi tauri munia, Lord, atei a laani? A Jesus easi alamia uri, Ileni oto naa toonia kau na masi naulaa ana naa si niia oto wau munia. Oto e toonia na masi naulaa easi niia oto wau munia Judas kalena Simon
- 27 Iskariot. Oto i purina na masi naulaa ine, a Satan easi sili wai lalona. Oto a Jesus easi tauri munia,
- 28 Na masiola oa tata, o tolenani ta oto. Na naile oto hikenana alaile e nauni e qake manatainia uri talaaehana
- 29 na ola taha e walaa urina munia. Ana na maile e unua uri, ana isulia a Judas e hele ana na mai ni haa ikira nea Jesus easi tauri munia, O holia kau na moola kaelu a sare tooani munia houla ; wa muni e niia na
- 30 masiola munira alaile e qake too ola. Oto e ta na masi naulaa ine easi silitaha oto laulau : na e rodo oto.
- 31 Maholo e silitaha oto, a Jesus easi tauri, Oto mola nihou kira a haamanikuluaa Kale ni inoni, na kira
- 32 haamanikuluaa God noone ana ; na God eanai haamanikuluaa siena maraana, na eanai tolenani haamanikuluaa oto. Alai elekale, na tai kele lehu oto mola naa ioio ua maiamu. Amu anai tau haitaleau : na mala nau unua kau munira alai Judea, Na lehu naa laelae ana, iamu amu sie aani laelae ana ; alihana ni
- 34 naa hai unua lou muniamu inihou. Na haatolana haolu naa haatola iamu ana, uri amu e saesaepaina

- amiau hailiu; mala kau inau nau saesaepaina amiu; uri iamu noone lou amu e saesaepaina amiu hailiu
- 35 urina. Ana isulia na masiola inihou taataana na inoni eanai manatainiamu oto uri iamu alai qaaronoisuli inau, ana amu a tau saesaepaina amiu hailiu.
- 36 A Simon Peter easi tauri munia, Lord, oa lai hei ni? A Jesus easi alamia uri, Na lehu naa lae ana, ioe o sie aani luluisuliau ana mola inihou; na ta o
- 37 anai luluisuliau oto ana na maholo. A Peter easi tauri munia, Lord, ana e ua nau sie luluisulio oto mola nihou? Na anai noia oto na maurihaaku iano
- 38 talaaehana oto ioe. A Jesus easi tauri munia, Uri o anai noia na maurihaamu iano talaaehana inau? Walaimoli, walaimoli, naa unua munio uri, Na kua sie nara oto, na o anaisi taitei aku haaolu oto.
- 14 Mane na saemiu e likiliki: amu a hiwalaimoli ana God, amu hiwalaimoli noone lou eku.
- 2 Na mai lehu ni ioio e huna ana nima a Amaku; ana e qake urina kau taane nau unua oto muniamu;
- 3 ana naa lai tau akau ana na lehu talamolu. Na ana naa lai tau akau ana na lehu talamolu, ne naa alihoi lou mei, muni nee tola koniamu oto isieku; uri muni nee taumei io ana na lehu ne iamu noone lou amu
- 4 anai io wai lehuna. Na na lehu naa lae ana, amu
- 5 manatainia oto na tala munia. A Thomas easi tauri munia, Lord, ami qake manatainia na lehu oa lae ana; ne ami anaisi manatainia na tala uritaha?
- 6 A Jesus e tauri munia, Inau oto na tala, na na walaimolina, na na mauriha: naile ea lae oto isiena a
- 7 Mamaa na oto ea liu eku. Ana amu manatainiau oto, taane amu manatainia lou a Amaku: talaae oto inihou amu manatainia oto, maia amu loosia oto.
- 8 A Philip e tauri munia, Lord, o haatainia a Mamaa
- 9 amami, na easi diena oto. A Jesus e tauri munia, Uri nau io tewa oto urini isiemi, na o qake manatainiau oto, laa Philip? ile e loosiau oto e loosia a Mamaa noone lou; e ua ni oa tauri, O haatainia
- 10 a Mamaa amami? Uri o qake hiwalaimoli eku ana naa io oto ana a Mamaa, na a Mamaa oto lou eku? na mai haiwala ine naa unuunui muniamu, nau qake

- aani ladoi maraaku : na ta a Mamaa laa ea io oto aku
- 11 *neia ea tautau na mai daumana ine. O hiwalaimoli eku uri inau oto ana a Mamaa, na uri a Mamaa oto lou eku : wa qaike, o hiwalaimoli eku talaaehana*
- 12 *na mai daumana ine. Walaimoli, walaimoli, naa unua muniamu uri, Ile ea hiwalaimoli eku, neia anai tautau oto na mai daumana naa tautauini ; na oto neia anai tautau na mai anoa e paina maania na maile inihou ; talaaehana naa lae oto isiena a Mamaa.*
- 13 *Na taataana na ola amu a sukasukai ana na sataku, ne naa si tau i oto, uri muni kire haamanikulua a*
- 14 *Mamaa ana a Kale. Ana amu a tau ni suka aku ana na masiola ana na sataku, ne naa si ta oto na masiola*
- 15 *ni. Ana amu a saepaina aku, ne amu anaisi sulu*
- 16 *isulia na mai haatolana inau. Na naa si haatohu ana a Mamaa, na ineia oto eanai niia wau muniamu naite laa ni Rapeita, muni e io susu oto maiamu, na Hiona*
- 17 *ani walaimolina ine : na walumalau sie aani tola konia oto ; ana e qake aani toomaia, wa e manatainia lou : iamu amu manatainia taane ; ana eanai io oto mai-*
- 18 *amu, na eanai io oto amiu. Nau sie atopuri amiu muni amu e noi inemae : naa lae oto mai isiemi.*
- 19 *E tai kele lehu oto mola, na na walumalau esie toomaiau oto lou ; na ta iamu amu a toomaiau taane : ana isulia naa mauri oto ne iamu amu anai mauri lou.*
- 20 *Ana na tai haudina ine amu anai manatainiau uri naa io oto ana a Amaku, na iamu oto aku, na inau oto*
- 21 *amiu. Ile e manatainia oto na mai haatolana inau, maia ea sulu isulii, ineia oto ine laa ea saesaepaina aku, na inau na anai saesaepaina ana, maia na anaisi*
- 22 *haatainiau oto ana. A Judas (A Iskariot qaike) easi tauri munia, Lord, na holoholo inihou e ua oto, uri o anai haatainio oto muniami na munia na walumalau*
- 23 *qaike? A Jesus e alania easi tauri munia, Ana naile ea saepaina aku, ne eanai sulu isulia na walaku : na a Amaku eanaisi saepaina ana, na iemerei merei*
- 24 *ana lae isiena, na merei anai io susu oto ana. Ile e qake saepaina aku, ne e qake sulu isulia na walaku : na na haiwala amu a roronoa e qake walaku haleite, na ta walana a Mamaa e usunainiau mei.*

- 25 Na nau taurina kau muniamu, maholo naa io ua
 26 maiamu. Na ta a laa ni Rapeita, a Hiona Maea ine,
 a Mamaa eanai usunainia mai ana na sataku, neia
 anai haasaeamu ana waluteni ola, na eanai tau iamu
 27 muni amu e noi sae ana taana na ola nau unua kau
 muni amu. Na dailama naa noia oto isiemi; na dai-
 lama inauni naa niia oto isiemi: nau qake aani
 niinii muniamu mala na walumalau ea niinii. Mane
 28 na saemi e likiliki, wa mane e maumaula. Amu
 ronoa ana nau unua muniamu uri, Naa lae oto wau,
 na naa lae oto mai isiemi. Ana amu saepaina aku,
 taane amu anai saesaediena oto, hahia naa laelae oto
 isiena a Mamaa: ana a Mamaa e nanama liutaha aku.
 29 Na nau unua oto nihou muniamu maholo e qake too
 ua, uri, maholo ea tau ni too oto, amu anaisi hiwalai-
 30 moli oto. Nau sie walawalaa hunahunaa lou muni-
 amu, ana a alaha parasia na walumalau inihou ea lae
 31 mai: na e qake ola ineia oto oo aku; na ta uri muni
 na walumalau e manatainia oto uri naa saepaina ana
 a Mamaa, na mala a Mamaa e haatolaiau kau, ne naa
 si ta taane urina. Sulutae, kaelu e lae oto maania ilehu.
- 15 Inau na vine oto walaimoli, na a Amaku laa ea
 2 daumaa na lalo ni vine. Taana na sasara ni ola
 aku e qake hunuhunu, neia ea taasiasa oto: na taana
 na sasara ni ola ea hunuhunu, neia ea tau diena ana,
 3 muni e hunu oto liutaha. Na iamu amu qani rerea
 oto isulia oto na haiwala nau unua oto kau muniamu.
 4 Amu io susu oto aku, na inau lou emiu. Mala kau
 na sasara ni ola esie aani hunuhunu maraana, ana
 e qake io susu ana na vine; alihana oto iamu lou
 amu sie aani hunu oto ana amu qake io susu oto aku.
 5 Inau oto na vine, iamu na mai sasara ni ola ana: Ile
 ea io susu eku, na inau ana, ineia ine ea hunuhunu
 oto liutaha: ana ahoa aku amu sie aani ta na masiola.
 6 Ana naile e qake io susu eku, kira a dereasia wau
 mala na sasara ni ola, na easi nunulu oto; oto kira
 asi siokonii, muni dereasii wai duna, oto duna easi
 7 naura oto. Ana amu a tau ni io susu eku, na na mai
 walaku ea io susu lou emiu, amu anai haatohua oto
 waluola isulia saemi, na kira anaisi tau oto muniamu.

- 8 A Amaku e manikulua oto ana na holoholo inihou, uri muni amu e hunu oto liutaha; na amu anaisi noi
- 9 qaaronoisuli inau oto urina. Mala kau a Mamaa e saepaina aku oto, alihana oto lou nau saepaina amiu:
- 10 amu io susu oto ana na saepainana inau; mala kau inau nau sulu isulia oto na mai haatolana a Amaku,
- 11 na naa io susu oto ana na saepainana ineia. Nau unua oto na moola inihou muniamu uri muni na
- 12 saedienana iamu e ahu oto. Na na haatolana inau neia oto nihou, uri muni amu e saesaepaina amiu
- 13 hailiu, mala inau nau saesaepaina amiu kau. E qake saepainana oto muni e paina liutahana inihou, uri muni naile e noia oto na maurihaana iano talaahana
- 14 alai malahuna. Iamu alai malahuku oto ana amu a tau ni sulu isulia na moola naa haatola iamu eni.
- 15 Nau qake aani saeamu uri alai hairaretai; ana a hairaretai e qake manatainia na moola a alaha ineia ea tautau: na ta nau saeamu uri alai malahuku; ana taataana na ola nau ronoi ana a Amaku nau
- 16 haarono amu oto ani. Amu qake aani lio hilisiau, na ta inau nau lio hilisiamu, na nau noihamu, uri muni amu e lae oto wau e hunuhunu, na muni na huahuani ola iamu e io susu oto: uri taataana na ola amu a haatohua ana a Mamaa ana sataku, neia anaisi niia
- 17 oto muniamu. Na moola inihou naa haatolaiamu
- 18 eni, uri muni amu e saesaepaina amiu hailiu. Ana na walumalau ea taumei tau noraupu muniamu, amu manatainia oto uri e holai tau noraupu kau muniu
- 19 wai naomiu oto. Uri ana amu keikei ana walumalau, taane na walumalau eanai saepaina ana alaile ineia: na ta ana isulia amu qake keikei ana na walumalau, na ta nau lio hilisi amu maania na walumalau, talaahana ine na walumalau easi tau noraupu muniamu.
- 20 Amu adomai sae ana na haiwala nau unua kau muni- amu uri, A hairaretai e qake alaha liutahana a alaha ineia. Ana kira taunainiau kau, kira anaisi taunaini- amu lou: ana kira haatooa na walaku, kira anaisi
- 21 haatooa lou na mai walamiu. Na ta kira anaisi tau i oto taataana na moola inihou muniamu talaahana na sataku, ana isulia kira puotainia ile e usunainiau mei.

- 22 Uri ana nau qake lae mai ni walaa munira, taane kira qake aani manatainia *na* masi orahaa: na ta oto mola inihou e qake ola ada ni lopoi wala hahia *na*
- 23 mai orahaa ikira. Ile ea tau nora upu muniau *ne* ea
- 24 tau noraupu lou munia a Amaku. Uri ana nau qake tau *na* mai daumana i matolada *naile* aopa e qake aani tautau, taane kira sie manatainia *na* masi orahaa ada: na ta oto mola inihou kira hahuani loosia ahutamerei na a Amaku, na kira tau noraupu munia
- 25 ahutamerei *mano*. Na ta kira ta oto *na* masiola nihou, uri muni haatooa *na* haiwala ine kira usua oto kau ana mai haatolana ikira uri, Kira tau noraupu
- 26 mola maatala muniau. Na ta maholo a laa ni Rapeita ea hula oto mai, na anai usunainia wau muniamu *maania* a Mamaa, *na* Hiona ani walaimolina ine, laa ea sisilitaha mai *maania* a Mamaa, *neia* ana isi unu
- 27 haatoo aku: na iamu amu ana isi unu haatoo noone lou, ana isulia amu io oto hu meiau keikei mei i talaaehana.

- 16 Nau unua oto *na* moola inihou muniamu, *mane* 2 kire haatoosua iamu. Kira anai noiamu wai sinaha *maania* mai nima ni ruru: o siua, *na* maholo ni sato ea duduhia oto mai, *na* *naile* ea sauniamu eanai unua uri ea qaoqao ola ni *mane* ana munia God.
- 3 Na kira anai tautau *na* moola inihou ana kira qake
- 4 manatainiemerei na a Mamaa. Na ta nau unua oto *na* moola inihou muniamu, uri *na* maholo ni sato oto ani ea tau ni too oto ana *na* maholo, *ne* amu ana isi adomainii oto, uri nau unui oto muniamu. Na nau qake unui *na* moola inihou muniamu kei mai i talaaehana, ana isulia nou nenekuku oto maiamu. Na ta naa lae oto nihou siena ile e usunainiau mei; *na* *naile* hikemiu e qake ele soi hariau uri, Oa lae oto ihei?
- 6 Na ta ana isulia nau unui oto *na* moola inihou muni-
- 7 amu, *ne* saemiu e honu oto ani saehuna. Na ta naa unua oto *na* walaimolina muniamu inihou; E lai diena namiu muni nee lae oto wau: ana oto nau qake lae oto wau, *ne* a laa ni Rapeita esie aani lae oto mai isiemi; na ta uri ana naa lae oto wau *ne* na ana isi
- 8 usunainia wau isiemi. Na *ineia* oto, maholo e lae

- oto mai, *neia* anai haaloia na walumalau ana orahaa,
 9 na ana odotaina, na ana iina; ana orahaa kau, ana
 10 isulia kira qake hiwalaimoli eku; ana odotaina kau,
 ana isulia naa lae oto isiena a Mamaa, na amu sie
 11 aani toomaiau lou; ana iina kau, ana isulia kira a iia
 12 oto a alaha parasia na walumalau inihou. Na moola
 huna taane aku ni unui muniamu, na ta amu sie
 13 poonainii ua. Na ta maholo oto *ineia*, a Hiona ani
 walaimolina, e hula oto mai, *neia* anaaisi naomiu oto
 laona ahutana na walaimolina: ana e sie aani walaa
 maraana; na ta waluola oto *neia* anai ronoi, *neia*
 anaaisi unui ni: na eanaaisi unui muniamu na moola
 14 eanaaisi too taane ana na maholo. *Neia* anai haamani-
 kuluau: ana eanaaisi hele oto hikenana na moola inau, na
 15 eanaaisi houleinii muniamu. Taana na moola tootoolana
 a Mamaa ne tootoolaku mano ine: talaaehana
 ine nau unua kau, uri ea hele hikenana na moola inau,
 16 na eanaaisi houleinii muniamu: Na tai kele lehu oto,
 na amu sie toomaiau oto; na na tai kele lehu oto lou,
 17 na amu anaaisi losiau lou. Oto na maile hikenana alai
 qaaronoisuli *ineia* easi tauri maraada, Na ola taha
 nihou ea unua munikia uri, Na tai kele lehu oto, na
 amu sie toomaiau oto; na na tai kele lehu oto lou, na
 amu anaaisi losiau lou: na, Ana isulia naa lae oto
 18 isiena a Mamaa? Oto kira asi tauri, Na ola taha
 inihou ea unua uri, Na tai kele lehu oto? Kaelu
 19 qake aani manatainia na masiola ea unueni. A Jesus
 e losaea kira sare soi heria ana, easi tauri munira, Uri
 amu a tautau haitale maraamiu ana na holoholo inihou,
 ana nau unua uri, Na tai kele lehu oto, na amu sie
 toomaiau oto, na na tai kelu lehu oto lou, na amu
 20 anaaisi loosiau oto? Walaimoli, walaimoli, naa unua
 muniamu, uri amu anai naranara na amu anai
 takotako, na ta na walumalau eanaia saesaedienana:
 iamu amu anai saehu keu, na ta na saehuna iamu
 21 anai noi saedienana oto. Maholo na hua ea haahuta
neia ea saehu oto, hahia na maholo ni sato *ineia* e
 hula oto: na ta maholo e mauri oto ani elekale, ne e
 qake aani noisae lou ana na hiitoona, ana isulia na
 saedienana oto hahia na inoni e huta oto mai laona

- 22 walumalau. Ne iamu urina amu anai saesaehu oto
nihou : na ta na anai loosiamu lou, na na saemiu
eanai saesaediena, na naile oto sie aani taasia oto na
23 saedienana iamu maaniamu. Na ana na haudinani
amu sie aani soi heriau ana na masiola. Walaimoli,
walaimoli, naa unua muniamu, Ana amu a tau ni
haatohua na masiola ana a Mamaa, neia anaisi niia
24 oto muniamu ana na sataku. Lae hula inihou amu
qake haatohua oto na masiola ana na sataku : amu
haatohu kau, muni na saedienana iamu e ahu
oto.
- 25 Nau walaa urina kau ani alahuuna muniamu : na
maholo ni sato ea duduhia oto mai, na nau sie aani
walaa oto muniamu ani alahuuna, na ta na anai
26 houleinia a Mamaa muniamu. Oto ana haudineni
amu anai haatohu oto ana na sataku : na nau qake
unua muniamu uri na anai tola suuia a Mamaa talamiu :
27 ana a Mamaa noone ea saesaepaina amiu, ana isulia
amu saesaepaina aku keu, na amu hiwalaimoli oto uri
28 nau silitaha oto mai maania a Mamaa. Nau silitaha
oto mai maania a Mamaa, na nau lae oto mai laona
walumalau : naa lae oto lou maania walumalau, na asi
29 lae oto isiena a Mamaa. Oto alai qaaronoisuli ineia
easi tauri, Lio kau, oa walaa taha oto inihou, na o
30 qake aani walaa ani alahuuna. Ami manatainia oto
inihou uri o manatainia oto waluola, na o qake aani
io totoria oto muni naile e soi hario : talaaehana
na masiolani ami a hiwalaimoli uri o silitaha oto mai
31 maania God. A Jesus e alamira uri, Uri amu a
32 hiwalaimoli oto nihou? Lio kau, na maholo ni sato
ea duduhia oto mai, o siua, na e too oto, muni kira e
haatatanainiamu, naile talea na moola ineia, na naile
talea na moola ineia, na amu anai atopuri eku maraaku :
na ta nau qake aani io oto maraaku, ana a Mamaa ea
33 io oto isieku. Nau walaa urina kau nemiu, uri muni
amu e akaurisia na dailama aku. Ilaona walumalau
kira anai taunainiamu : na ta saemiu mune mano
kau : inau nau aailaa oto maania na walumalau.

17 A Jesus e walaa mano urina ; easi uwa alena ileni,
easi tauri, Mamaa, na maholo ni sato e hula oto ;

- o haamanikulua a Kalemua, muni a Kale e haamani-
 2 kuluaou lou : mala kau o niia munia na nanamana
 parasia ahutana na hasio, uri muni taana na ola o
 niia oto nana, ne muni e niia na mauriha hu nada.
 3 Na neia nihou na mauriha hu, uri muni kire mana-
 tainio na tai God oto walaimoli, na a laani o usunainia
 4 mai nea Jesus Christ. Nau haamanikuluaou mai iano
 hou, ana nau haamanoa oto na masi daumana ine o
 5 ta kau muniau muni nee taua. Na oto mola nihou,
 Mamaa, o haamanikuluaou isienu ani mesi maniku-
 luana ine nau akaurisia isienu ana maholo na walu-
 6 malau qaike ua. Nau houleinia oto na satamu munira
 na maileni o maaiaa nakui maania na walumalau : na
 tootoolamu noone ada, na o maaiaa wau nekui ; na
 7 kira sulu isulia na walamu. Oto mola inihou kira
 manatainia oto uri waluola o nii oto muniau kira
 8 keikei amu : ana na mai haiwala ine o nii oto muniau
 nau nii oto lou munira ; ne kira helesii oto, na kira
 manatainia oto walaimoli uri nau silitaha oto maania,
 9 na kira hiwalaimoli oto uri o usunainiau mei. Naa
 haatohu talada ; nau qake aani haatohu talana na
 walumalau, na ta talada alaile o maaiaa nakui ; ana
 10 na tootoolamu oto ada : na na tootoolaku na tootoolamu
 oto, na na tootoolamu na tootoolaku oto : na nau
 11 manikulua oto ani. Na nau qake io oto lou ilaona
 walumalau, na ta ikira inihou kira a io ua ilaona
 walumalau, na naa si lae oto isienu. Mamaa Maea,
 o kenetainia ana na satamu na maile o maaiaa oto
 nakui, uri muni kira e noi oto na tai ile, mala oto
 12 ikara. Maholo nau io isieda, nau kenetainia oto ana
 na satamu na maile o maaiaa oto nakui : na nau
 paraparasira oto, na naile hikedaa e qake aani aia, na
 tai a kale ni aia mola maraana ; muni kire haatooa
 13 oto na mai usuusu. Na ta oto nihou naa lae oto wai
 sienu ; na naa si walaa urina laona walumalau, uri
 muni kire manatainia na saedienana inau e ahu oto
 14 ada. Nau niia oto na walamu munira ; na na walu-
 malau e tau noraupu munira, ana isulia kira qake
 keikei ana na walumalau, mala inau lou nau qake
 15 keikei ana na walumalau. Nau qake aani haatohu

uri muni o taasira oto *maania* walumalau, na ta muni
 16 o kenetainira *maania* a laa tataala. Ikira kira qake
 keikei ana walumalau, mala inau lou na qake keikei
 17 ana walumalau. O haamaeara ani walaimolina: na
 18 walamu oto na walaimolina. Mala kau o usunainiau
 mei ilaona walumalau, alihana lou noone nau usunai-
 19 nira oto ilaona walumalau. Na naa haamaeau talaae-
 hana oto ikira, uri muni kire haamaeara noone lou ani
 20 walaimolina. Na nau qake aani haatohu talana alaile
 nihou haleite, na ta talana alaile lou ea^hhiwalaimoli
 21 eku isulia na walada; uri muni kire mani noi oto na
 taile; mala kau ioe, Mamaa, oa io oto aku, na inau
 oto amu, uri muni kire io noone lou urina akarai; uri
 muni na walumalau e hiwalaimoli uri o usunainiau
 22 mei. Na na masi manikuluana ine o niia oto muniau,
 ne nau niia oto munira; uri muni kire noi oto na taile,
 23 mala oto ikara; inau oto ada, na ioe oto aku, uri muni
 na manatada e ahu oto na muni kire noi oto na taile; uri
 muni na walumalau e manatainia oto uri o usunainiau
 mei, na uri o saepaina ada mala o saepaina aku kau.
 24 Mamaa, na maile o maaira nakui, ne na saeku oto muni
 kire io oto lou maiau ana na lehu naa io oto ana; uri
 muni kire toomaia na masi manikuluana aku ine o niia
 oto kau nakua: ana o holai saepaina aku kau na kira
 25 qake noia ua na suasualana walumalau. Mamaa
 odotai, na walumalau e qake aani manatainio, na ta
 inau nau manatainio oto; na alaile nihou kira mana-
 26 tainia uri o usunainiau mei; na nau houleinia oto na
 satamu munira, na naa si muni houleinia ua; uri
 muni na masi saepainana ine o saepaina aku kau ana
 e io oto ada, na inau lou ada.

18 A Jesus e walaa mano urina easi silitaha wau
 maira alai qaaronoisuli ineia, na e launia oto na
 dari *maamaa* i Kedron, na lalo oto ilehuna, na e sili
 2 oto wai laona ikiraelu na alai qaaronoisuli ineia. Na
 a Judas, laa e qeloa, e manatainia noone na lehuni:
 ana a Jesus na alai qaaronoisuli ineia e talei laelae
 3 ana. Oto nea Judas, e helesia oto na mae, maira alai
 ariarikosi, ana alai naohana priest na alai Pharise,
 easi lai wai lehuna maia na mai light na na mai

- 4 haaora na na mai reisina. Oto nea Jesus ana e manatainia waluola eanai tolea oto, easi lae wai honosira easi tauri munira, Atei kau amu a tautau ohia? Kira asi alamia uri, A Jesus laa ni Nasaret e ua. A Jesus easi tauri munira, Inau oto. Na a
- 6 Judas, laa e qeloa, e ura noone maira. Oto maholo e tauri munira, Inau oto, kira asi sua alihoi kira asi lahutai i mado. Oto easi soi hariraelu lou e taurini, Atei kau amu a tautau ohia? Oto kira asi tauri, A
- 8 Jesus laa ni Nasaret e ua. A Jesus easi tauri munira, Nau unua oto muniamu uri inau oto : ne ana amu a tautau ohiau, amu toliasira alaile inihou muni kire lae
- 9 oto : uri muni e haatooa na haiwala ine e unua uri, Nau qake tau tekelainia naile hikenā alaile o maaira
- 10 oto nakui. Oto nea Simon Peter ana e manatainia na nahi easi akania oto, na e rapusia a hairaretai a naohana priest, e tapa tekelainia na alina i qaloqalo
- 11 ana. Na na satana a hairaretai ine a Malkus. Oto a Jesus easi tauri munia Peter, O derehainia lou na nahi ine i talana : na kaokao a Mamaa e niia, uri nau sie tonohia oto?
- 12 Oto na mae ine maia na naohana kaptain, na alai ariarikosi ikira alai Judea, e helesia Jesus kira asi
- 13 hoosia oto, kira asi holai tolea isiena Annas ; ana ineia a hunaona Kaiaphas, na naohana priest ana
- 14 halisi ine. Na nea Kaiaphas ine e haananaua alai Judea, uri e diena nada muni na tai laa e mae honotana na mai inoni huna.
- 15 Na a Simon Peter e luluissulia Jesus, maia naite qaaronoisuli lou. Na nea qaaronoisuli ine e saea a naohana priest, na easi sili hairuru oto maia Jesus
- 16 wai lolata a naohana priest ine ; na ta a Peter e talei uraura i maana nima i sinaha. Oto ruana na qaaronoisuli ine, laa e saea na naohana priest, e silitaha oto wau easi walaa munia a kenini e kakakali i maa, easi
- 17 tolea Peter wai nima. Oto nea kenini e kakakali i maa easi tauri munia Peter, Ioe ohia naile hikenā
- 18 alai qaaronoisuli ineia? Neia asi tauri, Inau qaike. Na alai hairaretai maira alai ariarikosi e uraura ilehuna, kira rurua oto na duna ani loilohi ; talaaehana

na mamaudina ; na kira asi rararani oto : na a Peter noone lou meira, e uraura e rararani.

- 19 Oto a naohana priest easi soi haria a Jesus ana alai qaaronoisuli ineia, na ana na maani haausulina
- 20 ineia. A Jesus e alamia uri, Nau talei walaa haatai oto munia na walumalau ; nau haahaausuli keu wai nima ni ruru, na wai lolata ni mane, na lehu alai Judea ea talei rururu ana ; na nau qake aani walaa
- 21 mumuni. E ua oa soi hariau ? o soi harira alaile e ronoi oto aku, uri na moola taha nau unui munira : lio kau, ikira nihou kira saea oto na moola nau unui oto.
- 22 Na e walaa mano urina, oto naile hikenā alai ariarikosi e uraura isiena e hidalia Jesus, maia e tauri, Uri oa
- 23 alamia a naohana priest urina ? A Jesus easi alamia uri, Ana nau walaa aela, o unu haatoo oto ana na masi aelana ine : na ta ana nau walaa diena, e ua oa
- 24 hidaliau ? Oto a Anas easi hoosia na e usunainia oto siena Kaiaphas a naohana priest.
- 25 Oto a Simon Peter e uraura ua e rararani. Oto kira asi tauri munia, Ioe ohia naile hikenā alai qaaronoisuli ineia ? Neia easi taitei ana, e tauri, Inau qaike. Oto naile hikenā alai hairaretai a naohana priest, takihana a laani a Peter e tapa tekelainia na alinana kau, easi tauri, Uri nau qake loosio maia wai
- 27 lalo ? Oto a Peter easi taitei lou ana : na na kua e tolenani nara oto.
- 28 Oto kira asi tolea Jesus maania Kaiaphas wai laona na nima ni alahana : na oto mola i waalia ; na kira qake aani sili laona na nima ni alahana, mane kira madaa ana, na ta muni kira e naua na rekelauni.
- 29 Oto a Pilate easi silitaha wau isieda, e tauri, Na
- 30 ola taha amu a qelugelu ilenina a laa nihou ? Kira alamia kira asi tauri, Ana a laa nihou e qake laa ni
- 31 tau orahaa, taane ami qake qeloa oto munio. Oto nea Pilate easi tauri munira, Amu tolea wau, amu iia isulia mai haatolana iamu. Alai Judea easi tauri munia, E qaike haidadana ana mai haatolana muni
- 32 ami e haamaesia naile : uri muni kire haatooa na walana Jesus neia e unua kau, e hatonainia na maena ine neia anai maesia oto.

- 33 Oto a Pilate e sili lou wai nima ni alahana, easi soia Jesus wau, easi tauri munia, Ni ioe taane
 34 alaha parasira alai Judea? A Jesus e alamia uri, Oa walaa maraamu nihou, wa na maile aopa ohia
 35 e unuau isiemu? A Pilate easi alamia uri, Uri inau na laa ni Judea? Na mai inoni ioe maira alai naohana
 36 priest e qeloo muniau: na ola taha o tauini? A Jesus e alamia uri, Na alahana inau e qake keikei ana wala-malau inihou: uri ana na alahana inau e keikei ana na walumalau inihou, ne alai ariarikosi inau eanasi ipelu oto muni kira suuri qeloau munira alai Judea: na ta oto nihou na alahana inau e qake keikei ilehu.
 37 Oto nea Pilate easi tauri munia, Ni, ioe oto na alaha? A Jesus easi alamia uri, Neia taha oto oa unua oto uri inau na alaha. Talaaehana na masiola inihou nau huta mai, na talaaehana oto na masiola inihou nau lae oto mai laona walumalau, uri muni nee unu haatoo ana na walaimolina. Taana naile e
 38 keikei ana na walaimolina ea ronoa na walaku. A Pilate easi tauri munia, Na ola taha na walai-molina?

Na e ere mano urina, easi silitaha lou isiena alai Judea, easi tauri munira, Nau qake aani lio haaroia
 39 oto na masi aelana ana. Na ta na tolahamiau oto muni nee luhasia naile muniamu ana na rekelauni: hoe, amu a haihunua uri muni nee luhasia muniamu
 40 a alaha parasira alai Judea? Oto kira asi tea lou uri, A laa nihou suuri, na ta a Barabas. Na a Barabas inihou na laa ni horo peli.

- 19 Oto a Pilate easi karuana a Jesus, easi rapusia.
 2 Na alai soldier e hausia na hoohoodara ani walo kakaru, kira asi noia hahia qauna, na kira tooni hahia
 3 ani tooni waruwarua: na kira asi laelae mai isiena, kira tauri, Dehidehio, a Alaha parasira alai Judea!
 4 na kira a hidahidalia oto. Na a Pilate easi silitaha oto lou, na easi tauri munira, Lio kau, naa tolea lou isiemolu nihou, uri muni amu e manatainia uri nau
 5 qake aani lio haaroia na masi tataalana ana. Oto a Jesus easi silitaha, e noia na hoohoodara ani walo kakaru ine na e tooni ani tooni waruwarua ine. Na a

- Pilate easi tauri munira, Lio kau, na inoni kai nihou !
- 6 Oto maholo alai naohana priest na alai ariarikosi e loosia, kira asi tea oto, kira tauri, Lupu talenasia ilenina ailipou, lupu talenasia ilenina ailipou. A Pilate easi tauri munira, Iamu amu tolea kau, amu asi lupu talenasia ilenina ailipou : ana nau qake aani lio haaroia
- 7 na masi tataalana ana. Alai Judea easi alamia uri, Na haatolana oto amami, na isulia na masi haatolana ine neia anai mae oto, ana e tautaua oto uri neia
- 8 Kalena God. Maholo a Pilate e ronoa na haiwala
- 9 inihou easi maau oto liutaha ; oto e sili lou wai nima ni alahana, easi tauri munia Jesus, Ioe o kei-kei hei ni ? Na ta a Jesus e qake aani alamia oto
- 10 oo. Oto a Pilate easi tauri munia, Uri o sie aani walaa muniau ? uri o qake manatainia ana nau nanama muni luhasio, na nau nanama lou muni lupu
- 11 talenasio ilenina ailipou ? A Jesus easi alamia uri, O sie aani nanama parasiau, ana muni kira qake toliasia urina munio kei ileni : talaachana ine a laani e qeloau munio ne na orahaa ineia e paina
- 12 liutaha. Talaae oto inihou a Pilate e tautau muni luhasia : na ta alai Judea e awaraa, kira asi tauri, Ana oa luhasia a laa nihou o qake haimalahuna maia Kaiser : taana naile ea taua muni e alaha neia ea
- 13 uraura honosia a Kaiser. Maholo a Pilate e ronoa na mai haiwala inihou, easi tola haatai ana a Jesus, easi naku oto iano ilenina na lehu ni neneku muni iina ana lehu kira saea uri, Lehu kira tohainii mai
- 14 hau ana, na mala Hebrew uri, Gabatha. Na na tala-maina oto loosia na rekelauni : e urihana oto onona na maholo ni sato. Oto easi tauri munira alai
- 15 Judea, Lio kau, a alaha iamu ! Oto kira asi tea uri, Taasia, taasia, lupu talenasia ilenina ailipou. A Pilate easi tauri munira, Uri naa nai lupu talenasia a alaha iamu ilenina ailipou ? Alai naohana priest e alamia uri, E qake alaha iami, na ta a Kaiser
- 16 haleite. Oto easi toliasia Jesus munira muni lupu talenasia ilenina ailipou.
- 17 Oto kira asi karuana Jesus : na e silitaha oto wau, e poonainia na ailipou munia maraana, oto munia na

- lehu ine kira saea uri, Na lehu mala na qau ni inoni,
 18 na kira saea mala Hebrew uri, Golgotha : na kira asi
 lupu talenasia wai lehuna ilenina ailipou, na na ro
 mane lou mea, naile qau mei na naile qau wau, na a
 19 Jesus oto i denuma. Na a Pilate e usua lou na
 usuusu, easi noia i hahona ailipou. Na kira usua
 uri, Jesus ni Nasaret, Alaha parasira alai Judea.
 20 Na alai Judea huna e saea na usuusu inihou : ana
 na lehuni kira lupu talenasia Jesus ilenina ailipou
 ana e karainia na poona : na kira usua ana walaana
 21 ni Hebrew, na ni Latin, na ni Grik. Oto alai
 naohana priest ana alai Judea easi tauri munia
 Pilate, O sie usuusu uri, Alaha parasira alai Judea,
 na ta, uri neia e unua uri, Inau nau alaha parasira
 22 alai Judea. A Pilate easi alamira uri, Na masiolani
 nau usua nau usua oto ni.
 23 Oto alai soldier, maholo kira lupu talenasia Jesus
 mano oto ilenina ailipou, kira asi ta mai tooni ineia,
 kira asi ta na hai apa ani, na apa e ado ana na
 soldier, na apa e ado ana na soldier ; na na tooni
 nimanima lou : na na tooni nimanima ine na maani
 sususu e qake aani io ana, na ta kira hao lakulaku
 24 mola ana. Oto kira asi tauri maraada, Kaelu sie
 hakahakasia, na ta kaelu e ilala munia, uri eanai io
 nana atei : uri muni kire haatooa oto naite usuusu
 e tauri,
     Kira ado ana mai tooni inau,
     Kira a ilala munia na hahuana tooni inau.
 25 Alai soldier ine kira asi tauri kau. Na ta a nikena
 Jesus e ura isulia na ailipou na aulana a nikena
 lou, a Mary hua a Klopas, na a Mary ni Magdala.
 26 Oto maholo a Jesus e loosia a nikena, koro'i a
 qaaronisuli ine e saepaina ana oto e ura karaini,
 easi tauri munia a nikena, Teitei, liokau, a kalemu
 27 nihou ! Oto easi tauri munia a qaaronisuli ine,
 Lio kau, a nikemu nihou ! Na talaee oto ana maholo
 ni sato ine a qaaronisuli ine e tolea oto isiena.
 28 Mano urina, ana a Jesus e manatainia oto uri
 waluola e mano teetee oto, muni haatooa oto na
 29 mai usuusu, easi tauri, Naa sasare tono. Na hou

- wei e honu eni vinegar kira noia oto wai lehuna :
 oto kira asi haaqinia na masi hulo ani vinegar kira
 asi susuia ana maani hisop, kira asi susuainia wau
 30 i dawana. Oto maholo a Jesus e ta oto na vinegar,
 easi tauri, E mano oto : oto na qauna easi maleno-
 leno, na easi toliasia oto na manomanona.
- 31 Oto alai Judea ine, ana isulia na talamaina oto,
 muni na sapeda e sie io oto ilenina mai ailipou ana
 haudina ni sabbath (ana na haudina sabbath ine na
 haudina oto tooliu), kira asi haatohu ana a Pilate
 munia oilana na aedaelu, na muni ohosilada oto.
- 32 Oto alai soldier easi lae mai, kira oia aaena etana
 naile, na aaena ruana naile lou kira lupu talenasi-
 33 rarua maia ilenina mai ailipou : na ta maholo kira
 hula ana Jesus, na kira loosia uri e qani mae oto, ne
 34 kira qake aani oia aaena : na ta naite soldier e toromia
 na rahorahona ani lula, na na apu na na wai e tolenani
 35 qisi taha oto. Na ile e loosia oto e unu haatoo ana,
 na na unu haatoona ineia e walaimoli : na e manatainia
 36 oto. Ana kira taua na moola inihou uri muni haatooa
 na mai usuusu inihou uri, Na kele susuli ana sie aoi
 37 oto. Na lou naite usuusu e tauri, Kira anai toomaia a
 laani kira toromia kau.
- 38 Na na moola inihou e mano oto, na a Joseph ni
 Arimathea, na qaaronoisuli a Jesus, na ta e qaaro-
 noisuli mumuni ana e maunira alai Judea, easi haatohu
 ana Pilate muni ohosia na raena Jesus : oto a Pilate
 easi alamainia oto. Oto e lae mai easi ohosia na
 39 raena. Na nea Nikodemus e lae mai noone lou, ileni
 e holai lae wai siena i rodo, e tolea na mai mur na
 mai aloe lou dolalii, kira hia na tohotohota mala na
 40 tanalau ni pound. Oto kira asi tolea na raena Jesus,
 kira asi uloa ani sala rerea maia na mai ai wasuwasu,
 41 mala tolaksana alai Judea oto ani haitolina. Na na
 lalo oto ana na lehuni kira lupu talenasia ilenina
 pou pou ana ; na ana na lalo ni na kiliqueu haolu kira
 42 qake noia ua na rae ana. Oto koro asi noia Jesus
 ilalona ana isulia na talamaina alai Judea (ana na
 kiliqueu ine e qake karainia haatau).

- 20 Oto ana etana na haudina ana wik a Mary ni Magdala e lae mai i kiliqueu i waalia, na e rorodoa ua, na e loosia na hau kira huesia oto maania na
- 2 kiliqueu. Oto easi huru, e lae isiena Simon Peter ikoro naite qaaronoisuli lou ine ileni a Jesus e saepainaana oto, easi tauri munirarua, Kira sulu asia oto a Lord maania i kiliqueu, na ami qake saumaatana na
- 3 lehu kira noia ana. A Peter easi silitaha, koro naite qaaronoisuli lou ine, na koro asi lae oto i kiliqueu.
- 4 Na koro mani huru hairuru oto wau : na naite qaaronoisuli ine e huru liutaha ana Peter, easi holai hula
- 5 oto ana na kiliqueu ; na e qautou iano easi aonai wai lalona, na easi loosia na mai sala rerea kira uloa ani e
- 6 io lakulaku taane, na ta e qake sili wau ilalona. Oto a Simon Peter easi hula lou e luluiisulia na easi sili wau ilaona na kiliqueu ; na e tootoomaia na mai sala
- 7 rerea kira uloa kau ani, na na masi hulo ni usuri ine, kira noia kau hahia qauna, e qake io maia na mai sala rerea ine, na ta e io ereereaila ua oto i talana maraana.
- 8 Oto naite qaaronoisuli ine easi sili lou wau, ileni kau e holai hula ana na kiliqueu, na easi lio saea, easi
- 9 hiwalaimoli oto. Ana kira qake manatainia ua na mai usuusu, uri na holoholo oto ineia muni e sulutae
- 10 maanira alaile e mae oto. Oto ro qaaronoisuli ine koro asi alihoi lou wau isiedarua.
- 11 Na ta a Mary e uraura i sinaha hatarea na kiliqueu ea naranara : ne maholo e naranara ua, easi qautou easi
- 12 aonai wai lalona na kiliqueu : na easi loosia na ro angel ani tooni rerea e naku oto, naile hatarea na qau uluna, na naile hatarea na lehu talana aaena, ana lehu kira
- 13 noia na raena Jesus ana. Na koro asi tauri munia, Keni hou, e ua oa naranara ? Easi tauri munirarua, Ana kira sulu asia oto a Lord inau, na nau qake
- 14 manatainia na lehu kira lai noia ana. Maholo e walaa mano urina, easi lio keke, na e loosia a Jesus e ura,
- 15 na e qake manatainia uri ineia a Jesus. A Jesus e tauri munia, Keni hou, e ua oa naranara ? atei laani oa tautau haitalea ine ? Oto ineia ana e unua uri ineia na laa e daumaa na lalo, easi tauri munia, Alaha inau, ana o sulu asia kau maania ilehu, o unua isieku

- 16 *na lehu o lai noia ana, muni nee lai tolea. A Jesus easi tauri munia, Mary. Neia easi lio keke, e mala Hebrew munia, e tauri, Raboni, saelana uri, Haausuli.*
- 17 *A Jesus e tauri munia, O sie helehele aku; ana nau qake hanetaha ua isiena Mamaa; na ta o lae kau isiena alai uleku, na o tauri munira, Naa hanetaha oto isiena Amaku na Amamiu, isiena God inau na*
- 18 *God iamu. A Mary ni Magdala ine e lai unua isiena alai qaaronoisuli uri, Nau loosia oto a Lord; na ana e wala urina munia.*
- 19 *Oto maholo e saulehi oto ana na tai haudina ine, etana na haudina ana wik, na kira hohono oto ana lehu mai qaaronoisuli e ruru ana, ana isulia kira maau-*
- 20 *nira alai Judea, a Jesus e lae mai easi ura i matolada, easi tauri munira, Na dailama muniamu. Na e wala mano urina, easi haatainia munira na nimana na na raborahona. Oto alai qaaronoisuli e saesaediena ana*
- 21 *kira loosia a Lord. Oto a Jesus easi tauri lou munira, Na dailama muniamu: mala kau a Mamaa e usunainiau mei alihana noone lou naa usunainiamu wau.*
- 22 *Na maholo e wala urina easi uhi hahira, easi tauri*
- 23 *munira, Amu ta namiu na Hiona Maea: ana amu a noisae asia na mai orahaa munira na maile, ne kira anaisi noisae asii oto munira; amu a hele honosia na mai orahaa munira na maile, ne kira anaisi hele honosii oto munira.*
- 24 *Na ta a Thomas, naile hikenā alai awala mana rua, kira saea uri a Didimus, e qake hakunira ana maholo*
- 25 *a Jesus e lae mai. Oto alai qaaronoisuli damana easi tauri munia, Ami loosia oto a Lord. Na ta ineia asi tauri munira, Ana nau qake loosia talahuliana na waarao ana nimana, wa nee silihainia na kiikiiku i talahuliana na waarao, wa nee noia na nimaku wai laona raborahona, ne nau sie aani hiwalaimoli oto.*
- 26 *Oto waluna na haudina e hula lou na alai qaaronoisuli e ruru lou i nima, na a Thomas oto maira. A Jesus e lae mai, na kira hohono oto na easi ura i*
- 27 *matolada, maia e tauri, Na dailama muniamu. Oto easi tauri munia Thomas, O lalainia mai na kiikiimu, na o loosia na nimaku; na o lalainia mai na nimamu*

na o noia i rahorahoku : na o sie adomai ruaruaa lou,
 28 na ta o hihiwalaïmoli oto. A Thomas e alamaia easi
 29 tauri munia, A Lord inau na a God inau. A Jesus
 easi tauri munia, Ana o loosiau ne o asi hihiwalaïmoli :
 dehidehia oto na maile e qake aani loosiau, na ta kira
 hihiwalaïmoli oto.

30 Na mai haara huna aopa lou a Jesus e tauï i naoda
 alai qaaronoisuli, na kira qake aani usui oto ana na
 31 book inihou : na ta kira usui oto na maile inihou, uri
 muni amu e hihiwalaïmoli ana Jesus uri neia a Christ,
 Kalena God ; na uri muni amû, isulia hihiwalaïmolina,
 amu e akaursia na mauriha ana na satana.

21 Na na moola inihou e mano oto nea Jesus easi
 haataïnia lou munira alai qaaronoisuli i apani iqa
 2 ni Tiberias ; na e haataïnia urini. Alaile inihou e
 ruru kau, nea Simon Peter, na a Thomas kira saea
 ana a Didimus, na a Nathanael keikei i Kana i
 Galilea, na na ro kalena Sebede, na na ro qaaronoisuli
 3 ineia lou aopa. A Simon Peter easi tauri muniraelu,
 Naa lai weesi. Kiraelu asi tauri munia, Iami noone
 lou ami anai hakunio. Kira asi silitaha oto wau, kira
 taelia na iola ; na na hairodo ine kira qake aani saunia
 4 na hoi ia. Na easi dani oto na a Jesus e ura ione :
 na ta alai qaaronoisuli e qake manataïnia uri ineia
 5 a Jesus. A Jesus easi tauri muniraelu, Alai kaleku,
 amu manataïnia taane na ele amadi ? Kira asi alamaia
 6 uri, Qaike. Oto easi tauri muniraelu, Amu haadodoa
 na huo ana raona iola i qaloqalo, na amu anaisi wei
 haaroiï taane. Oto kira asi haadodoa, na kira qake
 aailaa ni weinia ana isulia na mai ia e huna walawala
 7 oto. Oto nea qaaronoisuli ine ile a Jesus e saepaina
 ana kau easi tauri munia Peter, A Lord inihou. Oto
 maholo a Simon Peter e ronoa uri a Lord oto, easi
 hoosia na tooni ineia hahia (ana e io qalaqala kau),
 8 easi pola oto i esi. Na ta alai qaaronoisuli damana e
 lae mai ana iola ikira (ana kira qake haatauria ione,
 na ta e urihana na awala ni tahana mana lima), kira a
 9 wainia na huo e honu eni ia. Oto maholo kira siho ione,
 kira loosia oto na duna ilehuna ani loilohi, na na hoi
 10 ia ihahona, na na hoi bread. A Jesus e tauri muniraelu,

- Amu ta mai ana na mai hoi ia amu asi kele saunii.
- 11 Oto a Simon Peter easi lae wai tae, e wainia mai na huo ileni, e honu eni ia paina, na tanalau mei na lima awala mana olu : na kira huna oto urina na ta na huo
- 12 e qake aani hakahaka oto. A Jesus easi tauri muni-raelu, Lae mai, amu naunau. Na naile oto ana alai qaaronoisuli e qake adomai mousia oto muni soi haria uri, Ioe atei ? ana kira manatainia noone uri a
- 13 Lord oto ni. A Jesus e lae mai, easi heleana na hoi bread ine, e haadoraelu ana, na na hoi iani lou urina.
- 14 Na oluna na maani haatina a Jesus inihou munira alai qaaronoisuli, i purina na sulutaena ineia maanira alaile e mae oto.
- 15 Oto maholo kira nau oto, a Jesus easi tauri munia Simon Peter, Simon, kalena John, oa saesaeniau liutaha ana alaile nihou ? Neia asi tauri munia, O siua Lord ; o manatainia uri naa saesaepaina amu
- 16 oto. Easi tauri, O haanaua na mai lamb inau. Oto ruana easi tauri lou munia, Simon, kalena John, oa saesaeniau ? Easi tauri munia, O siua, Lord ; o manatainia uri naa saesaepaina amu. Easi tauri
- 17 munia, O kakakalia na mai sheep inau. Oto oluna easi tauri munia, Simon, kalena John, oa saesaepaina aku ? Na saena a Peter e hu ana e walaa oluna munia uri, Oa saesaepaina aku ? Oto easi tauri munia, Lord, o manatainia waluola ; o manatainia uri naa saesaepaina amu oto. Oto a Jesus easi tauri munia,
- 18 O haanaua na mai sheep inau. Walaimoli, walaimoli, naa unua munio uri, Ana saanauhamu, o hoo hahio oto maraamu, na o laelae ana na mai lehu isulia saemu ; na ta ana repohamu, o anai lalainia wau na nimamu, na naile aopa eanai hoo hahio, na eanai
- 19 toleo ana na mai lehu o qake sare lae ani. Na e tauri kau na e hatonainia na maena uritaha neia anai haamanikulua God ana. Na e walaa mano urina, easi
- 20 tauri munia, O luluisuliau. Nea Peter e lio keke, easi loosia a qaaronoisuli ine a Jesus e saesaepaina kau e luluisulia ; ileni oto e eno talena i saronana nauna i seulehi ine, na e tauri, Lord, atei a laani eanai qeloo ?
- 21 Oto a Peter e loosia easi tauri munia Jesus, Lord, na

- 22 a laa nihou eanai ua? A Jesus easi tauri munia, Mala na saeku oto muni e io kau loosiau nee hula
- 23 kau, na ola taha amu ine? ioe o luluishiau. Oto na haiwala inihou e talo isiena alai haiulana uri a qaaronoisuli ine esie mae: na ta a Jesus e qake unua munia uri esie mae; na ta uri, Mala na saeku oto muni e io kau loosiau nee hula kau, na ola taha amu ine?
- 24 Ineia oto a qaaronoisuli ine ea unu haatoo ana na moola inihou, na e usua oto na moola inihou; na iami manatainia uri na unu haatoona ineia e walaimoli.
- 25 Na na moola huna aopa lou a Jesus e tau, na uri ana kira a tau ni usu manomanoi oto, naa unua uri ahutana na walumalau eanai honu orei ana mai book kira anai usuusu eni.

NA MAI

ARIKOSIVA ALAI HAATOLA

- 1 Na usuusu holai nao ine, nau ta, laa Theophilus, raranana waluteni ola a Jesus e talaai tautau na ni
- 2 haahaasusuli eni, lae hulaana na haudina ine kira tola konia oto ileni, ana e haatola mano isulia na Hiona Maea ana alai haatola ine neia e lio hilisira oto kau :
- 3 e haahaatai kau munira uri ea mauri oto i purina na sape hiitona ineia ana mai hahuani haara e huna, e haahaatai dudu munira e hai awala ni haudina, easi walawalaa nada ana na moola e haidadana ana alahana
- 4 a God : na e ruru oto maira, easi ereada oto mane kira laelae oto wau maania i Jerusalem, na ta muni kire io totoria na qoniha a Mamaa, uri na masiolani amu
- 5 ronoi oto aku : ana a John e lolotomaea kau ani wei, na ta kira anai lotomaea amiu ana Hiona Maea na oto mai haudina huna sie aani liu.
- 6 Na kira ruru oto ne kira asi soi heria uri, Lord, uri o anai taea lou inihou na alahana ikira alai Israel?
- 7 Oto easi tauri munira, E qake holoholo iamu muni amu e manatainia na halisi wa na maholo ni halisi a Mamaa e noia oto munia na ola ani alahana nana
- 8 maraana. Na ta amu anai ta na nanamana oto namiu, maholo a Hiona Maea eanai siho oto ihahomiu ; na amu anai unu haatoo nakua ana na moola oto i Jerusalem, na ana ahutana Judea, na i Samaria, na
- 9 eanai lai hula oto ana noonoo ana walumalau. Na e walaa mano kau urina ne kira asi tootoomaia na kira asi taea oto ileni na na masi uru e tola konia

- 10 oto *maania na maada*. Na maholo kira asi tootoomai wai leni ana e lae oto urina, *ne lio kau, na ro mane e*
- 11 tooni ana *mai* tooni rerea e ura oto isieda; na koro asi tauri, Alai Galilea, e ua amu a uraura mai amu a tootoomai urina ileni? *nea* Jesus inihou kira tola konia oto ileni *maaniamu neia anai alihoi lou mei mala amu loosia e lai leni inihou*.
- 12 Oto kira asi alihoi lou wai Jerusalem keikei i houliwo ine kira saea uri i Olivet, e karainia oto i Jerusalem, mala e haidadana oto ana na laena ana
- 13 haudina ni sabbath. Na kira hula oto, kira asi hane oto wai laona na masi saohana nima kira a neneneku ana; a Peter na a John na a James na a Andrew, a Philip na a Thomas, a Bartholemew na a Matthew, a James kalena Alphaeus, na a Simon Selotes, na a
- 14 Judas kalena James. Ahutana alaile nihou kira rururu oto ani arenaina maia na tai masi sae maira na maite keni lou, maia Mary lou a nikena Jesus, na maira na mai ulana.
- 15 Na oto ana *mai* haudina ine a Peter e sulutae i matolana alai haiulana, na easi tauri (na oto sata-daelu *mai* inoni huna e ruru ine e urihana oto tai
- 16 tanalau mea na rua awala), Alai uleku, na *mai* usuusu ine e too oto, na kira qake aani mola oto oo, a Hiona Maea e holai qoniqoni keu eni ana wawana David raranana Judas, laa e naona *mai* hanua e helesia
- 17 Jesus kau. Ana kira idumia kau maikia, na e helesia
- 18 kau na apani lehu nana ana arikosina inihou. (Na *neia* a laa nihou na toolana kau ana masi mado ana tooha ine na waaita ana tataalana ineia; na e pola oto wai ano. easi makaka oto i denumana masi
- 19 madoni, na ahutana oqana e dede oto. Oto kira houleinia na masi olani munira ahutana alaile e ioio i Jerusalem, talaaehana urina kira saea na masi madoni
- 20 uri Akeldama, uri mado ni epu.) Ana kira usua oto laona book *mai* Psalm uri,

Lehu ni neneneku ineia muni e maanao oto,

Na mane naile oto oo e naku lou ana :

na lou,

Na lioisulina ineia naile aopa muni e tooana oto,

- 21 Ana e urinani *ne na* holoholo oto *na* taile hikenā alaile e hakunikaelu oto ana maholoni a Lord Jesus
- 22 e sisili mei na e sisili taha akaelu, talaae oto ana na lotomaea a John, na e lai hula oto ana haudina ni kira tola konia oto ileni *maanikia*, muni e noi oto ile ni unu haatoo ana *na* sulutaena *ineia* hairuru oto *maikia*.
- 23 Na kira asi haaura haatai ana *na* ro *mane*, a Joseph kira saea lou uri a Barsabas, na *naite* satana uri a
- 24 Justus, na a Mathias. Oto kira asi arenai, kira asi tauri, Ioe oto, Lord, o manatainia *na* saena ahutana *mai* inoni, o haatainia kau ile o lio hilisia hikenā ro ile
- 25 nihou, uri muni e hele kau nana ana *na* apani lehu ana arikosina inihou, oto ana lehu ni haatola ine a Judas e usu oto kau *maania*, uri muni e lae oto munia
- 26 *na* hahuana lehu *ineia*. Oto kira asi ilala munirarua; na e too oto ana a Mathias; oto kira asi idumia oto maira alai awala ni haatola *mana* eta.
- 2 Oto maholo *na* haudina ni Pentekost easi ele too oto, kira hauni rurukoni oto ana *na* tai lehu.
- 2 Na laulau *na* koukouha e tolenani siho oto keikei ileni mala oto ana *na* dionai ea horo, na easi haahonua
- 3 ahutana *na* nima kiraelu ioio oto ana. Na *na* mai meameatani ola e haahaatai ada kira opaopa hailiu ada, mala oto ani duna; na easi lai io oto ilenida
- 4 ahutada. Na ahutada kira hauni honu oto ana Hiona Maea, kira asi talaai walawalaa oto ani walaana haiaopai, mala oto *na* Hiona e ta oto munira muni kira e ununui oto.
- 5 Na *na* mai haluile ni Judea e ioio kau i Jerusalem, alaile e qaoqao ola munia God, kira keikei ana taana
- 6 *na* komu ni inoni laona walumalau. Na maholo kira ronoa *na* koukouha inihou, *ne* mai ruruha huna easi ruru oto, na *na* manatada e talei puo oto, ana isulia taana *naile* ada e ronora kira a walawalaa ana hahuana
- 7 walaana *ineia*. Na ahutada kira mani puo kira asi panarainia, maia *na* haiwala uri, Lio kau, alaileni ea walawalaa inihou uri kira qake keikei i Galilea *mano-*
- 8 *mano*? Ne e ua oto kaelu a ronorono oto, taana *naile* oto hikekaelu, ana *mai* walaana ikia kia huta oto ana?
- 9 Alai Parthia *na* alai Media *na* alai Elam, na alaile ea

- ioio i Mesopotamia na i Judea na i Kapodokia, i
 10 Pontus na i Asia, i Phrugia na i Pamphulia, i Misraim
 na ana mai apani henua i Libua karainia i Kurene, na
 alai awataa keikei i Rome, alai Judea na alai Proselut
 11 lou, alai Krete na alai Arabia, kaelu a ronoronora oto
 kira a unuunua na mai arikosina ni anoa a God oto
 12 ana mai walaana ikia? Oto kira mani pua kira asi
 adomai ruarua oto, maia na soi harilada hailiu uri,
 13 Na ola taha kai nihou? Na na maite ile ea haahaa-
 masi kira asi tauri, Kira tonono oto waewae ana wine
 haolu.
- 14 Na ta a Peter easi sulutae na alai awala mana
 eta maia, easi soi ileni e tauri, Ala mane mai Judea,
 na iamu ahutamiu lou amu a ioio i Jerusalem, amu
 manatainia na holoholo inihou, na amu qaaronoisulia
 15 na walaku inihou. Ana alaile inihou e qake aani tonono
 mahiri, mala amu a unua; ana oluna na maholo ni
 16 sato mola inihou; na ta na holoholo oto inihou
 kira ponua kau ana a Joel na prophet uri;
- 17 Na eanai uri oto ana mai haudina i puri, mala a
 God ea unuunua, uri,
 Na anai lini oto ana na Hiona inau bahia ahutana
 na mai hasio:
 Na alai kalemiu mane na keni eanai wala ni
 prophet oto,
 Na mai saanau emiu eanai loosia mai anoa ea
 haahaatai mei,
 Na mai repo amiu eanai maamaahu pole:
- 18 Walaimoli na hahira alaile inau ea dauma nakua
 mai mane na mai keni ana mai haudina ine,
 Na anai lini oto ana na Hiona inau; na kira anai
 wala ni prophet oto.
- 19 Na naa nai haatainia oto na mai anoa wai salo
 ileni,
 Na na mai haara mai iano i orohana;
 Na apu, na na duna, na na sasu:
- 20 Na sato eanai noi rorodoa oto,
 Na na warowaro eanai noi epu,
 Maholo na haudina a Lord e qake siho ua mai,
 Na haudina otoni e liutaha na e manikulua.

- 21 Na eanai uri oto, uri taana naile ea tau ni sasaea na satana Lord ne kira anai hauria oto.
- 22 Ala mane mai Israel, amu qaaronoisulia na haiwala ini-hou : a Jesus laa ni Nasaret, ile a God e unu tahananinia oto muniamu ani nanamana na ani anoa na ani haara, moola ni oto a God e tau i matolamiu, mala otoamu
- 23 talei saumaatana oto ; ineia nihou, ana kira qeloa oto isulia na moola a God e holai adoadomainii urina na e manatainii oto kei mei inao, ne iamu amu asi lupu talenasia ilenina ailipou mea amu saunia ana na
- 24 nimana alaile ea likisia na mai haatolana : na ta nea God e taea oto, ana e luhasia mai hiitona ni maena ine : ana kira sie adomainia oto uri kira anai
- 25 nanamainia oto. Ana a David e tauri kau raranana, Nau loosia a Lord onioni i naoku ;
Ana ineia oto i qaloqaloku, mane nee anianirei :
- 26 Talaaehana urina na saeku ea mano oto, na na meaku ea saesaediena ;
Na na hasioku lou eanai mamalo ani haitotorina susutoo.
- 27 Ana isulia o sie tolipuri ana maurihaaku i Hades, Wa o anai tolimaia a Laa ni mane ioe muni loosia na osana.
- 28 O haasaeau oto ana mai tala ni meurina ;
O anai ta nee honu oto ana na saedienana i naomu.
- 29 Ala mane alai uleku, nee walaa haatai oto muniamu ana a amakaelu a David, uri e mae kau na kira aoria kau, na na kiliqua ana isiekaelu oto hula mai ana
- 30 haudina nihou. Na ana ineia na prophet, na ana e manatainia oto uri God e haahaalu oto munia ani walaa haitakoina, uri eanai haanakusia naile ea huta i sapena ilenina lehu ni neneku ana alahana ineia :
- 31 neia e loosia urina oto maraana holai nao easi walaa raranana na sulutaena a Christ, uri kira qake tolipuri ana i Hades, wa na hasiona eanai loosia na osana.
- 32 Nea Jesus inihou a God e taea oto, na iami ami
- 33 a hauni unu haatooa oto. Oto kira taea oto wai qaloqalona God, na e helesia oto na qoniha ana Hiona Maea, ne easi linisia oto na masiola inihou, amu a
- 34 talei loosia na amu a ronoa oto inihou. Ana a David

e qake aani tae oto ileni : na taa e walaa maraana e tauri,

A Lord e walaa munia a Lord inau uri, O naku kau i qaloqaloku,

35 Hulaana naa nai noia alai maeloona munio kira e noia na uriurita talana aaemu.

36 Hoe ahutana na nima alai Israel muni kira hahuani manatainia oto, uri God e taua oto a Jesus inihou muni e noi Lord na muni e noi Christ, na iamu amu lupu talenasia kau ilenina ailipou.

37 Ne maholo kira ronoa na moola inihou na saeda easi ikulei isulii, kira asi tauri munia Peter na munia na maite haatola aopa lou uri, Ala mane alai ulamami,

38 ami anaisi ua oto ni? Oto nea Peter easi tauri munira, Amu adomai oli, na muni kire lotomaea taana naile amiu ana satana Jesus Christ munia na sae asilana na mai orahaa iamu; ne amu anaisi

39 akaursia oto na niilana na Hiona Maea. Ana kira haalu oto muniamu inihou, na munira alai kalemiu, na munira ahutana alaile e haatau ua, alaileni a Lord

40 a God ikia anaisi soira mai isiena. Na e walaa haatoo oto ana mai haiwala huna aopa lou, e totola suuira, maia na haiwala uri, Amu haauriamu maania

41 na qauna ni inoni nihou e lai maketo. Oto alaileni e karuana na walana ne kira asi lotomaea ada oto:

oto kira sapeia oto munira ana na tai haudina ine

42 mala na olu mola ni maurihaai. Na kira io rururu maia na tai mesi sae ani maani haausulina alai haatola na ani lokona, oto ani nisilana na mai bread na ani qaoolana ni mane ni.

43 Na oto na mauna easi siho habia taana na maurihaai: na kira taua oto na mai anoa na na mai haara

44 ana alai haatola. Na ahutana na maile e hiwalaaimoli ine kira hauni loko oto, na waluteni ola ikira e hauni

45 noi oto na tootoolada manomano; na kira haaholinainia oto na tootoolada na waluteni ola ikira, kira asi haadoa ahutana mai hanua ani, mala oto ana naile e

46 sare too ola. Na oto isuli haudina, kira asi io rururu maia na tai mesi sae wai lolata ni mane, kira a ninisia bread oto siedaelu, kira asi na na mai naula ikira maia

- 47 *na saedienana na maia na masi sae odoodo, na ani haasaedienalana God, na ahutana na mai inoni e hauni lio sae too ada. Na a Lord e sapeia munira isuli haudina ana na maile kira a haahaaaurira.*
- 3 Oto a Peter na a John koro hanetaha wau
 2 *ilaona na lolata ni mane ana maholo ni satoni munia na arenaina, na siwana na maholo otoni. Na kira asi anainia mai naite mane e talei tou oto maania iena nikenā, na kira a noinoia isuli haudina ana maana para ana lolata ni mane kira saea uri e manikulua, uri muni e sukasuka na niina ana na mai hanua ea*
- 3 *lai sili wai lolata ni mane; oto ineia nihou ea loosia a Peter na a John koro a tau ni sisili wai laona na lolata ni mane ne easi sukasukaa na niina adarua.*
- 4 Oto nea Peter maia John e toomaia easi tauri, O
 5 *loosiemerei kau. Na ineia oto e ala adarua, easi io 6 totoria oto uri muni e ta na masi ola adarua. Na ta a Peter e tauri, Na masi silver wa na masi gold e aia aku; na ta na masi ola tane aku ineia otoni naa niina oto wau munio. Ana satana Jesus Christ laa ni*
- 7 *Nasaret, o laelae hailiu. Oto easi karuana na nima i qaloqalona, easi taea oto: na laulau na aaena na na 8 koukou ni uli ana e noi malapauwaa oto. Oto e pola ileni easi ura oto, na e talaai laelae hailiu; na easi lai sili oto wau meirarua laona na lolata ni mane, ea laelae hailiu, mea e polapola ileni, na e soisoī haa-*
- 9 *manikuluaa God. Na ahutana mai hanua huna e loosia ea laelae hailiu oto na ea soisoī haamanikuluaa 10 God: na kira manatai susulia uri ineia oto a laani e nakunaku kau muni taria na niina i maana para e manikulua ana lolata ni mane: na kira panarainia oto liutaha na na saeda e talei puo oto ana na masiola ni kira ta oto munieni.*
- 11 *Na ineia a laani e karuana a Peter na a John, ne ahutana mai hanua huna e mani huru oto wau tale- raelu wai laona na maana nima kira saea ana a*
- 12 *Solomon, maia kira panarainia oto liutaha. Na a Peter e loosia urina, oto easi alamira na mai hanua huna uri, Ala mane alai Israel, e ua amu a panarainia na masiola inihou? wa e ua amu a tootoomaiemere,*

- ana mala uri ana na nanamana iemere wa na qaoolana diena iemere ne mere ta oto a laa nihou ea laelae
- 13 hailiu? God kiraelu a Abraham na a Isaak na a Jakob, neia a God alai amakaelu, e haamanikulua a laa ineia a Jesus; ileni oto amu qeloa oto wau, meia amu teitei ana i naona Pilate, na na saena oto e
- 14 mautaa uri muni e luhasia oto. Na ta iamu amu taitei ana a Laani e maea na e odotai, na amu haatohua uri muni kire niaa muniamu a laani e horo
- 15 maatala, na a Laani talaaehana na mauriha amu haamaesia oto; na ta a God e taea oto maanira alaile e mae oto; na iami nihou ami a unu haatoo oto ana.
- 16 Ne oto na satana ani hiwalaimolilana na satana e ta oto a laa nihou eanai malapauwa oto, amu a looloosia nihou na amu a manatainia oto: o siua, na hiwalaimolina ea keikei ana e ta oto munia muni e hahuani
- 17 diena oto i naomiu manomano inihou. Na oto nihou, alai uleku, nau manatainia oto uri amu taua na masiola ni ani puona, na alai alaha iamu noone lou
- 18 urina. Na ta na moolani a God e holai houleinii keu ana wawana alai prophet, uri a Christ ineia anai
- 19 sapehiito, ne easi haatooi oto inihou. Ne talaaehana urina amu adomai oli oto, na amu alihoi oto mai, uri muni kire usuri asia na mai orahaa iamu, uri muni na mai maholo ni manomano taha e
- 20 siho mai maania i naona Lord; na muni e usunainia oto a Christ ine kira haatolaia oto namiu,
- 21 nea Jesus ine; ileni oto na holoholo na mai salo muni kire tola konia oto, lae hulaana na mai maholo ni haaursia lou taataana na moola, na moola ni a God e unui oto ana wawana alai prophet maea ineia kira keikei i talaaehana na walumalau na e hula oto
- 22 mai. Nea Moses e tauri noone, A Lord God eanai taea oto na prophet namiu maania i matolana alai ulemiu, ile mala inau oto; ne iamu amu anai qaaronoisulia oto ana taataana na ola eanai unui oto muni-
- 23 amu. Na na taulana anai urini, uri taana na maurihaai e qake qaaronoisulia na prophet ine, ne kira anai horo asia oto maania i matolana na mai
- 24 hanua. O siua, na ahutana alai prophet talaae ana a

- Samuel ikira alaile lou i purina, ahutana alaileni e walawalaa oto, kira hauni qonigonia oto na mai
 25 haudina inihou. Iamu alai kalena alai prophet, na alai kalena na haaluna ine a God e haalunainia kau munira alai amamiu, ana e tauri kau munia Abraham uri, Na dehidehia oto ahutana na mai komu ni inoni ilaona walumalau isulia ileni anai huta ana sapemu.
 26 Nea God e taea oto a Laa ineia, na e holai usunainia oto muniamu muni e haadiena amiu, ani haapuosi-lana taana naile hikemiu maania na mai tataalana iamu.
- 4 Na maholo koro a walawalaa ua munia na mai hanua huna, ne alai priest na a laani e kaptain ana
 2 lolata ni mane na alai Saduke e duduhira oto wau, na na saeda e talei puo oto ana isulia kira a haausulia na mai hanua huna, maia kira a bouleinia oto na
 3 sulutaena ana a Christ maania alaile e mae oto. Oto kira asi noia na nimada hahira, maia kira noirarua laona na nima ni hoo lai hulaana i haahulee: ana e
 4 saulehi oto. Na ta na maile huna ada alaile e ronoa na haiwala e hiwalaimoli oto: na kira idumira oto kira urihana na lima mola ni mane.
- 5 Na na taulana oto urini i haahulee, uri alai alaha ikira na alai ratonimane na alai haausuli e ruru koni
 6 oto i Jerusalem; na a Anas na naohana priest noone lou, na a Kaiaphas, na a John, na a Alexander, na ahutana alaile e keikei ana komuna na naohana priest.
 7 Oto kira haaurasira i matolada, kira asi soi harirarua uri, Ani nanamana uritaha, wa ani sata uritaha amu
 8 tautau urina? Oto nea Peter e honu ana Hiona
 9 Maea, easi tauri munira, Iamu alai alaha parasia na mai hanua huna, na iamu lou alai ratonimane, ana uri kira anai haitale airara amerei isiiri isulia na masi daumana diena kira ta oto munia naite laa e maleqe-
 10 leqe, uri a laa nihou e mauri uritaha lou; ne na holoholo inihou muni e haatai oto muniamu manomano, na munia ahutana mai hanua ikira alai Israel, uri ana satana Jesus Christ laa ni Nasaret, amu lupu talenasia kau ilenina ailipou, na ta a God e taea oto maanira alaile e mae oto, neia oto a laa nihou ea ura

- 11 i naomiu e mauri oto ana na sata inihou. Ineia nihou na hau iamu alai tohutohu nima amu lalawasia kau, na kira taua oto muni e noi na naohana hau ani
- 12 susuna pani. Na na haurina qake oto ana naile aopa : ana e qake sata aopa lou i orohana salo, kira niaa oto munira na mai inoni, na na holoholo ikia muni kie mauri oto ana.
- 13 Oto kira asi loosia a Peter na a John koro a awana-na urina, na kira asi lio saea uri kira qake aani haausulira ana koro ro masi inoni oto mola, ne kira asi panarainia ; na kira manatai susuliraua
- 14 uri koro hakunia Jesus kau. Na kira loosia a laani kira hauria kau ea uraura mairarua, kira
- 15 qake aani haitohea oto oo. Na ta kira unua walada uri koro anai haitale kau paro maania na pulita
- 16 ni ii, kira asi meni walaa maraada uri, Na ola taha ni kaelu anai ta munia na ro mane inihou? ana e talei haatai oto munia ahutana alaile ea ioio i Jerusalem uri na taulana na masi haara e manikulua e lae adarua : na kaelu sie aani haitohea
- 17 oto oo. Na muni e suuri houlei oto isiena na mai hanua huna, kaelu e walaa parasirarua, uri koro sie walawalaa lou munia naile ana sata inihou.
- 18 Oto kira asi soirarua, na kira asi ere adarua maani walaana na maani haausulina lou ana satana
- 19 Jesus. Na ta a Peter na a John e alamira e tauri, Ne ana e diena ohia i naona God muni tolaisuliamu
- 20 na oto muni tolaisulia God qaike, iamu oto amu unua maraamiu : na iemere oto mere sie tau aopa oto mere anai hahuani unua oto na moola mere loosii na mere
- 21 ronoi. Oto ikira kira hai walaa lou parasirarua kira asi toliasirarua, ana kira qake lio haaroia oto na masiola ni seunirarua hahia, talaaehana oto na mai hanua huna ; ana ahutana na mai hanua huna e haasaedienaa God hahia na holoholoni
- 22 kira taua kau ine. Ana a laani kira taua na masi haara ni hauri munieni na mai helisi ineia e huna liutahaana na hai awala oto.
- 23 Na kira toliasirarua oto, ne koro asi lai aratoto siena alaile ikira, na koro asi ladoa oto taana na

- ola alai naohana priest na alai ratonimane e unuunua
 24 munirarua. Na kira rono urina, kira asi soi ileni
 munia God maia na tai masi sae, kira tauri, Lord, ioe
 oto o haaholaa wai leni na mai iano na na asi,
 25 na taana na ola ani : ioe oto ana Hiona Maea, ana
 wawana a amamelu a David laa ioe, o tauri kau,
 Ana na taha na mai ruruha aopa ea tatanalunalu,
 Na na mai hanua huna ea adoadomai maatala?
 26 Alai kin ana walumalau ea haukama oto,
 Na alai alaha e mani ruru tainaluta,
 Parasia a Lord, na parasia a Christ ineia :
 27 ana walaimoli oto nea Herod na a Pontius Pilate
 maira na mai ruruha aopa na na mai hanua huna
 ikira alai Israel e mani ruru tainaluta oto ilaona
 poona nihou parasia a Laa ni mane ioe a Jesus,
 28 o suubia kau eni rumu, uri muni taua oto taana
 na moola o holai adomainia kau na na nimamu
 29 e taua oto muni e too oto urina. Na oto nihou, Lord,
 o loosia na walaana ikira : na o niia oto wau munira
 alaile ni heiraretai ioe kire awanana oto ani
 30 ladolana na walamu, maholo oto oa lalainia na
 nimamu muni haauri; na muni kira taua oto
 na mai haara na mai anoa ana satana Laa ni
 31 mane ioe a Jesus. Na kira tola suui mano urina,
 ne na lehuni kira ruru ana e anuanu; na kira asi
 mani honu oto ana na Hiona Maea, na kira a awana-
 na oto ani ladolana na haiwala.
 32 Na na tai masi sae na tai masi maurihaai oto ana
 ahutana mai hanua huna e hiwalaimoli : na naile
 e qake unua uri na toolana oto ana na masiola e
 tooana kau ; na ta kira hauni ado oto ana waluola
 33 ikira manomano. Na alai haatola e unu haatoo ana
 na sulutaena a Lord Jesus ani nanamana paina :
 34 na na niina paina e siho hahira ahutada. Ana naile
 hiked a qake ore oto oo : ana ahutana alaile
 e tooana kau na masi mado wa na nima kira asi
 haaholi oto ani, na kira tolei mei na mai tooha kira
 35 tarii ana na moola kira haaholi eni, kira asi lai noii
 oto i aena alai haatola : oto kira asi haadoa taana
 naile ani mala naile e sare too ola kau.

- 36 Na a Joseph, ileni alai haatola e haorainia na satana lou uri a Barsabas (kira a walaa olisia uri, Kale ni haasaemano), e keikei ana komuna
- 37 Levi, na na aaena hanua ineia i Kupros, e tooana kau na masi mado, na e haaholinainia oto easi tolea mai na masi tooha ana, easi lai noia i aaena alai haatola.
- 5 Na naite mane na satana a Ananias, na a hua ineia a Saphira noone maia, e haaholinainia na
- 2 masi mado, na e saenia oto naite apani tooha e taria kau, na a hua ineia e saumaatana taane, na easi tolea mai na apani tooha mola, na easi
- 3 lai noia i aaena alai haatola. Na ta ineia a Peter easi tauri, Ananias, e ua kau a Satan e haahonua na saemu muni o kaea a Hiona Maea, na muni o saenia oto naite apani ola ana mai tooha o tarii keu ana masi
- 4 madoni? Maholo e io lakulaku ua uri na tootoolamu qake oto ana? na maholo o haaholinainia oto uri o qake tooana oto? Ne e ua oto o adoadomainia na masi ola urina i saemu? O qake aani kaea oto
- 5 na mai inoni na ta ineia a God oto. Oto nea Ananias e ronoa na mai haiwala inihou easi lahutai wai ano na na manomanona e suu oto : na na mauna paina e siho
- 6 hahia ahutana alaile e ronoa na masiola ni. Na alai saanau e sulutae kira uloa oto, kira asi anainia oto wai sinaha munia na haitolilana.
- 7 Na oto na olu maholo ni sato e liua na moola inihou, na a hua ineia e sili lou weu na e qake
- 8 manatainia na moola kira tau i keu. Oto nea Peter easi alamaia uri, O unua kau muniau ohia moro haaholinainia masi madoni ana mai tooha urini? Oto
- 9 ineia uri, O siua, ana na mai tooha urina. Na ta a Peter easi tauri munia, Ana na tahani moro mani noia na tai masi sae urina uri muni moro e mala ohonana na Hiona a Lord? lio kau, na aaena alaile e haitolia a poro ioe kira wai maana nima oto, na
- 10 kira anaisi anainio lou wei sinaha. Oto e tolenani lahutei iano i aaena, na na manomanona easi suu oto : na alai saanau e sisili weu kira lio haaroia na e mae oto, kira asi anainia wai sinaha munia na

- 11 haitolilana isulia a poro ineia. Na na mauza paina e siho oto hahia ahutana na soihaataina, na hahia ahutana alaile e ronoa na moola inihou.
- 12 Na kira taua oto na mai haara na mai anoa huna i matolana na mai hanua huna ana na nimanimana alai haatola ; na kira rururu oto maia na tai masi sae
- 13 ana maana nima a Solomon. Na ta e qake ile oto ana alaile aopa e adomai mousia oto muni e hakunira
- 14 oto : na ta na mai hanua huna e tohainira oto ; na kira asi sapeia munia Lord alaile e huna liutaha e hiwalaimoli, na mai mane na na mai keni noone lou ;
- 15 lai hulaana kira anainia alaile e daodaoha wai isulia na mai tala, kira asi haaenohira ilerina mai huli na mai qana, uri munia maholo a Peter ea liu paro, ne ohia na nununa eanai mamalu hahia naile hikedā.
- 16 Na na mai ruruha huna e rururu lou kira keikei ana na mai poona kalikalia Jerusalem, kira asi anainia alaile e daodaoha, na maile mai hiona madamadaa e taunainira kau ; oto kira asi haurira manomano oto.
- 17 Na ta a naohana priest e sulutae, na ahutana alaile lou e loko maia (kira keikei ana alaile e luluisulia alai Saduke), na kira asi honu oto ani lioikekesi maana, kira asi noia na nimanimada hahia alai haatola kira asi noira i nima ni hoo ikira na mai hanua huna.
- 19 Na ta naite angel a Lord e tahania na maa ana nima ni hoo i rodo, easi haaisitahanainira, maia
- 20 e tauri, Amu lae oto wau, amu lai ura oto wai lolata ni mane ani unulana ahutana mai haiwala ana
- 21 mauriha inihou munia na mai hanua huna. Na kira rono urina, kira asi sili oto wai lolata ni mane oto mola i waalia, kira asi haahaausuli. Na ta a naohana priest e lae wau, ikira alaile e loko maia, kira asi haraia na pulita ni ii, na ahutana alai ratonimane ikira alai kalena Israel, na easi usunainia na maile wai nima ni hoo uri munia na tolalada oto wau.
- 22 Na ta alai ariarikosi ine e lae oto niweu na kira qake lio haaroira oto wai nima ni hoo ; oto kira
- 23 asi alihoi oto wau, maia kira tauri, Na nima ni hoo ami loosia na e lakulaku taane, na alai kakakali e uraura taane wai maana nima ; ne ami tahania

- 24 kau, na ami qake aani lio haaroia naile ilalona. Oto maholo na kaptain parasia na lolata ni mane na alai naohana priest e ronoa na mai haiwala inihou na saeda e talei puo oto ani uri na moola inihou eanai
- 25 ua oto. Na naite laa e lae mai easi tauri munira, Liokau, na mai maneni amu noira kau wai nima ni hoo ikira oto wai lolata ni mane kira a uraura kira a haausulia na mai hanua huna.
- 26 Oto nea kaptain e lae na alai ariarikosi lou meia, na easi tolera oto wau, na ta kira qake aani tau ramoramoia munira; ana isulia kira maunira na mai
- 27 hanua huna, mane kire saunira ani heu. Oto kira tolera oto wau, kira asi haaurasira i naona na pulita ni ii. Oto nea naohana priest e soi hariraelu, e
- 28 tauri, Ami hahuani ere mautaa amiu uri maani haausulina oto lou ani sata inihou; na lio kau, amu talei haahonua oto na hanua i Jerusalem ana na haausulina iamu, na na saemiu oto uri muni amu e ta
- 29 na apuna a laa nihou e raroa oto hahiami. Na ta a Peter na alai haatola lou e alamia easi tauri, Na holoholo iami oto muni ami e tolaana God na ani
- 30 inoni qaike. A God alai amakaelu e taea Jesus, 31 laa amu saunia kau ani arorolana ilenina ai. Ineia ine a God e suluia oto wai qaloqalona muni e alaba na muni e haauri, munia na niilana na adomai olina
- 32 munia Israel, na na saeasilana orahaa. Na iami oto alaile ea unu haatoo ana na moola inihou; na ineia a Hiona Maea noone lou, ileni a God e niia oto munia na maile e tolaana oto.
- 33 Na ta ikira, maholo kira ronoa urina, ne na saeda easi unuhira oto, na kira adomainia oto na
- 34 saunilada. Na ta naite laa na satana a Gamaliel na Pharise, e sulutae i matolana na pulita ni ii, ineia ine e salemai ana na mai haatolana, na ahutana na mai hanua huna e mani adomai hahia ana, na e unua na walana uri muni kire tolera mai
- 35 maneni i sinaha kau. Oto easi tauri munira, Ala mane alai Israel, amu lio talamiu oto ana mai inoni
- 36 inihou, amu a ta na masi ola uritaha munira. Ana a Theudas oto e sulutae ana mai haudina i naona

- mai haudina inihou, na e unua uri ineia oto na alaha; na na pulita ni inoni e hakunia e urihana na hai tanalau: na kira saunia oto; na ahutana alaile e tola ana kau e tatana oto, na kira asi aia oto mola.
- 37 Oto i purina a laa nihou a Judas na laa ni Galilea e sulutae kau ana mai haudina ni idumia na mai hanua huna, na e wainia na pulita isulia: na ineia nihou e hai mae lou: na ahutana alaile e tolaana
- 38 kau ne kira tatana oto hailiu. Ne otonihou naa unua muniamu uri, Amu noto kau wau maania na mai inoni inihou, na amu lio mamanoto ada: ana uri na masi adomaina wa na masi daumana inihou ea keikei
- 39 ana God, ne eanai takaluha oto: na ta uri ana ea keikei ana God ne esie madausiamu oto muni luhasia; mane ohia kira a lio haaroiamu ani
- 40 ipeluna maia God. Oto kira asi maesia oto: na kira soia alai haatola oto wai sieda, kira asi repusira maia kira ereada oto mane walawalaa lou
- 41 ana satana Jesus, ne kira asi toliasira. Oto kira asi haitale maania i naona na pulita ni ii, ani saedienana oto hahia na masi adomaina uri kira haidadana oto
- 42 ana na taunainilada hahia na masi sata ine. Oto isuli haudina, wai lolata ni mane na lou isiedaelu, kira qake aani moumou eni haausulina na ani laalani walaana ana Jesus uri ineia a Christ.
- 6 Na oto ana mai haudina ine, maholo na mai qaaronoisuli ea kele huna oto, ne na uqana easi talaae ana alai Judea e keikei i Grekia hahira alai Hebrew ana na mai nao ikira e ore ana na tolinilada isuli haudina.
- 2 Oto ikira alai awala mana rua e haraia mai na mai ruruha huna ana alai qaaronoisuli isieda, kira asi tauri, E qake aani malisi uri muni ami e atopuri ana walana God, munia na daumalana na mai lehu ni
- 3 naunau. Talaaehana ine, alai ulamami, amu lio hilisia na hiu mane amolu kira a unu haatoo ada, na kira honu oto ana Hiona na ani saeolana, uri muni
- 4 ami e qaonara oto munia na holoholo inihou. Na ta iami oto ami anai io susu oto ani arenaina na ani
- 5 arikosilana na haiwala. Na na haiwala inihou e diena nana ahutana na mai hanua huna: na kira lio

- hilisia a Stephen, laa e honu oto ani hiwalaimolina na ana Hiona Maea, na a Philip, na a Prokorus, na a Nikanor, na a Timon, na a Parmenas, na a Nikolas
- 6 na proslut ni Antiokia: oto kira asi haaurasira i naona alai haatola: oto kira arenai mano kira asi qaonara ana na nimada.
- 7 Na na walana God easi paipaina oto; na alai qaaronoisuli e huna oto liutaha ana kira idumira kau i Jerusalem; na alaile huna ana alai priest e maesia na hiwalaimolina.
- 8 Na a Stephen e honu oto ani niina na ani nanamana easi ta na mai anoa na na mai haara i matolana na mai
- 9 hanua huna. Na ta na maile e keikei ana na nima ni ruru kira saea ana mai Libertini, na mai Kurene, na mai Alexandria, na lou ana alaile e keikei i Kilikia na i Asia, kira asi sulutae kira a waiteu mea a Stephen.
- 10 Na kira qake aani nanama ni ura parasia na saeolana
- 11 na na Hiona e walawalaa maia: Oto kira asi haa-nanau peli ana naite mai halu inoni muni-kire tauri kau, Ami ronoa a laa nihou e suluia na mai haiwala
- 12 taewau parasia a Moses, na parasia a God. Na kira asi hurosia na mai hanua huna, na alai ratonimane, na alai haausuli, kira asi silitaha oto munia, kira helesia oto, kira asi tolea isiena na pulita ni ii, kira
- 13 haaurasia oto na maile ni unu haatoo haakae, kira a tauri, A laa nihou e qake aani moumou ani unulana na mai haiwala parasia na lehu ni mane inihou na
- 14 parasia na mai haatolana; ana ami ronoa oto ana e unua uri a Jesus inihou na laa ni Nasaret eanai tau tekelainia na lehu inihou, na eanai tau aopa ana mai
- 15 tolaha a Moses e talaae oto munikia. Na ahutana alaile e naku kau ana pulita ni ii kira loosia na maana mala uri na maana na angel.
- 7 Oto na naohana priest easi tauri, Raoni e urina 2 taane? Oto easi tauri,
- Alai uleku na alai amaku, amu qaaqaarono kau. Nea God ile e manikulua e haatai kau munia amakaelu a Abraham, maholo e naku oto i Mesopotamia,
- 3 oto i naona na maholo e naku oto i Haran, easi tauri munia, O haitale kau wau maania hanua ioe, na

- maania alaille ioe, na o luluu oto wau ana hanueni na
 4 anai haastainio oto munio. Oto easi silitaha oto
 maania i hanua alai Kaldaea, easi lai naku oto i
 Haran; na ana amana e mae oto kira asi hailuua oto
 maania ilehuna oto wai laona hanua inihou, amu a
 5 iosia oto ana maholo inihou: na ta e qake aani niia
 munia na lehu ni hele hu oto ana, qaike oto, munia
 na lehu mala munia na uriurita talana na aaena na
 qaike: na e qonia oto uri muni e niia oto munia uri
 muni e hele hu oto ana, na munira alai kalena lou i
 6 purina, na ana maholoni e qake too kalena oto. Na
 nea God e walaa urini, uri alai kalena anai io ni
 awataa ana na hanua aopa, na uri kira anai hoosira
 munia na daumana, na ani teunainilada na hai tanalau
 7 ni helisi. Na na mai ruruha ine kira anai dauma ni
 hoona munira, inau oto naa nai iira oto, mala a God
 ea ununua: oto i purina na moola ni kira anai silitaha
 8 oto, muni qao ola ni mane isieku ilehu. Na e hai niia
 munia na haaluna ana na aha hahuilalana: oto a
 Abraham e haahutaa Isaak urina, na kira aha hahui-
 lala ana ana waluna na haudina; na a Isaak e
 haahutaa Jakob, na a Jakob e haahutaa alai aaena
 9 komu awala mana rua. Na alai aaena komu ine e lio i
 kekeai maa munia Joseph ne kira asi haaholinainia i
 10 Misraim; na ta a God oto maia, na easi haauria oto
 maania taana na mai siohaana ana, na e niia munia
 muni e nanama na muni e saenanau oto i naona
 Pharaoh na alaha i Misraim; oto easi haaolaa muni
 e governor oto parasia i Misraim na parasia ahutana
 11 na nima ineia. Oto na hiolona e tolea ahutana na
 hanua i Misraim na i Kanaan lou, maia na siohaana
 paina: na alai amakaelu e qake lio haaroia oto na
 12 mai naulaa. Na a Jakob e ronoa na tataloha ana mai
 naulaa i Misraim, oto easi holai usunainia alai ama-
 13 kaelu oto wai ano. Na ruana na maani laena oto a
 Joseph easi haatai oto munira alai ulana; na a
 Pharaoh easi manatainia oto alai takihana Joseph.
 14 Oto a Joseph easi usunai oto wau, e haraia mai a
 Jakob a amana, na ahutana alai takihana, ikira oto na
 15 hiu awala ni ola mana lima. Oto nea Jakob easi lae

- wai ano i Misraim; na easi maq oto, ineia na alai
 16 amakaelu noone lou; na kira tolea na raeda wai
 Shekem, kira asi noira ilaona na kiliqau ine a Abraham
 e holia kau ana mai tooha silver ana alai kalena Emor
 17 i Skekem. Na ta ana maholo na qoniha e karaini too
 oto, a God e haalu oto kau ana munia Abraham, ne
 na mai hanua huna easi noi hunahunaa oto liutaha i
 18 Misraim, lai hulaana naite alaha aopa e sulutae i
 Misraim, na ineia ine e qake aani saumaatana a Joseph.
 19 Ineia nihou e tautau haakae munia na mai hanua ikia,
 na e haaletae alai amakaelu, uri muni kire noi asira
 20 alai kaleda uri mane kire mauri. Oto ana maholoni
 a Moses easi huta, na na liohana e lo diena oto
 waewae; ne kira asi sanonia i nima amana e olu
 21 warowaro oto. Oto maholo kira noi asia oto, ne na
 kalena Pharaoh na keni easi tolea oto, na easi sanonia
 22 munia kalena. Na kira haausulia Moses oto isulia
 ahutana na saenanauna alai Misraim; na e nanama
 23 oto ana walana na ana helelana. Oto maholo na mai
 helisi ineia e noi oto na hai awala, ne na masi
 adomaina easi hane i saena uri muni e maatolia na
 24 mai ulana alai kalena Israel ine. Na e loosia kira
 taunainia naeta ile hiked a oto easi ura parasia e suu
 ola munia a laani siohaana e tataala ine, na e horoia
 25 oto laa ni Misraim ine: ana e unua oto uri alai haiulana
 e manatainia oto uri a God ea niia oto na haaurina
 munira ana na nimana; na kira qake aani manatainia
 26 oto. Oto na haudina lou i hahona e hai haatai lou
 munira ana kira a haihoroi, na e tautau muni e haaloko
 alihoi lou ada, easi tauri, Ala mane, iamu alai ulana
 27 oto; e ua ni amu a tau tataalasiamu hailiu? Oto
 ineia a laani e tau tataalasia laa auhanua ineia easi
 susuainia oto wau, maia e tauri, Atei keu e tauo muni
 28 o alaha na muni o iiami oto hou? Uri o sare horo
 maeaku mala o horo maeana laa ni Misraim i nonola?
 29 Oto nea Moses e tahi oto ana isulia na haiwala inihou,
 easi lai neku ni awataa ana hanua i Midian, na e
 30 haahutaa na ro elemene ilehuna. Na na hai awala ni
 helisi e mano oto, naite angel a Lord easi haatai
 munia ilaona hanua saasala ana houliwo i Sinai, ana

- 31 *na meameatana duna ana ai. Na a Moses e loosia oto, easi panarainia na masiola ni e loosia ine : na e duduhia oto wau muni lio hahuroto ana ne na walana*
- 32 *God easi loho mai, e tauri, Inau a God alai amamu, God a Abraham, na God a Isaak, na God a Jakob. Na a Moses e ariariri oto, na e qake sare ta muni e lio*
- 33 *hahuroto ana. Oto a Lord easi tauri munia, O luhasia oto na mai shoe maania aaemu ; ana na lehu*
- 34 *oa ura ana ine na lehu ni mane otoni. Nau hahuani loosia oto na siohaana alaile inau ikireni i Misraim, na nau ronoa oto na awasirahena ikira, na nau siho oto inihou muni laura ; ne oto nihou o lae kau mei, naa*
- 35 *usunainio oto wai Misraim. A Moses inihou kira lalawasia kau, mea na haiwala uri, Atei keu e tauo muni o alaha na muni o ii ? ineia oto ni a God e usunainia muni e alaha oto na muni e tapa olisira maia na nimana angel ine e haatai keu munia ana ai.*
- 36 *A laa nihou e naoda oto wau ana e taua na mai anoa na na mai haara i Misraim, na i Esi Waruwarua, na i*
- 37 *henua saasala na hai awala ni helisi oto. Tai ineia oto a Moses ine e unua munira alai kalena Israel e tauri, A God eanai taea oto na prophet namiu keikei*
- 38 *ana alai ulamiu na laa mala inau oto. Tai ineia otoni e io maia na Soihaataina ilaona hanua saasala maia na angel ine e walaa kau munia ileina houliwo i Sinai, na maira alai amakaelu : na e karuana na mai haiwala mauri muni niilani lou' munikia : na ta alai*
- 39 *amakaelu e qake sare tola ana, na ta kira susuainia oto wau maanira, kira asi alihoi i saeda wai Misraim,*
- 40 *maia kira tauri munia Aaron, O ta na mai God nakaelu muni kira e laelae wai naokaelu : ana a Moses inihou e nao nakaelu kau keikei i Misraim,*
- 41 *kaelu qake saumaatana na masi ola e tolea. Oto kira asi ta na kaleni keu ana mai haudina ine, kira asi tolea oto mai na masi teanaina munia na nununi ola ine, kira asi saesaediena habia na ola talana na nima-*
- 42 *nimada. Na ta a God e alihoi oto wau, na e toliasira oto muni kire qaoqao ola siena taana na moola huna wai salo ; mala kira usua oto kau ana na book ikira alai prophet uri,*

Uri amu teateanai taane isieku ana na moola kira
hunui na ani teanaina

Na hai awala ni helisi oto i henua saasala, iamu na
nima a Israel ine?

- 43 Na iamu amu suluia na nima susulu a Molok,
Ma na hoi heu a Rephan a god ine,
Na mai nununi ola ine amu taloi keu muni qouruuru
munii :

Ne naa nai hailuuamu oto qau wau ana Babulon.

- 44 Na nima susulu ni unu haatoona e io kau meira
alai amakaelu i henua saasala, mala oto a laani e
wala munia Moses e haatola kau uri muni e ta oto

- 45 isulia na masi sape e loosia kau ine. Na alai amakaelu
noone lou isulira e tolea oto kau mea Joshua, ana kira
hele susulia na tootoolada na mai ruruha aopa, nea

- God e susuainira oto wau maania i naona alai ama-
46 kaelu ; lai hulaana oto na haudina a David ; na ineia
ine e nanama oto i naona God na e haatohu oto muni

- 47 e lio haaroia na lehu ni ioio nana God a Jakob. Na
48 ta a Solomon e tohua na nima nana. Na ta na Laa e

tooliu esie io oto ana mai lehu talahuliana na nimani-
mana na mai inoni ; mala oto na prophet e tauri kau,

- 49 Na ioioha ni alahana inau oto wai salo,
Na na uriurita talana aaeku na walumalau otoni :
Ne na nima uritaha amu anai tohua nakua ? mala a
Lord ea unuunua :

Wa na lehu uritaha na anai mamalo ana ?

- 50 Uri na nimaku e qake daumaa waluteni ola inihou
manomano ?

- 51 Ala mane, na luemiu e rara oto, na kira qake aha
hahuilala ana saemiu na alinamiu, amu a talei haukama
onioni parasia a Hiona Maea ; mala alai amamiu oto,

- 52 ne alihana lou iamu. Ihei ni oto ana alai prophet
alai amamiu e qake taunainia kau ? na kira saunia
oto alaile e holai talohainia kau na laehana a Laa
odotai ine ; amu noia oto alaile e qeloa na alaile e

- 53 horo taewau ana ; na iamu oto noone amu karuana
kau na mai haatolana ana alai angel e haatola ani, na
oto amu qake aani kenetainii.

- 54 Oto kira ronoa na moola inihou, ne na saeda

easi unuhira, na kira asi *nananadia* na nihoda hahia.
 55 Na ta ineia asi honu oto ana Hiona Maea, easi lio hahuroto oto wai leni, na e loosia na raranana God, na e Jesus ea ura oto i qaloqalona God, oto
 56 easi tauri, Lio kau, naa loosia na salo' ea waahita,
 57 na a Kale ni inoni ea ura oto i qaloqalona God. Oto kira asi hauni mawa oto ana na haiwala paina, na kira hele ponosia na alinada, kira asi hauni
 58 polahia oto maia na tai masi sae; na kira derea oto wau maania poona, kira asi seunia ani heu: na alaile e unu haatoo ana e derea oto mai tooni ikira i aaena
 59 kele saanau satana a Saul. Nea Stephen inihou kira saunia oto ani heu, ea soisoia Lord ea tauri, Lord
 60 Jesus, o hele ana na manoku. Oto e qouruuru iano, easi soisoia ana na haiwala paina uri, Lord, o sie iira hahia na masi orahaa inihou. Oto e walaa mano
 8 urina easi maahu. Na nea Saul e maemaesia na maetana kau.

Na ana haudina ine kira asi talaae ni taunainia oto liutaha na Soihaataina i Jerusalem; na kira tatana oto ana mai hanua i Judea na i Samaria, na ta alai
 2 haatola qaike. Na na mai halu inoni e qaoqao ola munia God e haitolia a Stephen, maia kira takotakosia
 3 oto liutaha. Na ta a Saul e warea na Soihaataina, e sisili oto ana taana na nima, e wai haatai ana mai mane na mai keni na e lai noira wai nima ni hoo.
 4 Talaaebana ine alaileni e tatana oto kira asi laehia
 5 na mai hanua ani houleinilana na haiwala. Na a Philip e siho toli oto wau i poona i Samaria, na easi
 6 laalani wala munira ana a Christ. Na na mai ruruha huna e qaaqaarono maia na tai masi sae ana na moola a Philip e unui, maholo kira roronoi, na kira looloosii
 7 na mai hahuilala e tau. Ana kira silitaha oto maania na maile huna na mai hiona madaa ada, maia kira a soisoia ileni ana na haiwala paina; na kira haauria oto na maile huna e rarasi, na na maile huna e tou.
 8 Na na saedienana easi peina oto ana na poona ine.
 9 Na ta naite mane oto na satana a Simon, ineia oto e holai ta na moola ni kurakurana ana poona ine, na e haasireinira alai Samaria, ani unulana uri neia oto

- 10 *naite alaha : na ahutada kira hauni qaaronoisulia oto, na mai alaha na na maile e hatona noone lou, mea na haiwala uri, A laa nihou na masi nanamana a God*
- 11 *ine kira saea uri e liutaha. Na kira qaaronoisulia kau, ana isulia e talei haasireinira oto kei mai inao*
- 12 *ana na kurakurana ineia. Na ta maholo kira hiwalaimoli ana a Philip e laalani wala ana na tataloha diena ana alahana a God na ana satana a Jesus Christ, ne kira asi lotomaea ada oto, mai mane na mai*
- 13 *keni noone lou. Oto nea Simon inihou e hiwalaimoli noone lou : na i purina na lotomaealana easi io rarao maia Philip ; na e looloosia na mai hahuilala na na mai nanamana paina kira tau i keu, ne na saena easi puo oto.*
- 14 *Na alai haatola wai Jerusalem e ronoa uri alai Samaria e karuana oto na walana God, ne kira asi*
- 15 *usunainia a Peter na a John wai siedo : na koro lae oto wau koro asi totola suui talada, uri muni kire ta*
- 16 *oto na Hiona Maea : ana e qake siho ua ilenina naile hikedu : na ta kira lotomaea ada oto mola ilaona na*
- 17 *satana a Lord Jesus. Oto koro asi noia na nimadarua*
- 18 *ihahoda, ne kira asi ta oto na Hiona Maea. Na nea Simon e loosia oto uri kira niia oto na Hiona Maea ana na noilana na nimanimana ro haatola ine, ne*
- 19 *easi haatainia na mai tooha adarua, e tauri, More niia na masi nanamana inihou muniau lou, uri nee noia na nimaku i hahona naile, na neia oto eanaisi ta na*
- 20 *Hiona Maea. Oto nea Peter easi tauri munia, O hahuani aia oto na na mai tooha ni silver ioe lou ine, ana o unua kau uri o anai akaursia na niilana God*
- 21 *ani tooha. O qake aani manatainia na maholo wa*
- 22 *na lehu ana na mai haiwala inihou : ana na saemu e qake aani diena i naona God. Talaaehana urina o adomai oli oto maania na masi tataalana ioe inihou, na o haatohu ana a Lord, uri muni kira*
- 23 *saeasia ohia na masi adomaina i saemu ine. Ana naa lio saeo oto uri o anai noia oto na lokana e ahaa, na*
- 24 *na walo ni hoo nana na tataalana. Oto nea Simon e alamia e tauri, More tola suuia Lord talaku, mane na masiola e too oto aku hikenana na moola moro unuini.*

- 25 Na koro unu haatoo mano oto maia koro ladoa na
walana God, ne koro asi alihoi lou wei Jerusalem, ani
laalani wala ana na tataloha diena munia na mai
poona huna ikira alai Samaria.
- 26 Na ta naite angel a Lord e walaa munia Philip e
tauri, O sulutae, o lae oto wau talea na tala ine ea lai
Gasa keikei i Jerusalem : na hanueni*na hantaa saasala
- 27 oto. Oto e sulutae easi lae oto wau : na lio kau,
naite mane ni Ethiopia, na eunuk e alaha paina
horana a Kandake, na qin ikira alai Ethiopia, na e
alaha habia dienahana na moola ineia, e lae kau wei
- 28 Jerusalem munia na qao olana ; na ineia nihou ea
alihoi oto na e tae ilenina kata ineia, ea saesaea na
- 29 prophet a Isaia. Na a Hiona e tauri kau munia
Philip uri, O duduhia oto kau wau, o hakunia kau na
- 30 kata inihou. Oto a Philip e huru isiena na e ronoa
ea saesaea a Isaia na prophet, na easi tauri, Uri na
saemu e taha taane ana na moola oa saesaei inihou ?
- 31 Oto inēia uri, Ne eanaisi taha uritaha, ana naile oto
e qake naoku munii ? Oto easi haatohu ana Philip
- 32 uri muni e hane oto wau koro e naku. Na na
apani usuusu e saesaea e uri,
Kira tolea oto mala na sheep munia na lehu ni
hunuilana ;
Na mala na kale ni sheep e qake nu oto i naona ile
ea oloa na warauhuna,
Ne urina oto e qake rokasia na dawana :
- 33 Kira taasiasa oto na iilana ana kira haahaoraa oto :
Atei keu anai ladoa na qauna ineia ?
Ana kira taasiasa oto na manona maania na walu-
malau.
- 34 Oto a eunuk easi alamia Philip e tauri, Kau naa haa-
tohu emu, a prophet ea tautaurina raranana atei ? uri
- 35 raranana maraana, wa raranana naile aopa ? Oto a
Philip easi tahananā na dawana, na easi talaae ana na
usuusu inihou, na e laalani wala munia ana na tataloha
- 36 diena ana a Jesus. Na maholo koro a laelae oto wau
koro asi lai wete ana na masi wei ; oto a eunuk easi
tauri, Liokau, na masi wei oto ; na ola taha e io
- 38 parasia na lotomaealaku ? Oto e unua na kata e ura

oto : na koro mani siho toli wau laona na masi wei
ine, *nea* Philip na *nea* eunuk lou, na *easi* lotomaea
39 ana. Na maholo koro hanetaha oto wau *maania* na
masi wei ine, a Hiona a Lord *easi* leua Philip ; na a
eunuk e qake loosia oto lou, ana e laelia na laelana
40 oto maia na saedienana. Na ta kira lio haaroia a
Philip i Asotus : na e laelaelia *mano* na *mai* poona
ani laalani wala munira ana na tataloha diena, lae
hulaana e lai aratoto oto i Kaisareia.

9 Na ta a Saul e manomanolia na *mai* haiwala ni haa-
pasulina na ni horo taewauna hahia alai qaaronoi-
2 suli a Lord, *easi* lae siena na naohana priest, na e
haatohua na usuusu ana munia i Damaskus nana na
mai nima ni rurū, uri muni e hoosia na maile e lului-
sulia na tala ine, na *mai* mane wa na *mai* keni, ana ohia
ea lio haaroira taane, na muni o tolera oto wai Jeru-
3 salem. Oto isulia na laelana, na taulana e lae urini
uri e duduhia oto i Damaskus na laulau na raaraa kei
4 ileni e tolenani raa kalikalia oto. Oto e lahutai iano,
na e ronoa na haiwala ea tautauri munia, Saul, Saul,
5 e ua oa taunainiau ? Oto ineia uri, Atei keu ioe,
Lord ? Oto ineia munia, Inau a Jesus keu oa taunai-
6 niau inihou : na o sulutae, o lai poona, na kira anaisi
unua munio ana na moola na holoholo ioe muni o
7 tauī. Na alaileni e hakunia kau kira ura *mamanoto*,
kira a ronoa na awaawatana na masiola ni, na kira
8 qake aani loosia naile. Oto a Saul *easi* sulutae *maania*
i mado, na na maana *easi* hai taha lou na e qake aani
lio tooana na masiola ; na kira karuana na nimana,
9 kira asi tolea urina wai Damaskus. Na na olu hau-
dina e liua na e ulu oto tarau, na e qake naunau wa e
totonō.

10 Na naite qaaronoisuli oto i Damaskus, na satana a
Ananias ; na a Lord e haatai munia e tauri munia,
11 Ananias. Oto ineia uri, Lio kau ; inau, Lord. Oto a
Lord *easi* tauri munia, O sulutae, na o lae munia na
tala ine na satana uri, Na tala odo, na o soi heria na
laa, na satana a Saul, na laa ni Tarsus, wai nima a
12 Judas : ana lio kau, ea arenai oto ; na e loosia oto na
mane na satana a Ananias ea sili oto wau, ea noia na

- 13 nimana ihahona, uri muni e lio alihoi lou. Na ta nea Ananias e alamia uri, Lord, nau ronoa oto ana na maile huna raranana na mane inihou, ana na moola tataala e huna mala na taha e talei tau i oto munira
- 14 alaile ni mane ioe i Jerusalem : na lou ilehu na nana-mana oto ana keikei ana alai naohana priest muni e
- 15 hoosia ahutana alaile ea saesaea na satamu. Na ta a Lord e tauri munia, O laelae oto wau : ana a laa nihou na kaokao nau lio hilisia oto, muni e anainia na sataku i naona mai ruruha aopa, na mai alaha, na mai kalena
- 16 Israel : ana naa nai unua munia ana na moola e huna uritaha neia anai sapehiito kau eni talaaehana na sataku.
- 17 Oto a Ananias e lae oto wau, na e sili oto wai nima : na e noia na nimana ihahona, easi tauri, Saul, auleku, a Lord, a Jesus ine e haatai munio isulia talani o lae mai ana, neia e usunainiau mei, muni o lio alihoi lou,
- 18 na muni o honu oto ana na Hiona Maea. Oto laulau mala na mai unehi ni ola e siki oto maania na maana, na easi lio alihoi oto lou ; na e sulutae na kira loto-
- 19 maea ana oto ; na easi nau ana mai naulaa oto easi aailaa oto.

Na e io kau na mai halu haudina maira alai qaaro-noisuli ni Damaskus. Na laulau ana mai nima ni

20 ruru e houleinia a Jesus uri ineia na Kalena God. Na ahutana na maile e ronoa ne na saeda e talei puo oto, kira asi tauri, Ohia ineieni e talei suuheinia alaile wai Jerusalem e saesaea na sata inihou ? na e lae lou ilehu munia na masiola inihou uri muni e hoosira na e

22 tolera oto wai naona alai naohana priest ? Na ta a Saul e aailaa tarau, na e haamolahlia na mai adomaina alai Judea e io i Damaskus, ani ladolana na mai haiwala munira uri ineia nihou a Christ oto.

23 Oto na mai haudina huna e mano oto, ne alai Judea e

24 mani walaa oto munia na saunilana : na ta a Saul e manatainia oto na atohuona ikira. Na kira kakakalia oto na mai maana para i atowa na lou i rodo munia

25 na saunilana oto : na ta alai qaaronoisuli ineia e karuana kau i rodo kira asi ohosia dereunu ana na maana para, kira haasiholia oto ilalona na lualua.

26 Na e hula oto wai Jerusalem, easi hala ni loko

- maira alai qaaronoisuli : na kira maunia oto, ana kira
 27 qake hiwalaimoli uri ineia na qaaronoisuli. Na ta a
 Barnabas e karuana, easi tolea isiena alai haatola,
 easi ladoa oto munira ana e loosia a Lord isulia tala,
 na uri e walaa oto munia, na ana e awanana oto wai
 28 Damaskus ani laalani wala ana satana Jesus. Na e
 ioio kau meira e sisili wau na e sisilitaha oto i Jeru-
 29 salem, maia e awanana oto ani laalani wala ana satana
 Lord : na e walawalaa oto maia e haitohea alai Judea
 e keikei i Grekia ; na kira tautau uri muni kire saunia.
 30 Na ta alai heiulana e manatainia kau kira asi tolea oto
 wai Kaisareia, kira asi usunainia oto lou i Tarsus.
 31 Oto na soihaatina ana ahutana hanua i Judea na i
 Galilea na i Samaria e io oto ani deilama na kira sasa-
 peia oto ; na e laelae ani adomai hiahiana ana a Lord
 na ani rapeitana ana Hiona Maea ne easi peipeina oto
 oto wau.
 32 Na na taulana e urini, uri maholo a Peter e waiweisia
 taana na lehu, easi lae lou wau isiena alaile ni mane e
 33 ioio i Luda. Na e lio haaroia naeta laa ilehuna na
 satana a Aeneas, e talei eno e walu helisi oto ilenina
 34 hulina ; ana e rarasi oto. Oto a Peter easi tauri
 munia, Aeneas, a Jesus Christ ea haaudio oto : o
 35 sulutae, o lulunia na hulimu. Oto easi tolenani sulu-
 tae oto. Na ahutana alaile e io oto i Luda na i
 Sharon e loosia oto, ne kira asi alihoi oto isulia Lord.
 36 Na naite qaaronoisuli e io i Jopa na satana a
 Tabitha, kira a walaa olisia uri a Dorkas : nea keni
 nihou e honu oto ani deumana diena na ana mai niina
 37 e tautau. Oto na taulana e urini ana mai haudinani
 uri e daodaoha kau, easi mae oto : oto kira lotohia
 38 kau, kira asi lai noia wai saosaohana nima. Na i Luda
 e karainia oto i Jopa ; oto alai qaaronoisuli maholo kira
 ronoa uri a Peter neia ilehuna kira asi usunainia na ro
 mane isiena, kira a haatohu ana uri, O sie haahiru oto
 39 o lae laulau mei siemelu. Oto a Peter e sulutae e
 hakunirarua oto. Na e hula oto kira asi tolea i sao-
 hana nima : na ahutana alai nao e ura isiena kira a
 naranara, maia kira haatainia na mai koat na na mai
 40 tooni a Dorkas e susui maholo e io ua maira. Na ta

- a Peter e usuainira mano i sinaha, ne easi qouruuru e arenai oto; na e saro talea na rae easi tauri, Tabitha, o sulutae. Oto na maana easi taha oto; na e loosia a
- 41 Peter easi naku odoodo. Na e lalainia na nimana wau munia, easi taea oto; na e soira mai alaile ni
- 42 mane maira alai nao, easi haatainia ea mauri oto. Na e houlei oto i ahutana Jopa: na na maile huna e
- 43 hiwalaimoli ana a Lord. Na na taulana e urini, uri a Peter e ioio i Jopa na mai haudina isiena naite laa na satana a Simon laa e daumaa na teeteeni poo.
- 10 Na naite laa i Kaisareia, na satana a Kornelius, na kenturion ana apani mae ine kira saea uri na
- 2 mae ni Italia, ineia na inoni odotai na e adomai hiahia ana a God maia ahutana alaile ana nima ineia, na e niiniia na moola huna munira na mai hanua huna,
- 3 na e area God onioni. Na e lio tahairaa ana naite angel a God e haatai mai na e lai hula isiena mala oto ana siwana na maholo ni sato i atowa na e tauri
- 4 munia, Kornelius. Na e tootoomaia na e mau oto, easi tauri, Na ola taha ni Lord? Oto ineia uri, Na arenaina na na niina ioe e hanetaha oto wau i naona
- 5 God munia na ola ni amasitona ana. Ne oto nihou o usunainia na maile wai Jopa, muni haraia a ola a
- 6 Simon, kira saea lou na satana uri a Peter: neia ea io ni awataa isiena a ola a Simon laa ea daumaa na
- 7 teeteeni poo, na na nima ineia e hatarea asi. Oto maholo na angel e walaa munieni e alihoi oto, ne easi haraia mai na ro ile ana alai heiraretai ineia, maia naite soldier na mane odotai hikenā alaile e talei ha-
- 8 kunia onioni; na e ladoa mano ahutana na moola inihou muniraelu easi usunainiraelu wai Jopa.
- 9 Oto na haudina ihahona, maholo kiraelu ua isulia tala, na kira a duduhia i poona, nea Peter e hanetaha oto wai koluhana nima munia na arenaina, mala oto ana onona na maholo ni sato; na easi hiolo oto, na e
- 10 sasare nau: na maholo kira a haalia na mai naulaa
- 11 ana ne na anoa easi haatai oto munia; na e loosia na salo ea waahita, na na masiola oto e siho iano, mala oto na qana paipainaa, kira a haaukua wai ano ani
- 12 hai mesi suusuui ola: na taana na poo ana walumalau

- ilalona na taana na ola lou ea anoano i mado na mai
 13 menu ni leni. Oto na haiwala easi loho oto munia
 uri, O sulutae, Peter ; o hunui oto o ala amadi eni.
 14 Na ta a Peter e tauri, Suuri, Lord ; ana nau qake aani
 15 nau ua ana na masiola e taewau wa e madaa. Oto
 ruana na haiwala easi hai loho lou munia uri, O sie
 saesae taewau ana na masiola a God e haarereaa oto.
 16 Na oluna oto kira tautau urinani : oto laulau kira asi
 hai suluia lou masi qana ni wai leni.
 17 Na maholo na saena Peter e talei puotainia oto uri na
 ola taha ni oto na anoani e loosia kau ; lio kau, na olu
 ileni a Kornelius e usunainiraelu keu kiraelu asi soi
 heria oto na nima a Simon, na kira asi ura oto i maana
 18 para, kira a soisoi weu kira a soi heria uri a Simon,
 kira saea lou na satana uri a Peter, ea io ni awataa
 19 wai lehuna. Na maholo a Peter e adoadomainia ua
 na anoa e loosia kau, ne a Hiona easi unua munia uri,
 20 Lio kau, na olu mane ea haitaleo oto. Na o sulutae,
 o siho oto iano, o hakuniraelu oto, na o sie adoadomai
 21 ruarua oto : ana inau oto nau usunainiraelu mei. Oto
 a Peter easi siho oto iano isiena na mai mane, easi
 tauri, Lio kau, inau oto nihou amu a haitaleau oto :
 22 talaahana na tahani amu lae kau mei ? Oto kiraelu
 uri, A Kornelius na laa kenturion oto, na mane e odo-
 tai na e adomai hiahia ana God, na na ruruha ikira
 alai Judea ea hauni unu haatoo oto ana, nea God e
 tola tahanainia oto munia ana na angel maea uri muni
 e haraio oto wai nima ineia, na muni e ronoa na mai
 23 haiwala amu. Oto e soi raelu wai nima e tola
 koniraelu oto.

- Oto na haudina lou ihahona e sulutae oto na kiraelu
 asi hauni silitaha oto, na na mai haluile ana alai
 24 heiulana i Jopa e hakunia oto. Oto na haudina lou
 ihahona kira asi sili oto wai Kaisareia. Na a Korne-
 lius e io totorira oto e haraia oto mai alai tekihana na
 25 na mai halu malahuna e io karaini. Na maholo na
 taulana e lae urini uri a Peter e sili oto wau, a Korne-
 lius easi odoia oto, e lahutai oto i aaena, e pouruuru
 26 honosia. Na ta a Peter e taea oto, easi tauri, O
 27 sulutae ; inau noone lou na inoni. Na koro asi hauni

28 walawalaa oto ne easi sili oto wau, na easi lio haa-
 roia na maile huna e ruru : ne easi tauri munira, Iamu
 noone amu manatainia ana kira ere ana taana naile
 ana alai Judea mane hakunia wa mane lae isiena naile
 e keikei ana na ruruha aopa : na ta nea God e haa-
 tainia aku uri nau sie saea naile uri na inoni taewau
 29 wa ea madaa : talaaehana ine nau lae oto mai nau
 qake aani haitohea ana amu haraiu mei. Hoe naa
 soi haria oto amiu ana na ola taha amu haraiu keu
 30 mei. Oto a Kornelius easi tauri, E hai haudina oto,
 lae hulaana na maholo ni sato inihou, nau arenai kau
 i nima inau ana siwana na maholo ni sato ; na lio
 kau, na mane e ura i naoku e tooni eni tooni e huhu-
 31 rerea, na easi tauri, Kornelius, kira ronoa oto na
 arenaina ioe, na kira amasitoo oto ana na mai niina
 32 ioe i naona God. Talaaehana ine o usunai wai Jopa,
 na o haraia mai a Simon isiemu, kira saea lou na
 satana uri a Peter ; neia ea io ni awataa oto i nima a
 Simon laa ea daumaa na teeteeni poo, oto hatarea asi.
 33 Ne nau tolenani usunai oto isiemu ; na o tautau
 diena ana o lae oto mai. Hoe ahutamelu melu meni
 ruru oto inihou inaona God, muni ronolana taana na
 34 ola a Lord e haatolaio ani. Oto a Peter e tahanan na
 dawana, easi tauri,

E walaimoli naa lio saea oto uri a God e qake .
 35 lio muni maa ana mai inoni ; na ta ana taana na
 ruruha ile ea adoadomai hiahia ana, na ea arikosia
 36 na odotaina, ne eanai tola konia oto. Na haiwala ine
 kira usunainia oto kau munira alai kalena Israel, ani
 houleinilana na tataloha diena ana dailama ana a Jesus
 37 Christ (tai ineia oto Lord hahia taana na ola)—ne na ta-
 taloha ine amu manatainia oto, kira talohainia oto kau
 ana ahutana Judea, e talaae i Galilea, i purina na
 38 lotomaea a John e laalani wala kau ana ; raranana
 a Jesus laa ni Nasaret, ana a God e suuhia oto
 ana Hiona Maea na ani nanamana : laa e walowalo
 liu ea tautau diena, na e haahaauria oto ahutana na
 maile a qelu haakae e nananama parasira ; ana a God
 39 oto maia. Na iami inihou ami a unu haatoo ana
 ahutana na moola e tautau i henua ikira alai Judea,

na lou i Jerusalem : na kira saunia oto, kira arorora
 40 ilenina ai. Na ta a God e taea oto ana oluna na
 41 haudina, na e niia uri muni e haatai oto, na munira
 ahutana na mai hanua huna qake oto, na ta munira
 alaile ni unu haatoo, alaileni oto a God e lio hilisira
 oto holai nao, muniami otoni, ami naunau na ami
 totono maia, maholo e sulutae oto maania alaile e
 42 mae oto. Na e haatolaiami muni laalani wala munira
 na mai hanua huna, na muni unu haatoo ana uri
 ineia oto nihou a God e haaurasia muni e iira alaile e
 43 mauri na alaile e mae oto. Na ahutana alai prophet ea
 hauni unu haatoo oto ana, uri taana naile ea hiwalai-
 moli ana ne eanai karuana oto na saeasilana orahaa
 talaahana na satana.

44 Ne maholo a Peter ea unuunua ua na mai haiwala
 inihou na Hiona Maea easi siho hahia ahutana alaile
 45 e ronoa na haiwalani. Oto alaile e keikei ana na aha
 hahuilalana, alaileni e hiwalaimoli na e hakunia a
 Peter, kira asi panarainia, ana isulia kira linisia oto na
 niilana a Hiona Maea hahia na mai ruruha aopa.
 46 Ana kira ronoa kira a walaa aapani, mea kira a soi
 47 haamanikulua God. Oto a Peter easi alamira uri,
 Atei anai saenia na masi wei, uri mane kira lotomaea
 ana alaile inihou e helesia oto a Hiona Maea mala
 48 oto ikia? Oto easi unua kira anai lotomaea ada ana
 satana a Lord Jesus. Oto kira haatohu ana uri muni
 e naku kau meira na mai halu haudina.

11 Oto alai haatola na alai heiulana ea ioio i Jerusalem
 kira ronoa uri na mai ruruha aopa e karu oto lou
 2 ana walana God. Na maholo a Peter e hanetaha oto i
 Jerusalem, ne alaileni e keikei ana na aha hahuilalana
 3 e walaa haitohe maia, kira a tauri, O sili oto weu
 isiena alaile kira qake aha hahuilala ada, na o nau oto
 4 maira. Na ta a Peter easi talaae, e unu tahanainia e
 5 laladoa munira, e tauri, Nau ioio kau i poona i Jopa
 ani arenaina : na na anoa e haatai muniau ani maahu
 qolena, na masiola e siho oto iano, mala oto na qana
 paipainaa kira a haaukua wai ano ani hai mesi suu-
 6 suui ola; na e lai hula noone aku : ne nau toomaia
 maia na adomainilana na asi loosia taana na poo ana

- walumalau na na moola loaloa na na moola ea anoano
 7 na na mai menu ni leni. Na nau ronoa na haiwala ea
 tauri muniau, O sulutae, Peter ; o hunui oto o ala
 8 amadi eni. Na ta nau tauri kau, Suuri, Lord ; ana na
 masiola ea taewau wa ea madaa e qake aani sili oto i
 9 dawaku. Na ruana oto na haiwala easi alamiau kei-
 kei ileni uri, Na masiola a God e haarerea oto o sie
 10 tau taewau ana. Na oluna kira ta oto urina : oto kira
 11 asi suluii manomano lou wei leni. Na lio kau, laulau
 oto na olu mane e ura i maana nima ana nima ami
 io ana, kira usunainira kau isieku keikei i Kaisareia.
 12 Na a Hiona e unua muniau uri nee hakunira oto, na
 mane nee talei lio hilisia naile. Na alai heiulana
 inihou na ono mane oto e hakuniau noone lou ; ne
 13 ami asi sili oto i nima a laani : ne easi ladoa oto
 muniامي ana e loosia na angel ine e uraura i nima
 ineia, e tauri, O usunai oto wai Jopa ohia a Simon,
 14 kira saea ruana na satana uri a Peter ; na ineia oto
 anai unui na mai haiwala munio, na na haaurilemu
 15 anai lae oto ani, ioe na ahutana na nima ioe lou. Na
 maholo oto nau talaa ni walaa, ne na Hiona Maea
 easi siho oto ihahoda, mala oto ihahoka kau ana na
 16 talaaehana. Ne na asi adomainia oto na walana Lord,
 ana e tauri kau, A John e lolotomaea noone ani wei ;
 na ta kira anai lotomaea amiu ana Hiona Maea.
 17 Ana oto a God e niia na tai masi niina ine munira
 mala e niia oto munikia, maholo kia hiwalaimoli oto
 ana a Lord Jesus Christ, ne inau naa ua uri nee hau-
 18 kama parasia God ? Oto kira ronoa na moola inihou,
 kira asi noto oto, maia kira soi haamanikulua God,
 maia na haiwala uri, Rao a God e niia oto lou
 munira na mai ruruha aopa kire adomai oli munia na
 maurina oto.
 19 Oto alaileni e tatana kau habia na taunainilada e
 talaa ana a Stephen ine kira asi lai hula i Phenikia,
 na i Kupros, na i Antiokia, kira a unuunua na hai-
 20 wala munira alai Judea haleite. Na ta na mai haluile
 ada, alai Kupros na alai Kurene, e hula i Antiokia
 na e walawalaa maira alai Grekia lou, ani laalani wala
 21 ana na tataloha diena ana a Lord Jesus. Na na

- . nimana a Lord oto maira : na alaile huna e hiwalai-
 22 moli na e alihoi oto isulia Lord. Oto na tataloha ada
 e hula i elinana na soihaatina wai Jerusalem : ne
 kira asi usunainia Barnabas muni e lae wai Antiokia :
 23 na ineia nihou e lai hula na e loosia na niilana God
 ne easi saesaediena hahia ; na e rarahira manomano
 muni kire raro oto maia Lord mala kira adomainia
 24 oto akau : ana ineia oto na laa didienaa, na e honu
 oto ana Hiona Maea na ani hiwalaimolina : na kira
 25 sapeia oto na mai hanua huna munia a Lord. Oto
 easi silitaha e lae wai Tarsus muni haitalea a Saul :
 26 na e lio haaroia oto, easi tolea wai Antiokia. Na na
 taulana e urini uri koro loko oto na tai halisi maia na
 soihaatina, koro a haausulia na mai hanua oto huna ;
 na uri oto i Antiokia nihou kira holai saea alai qaaro-
 noisuli uri alai Christian.
 27 Oto ana mai haudina ine na mai prophet e siho toli
 28 wai Antiokia keikei i Jerusalem. Na naite laa ada na
 satana a Agabus e sulutae na e walaa hahuilala ana
 na Hiona uri na hiolona paina eanai tolea ahutana na
 walumalau ; ne easi too oto urina ana mai haudina a
 29 Klaudius. Oto alai qaaronoisuli mala e madausia
 taana naile ada e adomainia oto muni haatola munia
 30 na mailana alai heiulana e io oto wai Judea : ne kira
 ta taane urina, kira haatolanainii munira alai ratoni-
 mane ana nimadarua a Barnabas na a Saul.
 12 Na mala oto ana maholoni a Herod a alaha easi
 lalainia na nimana muni taunainia na maite ile ana
 2 soihaatina. Oto e saunia a James aulana a John
 3 ani nahi. Na e loosia uri e lai diena urina nana alai
 Judea, ne easi tau ni helesia lou a Peter. Na na mai
 4 haudina ine mai haudina ani bread lalemo. Na e
 helesia oto, easi noia i nima ni hoo, na e toliasia
 munia na hai pulita ni soldier too hai ile muni kaka-
 kalia ; ea unua uri eanai tola haatai ana munira na
 5 mai hanua huna i purina na Rekelauni. Ne kira asi
 kakalia Peter oto wai nima ni hoo : na ta na soihaa-
 6 taina e area God onioni talana. Na maholo oto a
 Herod e hala ni tola haatai ana, ne oto ana na tai
 hairodoni a Peter e maahu i matolana na ro soldier,

- na kira hoosia kau ana ro ieli ni heu : na alaile e kakali i maana nima kira kakalia oto na nima ni hoo.
- 7 Na lio kau, naite angel a Lord e ura isulia, na na raraa e raania oto na nima ni hoo : oto easi hidalia na rahorahona Peter, ea haatalisia e tauri, Laulau, o sulutae oto. Oto na mai ieli ni heu ana e takaluha
- 8 oto maania na nimana. Oto na angel ine e tauri munia, O hoo parasio oto, na o hoosia oto na moola ana aaemu. Oto easi taurina. Oto easi tauri munia,
- 9 O aluhio oto ana na tooni ioe, na o luluisuliau. Na e silitaha oto easi luluisulia ; na e qake manatainia uri na masiola ni kira taua kau ana a angel uri e walaimoli, na e unua kau uri e loosia na anoa e haatai munia.
- 10 Na koro liua oto na kakaliha wai nao na ile lou ruana, koro asi hula ana na maana para hau e maa talea na poona ; na easi taha oto maraana munirarua : na koro silitaha oto koro asi liua na tai maana tala ; na
- 11 laulau na angel easi lae oto maania. Oto na saena Peter e manola lou na easi tauri, Na asi lio saea walaimoli oto nihou, uri a Lord e usunainia oto wau na angel ineia na e haauriau oto maania na nimana Herod, na maanira alai Judea e hauni io totoriau oto.
- 12 Oto e adomainia na masiola inihou easi lae wai nima a Mary nikenā a John, kira saea ruana na satana uri a Mark ; na mai hanua huna e ruru oto wai lehuna
- 13 e arearenai. Na e ikiiki oto ana na maana para, na naite keni raorii na satana a Roda e lae mune qaarono.
- 14 Na e rono saea na walana Peter, na oto e qake taha-
nia na maana para ana e saesaediana oto, na e huru alihoi oto wau, easi unua uri a Peter e ura i maana
- 15 para. Oto kira asi tauri munia, O a ocoe. Na ta e unu letehia oto uri ineia. Oto kira asi tauri, Na angel
- 16 ineia ohia. Na ta a Peter ea ikiiki ua : na kira taha
- 17 maa kira asi loosia oto, na na saeda e puo oto. Na ta e salo hahira ana na nimana uri muni kire noto, na easi ladoa munira ana a Lord e haaisitahanainia uritaha maania na nima ni hop. Na easi tauri, Amu unua na moola inihou munia James na munira na mai heiulana. Oto easi haitale oto ea lae ana na lehu
- 18 aopa. Oto e dani tae na na kotaha oto paina easi noi

19 isiena alai soldier uri a Peter oto e ua. Na a Herod e totola kau ohia na e qake aani lio haaroia, ne easi haitale winiwini ana alaile e kakakali, na e unua oto uri kira anai haamaesira oto. Na e lae wai Kaisareia keikei i Jerusalem, easi naku kau wei lehuna.

20 Na na saena e wanawana oto hahia alai Tur na alai Sidon: na kira mani ruru oto isiena maia na tai masi sae, na kira haarakoa a Blastus laa honotana na nima ni maahu a alaha, kira asi haatohua na dailama, ana kira ta na mai naulaa ikira ana hanua a alaha ni.

21 Oto ana haudina ine kira ponua kau a Herod e tooni parasia ana tooni ni alaha, na e io iano ilenina na

22 ioioha ni alahana, easi tea munira. Oto na mai hanua huna easi hauni awara uri, Walana na God, e qake

23 walana na inoni. Oto laulau na angel a Lord e saunia, ana e qake kaamanikulua God: na mai maa e huto ana, na na manona easi suu oto.

24 Na ta na walana God e paipaina oto na e aailaa oto tarau.

25 Na a Barnabas na a Saul e alihoi oto keikei i Jerusalem maholo koro haamanoa oto na arikosina ikoro, na koro tolea damadarua a John kira saea ruana na satana uri a Mark.

13 Na oto i Antiokia ana na soihaataina wai lehuna na maite prophet oto na na mai haausuli, a Bar-

nabas, na a Simon kira saea uri a Niger, na a Lukius na laa ni Kurene, na a Manaen kira sanonia kau maia

2 a Herod a Tetrark, na a Saul. Na maholo kira qaoqao ola isiena a Lord maia na olo nauna, ne na Hiona Maea easi tauri, Amu opaa oto a Barnabas nakua koro i a Saul munia na masi daumana ine nau soi

3 rarua kau munia. Na kira oloolo nau maia na arena-ina kira asi noia na nimada hahirarua kira asi usunainirarua oto wau.

4 Oto ana na Hiona Maea ea usunainirarua oto, ne koro asi siho toli oto wai Seleukia; na keikei ilehuna

5 koro atoholo oto i Kupros. Na koro io oto i Kupros ani houleinilana na walana God ana mai nima ni ruru ikira alai Judea: na a John Mark e hakunirarua ea

6 raretainirarua. Na koro waiweisia oto ahutana mai

- henua lai hula i Paphos, ne koro asi lio haaroia naite magos, na prophet kaekae e keikei ana alai Judea, 7 na na satana a Bar-Jesus; na ineia nihou e neku isiena na governor, a Sergius Paulus, na laa e sae-nanau. Na ineia nihou e haraia mai a Barnabas na a Saul, na e tautau muni ronoa na walana God. Na ta a Elumas a magos ine (ana kira a walaa olisia na satana urina) ea haukama honosira, e hala ni weinia 9 a governor maania na hiwalaimolina. Na ta a Saul, kira saea lou ana a Paul, e honu oto ana Hiona Maea 10 easi tootomaia, e tauri, Laani, o lai honu oto ana taana na kaena na ana taana na tataalana, a kalena a qelu haakae, oa tautau maeloona oto munia taana na odotaina, uri o sie aani moumou ani haamaketoa 11 na mai holoholo odotai a Lord? Na lio kau inihou, na nimana a Lord oto ihahomu, na o anai ulu oto, o sie loosia oto lou na sato na na maholo anai liu. Oto e tolenani waha oto hahia maia e rorodoa; na e tola hailiu e tau haitalea naile muni karuana na 12 nimana. Oto a governor e loosia na masiolani kira taua kau easi hiwalaimoli oto, ana na anena e taua oto talaaehana na maani haausulina a Lord.
- 13 Oto kira a Paul e tae i Paphos, na na arapuuna easi lae i Perga na apani lehu i Pamphulia: na a John e lae oto wau maanira e alihoi oto wai Jerusalem. 14 Na kira tae oto i Perga kira asi waiweisia na mai henua, na kira asi lai aratoto i Antiokia na apani lehu i Pisidia; na kira sili oto wai nima ni ruru ana hau- 15 dina ni Sabbath, kira asi io oto iano. Na maholo kira saea oto na mai haatolana na na mai prophet, ne alai alaha parasia na nima ni ruru e usunainia na maile siedarua, maia na haiwala uri, Ro mane ro haiulana, ana moro manatainia na haiwala ni rarahina 16 nana na mai hanua huna, ne more unua oto. Na a Paul easi sulutae, easi sasalo hahira ana na nimana e tauri,

- Ala mane alai Israel, na iamu lou alaile ea maunia 17 God, amu qaarono kau. A God ikira na ruruha inihou alai Israel e lio hilisia alai amaka, na e soluia na ruruha inihou maholo kira nakunaku i henua i

- Misraim, na e naoda oto wau *maania* ana na nimanima
 18 lalai. Na mala na hai awala ni helisi e haarakora kau
 19 laona na hanua saasala. Na e horo suuhainia oto na
 hiu komu ni inoni i henua i Kanaan, oto easi haadora
 ana hanua ikira munia na hanua hu nada, na maholo
 mala oto na hai tanalau ni helisi *mana* lima awala ;
 20 na *mano* urina easi niira alai ii munira lae hulaana
 21 a Samuel na prophet. Na qai purina oto kira asi
 sukaa na alaha ; na a God e niia a Saul kalena a
 Kish munira, *neia* e keikei ana na komu a Benjamin,
 22 na maholo mala oto na hai awala ni helisi. Na e
 taasias oto eāsi haaurasia a David muni e alaha para-
 sira ; na e unu haatoo ana, e tauri, Nau lio haaroia
 oto a David kalena Jese, na mane oto isulia saeku,
 23 laa eanai tau i oto na moola na saeku oto ani. Na
 isulia oto na qoniha *nea* God easi tolea nana Israel na
 laa haauri, a Jesus otoni, e keikei ana alai weuwana
 24 a laa nihou ; na a John e holai laalani wala honosia
 na naona ana na lotomaea ani adomai olinia munia
 25 ahutana *mai* ruruha ikira alai Israel. Na ana a John
 ea haamanoa na laelana easi tauri keu, Ne iamu a
 unuau uri naa ua ? Nau qake *ineia* oto. Na lio kau,
 naile oto ea lae mai i puriku, na nau qake malisina muni
 26 nee luhasia na *mai* shoe *maania* aaena. Alai uleku,
 alaile e huta ana komuna Abraham, na na *maile* lou hi-
 kemiau ea maunia God, *ne* muniamu oto kira usunainia
 27 na haiwala ni mauriha inihou. Ana alaile ea ioio i
 Jerusalem, na na *mai* alaha ikira lou, ana kira qake
 aani saea oto, wa kire saea lou na walana na *mai*
 prophet kira a talei saesaei oto ana *mai* haudina ni
 sabbath, *ne* kira haatooi oto ana kira ii mae ana.
 28 Na kira qake aani lio haaroia oto oo na masiola munia
 na saunilana hahia, *ne* kira asi haatohu ana Pilate uri
 29 muni kire saunia oto. Na kira hauni haatooi oto
 waluteni ola kira usui keu raranana, kira asi ohosia
 oto *maania* ai, na kira asi lai noia laona na kiliqau.
 30 Na ta a God e taelia oto *maanira* alaile e mae oto ;
 31 na alaile e hanetaha kau meia wai Jerusalem keikei
 i Galilea e looloosia na *mai* haudina oto huna, alaileni
 ea unu haatoo ana oto nihou munira na *mai* ruruha,

- 32 Na iami nihou ami a ladoa namiu na tataloha diena
 33 ana na qoniha kira qonia kau munira alai amaka, ana
 uri a God e haatooa oto munira alai kaleka, ana e
 taelia a Jesus oto ; mala kira usua oto lou ana ruana
 na psalm uri, Ioe Kaleku, nau haahutao oto isiiri.
- 34 Na ana e taelia oto maanira alaile e mae oto, na ana
 e sie hai loosia lou na osana, ne easi walaa oto uri,
 Na anai niia oto wau munio na moola maea a David
- 35 e sie molahii oto oo. Ana isulia e tauri lou ana naite
 psalm aopa uri, O sie toliasia a laa ni mane ioe muni
 36 e loosia na osana. Ana a David e dauma oto nana na
 qauna ineia isulia na saena God e holai adomainia kau
 ne easi maahu ; na kira aoria oto isiena alai amana,
 37 na e loosia na osana ; na ta ineia oto a laani God
 38 e taelia oto e qake aani lio hikenana na osana. Ala
 mane alai uleku, amu e manatainia oto na holoholo
 inihou, uri kira a laalani wala muniamu oto nihou
 ana na saeasilana na mai orahaa ana a laa nihou :
- 39 na taana naile ea hiwalaimoli oto ne kira a haaodohia
 oto isulia a laani ana taana na ola, na kira sie aani
 haaodohiamu eni ana na mai haatolana a Moses.
- 40 Ne amu lio talamiu oto, mane na masiolani e too oto
 amiu, kira unua oto kau raranana laona na mai
 prophet uri,
- 41 Amu lio kau, alaile amu a maka ana, na amu
 panarainia oto, na amu ahutata oto ;
 Ana naa taua na masi daumana ana mai haudina
 iamu,
 Na masi daumana otoni amu sie aani hiwalaimoli
 oto ana, mala naile ea unu ladohainia oto muni-
 amu.
- 42 Na kira silitaha oto kira asi haatohu oto uri muni
 kire unua na mai haiwala inihou munira ana haudina
- 43 ni sabbath ua mai. Na kira silitaha mano oto maania
 na nima ni ruru, ne na maile huna ana alai Judea na
 ana alai proselut e qaoqao ola ni mane e luluiisulia
 Paul na a Barnabas : na koro asi walawalaa munira,
 ani rarahlada uri muni kire io raro oto ana na niina
 a God.
- 44 Oto na haudina ni sabbath lou isulia na tai kele

lehu oto muni ahutana na poona e ruru oto muni
 45 ronoa na walana God. Na ta alai Judea e loosia na
 mai ruruha huna, ne na saeda easi honu oto ana
 na lio kekeai maana, kira asi haitohea na moola a
 46 Paul e unui maia kira walaa taewau oto. Na ta a
 Paul na a Barnabas koro awanana koro asi tauri,
 E sie molahia oto uri kira anai holai unua na walana
 God muniamu. Na ana amu a usuainia oto wau
 maaniamu, na amu a unuamu oto uri amu qake
 haidadana oto ana na mauriha hu, ne lio kau, mere
 47 a saro oto talea na mai ruruha aopa. Ana a Lord
 e haatolaimere urini, uri,

Nau haaursio oto munia na light nana na mai
 ruruha aopa,

Muni o noi haaursina oto lai hulaana na nonoana
 walumalau.

48 Oto na mai ruruha aopa e rono urina, kira asi
 saesaediena, maia kira soi haamanikulua na walana
 God: na na maile kira haaursira oto munia na
 49 mauriha hu e hiwalaimoli oto. Na na walana Lord
 50 e houlei oto ana ahutana hanueni. Na ta alai Judea
 e tau rarahira alai keni toro e qaoqao ola ni mane
 maira alai naohana inoni parasia na poona, kira asi
 ta muni kire taunainia Paul na a Barnabas, na kira
 51 asirarua oto maania mai sarohana hanua ikira. Na
 koro tatainia oto hahira na uuni mado e raro kau
 52 ana aaeda, koro asi lai aratoto wai Ikonium. Na alai
 . qaaronoisuli e honu oto ana na saedienana na ana
 Hiona Maea.

14 Oto na taulana e urini i Ikonium, uri koro hauni
 sili oto i nima ni mane ikira alai Judea, na koro
 walawalaa kau lai hulaana na ruruha oto huna na
 maile ni Judea na na maile ni Grekia e hiwalaimoli
 2 oto. Na ta alai Judea alaileni e qake hiwalaimoli
 e tau rarahia na saena na mai ruruha aopa, na e taura
 3 kire sae tataala munira na mai heiulana. Netalaaehana
 ine koro naku tewa wai lehuna koro awanana oto
 laona a Lord, na ineia oto e unu haatoo ana mai
 haiwala e nii oto, na e maia oto muni kire ta na mai
 4 hahuilala na na mai ano ana nimada. Na na mai

- ruruha huna ana pooni ine e opa hailiu; na naite apani inoni e loko maira alai Judea, na naite apani
- 5 inoni e loko maira alai haatola. Na na mai ruruha aopa na alai Judea lou maira na mai alaha ikira noone e sulutae oto muni taunainira na muni saunira ani
- 6 heu, ne koro manatainia oto, koro asi tehi oto ana mai poona i Lukaonia, i Lustra na i Derbe, na lou
- 7 ana mai hanua kalikalia: na koro asi laalani wala ana na tataloha diena wai lehuna.
- 8 Na naite mane e naku i Lustra, na aaena e loku oto, e talei loku oto kei ana na iena nikenā oto mai,
- 9 e qake aani laelae hailiu oto. Ineia nihou e ronoa a Paul e walawalaa: na ineia e toomaia na e loosia na hiwalaimolina ana e haidadana ana na haaurilana,
- 10 oto easi tauri ana na haiwala paina uri, O ura odoodo ana aaemu. Oto easi pola ileni e laelae hailiu oto.
- 11 Na na mai ruruha huna e loosia na masiola a Paul e ta, kira asi suluia na walada kira a tauri mala Lukaonia, Na mai God e siho oto mai siekaelu kira
- 12 noi inoni oto. Na kira haorainia a Barnabas ana a Dis, na a Paul ana a Hermes, ana na laalani walaana
- 13 oto ana. Na na priest a Dis i naona hanua e tolea mai na mai keu na na mai takani ei muni hoohoodara, na e sare teateanai siedarua maia na mai ruruha huna.
- 14 Na ta alai haatola a Paul na a Barnabas e ronoa oto ne koro asi hakasia na mai tooni ikoro, koro pola oto wau i matolana na mai ruruha huna, koro
- 15 arai, koro asi tauri, Ala mane, e ua amu a tautaurina? Iemere noone na ro inoni na na tai mesi tolaha amerei na amolu, na mere a talohainia na tataloha diena muniamu, uri muni amu e alihoi oto maania na moola
- 16 geuqeua inihou isulia God laa ea mauri, na e haaholaa oto ileni na iano na na asi na waluteni ola ani: na ana mai geuna e mano kau e maia munira taana na komu ni inoni kire laelae isulia na mai tala ikira.
- 17 Na oto e qake toliasia uri na ola ni unu haatoo ana e aia, ana e ariarikosi diena, na e niia mai na mai nimo kei ileni nemiū na mai warowaro ni neulaa, e haamanoa na saemiū ani neulaa na ani saedienana.
- 18 Na koro walaa urina na koro karai rahe oto ne koro

- asi ereana na mai ruruha huna uri muni kire suuri teateanai siedarua.
- 19 Na ta alai Judea e lae wai lehuna keikei i Antiokia na i Ikonium : na kira tau rarahira na mai ruruha huna, na kira asi saunia a Paul ani heu, kira okea oto maania poona, ana kira unua uri e mae oto.
- 20 Na ta alai qaaronoisuli e ura kalia na easi sulutae. oto, na e sili lou wei poona : oto na haudina ihahona easi silitaha oto wau mea a Barnabas na e lai
- 21 Derbe. Na koro laalani wala oto ana na tataloha diena ana poona ine, na koro taua oto na mai qaaro-
- 22 noisuli huna, ne koro asi alihoi lou wei Lustra na i Ikonium na i Antiokia, ani rapeilana na saena na mai qaaronoisuli, na ani rarahilada uri muni kire io susu oto ana na hiwalaimolina, na uri na holoholo oto ikia muni kie sili laona na alahana
- 23 a God ani sapehiitoona hunahunaa. Na koro haaursira na mai ratonimane nada ana taana na soihaataina, na koro arenai oto maia na olonauna, ne koro asi susuainira munia Lord kira hiwalaimoli keu ana.
- 24 Na koro waiweisia na mai henua i Pisidia koro asi
- 25 arapuu oto i Pamphulia. Na koro unua na haiwala
- 26 i Perga koro asi siho toli wai Atalia ; na koro atoholo keikei ilehuna muni lai Antiokia, kira maira oto kau wai lehuna munia na niina a God munia na masi daumana ine koro asi kele haamanoa ine.
- 27 Na koro hula oto koro asi loko a na soihaataina, koro asi unu ladohainia taana na ola a God e tau i adarua, na ana e tahania na maa ani hiwalaimolina nana
- 28 na mai ruruha aopa. Na koro naku oto maira alai qaaronoisuli na maholo e qake poru.
- 15 Na na mai haluile e siho toli wau keikei i Judea na e haausulia alai heiulana uri, Ana oto kira qake aha hahuilala amiu isulia tolahana a Moses,
- 2 ne na haaurilamiu qaike oto. Na a Paul na a Barnabas e haitohera oto e aopa na e tautau haitalea oto maira, ne alai heiulana easi haaurasia oto a Paul na a Barnabas, na na maite ile aopa lou ada, uri muni kire lae wai Jerusalem siena alai haatola na alai ratonimane ana na masiola ine kira a tautau

- 3 haitalea inihou. Na na soihaataina e tolera wau
urina na kira asi lae i matolana i Phenikia na i
Samaria, ani houleinilana oto na alihoia ni sae ikira
na mai ruruha aopa : na kira asi ta oto ahutana na
4 mai heiulana e saesaediena oto imaana. Na kira
hula oto wai Jerusalem, ne na soihaataina na alai
haatola na alai ratonimane e tola konira oto, na
kira asi ladoa oto taana na ola a God e tau'i oto
5 ada. Na na mai haluile e hiwalaimoli na kira keikei
ana alai Pharise kira asi sulutae kira tauri, Na
holoholo oto ikira muni kira aha hahuilala ada,
na muni kira walaa oto munira kire kenetainia na
mai haatolana a Moses.
- 6 Na alai haatola na alai ratonimane e loko oto
7 uri muni tau haitalea na masiola ni. Na kira tautau
haitalea na e tewasira oto, nea Peter easi sulutae
e tauri munira,
- Alai uleku, amu manatainia oto uri a God e
lio hilisia oto inao amiu, uri ana wawaku inihou
na mai ruruha aopa eanai ronoa na haiwala ana
na tataloha diena, uri muni kire hiwalaimoli oto.
- 8 Na nea God oto, laa e manatainia oto na mai sae,
e unu haatoo oto ada, ana e niia na Hiona Maea
9 nada mala e niia oto nakaelu ; na e qake aani tau
aopara oto maanikaelu, na e haarerea oto na saeda
10 ani hiwalaimolina. Hoe ana e urina e ua amu
a malaohona ana God, uri muni noia na hau ni
aqo i luana alai qaaronoisuli, na mai amaka e qake
11 sae anainia wa ikia lou? Na ta kia a hiwalaimoli
oto kira anai haaurikia oto isulia na niilana Lord
Jesus, oto mala ikira noone lou.
- 12 Na ahutana na mai ruruha huna e hauni noto
oto ; na kira asi qaaronoisulia oto a Barnabas na
a Paul ana koro ladoa oto na mai hahuilala na na
mai anoa a God e tau'i oto adarua isiena na mai
13 ruruha aopa. Na koro walaa mano oto, a James
easi alamira, e tauri,
- 14 Alai uleku, amu qaaronoisuliau kau ; nea Simeon
e ladoa oto ana a God e holai maatolia na mai ruruha
aopa, uri muni e suluia oto na ruruha ada munia

- 15 *na satana. Na na walana na mai prophet ea unuunua na tai masiolani, mala kira usua kau uri,*
- 16 *Mano urina naa nai alihoi oto mai,
Naa si hai tohua lou na nima susulu a David e aoho oto ;
Naa naisi hai tohua lou i huli nimani,
Na asi haaurasia oto lou :*
- 17 *Uri muni ahutana alaile ua ana na mai inoni e haitalea a Lord,
Na ahutana na mai ruruha aopa, kira saea na sataku ada,*
- 18 *Mala a Lord ea unuunua, laa ea tola tahaanainia oto na moola inihou keikei oto mai i talaaehana na walumalau.*
- 19 *Ne talaaehana urina naa iia oto, uri kia e suuri kotaahia na maile ana na mai ruruha aopa ea alihoi*
- 20 *isulia God ; na ta muni kie haatolaira oto uri kire kenetainira oto maania na moola ni haamadaa ana mai nununi ola, na maania na amoamona, na maania*
- 21 *na moola kira roro mae ani, na maania na apu. Ana keikei ana mai geuna holai nao a Moses e manatainia oto alaile ni laalani wala raranana ana taana na poona, na kira a talei saesaea oto ana mai nima ni ruru isulia mai haudina ni sabbath.*
- 22 *Oto alai haatola na alai ratonimane e hauni adomainia oto maia ahutana na soihaataina, uri muni lio hilisia na maile hikedā, na muni usunainira oto wai Antiokia maia a Paul na a Barnabas ; a Judas oto kira saea uri a Barsabas, na a Silas,*
- 23 *mai naohana mane ana alai heiulana : na na usuusu oto i nimada uri, Na mai haatola na mai ratonimane alai heiulana munira alai heiulana ana mai ruruha aopa i Antiokia na i Suria na i Kilikia, muni e*
- 24 *daidiena namiu : Ana ami ronoa oto uri na maite ile e silitaha kau maaniami e kotaahiamu eni wala, kira ta muni na saemiu e ruaruaa oto ; na ami*
- 25 *qake aani haatolaira ana na masiola ; ne ami hauni adomainia oto, ana ami ruru maia na tai masi sae, uri muni lio hilisia na maile na muni usunainira oto wau isiemolu maia a Barnabas na a Paul ro*

- 26 *mane diena iami, koro qake kenetainia na mauri-*
haada talaachana na satana a Lord ikia a Jesus
 27 *Christ. Ne ami usunainia a Judas na a Silas,*
na ikoro noone koro anai unua lou na tai masiola
 28 *ana na wawadarua. Na na Hiona Maea e adomainia*
oto na iami noone lou, uri kira sie noia na ludana
ilenimiu e hia maania na moola inihou naile sie
 29 *aani haitohei oto: uri muni amu e kenetainiamu*
maania na moola kira teateanai eni siena na mai
nununi ola, na maania na apu, na maania na moola
kira roro mae ani, na maania na amoamona; na
ana amu e kenetainiamu maania waluola ni ne
eanaisi diena amiu. Amu naku sapemawa oto.
 30 *Oto kira toliasira oto, na koro asi siho toli wei*
Antiokia; na koro lokoa oto na mai ruruha huna
 31 *koro asi niia na usuusu. Na kira saea oto kira*
asi saesaediena habia na mai haiwala ni haasae-
 32 *manona ine. Na a Judas na a Silas, ana ikoro*
noone lou na ro prophet, koro asi tau rarahira
alai heiulana ana na mai haiwala huna, ani rapeilana
 33 *na saeda. Na koro naku oto na maholo wai lehuna,*
ne alai heiulana easi toliasira oto ana dailama takoa
 35 *alaile e usunainirarua kau wau. Na ta a Paul na*
a Barnabas e naku oto i Antiokia, ani haausulina
na ani laalani wala ana walana Lord, maia na
maite ile aopa lou.
 36 *Na na halu haudina e mano kau nea Paul easi*
tauri munia Barnabas, Kara alihoi oto nihou muni
maatolia alai heiulana ana taana na poona kara
houleinia oto na walana God ani, uri muni loosia
 37 *kira ua oto? Na na saena a Barnabas oto*
muni tolea damadarua a John, kira saea lou uri
 38 *a Mark. Na ta a Paul e unua uri e qake diena*
muni tolea a laani mairarua e tahi oto kau maani-
rarua i Pamphulia na e qake hakunirarua munia
 39 *na masi daumana. Oto na haitohena paina e talaae*
adarua, lai hulaana koro mani opa hailiu imaana,
na a Barnabas e helesia a Mark e lai atoholo oto
 40 *i Kupros; na ta a Paul e lio hilisia a Silas, easi*
silitaha oto wau, na alai heiulana e susuainira oto

- 41 munia na niina a Lord. Na e waiweisia na mai henua i Suria na i Kilikia, e rapeia na mai soihaataina.
- 16 Na e lai arapuu lou i Derbe na i Lustra: na lio kau, naite qaaronoisuli ilehuna, na satana a Timothy, kalena ni keni na Judea e hiwalaimoli; 2 na na amana e keikei i Grekia. Na alai heiulana e io i Lustra na i Ikonium e mani unu haatoo 3 kau ana. Na a Paul e sare ta muni e hakunia oto; oto e karu ana e aha hahuilala ana talaaehana alai Judea e io oto ana na mai henueni; ana ahutada kira hauni saea oto uri amana e keikei i Grekia. 4 Na koro waiweisia na mai poona, ani niilana na mai haatolana ine munira muni kire kenetainii oto, na maile ni alai haatola na alai ratonimane i 5 Jerusalem e noinoii oto kau. Oto na mai soihaataina e aailaa oto ana na hiwalaimolina, kira asi peipeina oto isuli haudina.
- 6 Na koro waiweisia na mai poona i henua i Phrugia na i Galatia, na na Hiona Maea e ereada oto maania 7 na unulana na haiwala i Asia; na koro hula oto i odohana i Musia, koro asi tautau ni sili oto i Bithunia; na na Hiona a Jesus e qake aani mairarua 8 oto; na koro liua oto i Musia, koro asi siho toli 9 oto wai Troas. Na na anoa e haatai oto munia a Paul i rodo; Na mane ni Makedonia e ura, ea totola suuia, ea tauri, O atoholo mai i Makedonia, 10 o maimaiami. Na e loosia oto na anoani ne ami asi tolenani tautau oto ni sili wei Makedonia, ani adomaina oto uri God e haraiami oto muni laalani wala munira ana na tataloha diena.
- 11 Ne talaaehana ine ami tae kau i Troas, ami asi lae hautaai oto i Samothrake, na na haudina ihahona 12 ami asi arapuu oto i Neapolis; na keikei ilehuna lou i Philipi, na poona ana hanua i Makedonia, na kolonia: na ami io oto na mai halu haudina 13 ana poona ine. Na ana na haudina sabbath ami silitaha oto qau wau ana na maana para i kekena wai peina, ami unua kau uri na lehu ni arenaina wai lehuna, ami asi io iano, ani walawalaa oto

- 14 munira alai keni e rururu ilehuna. Na naite keni na satana a Ludia, ea haahaaholi eni sala waru-warua, e keikei ana na poona i Thuatira, ea qaoqao ola isiena God, e qaaronoisuliami: na a Lord e tahania na saena, muni e qaarono diena ana na
- 15 moola a Paul e unuunui. Na maholo kira lotomaea oto ana, na alaile ineia noone maia, ne easi tola suuiami, e tauri, Ana amu iiau oto uri nau hiwalaimoli oto ana a Lord, amu sili oto wau i nima inau, amu neku oto ana. Na e tau ramoramos muniami.
- 16 Na na taulana e urini, uri maholo ami lae talea na lehu ni arenai naite keni haolu e odoiami na hiona ni qoniqoni ola ne ana, na e tari ola hunahunaa munira
- 17 na mai alaha ineia ana na qoniqoni olana. Ineia nihou e luluissuliami kira Paul e arai e tauri, Alaile nihou ea dauma nana God laa e tooliu, kira asi
- 18 houleinia na tala ni haaurina muniamu. Na e talei tautaurina na mai haudina huna. Na na saena Paul e hu easi alihoi wau na e tauri munia na hiona uri, Naa haatolaio oto ana satana Jesus Christ muni o silitaha oto wau maania. Na e silitaha oto ana na tai maholo ni sato ine.
- 19 Na na mai alaha ineia e losaea oto uri kira sie totoria oto na tariolana ikira ana e aia oto, kira asi tapolia a Paul na a Silas, kira wainirarua oto wai
- 20 heraniusina i naona na mai alaha, kira asi tauri, Ro mane nihou na ro mane ni Judea, na koro a hurosia
- 21 oto na poona ikia oto e aopa, ani houleinilana na mai tolaha e qake haidadana aka oto muni helesileni, wa
- 22 muni luluissulileni, ana ikia alai Rome otoni. Na na mai ruruha huna e hauni sulutae tainaluta oto parasirarua: na na mai alaha e hakasia na mai tooni ikoro maanirarua, na e unua oto muni kire rapusira
- 23 ana mai maani ei. Na kira rapusira ani maani rapusilada huna, kira asi asirarua wai nima ni hoo, kira haatolaia na laa e kakakali uri muni e hahuani
- 24 karu mautaa adarua: na ineia oto ana na masi haatolana urina ana easi asirarua oto wai nima ni hoo oto wai ilalo ana, na e hoosia na aedarua lakomainia na

- 25 hai ei. Na e uri oto i upuni rodo a Paul na a Silas e arearenai keu e kanakana munia God, na alaile
- 26 e io ni hoo e qaaronoisulirarua oto; na laulau na nunu peina e nunu, lai hulaana na mai suasualana nima e anianirei oto: na laulau na mai maa e mani taha oto; na mai walo hoo hoo e mani takaluha oto
- 27 maania ahutada. Oto na laa e kakakali e talisi oto, na e loosia na mai maana nima ni hoo e mani wawa oto, easi deresia na nahi ineia uri mune haamaesia oto, ana e unua uri alaile e io ni hoo e mani tahi oto.
- 28 Na ta a Paul e walaa oto ana na haiwala paina e tauri, O sie tautau aela amu: ana ahutamelu taane
- 29 ua. Oto e sukaa na sina easi pola wau, na e ariariri oto ani meuna, easi lai lahutei iano honosia a Paul
- 30 na a Silas, na e tolerarua wai haatai, easi tauri, Ro alaha inau, na ola taha naa nai ta, muni kire haaauriau
- 31 oto? Oto koro asi tauri, O hiwalaimoli ana a Lord Jesus Christ, na kira anai haaurio oto; ioe na
- 32 ahutana alaile ioe lou. Na koro unua na walana
- 33 God munia, maia ahutana alaile ineia lou. Na e tolerarua oto ana hai rodoni ana na tai maholo ni sato ine, easi hodalia talahuliana na mai maani rapusilada: na kira tolenani lotomaea oto ana, na ahutana alaile
- 34 ineia lou. Na e tolerarua wai nima ineia, easi nii neulaa adarua, maia e saesaediena oto liutaha, na ahutana alaile ineia noone lou maia, ana e hiwalaimoli oto ana God.
- 35 Na maholo e dani oto, alai ii e usunainira alai gasugasu, kira tauri, O luhasia oto na ro maneni.
- 36 Oto na laa e kakakali e haamaania lou na mai haiwala ine isiena Paul, e tauri, Na mai alaha e haatola oto uri muni kire luhasiamu oto; ne ana e urina more
- 37 silitaha oto nihou more lae oto wau ani deilama. Na ta a Paul e tauri munira, Kira rapusiemere i naona na mai hanua huna, na naile e qake aani jimere oto, na iemere noone na ro mane ni Rome, na kira asiemere oto laona na nima ni hoo: na uri kira anai ohe asiemere lou ana e qala? qaike na; muni kire
- 38 lae noone mai muni tola haatai amere. Oto alai gasugasu e haamaania lou na mai haiwala inihou

munira na mai alaha: na kira mau oto ana kira rono uri koro na ro mane ni Rome; oto koro
 39 lae mai koro asi tola suuirarua; na koro tola haatai adarua ne koro asi haatohu adarua uri muni
 40 koro haitale oto wau maania na poona ikira. Na koro silitaha oto wau maania na nima ni hoo, koro asi sili oto wau isiena Ludia: na koro loosia oto na mai heiulana, koro haamanoa oto na saeda, ne koro asi lae oto wau.

17 Na koro liua oto i Amphipolis na i Apolonia ne koro asi arapuu oto i Thesalonika, na na nima ni
 2 ruru ikira alai Judea wai lehuna: na a Paul, isulia tolachana oto, e sili wau isieda na e olu haudina ni sabbath e lalado wala munira, ea haahaatainia na mai
 3 usuusu, e huehuesii na e maimaii, uri na holoholo oto a Christ muni e sapehiito, na muni e sulutae oto maanira alaile e mae oto; na uri a Jesus inihou, naa
 4 houleinia oto muniamu ineia oto a Christ. Na na maite ile ada e maesia oto, na kira loko oto maia a Paul naa Silas; na na ruruha e huna oto ana alai Grekia e qaoqao ola na na maile e kele huna ana mai
 5 naohana keni. Na ta alai Judea e lio i kekeai maa munira, na kira tolea na mai haluile tataala ana mai inoni taewau, na kira loko oto na ruruha e huna, kira asi ta muni na poona e maolaola; na kira sulutae habia na nima a Jason, kira tautau muni tolerarua
 6 wau isiena na ruruha. Na kira qake lio haaroirarua, kira asi weinia a Jason na na mai haluile lou ana alai heiulana i naona na mai alaha parasia na poona ine, maia kira awaraa uri, Alaileni e hirusia oto na walumalau e hula noone lou ilehu;
 7 na a Jason e tola konira oto: na ahutada kira a hauni tautau aopa ana mai haatolana a Kaisar, ana kira a unuunua uri naite alaha aopa, a Jesus
 8 otoni. Na kira ta mahuro oto ana saena mai ruruha huna na ana alai alaha parasia na poona maholo kira
 9 ronoa na moola ni. Na kira suluia oto na mai tooha honotana maania a Jason na maania ahutana na maile aopa, kira asi toliasira oto.

10 Na alai heiulana e tolenani usunainia oto a Paul na

- a Silas i rodo i Berea : na koro hula oto ilehuna koro
- 11 asi sili wei nima ni ruru ikira alai Judea. Na na mai hanua inihou na manatada e diena maanira alai Thesalonika, ana kira hele oto ana na haiwala ani sae madoro munia, maia kira haitale diena isuli haudina ana mai usuusu, uri na moola inihou e
- 12 urina oto wa qaike. Talaaehana ine na maile huna e hiwalaimoli ada ; na na maile e kele huna lou ana
- 13 alai keni toro ni Grekia na ana na mai mane lou. Na ta maholo na mai Judea i Thesalonika e manatainia oto uri a Paul e houleinia oto na walana God i Berea lou, kira asi lae lou wai lehuna, kira asi kotaahia na mai
- 14 ruruha huna kira ta mahuro oto ana na saeda. Oto ana e urina alai heiulana e tolenani usunainia Paul oto wau uri muni lae mola ione : na ta a Silas na a
- 15 Timotheus e io ua ilehuna. Na alaileni e naona Paul e tolea oto tarau i Athens : na e unua na walana munira uri a Silas na a Timotheus eanai lae laulau isiena, ne kira asi alihoi oto.
- 16 Na maholo a Paul e io totorirarua kau i Athens, na saena easi unuhia ana e loosia na poona e talei
- 17 honu oto ana mai nununi ola. Oto easi lalado wala wai nima ni ruru maira alai Judea na alaile e qaoqao ola, na lou i heraniusina isuli haudina maira na maile
- 18 e odoia ilehuna. Na na mai halu ile ana na maani haausulina ikira alai Epikurus na ana Stoe e odoia. Na na maile e tauri, Na ola tahani a laa ea talei wala-walaa inihou ea sasare unueni ? na na maite ile lou aopa uri, Ohia ea tata muni e houleinia na mai hiona aopa : ana e laalani wala ana a Jesus na ana na
- 19 sulutaena. Na kira heleana kira asi tolea wai houliwo a Ares, maia na haiwala uri, So muni ami e manatainia na maani haausulina haolu inihou oa laladoa
- 20 oto. Ana oa tolea oto mai na moola e rono aopa i elinamami : hoe ami sare manatainia oto uri na
- 21 moola inihou e ua. (Ana alai Athens na alai awataa e io haawali wei lehuna e talei iosia oto mola na
- 22 unulana wa na ronolana na masiola haolu.) Na a Paul e ura oto i denumana na lolata a Ares, easi tauri,

- Ala mane alai Athens, naa looloosiamu uri amu a kele qaoqao ola oto hunahunaa isiena na mai hiona.
- 23 Maholo nau lai qaqae, ani loosilana na moola amu a qaoqao ola munii, naa si lio haaroia oto na lehu ni teanaina kira usuusu ilenina uri, Nana naite God kia puotainia. Ne na masiōla ni amu a qaoqao ola munia ani puona, inau naa houleinia muniamu
- 24 inihou. Nea God inihou e haaholaa na walumalau na taana na ola ana, ineia oto a Lord parasia ileni na iano, na e qake io ana mai lehu ni mane talana na
- 25 nimada alai inoni; wa kira e raretainia lou ana na nimada alai inoni, mala uri ea sare tooana na masiōla, ana ineia oto ea niiniia na mauriha na na manoni ola
- 26 na taataana na moola munira ahutada; na e haaholaa taana na komu ni inoni talaae ana na tai laa muni e iosia ahutana na mado, na e holai adomai akau ana mai maholo ni helisi nada, na mai sarohana
- 27 hanua kira a naku oto ani; muni kire haitale oto isulia God, uri muni kire kakalo uluulu ohia munia, na muni kire lio haaroia oto, na ta e qake aani
- 28 haatauria taana naile hiekaelu: ana kia a maumauri, kia a waiwai liu, kia a ioio oto ana; mala na mai haluile e supua na mai kana amiu e unua uri,
- Ikia lou alaile e huta ana.
- 29 Hoe ana ikia oto alaile e huta ana God, ne e qake aani diena uri kie unua uri na manatana God e urihana oto na gold wa na silver, wa na hau, moolani oto kira didii ani adomaina na ani manatana ikira
- 30 na mai inoni. Talaaehana urina a God e ulu kau habia mai maholo ni puona ine; na oto nihou ea haatolaira taana na mai inoni uri muni kira hauni
- 31 adomai oli oto ana taana na hanua: ana e qoni oto uri muni e iia na walumalau ani odotaina ana a laani e haaurasia oto kau munieni; na e noia na hahuilala ana munira taana na mai inoni, ana e taea lou maanira alaile e mae oto.
- 32 Na kira roŋoa na sulutaena ada alaile e mae oto, na na maile e koekoe ana; na na maite ile aopa e tauri, Ami anai qaaronoisulio lou ana na moola inihou.
- 33 Oto a Paul e silitaha oto urina maania i matolada.

34 Na ta na mai halu mane e hakunia oto, maia kira hiwalaimoli : na a Dionusius noone maira, laa e keikei ana na lolata a Ares, na naite keni na satana a Damaris, na na maite ile aopa lou.

18 Mano urina easi lae oto wau maania i Athens, 2 na e lai arapuu oto i Korinth. Na e lio haaroia naite mane ni Judea na satana a Aqila, na aena komu ineia e keikei i Pontus, easi ele lae mai keikei i Italia, maia a hua ineia a Priskila, ana isulia a Klaudius e unua na walana uri ahutana alai Judea 3 e lae oto wau maania i Rome : na e lae isiedarua ; na ana koro hauni daumaa na tai mesi daumana, oto easi neku oto isiedarua na kiraelu hauni dauma oto ; ana 4 kiraelu a daumaa oto na mai nima susulu. Na e lalado wala ana taana na haudina ni sabbath wai nima ni ruru, e totola suuia alai Judea na alai Grekia.

5 Na maholo a Silas na a Timotheus e siho toli oto wau keikei i Makedonia, ne na haiwala easi roroia na saena a Paul, na e unu haatoo munira alai Judea 6 uri a Jesus nea Christ oto. Na kira haukama parasia, ani ere mamaini ana, neia easi tataainia na tooni ineia, ea tauri munira, Na apumiu oto ilenina qaumiu maraamiu ; inau naa rerea oto ; keikei oto inihou naa 7 lae oto isiena na mai ruruha aopa. Oto easi haitale oto maania ilehuna, e lai sili oto wai nima naite laa na satana a Titus Justus, laa e qaoqao ola isiena God, 8 na na nima ineia e ura oto isulia na nima ni ruru. Na a Krispus na naohana laa parasia na nima ni ruru e hiwalaimoli ana God na ahutana alaile ineia noone maia ; na na maile huna ana alai Korinth e rono na e 9 hiwalaimoli oto, kira asi lotomaea ada oto. Na a Lord e walaa munia a Paul i rodo ani anoa easi tauri, 10 O sie maumau, o walawalaa oto, o sie noto oto : ana inau oto maio na naile oto esie aani sulutae oto parasio muni e tau aela amu : ana mai ruruha inau e 11 huna oto ana hanua inihou. Na e naku oto wai lehuna na halisi meia na ono warowaro, ea haahaau-sulira ana walana God.

12 Na maholo oto a Galio e governor oto i Akaia, ne

- alai Judea easi sulutae parasia a Paul maia na tai masi sae, kira tolea oto wai naona na lehu ni ii, kira
- 13 asi tauri, A laa nihou ea totola suuia na mai inoni uri muni qaoqao ola aopa isiena God maania na mai
- 14 haatolana. Na a Paul e tautau muni e tahania na dawana, na ta a Galio easi tauri munira alai Judea, Uri ana na masi tataalana oto nihou wa na masi daumana aela ohia ne taane naa nai qaaronoisuliamu
- 15 ana, alai Judea; na uri ana kira a haihaitale mola ana na mai haiwala na mai sata na mai haatolana iamu, ne iamu oto amu adomainii oto maraamiu; ana inau
- 16 nau lalawa iia na moola urina. Oto e peesira oto
- 17 maania na lehu ni ii. Oto kira asi meni karuana a Sosthenes, na naohana laa parasia na nima ni ruru, kira asi sausaunia oto i naona na lehu ni ii. Na ta a Galio oto e qake aani poosuaa ana na moolani.
- 18 Na a Paul e naku oto na mai haudina huna lou, easi walaa haamano oto nana alai heiulana, na easi atoholo keikei ilehuna wai Suria, na a Priskila na a Aqila e hakunia oto; na e oloa oto qauna i
- 19 Kenkrea; ana e haalu noone urina. Na kiraclu hula oto i Ephesus, na e atopuri adarua wai lehuna: na ineia e sili oto maraana wai nima ni ruru, na e
- 20 lalado wala munira alai Judea. Na kira haatohu ana muni e kele naku tewa maira, ne e qake aani ala-
- 21 mainira; na e walaa haamano oto nada, maia na haiwala uri, Naa nai alihoi lou mei isiemolu, uri ana na saena a God ea taumei urina, ne easi tae oto i
- 22 Ephesus. Na e siho kau ione i Kaisareia, na e hanetaha oto wau e walawalaa maia na soihaataina, oto easi siho toli oto wai Antiokia. Na e naku meira
- 23 e kele tewa easi lae oto lou, e waiweisia taana na mai poona i Galatia na i Phrugia, ea walaa haamautaa ahutana alai qaaronoisuli.
- 24 Na naite laa na mane ni Judea na satana a Apolos, na aaena komu ineia e keikei i Alexandria, na laa e sae wala, e lae wai Ephesus; na e lai nanama ana
- 25 mai usuusu. Na ineia nihou kira haausulia oto ana na tala a Lord; na ana na saena e madoro oto easi unuunua na moola ana Jesus maia e haahaausuli

- airara ani, na e manatainia mola na lotomaea a John :
 26 na e talaae ni walaa wai nima ni ruru. Na a Priskila
 na a Aqila e ronoa, *ne* koro asi tolea oto isiedarua,
 27 muni unu ladohainia diena na tala a God munia. Na
 na saena oto muni e atoholo oto i Akaia, *ne* alai
 heiulana easi walaa maimaia oto, kira asi usuusu
 munira alai qaaronoisuli muni kire tola konia : na
 e hula oto easi maimai diena ana alaile e hiwalaimoli
 28 oto talaahana na niina : ana e walaa haaolaa alai
 Judea i naona na mai ruruha, e unu tahanainia oto
 ana mai usuusu uri a Jesus nea Christ oto.
- 19 Oto na taulana e urini uri maholo a Apolos ineia ua
 i Korinth, a Paul e waiweisia oto na mai poona i
 tolo easi lae wai Ephesus, na e lio haaroia naite mai
 2 halu qaaronoisuli : na easi tauri munira, Amu belesia
 na Hiona Maea taane maholo kira lotomaea amiu?
 Oto ikiraelu munia, Qaike na, amu qake ronoa uri
 3 kira niia oto na Hiona Maea. Oto ineia uri, Ne
 kira lotomaea amiu ilaona na taha ni ? Oto kiraelu uri,
 4 Ilaona na lotomaea a John e ua. Oto a Paul uri,
 A John e lolotomaea ani lotomaea ni adomai olina, e
 unuunua munira na mai hanua huna uri muni kire
 hiwalaimoli ana a laani ea lae mai i purina, uri a
 5 Jesus otoni. Na kira rono oto urina, kira asi
 6 lotomaea ada ilaona na satana a Lord Jesus. Na
 a Paul e noia na nimana i hahoda, na na Hiona Maea
 easi siho oto ilenida : na kira asi walawalaa ani
 walaana haiaopai, maia kira walawalaa ni prophet oto.
 7 Na ahutada kira urihana na awala ni mane mana
 rua.
- 8 Na e sili oto wai nima ni ruru, e awanana
 oto na olu warowaro, e lalado wala na e tau rarahira
 9 raranana na moola ana alabana a God. Na maholo
 na maile e sae hau oto na e qake hiwalaimoli, kira
 a walaa tataalasia na tala i naona na mai hanua huna,
 ne easi haitale oto maanira, e hoara alai qaaronoisuli
 e lalado wala isuli haudina wai nima ni skul a
 10 Turanus. Na na ro halisi e talei urina oto ; lai
 hulaana ahutana mai hanua huna e io i Asia e ronoa
 na walana Lord, alai Judea na alai Grekia noone lou.

- 11 Na a God e taua na mai anoa e aopa liutaha ana
 12 nimana Paul : lai hulaana kira tolea na mai sala
 ni lua wa mai sala roro tooni maania i sapena munira
 alaile e daodaoa, na mai maelaa easi aia oto maanira,
 13 na mai hiona tataala easi silitaha oto. Na ta na
 mai haluile ana alai Judea ea waiwai liu, alaile
 ea totola akalo, e tautau muni saesaea na satana a
 Lord Jesus habia na maile mai hiona tataala ada,
 maia na haiwala uri, Naa totoleamu ana a Jesus
 14 inihou a Paul ea laalani wala ana. Na alaile e
 tautaurina na hiu mane oto mai kalena a Skeva na
 15 mane ni Judea na naohana priest. Na na hiona
 tataala e alamira e tauri, Nau manatainia taane a
 Jesus, na nau manatainia taane a Paul ; ne kira
 16 nahei ni amu inihou ? Oto a laani na hiona
 tataala ne ana e polahira oto na e aailaa oto
 maania ahutadarua, easi nanama oto liutaha maani-
 rarua, lai hulaana koro tahi qalaqala oto maania
 17 na nimani, na mai halata e noi adarua. Na na
 masiola inihou e talo kalikali oto munira ahutana
 alaile e io i Ephesus, alai Judea na alai Grekia
 lou ; na na mauna e mani tau raelu manomano, na
 kira asi haamanikulua na satana a Lord Jesus.
 18 Na na maile huna hikenā mai hanua huna e hiwalai-
 moli e lae oto mai, kira a walaa haatai eni mea kira
 19 houleinia na mai taulada. Na alaile e kele huna ana
 alaile e tautaua na mai kurana e ruru konia oto na
 mai book ikira, maia kira unu asii oto i naona mai
 ruruha : na kira idumia na mai tooha ani kira asi
 manatainia uri na lima awala ani mola ni ola ani
 20 silver. Ne na walana God easi peipeina urina ani
 nanamana na e aailaa oto.
 21 Na na moola inihou e mano oto nea Paul easi
 adomai kau ana hiona, uri maholo e waiweisia
 oto mai hanua i Makedonia na i Akaia ne muni esi
 lae lou i Jerusalem, maia e tauri, Naa lae oto wai
 lehuna, ne i purina na holoholo oto inau muni nee
 22 loosia lou i Rome. Na e usunainia na ro mane wai
 Makedonia ro ile hikenā alaile e raretainia, a Timo-
 theus na a Erastus, oto easi io haawali lou i Asia.

- 23 Na oto ana maholoni na waiteuna e ele paina e
 24 talaae raranana na tala. Ana naite mane na
 satana a Demetrius laa e dauma ani silver, e
 tata mai ele nima ni mane a Artemis, na e haa-
 kaurisia alaile e daudauma ani tariolana paina ;
 25 na easi lokora ahutada, maia lou na maile e daumaa
 na moola urina, easi tauri, Ala mane, amu manatainia
 uri na tootoolakaelu oto ana na daumana inihou.
 26 Na amu a loosia maia amu a ronoa uri e qaike i
 Ephesus haleite, na uri na tai ele lehu oto uri i
 ahutana Asia lou, nea Paul inihou ea totola suuia
 maia ea opaopaa na pulita e kele huna, ea unuunua
 uri na mai god ine talana na nimanimana inoni
 27 e qale ola oto : na na masi maelaa otoni ana e
 qake uri kira anai adomai malamalaohe ana na
 daumana ikia inihou haleite ; na ta uri kira anai
 maka ana lou na nima ni mane a Artemis na god e
 liutaha, na uri kira anai noi asia oto maania na paina-
 lana, na ana Asia na i ahutana walumalau kira a qao
 28 ola isiena. Na kira rono urina ne na saeda easi honu
 eni saewasuna, na kira asi tea oto uri, A Artemis ola
 29 e nanama ikira alai Ephesus. Na na poona e honu
 oto ani waitauna ine : na kira mani huru maia na
 tai mesi sae oto wai theatron maia a Gaius na
 a Aristarkus na ro mane ni Makedonia e hakunia a
 30 Paul kira tapolirarua kau. Na na saena a Paul
 oto muni e sili wau isieda, na alai qaaronoisuli
 31 e qake aani lio maia. Na na maite ile ana mai
 alaha i Asia mai malahuna e usunainia na maile
 isiena, kira tola suuia uri muni e suuri hala ni
 32 lae wai theatron. Na ana e urina na maile ni
 e walaa aopa na na maileni e walaa aopa : ana na
 pulita e talei maolaola oto ; na na apani inoni e
 huna e qake aani manatainia uri talaaehana na
 33 taha kira ruru oto. Na kira tola haatai weu ana a
 Alexander maania i matolana na mai ruruha huna, na
 mai Judea noone e usuainia oto paro. Na nea
 Alexander e sasalo ana na nimana e sasare walaa
 34 haaodobia maraana munira na mai hanua huna. Na
 ikira oto maholo kira losaea uri ineia na mane ni .

- Judea, *ne ahutada maia na tai mesi haiwala e urihana na ro maholo ni sato kira asi hauni tea oto uri, A*
- 35 *Artemis ola e nanama ikira alai Ephesus. Na a laani e usuusu nana mai alaha ana poona ine e walaa haaolaa mano na mai inoni huna, ne easi tauri, Alaile alai Ephesus, Atei kau a laani e qale manatainia uri na hanua ikira alai Ephesus ea kakakalia na nima ni mane a Artemis laa e liutaha na na nunu*
- 36 *ni ola lou ine e usu mei maania a Dis? Hoe ana naile oto sie haitohea na moola ni, ne na holoholo iamu muni amu e io mamanoto, na mane amu*
- 37 *kokelainia na masiola. Ana amu tolea mai na ro mane inihou, na koro qake aani pelia na mai nima ni mane wa koro e walaa mamaini ana a god ikia.*
- 38 *Talaaehana ine uri a Demetrius na alaile e dauduma lou mea e manatainia na masiola naile e tau walana munia ana, ne na mai haudina ni ii taane, na mai governor taane: muni kira e haiqelogelora hailiu.*
- 39 *Na uri ana amu a tautau heitalea na masiola aopa, ne kira ana isi unu luhasia oto ana na pulita ea ruru.*
- 40 *Ana maelaka taane ana ohia kira anai qeloa na haipolana isiirini nihou ilenika, ana na masiolani e qake aani too aaena: na ana na masiola inihou esie madausikia oto muni unu tahanainia na olani kia*
- 41 *rururu oto inihou i maana. Na e walaa mano urina easi toliasia na pulita e ruru ine.*
- 20 *Na na maolaolana ine e mano oto, nea Paul easi haaraia alai qaaronoisuli na e walaa rapeira oto, e walaa haamano munira na easi lae oto wau muni lae*
- 2 *wai Makedonia. Na e waiweisia na mai poona ana hanueni, na e walaa rapeira ana mai haiwala huna,*
- 3 *easi arapuu oto i Grekia. Na na olu warowaro e liu wai lehuna, na maholo oto alai Judea e ato munia ana e tautau ni atoholo i Suria, ne easi adomai*
- 4 *mousia oto muni alihoi oto qai Makedonia. Na alaile nihou e hakunia kau hula i Asia, a Sopater na laa ni Berea kalena Puros; na a Aristarkus na a Sekundus hikenā alai Thesalonika; na a Gaius na laa ni Derbe na a Timotheus; na a Tukikos na a*
- 5 *Trophimus na ro mane ni Asia. Na alaile inihou e*

- lae kau wei nao na e io totoriami oto wai Troas.
- 6 Na iami ami sulutae oto i Philipi i purina na mai haudina ani bread lalemo, ami asi hula ada wai Troas ana limana na haudina; na na iona easi lae ilehuna na hiu haudina.
- 7 Oto ana etana na haudina ana wik ami loko oto munia na nisilana bread, na a Paul easi walawalaa munira, ana na saena oto muni e sulutae oto i haahulee; na e walawalaa tewa e lai hula i upuni
- 8 rodo. Na mai light e huna ana na saohana nima
- 9 ami ruru ana. Na naite masi saanau na satana a Eutukus e naku kau i maana iroiro, na maahuna alisuu e hieia oto; na ana a Paul e tau ni walawalaa ua, oto na maahuna alisuu e hele tolinia oto, na easi usu. toli oto wai ano maania oluna na masi saohana
- 10 nima, na kira asi suluia na e mae oto. Na a Paul e siho iano, easi aga hahia, na e akoia oto maia na haiwala uri, Amu sie sausauniamu hahia; ana na
- 11 manona taane ua ana. Na e hai lae lou wai leni, easi nisia na hoi bread, maia e nau oto, na e tau ni walawalaa kau meira hulaana e waalia, ne easi lae
- 12 oto wau urina. Na kira tolea mai na masi saanauni e mauri, na na saeda easi dodo hahia oto e aopa.
- 13 Na ta iami ami holai nao kau isiena na iola ne ami asi atoholo oto i Asos, ana na saemami oto muni haataelia a Paul wai lehuna: ana e qonia urina noone maraana, ana na saena oto muni e lae ana na
- 14 aaena. Na e hula isiemami, ne ami asi haataelia oto,
- 15 na ami asi arapuu oto wai Mitulene. Na ami hai tae lou ilehuna, ne na haudina ihabona ami asi duduhia oto i Samos; na na haudina lou isulia ami hula oto i
- 16 Miletus. Ana a Paul e adomai mousia oto uri eanai liua oto i Ephesus, uri mane e tewasia oto wai Asia; ana e kokelainia na laena uri muni e madau ohia neia anai hula wai Jerusalem munia na haudina ni Pentekost.
- 17 Na e usunainia na maile maania i Miletus wai Ephesus, e haraia oto alai ratonimane ana soihaatina
- 18 isiena. Na kira hula oto isiena, easi tauri munira,
Amu manatainia oto maraamiu uri talaa ana

- haudina ine nau holai ni aae oto i Asia, nau ioio
 19 uritaha oto onioni maiamu, ani raretainilana a Lord
 maia na haahaoralana na saeku manomano, na maia
 na sulu ni wei i maaku, na maia na mala ohonalaku
 20 oto ana alai Judea e ato muniau: ana nau qake
 lalawasia na houleinilana taataana na moola muniamu
 na mailamiu e io ani, maia lou na haausulilamiu i
 21 naona mai hanua huna, na oto wai nima lou, ani unu
 haatoona munira alai Judea na alai Grekia ana na
 adomai olina isulia God na ana na hiwalaimolina ana
 22 a Lord ikia a Jesus Christ. Na oto nihou, lio kau,
 naa lae oto i Jerusalem na na Hiona e hoosiau oto,
 ani puotainilana na moola eanai tauau wai lehuna:
 23 na ta inihou mola uri na Hiona Maea ea unu haatoo
 nakua ana taana na poona uri mai walo ni hoona na
 24 na moola ni sae huu ea io totoriau oto. Na ta nau
 qake aani adomai oto ana na maurihaaku uri na ola e
 hia wa uri nee saenia oto, uri muni nee haamanoa oto
 na laehaku na na masi daumana ine nau helesia kau
 ana a Lord Jesus, na unu haatoona oto ana na talaloha
 25 diena ana niilana God. Na oto nihou, lio kau, nau
 manatainia oto uri iamu ahutamiu nau laelae hailiu
 kau i matolamiu ani laalani wala ana na alahana ne
 26 amu sie hai loosia lou na maaku. Talaaehana ine
 naa unu haatoo muniamu isiiri inihou uri nau rerea
 27 oto maania na apuna taana na mai inoni. Ana nau
 qake aani lalawasia na houleinilana muniamu ahutana
 28 na mai adomaina a God. Amu lio talamiu oto na
 talana lou ahutana na pulita ni sheep, na Hiona Maea
 e haausiasamu alaile ea kakakali parasia, muni haa-
 naua na soihaataina a God, e holia oto ana na hahuana
 29 apuna. Nau manatainia oto uri na mai wolf horohoro
 anai sili wei matolamiu i puriku, na kira sie amaa-
 30 masia na pulita ni sheep; na na maite ile hikemiu
 anai sulutae maia na unulana na moola e maketo, uri
 31 muni e wainira na mai qaaronoisuli isulira. Talaae-
 hana ine amu kakali lete, ani amasitooa oto uri ana
 na olu helisi oto nau qake noto ani wala haananaulana
 taana naile i rodo na lou i atowa maia na sulu ni wei
 32 i maaku. Na oto nihou naa susuainiamu munia a

- God na munia na haiwala ana niilana e nanama oto muni haausiasamu na muni nia muniamu amu e hele hu oto ana na moola maira ahutana alaile kira haa-
- 33 maeara kau. Nau qake saesaehanalia na mai silver na tootoolana naile aopa, wa na mai gold ineia wa mai
- 34 tooni. Iamu amu manatainia maraamiu uri na ro nimaku inihou e raretainiau ana taana na moola nau sasare tooani na e raretainia lou alaile e hakuniau.
- 35 Nau noia na tohotoho muniamu ana taana na moola, uri muni amu e daudama noone urina muni maimaia alaile e maleqelege, na muni adomainia oto na walana a Lord Jesus, ana ineia noone e tauri, Dehidehia oto ile ea niinii liutaha ana ile ea hele.
- 36 Na e walaa mano urina easi pouruuru oto wai ano
- 37 e arenai oto maia ahutadaelu. Na ahutadaelu kira mani naranara oto waewae, kiraelu ako i luenā Paul,
- 38 kira nonoia oto, na na saedaelu e hia oto liutaha habia na haiwala ine neia e unueni uri kiraelu sie hai loosia lou na maana. Oto kiraelu asi hakunia siena iola.
- 21 Na na taulana e urini uri ami opa oto maaniraelu, ne ami asi lohe oto, ami asi ato ododo lai arapuu i Kos, na na haudina ihahona lou i Rhodes, na keikei
- 2 ilehuna lou i Patara: na ami lio haaroia na iola ea atoato wai Phenikia, ne ami asi tae laona na ami
- 3 sulutae oto. Na i Kupros e manumanu oto muniami, ne ami asi liu maumauli ana, ami ato oto wai Suria, ami asi lai one wai Tur: ana iolani ea tau ni salenainia
- 4 na mai ludana wai lehuna. Na ami lio haaroia oto na maite qaaronoisuli ami asi io na hiu haudina wai lehuna: na ikira inihou kira walaa munia a Paul ana
- 5 na Hiona uri mane e hanetaha wai Jerusalem. Oto na taulana e urini uri na mai haudina ine e ahu oto ne ami asi lae oto wau muni laelae oto lou; na ahutada oto maira na mai hua ikira na mai kaleda e hakuniami lai hulaana ami hula oto qau ni paro ana na poona:
- 6 na ami qouruuru oto wai one ami arearenai oto, ami asi walaa haamano muniamu hailiu; na iami ami asi tae oto laona iola, na ikiraelu kira asi alihoi lou siedaelu.
- 7 Na ami atoholo mano keikei i Tur ne ami asi arapuu

- i Ptolemais; na ami hele nima maira alai heiulana
 8 ami asi io mairaelu na tai haudina. Oto haudina
 ihahona ami asi laelae oto lou, na ami arapuu oto i
 Kaisareia: na ami sili oto i nima a Philip laa e talo-
 hainia na tataloha diena, naile oto ana na hiu maneni,
 9 na ami asi io oto isiena. Na a laa nihou na hai
 keni kalena, na mai raorii oto haleite, na kira
 10 walawalaa ni prophet keu. Na ami naku oto na
 mai haudina huna wai lehuna, oto naite prophet na
 11 satana a Agabus e siho mai keikei i Judea. Na e
 hula oto isiemami easi ta na roro tooni a Paul e
 hoosia na nimana na na aaena ana, maia e tauri,
 Alihana oto alai Judea wai Jerusalem eanai hoosia
 lou a laani na roro tooni ineia inihou na eanai qeloa
 12 oto munira na mai ruruha aopa. Na ami ronoa oto
 na moola inihou ne iami na alaile lou ilehuna ami asi
 13 tola suuia Paul muni e suuri lae wai Jerusalem. Oto
 a Paul e alamira uri, Na ola taha amu a ta, amu a
 naranara a tata na saeku e mamenamena urina? ana
 nau akau oto na e qake uri kira anai hoosiau oto mola
 na ta uri muni nee mae oto wai Jerusalem talaahana
 14 na satana a Lord Jesus. Na ana e qake alamainiami
 ne ami asi noto oto ami tauri, Na moola na saena a
 Lord oto ani ne na taulani muni e lae oto.
 15 Oto i purina na mai haudinani ami asi taulei oto,
 16 ami asi hanetaha oto i Jerusalem. Na na maite ile
 ana na mai qaaronoisuli i Kaisareia e hakuniami, kira
 a tolea naite qaaronoisuli na satana a Mnason na laa
 ni Kupros, e holai noi qaaronoisuli oto inao, kira
 unua oto uri ami anai nekuneku isiena.
 17 Na ami hula oto wai Jerusalem ne alai heiulana
 18 e tola koniami mea na saedianana. Oto na haudina
 isulia iami na a Paul ami sili oto wau isiena a
 James; na ahutana alai ratonimane e ruru koni
 19 wei lehuna. Oto e hele nima mairaelu easi laladoa
 tootai ola na tootai ola ana na moolani a God e
 tau'i oto isiena na mai ruruha aopa ana na masi
 20 daumana ineia. Na kira ronoa oto kira asi soi
 haamanikulua a God; maia kira asi tauri, Laa asi-
 melu, oa loosia oto, uri na mai mola ni inoni e

- huna mala na taha hikenā alai Judea e hiwalaimoli
oto ; na kira a adoadomai hiahia ana mai haatolana ;
- 21 na kira haaronora oto amu uri oa haausulia ahutana
alai Judea ea naku isiena na mai ruruha aopa uri
muni kira e atopuri ana a Moses, ani unulana
munira uri mane kira aha hahuilala ana mai kaleda,
- 22 wa mane kira laelae isulia na mai tolaha. Hoe na
ola tahani? kira anai ronoa taane ana o hula.
- 23 Talaaehana ine o tautaua oto na masiola inihou
ami a unuunua munio : Na hai mane oto amelu
- 24 ilehu e haahaalu kau ana na masi ola ; o tolera
oto wau, o haarereao tararuru meira, na o holi
talada, uri muni kira e oloa qauda : na ahutana
mai hanua anai hauni saea oto uri na moola kira
haaronora amu eni e qake aani walaimoli ; na ta
uri ioe noone oa laelae diena ani kenetainilana na
- 25 mai haatolana. Na ami usuusu oto raranana alaile
ana mai ruruha aopa e hiwalaimoli, ami ii oto uri
muni kire kenetainira maania na moola kira teanai
eni isiena na mai nununi ola, na maania na apu,
na maania na moola kira roro mae ani, na maania
- 26 na amoamona. Oto nea Paul e tolera na mai maneni,
na na haudina i hahona easi haarereaa tararuru
meiraelu easi sili oto wai nima ni mane, ani houle-
inilana oto uri na mai haudina ni haarereana e
ahu oto, lai hulaana kira asi teanai manomano oto
talana taataana naile ada.
- 27 Oto maholo na hiu haudina ine ea tau ni lae
mano oto, na mai Judea e keikei i Asia e loosia
wai lolata ni mane kira asi hurosia ahutana mai
ruruha huna, kira noia na nimada hahia, maia
- 28 kira arai kira tauri, Ala mane alai Israel, amu
lauhiami mei : Ineia oto inihou laa ea haausulia
taana na mai inoni ana taana na hanua na ea tautau
parasia na mai inoni ikia na parasia na mai haatolana
na parasia na lehu inihou : na lou e tolea mai na
mai Grekia lou wai lolata ni mane na e haamolaa
- 29 oto na lehu ni mane inihou. Ana kira holai loosia
a Trophimus laa ni Ephesus mea wai poona, na
kira unua uri a Paul e tolea oto wai lolata ni mane.

- 30 Na ahutana na poona e maolaola ana, na na mai hanua huna e mani ruru oto: na kira asi tapolia a Paul, kira wainia oto wau maania na lolata ni mane: na laulau kira asi honoa oto na mai maa.
- 31 Na maholo kira tau ni haamaesia oto, na tataloha easi talo isiena na naohana kaptain hahia na mae
- 32 uri ahutana Jerusalem e hauni mahuro oto. Oto laulau e ta na mai soldier na mai kenturion easi huru toli isieda; oto ikira maholo kira loosia na naohana kaptain kira asi noto kira qake saunia
- 33 oto a Paul. Oto na naohana kaptain e duduhia oto easi karu ana, na e unua muni kire hoosia ana na walowalo ni heu; na easi soi heria oto uri
- 34 na ola tahani e ta. Na na maile e awara aopa na na maile e awara aopa i matolana na mai hanua e ruruni; na ana e qake rono letehia ana isulia na kotaha, ne easi unua kire tolea wai nima ni
- 35 kakakali. Na na taulana e urini uri maholo e hanetaha oto ilenina na huruhuru ne alai soldier easi anainia oto ana mai hanua e ruruni e aailaa
- 36 parasia; ana na pulita paina ana mai ruruha huna e luluissulia kira asi tea uri, Amu taasiasa oto wau.
- 37 Oto maholo kira tau ni tolea a Paul wai nima ni kakakali nea easi tauri munia na naohana kaptain, Ni oa maiaua naa kele walawalaa maio? Oto ineia
- 38 uri, Uri o sae walaa mala Grik? Rao o qake laa ni Misraim ine laa e haahaakutaa na e totola wai laona na hanua saasala na hai mola ni maneni
- 39 ana mai Sikarii oto ana mai haudina e lae? Na ta a Paul e tauri, Inau na laa ni Judea nau keikei i Tarsus i Kilikia, naa auhanua ana na hanua e manikulua: na naasi tola suuio, o maiaua oto nee
- 40 walawalaa nana mai hanua huna. Oto easi maiaua oto, na a Paul e ura oto ilenina na huruhuru, easi salohia na mai hanua huna ana na nimana; na kira hauni io mamananoto oto e aopa, ne easi walaa mala Hebrew munira, e tauri,
- 22 Alai uleku na alai amaku, amu qaaronoa kau na haiwala ni walaa haaodohiau naa unua muni-
amu inihou.

- 2 Na maholo kira ronoa uri ea malamala Hebrew munira *ne* kira asi io *mamanoto* oto liutaha: na easi tauri,
- 3 Inau na laa ni Judea, nau huta wai Tarsus i Kilikia, na ta nau peipeina oto mai i poona inihou, isulia na aaena a Gamaliel, na kira haausuliau oto winiwini sulia tolachana alai amaka, na nau sae painasia a God, mala iamu ahutamitu lou isiiri
- 4 inihou: na nau taunainia na tala inihou hulaana na maena, ani hoosilana na ani qelolana wai nima
- 5 ni hoo ikira na mai mane na na mai keni lou. Mala na naohana priest ea unu haatoo lou eku na ahutana alai ratonimane noone lou: na nau ta na mai usuusu ada munira alai heiulana, na naasi lae wai Damaskus uri muni hoosia lou na maile wai lehuna na muni
- 6 tolera wai Jerusalem, uri muni haaletehira. Na na taulana e urini uri maholo nau laelae na nau duduhia oto i Damaskus, *ne* i upui atowa na raraa
- 7 paina keikei ileni e raa kalikaliau oto laulau. Na nau lahutei iano na nau ronoa na haiwala e tauri
- 8 muniau, Saul, Saul, e ua oa taunainiau? Oto naa si tauri, Ioe atei keu, Lord? Oto ineia uri muniau, Inau a Jesus laa ni Nasaret oa tautauainiau nihou.
- 9 Na alaile e hakuniau e loosia taane na raraa, na ta kira qake aani ronoa walana na laa e walawalaa
- 10 maiiau. Oto naa si tauri, Naa nai ua oto, Lord? Oto a Lord easi tauri muniau, Sulutae, o lae wai Damaskus; na kira anaisi unua munio wai lehuna ana taana na ola kira haaurasio oto muni o tautau.
- 11 Na nau qake lio oto lou ana isulia na raraa e raahiau oto, na alaile e hakuniau e hele ana nimaku, *ne* naa si arapuu oto urina i Damaskus.
- 12 Na naite laa a Ananias naile e qaoqao ola isulia na mai haatolana, na ahutana alai Judea e io wai
- 13 lehuna e tohainia oto, ineia nihou e lae isieku, na e ura isuliau easi tauri muniau, Saul uleku, o lio alihoi lou. Oto ana tai maholo ni sato ine naa uwa
- 14 alena naa toomaia oto. Oto easi tauri, God alai amaka e haaurasio oto muni o saea oto na moola na saena oto ani, na muni o loosia na Laa Odotai,

- na muni o ronoa na mai haiwala ana wawana.
- 15 Ana ioe oto o anai unu haatoo oto munia taana na inoni ana na moola o loosii oto maia o ronoi.
- 16 Na oto nihou e ua oa haahiru? sulutae, muni kire lotomaea amu oto, muni o loto asia na mai
- 17 orahaa ioe, ani saelana na satana. Oto na taulana e urini uri maholo nau alihoi oto wai Jerusalem na naa arenai wai lolata ni mane ne na anoa easi
- 18 haatai muniau, na nau loosia ea walaa uri muniau, Laulau, o tolenani haitale oto maania i Jerusalem: ana kira sie aani karuana na haiwala amu ni unu
- 19 haatoo aku. Oto inau uri, Lord, kira saea oto maraada uri nau hoosia na maile e hiwalaimoli emu
- 20 mea nau rapusira ana taana na nima ni ruru: na maholo na apuna Stephen laa e unu haatoo amu e hurehurei taha inau noone nou ura karaini na nau maemaesia oto, na nau kakalia na mai tooni
- 21 alaile e saunia. Oto easi tauri muniau, O lae oto wau: ana naa nai usunainio oto haatau weu isiena na mai ruruha aopa.
- 22 Na kira qaaronoisulia e hula mai ana na haiwala inihou; na kira asi tea oto ileni uri, Amu taasia na laa e urina maania i walumalau: ana e qake diena uri
- 23 muni neia e maumauri ua. Oto kira asi tea urina, maia kira taasia oto na mai tooni ikira, na kira asia na
- 24 uuni mado ileni, oto nea naohana kaptain easi unua kira e tolea wai nima ni kakakali, na e haatolaira kira e rapusia kau muni tau haitale ana uri muni e manatania kau talaaehana na taha kira awarasia urina.
- 25 Oto kira asi hoosia ana mai teeteeni kau, na nea Paul easi tauri munia na mane kenturion e ura karaini uri, E haidadana ana mai haatolana wa qaike uri amu anai rapusia na laa ni Rome na oto kira qake ii tau
- 26 too ana? Oto a mane kenturion ine e ronoa ne easi lae isiena na naohana kaptain, easi haamaania isiena, e tauri, Na ola taha ni oa hala ni tau inihou? ana a
- 27 laa nihou na laa ni Rome. Oto na naohana kaptain lae wau easi tauri munia, O unua isieku, ioe na laa ni
- 28 Rome taane? Oto ineia uri, O siua. Oto na naohana kaptain easi alamia uri, Inau nau holia ani

tooha huna naa si auhanua ni Rome. Oto nea Paul
 29 uri, Na inau nau huta oto urina. Oto alaile e hala ni
 tautau haitale ana easi tolenani lae oto laulau maania ;
 na na naohana kaptain e mau noone, maholo e mana-
 tainia uri ineia na laa ni Rome, na ana e hoosia
 kau.

30 Na ta na haudina ihahona ana e sasare manatainia
 na walaimolina ana na moola alai Judea e gelu ilenina
 ani, ne easi luhasia, na e haatolaira alai naohana
 priest na ahutana na pulita ni ii muni kire ruru oto,
 na easi tolea iano, e haaurasia oto i naoda.

23 Na a Paul e toomaia na pulita ni ii oto easi tauri,
 Alai uleku, nau daudauma oto nana God ani
 saenanauna maraaku e diena manomano hula mai
 2 isiiri inihou. Oto a Ananias na naohana priest e
 unua munira alaile e ura karaini kira e hidalia i
 3 wawana. Oto a Paul easi tauri munia, Nea God
 eanai hidalia oto, ioe na pani kira mole rerea ana : na
 uri oa io oto muni iiau isulia na mai haatolana, na oa
 unua kira e hidaliau kira e tau aelaana na mai haato-
 4 lana ? Oto na maile e ura karaini kira asi tauri, Uri
 oa walaa mamaini ana na naohana priest a God ?
 5 Oto nea Paul uri, Nau qake aani manatainia uri ineia
 na naohana priest : ana kira usua oto uri, O sie walaa
 tataalasia na laani ea alaha parasia na mai inoni ioe.
 6 Na maholo a Paul e loosia uri naite apani mane na
 mai Saduke, na naite apani mane na mai Pharise oto
 easi tea i matolana na pulita ni ii e tauri, Alai uleku,
 inau oto na Pharise na kalena lou ikira Pharise : na
 kira a iiau oto ana na sulutaena ikira alaile e mae oto
 7 na ana na io totorilana. Na e taurini kau, ne na
 opana easi talaae ana na mai Pharise na na mai
 Saduke ; na ahutada kira mani opara oto hailiu.
 8 Ana na mai Saduke ea unua uri na sulutaena qaike,
 na uri na mai angel qaike, na uri na hiona qaike : na
 9 ta na mai Pharise ea hauni alamainirarua mano. Na
 na awarana easi peina ; na na mai halu haausuli ana
 na mai Pharise e sulutae, kira a walaa haitohe kira
 asi tauri, Ami qake lio haaroia na masi tataalana ana
 a laa nihou : na eanai ua oto ana ohia na hiona e

- 10 walaa munia wa na angel? Oto na haitohena paina easi talaae ada, na na naohana kaptain e mau oto uri kira anai haka morumoru ana a Paul, easi unua na mai soldier e siho toli muni laua maania i matolada na muni kira tolea wai nima ni kakakali.
- 11 Oto ana hairodoni a Lord e ura karainia easi tauri, Na saemu muni e mano kau : ana mala o unu haatoo aku oto i Jerusalem, alihana noone o anai hahuani unu haatoo lou i Rome.
- 12 Na e danitae oto, ne alai Judea e loko kau kira asi walaa ni hoasina oto uri kira sie nau wa kire tono oto
- 13 lai hulaana kira saunia oto a Paul. Na alaileni e walaa ni hoasina urina kira huna liutaha ana na hai
- 14 awala ni mane. Oto kira asi lae siena alai naohana priest na alai ratonimane kira asi tauri, Ami walaa ni hoasina oto uri ami sie nau hikena na masi naulaa lai
- 15 hulaana ami saunia oto a Paul. So talaaehana ine iamu oto maia na pulita ni ii amu unua na walamiu oto munia na naohana kaptain muni e tolea mai iano isiemi, uri mala amu sare manatai diena ana na moola ana : na iami oto, maholo e qake hula ua, ami
- 16 io akau oto munia na saunilana. Na ta a welina Paul e ronoa na toliloosina ikira, oto e lae wau e sili oto wai nima ni kakakali easi unua isiena a Paul.
- 17 Oto a Paul e haraia mai naite laa ana na mai kenturion, easi tauri, O tolea na masi saanau inihou isiena na naohana kaptain ; ana na masiola ana muni
- 18 haaronoa ana. Oto easi helesia e lai tolea isiena na naohana kaptain, easi tauri, A Paul laa kira hoosia e haraiu oto isiena, na e haatohu eku uri nee tolea na masi saanau inihou isiemu ana na masiola ana muni
- 19 e haaronoo ana. Oto na naohana kaptain e hele ana nimana, na koro haitale talea na lehu e qala oto easi soi heria, na ikoro maraadarua, e tauri, Na ola taha-
- 20 ni emu inihou muni o haaronoau ana? Oto ineia uri, Alai Judea e hauni adomai hairuru oto muni haatohu emu uri muni o tolea a Paul i haahulee siena na puhita ni ii, mala uri oa tau ni haitale diena ana.
- 21 Hoe o sie tolaisulira oto : ana na maille hiked a liutaha ana na hai awala ni mane ea toli loosia oto,

- kira walaa ni hoasina uri kira sie nau wa kire tono
oto lai hulaana kira saunia oto a Paul : na oto nihou
kira io akau oto kira a io totoria mola na haaluna
22 amu. Oto na naohana kaptain easi toliasia na masi
saanau ine e ere ana e tauri, O sie unua isiena naile
23 ana o haaronoau ana na moola inihou. Oto easi
haraia mai isiena na ro ile ana mai kenturion, easi
tauri, More tau akau oto ana na ro tanalau ni soldier
uri muni kire lai hula i Kaisareia, na na hiu awala
ana alaile ea taelia na mai horse, na na ro tanalau
24 mai lula, ana oluna na maholo ni sato i rodo : na e
unua kira e akaurisia na mai horse, uri muni noia a
Paul ilenini, muni tola mauri ana isiena a Felix a
25 governor. Na e usua na usuusu uri,
26 A Klaudius Lysias munia a Felix a governor laa
27 dehidehia, muni e daidiena namua. Alai Judea e
tapolia a laa nihou, na na tai ele lehu oto muni
kire saunia, ne naa si loho ilenida maira na mai
soldier, na nau laua oto ; ana nau ronoa uri ineia
28 na laa ni Rome. Na nau sare manatainia oto uri
talaahana na ola taha kira geluqelu urina ilenina, ne
29 naa si tolea oto isiena na pulita ni ii ikira : oto naa si
losaea oto uri kira qelu ola ilenina ana na moola kira
a tautau haitale isulii ana mai haatolana ikira, na
ta uri kira qake aani qelu ilenina ana na masiola e
haidadana ana maena wa e haidadana ana hoonu.
30 Na maholo kira haaronoau uri kira anai toli loosia
a laani, ne nau tolenani usunainia oto isiemu nihou,
na nau haatolaia alaile ea qelu ola ilenina uri muni
kira lai walaaia i naomu.
31 Oto na mai soldier e tolea a Paul mala kira
haatolaira kau, na kira asi tolea i rodo i Antipatris.
32 Oto i haahulee kira toliasia alaile e taelia na mai
horse uri muni kire hakunia, kira asi alihoi wei nima
33 ni kakakali : oto ikira, maholo kira hula wai Kaisareia,
kira asi niia na usuusu munia governor, kira asi noia
34 a Paul lou wei naona. Oto e saea mano easi soi heria
uri e keikei ana na apani henua ihei ; na ana e mana-
35 tainia oto uri e keikei i Kilikia, easi tauri oto, Na
anai ronoa na moola amu maholo alaile ea qelu ola

ilenimu e hula lou mei : na e unua kire kakakalia wai laona na nima ni alahana a Herod.

- 24 Na na lima haudina e mano oto ne na naohana priest a Ananias na na mai halu ratonimane maia lou naite laa na walana e tahairaa, a Tertulus ; na kira asi haaronoa a governor kira a walaa tataalasia a Paul. Oto kira asi soia mai a Tertulus, na ineia easi talaae ni qelu ola ilenina, e tauri,

- Ana ami akaurisia na dailama oto liutaha talaae-hana ioe, na ana kira a haaodohia na moola munia na mai hanua huna inihou ana oa holai adoadomainii oto, ne na saemami easi lae mano ani, na ami akaurisii oto tarau na ana taana na lehu, laa Felix mane ouou.
- 4 Na ta uri muni nee suuri saunio oto lou, ne naa si haatohu emu ana saemu e malumu o rono rako kau
- 5 amami ana naite mai halu haiwala. Ana ami loosia a laa nihou ea haakute sae, na ea haatalaaea na waitauna isiena ahutana alai Judea ea io laona na walumalau, na e naoda alaile ana opana ine e keikei i
- 6 Nasaret : na e tautau lou muni e tau taewau ana
- 8 na lehu ni mane : na lou ami helesia : na ioe oto ana oa tau ni haitale isiena, ne o anaisi manatainia oto ana maraana ana ahutana na moola ami a qelu
- 9 ilenina ani. Na alai Judea ine e sapeia lou urina e unua uri waluteni ola ine e mani urina oto.
- 10 Na a governor e ala qau munia muni e walaa oto, nea Paul easi tauri,

- Ana nau manatainia oto uri na mai helisi huna e liuo ana oa iia na ruruha inihou, ne naa si walaa
- 11 haaodohiau maia na saedienana ana moola ni : ana o anai manatainia oto maraamu uri na mai haudina e qake huna liutaha ana na awala mana rua e liuau ana nau lae wai Jerusalem muni qaoqao ola ni
- 12 mane : na kira qake aani lio haaroiau wai lolata ni mane ani waitauna maia naile, wa nee tata uri mai hanua huna e susulutae, na ana mai nima ni ruru
- 13 qaike, wa lou i poona. Na kira sie aani unu haatoo
- 14 isiemu ana na moola kira a qelu ileniku inihou. Na ta naa alamainia oto na holoholo inihou, uri isulia na masi tala ine kira a saesaea ana opana, ne naa qaoqao

- ola urina isiena a God alai amamami, ani hiwalaimolilana oto taana na ola e haidadana ana mai haatolana,
- 15 wa na mai prophet e usua oto kau inao : ani totorina susutoo ana God, mala alaile inihou ea io totoria noone, uri kira anai taea oto alaile e odotai na alaile
- 16 ea tautau orahaa lou. Na naasi tau rarahiau ana na moola ni uri muni na masi saenanauna maraaku ine e puotainia oto onioni na masiola nau tautau aela ana
- 17 munia God wa munira na mai inoni. Oto mai helisi huna e mano oto, ne naa si hula lou muni nee tolea na mai tooha kira nii nana mai hanua inau na mai
- 18 teanaina noone lou : na kira lio haaroiau oto nau haarereau wai lolata ni mane ani taulana na moola ni, na e qake ruruha huna wa na kotaha lou : na
- 19 ta mai haluile ni Judea ilehuna kira keikei i Asia—na na holoholo oto ikira muni kire lae mai i naomu inihou, muni gelugelu ola, ana ohia kira manatainia
- 20 oto na masiola nau tau aela ana. Wa qaike, alaile inihou muni kire unua na masiola e aela kira lio haaroia, maholo nau ura i naona na pulita ni ii,
- 21 wa na tai masi haiwala inihou ohia nau unua kau maholo nau ura i matolada uri, Amu a iiau isiiri ana na sulutaena nana alaile e mae oto.
- 22 Na ta a Felix ana isulia na saena e taha diena ana masi Tala ine easi unua kire io kau, e tauri, Maholo a Lusias na naohana kaptain ea tau ni lae
- 23 mai ne naa si iia oto na moola iamu. Na e haatolaia na mane kenturion uri muni e kakakalia oto, na muni e lio mamanoto ana ; na muni kira suuri ereana naile ana alai malahuna mane e raretainia oto.
- 24 Na ta na mai halu haudina e liu na a Felix e lae mai mea a hua ineia a Drusila, na keni ni Judea, easi usunai ohia a Paul, na e qaaronoisulia ana na
- 25 hiwalaimolina ana a Jesus Christ. Na ana e lalado wala ana na odotaina na na haahilihilina, na ana na iina ua mai ine, nea Felix easi mau oto na e alamia uri, O haitale kau nihou ; naa taumei manatainia na maholo e haidadana, ne naa si haraio lou
- 26 isieku. Na e io totoria oto uri a Paul eanai nii tooha munia : oto easi haharaia hunahunaa e lokoloko maia.

27 Na na ro halisi e ahu mano oto, *nea* Porkius Festus easi olisia a Felix; na ana e sare haarakoa alai Judea *nea* Felix easi lae maania a Paul na kira hoosia oto.

25 Oto a Festus easi sili ana na alahana ineia, na na olu haudina e mano easi lae wai Jerusalem

2 keikei i Kaisareia. Oto na mai naohana priest na mai naohana inoni ana alai Judea e haaronoa ana

3 a Paul; na kira asi tola suuia kau, kira a haatohua na masiola *nea* anai ta munia, uri muni e usunai ohia muni e lae wai Jerusalem; na kira ana isi toli

4 loosia kau munia na saunilana oto isulia tala. Na ta a Festus e alamira uri kira kakalia oto a Paul wai Kaisareia, na uri ineia noone ea tautau oto mola

5 inihou muni lae oto wai lehuna. Oto easi tauri, Na maile e alaha hikemiu muni kire hakuniauo oto wai ano, na ana na masiola ea taumei aela ana a laani kira ana isi qelu ola ilenina ana.

6 Na mai haudina e liua siedaelu e qake huna liutaha ana na hiu haudina wa na awala, ne easi siho toli oto wai Kaisareia; oto na haudina lou i hahona easi taelia na ioioha ni iina na e unua kire tolea mai a Paul.

7 Na e hula oto, ne alai Judea ine e siho toli oto keikei i Jerusalem e ura kalikalia kira qelu ola ilenina ana na moola e huna na e hia, na oto e qake madausia ni

8 walaa too oto ani; na *nea* Paul e walaa haaodohia e tauri, Nau qake aani tau orahaa oto oo munia na mai haatolana ikira alai Judea, wa munia na lehu

9 ni mane, wa munia a Kaisar. Na ta a Festus e sare haarakoa alai Judea, oto e alamia a Paul easi tauri, Ni na saemu oto uri muni o lae wai Jerusalem

10 muni kire iio i naoku ana na moola inihou? Na ta a Paul e tauri, Naa ura oto inihou isulia na ioioha ni iina a Kaisar, na lehu e haidadana oto muni kire iiau ana: nau qake aani tau orahaa munira alai Judea, na ioe noone lou o manatai diena ana urina.

11 Hoe ana nau tautau aela, na ana nau ta na masiola e haidadana ana maena, nau sie saeniauo oto maania maena: na ta ana na moolani alaile inihou ea qelu ileniku eni e qale ola oto, naile oto sie totoliasiauo

- 12 munira. Naa saea oto *na satana a Kaisar*. Oto a Festus e mani walaa maia *na pulita ni ii easi alamia uri*, O saea oto *na satana a Kaisar*: o anai hahuani lae oto isiena a Kaisar.
- 13 Na *na mai* haudina huna e liu, oto *nea Agripa na alaha na a Bernike e hula i Kaisareia e hele nima* maia a Festus. Na ana *mai* haudina huna e liurarua wai lehuna, *nea Festus easi ladohainia na moola ana a Paul munia a alaha, e tauri, Naite laa ilehu a*
- 15 Felix e lae *maania na kira hoosia*: na maholo nau neku wai Jerusalem *na mai naohana priest na mai ratonimane e haaronoau ana, na kira haatohu uri*
- 16 muni nee ii too ana. Na nau alamira uri e qake tolahana alai Rome muni susuainia oto *na inoni na alaile e qelu ola e qake ura ua i naona muni kire qelu ilenina, uri muni e madausia muni e walaa haaodohia ohia ana na masiolani kira qelu ilenina ana.*
- 17 Oto maholo kira *ruru oto mai nau qake aani haahiru oto, na ta i haahulee oto nau io iano ilenina na ioioha*
- 18 ni iina, na nau unua kire tolea mai a laani. Na alaile e qelu ola ilenina e sulutae, na kira qake qelu ilenina ana *na moola aela mala nau unua kau*; na ta kira tau haitalea *na maite ola ana, na moola e keikei ana na qao olana ikira, na lou ana naite laa a Jesus otoni, e mae oto, na ta a Paul e unu letehia uri e*
- 20 mauri. Na inau oto ana *na saeku e puotainia na haitalelana na moola inihou, ne naa si soi heria ana ohia eanai lae wai Jerusalem, muni kire si iia*
- 21 wai lehuna ana *na moola ni*. Na maholo a Paul e walaa kau uri kira anai kakalia oto lai hulaana a Augustus eanai iia, *ne naa si unua na walaku oto uri kira anai kakalia oto mune lai hulaana naa*
- 22 usunainia isiena Augustus. Na a Agripa e tauri munia a Festus, Inau noone naa haihunua *na rono-lana a laa nihou. Oto ineia uri, I haahulee oto o anai ronoa taane.*
- 23 Oto i haahulee maholo a Agripa e hula ikoro a Bernike maia *na manikuluana paina na ikoro sili weu ana lehu ni qaaqaarono maira alai naohana kaptain, na na mai naohana inoni ana na poona, ne a Festus*

- 24 e unua walana na kira asi tolea mai a Paul. Na a Festus e tauri kau, Laa Agripa alaha, na iamu ahutamiu amu ruru maiami inihou, amu loosia oto a laa nihou, ahutana na ruruha ana alai Judea e haatohu eku, wai Jerusalem na lou ilehu, kira tea
- 25 oto uri e qake diena muni e maumauri ua. Na ta nau loosia uri e qake aani ta na masiola e haidadana ana maena : na ana ineia oto e saea na satana a Augustus ne naasi adomai mousia oto muni nee usunainia oto. Na nau qake aani manatainia na masiola ana muni e walaimoli muni nee si usuusu ana munia a alaha inau. Talaaehana ine nau tolea mai wei naomiu inihou, na oto i naomu liutaha, laa Agripa alaha, uri maholo kira tautau haitale mano oto ne naa si manatainia oto na masiola naa nai
- 27 usua oto. Ana e urihana e lai aopa muniau ana naa tau ni usunainia oto na laa kira hoosia, na oto nau qake hatonainia na moola kira a gelu ilenina ani.

26 Oto a Agripa e tauri munia a Paul, Kira maaia oto munio muni o walaa namua. Oto a Paul e lalainia na nimana, easi walaa haaodohia e tauri :

- 2 Nau dehi, laa Agripa alaha, ana na holoholo oto inau muni nee walaa haaodohiau i naomu siiri inihou ana taana na ola alai Judea ea gelu ileniku eni :
- 3 na liutaha oto ana na saemu e tahania oto na tolachana alai Judea na na moola kira a tautau haitalei : talaaehana ine naa totola suuio muni o qaaronoisuliau ana
- 4 na sae malumu. Hoe ahutana alai Judea e mani saea oto na tolachaku keikei i saanauhaku ana nau neku keikei i talaaehana maira alaile inau na lou i Jerusalem :
- 5 ana kira saeau oto keikei i talaaehana, ana ohia kira anai maesia na unu haatoona, uri nau io oto na Pharise isulia na masi tolaha ni qaoqao olana ine kira
- 6 a hele airara ana. Na oto nihou naa ura inihou muni kire iiau isulia na io totorilana na qoniha ine a God
- 7 e qonia oto munira alai weuwaka ; na na awala ni komu mana rua ikia ea io totoria na hele haaroilana na qoniha ine ani qaoqao olana munia God i rodo na lou i atowa. Na alai Judea ea gelu ola ileniku,

- Maetaa paina alaha, ana na io totorilana na masiola ni !*
- 8 *Ne e ua oto ni amu a unua uri kira sie hiwalaimoli oto ana uri a God eanai taea lou alaile e mae oto ?*
- 9 *Inau noone nau adoadomai maraaku uri na holoholo oto inau muni nee taua na moola huna munia na*
- 10 *satana a Jesus laa ni Nasaret. Na nau tautaurina noone i Jerusalem : na nau paraparasia lou na maile huna wai nima ni hoo ana alaile e maea, ana alai naohana priest e nanamainiau munia na masiolani, na maholo kira haahaamaesira inau noone lou nau*
- 11 *unua na maetada noone. Na nau haalooira oto ana ahutana mai nima ni ruru, nau tata nee haaolara kire walaa taewau ; na ana na saeku e wana hahira ne nau taunainira kau lai hulaana mai poona haatau.*
- 12 *Na ana nau laelae urina munia na masiolani wai Damaskus ana na mai naohana priest e nanamainiau*
- 13 *na e usunainiau wau, ne oto i upui atowa, maetaa paina alaha, ana ami laelae nau loosia na raraa e keikei ileni e raa liutaha ana na raranana sato, na e raa kalikaliau na kalikalia lou alaile e hakuniau.*
- 14 *Na ami lahutai iano ne naa si ronoa na haiwala e malamala Hebrew muniau e tauri, Saul, Saul, e ua oa taunainiau ? e asaio oto muni o komaana na maani*
- 15 *totoro. Oto inau uri, Ioe atei keu, Lord ? Oto a Lord easi tauri, Inau a Jesus keu, oa tautaunainiau*
- 16 *inihou. Na ta o sulutae, o ura odoodo ana na aaemu : ana nau haatai oto munio inihou muni nee haaurasio muni o daudaumei oto na muni o unu haatoo lou ana moola o loosiau oto ani, na lou ana moola naa nai*
- 17 *haatai lou eni munio ; maia lou na haaurilemu oto maania na mai inoni huna na maania na mai ruruha*
- 18 *aopa, naa usunainio oto isieda inihou, muni o tahanan na maada, uri muni kire alihoi oto maania na rorodoa talea na dani na maania na nanamana a Satan talea a God, muni kire helesia oto na luhasilana na mai orahaa na na lehu ni io hu ana isiena alaile kira*
- 19 *haamaeara oto ani hiwalaimolilaku. Talaaehana ine, maetaa paina alaha, nau qake aani haitohea na*
- 20 *masiolani e haatai mai muniau keikei ileni ine : na ta nau houleinia oto munira alai Damaskus holai nao,*

- na lōu wai Jerusalem, na ana ahutana hanua i Judea, na lōu munira na mai ruruha aopa, uri muni kire adomai oli oto, na muni kire alihoi isulia God, ani tautaulana na mai daumana e haidadana ana na adomai mai olina. Talaaehana na olani alai Judea e heleaku wai lolata ni mane, na kira tautau uri kira anai sauniauo oto. Na nau akaurisia oto na mailaku e keikei ana a God, ne naa si ura oto hula mai isiiri inihou ani unu haatoona munira alaile e haora na alaile lōu e alaha, ani ladolana haleite na moolani na mai prophet na nea Moses lōu e unua kau uri eanai too oto; uri a Christ eanai sape hiito, na uri ineia oto ani sulutaena ikira alaile e mae oto eanai holai houleinia na dani munira na mai hanua ikia na munira na mai ruruha aopa.
- Na ana e walaa haaodohia urina nea Festus easi walaa oto ana na haiwala paina e tauri, Paul, oa oe; na masi salemaina liutaha amu ine e haaqueo oto.
- Na ta nea Paul uri, Qaike na, laa Festus mane ouou, nau qake oeoe; naa unua na mai haiwala ni walaimolina na ni odotaina. Ana a alaha inihou e manatainia na moola inihou, na naa si awanana oto i naona: ana nau manatainia taane uri e qake ola oto oo ana na moola inihou e mumuni maania; ana kira qake ta na moola inihou ana na lehu e qala. Laa Agripa maeta alaha, oa hiwalaimoli ana alai prophet? O siua, nau manatainia uri oa hiwalaimoli taane. Oto a Agripa munia a Paul, Oa walaa haaoloau mola poru muni nee noi oto na Christian. Oto a Paul uri, Naa area God oto, uri mala e poru wa e tewa, ne e qake tai ioe maraamu haleite, na ta uri ahutana alaile ea ronoau isiiri inihou eanai noi oto mala inau nihou, na ta na walo hoochoo inihou suuri.
- Oto a alaha ni e sulutae, na a governor, na a Bernike, na alaile lōu e io iano maira: na kira haitale kau paro kira asi meni walaa maraada uri, A laa nihou e qake aani ta na masiola e haidadana ana maena wa ana na hoosilana. Na a Agripa e tauri munia a Festus, Ne kira anai luhasia a laa nihou ohia, uri ana e qake saea oto na satana a Kaisar.

- 27 Na kira iia oto uri ami anai lai Italia, *ne kira asi toliasia a Paul na na mai haluile lou kira hoosira munia naite mane kenturion na satana a Julius, naile*
- 2 *hikena na mae kira saea ana a Augustus. Na ami hane laona na iola e keikei i Adramutium, e iosia na alidana ana mai lehu i sapena Asia, ami asi tae oto, na a Aristarkus, na laa ni Makedonia e keikei i*
- 3 *Thesalonika, e hakuniami lou. Oto na haudina i hahona ami asi arapuu wai Sidon : na na saena Julius e diena munia a Paul, na e maia muni lae siena alai*
- 4 *malahuna muni kire raretainia. Na ami sulutae lou ilehuna, ami asi ato qau wau ana Kupros oto i malu-*
- 5 *tana, ana na maani dani e aela muniami. Na ami atoholo mano ana na ahowa ine horana i Kilikia na i Pamphulia, ami asi arapuu oto i Mura, na poona*
- 6 *i Lukia. Na na laa kenturion ine e haaroia naite iola ni Alexandria ilehuna ea atoato i Italia ; oto easi*
- 7 *haataeliامي ana iolani. Na ami asi laelae rako mai haudina hunu, na na arapuuna horana i Knidos e asaiami oto, ana e qale madausiami oto ana isulia na*
- 8 *maani deni muni ami lai hula lou qau wau, ne ami asi ato qau wau ana Krete oto i malutana, horana i Salmone ; na ami lihu oto ione na e lai asaiami oto*
- 9 *mola, ne ami asi hula ana naite lehu kira saea uri I Suu Diena ; na poona i Lasea e io karainia.*
- 10 *Na ana na mai haudina hunu e liu oto, na ana na masi maelaa oto ani elidana urina, ana na haudina ni olo nauna e liu oto, nea Paul easi ereada e tauri, Ala*
- 11 *mane hou, naa liosaea uri na moola hunu anai aeaala na anai aia oto akaelu ana kaelu a alida inihou, na e qake ana na mai ludana wa ana na iola mola haleite, na ta*
- 12 *ana na maurihaakaalu noone. Na ta na laa kenturion ine e tolaana a poro e naonao ikoro na aunani iola, na e qake aani tolaana na moola a Paul e unueni. Na ana na suu ine e qake diena muni io ilehuna ana aau, na*
- 13 *mai inoni hunu ada e unua na walada uri kira anai sulutae oto maania ilehuna, muni kire arapuu ohia i Phoenix, muni kire si io ilehuna ana aau ; na suu ine i Krete ea maa talea na mara halisi na talea na maraau. Na maholo na maraau e kele mawa mola*

- hatahata, *ne* kira asi like huna ani adomaina oto uri
na masiolani kira lapasia kau e *madau* oto, kira asi
 14 libu i sapena Krete oto mola ione. Na e qake tewa
 lou na *na* dionai peina e siholia *na* asi, *na* satana *na*
 15 dionai ine uri Euraqilo : *na* e papatainia *na* iola, *na*
 ami qake naohia oto *na* maani deni, *ne* ami asi toli-
 16 puri ana, *na* easi konekoneami oto mola. Na ami
 asi huru hautaai i malutana *na* ele malau ine *na*
 satana uri i Kauda, *ne* *na* tai ele lehu oto muni kire
 suuri helesia *na* ele iola haora : *na* kira wainia ileni,
 17 kira asi rapeia *na* iola maia kira hoo hahia ; *na* kira
 mau mane e ahesira oto i rere, *ne* kira asi ohosia *na*
 18 mai ailipou, *na* easi konekone ami oto urina. Na ana
 e tola aela amami oto urina ana *na* mawa, *ne* *na*
 haudina isulia kira asi talaae ni derea *na* mai ludana
 19 i esi ; *na* ana oluna *na* haudina kira asi derea *na*
 20 moola ilalona *na* iola ana *na* nimada maraada. Na
 ana *na* sato e qake raa tau taha wa *na* mai uuniheu
 lou *na* mai haudina oto huna, *na* *na* masi mawa e
 paina e sauniami oto, *ne* taana *na* masi adomaina
 21 uri kira anai haauriami easi aia oto maaniami. Na
 ana kira oloolonau *na* e tewasira oto, *nea* Paul easi
 ura haatai i matolada, easi tauri, Ala mane, ana amu
 tola aku keu taane e diena, muni kaelu e suuri
 sulutae oto i Krete, muni suahia *na* masi maelaa
 22 inihou *na* muni tau tekelainia *na* moola inihou. Ne
 oto nihou naa tola suuiamu muni *na* saemiu e mano
 kau : ana naile hikemiu sie aia oto oo, *na* ta *na* iola
 23 mola maraana anai aia. Ana naite angel a God ine
 ile e tooaku, *na* ile lou naa qaoqao ola isiena e ura
 24 isuliau ana *na* hairodo e lae, easi tauri, Paul, o sie
 mau oto ; *na* holoholo oto ioe muni o ura i naona
 Kaisar : *na* lio kau, a God e niia oto munio abutana
 25 alaile amu a alida inihou. Talaaehana ine, ala mane
 hou, *na* saemiu muni kire mano kau : ana naa hiwa-
 laimoli ana God, uri eanai too oto akaelu mala kira
 26 unua oto muniau inihou. Na ta kira unua oto uri
 kaelu anai ape oto ana naite ele malau.
 27 Na ta *na* awala ni haudina mana haina e hula oto,
 na ami naonao hiruhiru i ahowa i Adria, *ne* mala oto

- i upui rodo alaile e dauma laona iola e unua uri kira a
 28 duduhia oto na hanua ; na kira asi totohoa, kira asi
 manatainia uri na ro awala ni tahana : oto na ele
 maholo e liu lou, ne kira asi totohoa lou, kira asi
 29 manatainia uri na awala ni tahana mana lima. Na
 kira mau mane e apenainiami ilenina na malo ne kira
 asia na hai hunata i purina iola, kira asi haihunua uri
 30 muni e dani kau. Na alaile e dauma laona iola e
 tautau muni tahi maania iola, kira ohosia na ele iola
 haora i esi, kira a lopoi wala uri kira anai lai asia na
 31 mai hunata wai naona iola, oto nea Paul easi tauri
 munia na mane kenturion, Aua alaile inihou e qake io
 32 susu laona iola, ne amu sie aani mauri oto. Oto alai
 soldier e tohu mousia na mai ieli ana ele iola ni, kira
 33 asi toliasia muni e ahesia oto. Na oto i marawani
 deni a Paul easi tola suuira manomano muni kire
 hauni nau oto, easi tauri, Na awala ni haudina mana
 haina oto isiiri inihou amu a talei io tototori amu
 a oloolonau oto mola haleite, amu qake aani nau
 34 hikenā na masi naulaa. Talaaehana ine naa totola
 suuiamu amū e kele nau kau : ana na haaurilamiu
 noone urina : ana na tai warauhu ni qeu sie aia
 35 oto maania qauna naile hikemiu. Na e walaa mano
 urina, easi ta na masi bread easi haasaedienaa God
 i naoda ahutada : na e nisia, easi talaae ni na oto,
 36 Oto na saeda easi hauni mano, kira asi ta lou na
 37 mai naulaa. Na ahutamelu wai laona iolani na
 ro tanalau ni inoni mea na hiu awala mana ono.
 38 Na kira nau kira pote, kira asi tautau muni na
 iola e malamalaohe, kira asi derea na mai korn i
 39 esi. Na e dani oto, na kira qake lio saea na
 hanueni : na ta kira asi loosia naite aqaaqa na ele
 masi one ana, oto kira asi hauni walaa ana ohia
 40 kira anai naohia na iola wai lehuna wa qaike. Na
 kira luhasia na mai hunata, kira asi lae maanii i
 esi, kira asi luha tainaluta ana mai ieli ine kira hoo
 hahia na wirowi ani ; na kira wainia na qana paina
 munia na oru, kira asi nao susu oto ilalona na masi
 41 oneni. Na kira asi lio haaroia na lehu na aarona
 ana, kira asi haapenainia na iola wai lehuna ; oto

na naona iola e ape oto easi mautaa oto, na ta na purina e talaai makaka oto ana mai naho e saunia.

- 42 Na na mai soldier e unua na walada uri muni kire saunia alaile kira hoosira, mane naile ohia e olo taha
 43 oto na e tahi oto. Na ta na mane kenturion e sare haauria a Paul, easi ereada maania na masiola ni kira adomainia kau ; na e haatola kau uri na maile ada e sae olo e holai pola oto i esi, muni kire holai
 44 hula ione : na na maite ile aopa lou, na maile ilenina mai rau ni ei, na na maile ilenina walu ola ana iola. Oto na taulana e urini, uri kira hauni hula sapemawa wai one.

- 28 Na melu maurisia oto, ne melu asi manatainia 2 satana na malau ni uri i Melita. Na alai puo ilehuna na saeda e diena asia muniami : ana kira rurua na duna, na kira tola koniami ana isulia na
 3 nimo e nimo na isulia na mamaudina. Na ta a Paul e siokonia na ihoi ei, na e lai noii ilenina duna, ne na maa aala easi ano taha ana e madorohia,
 4 na e raro ana na nimana. Oto alai puo e loosia na maa e kuku ana na nimana, kira asi wala maraada hailiu uri, Na laa nihou laa ni horo taewau ohia, na e maurisia asi, na ta a Dike e qake
 5 lio maia muni e mauri. Na ta e tatainia wai laona
 6 na duna, na na masiola ana e qake aani aela. Na kira io totoria uri muni e upu ohia wa muni e tolenani mae oto laulau : na kira io totoria kira weo, na oto kira qake loosia na masiola e aela ana, ne na saeda easi alihoi, kira asi unua uri ineia na god.
 7 Na masi mado karainia ilehuna na toolana na naohana laa ana na malau ni, na satana a Publius ; neia oto e tola koniami, na na olu haudina e nii
 8 naulaa amami kau maia na masi sae diena. Na na taulana e urini, uri amana a Publius inihou e mae-maesia na maena madoro na na apu : oto nea Paul e sili wai siena, easi arenai, e noia na nimana ihahona
 9 easi haauria oto. Na maholo kira ta oto urina, ne ahutana alaile aopa mai maelaa e sausaunira ana malau ni kira lae mai, na kira asi hauni mauri oto :
 10 na kira haamanikuluami ana na moola e huna na e

manikulua ; na maholo ami sulutae, kira toonia *na* iola ana taataana na ola ami sasare tooani.

- 11 Oto *na* olu warowaro e mano ami asi tae oto ana na iola ni Alexandria, e io wai lehuna ana aaui, na *na*
- 12 haara ineia, Na Ro Iu. Na ami arapuu keu i
- 13 Surakuse, ami asi io *na* olu haudina wai lehuna. Na keikei ilehuna ami kelia *na* hanua ami asi hula wai Rhegium : na *na* tai haudina mola e liu, ne *na* dani easi noi siholiwai oto, na oto i haahulee lou ami asi
- 14 hula oto i Puteoli : na ami odoia *na* mai halu heiulana ilehuna, na kira asi tola suuiami muni ami e io *na* hiu haudina isieda : na oto urina ami asi hula oto i Rome.
- 15 Na alai heiulana ilehuna maholo kira ronoa *na* tataloha amami, kira asi silitaha wau muni odoiama wai Heraniusina a Apius, na wai Olu Taverne : oto a Paul e loosira, easi soi haadienaa God, na *na* saena easi mano.
- 16 Na ami sili oto wai Rome, na kira lio maia a Paul muni e naku oto isiena maraana maia lou *na* soldier ine e kakakalia.
- 17 Oto *na* taulana e urini, uri *na* olu haudina e mano, neia asi haraia mai *na* mai naohana inoni ana alai Judea : na kira ruru oto kau, easi tauri munira, Inau oto nihou, alai uleku, nau qake aani tau aelasia *na* mai inoni ikia ana *na* masiola, wa mai tolaha alai amaka lou, na ta kira hoosiau na kira qeloau keikei i
- 18 Jerusalem munia *na* nimada alai Rome : na i kira maholo kira tau haitale airara aku, ne kira asi haihunia oto *na* luhasilaku, ana isulia *na* masiola e haidadana ana
- 19 maena e aia aku. Na ta maholo alai Judea e walaa haitohea, ne *na* holoholo oto inau muni nee saea *na* satana a Kaisar ; na e qake urihana naa manatainia *na* masiola ni gelu ilenina *na* mai inoni inau ana.
- 20 Hoe talaaehana *na* masiolani nau totola suuiamu muni looosiau na muni walawalaa maiiau ; ana kira hoosiau ana walo ni heu inihou ana isulia *na* masiolani
- 21 alai Israel ea io tototoria oto. Oto kira asi tauri munia, Ami qake aani hele ana mai usuusu raranamu keikei i Judea, wa naile ana alai heiulana e qake aani hula ilehu muni houleinia wa muni unua *na* masiola

- 22 aela amu. Na ta ami sasare ronoa na moola i saemu :
na ana na opana inihou ami manatainia oto uri kira a
walaa tataalasia ana taana na lehu.
- 23 Oto kira asi unua na haudina, kira asi hula oto na
pulita oto paina wai siena oto wai nimani e io haawali
kau ana ; na e lalado wala munira, easi unu haatoo
ana na alahana a God, na e tautau rarahira ana na
moola ana Jesus, keikei oto ana mai haatolana a
Moses, na keikei lou ana mai prophet, talaae oto i
- 24 haahulee lai nisi i seulehi. Na na maile e hiwalaimoli
ana na moola kira unui, na na maile e adoadomai
- 25 ruarua. Na na saeda e qake noi oto na tai masi sae,
ne kira asi haitale oto wau, ana a Paul e unu haamanoa
na tai haiwala uri, Na Hiona Maea e walaa diena ana
a Isaia na prophet munira alai amamiu uri,
- 26 O lae kau wau isiena mai hanua huna inihou, o asi
tauri,
Amu anai rono oto ana ronona, na na saemiu sie
taha oto ana ;
Na amu anai lio oto ana liona, na amu sie lio too
oto :
- 27 Ana saena mai hanua huna inihou e lomosia oto,
Na kira a rorono asa ana na alinada,
Na kira ulua oto na maada,
Mane kire lio hahuilala ana na maada,
Na mane kire rono ana na alinada,
Na mane na saeda e taha oto ana,
Na mane kire alihoi oto,
Muni nee haaurira oto.
- 28 Hoe amu e manatainia oto uri kira usunainia oto na
haaurina a God inihou munira na mai ruruha aopa ;
ikira noone kira anai qaaronisuli oto lou.
- 30 Na na ro halisi hailaku e naku oto wai nima ine e
sahalia kau, na e totola konia ahutana alaile e laelae
- 31 isiena, e laalani wala ana na alahana a God, na e
awanana e haahaausuli ana moola ana a Jesus Christ,
na naile e qake ere ana oto oo.

The Gresham Press,
UNWIN BROTHERS, LIMITED,
WOKING AND LONDON.